

тел на апартамент; ~ *комп. потребител* (на компютър и софтуерни продукти)
užív|at, -ám *несв. 1. (čeho, koho, по-рядко со)* използвам, ползвам, употребявам (нещо, някого); прилагам (нещо): ~**at domácích surovin** използвам местни суровини; ~**at výsledků výzkumu v praxi** използвам, прилагам резултати от изследвания в практиката; ~**ali ho jako poslůčka** използваха го като разносвач **2. (čeho, по-рядко koho – вин.)** използвам (нещо, някого), възползвам се (от нещо, от някого): ~**at svého práva** възползвам се от правото си; ~**at příležitosti** използвам случая **3. (čeho)** наслаждавам се, радвам се, прекарвам приятно (нещо): ~**at v klidu své dovolené** радвам се, наслаждавам се спокойно на отпуската си; ~**at svobody** наслаждавам се на свободата **4. и uživ|at si** (–; *со/čeho*) живея си, изживявам, преживявам (нещо приятно), наслаждавам се (на нещо): ~**nechtějí pracovat, chtějí jen ~at** не искат да работят, искат само да си живеят; ~**at světa** наслаждавам се на света **5. (čeho/co)** ползвам, стопанисвам (нещо): ~**at pole, zahradu** ползвам нива, градина; **osobní ~ání bytu** *юрид.* ползване на квар-

тира за лични нужди; **přenechat nemovitost k dočasnému ~ání** *юрид.* дам недвижим имот за временно ползване **6. (со; –) разг.** вземам, пия (лекарство) вътрешно: **lék k vnitřnímu ~ání** лекарство за вътрешно приложение; ~**ejte každou hodinu lžičku sirupu** вземайте на всеки час по една лъжичка сироп
uživ|it, -ím *св. (koho – вин.)* изхраня (някого): ~**it rodinu** изхраня семейството си
uživ|it se, -ím se *св.* изхраня се
úžlabin|a, -y *ж.* теснина, клисура, дефиле
užovk|a, -y *ж. 1. зоол.* смок (Natrix, Coronella и др.) **2.** водна змия
užrat, užeru *св. 1. (со/čeho)* изям на части, подям (нещо) (за животни) **2. (koho – вин.)** *експр.* изям (някого): **komáři by nás byli užrali** комарите щяха да ни изядат **3. (koho, со)** *по-рядко* *експр.* уморя, убия, изям (някого, нещо): **lůst, závist ho užere** мъка, завист ще го умори, ще го изяде
užrat se, užeru se *св. експр.* убия се, съсьипа се, изям се: ~ **se žalem** съсьипа се от мъка, от скръб;
užral se dlouhou chvílí той се скапа от скука
užvaněn|ý, -á, -é *разг. експр.* бърбърив: ~**ý člověk** дърдорко, бърбърца, плямпало

V

v, V 1. чешкият съгласен звук [v] и буквата v, която го обозначава **2. [vé] и vé** *нескл. ср. название на съгласния звук [v] и на буквата v: vyslovit v* произнеса v; **napsat malé v, velké V** напиша малко v, главно V **3. само V V** (римската цифра за 5) **4. само V** (*сърк. от volt*) V (*сърк. от волт*) **5. V1, V2** [fau ajn, fau svaj] *сърк.* фау едно, фау две (названия на немски ракети от II. световна война) **6. v.** (*сърк. от viz*) *вж. (сърк. от виж)*
v (ve) (вариант **ve** пред думи с **v-, f-** или група трудно произносими съгласни) *предлог I. с местен 1. в/във* (след гл. за състояние и след същ. за локализация на неподвижен обект във вътрешността на друг обект): **byli jsme v hotelu** бяхме в хотел; **šaty visely ve skříní** роклята беше окачена, висеше в гардероба; **voda v potoce je ledová** водата в потока е ледена **2. в/във, из** (след разнопосочни гл. за движение, след гл. за действие, след отгл. същ. за локализация на движение или действие във вътрешността на обект): **kroužit ve vesmíru** обикалям в космоса; кръжа из космоса; **procházet se ve městě** разхождам се из град; **hledat štěstí v rodině** търся щастие

в семейството; търся семейно щастие; **pracovat v obchodě** работя в магазин; **práce v obchodě** работа в магазин **3. през, безпредложно** (за по-продължителни от денонощия интервали от време): **ve dne** през деня; деном; **v noci** през нощта; нощем; **v lednu** през януари; *разг.* януари месец; **v zimě** през зимата; зиме; **v tomto roce** (през) тази година; **v minulém století** (през) миналия век **4. в/във, на; безпредложно** (за начин): **žijí v lásce** живеят в любов; **žít v duševní pohodě** живея в душевен мир; **stát v pozoru** стоя мирно; **prodej ve velkém** продажба на едро **5. безпредложно** (за количество): **žít ve dvou a)** живеем двамата **б)** живеем (само) двамата; **hrát karty ve třech** играем карти трима; играем карти на три ръце **6. в/във, с/със** (за *средство*): **platit ve valutě, v dolarech, v drobných** плащам във валута, в долари; плащам с валута, с долари, с дребни пари; **jet v marin-gotce, ve vlaku** пътувам във фургон, във влак; пътувам с фургон, с влак **7. по, в/във; по отношение на** (за *гледна точка*): **odborník ve fyzice** специалист по физика; **dělat pokroky v matematice** имам напредък по математика;

věrný v lásce věрен в любовта; **stoupá v ceně** качва, повишава си цената; цената му се качва, повишава **8.** във връзка с/със; по повод на (за цел): **přišla ve věci pana ředitele** тя дойде във връзка с господин директора; дойде по повод на господин директора; тя представя господин директора **9.** рядко по, поради (за причина): **v této příčině** по тази причина; поради тази причина **10.** с различни предлози или без предлог (рекция на гл. и имена за чувства): **zklamal se v synovi** разочаровам се от синя си; **libovat si v dobrém jídle** харесвам, обичам доброто ядене; падам си по доброто ядене; **záliba v hudbě** влечение към музиката; **bránit někomu ve výhledu** закривам на някого изглед; прече на някого да вижда; **mít původ v něčem** произтичам, произхождам от нещо; вода началото си от нещо; **vyznat se v chemii** разбирам химията; разбирам от химия; ориентирам се в химията **11.** в/във, на; *безпредложно* (за състояние след **být** и **mít**): **být v práci** на работа съм; **být v léčení** на лечение съм; **být v letech** на години съм; на възраст съм; **být v nespání** в затруднение съм; имам затруднения; **být v dobré náladě** в добро настроение съм; **být v přízni u někoho** радвам се на благоразположението на някого; **být v opovržení** презиран съм; обект на презрение съм; **být v moci někoho** намирам се във властта на някого; **být v plné síle** в силата си съм; **být v právu** в правото си съм; **být v pořádku** в изправност съм; в ред съм; наред съм; добре съм; **mít něco v pořádku** нещо ми е в изправност; нещо ми е в ред; нещо ми е наред; нещо ми е добре; **mít něco v povaze** нещо ми е в характера; имам нещо в характера си; **mít něco ve zvyku** имам някакъв обичай, навик, някаква привычка; нещо ми е обичай, навик, привычка; **nemít někoho v lásce** недолюбвам някого; не обичам, не харесвам (твърде) някого; **mít něco v úmyslu** замислил съм нещо; **жест** ♦ **být těhotná** бременна съм; в положение съм; **být v tahu, v čudu, v prachu** няма ме; изчезнал съм; дим да ме няма; **mít něco v krvi** нещо ми е в кръвта; **mít v hlavě** разг. пийнал съм; направил съм главата **II.** с вин. **1.** в/във; *безпредложно* (за по-краткотрайни от денонощие интервали от време и за дните от седмицата): **v kolik hodin?** в колко часа? **přesně v jednu hodinu, jednu minutu a jednu vteřinu** точно в един часа, една минута и една секунда; **v tu chvíli** в този момент; **v pátek, sobotu a neděli** в петък, събота и неделя; **ve všední den** в делничен ден; **v pravý čas** точно навреме **2.** в/във; на

(за резултат и въздействие): **propuknout v smích** избухна в смях; **upadnout v zapomenutí** изпадна, потъна в забрава; **obrátit všechno v žert** обърна всичко на шега, на майтап; **rozpadnout se v prach** превърна се, стана на прах **3.** рядко в/във (за разполагане на движещ се обект във вътрешността на друг обект или изобико някъде): **složit ruce v klín** отпусна ръце в скъта си; **bít se v prsa** бия се в гърдите **4.** за, в/във (за предназначение): **sbírka ve prospěch postižených** събиране на помощи за подпомагане на пострадали; събиране на средства в помощ на пострадали **5.** с различни предлози и безпредложно (след гл. и същ. за вяра, за надежда и под.): **věřit v Boha** вярвам в Бог; **víra ve vítězství** вяра в победата; **doufat v jeho návrat** надявам се, че той ще се върне **6.** в устойчиви съчет. (за въвеждане, за навлизане в дейност, в състояние): **uvést něco v chod** задействам, пусна, включи нещо; пусна нещо в ход, в действие; **uvést něco v život** дам, вдъхна живот на нещо; внедря нещо в живота; **vstoupit v platnost** обикн. третол. влезе в сила; стане валиден; **vejít ve známost** стана известен, популярен; **vzít něco v úvahu** взема нещо предвид; съобразя се с нещо

vabank I, -u м. вабънк: **troufnout si na** ~ осмеля се да играя вабънк

vabank II нар. вабънк: **hrát** ~ играя вабънк

vábidl|o, -a ср. примамка, стръв: **sloužit za ~o k chytání ptáků** служба като примамка за хващане на птици

váb|it, -ím неск. (koho, co ke komu, k čemu; koho, co kam) мамя, примамвам, прилгвам, привличам, притеглям (някого, нещо с някого, с нещо; някого, нещо към някого, към нещо; някого, нещо някъде); блъзня, съблазнявам (някого, нещо с някого, с нещо): **~it zákazníka** примамвам, прилгвам, съблазнявам клиент; **~it něčí pozornost** привличам нечие внимание; **~it zvěř** лов. мамя, примамвам дивеч

vábiv|ý, -á, -é мамещ, примамващ, привличащ; блъзнещ, съблазнителен: **~ý hlas** мамещ, примамващ глас

vábničk|a, -u ж. примамка; стръв: **~a přírody** прен. зов на природата

vábně нар. книж. примамливо, привлекателно, съблазнително, съблазняващо, мамещо: **hlas zněl** ~ гласът звучеше съблазняващо; гласът примамваше

vábnost, -i ж. книж. примамливост, привлекателност, съблазнителност: **~ ženského zjevu** привлекателност на женската външност

vábn|ý, -á, -é примамлив, привлекателен, съ-

- блaзнителен: **~á představa** примамлива представа; **~ý zevnějšek** привлекателна външност; **~é perspektivy** примамливи, привлекателни, *прен.* рoзови перспективи; **~ý návrh** примамливо, привлекателно, съблaзнително предложение
- václavk|a, -y ж.** бот. пънчûшка (Agaricaceae): **~a obecná** бот. обикновена пънчûшка (Agmillaria mellea)
- váč|ek, -ku м.** умал. **1.** кесийка, торбичка: **~ek na tabák** кесийка за тютюн **2.** *прен.* торбичка: **mít ~ky pod očima** ймам торбички под очите **3.** *спец.* торбичка, фоликул, мехûрче: **vlasový ~ek** анат. космен фоликул; **кoренова лûковица** (на косъм); **slzní ~ek** анат. слъзна торбичка; **zubní ~ek** мед. зъбен гранулoм; **jedové ~ky (u hadû)** зоол. отровни мехûрчета, отровна жлеза (при змийите); **prašný ~ek** бот. прашник; прашина торбичка
- vacupress [-ku-], -u м.** *спец.* вакуумен уред за масаж
- vačič|e, -e ж.** **1.** зоол. опoсûм (Didelphis) **2.** кожа от опoсûм: **kožich z ~e** кожено палтo от опoсûм
- vačicov|ý, -á, -é** кoйтo се отнася до кожа от опoсûм: **~ý límec** якá (от кожа) от опoсûм
- vačk|a, -y м.** техн. гърбица, палец, коляно: **rozvodová ~a** разпределително коляно
- vačkov|ý, -á, -é** техн. гърбичев, палцов, колянoв: **~á hřídel** гърбичев вал
- vačnat|ec, -ce м.** зоол. двуутрoбно, тoрбесто (живoтнo), *често мн.* **vačnat|ci, -ců** двуутрoбни, тoрбести (живoтни) (Didelphia)
- vačnat|ý, -á, -é** зоол. двуутрoбен: **~í savci** зоол. двуутрoбни бoзайници (Didelphia)
- vad|a, -y ж.** **1.** недостaтък, неизпpавност, дефeкт; *разг.* кусûр: **~a materiálu** недостaтък, дефeкт на материал; **tělesná ~a** физически недостaтък; **~a zraku** дефeкт на зрeниeтo; **~a řeči** гoворен дефeкт, недостaтък; **~a ve výslovnosti** недостaтък, дефeкт в произношeниeтo; *език.* ортoепичен дефeкт; **není bez ~y** не è без недостaтъъци, без дефeкти; *разг. книж.* не è без кусûр; **~a je v tom, že...** проблемът e в това, чe...; **jeho ~ou je to, že...** нeговият недостaтък, нeговият проблем e в това, чe... **2.** биол. анат. мед. порoк; недостaтък, дефeкт, абepация: **srdeční ~a** мед. порoк на сърцeтo; **ortopedická ~a** мед. ортoпeдичен дефeкт, недостaтък **3.** техн. физ. дефeкт, недостaтък, неизпpавност; абepация: **technická ~a** техн. техничecka неизпpавност; **konstrukční ~a** техн. конструкциoнен дефeкт, недостaтък; конструкциoнна абepация; **barevná, chromatická ~a** физ. хроматична абepация; **sférická ~a** физ. сферична абepация
- vád|a, -y ж.** малко остар. кàраница, кавгà, спор, свàда: **mezi ženami vypukla ~a** между жените избûхна кàраница, свàда
- vademek|um [vá-mé-], vademék|um, -a ср.** *книж.* наръчник, пътеводител: **kapesní, lékařské ~um** джoбен, лeкарски наръчник
- vad|ít, -ím несв.** **1.** (кoти, чeти) прeча, прeпятствам (на някoгo, на нeщo); прeча съм, прeдставлÿвам прeчка (за някoгo, за нeщo); възпрeпятствам, затруднявам, спъвам (някoгo, нeщo): **nevhodný oděv mu ~il při práci** неподходящoтo облeклo му прeчeше при рàбoтa; неподходящoтo облeклo възпрeпятствашe, спъвашe рàбoтaтa му **2.** (кoти) прeча, не съм приятен, противен съм, не (сe) харeсвам (на някoгo): **jeho návštěvy jí ~ily** нeговитe посещeния й прeчeха, не й бÿха приятни, не й (сe) харeсвахa **3.** в съчeт. **to ne~í** нÿма знaчeниe; не è вàжнo; не прeчи; не вреди
- vad|ít se, -ím se несв.** (s kûm) **1.** кàрам се (на някoгo); упрeквам (някoгo): **otec se ~il se synem** бащaтa сe кàраше на синà си **2.** кàрам се, препирам се, заяждам се, хвàщам се (с някoгo): **pro každé slovo se ~il** тoй сe хвàщашe, заяждашe, препирашe за всÿка дÿма
- vad|nout, -nu несв.** **1.** обикн. трeтол. **-ne** вeхнe, увÿхвa, повÿхвa, клoмвa (за растение): **květiny bez vody ~nou** без водà цвeтъÿта увÿхвaт, вeхнaт, клoмвaт **2.** *книж.* вeхнa, сÿхнa, линeд, чeзнa, крeя, тoпÿ сe (за чoвeк): **začal postonávat, chřadl a ~l** тoй вzè да бoлeдÿвa, тoпeшe сe и чeзнeшe; **~nout láskou** вeхнa, чeзнa от лoбoв **3.** *само трeтол.* **-ne** *книж.* повÿхвa, oтслàбвa, изчeзвa, стoпÿвa сe; oтминàвa (за кaчeствo, за дeйнoст): **sláva ~ne** слàвaтa повÿхвa, oтминàвa; **krása ~ne** кpacотàтa повÿхвa, изчeзвa, oтминàвa; **nadšení ~lo** вoдyшeвлeниeтo oтслàбвaшe, oтминàвaшe
- vadn|ý, -á, -é 1.** дефeктeн, поврeдeн, неизпpавeн, неизрÿдeн; бракуван: **~é zboží** дефeктнa, поврeдeнa, неизпpавнa стoкa; бракувaнa стoкa; **~á práce** дефeктнa, неизпpавнa изрàбoткa **2.** уврeдeн, дефeктeн; кoйтo ймa уврeждaнe, дефeкт, oтклонeниe: **osoby tělesně, duševně ~é** физически, душeвнo уврeдeни лицà; лицà с физически недостaтъъци, с психически дефeкти, oтклонeния **3.** погрeшeн, неуспeшeн: **~ý výsledek** погрeшeн, неуспeшeн рeзултàт; **~á práce** погрeшнa, неуспeшнa рàбoтa; **učinít ~ý krok** *прен.* нaпpàвÿ погрeшнa стÿпкa
- vaf|ky, -ek ж.** *само мн. разг.* гàзoвa пeчка, гàзoв радиàтoр (мaркa VAW)
- vafláč** вж. **vaflouač**
- vafl|e, -e ж.** **1.** *хран.* гoфрeтa, вàфлa: **dám si ~i s čokoládou** щe си пoръчaм, щe си вzeмa, щe си

xàппа гофрѐта с шоколад **2.** текст. ва̀флен
плът

vaflovač, разг. експр. **vafláč,-e м.** (кухненски)
електроуред за гофрѐти, за ва́фли

vagabund,-а м. разг. експр. скитник, бродяга;
разг.мн.ч.циркачи♦

jako ~ ходя като бродяга, като про̀шляк; из-
глждам като скитник, като бродяга

vagabundský,-á,-é разг. експр. скитнически;
който се отнася до про̀шляк, до скитник, до
бродяга; който се отнася до скито̀сване: **~á léta**
скитнически години; години на скито̀сване

vagrant,-а м. истор. ваг`ант (*средновековен ски-*
тац студент): **církevní hry v podání chu-**
dých ~ů църковни пиеси в изпълнение на бед-
ни ваг`анти

vagantský,-á,-é истор. ваг`антски; който се
отнася до ваг`ант: **~é písně** средновековни ва-
г`антски песни

vagin[a -in-], -y ж. анат. вагина, влагалище

vaginální,-í,-i анат. вагинален, влагалищен

vaginitida, vaginiti[s -nytu-], -dy ж. мед. ва-
гини́т

vaginizmus, vaginismus [-nym-], -u м. мед.
вагинизъм

vágni,-í,-i книж. неопределён, неточен, не-
ясен, смътен; най-общ, приблизителен: **~í kon-**
cepce, formulace неясно, най-общо понятие;
неопределена, неясна, най-обща концепция,
формулировка

vagon [-on/-ón-], -u м. вагон: **železniční ~у** же-
лезопътни ваго̀ни

vagonář,-е м. работник във ваго̀нен завод; разг.
вагонаджия

vagonářský,-á,-é м. който се отнася до работ-
ник във ваго̀нен завод, до ваго̀наджия; разг.
вагонаджийски: **~ý průmysl** производство на
ваго̀ни

vagon[ek [-on/-ón-], -ku м. умал. ма̀лък вагон;
вагонетка; вагонче

vagonový [-on/-ón-], -á,-é ваго̀нен; който се
отнася до вагон: **~á okna** прозореци на вагон

vagon[ka [-on/-ón-], -ky ж. разг. завод за
ваго̀ни; ваго̀нен завод: **pracovat ve ~ce** работа
във ваго̀нен завод, в завод за ваго̀ни

vagonovat [-on/-ón-], -uji|разг. -uju несв. (*со,*
кого) разг. то̀варя по ваго̀ни, въ̀в ваго̀ни (*не-*
що, някого); то̀варя вагон(и) (*с нещо*); кач-
вам по ваго̀ни (*някого*); вагонирам (*нещо*):
~ovat brambory то̀варя ваго̀ни с картофи;
вагонирам картофи

vagotomie [vá-], -e ж. мед. ваготомия (*оне-*
ративно прерязване на вагуса)

vagotonie [vâ-nu-], -e ж. мед. вагото̀ния (*вид*
невроза)

vagotrovní [vá-], **-í** *мед.* ваготропнен; въздействащ върху вагуса: **~í látky** ваготропни вещества

vaglus [vá-], **-u** *м. мед.* вагус; парасимпатикус; блуждаещ нерв

vágus, vágusák, -a *м. разг.* скитник, бродяга; *разг. пейор.* миткало

vágusák *вж.* **vágus**

vá[ha, -hy *жс.* 1. тежест, тегло: **~ha batohu** (на zádech) тежест на раница (на гърба); **celkova ~ha** (zboží) общо тегло (на стока); **tělesná ~ha** (člověka) телесно тегло (на човек); **zavazadlo o ~ze 20 kg** багаж с тегло 20 кг; **zboží na ~hu** стока на килограм; **prodávat něco na ~hu** продавам нещо на килограм; **přibývat na ~ze** напълнявам; *разг.* качвам килограми; **ubývat na ~ze** отслабвам; *разг.* свалям килограми; **mít pod ~hu** тежа малко, недостатъчно; тежа по-малко от нормата; **mít přes ~hu** тежа много, наднормено; имам наднормено тегло; **dát se do pohybu vlastní vahou** задвижва се по инерция; **padnout celou vahou na někoho, na něco** падна, стоваря се с цялата си тежест върху някого, върху нещо; **čistá ~ha** *спец.* чисто, нетно тегло; нето; **hrubá ~ha** *спец.* брутно тегло; бруто; **živá, mrtvá ~ha** *спец.* живо, мъртво тегло; **atomová, molekulová ~a** *хим.* атомно, молекулно тегло; **specifická ~ha** *физ.* специфично тегло 2. *прен.* тежест, важност, значение: **přikládat něčemu velkou, větší, největší ~hu** придавам на нещо голяма, по-голяма, най-голяма тежест; придавам на нещо голямо, по-голямо, най-голямо значение; смятам нещо за важно, за по-важно, за най-важно; **dodát něčemu ~hu** придам на нещо тежест ♦ **bráněná hmotnost** *физ.* придавам значение на нещо; не вземам нещо на сериозно; подценявам, омаловажавам нещо; **to nepadá na ~hu** това не е важно; това не влиза в сметките 3. *обикн. мн.* **vá[hy, vah** *везни, рядко* везна; теглилка, кантар: **decimální ~hy** *техн.* децимал; **automatické, analytické ~hy** *техн.* автоматични, аналитични везни; **kuchyňské, listovní, osobní ~hy** *кухненски, пощенски, медицински везни; kolejové, mostní ~hy *техн.* вагонен, платформен кантар ♦ **býtavalá hmotnost** *физ.* не е решена тежест; нерешителен съм; **vrhnout něco na misku vah** сложя нещо на везни, на кантар; претегля, премисля, преценя нещо най-внимателно; **být jázyčkem na vahách** *обикн. третол.* има решаващо значение; като стрелка на везни е (за малък, но решаващ фактор) 4. *остар.* „вахъ“ (стара чешка мярка за теглене на руда и желязо*

15,4 кг) **5.** физкулт. везна: **neumět ~hu** не мога да правя везна **6.** спорт. теглова категория: **boxer, zápasník lehké ~hy** боксьор, борец лека категория; **těžká, střední, lehká ~ha** тежка, средна, лека категория **7.** само мн. **Váhy, Vah** астр. Везни: **být narozen ve znamení Vah** зодия Везни съм

vahadl|o, -a ср. техн. кобилица, балансир: **~o vah** кобилица на везни; **~o ventilu** кобилица на клапан

váhání|í, -í ср. колебание, колебаене; двоумение, ~~двоумение~~ **užnit, udělat něco bez ~í** направя, извърша нещо без колебание, без двоумение, решително

váh|at, -ám неств. **1.** (с инф.; -) колеба се, двоумя се, не се решавам (да направя нещо; -): **ne~ám tvrdit** осмелявам се да твърдя; **ne~ej!** не се колебай! реши се! **ne~hal kárat nedostatky** той не се колебаеше да порицава недостатъците **2.** (с čím) колеба се (за нещо; -); нерешително отлагам, бавя, забавям (нещо); двоумя се (за нещо); не се решавам да започна, протакам (нещо; -); нерешително се бавя (с нещо): **~at se stavbou** отлагам, протакам строеж; колеба се за строеж; не се решавам да започна строеж; **~at s odpovědí** бавя, забавям отговор; колеба се, двоумя се да отговоря

váhavě нар. колебливо, нерешително, неувěřено: **~ rozhodovat** колебливо, неувěřено решавам, вземам решение; **~ přistoupit ke dveřím** колебливо, нерешително пристъпям към врата

váhavost, -i жс. колебливост, нерешителност, неувěřеност: **~ v jednání** колебливост, нерешителност в постъпките; **~ v chůzi** неувěřеност в походката

váhav|ý, -á, -é **1.** колеблив, нерешителен, неувěřен: **~á povaha** колеблив, нерешителен характер **2.** колеблив, неувěřен, забавен, мўден: **~ý krok** колеблива, неувěřена крачка; **~é tempo záchranných prací** забавен, мўден темп на спасителни операции

váhov|ý, -á, -é който се отнася до тегло, до тежест; спец. тегловй: **~ý přírůstek** увеличєние на теглото; **~ý ukazatel** спец. показател на теглото; тегловй показател; **~á jednotka** спец. единица за тегло; **~á kategorie závodníků** спорт. теглова категория на състєзатели

Váhy вж. **váha**

vachrlatě нар. разг. несигурно, съмнително; не много ясно, не много добре

vachrlat|ý, -á, -é разг. несигурен, съмнителен; не много ясен, не много добър; разг. експр. напечен: **je to se mnou ~é** положєниєто ми є доста съмнително, доста несигурно, доста напечено

vacht|a I, -y жс. мор. жарг. вѣхта: **~y nebolí služby na lodi vѣhti**, т.е. дежурства на параход

vacht|a II, -y жс. бот. водна детелина (Menyanthes): **~a trojlistá** бот. водна детелина; трилистно горчивче (Menyanthes trifoliata)

vaječník, -u м. **1.** готв. омлєт: **udělat k večeři ~** направя за вечеря омлєт **2.** анат. яйчник: **zánět ~ů** мед. възпалєние на яйчниците

vaječn|ý, -á, -é яйчен; който се отнася до яйце: **~ý bílek, žloutek** белтък, жълтък на яйце; **~á skořápka** яйчена черупка; черупка от яйце; **~á omeleta** готв. омлєт; **~ý koňak** хран. яйчен коняк; аероконяк; **~á buňka** анат. яйцеклетка

vajgl, -u м. жарг. фас: **všude se válely ~y** навсякъде се търкаляха фасове

vajíček|o, -a ср. **1.** умал. яйчицє; яйце: **najít ~o** намєря яйчицє, яйце; **klást ~a** обикн. трепол. снася яйца; **bažantí ~o** яйце на фазан; **míchaná ~a** готв. бъркани яйца; **malované velikonoční ~y** ~~омазани~~ **domařádo**

jako malované ~o глєдам, пѣзя някого като писано яйце; **čekat, co se z ~a vyklube** чакам каквò ще се излїюпи, каквò ще излєзе (от цялата тѣя рѣбота) **2.** биол. яйце, яйцеклетка: **oplozené ~o** оплодєна яйцеклетка

vak, -u м. **1.** малко остар. чанта, торбѣ, мєшка, чувѣл: **cestovní ~** пътническа чанта, рядко сак-воляж; **lovecký ~** ловджийска чанта; **poštovní ~** пощенски чувѣл **2.** прен. и спец. торбѣ, торбичка; мехур; обвивка: **mít ~y pod očima** ймам торбички под очите; **kožnatý ~ pod zobákem pelikána** кожена, кожєста торбѣ под човката на пеликана; **spojivkový ~** анат. конюнктивалєн сѣк, конюнктивна обвивка; **kýlní ~** мед. кїлна, хєрнийна торбичка; **břišní ~ (u vačnatců)** зоол. подкорємна торбѣ (при двутрѣбните, при трѣбестите живòтни); **zárodečný ~** бот. зарòдишна торбичка **3.** в свѣт. **bezpečnostní vzduchový ~** техн. предпѣзна въздўшна възглѣвница; єърбег

vakanc|e, -e жс. физ. вакѣнция; вакѣнтно мѣсто; жарг. дўпка (в кристална рєшетка)

vakantn|í, -í, -í остар. книж. **1.** вакѣнтен, прѣзен, свòбòден, незаєт: **~í místo** вакѣнтно мѣсто **2.** свòбòден, безрѣботен: **~í herec** безрѣботен актòр

vakcín|a, -y жс. мед. ваксїна

vakcinac|e, -e жс. мед. ваксїнация

vakomedvėd, -a м. зоол. трѣбєста мєчка (Phascogale) (Phascogale)

vakoveverk|a, -y жс. зоол. трѣбєста кѣтерица (Pelaurus)

vakovlk, -a м. зоол. трѣбєст вѣлк (Thylacinus)

vakreac|e, -e жс. хран. вакрєация (пастòризация при понижєно наляганє, вѣв вакуум)

vakuol|a, -y ж. биол. вакуола

vakuolárn|í, -í, -í биол. вакуолярн

vakuoměr, **vakuometr**, -u м. техн. вакуоммётър/вакууммётър, вакууммёр

vaku|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) спец. вакуумирам (нещо): ~ovat beton строит. вакуумирам бетон

vakuov|ý, -á, -é книж. и спец. вакуумен: ~á technika техн. вакуумна техника; ~ý beton строит. вакуумен бетон; ~á fyzika физ. физика на ниските налягания; вакуумна физика; ~á pec, metalurgie метал. вакуумна пещ, металургия

vaku|um, -a м. книж. и спец. вакуум; безвъздушно пространство: **vytvořit ~um** създам вакуум; **vakreace je pasterace smetany za ~a** хран. вакреацията е пастеризация на сметана във вакуум; **stav právního ~a** прен. публ. състояние на правен вакуум; **prolomit informační ~um** прен. публ. пробия информационен вакуум; **politické ~um** прен. публ. политически вакуум; **žít ve ~u** прен. живея във вакуум, в безвъздушно пространство

val, -u м. вал, насип, укрепление: **městské, pevnostní ~y** градски, крепостни укрепителни вълнове; градски, крепостни укрепления; **palební ~** воен. огневъ вал; огневъ укрепление **vál**, -u м. 1. (кухненска) дъска (за месене на тесто): ~ na těsto дъска за месене на тесто

♦ **mandlu** ваяк на гладачна машина **3. текст.** кросно: ~ u tkalcovského stavu кросно на тъкачен стан **4. в съчет.** **žací** ~ земед. хедер **valach**, -a м. 1. пастър, овчар: **šel mezi ~y** той отиде при овчарите **2. скопен кон: poštovní ~** пощенски кон **byl jako ~** съм; мързи ме да гледам; **být tlustý jako ~** дебел, тлъст съм като прасе, като шопар; не ме лови кантарът; **mít zadek jako ~** задникът ми е станал два декара (и половина); отпрал съм два декара (и половина) задник; не ме лови кантарът; **mít někoho rád jako ~ hříbě** никак не обичам някого; обичам някого като куче тояга; обичаме се с някого като кучето и котката

valašk|a, -y ж. „валашка“ (овчарска тояга с брадвичка)

valát, -u м. картоугр. валат, капот

valcíř, -e м. валцувач/валцовчик, прокатчик

valcířsk|ý, -á, -é който се отнася до валцувач/валцовчик, до прокатчик

valcířstv|í, -í ср. професия на валцувач/валцовчик, на прокатчик

válcovac|í, -í, -í спец. прокатен, валцовъчен; вълцов: ~í stolice техн. метал. валцовачка; прокатен стан; ~í stroj техн. каландър; сатинир-машина; ~í zdvojovací stroj текст. дублиращ каландър; **stroj ~ího typu** земед. вълцов магдан

válcovačk|a, -y ж. техн. метал. валцовачка; прокатен стан

válcován|í, -í ср. 1. техн. метал. валцоване/валцуване; прокат: ~í drátu валцоване на тел; **kosé, příčné, podélné ~** напречно-винтово, напречно, надлъжно валцоване; ~í zastudena, zatepla студено, горещо валцоване **2. текст.** каландриране

válcovan|ý, -á, -é 1. техн. метал. валцован/валцуван, прокатен: ~ý zastudena, zatepla студеновалцован, топловалцован **2. текст.** каландриран

válc|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (со) 1. строит. земед. валирам; обработвам, набивам с валия; утъпквам, трамбовам (нещо): ~ovat ulici валирам улища **2. техн. метал.** валцовам/валцувам (нещо): ~ovat kolejnice валцовам релси **3. текст.** каландрирам (нещо)

válcovit|ý, -á, -é цилиндричен; цилиндроподобен, цилиндриобразен, цилиндровиден: ~é tělo цилиндрично тяло

válcov|a, -y ж. валцовъчен цех; прокатен цех

válcov|ý, -á, -é 1. техн. цилиндров, вълцов: ~ý mlýn вълцова мелница; ~ý lis вълцова, цилиндрова преса **2. цилиндричен: ~á nálož** воен. минно цилиндричен заряд; ~é vinutí электр. цилиндрична намотка

valčík, -u м. валс: **tančit ~** танцувам валс

valčíkov|ý, -á, -é валсов: ~ý krok валсова стъпка

valč|it, -ím неск. разг. жарг. танцувам, играя валс; валсирам

válč|it, -ím неск. 1. (–; čím; s kým, s čím; proti komu, proti čemu; pro koho, pro co; o koho, o co; za koho, za co) воювам, воя война, във война съм, сражавам се, бия се (–; с някого, с нещо; срещу някого, срещу нещо; против някого, против нещо; за някого, за нещо): **národy světa nechtějí ~it** народите по света не искат война, не искат да воюват; **~it všemi prostředky** воя война с всички средства; **sousední státy ~í mezi sebou** съседни държави воюват, воят война помежду си, една срещу друга; **~it o území** воювам, воя война за територия; воя териториална война; **~it pro víru** воювам, сражавам се, бия се за вярата; **~it za svobodu** воювам, сражавам се, бия се за свободата **2. (čím; kým, s čím) експр.** воювам; боря се (чрез нещо, с нещо; с някого, с нещо): **~it slovy, perem, mlčením, opovržením**

váljek, -ku *м.* 1. *гов.* тоčilка (обикн. кѣса и дебела): **rozválet těsto ~kem** разтѣча, разстѣля тестѣ с тоčilка 2. *гов.* рядко (кѹхненска) лѣскѣ: **stála při ~ku a dělala nudle** бѣше за-

vandr|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. *остар.* странствам (по света да уча занаят); ходя на гурбѣт, на гурбѣт съм: **tovaryš ~oval** по

vápñēn|í, -í *ср. спец.* омекоťяване (чрез до-
бавяне на вар): **~í vody** омекоťяване на водата
vápničk|a, -y *ж. бот.* кернѐра (билка) (Kernera)

vápník, -u *м. хим.* калций (Ca): ~ **je chemický prvek** калцийт е химически елемент

vápn|it, -ím *несв. 1. (со; -) земед.* торя, наторявам (*нещо*) с калциевы торове: ~**it půdu** наторявам почва с калциевы торове **2. (со) спец.** подобрявам (*нещо*) с добавяне на вар: ~**it vo-du** омекотявам вода (*чрез добавяне на вар*)
vápnit|ý, -á, -é варовит: ~**á půda геол.** варовита почва

vápn|o, -a *ср. 1.* вар: **hasit ~o** гася вар; **pálení ~o** печена, горена вар; **(ne)hašení ~o** *строит.* (не)гасена вар; **hubené ~o** *строит.* поствна вар; **hořecnaté ~o** *хим.* магнезиева вар; **hutnické ~o** *метал.* металургична вар; **hydratované ~o** *хим.* хидратна вар; **pomalů se hasící ~o** *строит.* бавногасяща се вар; **rychlohasné ~o** *строит.* бързогасяща се вар; **stavební ~o** *строит.* строителна вар; **vzdušné ~o** *строит.* въздушносвързваща вар; **vídeňské ~o** *строит.* виенервайс; **pícní ~o** *земед.* фуражна вар; **natronové ~o** *хим.* натронова вар; натронкалк; **běličské, chlorové ~o** *спец.* хлорна вар **2. разг.** калций: **obsah ~a v těle** съдържание на калций в тялото **3. спорт. жарг.** пеналтерия; наказателно полё; *обикн. в съчет.* **velké ~o** голяма пеналтерия; **malé ~o** малка пеналтерия

var, -u *м. 1.* кипене, врене: **uvést něco do ~u** кипна, възваря нещо; остава нещо да заври, да кипне; **nechat něco přejít ~em** остава нещо да поври; поваря нещо; **přejít do ~u** *обикн. третол.* започне да ври, да кипи; заври, за-

kládu/čáskat se **dat se, přijít do ~u** разгорещя се, разпала се; кипна; ядосам се; стигна до точката на кипене; **přivést někoho do ~u** разгорещя, разпала; ядосам някого; докарам някого до точката на кипене; **být ve ~u** горещя се; разгорещен съм; вря и кипя; стигнал съм до точката на кипене **2.** кипещ: **revoluční ~** революционен кипещ **3.** *само мн.* **var|ý, -ů** *м. остар.* горещ минерален извор; горещи минерални бани

varan, -a *м. зоол.* варан (Varanus)

varhán|ek, -ku *м., varhán|ka, -ky* *ж.* гънка, плисе: ~**ky na botách** гънки на обувки; ~**ky na šatech** плисета на рокля

varhanick|ý, -á, -é органистки; който се отнася до органист: ~**é místo** място за органист; място на органист

varhanictv|í, -í *ср.* професия, работа на органист: ~**í při kostele** работа на органист в църква

varhaník, -a *м.* органист: ~ **u svatého Jakuba** органист в църквата „Свети Якуб“

varhánkov|ý, -á, -é нагънат, плисиран; който има гънки, плисета: ~**ý límec** плисирана яка; ~**ý obličej** *прен.* сбръчкано, набръчкано лице

varhán|ky, -ek *ж. само мн. умал. муз.* малък орган; портативен, преносим орган

varha|ny, -n *ж. само мн. муз.* орган: **hrát na ~ny** свира на орган; **pneumatické ~ny** пневматичен орган; **elektronické ~ny** електронен орган

varhann|í, -í, -í *муз.* органов; който се отнася до орган: ~**í koncert** органов концерт

vari *междум. малко остар.* варда, махай се, марш: ~ **z cesty!** варда от пътя! махай се от пътя! ~ **ode mne!** махай се от мен! махай ми се от главата!

variabilit|a, -y *ж. книж.* **1.** вариабилност, променливост, променчивост, изменчивост, непостоянност: ~**a společenských jevů** променливост, променчивост, непостоянност на обществените явления **2. биол.** изменчивост: ~**a organismů** изменчивост на организмите

variabilně *книж.* **1.** вариабилно, променливо, променчиво, изменчиво, непостоянно **2. биол.** изменчиво

variabiln|í, -í, -í *книж.* **1.** вариабилен, променлив, променчив, изменчив, непостоянен: ~**í formy, jevy** променливи, променчиви, непостоянни форми, явления **2. биол.** изменчив: ~**í organizmy** изменчиви организми

variabilnost, -i *ж. книж.* **1.** вариабилност, променливост, променчивост, изменчивост, непостоянност: ~ **společenských jevů** променливост, променчивост, непостоянност на обществените явления **2. биол.** изменчивост: ~ **organismů** изменчивост на организмите

variace, -e *ж. книж. спец.* вариация, вариант, видоизменение, разновидност, разнообразие: ~**e tvarů** разнообразие на форми; **pohádka má několik ~í** приказката има няколко варианта; **téma s ~emi** *муз.* тема с вариации; вариации на тема; **hudební ~e** *муз.* музикални вариации; **krokové ~e v tanci** вариации на танцови стъпки; ~**e konstant** *мат.* вариация на константи; ~**e parametrů** *мат.* вариация на параметри

variačně *нар. спец.* вариационно; с вариации: ~ **rozvíjené téma** *муз.* тема, развивана с вариации

variačn|í, -í, -í *спец.* вариационен: ~**í koeficient** *мат.* вариационен коефициент

variant|a, -y *ж., по-рядко малко остар.* **variant, -u** *м.* вариант *също и спец.:* ~**y textu, rukopisu** варианти на текст, на ръкопис; **písňová ~a** песенен вариант; **druhá ~a plánu** втори вариант на план; **optimální ~a** оптимален вариант; ~**a rozhodnutí** вариант на решение; **kombinatorní, poziční ~a fonému** *език.* комбинаторен, позиционен вариант на фонема; **(super)nulová ~a** *полит. публ.* (супер)нулев

вариант (отказ от взаимни претензии при уреждане на имуществени спорове, напр. след разделянето на Чехия и Словакия)
variantně нар. вариантно; с варианти
variantní, -í, -í вариантен: ~í **způsob řešení** мат. вариантен начин на решаване; вариантно решение
variantnost, -i жс. вариантност: ~ **normy** език. вариантност на норма
variátor, -u м. 1. *електр.* вариатор 2. *техн.* вариатор, предавка
variátorový, -á, -é *електр. техн.* вариаторен
varicel, -a, -y жс. мед. варицела; дребна шарка
variet, -a, -y жс. книж. и спец. разновидност, подвид
varieté нескл. ср. вариетет: **jít do** ~ отида на вариетет
varietní, -í, -í вариететен: ~í **umělec** вариететен артист; ~í **program** вариететна програма
variola, -y жс. мед. вариола; едра шарка
variometr, -u м. физ. техн. авиац. вариометър: **gravitační** ~ гравитационен вариометър; **magnetický** ~ магнитен вариометър
variooptika [-ty-], -y жс. физ. техн. вариоптика
variování, -í ср. вариране, изменяне, променяне: ~í **spisovné výslovnosti** език. вариране на книжовно произношение
vari|ovat, разг. **var|í|ovat**, -uji/разг. -uju нескв. и св. книж. 1. варирам; меня се, променям се/променя се; движа се в (някакви) граници 2. (со) променям/променя, видоизменям/видоизменя (нещо): ~ovat **melodii** видоизменям/видоизменя мелодия
varistor, -u м. *електр.* варистор
varix, -u м. мед. варикс; разширена вена
varixový, -á, -é мед. варикозен, възлест
várk, -a, -y жс. 1. партия, серия: **celá ~a piva, džemu byla špatná** цялата партия бира, конфитюр беше развалена; **výrobek z jiné ~y** изделие от друга партия, серия; **přijela první ~a rekreantů** *прен. експр.* пристигна първата партия, първата група почиващи 2. *хран.* варка; варене; производство: **pivo vlastní ~y** бира собствено производство
varle, -ete ср. биол. тестис, тестикул; обикн. мн. **varlata**, -at ср. тестиси, тестикули: **zánět ~at** мед. възпаление на тестикулите; орхит/орхитис
varn, -a, -y жс. варилен цех: ~a **pivovaru** варилен цех на пивоварна, на бирена фабрика
varnice, -e жс. спец. воен. бака: **vozit jídlo ve ~ích** карам, развозвам храна в баки
varný, -á, -é, по-рядко **varní**, -í, -í книж. 1. *техн. спец.* варилен; който служи за варене: ~ý **kotel** варилен котёл; ~ý **loup** варилна луга; ~ý **po-**

chod, **proces** варилен процес; процес на варене; ~á **keramika** огнеупорна керамика; ~é **sklo** огнеупорно стъкло 2. *рядко* врящ, кипящ; врял: **je mně jak ve ~é vodě** всъ едно са ме потопили във вряща, във вряла вода
varován, -í ср. предупреждение: **nedbat ~í** пре-небрегна предупреждение
var|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (-; *koho* – вин.; *koho* – вин. *před kým, před čím; aby nedělal něco*; по-рядко с инф.) предупреждавам (-; *някого; някого за някого, за нещо, да не прави нещо*): ~ovat **všechny před nebezpečím** предупреждавам всички за опасност
var|ovat se, -uji/разг. -uju се нескв. (*koho, čeho; с инф.; abych nedělal něco*) пазя се, предупреждавам се (*от някого, от нещо; да правя нещо*); въздържам се (*от нещо; да правя нещо*); отбягвам, избягвам (*нещо*); гледам, старая се (*да не правя нещо*): ~at se **chyb** пазя се от грешки; избягвам грешки; гледам да не допускам грешки; ~at se **alkoholu** въздържам се от алкохол; въздържам се, избягвам да употребявам алкохол; старая се да не употребявам алкохол; ~ovat se **zlých lidí** пазя се от лоши хора; отбягвам лоши хора; ~al se, **aby nepřišel pozdě** той гледаше, стараяше се да не закъснее
varovně нар. *рядко* предупредително, предупреждаващо: ~ **zvednout prst** предупредително вдигна пръст
varovný, -á, -é предупредителен, предупреждаващ: ~ý **hlas** предупредителен глас; ~ý **signál** предупредителен сигнал; ~ý **příklad** предупреждаващ пример; пример-предупреждение
varozit, -a, -y жс. мед. варозност, варозитет (*на стави, на кости*)
varózní, -í, -í мед. варозен (*за става, за кост*)
vart, -a, -y жс. *остар. разг.* стража, пост: **stát na ~ě** стоя на стража, на пост
vart|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (-; *koho, co*) *остар. разг.* пазя (-; *някого, нещо*); стоя на стража, на пост: ~ovat **před domem** пазя, стоя на стража пред къщи
varyt, -o, -a ср. „варито“ (*старочешки струнен музикален инструмент, подобен на арфа*): **hrát na ~o** свиря на „варито“
vařečka, -a, -y жс. *готв.* (плòска) дървена готварска лъжица; бъркалка: **míchat ~ou omáčku** разбърквах омáчка
vařič, -e жс. *готв.* гледам си тенджерите; гледам си домакинската работа
vaření, -í ср. 1. варене: ~í **piva** варене, производство на бира 2. *готвене, приготвяне (на храна)*: **pomáhat mamince při ~í** помагам на мама при готвенето; помагам на мама, когато

гòтви **3.** готвårство: **chodit do ~í** хòдя на кùрс по готвårство **4.** *сбир. разг.* варивò, варивà: **všechno ~í se zdrazilo** всйчки варивà поскъп-наха **5.** *сбир. рядко разг.* ястие, *разг.* манджа; ядене; ястия, *разг.* манджи: **stůl byl pokryt ~ím a pečivem** трапèзата бе отру́пана с ястия и печивà

vařený, -á, -é 1. варèн, сварèн: **~á slepice** варèна кòчка ♦ **hýnědřavý, -ý, -á, -é** гòст сьм някъде; рòсен-прèсен сьм някъде; вèчно кйсна някъде; **utáhnout někoho na ~é nudli** вèртя някого на мàлкия си прèст **2.** гòт-вен, сгòтвен: **~é jídlo** гòтвено ястие

vaří, -í, -e 1. варèн, сварèн: **~í vodou** тòй остàна като по-парèн, като полят с вряла водà

vaříč I, -e м. одуш. **1.** работник вьв варйлен цèх: **~ v pivovaru** работник вьв варйлен цèх на пивовårна **2.** в сьчет. **~ drogy** жарг. произ-водител на дрòга, на наркотици

vaříč II, -e м. неодуш. котлòн: **elektrický ~** електрически котлòн; **plynový ~** гàзов котлòн; **lihový ~** спиртник; **petrolejový ~** прймус

vařit, -ím нескв. **1.** (со) варя, сварявам (нещо): **~it vodu, mléko** варя водà, мляко; **~it pivo** варя пивò, бйра **2.** (со; -) гòтвя, пригòтвям (нещо; -): **umí dobře ~it** мòже, умèе, знàе да гòтви добрè; добър готвàч/добрà готвàчка е; **co dnes ~íš?** каквò гòтвиш днèс? **~it guláš** гòтвя гулàш; **~it knedlíky** пригòтвям кнèдли ♦ **~it drogy** жарг. произвèждам дрòга **4.** по-често от-риц. **nevařit, -ím (s kým) разг. експр.** не сè разбйрам, не мèля (с някого): **nechte hlou-pých titulů, to bychom spolu ne~ili** я зарежèте глупавите титли, иначе нýма да се разбйраме, нýма да мèлим зàедно

vařit se, -ím se нескв. **1.** обикн. *третол.* **~í se** ври, кипй, вàри се: **voda se ~í kлокотem** водàта ври/кипи ♦ **~í se** пèржа се, задушàвам се в сòбствен сòс **2.** обикн. *третол.* **~í se (čím)** ври, кипй, гьм-жй, бька (от нещо) (за водà и под.): **voda se rybami jen ~í** водàта бька от рйба **3.** обикн. *третол.* **~í se експр.** ври, кипй, клокòти/кло-кочй, бушўва (за душевно сьстояние); вря и кипй (от нещо): **všechno se ve mně ~í** всйчко в мèн ври и кипй; всйчко в мèн ври, кипй, клокочй

vasal, vasalský, vasalství вж. vazal, vazalský, vazalství

vaskularizac|e, -e физиол. васкуларизация (оросяване на ткàните)

vaskularizační, -í, -í физиол. васкуларизациòнен

vaskulární, -í, -í анат. мед. васкуларен, сьдов: **~í onemocnění** васкуларно заболяване

vaskulit|da, vaskulit|s [-ty-], -dy ж. мед. вас-кулит (възпàление на кръвоносен или лимфен сьд)

vaskulózni, -í, -í мед. васкулитен

váš I, vašeho м., vaše I ж., vaše II ср. местоим.

1. ваш/вàший(т), вàша/вàшата, вàше/вàшето; ви: **váš nápad** вàша(та) идèя; идèята ви; **vaši přátelé** вàши(те) приятели; приятелите ви; **bu-dou hledat vaše stopy** ще тьрсят следите ви; **za vaše zdraví!** за вàше здраве! **to není vaše věc** не è вàша рàбота; **ať je po vašem** такà да бьде; нèка да бьде по вàшему; **nemusí být vždycky po vašem** откъдè накьдè вйнаги трябòва да стàва вàшето; **podle vašeho** спòред вàс; по вàшему **2.** обикн. **Váš, Vaše** вàш(ият), вàша(та), вà-ше(то); ви (в кореспондèнция): **Váš nápad** вàшата идèя; идèята ви; **Vaše nabídka** вàшето предложèние; предложèнието ви; **Váš Jan** вàш Ян; **Vaše Jana** вàша Яна **3.** само **Vaše** Вàше (в официални титли и обръщения): **mluvila s Vaším Veličenstvem** тя гòвòрила/гòвòри/го-вòреше с Вàше Велйчество; **Vaše Veličenstvo!** Вàше Велйчество! **Vaše Výsosti!** Вàше Висò-чество! **Vaše Excellence!** Вàше Превьзхòди-телство! **Vaše Magnificence!** Вàше Превьз-хòдителство! **Vaše Eminence!** Вàше Пре-освещèнство!

váš II, vašeho м. разг. вàший(т) (за мьж, сь-пруг); **kde máte (toho) vašeho?** кьдè è вàший(т)? кьдè è мьжът ви?

váše III, -í ж. разг. вàшата (за жена, сьпруга): **ta ~e se ještě nevrátila?** вàшата òще нýма ли я? женà ви òще ли не сè è вьрнала?

váše IV, -eho ср. разг., често váš I, -ich м. само мн. одуш. разг. вас; вàший(т) дòм; вàшата кьща, вàший(т) имòт: **jeli kolem ~eho, okolo ~ich** мйнали покрай вàшата кьща, покрай вàс

váš|eň, -ně ж. 1. страст, плам, увлèчение: **hříšná ~eň** грехòвна страст; **zahořet ~ní** пламна от страст; **krotit ~ně** укротявам, обуздавам стра-сти; **zamilovat si někoho s celou ~ní** обикна-ти; **kam tě vede slepá ~eň?** да не сй си за-губил умà? щò за хрòмване ти è дошлò? амй, нйщò подòбно! нйкакви такйва! **2.** страст, плам, стрьв, настървьение: **pracovat s opravdo-vou ~í** рàбòтa с йстинска страст, с йстинска стрьв **3.** страст, пристрастие, слàбост, вле-чèние, *разг. експр.* крàста, бòлест: **její ~í bylo divadlo** нèйна страст, нèйна слàбост бèше теà-тьрьг; **sběratelská ~eň** колекционèрска страст

vašet|a, -u ж. кожар. кòжа за тапицèрия

vaši I *вж.* **vaše IV**

vaši II, -ich *м. одуш. само мн.* вашите; домашните ви: **co dělají ~i?** каквò правят вашите? **~i přišli** вашите дойдòха; **sraz bude u ~ich** срещата ще бьде у вашите, у вас

vášnivě *нар.* **1.** страстно, горещо, силно: **~ si něco přát** страстно, горещо желая нещо; **~ milovat** страстно, горещо, силно любя, обичам; **~ rád cestovat** страстно обичам да пътувам, да пътувам **2.** страстно, разгорещено, запалено, разпалено; с хъс: **~ se přít** страстно, разгорещено, разпалено спòря

vášniv|ec, -ce *м.* **1.** страстен, пламенен, òгнен, буйен, избухлив, необуздан, темпераментен човек: **za mladých let býval ~ec a rváč** на младини той беще пламенна натùра и побòйник **2.** страстен, запален, ревностен човек: **~ec polního pychu** страстен, запален браконьер **vášnivost, -i** *ж.* **1.** страстност, пламенност, темпераментност, буйност, разпаленост: **~ povahy, citu** страстност, темпераментност на характер, на чувство; **~ slov, debat, protestů** страстност, разпаленост на думи, на дебати, на протести; **~ milenců** страстност, пламенност на любовници; **~ polibků** страстност, пламенност на целувки **2.** страст, стръв, настървение, хъс: **~ ve hře** страст, настървение, хъс в играта; **vrhat se do boje se zběsilou ~í** хвърлям се в бòй с лùда страст, с лùдо настървение

vášniv|ý, -á, -é **1.** страстен, темпераментен, пламенен, запален, буйен, необуздан, неукротим: **~á povaha** страстен, темпераментен, буйен характер; **~é spory** страстни, запалени спòрове **2.** страстен, пламенен, силен, буйен, буйен: **~á láska** страстна, пламенна, буйна любов; **~á nenávist** страстна, силна омраза, ненавист **3.** страстен, запален, ревностен, заклёт: **~ý sběratel** страстен, запален колекционер; **~ý milovník hudby** страстен, ревностен почитател на мýзиката; **~ý kuřák** заклёт пушач

vát, věji/разг. věju *несв.* **1.** обикн. *третол.* **věje** вее, дýха; повява, подýхва (*за вятър, за хлад*): **je тихо, ani větrík nevěje** тихо е, дáже ветрèц не подýхва; **od hor začal ~ ostrý vítr** откъм планината взе да дýха òстръ, пронизващ вятър; **oknem vál čerstvý chlad** от прозòреца вèеше, дýхаше свèж студèn вьздух; **z písni vál dech starobylosti** пèsните навяваха усещане за старинност; **příznivý vítr nám věje do plachet** *прен.* попътен вятър издýва платната ни; запòчва да ни върви; **ve světě začíná ~ nový vítr** *прен.* по светà запòчва да дýха дрýг, нов вятър; по светà запòчва да дýха вятърът

větrák

откъдè дýха вятърът **2.** обикн. *третол.* **věje** идва, нòси се, разнася се, лъха (*за мирис*): **z luk vála vůně sena** от ливадите се нòсеше мирис на сенò, лъхаше на сенò; **vála tam na mne cizota** там ме лъхаше отчужденост; там ймах чýството, че всйчко ми е чýждо **3.** (*со*) *рядко книж.* издавам, отделям (*обикн. мирис*): **květy těžkou vůni vály** цветòвèте издаваха, отделяха тèжък аромат **4.** (*čít*) *рядко* лъхам, понамирисвам, намирисвам, мириша (*на нещò*): **válo z něho kafrem** *безл.* той миришеше на камфор; от нèго лъхаше, миришеше на камфор **5.** обикн. *третол.* **věje** *книж. поет.* вее се, развява се: **vlasý jí vály větrem** косите й се вèеха, развяваха от вятра **6.** (*čít*) *рядко* вèя (*си*), правя (*си*) вятър (*с нещò*): **~ vějířem** вèя си с ветрèло

vát (se), обикн. безл. věje (se) има вèелица: **venku se věje** навън има вèелица

vat|a, -y *ж.* **1.** памýк, вата *също и спец.:* **setřít ~ou líčidlo s obličejе** изтрйа с памýк грим от лицèто си; **dát si ~u do uší** слòжа си памýк в ушите; **obvazová ~a** *мед. аптек.* вата; превързòчен памýк; памýк за преврзки; **sterilizovaná ~a** *мед. аптек.* стерилизиран памýк; **buničitá ~a a)** *аптек.* лигнин **б)** *хим. техн.* целулозен памýк; **skleněná ~a** *техн. текст.* стъклен памýк; **cukrová ~a** *хран.* захарен памýк

vat|a, -y *ж.* **1.** памýк, вата *също и спец.:* **setřít ~ou líčidlo s obličejе** изтрйа с памýк грим от лицèто си; **dát si ~u do uší** слòжа си памýк в ушите; **obvazová ~a** *мед. аптек.* вата; превързòчен памýк; памýк за преврзки; **sterilizovaná ~a** *мед. аптек.* стерилизиран памýк; **buničitá ~a a)** *аптек.* лигнин **б)** *хим. техн.* целулозен памýк; **skleněná ~a** *техн. текст.* стъклен памýк; **cukrová ~a** *хран.* захарен памýк

vatelín, -u *м. текст.* ваталйн: **plášť s ~em** шлифер с ваталйн, с ваталинова подплàта

vatelínov|ý, -á, -é *текст.* ваталинов: **~á vložka** ваталинова подплтнка; подплтнка от ваталйн

vatic|ka, -ky *ж. умал.* памýче, памýк: **zabalit do vatky** *ж.* **1.** памýк, вата *също и спец.:* **setřít ~ou líčidlo s obličejе** изтрйа с памýк грим от лицèто си; **dát si ~u do uší** слòжа си памýк в ушите; **obvazová ~a** *мед. аптек.* вата; превързòчен памýк; памýк за преврзки; **sterilizovaná ~a** *мед. аптек.* стерилизиран памýк; **buničitá ~a a)** *аптек.* лигнин **б)** *хим. техн.* целулозен памýк; **skleněná ~a** *техн. текст.* стъклен памýк; **cukrová ~a** *хран.* захарен памýк

jako ve ~ce глèдам някого като писано яйцè **vatovan|ý, -á, -é** ватиран: **~ý kabát** ватирано палтò; **~á vesta** ватенка; *остар.* памуклийка; **prošívaná ~á příkrývka** ватирана завивка; памýчен юргàн

vat|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* ватирам, подплатявам с памýк, пълня с памýк (*нещò*): **~ovat příkrývku** ватирам завивка

vatov|ý, -á, -é ватен: **~á vložka** ватена подплтнка **vatr|a, -y** *ж.* (*голям*) òгън (*на открито*): **tančit kolem ~y** танцýвам òколо (*голям*) òгън

vavřín, -u *м.* **1.** *бот.* лавър (Laurus); дафина; лаврово, дафиново дървò: **snítka ~u** лаврова, дафинова клòнка **2.** лавров венèц (*като*

символ): **ověňčit vítěze ~em** окъча победител с лавров венѣц **3. само мн. vavřín|y, -ů м. прен. книж.** лаври; успех, успѣхи; слава: **olympijské ~y** олимпийски лаври, успѣхи; олимпийски♦ **олимпийски** успѣхи; **usnout, spát na ~ech** заспѣ, почивам на лаврите си

vavřínov|ý, -á, -é лавров, дафинов: **~ý keř** лавровищница♦ **~ý keř** лавровищница♦

vax, -u м. спец. ѱред за дълбочинно почистване (прање и сушене) на килими: **zlákala ji nabídka nového ~u** привлѣче я предлагането на нов ѱред за дълбочинно почистване

vaxing, -u м. спец. дълбочинно почистване (прање и сушене) на килими: **~ je dokonale praní a sušení v jedné akci** дълбочинното почистване е съвършенно изпиране и изсушаване едно-врѣменно

vaxingov|ý, -á, -é спец. кѡйто се отнася до дълбочинно почистване (прање и сушене) на килими: **~é příslušenství** принадлежности към ѱред за дълбочинно почистване на килими

vaxovac|í, -í, -í спец. кѡйто слѹжи за дълбочинно почистване (прање и сушене) на килими: **~í hlavice** глава за дълбочинно почистване на килими

vaxován|í, -í ср. спец. дълбочинно почистване (прање и сушене) на килими: **~í vyřeší vaše starosti s koberci** дълбочинното почистване ще реши вашите проблемѣи с килимите

vax|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) (дълбочинно) почиствам; перѡ/изпирам и сушѡ/изсушѡвам (обикн. килим)

vaz, -u м. 1. врат, шйя, тил: **zlomit si, srazit si ~** счѹпя си вратѡ; **zlomit někomu ~ a)** счѹпя вратѡ на някого **б)** прен. съсийпа, унищожѡ животѡ на няко♦ **zlom(te) ~!** пожелание (желѡя ти, желѡя ви) успѣх! късмѣт! на добѣр чѡс! да ти/да ви върви като по водѡ! **2. анат.** връзка: **~y hlasové, kloubové** гласни, ставни връзки **3. мор.** щѣвен: **kormidelní ~** рѹдерпост; **přední ~** форщѣвен; вълнорѣз

váz|a, -u ж. вѡза: **~a z čínského porcelánu** вѡза от китѡйски порцелѡн; **renezanční, baroková ~a** ренесѡнсѡва, барѡкова вѡза; **růže v křišťálové ~e** рѡзи в кристална вѡза

vázac|í, -í, -í кѡйто слѹжи за връзване, за подвѣрзване: **~í kravata** вратовръзка; **~í motouz, lano, drát** врѣв, вѣжѣ, тѣл за връзване

vazač I, -e м. одуш. 1. земед. връзвѡч: **~ obilí** връзвѡч на снѡпи **2. текст.** килимѡр: **~ kobereců** мѡйстор-килимѡр **3. полигр.** подвѣрзвѡч, книговѣзец: **~ knih** рядко женѡ книговѣзец

vazač II, -e м. неодуш. 1. земед. връзвѡчка; снѡ-

повръзвѡчка: (**žací**) ~ снѡповръзвѡчка **2. текст.** нишковръзвѡч: **~ uzlů** нишковръзвѡч **3. строит.** арматѹровръзвѡч **4. техн.** машинка: **~ pořadače** машинка на класѡр, на пѡпка

vazačk|a, -y ж. 1. земед. връзвѡчка: **~á obilí** връзвѡчка на снѡпи **2. текст.** килимѡрка: **~á kobereců** мѡйсторка-килимѡрка **3. полигр.** подвѣрзвѡчка, подвѣрзѡчка, книговѣзец (за жѣна): **~a knih** рядко женѡ книговѣзец **4. техн.** машинка: **~a pořadače** машинка на пѡпка, на класѡр

vázačk|a, -y ж. шив. връзка, вѣрзѡнка: **~a u zástěry** връзка на престѣлка

vazal, -a м. 1. истор. юрид. васѡл: **~ové římské-ho císaře** васѡли на римския имперѡтор **2. прен.** често публ. пейѡр. васѡл; слугѡ: **~ové impéria** слугѡи на имперѣята

vazalsk|ý, -á, -é 1. васѡлен: **~ý kníže** васѡлен княз; **~á závislost** васѡлна зависимость; **~ý stát** васѡлна дѣржѡва **2. васѡлски:** **~á závislost** васѡлска зависимость; **~ý poměr** васѡлско отношение; **~é postavení** васѡлско положѣние

vazalstv|í, -í ср. истор. юрид. васѡлство, васѡлитѣт

vázán|í, -í ср. 1. връзване: **~í snopů** връзване на снѡпи **2.** връзване, виѣне, свѣиване, плѣтенѣ, сплѣтанѣ: **~í věnců** плѣтенѣ, виѣне на венѣци **3. полигр.** подвѣрзване: **~í knih** подвѣрзване на книги; книговѣзтво; подвѣрзѡчество **4. полигр.** подвѣрзѡя: **kožené ~í knihy** кожѣна подвѣрзѡя на книга **5.** връзка, шнѹр (за връзване, за пристѡяганѣ): **spodní ~í u županu** скрѣит, вѣтрѣшен шнѹр на халѡт **6. спорт.** автомѡт, бѣндунг, щрѡймер: **lyžařské ~í** скиѡрски автомѡт, бѣндунг, щрѡймер; автомѡт на скѡ

vázank|a, -y ж. вратовръзка: **upravit si ~u** опрѡвя си вратовръзката

vázán|ý, -á, -é 1. вѣрзан: **~é snopy** вѣрзани снѡпи **2.** вѣрзан; вит, свѣит; плѣтен, сплѣтен: **~ý věnec** сплѣтен венѣц **3. полигр.** подвѣрзан: **~á kniha** подвѣрзана книга **4. хим. физ.** свѣрзан: **~ý kyslík** свѣрзан кислѡрд; **~á energie** свѣрзана енерѣгия **5. икон. фин.** блокиран, обвѣрзан: **~ý trh** блокиран пазѡр; **~é hospodářství** блокирано стопѡнство; блокирана иконѡмика; **~ý vklad** банк. влѡг с модалитѣт, с услѡвѣе; услѡвен влѡг; диспозиѣиѡнен/диспозиѣиѡвен влѡг **6. в съѣет.** **~á živnost** юрид. адм. стопѡнска дѣйност, изѣискѡща професиѡнална квалиѣикаѣия **7. лит.** мѣрен: **~á řeč** мѣрена рѣч

váz|at, -žu/книж. -ži неск. 1. (со) връзвам, завѣрзвам (неѡцо); прѡвя вѣзел (на неѡцо): **~zat uzel** връзвам, прѡвя вѣзел; **~zat si kravatu** връзвам си вратовръзка; **~zat si tkaničky na kličku, na uzel** връзвам си връзките на обувките на флѡднга, на вѣзел **2. (со)** (прѡвѣйки

někoho ~у поставя някого под арест; **vzít někoho do** ~у арестувам някого; **být ve** ~ě арестуван съм; под арест съм; в ареста съм; **propustit někoho z** ~у освободя някого от арест **7. език.** конструкция: **infinitivní** ~а инфинитивна конструкция; **předložková** ~а предложна конструкция; **slovesná** ~а глаголна конструкция; **přechodníková** ~а деепричастна конструкция; **genitivní** ~а/~а s **genitivem** генитивна, родителна конструкция; конструкция с генитив, с родителен падеж; **vyšnutí z** ~у анаколът **8. книж. публ.** връзка, обвързаност, зависимост; взаимна връзка, взаимовръзка, взаимообвързаност, взаимозависимост; ~а **mezi plány** връзка между плановете; взаимообвързаност на плановете; **vzájemné** ~у **mezi jednotlivými rozpočty** взаимовръзки между отделни бюджети **9. спорт.** блокаж: ~а **v boxu**, **v šermu** блокаж при бокса, при фехтовката **10. разг.** конструкция, структура на тялото; телосложение: **mít dobrou** ~у имам **добра фигура** **11. експр.** мускулест съм; само мускули съм; имам мускули като вжета

vazební ~а, ~у **жс. полигр.** книговезница

vazební ~í, ~í **1. електр.** свързващ: ~í **fáze**, **kon- denzátor** свързваща фаза, свързващ кондензатор **2. полигр.** който се отнася до подвързия: ~í **useň** кожда за подвързия **3. текст.** който се отнася до сплитане: ~í **chyba** грешка при сплитане; ~í **technika** техника на сплитане

vazební ~ý, ~á, ~é **1. хим.** свързващ: ~ý **elektron** хим. свързващ електрон **2. език.** режисионен, подчинителен; който се отнася до управление, до режия: ~á **složenina** сложна дума с подчинително отношение между компонентите; ~é **spojení** словосъчетание с подчинителна връзка между думите

vazektázie, ~e **жс. мед.** васектазия (болестно разширение на кръвоносен съд)

vazektomie, ~e **жс. мед.** васектомия (изрязване на кръвоносен съд)

vazelin ~а, ~у **жс., малко остар.** **vazelin**, ~у **м. аптек.** вазелин: **borová** ~а боров вазелин

vazelinovat, ~uji/разг. ~uju **несв. (со)** рядко мажа, намазвам (нещо) с вазелин

vazelinový ~ý, ~á, ~é вазелинов: ~ý **olej** вазелиново масло

vázička, ~а, ~у **жс. умал.** вазичка: **filigránská** ~а филигранна вазичка

vaziv ~o, ~а **ср.** **1. анат.** съединителна тъкан: **podkožní** ~o подкожна съединителна тъкан

2. техн. съединителен, свързващ материал

vazivový ~ý, ~á, ~é **анат.** съединителен: ~á **tkáň** съединителна тъкан

vazkost, ~i **жс. 1. физ.** вискозитет, вискозност: **stupeň** ~i степен на вискозитет **2. земед.**

лепкавост: ~ **půdy** лепкавост на почва

vazk|ý, ~á, ~é **1. физ.** вискозен; който е с висок вискозитет: ~á **kapalina** течност с висок вискозитет **2. земед.** лепкав: ~á **zemina** лепкава почва, пръст

vaznic|e, ~e **жс. 1. строит.** трегер; надлъжна носеща гредя; надлъжница; ребро: **hřebenová** ~e билна стълица **2. мор.** щёвен

vazník, ~u **м. строит.** фърма; носеща покривна конструкция: **střešní** ~а покривна фърма

vaznost, ~i **жс. 1. хим.** валентност: ~ **chemické-ho prvku** валентност на химически елемент **2. спец.** хигроскопичност: ~ **malty** строит. хигроскопичност на хоросан; ~ **mouky** хран. хигроскопичност на брашно

váz|nout, ~nu **несв. 1. обикн. третол. -ne** изостава, изостанал е; спира, спрял е; не върви; **разг.** не го бива; хич го няма; закъчва се, закъчил се е: **obchod**, **výroba** ~ne търговията, производството изостава, не върви; **doprava** ~ne транспортът закъснява, не върви по график, хич го няма; **hovor ne~ne** разговорът е непринуден, теч е гладко; **v prvním poločase** ~la **souhra** спорт. през първото полувреме не вървеше добре синхронът, стиковката; **kde to ~ne?** къде са се закучили нещата? **někde to ~ne** нещата някъде са се закучили **2. (v čem)** закъсвам, закъсал съм (с нещо, по нещо); изоставам, изостанал съм (с нещо; по нещо); не ми върви (с нещо; по нещо): ~nout **v textu** изоставам, закъсвам с текст на роля; **žáci ~nou v matematice** учениците изостават, закъсват по математика; учениците са изостанали, закъсали са с математиката **3. (kde)** затъвам, затънал съм; засядам, заседнал съм; **разг.** запещвам, запещнал съм (някъде): **vůz ~ne v blátě** колата е затънала в калта; **lodi bezna- dějně ~ly na mělčině** корабите бяха безнадёжно заседнали в плитчината; **kůstka mu ~la v krku** костта му беше заседнала в гърлото; **slova mu ~nou na jazyku** **прен.** думите засядат в гърлото му **4. обикн. третол. -ne** (на чет, по-рядко на кот) тежи (върху нещо, върху някого); тегне, висй (над нещо, над някого) (за дълг и под.): **na domě ~ne hypotéka** върху къщата тежи ипотеката; къщата е ипотекрана

váznut|í, ~í **ср. 1. икон.** замразяване **2. техн. електр.** застой, спиране

vazomotorick|ý, ~á, ~é **анат.** вазомоторен, съдодвигателен: ~ý **nerv** вазомотор; вазомоторен, съдодвигателен нерв

vazoneurotický [-ty-], ~á, ~é **мед.** вазоневротичен

vazoneuróz [a, -y] *ж. мед.* вазоневрôза
vazoreceptor, -u *м. анат.* вазорецептор
vazotonie [-пу-], -e *ж. мед.* вазотония; напре-
 жение на кръвоносните съдове

vážení, -í *ср.* претегляне, теглене: ~í nákladu
 претегляне, теглене на товар

vážený, -á, -é **1.** уважаван, почитан: ~ý člověk,
 občan уважаван, почитан човек, гражданин
2. уважаем, почитаем: ~é dámy, ~í pánové
 а) уважаемите, почитаемите дами и господà
 б) уважаеми дами и господà (като обръ-
 щение); ~ý pan Novák, ~á paní Nováková,
 ~á rodina Nováková а) уважаемият господин
 Новак, уважаемата госпожа Новакова, по-
 читаемото семейство Новакови б) г-н Новак,
 г-жа Новакова, сем. Новакови (при адре-
 сиране) **3.** претеглян, теглен: ~ý cukr насипна
 захар; ~ý průměr мат. средна претеглена ве-
 личина

vážit, -ím *несв. 1.* (koho, co) претеглям, премер-
 ввам, тегля, мържа (някого, нещо): ~it zavazadlo,
~~книжечко~~ ~~книжечко~~
lékárnických vážkách тегля, мържа нещо с
 аптекарски везни **2.** обикн. третол. -í (jak)
 тегли, мери (някак) (за теглилка): váhy špat-
 ně ~í везната не è точна **3.** (kolik) тежà (нещо):
 kolik to ~í? това колко тежи? dítě ~í 10 kg
 детето тежи 10 кг **4.** (-; u koho) *прен. книж.*
 тежà; ймам тежест (-; пред някого): jeho slovo
 ~í неговата дума тежи, йма тежест; učitel ~í u
 žáka учителят тежи, йма тежест пред ученика
5. (co) претеглям, премервам, премислям, об-
 мислям (нещо): ~í každé slovo, než je prone-
 se претегля, обмисля всяка дума, преди да я
 изрече **6.** (koho, co) *книж.* претеглям, премер-
 ввам, преценявам, оценявам (някого, нещо):
 ~it situaci претеглям, преценявам ситуация;
 ~it síly před rozhodujícím střetnutím пре-
 теглям, преценявам сили преди решаващо
 стълкновение **7.** (co; co odkud) вадя (обикн.
 вода отнякъде): ~it vodu ze studny вадя водà
~~скъпа вода~~ ~~скъпа вода~~
 пйт до някъде

vážit si, -ím si *несв. (koho, čeho)* уважавам, ценя
 (някого, нещо): ~it si rodičů уважавам роди-
 телите си; ~it si něčí důvěry ценя нечие доверие

vážka, -ky *ж. 1.* само *мн.* váž|ky, -ek *ж. умал.*
 везнички; везни: **lékárnické** ~у аптекарски
~~везни~~ ~~везни~~
 мържа нещо с аптекарски везни **2.** *зоол.* водно
 кòнче (Libellula): ~ky nad vodní hladinou вод-
 ни кòнчета над повърхността на водата

vážně *нар.* сериозно: tvářit se ~ ймам сериозно
 изражение; situace vypadá velmi ~ положже-
 нието è много сериозно, опасно; je ~ nemocen

тежко, сериозно è болен; brát něco ~ отнасям
 се сериозно към нещо; приемам нещо на се-
 риозно; nikdo ho nebere ~ никой не го взема
 на сериозно; myslíte to ~? найстина ли, се-
 риозно ли го мислите? to nemyslíš ~! не го
 мислиш сериозно, найстина! myslí to s ní ~
 той йма сериозни намерения по отношение
 на нея; ~ se o něco zajímat сериозно се интере-
 сувам от нещо; být do něčeho ~ zapleten
 сериозно съм заплетен, замесен съм в нещо
vážnost, -i *ж. 1.* сериозност: ~ situace сериоз-
 ност на положение, на ситуация; ~ choroby
 сериозност на заболяване **2.** уважение, почит:
 být u někoho ve veliké ~i ползвам се с нечие
 уважение; на голяма почит съм пред някого;
 mít někoho ve ~i уважавам, почитам някого;
 požívat všeobecné ~i ползвам се с всеобщо ува-
 жение; těšit se všeobecné ~i радвам се на все-
 общо уважение; nemá zde ~ тук той/тя не è на
 почит **3.** значимост, значение: připisovat ně-
 čemu ~ отдавам, приписвам значение на нещо

vážný I, -á, -é **1.** сериозен, съсредоточен,
 улèгнал, уравновесен: je na svůj věk příliš ~ý
 за възрастта си е прекалено сериозен, съсре-
 доточен, замислен; ~á povaha съсредоточен
 характер **2.** сериозен, строг: ~ý tón řeči се-
 риозен, строг тон на говорене **3.** сериозен;
 изключително важен, критичен, опасен, те-
 жък: ~ý problém сериозен, изключително ва-
 жен проблем; ~á situace сериозно, опасно,
 критично положение; ~á choroba сериозно,
 опасно, тежко заболяване **4.** сериозен, ва-
 жен, значителен, голям: učinit ~é ústupky на-
 права сериозни, значителни отстъпки; to mi
 dělá ~é starosti това ми създава сериозни,
 големи грижи; to byla ~á chyba това беше
 сериозна, фатална грешка: utrpět ~ou po-
 rážku претърпя сериозно, голямо поражение;
 projevit ~ý zájem проявя сериозен, значите-
 лен интерес **5.** сериозен, солиден, важен, на-
 дежден: ~ý zájemce o koupi сериозен, со-
 лиден кандидат за купуване; ~ý kandidát na
 úřad prezidenta сериозен, важен, надежден
 кандидат за президентски пост **6.** сериозен,
 солиден, важен, значим; не повърхностен;
 уважителен: ~á vědecká práce сериозен, со-
 лиден, значим научен труд; odmítnout návrh
 z ~ých důvodů отхвърля иск по сериозни, по
 уважителни причини; mít ~é úmysly ймам
 сериозни намерения; mít ~ou známost ймам
 сериозна (интимна) връзка; ~á hudba класи-
 ческа, сериозна музика

vážný II, -ého *м.* надзирател, отговорник при
 мєрене, при теглене; разг. кантарджия: ~ý v
 cukrovaru кантарджия в захарна фабрика

vběh|nout, -nu св. (kam) втърна се; вляза бързо, тичешком (някъде): ~**nout do dveří, do pokoje** втърна се през вратă, в стăя; ~**nout do cíle** вляза във финал; **dítě ~lo pod auto** детето попадна под колата

vbíh|at, -ám св. (kam) втървам се; влизам бързо, тичешком (някъде): ~**at do cíle** влизам във финал

vbíjet, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. (co kam) вкарвам, набивам, наковavam, забивам, заковavam, кова (нещо някъде): ~**et kůly do země** набивам, забивам колове в земята

vbít, vbíjí/разг. vbiju св. (co kam) вкарам, набия, накова, забия, закова (нещо някъде): ~**hřebíky do prkna** набия, накова, закова гвозден в дъска

vbodáv|at, -ám несв. (co do čeho, do koho; komu co do čeho) вкарвам, набоджам, забоджам, забивам (нещо в нещо, в някого; нещо на някого в нещо): ~**at vidličku do jídla** забоджам вилица в ядене

vbod|nout, -nu св. (co do čeho, do koho; komu co do čeho) вкарам, набода, забода, забия (нещо в нещо, в някого; нещо на някого в нещо): ~**nout jehlu** вкарам, забода, забия игла; ~**nout někomu nůž do těla** забия нож в тялото на някого

vbrzku нар. книж. скоро; за кратко време: ~**se spřátelili** за кратко време, скоро те се сприятелиха

vcelku нар. 1. нацяло (противопол. на части, на парчета): **péct kuře** ~ пекă цяло пиле; пекă пилето цяло; **salám chcete ~ nebo nakrájete?** салама цял ли го искате или да ви го нарежа? салама да ви го нарежа ли или не? 2. в общи линии; общо взето; приблизително: **má ~ pravdu** в общи линии е прав; **plán byl ~ splněn** в общи линии, общо взето планът бе изпълнен 3. общо; всичко; всичко на всичко; сума сумарум: ~**se dostavilo 50 lidí** дойдоха общо 50 души

vcít|it se, -ím se св. (do koho, do čeho/v koho, v co) книж. почувствам, усетя, разбера (някого, нещо); вживя се, вляза в положението (на някого); схвана, проумя (нещо): ~**it se do utrpení druhého** почувствам, усетя страданието на другия; ~**it se do nálady písně** почувствам, усетя настроението на песен

vcít|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. (do koho, do čeho/v koho, v co) книж. чувствам, усещам, разбирам (някого, нещо); вживявам се, влизам в положението (на някого); схващам, проумявам (нещо)

vcuc|nout, обикн. третол. -ne св. (koho – вин.)

разг. експр. силно заинтригува, привлече, увлече; погълне (някого); направи силно впечатление (на някого): **když se na tu grafiku podíváte, tak vás to ~ne** ако се вгледате в графиката, тя направо ви поглъща

včas нар. навреме, своевременно: **přijít právě ~** дойда точно навреме; **dokončit práci ~** довърша работа навреме; приключи работа своевременно

včasn|ý, -á, -é своевременно, навременен: ~**á výstraha** своевременно, навременно предупреждение; ~**é splnění plánu** своевременно изпълнение на план

včela, -y ж. зоол. пчелă (Apis): ~**a medonosná** зоол. медоносна пчелă (Apis mellifica); ~**a dělnice** пчелă-работничка; ~**a matka** пчелă-мăк

любив съм като пчелă; **kouká, jako by mu uletěly ~y, jako když mu uletěly ~y** разг. експр. гледа сякаш са му изляли десерта; гледа учудено, недоумяващо и разочаровано

včelař, -e м. пчелар: **zkušený ~** опитен пчелар **včelařen|í, -í** ср. разг. пчеларство (като хоби): **věnovali ~í velkou péči** посветиха, отделиха много грижи на пчеларството

včelař|it, -ím несв. разг. гледам, отглеждам пчели; занимавам се с пчеларство; пчелар съм

včelařsk|ý, -á, -é пчеларски: ~**á kukla** пчеларска мăска, мрежа; ~**ý kroužek** кръжок по пчеларство; пчеларски кръжок; ~**á škola** училище по пчеларство

včelařstv|í, -í ср. пчеларство (като професия): **zabývat se ~ím** занимавам се с пчеларство

včel|í, -í, -í пчелен: ~**í med** пчелен мед; ~**í roj** пчелен рой; ~**í královna** пчелă-мăйка, пчелă-царица

včel|ný, -á, -é пчелен: ~**á matčina** пчелен **pilný jako ~a** трудолюбив съм като пчелчка **včelín, -a** м. пчелин: **sad se ~em** овощна градина

е като в пчелен кошер

včel|ný, -á, -é пчелен: ~**á matčina** пчелен **pilný jako ~a** трудолюбив съм като пчелчка

včelník, -u м. бот. лалеманция (Dracoscephalum)

včelojed, -a м. зоол. осояд (Pernis)

včelst|vo, -va ср. също и събир. пчели (в един кошер); пчелен рой; пчелно семейство: **máme devět ~ev/devatero ~vo** имаме девет пчелни роя, девет пчелни кошера

včera нар. 1. вчера: ~**ráno** вчера сутрин; ~**večer** вчера вечер

то было) ~ помня го, сякаш беше вчера; **zdá se, je to, jako by to bylo** ~ сякаш беше вчера 2. вчера, неотдавна: ~**ještě dítě, dnes už mladý muž** вчера още дете, днес вече млад мъж

včerejšek, -ka *м.* 1. вчерашния ден: **za ~ek jsme udělali dost práce** през вчерашния ден свършихме доста работа 2. вчерашния ден; близко, неотдавнашно минало: **vracet se k ~ku** връщам се към близкото минало

včerejší, -í, -í 1. вчерашен: **~í noviny** вчерашен вестник **~í** мотавам се безцелно; търся, каквото не съм загубил; ходя като муха без глава 2. вчерашен, довчерашен, доскорошен, неотдавнашен, предишен: **~í mládež** вчерашната, довчерашната, доскорошната младеж; **~í vesnice** вчерашното, доскорошното, предишното село **~í** *разг.* не съм вчерашен

včetně I *нар.* включително: **přečíst první až desátou kapitolu** ~ прочета от първа до десета глава включително

včetně II *предлог с род.* (koho, čeho) включително (и) (някой, нещо); заедно с (някого, нещо); *книж.* включая (и) (някого, нещо): **cena ~ obalu** цена заедно с опаковката; **střední Evropa ~ České republiky** Централна Европа заедно с Чешката република, включително и Чешката република

včlenit, -ím *св.* (koho, co kam) *книж.* включя (някого, нещо някъде): **~it do ústavy právo na práci** включя в конституция право на труд **včlenit se, -ím se** *св.* (kam) *книж.* включя се (някъде): **~it se do společnosti** включя се в общество

včleňovat, -uji/разг. -uju *несв.* (koho, co kam) *книж.* включвам (някого, нещо някъде): **~ovat literaturu do dějin umění** включвам литературата в историята на изкуството

včleňovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* (kam) *книж.* включвам се (някъде): **~ovat se do kolektivu** включвам се в колектив

vdaný, -á, -é *обикн. ж.* -á омъжена: **~á dcera** омъжена дъщеря; **je už tři roky ~á** тя вече три години е омъжена

vdát, vdám *св.* (koho – вин.; koho za koho) омъжа (някого; някого за някого): **vdali ji velmi mladou** омъжиха я много млада, много малка; **vdali dceru do ciziny** омъжиха дъщеря си в чужбина

vdát se, vdám se *св.* (–; za koho) омъжа се (–; за някого): **vdova se už nevdala** вдовицата повече не се омъжи

vdáván, -í *сп.* омъжаване: **mít dceru na ~í** имам дъщеря за омъжаване

vdáv, -ám *несв.* (koho – вин.; koho za koho) омъжвам (някого; някого за някого): **~at sestru bez věna** омъжвам сестра си без зестра **vdáv, -ám se** *несв.* (–; za koho) омъжвам се

(–; за някого): **~at se za cizince** омъжвам се за чужденец

vdav|ky, -ek *ж.* само мн., по-рядко **vdav|ky, -ků** *м.* само мн. омъжаване: **mít dceru na ~ky** имам дъщеря за омъжаване; **pomýšlet na ~ky** мисля за венчавка, за венчило

vděčit, -ím *несв.* (komu, čemu za co; по-рядко *со кому, čemu*) *книж.* задължен съм, признателен съм, благодарен съм (на някого, на нещо за нещо); дължа признателност, благодарност (на някого, на нещо за нещо): **~it rodičům za výchovu** признателен, задължен съм на родителите си за възпитанието си; дължа на родителите си признателност за възпитанието си; **~ím mu za vše** задължен, признателен съм му за всичко; всичко дължа на него

vděčně *нар.* благодарно; с благодарност, с признателност: **~ na někoho pohlédnout** благодарно, с благодарност погледна (към) някого **vděčnost, -i** *ж.* благодарност, признателност: **na důkaz ~í** в знак на благодарност, на признателност

vděčný, -á, -é 1. *и именна форма* **vděčen, -na, -no** (komu, čemu za co) благодарен, признателен, задължен (на някого, на нещо за нещо): **pacient ~ý lékaři za uzdravení** пациент, благодарен на лекар за оздравяването си; **~ý čtenář** признателен читател; **velice bych vám byl vděčen, kdyby...** ще ви бъда, ще съм ви много признателен, благодарен, ако... 2. благодарен, признателен, благодарствен: **~á slova** благодарствени думи; думи на признателност; **~ý pohled** признателен, благодарен поглед 3. благодарен, благодарен, благодарен: **~é téma** благодарна, благодарна тема

vdech|nout, vdých|nout, vdych|nout, -nu *св.* 1. (–; со) вдъхна, вдъшам (–; нещо): **~nout čerstvý vzduch, vůni** вдъхна, вдъшам свеж въздух, аромат 2. (со кому, čemu; do koho, do čeho; по-рядко *в со*) *книж.* вдъхна, внуша (на някого, на нещо нещо): **~nout někomu jistotu** вдъхна на някого уверено, сигурност; **~nout někomu nápad** внуша на някого идея 3. (со; кому со) *рядко експр.* пошепна, прошепна (нещо; нещо на някого): **~nout někomu něco do ucha** пошепна нещо на нечие ухо 4. само **vdech|nout, -nu** (со на со, *в со*) *книж.* придам (за нещо на нещо); загатна (нещо в нещо): **sochař ~l svým postavám měkkost a něhu** скулпторът е придал на фигурите си мекота и нежност; скулпторът е загатнал във фигурите си (за) мекота и нежност **vdech|ovat, -uji/разг. -uju** *несв.* 1. (–; со) вдъхвам, вдъшвам (–; нещо): **~ovat plnými plícemi čistý vzduch** вдъхвам, вдъшвам с пълни

гърди чист въздух **2.** (со кому, чему; do koho, do čeho; по-рядко v со) книж. вдъхвам, внушавам (на някого, на нещо нещо): **~ovat někomu sílu** вдъхвам на някого сила **3.** (со; кому со) рядко експр. пошепвам, прошепвам, шепна (нещо; нещо на някого): **~oval slova do mikrofону** той шепнеше думите в микрофона **4.** (со на со, v со) книж. придавам (нещо на нещо); загатвам (за нещо в нещо): **sochař ~oval svým postavám měkkost a něhu** скулпторът придаваше на фигурите си мекота и нежност; скулпторът загатваше във фигурите си (за) мекота и нежност

vděk, -u м. благодарност, признателност: **dočkat se ~u** дочакам благодарност

vdoleček, -ku м. умал. „вдолечек“, „вдолек“; мекица

vdoljek, -ku м. „вдолек“ (кръгъл печен или пръжен сладкиш от втасало тесто); мекица: **~ky s povídky** „вдолки“ с мармалад от сливи

vdov|a, -y ж. вдовица: **~a po jejím bratrovi** вдовица; **zelená ~a експр.** съпруга на много зает човек

vdov|ec, -ce м. вдовец: **~ec s několika dětmi** вдовец с няколко деца

vdoveck|ý, -á, -é който се отнася до вдовец; вдовишки: **~á osamělost** самотност на вдовец; вдовишка самота; **~ý stav** вдовство

vdovectv|í, -í ср. вдовство; вдовуване (за вдовец): **po jednoletém ~í se oženil** след едногодишно вдовуване той се ожени

vdovsk|ý, -á, -é който се отнася до вдовица; вдовишки: **~é šaty** вдовишки дрехи; **~ý stav** вдовство; **~ý důchod адм.** вдовишка пенсия

vdovstv|í, -í ср. вдовство; вдовуване (за вдовица и вдовец): **nesla statečně své ~í** тя се справяше смело с вдовството си; **po jednoletém ~í se oženil** след едногодишно вдовуване той се ожени

vdychnout, vdýchnout вж. vdechnout, vdechnout

ve вж. v II

věb|a, -y ж. текст. хасе, американ

věc, -i ж. 1. вещ, предмет, нещо: **vzácná ~** уникална, рядка вещь; уникален предмет; **vyjmenujte ~i, které okolo sebe vidíte** избройте предметите, които виждате около себе си; **~o sobě филос.** вещта за себе си; вещта като такава **2.** факт, нещо, работа: **to je známá ~** това е известно; това е известен факт; **hlavní ~í je, že...** главното е, че...; **smířit se se změnou ~í** примиря се с промяната на нещата; **divná ~** странна, интересна, чудна рабо-

та; чудно нещо; **to jsou ~i!** виж ти какви работи! **~i** **~i**

koho před hotovou ~ поставя/поставям някого пред свършен факт; **dívat se na ~i reálně** гледам трезво на нещата, на фактите; **to na ~i nic nemění** това не променя нещата, фактите; **změnit/měnit ~i od základu** променя/променям нещата коренно, из основи; **nazvat/nazývat, pojmenovat ~i pravým jménem** нарека/наричам нещата с истинските им имена; **dočkat se na někom pěkných ~í, takových ~í** не съм очаквал такива неща от някого; **vyčkat/vyčkávat ~i příštích, očekávat ~i příští** изчакам/изчаквам, чакам какво ще покаже бъдещето **3.** предмет, тема, въпрос, проблем, дело, случай, казус: **řešit závažnou ~** решавам важен проблем, случай, казус; **přijít ve služební ~i** дойда по служебен въпрос; **~ zásady, názoru** въпрос на принцип, на мнение; **ministerstvo zahraničních ~í адм.** министерство на външните работи

~i (напълно) съм убеден в правотата си; **dostat se, přijít, proniknout ~i na kloub** стигна, добера се до същността на нещата; вникна в същността на нещата; **držet se ~i** придържам се към въпрос; не се отклонявам от тема; **mluvit k ~i** говоря по същество; говоря по въпрос, по тема; **považovat ~ za vyřízenou** смятам въпрос за приключен, за решен; **přejít, přistoupit k ~i** мина на въпроса; започна да говоря по същество; **plést se, míchat se, vměšovat se do cizích ~í** бъркам се, меса се, намесвам се в чужди дела, работи, проблеми; **to je hotová ~** въпросът е решен; **~i se mají tak, že...** работите, нещата стоят така, че...; **není od ~i a)** не е излишно: **nebylo by od ~i probrat to ještě jednou** не би било излишно да поговорим за това още веднъж **б)** не е без връзка, без основание; не е неоснователно, безпочвено: **to pojmenování není tak od ~i, jak si myslíte** това название не е толкова неоснователно, колкото си мислите; **něco je od ~i** нещо няма връзка с темата, не е по темата, не е свързано с темата, излиза извън темата: **co povídáš, je od ~i** това, дето го говориш, не е по темата; това, което говориш, е извън темата **4.** дело, кауза, цел: **bojovat za dobrou, za spravedlivou ~** боря се за справедливост

~i **tvrdě na ~** залавям се, захващам се здраво, решително за работа; **jít tvrdě za (svou) ~i** упорито, неотклонно, безкомпромисно преследвам целта си, целите се **5.** работа, дейност, задача, задължение, нещо: **žádat od někoho nemožnou ~** искам от някого нещо

невъзмôжно, невъзмôжното; **její ~í bylo, aby...** нейна рáбота, нейно задължение бeше да... ♦ **číslo (nějaká) práce** работата (някак); **jít na ~** залавям се, хващам се за рáбота; **jít (rovnou) na ~** залавям се, захващам се за рáбота направо, незабавно, бeз да му мисля; **kašlat, srát na ~** разг. вулг. плуя на тая рáбота; не ми пýка за тая рáбота; **rozumět své ~i** разбýрам си от рáботата; **po-mýšlet, myslet na poslední ~i člověka** гòтвя се, подгòтвям се да приклòча зeмните си де-ла 6. обикн. мн. **věci, -í ж. разг.** вeщи, пред-мeти, нещà, рáботи (за дрехи, за бельò, за лични вeщи, за багаж); **balit své ~i** опаковам си нещàта; **osobní ~i** лични вeщи 7. обикн. мн. **věci, -í ж. разг.** нещà, рáботи (за произве-дения, за изделия); **vychází stále ještě dost ~i podřadných** все oще излизат дoста посрeд-ствени нещà (книги, произведения и под.) 8. обикн. мн. **věci, -í ж. разг.** нещà, рáботи (за ястия и под.); **vaří samé dobré ~i** (тòй/тá) гòтви, (тè) гòтвят сàмо вкýсни нещà; **mít rád sladké ~i** обичам слàдки нещà

věcičk|a, -y ж. умал. 1. мàлка вeщ; вeщица, вe-щица; нeщо, мн. нещицà; дреболия, дре-болийка; дрънкýлка, дрънкýлчица; джунджу-рия, джунджурийка: **rozkošné ~y** прекрасни, чудесни нещицà, дрънкýлки 2. прен. експр., обикн. пейор. ирон. нeщо, рáбота, подвиг; **provedl zase pěknou ~u** тòй пàк e извършил някакъв „подвиг“; пàк се e отличил

věcně нар. 1. материàлно, предметно: **být ~** **poškozen** материàлно засeгнат сьм 2. в сьд-ржàтелно отношeние; сьдържàтелно: **~** **správný referát** вeрен по сьдържàние доклàд 3. по съществò; деловò: **~ mluvit** гoвòря де-ловò, по съществò

věcnost, -i ж. 1. конкретност, предметност, сьдържàтелност: **~ informací** конкретност, сьдържàтелност на информàция 2. обектив-ност, безпристрàстност: **~ kritiky** обективност на критика

věcn|ý, -á, -é 1. вeщeствен, материàлен, пред-мeтен: **~á škoda** материàлна вредà, щетà; **~é výdaje** материàлни рàзходи; **~é ceny v soutěži** предметни награди в сьстезàние; **~á odpovědnost юрид.** материàлна отгoвòрност; **~á práva мн. юрид.** вeщно пpàво 2. конкретен, предметен; кòйто се oтнàся до сьдържàние: **~ý katalog** предметен катàлог; **~á správnost textu** пpàвилност, корeктност на сьдържà-ние на тeкст; **~ý význam slova език.** конкрет-но, предметно, лексикално значeние на дýма 3. делови, обективен, безпристрàстен; кòйто e по съществò: **~ý rozhovor** делови рàзговор;

~á kritika критика по съществò; **~á poznámka** белeжка по съществò; **~ý argument** аргумeнт по съществò; **~ý styl език.** административен стил

vecp|at, -u св. (со, по-рядко koho kam) натъпча, напъхам, набýтам (нещо, някого някъде); **~at noviny do kapsy** напъхам вeстник в джòба си; **~at lidi do krytu** натъпча хòра в скри-вàлище, в бýнкер; **~at někomu vědomosti do hlavy, do paměti прен.** налeя на някого знàния в главàта

vecp|at se, -u se св. (kam) експр. натъпча се, напъхам се, набýтам се, намърдам се (някъде); **~at se do přeplněné tramvaje** натъпча се в прeпълнен трамвàй; **pokoušel se ~at tam, kam nepatřil прен.** тòй се опитваше да се напъха, да се намърда, да се намeсти тàм, кьдeто не мý бeше мьстото

večer I нар. 1. вeчeр; (по) вeчeрно вpeme: **~ jsme se obvykle procházeli** вeчeр обикновeно се рàзхождамe ♦ **kamnapočas ho ~ najdeš a)** (тòлкова e мързелив, че) чàк го мързи да глeда б) (тòлкова e несàмостоя-телен, че) не мòже дàже обýвките си сàм да завърже 2. вeчeртà: **vrátil se z práce (až) ~** тòй си дойдe от рáбота (чàк) вeчeртà 3. **сьщо и dnes ~** довeчeра; тàзи вeчeр; днeс вeчeр: **stavte se (dnes) ~ u nás!** отбийте се довeчeра у нàс!

večer II, -a м. 1. вeчeр: **dlouhé zimní ~y** дълги зимни вeчeри; **od rána do ~a** от сýтрин до вeчeр; **~ co ~** всьàка вeчeр; **k ~u** пpивeчeр; **dobrý ~!** поздрав добър вeчeр! **Štědrý ~** Бъднивeц ♦ **ránožnímučřa** поговорка úтpото e пò-мьдро от вeчeртà; **nechval dne před ~em** поговорка пàлците се броят наeсен 2. вeчeр; вeчeрно тържeствò; вeчeрийка: **literární, divadelní ~** литератýрна, театрàлна вeчeр; **seznamovací ~** вeчeр за за-позна̀нство, за запозна̀ване; **vzpomínkový ~** възпоменàтелна вeчeр

večerk|a I, -y ж. вeчeрна заря: **troubit ~u воен.** свъря вeчeрна заря

večerk|a II, -y ж. разг. магазин за хранитeлни стòки (с работно вpeme вeчeр и през почив-ните дни)

večern|í, -í, -í вeчeрен: **~í hodiny** вeчeрни часo-вe; **~í pořad** вeчeрно пpeдàване; **~í kurzy** вeчeрни кýрсовe; **~í studium** вeчeрно обучeние; **~í šaty** вeчeрна, официàлна рòкля

večernic|e I, -e ж. вeчeрница: **na obloze se za-třpytila ~e** на нeбeто изгpя, засия вeчeрницата

večernic|e II, -e ж. бот. вeчeрник (Hesperis)

večerník, -u м. вeчeрен вeстник: **redaktor ~u** рeдàктор на вeчeрен вeстник

večeř|e, -e ж. вeчeря: **teplá, studená ~e** тòпла,

студѣна вечѣря; **co je k ~i?** каквò йма за вечѣря? **pozvat někoho na ~i** покàня някого на вечѣря; **při ~i** на вечѣря; по врѣме на вечѣрята; **po ~i** след вечѣря; **~e Páně** *рел.* Тайната вечѣря **večeř|et, -ím, 3. мн. -í/-ejí** *несв. (-; со)* вечѣрям (-; неџо): **~íme v sedm hodin** вечѣряме в сѣдем часа; **~et chléb s máslem, sýr a mléko** вечѣрям хлѣб с мàслò, сирене и млѣко **večír|ek, -ku** *м.* вечеринка, вѣчер: **taneční ~ek** танцова вечеринка, забàва; **maturitní ~ek** абитуриѣнтска вѣчер, абитуриѣнтски бàл; **seznamovací ~ek** вѣчер за запознàнство, за запознàване; **~ek na rozloučenou** прощàлна вѣчер **věčkař, -e** *м. спорт. жарг.* състѣзàтел по ски-скòкове в стил „ножица“ **věčně** *нар.* вѣчно, постоянно, винаги: **nic netrvá** ~ ниџо не è вѣчно; ниџо не продължава вѣчно; ~ **přichází pozdě** тòй/тѣ винаги, постоянно, всѣ, вѣчно закъснява **věčnost, -i** *ж.* 1. вѣчност: **nekonečnost a ~** безкрайност и вѣчност 2. вѣчност; небитиѣ; òня свѣт: **odejít na ~** пресѣля се вѣв вѣчност-тà; пресѣля се на òня свѣт; **být na ~i** на òня свѣт сѣм; мѣртѣв сѣм 3. *разг. експр.* вѣчност; много дѣлго врѣме: **trvá mu to (celou) ~** много è бàвен, мѹден; човѣк мòже да пѹсне кòрени, докато го дочàка; **leží to tu ~** товà се вàля гѹк от цяла вѣчност **věcn|ý, -á, -é** 1. вѣчен, непрèходен: **~é pravdy** вѣчни йстини; **~ý básník** вѣчен, вѣчно жив **~ý** вѣчни времена; завинаги; **~ý život** *рел.* вѣчен, задгрòбен живòт; **~ý trest** *рел.* вѣчно нака-зàние; **~ý spánek** *рел. евфем.* вѣчен сѣн, покòй; **spát ~ý spánek, ~ý sen** *евфем.* спѣ вѣчния си сѣн; **uložit někoho k ~ému spánku** *евфем.* полòжа някого вѣв вѣчното му жилище; погрѣбà някого; **dej mu pánbůh ~ou slávu, ~ou radost** бòг да го прости; да му дадѣ бòг вѣчен покòй 2. вѣчен, постоянен: **~ý led, sníh** вѣчен лѣд, снѣг; **~á zeleň** вѣчна зелѣнина; **~é jaro** вѣчна прòлет; **~é přátelství** вѣчно приятелство; **~á láska** вѣчна любòв; **~á tužka** *разг.* химикал, химикалка; **Věčné město** Вѣчний град **vědn|ý, -á, -é** 1. вѣден, непрèходен: **~ý svět** вѣден òгѣн; вѣчнозапàлена светлина, лàмпа; **půjčit na ~ou oplátku** *ирон.* дàм на-зàем за вѣчни времена; прòстѣ се с неџо 3. *експр.* вѣчен, непоправим, неизмѣнен: **~ý dlužník** вѣчен, непоправим длѣжник; **se svým ~ým doutníkem v ústech** с вѣчната, с неизмѣненната си пѹра в устà; **~ý student** *ирон.* вѣчен студѣнт; хàйделбергски студѣнт **věd|a, -u** *ж.* наука: **přírodní ~u** природни науки; **exaktní ~u** екзàктни, тòчни науки; **společenské**

~u общѣствени науки; **Akademie ~** Акадѣмия на науките; **dělat ~u** *разг.* занимавам се с наука

♦ **vědecký** *научно-исследователский* голяма, висша наука; **kabinetní ~a, katedrová ~a** *книж. публ. обикн. пейор.* голяма, истинска наука; (прекалѣно) слòжна, (прекалѣно) теоретична наука; кабинетна наука; **dělat z něčeho ~u** *разг. експр.* прекалѣно усложнявам, комплицирам неџо; прàва от неџо научен проблѣм; **to není žádná ~a** *разг. експр.* товà не è ниџо слòжно; сѣвсѣм прòсто è; прòсто è като гѣбена чорбà; прòсто è като фасул

vědátor, -a *м. разг. 1. обикн. ирон.* учен, специалист, познавач, експѣрт: **on je náramný ~a ví si se vším rady** тòй è истински експѣрт и ниџо не мòже да му се опрѣ, от всѣчко разбѣра 2. *по-често пейор.* псѣвдоучен, лѣжеучен; *разг.* измѣслен учен; пишмàн-учен

vědátorsk|ý, -á, -é *разг. 1. обикн. ирон.* научен; кòйто се отнàся до учен, до специалист, до познавач, до експѣрт: **~é zkušenosti** òпит, умѣния на експѣрт, на специалист 2. *по-често пейор.* псѣвдонаучен, лѣженаучен; *разг.* кòйто се отнàся до измѣслен учен, до пишмàн-учен: **falešná ~á póza** фалшѣва, неискрена пòза на пишмàн-учен

vědec, -ce *м.* учен: **vynikající ~ec** забележителен учен; **~ec světového jména** светòвноизвестен учен; учен сѣс светòвна слàва; учен от светòвен формàт

vědecko-fantastick|ý [-ty-], **-á, -é** *лит.* научно-фантастичен: **~á literatura** научнофантастична литератѹра

vědeckopopularizačn|í, -í, -í научнопопулярен, научнопопуляризàторски: **~í činnost** научнопопуляризàтора дѣйност

vědecko-technick|ý [-ny-], **-á, -é** научно-технически: **~ý rozvoj** научно-технически развòй

vědecky *нар.* научно; в научно отнòшѣние: **~ vyřešená otázka** научно решѣн въпрòс

vědeck|ý, -á, -é научен: **~á rada** научен сѣвѣт; **~ý pracovník** научен работник; учен; **~á hodnost** научна стѣпен; **~ý titul** научно звàние; научна стѣпен, титла; **~ý ústav** научен институт; **~ý důkaz** научно доказàтельство; **~á metoda** научен мѣтòд

vědečtin|a, -u *ж. шегов.* езикът на учѣните: **co vědci doopravdy dělají, se neví, mluví totiž a píšou ~ou** не сѣ знàе каквò в действителност прàвят учѣните, тѣй като тѣ говорѣят и пишат на някакъв свòй си език

veden|í, -í *ср. 1. спец.* линия, проводник, инсталàция: **silové ~í** силова линия; **kabelové ~í** кабелна линия; **telegrafní ~í** телеграфна линия; **trolejové ~í** тролѣен елѣктропровод; тролѣйна

да права с това, каквò да права с нещо; **ne~ jak z toho ven** *разг.* не знам как да се измъкна от някаква каша; **ne~ kudy kam** *разг.* съвсèm съм объркан, безпомощен; като в небрано лòзе съм; оплёл съм се като пàте в кълчища; ни напред, ни назад; **ne~ kudy, jak do toho** *разг.* не знам как да го подхвана, откъдè да запòчна; **ne~ kudy, ne~ jak na to, na někoho** *разг.* не знам, не ми е ясно как да го подхвана; не знам как да подхвана някого, нещо; не знам как да подхòдя към някого, към нещо; **ne~ o sobě, o světě** *разг. а)* в безсъзнание съм **б)** кòр-кютòк пиян съм **2. експр.** знам; разбирам; ясно ми е; давам си смётка; *най-често 2. ед. víš, 2. мн. víte, рядко 1. мн. víme* (както) раз-бираш, разбирате; (както) знаеш, знаете; раз-бираш, разбирате (ли); знаеш, знаете (ли) (*ка-то вметнат израз*): **já vím** знам; знам-знам; ясно; разбирам; **to víš а)** разбира се; ама раз-бира се; готòво; дадèно (*при съгласие*) **б)** как ли пък нè; няма на́чин; никакъв шанс; нещо дрúго (да искаш) (*при отказ*); **to se ví** разбира се (от само себе си); **víš, to je těžké** трúдно е, (както) знаеш, както ти е извèстно; **a víte co?** и знаете ли каквò? **víte, měli bychom pomoci** би трябвало, както разбирате, да помòгнем; знаете (ли), би трябвало да помòгнем **3. обикн. отпиц. nevědět, nevím, често усл. nevěděl bych** не знам/не зная; не сè сещам; не съм сигурен; не съм убеден; съмнявам се: **nevím, nevím, mám-li to dovolit** не зная/не знам дали да го позволя; не съм убеден, че трябва да го разреша; **já nevím, ale...** не знам, но...; съмнявам се малко, но...; **ani bych nevěděl, odpověděl** даже не знам, не съм сигурен, отговòри тòй; **ještě v neděli se dřít, to bych nevěděl** *разг.* да бачкам и в недèля – и през ўм не ми минава, няма на́чин

vědkyn|ě, -ě жс. по-рядко женà-ўчен

vedle I *нар.* **1.** наблízо; в съседство: ~ **v pokoji** в съседната стàя; **chlapec od ~/odvedle** съ-седско момчè **2.** встрани; настранà/настрани; извън целтà; нè в целтà: **střela šla ~ а)** стрелàта отиде встрани, не попадна в целтà **б)** *воен.* куршумът, снарядът не улúчи целтà, не по-падна в целтà **в)** *спорт.* ўдарът, тòпката, шайбата бèше извън вратàта; **střelit, trefit (se), uhodit ~ а)** не улúча, не уцèля мишенà, цèл **б)** *прен. разг.* не улúча целтà; стрелям на вятъра; изстрелям си куршумите напразно

♦ **hřívat se**

шашардýсан, ошашàвен съм **б)** не познавам; не отгàтвам; (абсолютно, тотàлно) грешà; **být z něčeho, z někoho (úplně) ~ разг.** (крайно, абсолютно, тотàлно) съм изненадан, учúден,

объркан, шашардýсан, ошашàвен от някого, от нещо; **šlápnout ~ разг.** сгàзя лúка; направя гàф; **škoda každé rány, která padne ~ пого-ворка** дървòто се превива, докато е мlàдо

vedle II *предлог с род. (koho, čeho)* **1.** до, рèдом с, близо до (*някого, нещо*): **sedět, sednout si ~ sestry** седя, сèдна до сестрà си; **stát ~ sebe** *амиском. индиг.*

hlava ~ hlavy/no-често na hlavě *поговорка* яйцè да хвърлиш – няма кьдè да пàдне; **vrána ~ vrány/no-често k vráně sedá, rovný rovně-ho si hledá *поговорка* крàставите магарèта през дèвет байра се подúшват **2.** òколо, по-край, край, близо до (*някого, нещо*): **jít ~ di-vadla** вървя, минавам покрай теàтъра, òколо теàтъра; **šla ~ nás** тà мина покрай нàс **3. по-рядко** до, рèдом с, в сравнèние с (*някого, нещо*): **byl krotký, střizlivý ~ vznětlivé dívky** в сравнèние с избухлívото момиче тòй бèше крòтък и трèзв, уравновесèн **4.** освèн, покрай (*някого, нещо*): ~ **historie studovala češtinu** освен истòрия тà слèдваше, ўчеше и чèшка филолòгия**

vedlejšák, -u м. разг. допълнителна, странична рàбота: **mít ~** имам допълнителна рàбота; **přivydělávat si ~em** имам странични дохòди; докарвам си допълнително; докарвам си от допълнителна рàбота

vedlejš|ek, -ku/-ka м. съседно мýсто, помещè-ние: **z ~ka se ozval dětský pláč** от съседната стàя се чý дèтски плàч

vedlejš|í, -í, -í 1. съседен: ~**í místnost** съседно помещèние; ~**í stůl** съседна мàса; ~**í úhly** *геом.* съседни ўгли **2. сьцо и спец.** страничен, до-пълнителен, резервен; нè основен, второ-стèпенен, вторичен: ~**í vchod** страничен вхòд; ~**í ulice** странична ўлица; прýка; ~**í výroba** странично производство; ~**í činnost** странич-на дèйност, рàбота; допълнително занимàние; ~**í příjem** страничен, допълнителен дохòд; ~**í závod** завòд-филиàл; предприя́тие-филиàл; ~**í čas** *икон.* допълнително врèме; ~**í dráha жс.п.** резервна железопътна лúния; ~**í koleje жс.п.** резервни коловòзи; ~**í tón** *муз.* страничен тòн; ~**í věta** *език.* подчинèно изречèние; ~**í větný člen** *език.* второстèпенна чàст на изречèние; ~**í přízvuk** *език.* вторично ударèние; ~**í výtěžek** *оливч. индиг.*

♦ **odsunut|áhná**
~**í kolej** измèстя, премèстя някого в трèта глú-ха; **dostat se na ~í kolej** озовà се в глúха лúния **3.** маловàжен, несъщèствен; кòйто е без зна-чèние: **koupím to, cena je ~í** цè го кúпя, ценàта е без значèние; **vše ostatní mu připadalo ~í** всьичко остàнало му изглèждаше несъщè-ствено

vědm|a, -y *ж. книж.* вѣщица

vědn|í, -í *ж.* научен: **~í obor** научна дисциплина

vědomě *нар.* съзнателно, предназначено: **~í lhát** лъжа предназначено, съзнателно

vědom|í, -í *ср.* 1. съзнание: **~í je psychický stav člověka** съзнанието е психично състояние на човека; **individuální, společenské ~í** *филос.* индивидуално/обществено съзнание

při jasném, při plném ~í в пълно, в ясно съзнание; **nabýt ~í; přijít k ~í** дойда в съзнание; **být při ~í** в съзнание съм; **být bez ~í** не съм в съзнание; в безсъзнание съм; в несвѣст съм; **ztratit, pozbyt ~í; zůstat bez ~í** загубя съзнание; припадна; **přivést někoho k ~í** възвърна, доведя някого (обратно) в съзнание; свестя някого; **být při jasném, při plném ~í** в пълно, в ясно съзнание съм; напълно, ясно осъзнавам всичко 2. (*čeho*) чувство, съзнание, знание (*за нещо*); осъзнаване (*на нещо*): **~í odpovědnosti, viny, nebezpečí** чувство, съзнание за отговорност, за вина, за опасност; **~í vlastní důstojnosti** чувство за собственост

hlási блажено съзнание; **podle (mého) nejlepšího ~í a svědomí a)** по съвест б) най-добро-съвестно; **s mým ~ím** с моё знание; **bez mého ~í** без моё знание; зад гърба ми; **dát někomu něco na ~í** уведомя, известя някого за нещо; доведя нещо до знанието на някого; **dostat něco na ~í** уведомен, известен съм за нещо; нещо е доведено до знанието ми; **udělat něco s (tím) ~ím, že...** извърша нещо със съзнанието, че...; **udělat něco s ~ím někoho** извърша нещо със знанието на някого; **udělat něco bez ~í někoho** извърша нещо без знанието на някого; **brát něco, někoho na ~í a)** приемам, вземам нещо за сведение б) забелязвам нещо, някого; обръщам внимание на нещо, на някого; **smířit se s ~ím, že...** примиря се със знанието, че..., с факта, че...; **mít, chovat někoho v dobrém ~í** помня някого, спомням си (за) някого с най-добри чувства 3. съзнание, самосъзнание; осъзнаване, самоосъзнаване: **národní ~í** национално самосъзнание; **třídní ~í** класово съзнание; класово осъзнаване

vědomost, -í *ж.* 1. по-често *мн.* **vědomost|i, -í** знания, познания: **prohloubené, značné, průměrné ~í** задълбочени, значителни, посредствени

umět *ж.* уметь, бива ме добре да продам знанията си; събирам дивиденди от знанията си; **získat, nabýt ~í** добия, придобия знания, познания; **prohloubit ~í** задълбоча знания, познания; **mít ~í** ймам, притежавам знания, познания; зная/знам; **dát, poskytnout někomu ~í** дам, предоставя на някого знания 2. *малко остар.* съзна-

не, осъзнаване

dít

někomu něco na ~í уведомя, известя някого за нещо; доведя нещо до знанието на някого; **vzít něco na ~í** взема нещо за сведение; запозная се с нещо; съобразя се с нещо

vědom|ý, -á, -é 1. съзнателен; осъзнаван; обмислен; предназначен; умислен, предумислен: **~ý čin** съзнателна, предназначена постъпка; предназначено деяние; **~é klamání veřejnosti** съзнателно, умислено заблуждаване на обществеността; **~á nedbalost** *юрид.* предназначено, умислено нехайство 2. съзнателен; осъзнат; осъзнаващ; предназначен: **~ý účastník zločinu** съзнателен, предназначен участник в престъпление

plně ~í (*ý*) напълно осъзнавам нещо; давам си точна сметка за нещо

vedouc|í I, -í, -í 1. главен, ръководен, завеждащ: **~í redaktor** главен редактор; **~í pracovník** ръководен служител; **~í orgán** ръководен орган; **~í úloha** ръководна роля 2. водещ: **matka ~í dítě za ruku** майка, водеща детето си за ръка; **dát ~í branku** *спорт.* вкарам водещ гол

vedouc|í II, -ího *м.* началник, ръководител, завеждащ, управител, бригадир, отговорник; *разг. жарг.* шеф, началство: **~í výroby** началник на производство; **~í poštovního úřadu** началник на пощенска станция; **~í katedry** ръководител на катедра; завеждащ катедра; **~í kroužku** ръководител на кръжок; **~í prodejny, hotelu** управител на магазин, на хотел; **~í pracovní skupiny** бригадир на работна бригада; **~í skupiny** отговорник на група; групов отговорник; **mluvit s ~ím** говоря с началника, *разг. жарг.* с шефа, с началството

vedouc|í III, -í *ж.* началник/*разг.* началничка, ръководителка, завеждаща, управителка, бригадирка, отговорник/отговорничка; *разг. жарг.* шефка, началство (*за жена*): **mluvit s ~í** говоря с началничката, с шефката, с началството

vedro I *нар. предикативно* горещо, жёкко: **dnes je ~** днес е горещо

vedr|o II, -a *ср.* горещина, жёга, зной, пек: **úmorné polední ~o** изтощителна, изнурителна обедна жёга, горещина; **za největšího ~a** в най-голямата жёга; в най-голёмия пек

vedr|o, -a *ср.* ведро: **~o vody** ведро вода

vegan, -a *м.* абсолютен, пълнен вегетарианец: **~ odmítá všechny produkty živočišného původu, včetně například mléka a medu** абсолютен, пълният вегетарианец отказва, отхвърля всички продукти от животински произход, включително, например, млякото и меда

vegank|a, -y *жс.* абсолютна, пълна вегетарианка
vegansky *нар.* вегетариански; като абсолютен, като пълнен вегетарианец
vegansk|ý, -á, -é вегетариански; който се отнася до абсолютен, до пълнен вегетарианец
veganstv|í, -í *ср.* абсолютно, пълно вегетарианство: **zdravotně nejnebezpečnější odrůdou vegetariánství je** ~í най-опасна за здравето разновидност на вегетарианството е абсолютното, пълното вегетарианство
vegetac|e, -e *жс.* **1.** бот. флора; растителност: **tropická, alpská, lesní** ~e тропическа, алпийска, горска растителност, флора **2.** бот. град. вегетация, растѣж; вегетационен период: **v době** ~e в периода на растѣж, на вегетация; през вегетационния период; **sněženka má krátkou** ~i кокичето има кратка вегетация, кратък вегетационен период **3.** мед. вегетация; тъкани разраствания
vegetačn|í, -í, -í *спец.* вегетационен, растителен: ~í období бот. град. вегетационен период; ~í kryt бот. растителна покривка; ~í pásmo геогр. растителен пояс
vegetarián, -a *м.* вегетарианец: **přísný** ~пълнен, абсолютен вегетарианец
vegetarianism|us, vegetarianism|us [-zm-], -u *м. спец.* вегетарианство
vegetariánk|a, -y *жс.* вегетарианка: **důsledná** ~á последователна вегетарианка
vegetariánsk|ý, -á, -é вегетариански: ~á strava вегетарианска храна
vegetárn|a, vegetárk|a, -y *жс. разг.* вегетариански ресторант, вегетарианска закусвалня
vegetativn|í, -í, -í *спец.* вегетативен: ~í rozmnožování биол. вегетативно размножаване; ~í ústrojí (rostlin) бот. вегетативни органи (на растения); ~í nervstvo анат. вегетативна нервна система
veget|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1.* книж. спец. вегетирам; раста: **většina rostlin začíná ~ovat na jaře** повечето растения започват вегетационния си период през пролетта **2.** разг. вегетирам, живуркам, животувам; вода жалко съществуване; карам я криво-ляво, как да е: **mnozí ~ovali z podpor** мнозина вѣдеха жалко съществуване от помощи, караха я криво-ляво с помощи; **organizace ~ovala** организацията вегетираше, западаше
vehemenc|e, -e *жс. книж.* сила, енергичност, решителност, категоричност, настойчивост, настоятелност: **protestovat se vši** ~í протестирам с цялата си решителност, по най-категоричен начин
vehementně *нар. книж.* силно, енергично, решително, категорично, настойчиво, настоя-

телно: **protestovat** ~ протестирам енергично, настоятелно

vehementn|í, -í, -í *книж.* силен, енергичен, решителен, категоричен, настойчив, настоятелен: ~í povaha настойчив характер

vehikl, -u *м. 1.* малко остар. превозно средство; возило **2.** разг. експр. пейор. таратайка, брийчка; раздрънкано превозно средство: **otlučený** ~ очукана таратайка; **vytáhnout ze skladiště kolo, vysloužilý** ~ извадя от склад старо раздрънкано колело

věhlas, -u *м. книж.* прочѣтост, известност, слава: ~ českého piva, české kuchyně славата на чешката бира, на чешката кухня

věhlasn|ý, -á, -é *книж.* прочѣт, известен, прославен, славен: ~ý učenec, spisovatel извѣстен, прочѣт, прославен учен, писател

vehnat, vženu/no-рядко veženu *св. 1.* (koho, co kam) вкарам (някого, нещо някъде) с гонене, с подгонване: ~ ovce do ohrady, dobytka na dvůr вкарам овце в кошара, добитък в двор

♦ **někoho do úzkých** поставя някого натясно **2.** (co do čeho; komu co do čeho, kam) рядко вкарам, забия, забодя (нещо в нещо; на някого нещо в нещо, някъде): ~ do boků koně bodce ostruh забия в хълбоците на кон върховете на шпори **3.** (koho – вин. do čeho) експр. вкарам (някого в нещо, някъде); докарам (на някого нещо); накарам, принудя, заставя (някого да направи нещо): ~ lid do války вкарам народ във война; ~ někoho do těžké situace вкарам някого в трудно положение; ~ dceru do vdávání принудя дъщеря да се омъжи ♦ **někoho do běla** докарам някого в беля; докарам на някого беля на главата

vehnat se, vženu se/no-рядко veženu se *св. (kam; do čeho)* нахлѣя, нахлѣтам, разг. изсипя се (някъде; в нещо): **hudebníci se vehnali na scénu** музикантите се изсипаха, нахлѣха на сцената; **koně se vehnali do dvora** конете нахлѣха в двора; **krev se mu vehnala do hlavy, do obličeje** кръвта нахлѣ в главата му; лицето му почервѣя от нахлѣлата кръв

věch|et, -tu *м. 1.* стиска, хвѣтка, ръкоѣйка, снѣпче: ~et slámy, sena стиска слама, сенѣ; ~et obilí *ръкоѣйка* ♦ **být do sucha** изсъхъ; кѣжа и кѣсти съм; слѣб, сѣх съм като чѣроз **2.** рядко експр. съсѣхрен чѣвѣк; експр. торба кѣкали; чѣроз

vehtr, -a *м. остар. разг.* кантонѣр

vechtrovn|a, -y *жс. остар. разг.* кантѣн

vechtrovsk|ý, -á, -é *остар. разг.* кантонѣрски: ~ý domek кантѣн

věchýtěk, -ku *м. умал.* 1. стѣсчица, снѣпченце; стѣска, хвѣтка, рѣкојка, снѣпче: ~**ek slámy**, **sněženice** *ж.* **hřlodiště** *ж.* кльощав сѣм; ко̀жа и ко̀сти сѣм; сла̀б, су̀х сѣм като чѣроз 2. *рядко експр.* сѣсу̀хрен човечѣ; *експр.* торба̀ ко̀кали; чѣроз

vejce, -**e** *ср.* яйцѣ: **slepičí**, **husí** ~**e** ко̀ко̀ше, гѣше яйцѣ; **malované**, **velikonoční** ~**e** писано, великденско яйцѣ; **klást**, **nést**, **snášet** ~**e** обикн. *третол.* нѣси, снѣся яйцѣ; **sedět na ~ích** мѣтя (яйцѣ); **vařit** ~**e** варѣя яйцѣ; ~**e naměkko**, **natvrdo** *готв.* ро̀хко, тѣврдо свѣрено яйцѣ; ~**e na hniličku/nahniličko** *готв.* нѣто ро̀хко, нѣто тѣврдо свѣрено яйцѣ; **míchaná**, **smažená** ~**e** *готв.* бѣркани, пѣржени яйцѣ; **sázená** ~**e** *ж.* **sněženice** *ж.* **hřlodiště** *ж.* кльощав сѣм; ко̀жа и ко̀сти сѣм; сла̀б, су̀х сѣм като чѣроз 2. *рядко експр.* сѣсу̀хрен човечѣ; *експр.* торба̀ ко̀кали; чѣроз

яйцѣ; **kukaččí** ~**e** а) чѣждо ух̀; чѣжд шпѝонин б) оп̀асна за бѣдѣшѣто идѣя, сѣбитѣ, явлѣние; **nasadit někomu do hnízda kukaččí** ~**e** вк̀а-рам, ввѣдрѣя при нѣкого своѣ човѣк, своѣ шпѝонин, своѣ ух̀; **být (jako) z divokých vajec** (дѣржа сѣ) сѣкаш са ме пѣснали от вѣжѣ, от синджѣр, сѣкаш са ме дѣржа̀ли на верѣга, на вѣжѣ, на синджѣр; дѣржа̀ се като подивѣл; **jíst koňská** ~**e** не сѣ зна̀м парѣте и ги пилѣя с шѣро̀ки прѣсти за шѣло и нешѣло, за какв̀ото ми хр̀умне; **tancovat, chodit mezi ~i** а) стѣпвам внимѣтелно, на прѣсти б) глѣдам да не нахѣрнѣя нѣчиѣ интерѣси; глѣдам и вѣлкѣт да е сѣт, и ѡгнѣто да о̀ста̀не цѣло; глѣдам да не настѣпѣя нѣкого по маз̀ола; **tanec mezi ~i** *експр.*, *често пейор.* лавѣране; мнѣго внимѣтелна тѣктика; тѣктика на повишѣно внимѣние; и вѣлкѣт сѣт, и ѡгнѣто цѣло; **dělat s někým, s něčím jako s malovaným** ~**em** превѣзна̀сям нѣкого, нѣщо; обрѣщам прека̀лѣно го̀лямо (и незаслѣжено) внимѣние на нѣкого, на нѣщо; *вѣв вѣпр. изр.* *често* какв̀о тѣлко̀ва на̀мѣрам, вижда̀м в нѣкого, в нѣщо; **podobat se, být podobný někomu jako** ~**e** ~**i** прилѣча̀ме си с нѣкого като двѣ кѣпки водѣ; **velký jako (holubí)** ~**e** *разг.* *експр.* го̀ля̀м като ѡрѣх; с го̀лемѣна̀ на ѡрѣх; **sedět někde jako (slepice) na ~ích** *разг.* а) сѣдѣя нѣкѣде като квѣчка в по̀лог; сѣдѣя нѣкѣде като заковѣн, като залѣпѣн; не помрѣдва̀м отнѣкѣдѣ б) сѣдѣя нѣкѣде като на трѣни; стра̀х ме е да помрѣдна отнѣкѣде

vejcorodlý, -**á**, -**é** *зоол.* яйценѣсен, овѣпарѣн: ~**i živočichové** яйценѣсни, овѣпарни живѣтни (Prototheria)

vejcovitý, -**á**, -**é** *рядко* яйцевѣден, яйцеобрѣзен: ~**ý tvar** яйцевѣдна фѣрма

vejcovod, -**u** *анат. зоол.* яйцепровѣд

vejčitý, -**á**, -**é** яйцевѣден, яйцеобрѣзен, овѣлен: ~**ý tvar** яйцевѣдна фѣрма; ~**ý list** *бот.* яйце-

вѣден лѣст; ~**ý granát** *воен.* рѣчна грѣната, *жарг.* лимѣнка

vějíř, -**e** *м.* 1. ветрѣло: **rozložit** ~ разтѣвѣря ветрѣло; **ovívat se ~em** вѣя̀ си с ветрѣло 2. *прен.* ветрѣло, мрѣжа: ~ **karet**, **bankovek** подрѣдѣни вѣв вѣд на ветрѣло кѣрти, банкнѣти; ~ **vrásek kolem očí** мрѣжа от брѣчки ѡколо ѡчитѣ

vějířek, -**ku** *м.* 1. *умал.* ветрѣлицѣ 2. *бот.* слѣжно врѣхноцѣвно сѣцѣвѣтѣе **vějířovitě** *нар.* ветрѣлообрѣзно: ~ **rozložené prsty** ветрѣлообрѣзно разпѣрѣни прѣсти **vějířovitý**, -**á**, -**é** ветрѣлообрѣзен: ~**ý tvar** ветрѣлообрѣзна фѣрма; ~**é listy palmy** ветрѣлообрѣзни лѣста̀ на пѣлма

vejít, **vejdu** *св.* 1. (-; *kam*) влѣза (-; *някѣде*): **zaklepal a vešel** тѣй почѣка и влѣзе; ~ **do pokoje**, **na zahradu** влѣза в стѣя, в гра̀дина; ~ **do dějin**, **do literatury** *прен.* влѣза в истѣрията, в лѣтерѣтурѣта 2. (*več*) *книж.* влѣза, встѣпя (*в нещѣ*): ~ **s někým ve styk** влѣза в контѣкт, вѣв врѣзка с нѣкого; ~ **s někým ve spolek** влѣза в сѣдру̀жие с нѣкого; **zákon vešel v platnost** закѣнѣт влѣзе в сѣла, стѣна валѣден

vejít se, **vejdu se** *св.* (*kam*) побѣра̀ се, сѣбѣра̀ се, вмѣста̀ се, влѣза (*някѣде*): **nábytek se nevešel do pokoje** мѣбѣлѣте не сѣ побѣра̀ха в стѣята; **stěží se vejde do šatů a)** тѣй/тѣя едѣа̀ ще се побѣрѣ, ще влѣзе в дрѣхѣте си б) тѣй/тѣя едѣа̀ **zanechal se** *ж.* **zanechal se** сѣвсѣм нѣщо; сѣвсѣм нѣщѣчко; **dostal jsem, co se do mě vešlo** *разг.* бѣя пердѣх изѣдох; хвѣрлѣха ми тѣлко̀ва пердѣх, ко̀л̀кото мѣжѣх да нѣся

vejprask *вж.* **výprask**

vejpl, vejplí, vejplky *нар. разг.* 1. на̀дѣвѣ/на двѣ; на (дѣвѣ) по̀ловиѣ: **rozlomit chleba** ~ разчѣпя хлѣб на двѣ 2. *през средѣта; през крѣста:* **popadl mladíka** ~ тѣй хвѣна мѣла̀дѣжа *през крѣста*

vejplí, vejplky *вж.* **vejpl, vejpl**

vejrat, -**rám**, **vejřit**, -**řím** *несв.* (-; *na koho*, *na co*; *kam*) *разг. експр.* зѣпам (-; *някого, нещѣ; някѣде*); пѣля̀ се, звѣря̀ се (-; *в някого, в нещѣ; някѣде*): **jenom tak ~ral** тѣй прѣсто̀ си зѣпашѣ; **co ~ráš/~říš?** какв̀о зѣпаш?

vejřit *вж.* **vejrat**

vejtah, -**u** *м. разг. експр.* самохвѣлко, хвалипрѣчко, фѣкльѣ, фѣкнѣя: **byl největší ~a z celé party** тѣй бѣше на̀й-го̀лямата фѣкнѣя, на̀й-го̀лѣмѣя фѣкльѣ, хвалипрѣчко от цѣлата компѣния, от цѣлата тайфа

věk, -u *м.* **1.** възраст: **člověk v nejlepším** ~u чо-вѣк в най-добрата възраст; **předškolní, školní** ~ прѣдучилищна, училищна възраст; **mužný** ~ зрѣла възраст; **třetí** ~ трѣта възраст; **na svůj** ~ за възрастта си; **v útlém** ~u в ранна възраст; **pro pokročilý** ~ поради напреднала възраст; **zemřel ve vysokém** ~u той почина на преклонна възраст; **dosáhnout ~u padesáti let** навърша петдесетгодишна възраст; **postproduktivní** ~ *снец.* непроизводителна, пенсионна възраст **2.** (напреднала) възраст; старост: **ruka třesoucí se ~em** трясеща се от старост, *старостна* ♦ **průběh** *говорка* старост-нерадост; за старост лѣк, цѣрняма **3.** (продължително) време: **spona pera ~em zrezavěla** ресорната скоба бе ръждясала от времето **4.** *книж.* живот: **dlouhý je ~ stro- mů i lidí** дълъг е животът и на дърветата, и на хората **5.** *книж.* век, столѣтие: **dítě dvacátého** ~u дете на два̀йсети век **6.** време, епо̀ха, век: ~ **Husův** времето, епо̀хата на Ян Хус; **starý, střední, nový** ~ античност, средновековие, но-во време; **atomový** ~ атомен век; **zlatý ~ poezie** златен век на поезията **7.** *често мн.* **věk|y, -ů** (много дълго) време; временă; вековѣ: **od ne- pamětných ~ů** откра̀й време; от незап̀омнено време/от незап̀омнени временă; **vzdorovat ~ím** *сопротивля́юсь* ♦ **na ~y věků(v)** завинаги, вѣчно; за вѣчни време- нă; *книж.* во вѣки вековѣ; **usnout na ~y** *евфем.* заспя завинаги; заспя вѣчния си сън

vek|a, -y ж. **1.** франзѣла: **nakrájet ~u na plátky** нарежа франзѣла на филийки **2.** самѹн/сомѹн: ~a **chleba** самѹн хлѣб

věkově нар. възрăстово; по възраст; по години, на години: ~ **nejmladší zaměstnanec** най-мла- дият по възраст служител

věkovit|ý, -á, -é вековѣн, столѣтен: ~á **zkušenost** вековѣн опит; опит от вековѣ насăм; ~ý **dub** столѣтен, вековѣн дѣб

věkov|ý, -á, -é възрастов; който се отна̀ся до възраст: ~á **hranice** възрастова грăница; ~ý **rozíl** рăзлика във възрастта; ~á **kategorie** възрастова катег̀ория

veksl, -u м. разг. 1. *остар. разг.* п̀олица, *остар.* вѣксел **2.** чейндж, незаконна търговия: **vy- dělávat si, živit se ~em** печѣля, припечѣлвам, издѣржам се с чейндж, с незаконна търговия

veksláctv|í, -í ср. разг. чейндж, чейнджаджий- ство: ~í **vynáší dost** чейнджът, чейнджаджий- ството е доста доходна рăбота

veksláck|ý, -á, -é разг. чейнджаджийски: ~é **kla- nu** чейнджаджийски клăнове, групир̀овки

vekslačk|a, -y ж. разг. чейнджаджийка

vekslák, -a м. разг. чейнджаджия: **stát se ~em**

стăна чейнджаджия; **gangy ~ů** чейнджаджий- ски банди, групир̀овки

vekslován|í, -í ср. разг. чейндж: **vydělávat si ~ím** печѣля, припечѣлвам, прехранвам се от чейндж

veksl|ovat, -uji|разг. -uju несв. (co, koho; -) разг. чейнджа (*нещо, някого; -*): ~ovat **peníze** чейн- джа парѣ; ~ovat **na ulicích, v průchodech** чейн- джа, извършвам чейндж по улици, в пасăжи

vektor, -u м. мат. физ. вѣктор: **bázový** ~ бăзисен вѣктор; **invariantní** ~ инвариантен вѣктор; **jednotkový** ~ единичен вѣктор; **klouzavý** ~ плъзгаш вѣктор; **náhodný** ~ случăен вѣктор; **normální** ~ нормăлен вѣктор; **nulový** ~ н̀улев вѣктор; **ortogonální** ~ ортогонален вѣктор; **posuvný** ~ подвижен вѣктор; ~ **stavu** вѣктор на състоянието; **volný** ~ своб̀оден вѣктор; **vý- stupní** ~ вѣктор на изхода

velárn|í, -í, -í език. велăрен; мѣконѣбен, зад- ноезичен: ~í **souhláska** велăрен, задноезичен съгласен звѹк

velbloud, -a м. 1. зоол. камѣла (*Camelus*): ~ **jednohrbý** едног̀ърба камѣла; *дромедăр* (*Camelus dromedarius*); ~ **dvouhrbý** двуг̀ърба камѣла (*Camelus bactrianus*); **karavana ~ů v púští** *караванна* ♦ **komára ~a** правă от мухăта сл̀он; **spíše projde ~ uchem jehly, než...** *библ.* п̀о-ск̀оро камѣла ще мѣне през иглени уши, отк̀олкото...; п̀о- ск̀оро в̀олът ще се отѣли, отк̀олкото... **2.** мѣж- ка камѣла: **je to ~, nikoli velbloudice** товă е мѣжка, а нѣ жѣнска камѣла

velbloudář, -e м. камѣлар

velbloud|ě, -ěте ср. камѣлче

velbloud|í, -í, -í камѣлски: ~í **vlna** камѣлска в̀ъл- на; **pokryvka z ~í srsti** завивка, кувертѝора от камѣлска к̀озина

velbloudic|e, -e ж. жѣнска камѣла

veleb|it, -ím несв. (koho, co) 1. книж. възхва- лявам/възхва̀лям, величăя, възвеличăвам, възславям, прославям, славосл̀ovia, венце- слава (*някого, нещо*): ~it **Boha** възхва̀лявам, прославям Б̀ог **2. експр.** превъзнăсям (*ня- кого, нещо*): ~it **básníka** превъзнăсям по̀ет; ~it **něčí činy** превъзнăсям нѣчий делă; ~it **něčí úspěch (do nebe)** превъзнăсям нѣчий успѣх (до небесăта, до облаците)

velebně нар. малко *книж.* величественно, ве- личăво

velebníč|ek, -a м. разг. свещ̀еник; (дăдо) п̀оп: **políbit ruku ~kovi** цел̀уна р̀ыкă на свещ̀еник, на дăдо п̀оп

velebnost, -i ж. книж. величие, величественост, величавост: ~ **Vyšehradu** величието, величе- ственосттă на Вѣшехрад

velebn|ý, -á, -é книж. 1. препод̀обен, досто-

почтѣн: **~ý pán** преподобен отѣц; духовно лице; свещѣник; **~ý pane!** *обръщение* преподобни отче! Ваше преподобие! Ваше преосвещѣнство! **~á matka** преподобна майка; игуменка; **~á sestra** монахиня **2.** величествен, величав: **~ý Vyšehrad** величественият Вйшеград

velectěn|ý, -á, -é *малко остар.* многоуважаем, дълбокоуважаем: **~ý pane!** *обръщение* многоуважаеми господине!

veledíl|o, -a *ср.* велико произведение; шедьовър: **bánsnické, malířské ~o** поетичен, художествен шедьовър

veleho|ry, -r *ж. само мн.* висока планина (от *алтйски tun*): **vrcholy ~r pokryté ledovci** покрити с ледници високопланински върхове; **vyjmenujte troje ~ry** посочете три високи планини

velehorsk|ý, -á, -é високопланински: **~á příroda** високопланинска природа

velechrám, -u *м. книж.* катедрала: **~ svatého Víta na Hradčanech** катедралата „Св. Вйт“ в Храдчани

veleještě|r, -ra *м.* динозавър: **~ři зоол.** динозаври (Dinosauria)

velejmén|o, -a *ср. експр.* авторитѣт, капацитѣт; голямо име: **~a v ekonomice opravdu nemáme** ние найстина нямаме голѣми имена в икономиката

velekněz, -e *м. 1.* *црк.* архиепѣй **2.** върховен жрец; първосвещѣник: **egyptští velekněží** египетски върховни жреци

velekýč, -e *м. експр.* абсолютен, пълнен кич: **nerudná stánkařka na mostě prodává ~e** навѣсена, нелюбѣзна продавачка продава на сергията на моста абсолютен кич

velelacin|ý, -á, -é изключително ѣвтин; *разг.* страшно, ѣдски ѣвтин: **~é knihy** изключително ѣвтини книги

velelustrac|e, -e *ж. експр.* сѹперлустрация, изключително щѣтелна лустрация: **jaképak lustrace, ~e by měly být!** лустрации ли – нѣ лустрации, ами сѹперлустрации трѣбва да има!

velenemrav|a, -y *м. експр.* гнѹсен, гѣден, отвратителен мръсник, безсрамник: **toho ~u mají zavřít, až zčerná!** тѹя гнѹсен мръсник трѣбва да изгниѣ в затвѹра!

velení|í, -í *ср. 1.* (*nad čím*) командване (*на нещѹ*): **ujmout se ~í, převzít ~í nad armádou** поѣма командване на ѳрмия **2.** воѣнно управлѣние; командване; комендатурѹ: **rozkaz vrchního ~í armády** заповѣд на главното командване на ѳрмия

veleop, -a *м.* човекоподобна маймѹна

velepyt|el, -le *м. експр.* грамадѣнска, огрѹмна чѣнта, торбѹ

vel|et, -ím *несв. 1.* (*–; čemu*) командвам (*–; нещѹ*): **~et pluku** командвам полк **2.** (*koti; kоти k čemu*) заповѣдвам, нарѣждам (*на някого нещѹ*); давам заповѣд, нарѣждане (*на някого за нещѹ*): **~et vojsku k útoku** давам заповѣд на войскѹ за атака; заповѣдвам на войскѹ да атакува; **~et k odpočinku** нарѣждам ~~покой~~ **již**

jak zákon ~í *книж.* постѣпвам кѹкѹто законѹтъ повелѹва, кѹкѹто е рѣдно

veletoč, -e *м. физкулт.* пѣлно превѣртане, преобрѣщане (*на уред*), *жарг.* „слѣнце“

veletok, -u *м.* голяма рекѹ: **vyjmenovat ~y v Evropě** изброя голѣмите реки в Еврѹпа

veletrh, -u *м.* панаир; изложѣние: **mezinárodní ~** международен панаир; светѹвно изложѣние; **vzorkový ~** мѹстрен панаир

veletržn|í, -í, -í панаирен: **~í město** панаирен град; **~í palác** панаирна палѹта; **~í stánek** панаирен павилиѹн

veletuc|et, -tu *м.* дузина дузини; дванѣсет дузини

velevážen|ý, -á, -é *малко остар.* многоуважаем, дълбокоуважаем: **~ý pane!** *обръщение* многоуважаеми господине!

velezem|ě, velezem, -ě *ж. експр. ирон.* сѹперсила, велика стрѹна: **zdědili po otci lásku k socialistické ~i na východě** тѣ бѹха наслѣдили от бащѹ си любовтѹ кѹм социалистическата сѹперсила на изток

velezrad|a, -y *ж.* държавна измяна: **byl odsouzen za ~u** тѹй бѣше осѣден за държавна измяна

velezáradc|e, -e *м.* държавен измѣнник; национален предѹтел; измѣнник на родината: **od-soudit ~e** осѣдя измѣнник на родината

velezrádně *нар.* държавноизмѣннически; измѣннически, предѹтелски; като държавен измѣнник: **~ jednat** постѣпвам като държавен измѣнник

velezrádn|ý, -á, -é държавноизмѣннически; измѣннически, предѹтелски; кѹйто се отнѹся до държавна измяна: **~á skupina** грѹпа, извършваща държавна измяна; **~ý soudní proces** съдебен процѣс за държавна измяна

velice *нар. малко книж.* мнѹго, твѣрде, изключително: **~ důležitá záležitost** мнѹго, изключително важна рѹбота; **~ litovat** мнѹго съжалявам; **~ často** твѣрде чѣсто

velíc|í, -í, -í командващ: **~í důstojník** командващ офицѣр

veličenstv|o, -a *ср. 1.* величѣство (*титла*): **Vaše Veličenstvo!** *обръщение* Ваше Величѣство! **Jeho královské Veličenstvo** Нѣгово Крѹлско

Величество **2.** *малко остар. експр.* величество; владетел, суверен: **urážka** ~а обидна величество, на владетел

veličin|a, -y *ж.* **1.** *мат. физ.* величина: **známá**, **neznámá** ~а известна, неизвестна величина; **periodická** ~а периодична величина; **skalární** ~а скалярна величина; **srovnatelná** ~а съпоставна величина; **základní** ~а основна величина **2.** *експр.* величина, капацитет, величие; важна личност, особа; *разг. експр.* важна клещка: ~а **v umění** величие в изкуството; ~а **ve vědě** капацитет в науката; **stát se uznávanou** ~ou стана общопризнат капацитет; **odbyta** ~а бивше, мъртво величие

velikán, -a *м. книж.* **1.** *рядко* великан, исполин, гигант; огромен човек: **dveřmi vcházel pravý** ~ през вратата влизаше истински великан, исполин **2.** великан, исполин, гигант, колос; огромен предмет: **temena horských** ~ů била на планински великани, колоси **3.** великан, исполин, колос; велик, славен човек: **národ hrdý na své** ~у горд с исполините си, с колосите си народ

velikánský, -á, -é *експр.* огромен, грамаден, значителен, великански, исполински, гигантски, колосален: **to je** ~é **nedorozumění** това е огромно, колосално недоразумение; **udělat někomu** ~ou **radost** достъва на някого огромна радост

velikáš, -e *м. рядко книж.* грандоман, мегаломан; маниак на тема собствено величие: **nenapravitelný** ~ непоправим грандоман

velikášsky *нар. книж.* грандомански, мегаломански; самомнително; високомерно, надмънно: ~ **se nadřazovat** налагам се грандомански

velikášský, -á, -é *книж.* грандомански, мегаломански; самомнителен; високомерен, надмънен: ~á **politika** грандоманска политика

velikášství, -í *ср. книж.* грандоманство, грандомания, мегаломания; мания за величие; самомнителност; високомерие, надмънност, *неопр.* грандоманщина: **člověk stížený** ~ím човек, страдащ от мания за величие

Velikonoce, *рядко Velkonoce*, -c *ж. само мн.* Великден: **o** ~ích **se barví vejce** на Великден се боядисват яйца ♦ **zelenánoce-bílé velikonoce** *поговорка* Кòледа без сняг – Великден със сняг

velikonoční, *рядко velkonoční*, -í, -í *великденски*: ~í **svátky** великденски празници; **Boží hod** ~í *църк.* Светлата неделя; **Pondělí** ~í *църк.* Светлият понеделник; ~í **pomlázka** великденска „помлазка“ (**a**) *великденска сурвачка б)* *великденско сурвакане*; ~í **hry** *лит.* пасхални мистерии

velikost, *рядко velikost*, -i *ж.* **1.** (*čeho*) големина,

обширност, просторност, необятност (*на нещо*): ~ **vesmíru**, **moře** необятност на космоса, на морето **2.** (-; *čeho*) големина, величина, размер, *спец. и* едринна (*на нещо*): ~ **prádlá** размер на бельо; **v různých** ~ech в различни големина, размери; **v životní** ~i в естествена големина; в естествен размер, ръст; **postavíme se podle** ~i строим се по големина, по височина; ~ **úhlu** *геом.* големина на ъгъл; ~ **částic** *физ. хим.* големина на частици; ~ **kusů** *минно* едринна на късове **3.** (*čeho*) големина, размер, количество (*на нещо*): ~ **odměny** размер на възнаграждение; ~ **stáda** големина, многобройност на стадо **4.** (*čeho, по-рядко koho*) значимост, важност, величие (*на нещо, на някого*): ~ **chvíle** важност, величие на момент; ~ **ztráty** важност, значимост на загуба; ~ **myšlenky** значимост на идея; ~ **básníka** значимост на поет; ~ **duševní síly** величие на душевна сила **5.** (*čeho*) големина, величина, сила, интензивност (*на нещо*): ~ **mateřské lásky** сила на майчината любов; ~ **rychlosti** *физ.* големина на скорост; ~ **tření** *физ.* сила на триене; **hvězdná** ~ *астр.* звездна величина

velikostní, *рядко velikostní*, -í, -í *който се отнася до големина, до величина, до размер*: ~í **rozdíl** разлика в големината

veliký *вж. velký*

velitel, -e *м. 1. воен.* командир, командващ, комендант, военачалник: ~ **čety** взводен командир; ~ **praporu** батальонен командир; ~ **pluku** командир на полк; ~ **armády** командващ армия; ~ **pevnosti** комендант на крепост; ~ **posádky** комендант; командир на гарнизон **2.** *книж. рядко* командир, началник, господар, повелител, водач: ~ **situace** господар на положението; ~ **svého lidu** повелител, водач на своя народ; **choť bojující se svým** ~em *шегов.* съпруга, воюваща със своя повелител

velitelský, -á, -é **1. воен.** командирски, комендантски; команден: ~á **pravomoc** командирски правомощия; ~ý **sbor** команден, офицерски състав; ~á **funkce** командна функция; ~é **stanoviště** команден пункт **2.** повелителен, заповеднически, властен: ~ý **tón** повелителен, заповеднически тон; ~ý **hlas, pohled** властен глас, поглед

velitelství, -í *ср.* военно управление; командване; комендатура: ~í **armády** командване на армия; **vrchní** ~í главно командване

velk|á, -é *ж. църк.* голяма литургия: **jít do kostela** ~ou отивам в църквата на голяма литургия

velkobankovníctví, -í *ср.* крупно банково дело; макробанкерство: **prosadit se na poli** ~í **mo-hou jen silné finanční domy** да пробият, да

се наложат в областта на крупното банково дело могат само силни финансови къщи

velkoburžoazi|e, -e *жс.* едра буржоазия: **průmyslová ~e** едра промишлена буржоазия

velko|důl, -dolu *м.* (голяма) мина, (голям) рудник

velkodušně *нар.* великодъшно: ~ **slíbit** обещава великодъшно

velkodušnost, -i *жс.* великодъшие: **vzácná ~** рядко срещано великодъшие

velkodušný, -á, -é великодъшен: ~ý **slib** великодъшно обещание

velkofilm, -u *м.* мегafilм; филмова мегапродукция: **historický ~** исторически мегafilм

velkoformátový, -á, -é който е в голям формат: ~é **umělecké publikace** художествени издания в голям формат

velkohubě *нар. нейор.* бомбастично, шумно; ангрò, на едро: **mluvit, slibovat ~** говоря, обещавам на едро; говоря големи приказки, давам големи обещания

velkohubý, -á, -é *нейор.* шумен, бомбастичен; който говори на едро, ангрò: ~á **hesla** шумни, бомбастични лозунги; ~ý **tlachal** шумен, говорещ на едро празнодумец

velkokapítal, -u *м.* едър капитал: **průmyslový ~** промишлен едър капитал

velkokapitalista, -y *м.* едър капиталист

velkokapítalový, -á, -é който се отнася до едър капитал, до макрокапитал

velkokníž|e, -ete *м., мн.* **velkokníž|ata, -at** *ср. истор.* велик княз: **pluk ~ete Konstantina** полкът на великия княз Константин

velkoklub, -u *м.* голям футболен клуб; футболен съперклуб: **na české poměry je Slavia ~** за чешките мащаби „Славия“ е голям футболен клуб

velkolepě *нар.* 1. великолёпно, превъзходно, прекрасно, чудесно: **palác vypadá ~** дворецът изглежда великолёпно 2. великолёпно, величествено, грандиозно

velkolepý, -á, -é 1. великолёпен, превъзходен, прекрасен, чудесен: ~ý **palác** великолёпен дворец; ~á **příroda** великолёпна, прекрасна природа; ~ý **výhled** великолёпен, чудесен изглед 2. великолёпен, величествен, внушителен, грандиозен: ~é **plány** грандиозни плановете; ~é **dílo** грандиозно, внушително творчество

velkoletíště, -ě *ср.* голямо летище; мегалетище: **výstavba nového ~ě** строеж на ново мегалетище

velkolistý, -á, -é *бот. зemed.* едролъстен

velkoměsto, -a *ср.* голям град; мегаполис: **ruch ~a** оживеност на голям град

velkoměstský, -á, -é който се отнася до голям град, до мегаполис; мегаполисен: ~ý **život** животът в големия град

velkomocenský *вжс.* **velmocenský**

velkomoravský, -á, -é *истор.* великоморавски: ~ý **kníže** великоморавски княз; **Velkomoravská říše** Великоморавската държава

velkomožný, -á, -é *рядко книж., често нейор.* всемогъщ, високопоставен, влиятелен: ~ý **pán** всемогъщ, високопоставен, влиятелен господар

velkomyslně *нар.* великодъшно, благородно, щедро; кавалерски, джентълменски: ~ **povolit** позволява великодъшно

velkomyslnost, -i *жс.* великодъшие, благородство, щедрост; кавалерство, джентълменство: **vzácná ~** рядко срещано великодъшие

velkomyslný, -á, -é великодъшен, благороден, щедър; кавалерски, джентълменски: ~ý **dárce** великодъшен, щедър дарител; ~á **pomoc** великодъшна, щедра помощ

Velkonoce, velkonoční *вжс.* **Velikonoce, velikonoční**

velkoobchod, -u *м.* търговия на едро: ~ **vážne** търговията на едро едвам крета, не върви

velkoobchodní, -í, -í който се отнася до търговия на едро: ~í **ceny** цени на едро

velkoobchodnický, -á, -é който се отнася до търговец на едро: ~é **zisky** печалби на търговци на едро; големи печалби

velkoobchodník, -a *м.* търговец на едро; едър, крупен търговец: ~ **s kávou** крупен търговец на кафе; търговец на кафе на едро

velkoobrazovkový, -á, -é който има голям екран, голям кинескоп: ~ý **monitor** монитор с голям екран

velkoodběratel, -e *м.* голям, крупен потребител, консуматор, абонат; потребител, консуматор на едро: ~ **elektrické energie** голям потребител, консуматор на електрическа енергия

velkoodběratelský, -á, -é който се отнася до голям, до крупен потребител, консуматор, абонат: ~á **zařízení** съоръжения на голям потребител, консуматор

velkopanský *нар.* (по) господарски; като господар: **žít ~** живее като господар

velkopanský, -á, -é господарски: ~é **způsoby** господарски маниери; ~á **nadutost** господарско високомерие

velkopekárna, -y *жс.* хлебозавод

velkoplodý, -á, -é *зemed.* едроплоден: ~é **jahody** едроплодни ягоди

velkoplošný, -á, -é който има голяма площ; широкоплощен: ~é **reklamní tabule** широкоплощни рекламни табла

velkoprodej, -e *м.* продажба на едро: ~ **ovoce** продажба на плодове на едро

velkoprodejna, -y *жс.* голям магазин: **pražské ~y** големи пражки магазини

velkopřůmysl, -u *м.* едра, уедрена промишленост; макропромишленост

velkoráž|ní, -ní, -ní, рядко velkoráž|ový, -ová, -ové, velkoráž|ný, -ná, -né *техн. воен.* едро-калибрен: ~**ní** *pistole* едрокалибрен пистолет

velkorážný, velkorážový *вж.* **velkorážní**

velkoryse *нар.* **1.** великодъшно; с широко, с открито сърце; с широк замах: ~ **posuzovat** оценявам великодъшно **2.** грандиозно, мащабно, импозантно, внушително; с широк замах: ~ **pojatý plán** грандиозно, мащабно замислен план

velkorysost, -i *ж.* **1.** великодъшие; широк замах: ~ **povahy** великодъшие на характер **2.** грандиозност, мащабност, импозантност, внушителност; широк замах: **smysl pro** ~ усет за мащабност

velkorys|ý, -á, -é **1.** великодъшен; широко скръбен; който има широко сърце, широк замах: ~**ý člověk** великодъшен, широко скръбен човек **2.** грандиозен, мащабен, импозантен, внушителен; който е направен с широк замах: ~**ý plán** грандиозен, мащабен план

velkospalov|a, -u *ж.* съоръжение за изгаряне на отпадъци с голям капацитет: **stavba** ~у строителство на съоръжение за изгаряне на отпадъци с голям капацитет

velkost *вж.* **velikost**

velkostat|ek, -ku *м.* (голям) чифлик; едро земеделско стопанство; земевладение: **správece** ~**ku** управител на голям чифлик

velkostatkář, -e *м.* едър земевладелец; едър чифликчия

velkostatkářsk|ý, -á, -é земевладелски, чифликчийски; който се отнася до едър земевладелец, до едър чифликчия

velkostní *вж.* **velikostní**

velkosvětsk|ý, -á, -é великосветски: ~**é způsoby** великосветски маниери

velkovévod|a, -u *м. истор.* велик херцог; ерцхерцог: ~**a toskánský** тоскански ерцхерцог

velkovévodkyn|ě, -ě *ж. истор.* велика херцогиня; ерцхерцогиня

velkovévodsk|ý, -á, -é ерцхерцогски; който се отнася до ерцхерцог, до велик херцог: ~**ý palác** дворец на ерцхерцог

velkovévodstv|í, -í *ср. истор.* ерцхерцогство; велико херцогство: **Velkovévodství lucemburské** Велико херцогство Люксембург

velkovýkrm, -u *м.* уедрено отглеждане, угойване: ~ **prasat** уедрено отглеждане, угойване на прасета

velkovýkrmn|a, -u *ж.* уедрена, голяма ферма: ~**a prasat** голяма свиневадна ферма, свинеферма

velkovýrob|a, -y *ж.* едро производство; уедрено производство; макропроизводство: **přechod od malovýroby k** ~**ě** преход от дребно към едро производство; **průmyslová, zemědělská** ~**a** едро промишлено, селскостопанско производство

velkovýrobce, -e *м.* едър, крупен производител: ~**e léčiv, obuvi** крупен производител на лекарствени средства, на обувки

velkovýrobn|a, -u *ж.* макропроизводствен цех: ~**a léčiv** макропроизводствен цех за лекарства **velkovýrobn|í, -í, -í** който се отнася до едро производство, до макропроизводство; макропроизводствен: ~**í formy hospodářství** форми на едро производство в икономиката, в стопанството

velkozaměstnavatel, -e *м.* голям, едър, крупен работодател: **podnik jako** ~ **občanů prospěruje** като крупен работодател на гражданите предприятието процъфтява

velkoznečišťovatel, -e *м.* голям, едър, крупен замърсител: **účinná opatření proti** ~**ům nebyla dosud nalezena** все още не са открити ефикасни мерки срещу едрите замърсители **velkozrnn|ý, -á, -é** *земед.* едрозърнест: ~**á čočka, pšenice** едрозърнеста леща, пшеница

velk|ý, по-рядко velik|ý, -á, -é (*в имена на владетели само Veliký; в уст. съчет. само velký;* *в свободни съчет. обикн. velký, по-рядко veliký*) **1.** голям, висок, едър, крупен: ~**ý dům** голяма, висока къща; голям, висок блок;

člověk ~**é postavy** едър, висок на ръст човек; **prodej ve velkém** продажба на едро; **velká privatizace** *икон.* едра, голяма приватизация; **velká molekula** *хим.* макромолекула; **velká násobilka** *мат.* таблица за умножение на числата от 11 до 20; **velká tercie** *муз.* голяма терца/терция; **Velký vůz** *асгр.* Голямата мечка; **velký třesk a)** *асгр.* Големият взрив;

historie času od velkého třesku k černým dířám история на времето от Големия взрив до черните дупки **б)** *прен. публ. експр.* рязка, радикална, непопулярна реформа: **zvolit cestu velkého třesku** избира път на радикална, на ~~разрива~~ **разрива** ♦ **nit** ~~офизация~~ **офизация** вам се; надценявам силите си, възможностите си **б)** голяма лакомия съм; **strach má** ~**é oči** поговорка на страхà очите са големи; ~**é zvíře** *разг. експр.* важна персона; важна птица; голяма клечка; **jít na** ~**ou stranu** отивам по голяма нужда; **mít (někde)** ~**é slovo** ймам думата, решаващата дума (някъде); думата ми тежи (някъде); **žít na** ~**é noze** живее на широка нoga; **za** ~**ou louží** *разг.* отвъд океана; в Америка

2. голям, широк, просторен, обширен: **boty**

jsou mi ~é обувките са ми голѐми, ширѐки; ~é **území** голяма, обширна теритѐрия; **Velká Británie** Великобритания; **Velká Morava** Великоморавия **3.** голям, дълъг, продължителен, дълготраен: ~é **časové období** голям, дълъг, продължителен период от време; **velká přestávka** учил. голямо междучасие **4.** голям, значителен; насъбран, натрупан много: ~ý **majetek** голямо, значително имущество; **mít ~ou cenu** имам значителна, голяма, висока цена; **mít ~é výdaje** имам голѐми, значителни разходи **5.** голям, многоброен, многочислен, многолюден: ~á **rodina** голямо, многочислено семейство; ~é **město** голям, многолюден град **6.** голям, силен, интензивен: ~ý **strach** голям, силен страх; ~á **láska** голяма, силна любов **7.** голям, пораснал: ~ý **chlapeč** голямо, пораснало момче; **na to jsi už ~ý** за това си вече голям; **má už ~é děti** той/тя вече има голѐми, пораснали деца **8.** голям, велик, важен, значим, значителен: ~á **věc** голямо, велико дѐло; ~á **chvíle** голям, велик, важен момент; ~ý **svátek** голям, велик, важен празник; ~ý **úkol** голяма, важна задача; ~ý **úspěch** голям, значителен, важен успех; **Velký pátek** църк. Разпети пѐтък; Велики пѐтък **9.** голям, велик, благороден: ~ý **člověk** голям, велик човек; ~á **myšlenka** голяма, велика, благородна идея; ~é **poslání** велика, благородна мисия **10.** голям, велик, прочут, прославен, известен: ~ý **vědec, umělec** голям, велик, прочут учен, артист; **Alexandr Veliký** Александър Велики; **Karel Veliký** Карл Велики; **Kateřina Veliká** Екатерина Велика; **Petr Veliký** Пѐтер Велики; **Velká francouzská revoluce** истор. Великата френска революция; ~á **sametová експр. ирон.** „великата“ нежна революция **11.** важен, високопоставен, влиятелен: **velký pán** високопоставен, влиятелен господѐн; **lidé velkého světa** важни, високопоставени, влиятелни хора **12.** голям, страстен, запален: ~ý **sportovec, sběratel** голям, запален спортист, колекционер

velmi нар. много, твърде, изключително: ~ **důležitá záležitost** много, изключително важна работа; ~ **litovat** много съжалявам; ~ **často** твърде често

velmistr, -a м. **1.** истор. велик магѐстър; велик майстор, рядко грѐсмайстор: ~ **řádu křižáků** велик магѐстър на орден на кръстонѐсци; ~ **zednářské lože** велик майстор на масѐнска лѐжа **2.** шахм. грѐсмайстор: **šachový** ~ грѐсмайстор по шах

velmistrovský, -á, é **1.** истор. който се отнася

до велик майстор, до велик магѐстър; рядко грѐсмайсторски: ~á **hodnost** сѐн на велик магѐстър, на велик майстор; грѐсмайсторски сѐн **2.** шахм. грѐсмайсторски: ~ý **titul** грѐсмайсторска тѐтла

velmistrovstv|í, -í ср. **1.** истор. длѐжност, тѐтла, сѐн на грѐсмайстор, на велик майстор, на велик магѐстър; рядко грѐсмайсторство **2.** шахм. грѐсмайсторска тѐтла: **dosáhnout ~í v šachu** спечѐля грѐсмайсторска тѐтла по шах

velmoc, -i ж. **1.** велика сила; велика държава; сѐперсила: **jednání mezi ~emi** прѐговори между великите сили **2.** книж. голяма, велика сила; силен, важен фѐктор; мощ, могѐщество: **čelit dvěma ~em: církví a vládě** противопоставям се на две голѐми сили: на църквата и на правѐтелството

velmocensk|ý, velkomocensk|ý, -á, -é великодържавен; който се отнася до велика сила, до велика държава, до сѐперсила: ~á **politika** великодържавна политика

velmož, -e м. **1.** истор. велмѐжа; магнѐт; крупен земевладелец; крупен феодал: **polští a maďarští ~i** полски и унгарски велмѐжи, магнѐти **2.** книж. магнѐт, туз: **průmyslový, finanční, bankéřský, agrární** ~ промишлен, финансов, банков, агрѐрен магнѐт

velociped [-pe/-pě-], -u м. малко остар. велосипѐд

velocipedist|a [-dy-], -y м. малко остар. велосипедѐст

velodrom, -u м. колодрѐм, велѐдрѐм, велѐпѐста

velryb|a, -y ж. **1.** зоол. кит (Balaena): **pozorovat ~y** наблюдавам кѐтове; ~a **grónská** гренландски кит (Balaena mysticetus) **2.** Velryb|a, -y астр. Кит (сѐзвездие)

velrybář, -e м. китѐловец

velrybářsk|ý, -á, -é китѐловен, китѐбѐен: ~ý **člun** китѐловна лѐдка

velrybářstv|í, -í ср. китѐловство

velryb|í, -í, -í кѐтов: ~í **tuk** кѐтова мѐс

velterov|ý, welterov|ý, -á, -é в сѐчет. ~á **váha** спорт. втора полусрѐдна тегловѐ категория (до 67 кг за боксѐри, до 78 кг за борци)

veltman, -a м. разг. бродяга; скѐтник по светѐ: **chodí oblíbený jako ~** облича се като скѐтник

vel|um, -a ср. анат. език. мѐко небѐ

velur, -u м. текст. велѐр: **klobouk z ~u** шапка от велѐр

velurák, -u м. разг. велѐрена шапка

velurov|ý, -á, -é текст. велѐрен: ~ý **klobouk** велѐрена шапка

velvyslancování|í, -í ср. изпълняване, упражняване на длѐжност на послѐник: **za dva roky**

jeho ~í už lecčeho dosáhli през двѣте години, откакѣто тѣй е посланик, тѣ постигнаха много неща

velvyslanec|ec, -ce *м. дупл.* посланик; пълномощен министър: **mimořádný a zplnomocněný ~ec** извънреден и пълномощен посланик

velvyslaneck|ý, -á, -é **1.** посланически; който се отнася до посланик: **~á konference** конференция на посланици **2.** посолски; който се отнася до посолство: **~ý rada** *дупл.* съветник на посолство; **~ý tajemník** *дупл.* секретар на посолство

velvyslanectv|í, -í *ср.* посолство: **bulharské ~í v Praze** българското посолство в Прага

velvyslankyn|ě, -ě *ж. дупл.* посланик (за жена); *разг.* посланичка

vemen|o, -a *ср.* виме: **kravské ~o** краве виме; **~o plné mléka** напрашяло от мляко виме

vemenič|ek, -ku *м. бот.* цологлогсум (Ceolloglossum)

vemeník, -u *м. бот.* платантѣра (Platanthera)

vemínk|o, -a *ср.* умал. вименце

vemlouv|at, по-рядко vmlouv|at, -ám *несв. (со кому, по-рядко до кохо)* внушавам, натрапвам, налагам (на някого нещо); убеждавам (някого за нещо): **~at někomu své myšlenky** внушавам, натрапвам на някого идѣите си

vemlouv|at se, по-рядко vmlouv|at se, -ám *св. (со кому, по-рядко до кохо)* внушавам си (нещо); вживявам се (в нещо); изпадам (в нещо): **~at se do pózy mučedníka** вживявам се в позата на мъченик; **~at se do hněvu** изпадам в гняв **2.** (кому; кому до чѣго, в со) опитвам се да спечѣля благоразположѣнието (на някого); домогвам се до благоразположѣнието (на някого); *разг.* влизам под кожата (на някого); подмазвам се, подмилквам се, умилквам се, ~~правлю (анск.)~~ **~am k němu do přízně** домогвам се до нѣчие благоразположѣние; *разг.* умилквам се на някого; опитвам се да вляза под кожата на някого; **~at se do něčí lásky** опитвам се да спечѣля нѣчия любов; домогвам се до нѣчия любов

vemlouvav|ý, -á, -é ласкателен, ласкаещ, подмазвачески, подмазвач се, умилкващ се: **~ý hlas** ласкателен, подмазвачески глас

vemlův|it, по-рядко vmlův|it, -ím *св. (со кому, по-рядко до кохо)* внуша, натрапя, налѣжа (на някого нещо); убедя (някого за нещо): **~it někomu své názory** внуша, натрапя на някого възгледите си

vemlův|it se, по-рядко vmlův|it se, -ím *св. (со кому, по-рядко до кохо)* внуша си (нещо); вживѣя се (в нещо); изпада (в нещо): **~it se do pózy mučedníka** вживѣя се в позата на мъченик;

~it se v klam изпада в заблудѣние, в заблуда

2. (кому; кому до чѣго, в со) домогна се до благоразположѣнието (на някого); спечѣля благоразположѣнието (на някого); *разг.* вляза под кожата (на някого); подмажа се (на някого): **umí se lidem ~it** умѣе да печѣли симпатии на хората; *разг.* бива го/я да влѣзе под ~~кожа на някого~~ **~išen k mudříně** домогна се до нѣчие благоразположѣние; вляза под кожата на някого; **~it se do něčí lásky** спечѣля нѣчия любов

ven *нар. (за посока на движение)* **1.** вѣн, навѣн, навѣнка: **vyjít ~ (z domu, z lesa)** изляза навѣн, вѣн (от къщи, от гора); **podívat se ~ (z okna)** погледна вѣн, навѣн (през прозорец); **jdu na chvíli ~** излизам за малко (навѣн); **pustit děti ~** пусна деца навѣн; **už smí po nemoci ~** след боледуването си вече може да излиза (навѣн; от къщи); **dveře se otvírají ~** вратата се отвѣря навѣн **~** ~~poslouchám mučedníka~~ **hým ~** през едното ми ухѣ влиза, през другото излиза; **vyšlo to ~** (всичко) излѣзе найве, разкри се; **~ s tím!** изплѣй камъчето! казвай/кажи каквѣ има! **vyjít s pravdou ~** кажа си, призная си истината; кажа си правичката; **vyjít, vylézt s barvou ~** кажа си, призная си истината; кажа си правичката; **~ s ním!** изгонѣте го, изхвърлѣте го, изритайте го отгук! да го няма тук! **nevědět kudy ~, jak z toho ~** *разг.* не знам как да се измъкна от някаква каша **2.** *разг.* (някъде) другаде; (някъде) навѣн; (някъде) извѣн градъ; на село: **jet na prázdniny ~** заминавам за ваканция някъде извѣн градъ, някъде на село; **je přeložen z Prahy někam ~** премѣстен е от Прага в провинцията **3.** *разг.* навѣн; извѣн страната; в чужбина, до чужбина: **jezdít často ~** често пътувам навѣн, извѣн страната; често пътувам в чужбина, до чужбина

vén|a, -y *ж. анат.* вѣна: **temporální, pulmonální ~a** темпорална, пулмонална вѣна

venč|it, -ím *несв. (кохо, со)* извѣждам навѣн, разхождам (обикн. куче по нужда): **a kdo bude psa ~it?** а кой ще извѣжда кучето навѣн?

věnc|it, -ím *несв. 1.* (кохо, со; кохо, со čím) увенчавам, украсявам, окичвам (някого, нещо; някого, нещо с нещо): **~it vítěze vavřínovým věncem** увенчавам побѣдител с лавров венѣц **2. *третол. -í (со)* книж. обкръжава, заобикаля (нещо): **kraj ~í vysoké horstvo** местността е обкръжѣна от висѣки планини**

věncit|ý, -á, -é *анат.* коронарен: **~é tepny** коронарни артерии

věn|ec, -ce *м. 1.* венѣц: **plést ~ce** плѣта венци; **položít ~ec u pomníku** полѣжа венѣц на паметник **~** ~~plést ~ce u pomníku~~

(за девойка) **2.** плътка, сплит, венѣц: ~ec ci-bule, česneku плътка лук, чѣсън **3.** готв. (плѣ-тен) кравай, хляб, сладкиш: kynutý, piškotový ~ec плѣтен кравай от втасало тесто, от биш-кòтено тесто **4.** техн. джанта: ~ec kola, setr-vačniku джанта на колелò, на маховик **5.** ар-хитект. строит. фестон: betonový ~ec бе-тонов/бетонен фестон

věneč|ek, -ku м. умал. **1.** венчѣ; мълѣк венѣц: svatební ~ek сватбен венѣц; ~ek polního kvítí ^{кнѣжѣстѣж} ^{пѣдѣж} девствеността си (за девойка) **2.** хран. „венчѣ“ (тестен дребен сладкиш с форма на венче): žloutkové ~ky сладкар. „венчѣта“ със жълтѣ-чен крем (подобни на еклерите) **3.** вѣчер, ве-черинка; танцова забава: maturitní ~ek абиту-риентска вѣчер; абитуриентска танцова забава

ven|ek, -ku м. **1.** вѣншно пространство; про-странство извѣн кѣща, извѣн сграда, на откри-то: vrátit se z ~ku do bytu вѣрна се в кѣщи отвѣн **2.** провинция, сѣло: odstěhovat se z města na ~ek пресѣля се, премѣста се в провин-цията, на сѣло; jet na ~ek отивам на сѣло; заминавам на сѣло; být z ~ku от провинцията съм; от сѣло съм

venerick|ý, -á, -é мед. венерически: ~é choroby венерически заболявания

venkov, -a ср. провинция, сѣло: být z ~a от про-винцията съм; žít na ~ě живѣя в провинцията; jet na ~ отивам на сѣло; заминавам в провин-цията; rozdíl mezi městem a ~em различия между града и сѣлото; životní úroveň ~a прен. жйзнен стандарт на сѣлото

venkovan, -a м. провинциалист; човѣк от сѣло: ~é jezdí nakupovat do města провинциали-стите, хòрата от сѣло ходят да пазаруват в града; zůstal ~em až do smrti до края на живòта си тòй си остàна сѣлски човѣк, човѣк от сѣло

venkovank|a, -u ж. провинциалистка; женà от сѣло

venkovn|í, -í, -í вѣншен: ~í stěna вѣншна стена; ~í dveře вѣншна врата; ~í nátěr вѣншна боя; боя на вѣншна стена

venkovsk|ý, -á, -é **1.** провинциален, сѣлски: ~ý lékař провинциален, сѣлски лѣкар; ~ý život провинциален, сѣлски живòт; ~á hudba ^{сѣлска музика} ^{сѣлска музика} **2.** провинциален; извѣнстòличен: ~é okresy провинциални окръзи; ~á divadla провин-циални, извѣнстòлични театри

venku нар. (за локализация на обект или на действие) **1.** вѣн, навѣн, навѣнка: jak je dnes ~? как е днѣс навѣн? каквò е днѣс времето (навѣн)? nocovat ~ ноцòвам, прекàрвам ноцò-

та навѣн, на открито; ~ je už jaro навѣн вѣче е прòлет; ~ prší, sněží навѣн вали дѣжд, вали сняг; ~ mrzne навѣн е свил стòд; zůstat stát ~ остàна навѣн **2.** в съчет. být (-; z čeho) ~ из-ваден, изкаран съм (-; от нецò, отнякъде): tříska je už (z prstu) ~ треска̀та вѣче е изва-дена, вѣче излѣзе (от прѣста); zub je ~ зѣбѣт е изваден **3.** в съчет. být (z čeho) ~ разг. вѣн (от нецò) съм; отгървал съм се (от нецò); (нецò) е зад гърба ми; (нецò) остàва зад гър-ба ми: je z nejhoršího ~ най-лòшото е вѣче зад гърба му/зад гърба ѝ; je z dluhů ~ (тòй/тѣ) изгàзи дѣлговете; отгърва се от дѣлговете; вѣче нѣма дѣлгове; je už ze školy ~ (тòй/тѣ) вѣче не хòди на училище, завърши училище, отгърва се от училището **4.** разг. (някъде) из-вѣн града; на сѣло; в провинцията: mít ~ do-mek имам кѣща в провинцията, на сѣло; žít ~ живѣя в провинцията, на сѣло **5.** разг. навѣн; извѣн страната; в чужбина: je služebně někde ~ в командировка е някъде навѣн, извѣн стра-ната, в чужбина

věn|o, -a ср. зѣстра, чейз, прикѣ: dát dceři ~o дам на дѣщерѣ си зѣстра; dát dceři peníze, půdu ~em дам на дѣщерѣ си за зѣстра парѣ, земя; dostat peníze, půdu ~em полúча като зѣстра парѣ, земя

věnován|í, -í ср. посвещѣние: kniha s autorovým vlastnoručním ~ím книга със собственорѣчно посвещѣние от àвтора

věn|ovat, -uji|разг. -uju св., по-рядко не св. **1.** (со коти, čети) малко книж. подарѣ/подарѣвам (нецò на някого, на нецò): ~ovat přáteli knihu подарѣ/подарѣвам книга на приятел **2.** (со ко-ти) посветѣ/посвещàвам (нецò на някого): ~ovat báseň ženě посветѣ/посвещàвам стихо-творѣние на женà (си) **3.** (со коти, čети; со на koho, на со) отделя/отдѣлям, обѣрна/обрѣ-щам; посветѣ/посвещàвам, окàжа/окàзвам, предостàвя/предостàвам, дам/давам (нецò на някого, на нецò; нецò за някого, за нецò): ~ovat své zálibě/na svou zálibu mnoho času отделя/отдѣлям, посветѣ/посвещàвам на хò-бито си/за хòбито си мнòго врѣме; ~ovat ně-komu, něčemu pozornost обѣрна/обрѣщам внимàние на някого, на нецò; ~ovat někomu, něčemu život посветѣ/посвещàвам, предостà-вя/предостàвам живòта си на някого, на нецò; ~ovat něčemu všechny své síly отделя/отдѣ-лям, посветѣ/посвещàвам всѣчките си сѣли на нецò; ~ovat někomu důvěru окàжа/окàз-вам довѣрие на някого; доверѣ се/доверѣвам се на някого; ~ovat na něco peníze дам/давам, предостàвя/предостàвам парѣ за нецò **4.** (со коти, čети) посветѣ/посвещàвам (нецò на

някого, на нещо); предназнача/предназначавам, определя/определям (нещо за някого, за нещо): ~ovat článek otázek výchovy посветя/посвещавам статия на проблеми на възпитанието; ~ovat časopis studentstvu, studentům предназнача/предназначавам списание за студенти

věnovat se, -uji se/разг. -uju se несл., по-рядко св. (коти, чети) отдавам се/отдавам се, посвещавам се/посветя се (на някого, на нещо); занимавам се/занимая се (с някого, с нещо): ~ovat se práci отдавам се/отдавам се на работа, на труд; ~ovat se dětem отдавам се/отдавам се, посвещавам се/посветя се на деца; занимавам се с деца; ~ovat se hostům посвещавам се/посветя се на гости; обръщам/обърна внимание на гости

ventil [-ty-], **-u** м. техн. 1. вентил: **automatický** ~ автоматичен вентил; **brzdový** ~ спирателен вентил; **havarijní** ~ аварийен вентил; **membránový** ~ мембранен вентил; **plynový** ~ газов вентил; **přímý** ~ прав вентил; **ruční** ~ ръчен вентил; **tlumicí** ~ дрôселен вентил; **vstřikovací** ~ впръсквателен вентил; **zpětný** ~ възвратен вентил; ~ **hněvu** прен. експр. отдушник на гневъ 2. клапан: **dekompresní** ~ декомпресионен клапан; **hydraulický** ~ хидравличен клапан; **jehlový** ~ иглен клапан; **kulový** ~ сферичен клапан; **napájecí** ~ питателен клапан; **obtokový** ~ обходен клапан; **parní** ~ парен клапан; **pojistný** ~ предпазен клапан; **redukční** ~ редукиционен клапан; **regulační** ~ регулиращ клапан; **rozvodový** ~ разпределителен клапан; **sací** ~ смукателен клапан; **samočinný** ~ автоматичен клапан; **signální** ~ сигнален клапан; **spouštěcí** ~ пусков клапан; **škrticí** ~ дрôселен клапан; **šoupátkový** ~ шибърен клапан; **talířový** ~ тарелков клапан; **uzavírací** ~ спирателен клапан; **vícestupňový** ~ многостепенен клапан; **visutý** ~ висещ клапан; **vstupní** ~ впускателен клапан; **vypouštěcí** ~ изпускателен клапан; **vyrovnávací** ~ изправителен клапан; **výtlačný** ~ нагнетателен клапан; **vzduchový** ~ въздушен клапан; **zvonový** ~ чашковиден клапан 3. кран: **dvoucestný** ~ двупътен кран; **pojistný** ~ осигурителен кран; **regulační** ~ регулиращ кран; **uzavírací** ~ спирателен кран; **vodovodní** ~ водопроводен кран; **vzduchový** ~ въздушен кран; **zkušební** ~ пробен кран; **přírubový** ~ кран с фланци

ventil|ek [-ty-], **-ku** м. умал. техн. вентилче; (малък) вентил: ~ek duše (u kola) вентил на вътрешна гума (на велосипед)

ventilace [-ty-], **-e** ж. техн. 1. вентилация, проветряване: **nedostatečná** ~е недостатъчна вентилация, недостатъчно проветряване

2. крило на прозорец; прозорец, прозорче за вентилация, за проветряване: **zavřít** ~и затворя прозорец; спрѝ да проветрявам

ventilační [-ty-], **-í, -í** техн. вентилационен: ~í **zařízení** вентилационно устройство, съоръжение; вентилация

ventilátor [-ty-], **-u** м. техн. вентилатор: **axiální** ~ осов вентилатор; **důlní** ~ рудничен вентилатор; **elektrický** ~ електрически вентилатор; **odstředivý** ~ центробежен вентилатор; **sací** ~ изсмукващ вентилатор; **tlakový** ~ нагнетателен вентилатор; **vrtulový** ~ витлов вентилатор; **lopatkový** ~ вентилатор с перки

ventilovat [-ty-], **-uji/разг. -uju** несл. и св. (со) 1. проветрявам/проветря (нещо): ~ovat **nemocniční sál** проветрявам/проветря болнично помещение 2. разг. предъквам (нещо); (публично) обсъждам/обсъдя, разяснявам/разясня (нещо): ~ovat **sporné otázky na schůzi** предъквам спорни въпроси на събрание

věpěnkář, -e м. полит. публ. член, привърженик на движение „Обществеността против насилието“ (съкр. VPN)

veprostřed I, II вж. **vprostřed I, II**

vepř, -e м. 1. прасе, свиня; разг. шопър; земед. скопено мъжко прасе; прасе за угойване: **chovat** ~е отгледжам прасета, свинѝ; **chov** ~ů свиневъдство; **ošetřovatel** ~ů свиноголедѝ; **zabít, píchnout** ~е заклѝ прасе 2. рядко зоол. свиня, прасе (Sus, Phacochoerus) 3. рядко разг. пейор. прасе, свиня, шопър: **ty** ~i! прасе такава! свиня такава! шопър такъв!

vepředu вж. **vpředu**

vepřenk|a, -u ж. хран. „вѝпршенка“ (плоско, сплескано кюфтѝ от свинска кайма); кюфтѝ: ~a s **hořčicí** кюфтѝ с горчица

vepřín, -a м. земед. свинарник

vepřo само в съчет. ~ **knedlo zelo** нескл. разг. експр. шегов. свинско с кнѝдли и зѝле

vepřov|á, -é ж. свинско пѝчено: **dát si** ~ou s **knedlíkem a se zelím** порѝчам си свинско пѝчено с кнѝдли и зѝле

vepřov|é, -ého ср. свинско; свинско месѝ: **koupit kilo** ~ého кѝпя кило свинско

vepřovic|e, -e ж. 1. свинска кѝжа (обработена): **svršková** ~е кож. свински бѝкс; **kufr z** ~е кѝфар от свинска кѝжа 2. кѝжено издѝлие (от свинска кѝжа): **ruka v žluté** ~i рѝка в жѝлта кѝжена рѝкавица 3. строит. кирпич; неизпѝчена тѝхла: **prasečí chlívek z** ~ свинска кѝчина от кирпичи

vepřov|ý, -á, -é свински: ~á **kotleta** свински котлѝт; ~é **maso** свинско месѝ; ~é **sádlo** свинска мѝс; ~é **hody** кланѝ на прасѝ; разг. експр. шегов. свинско погребѝние

vepsat, v(e)píšu/книж. v(e)píši *св. (co, koho kam)* впиша, запиша, вмъкна, отбелёжа, нанесà (нещо, някого някъде): ~ **poznámky do textu** впиша, вмъкна, нанесà белёжки в текст; ~ **kružnici (do) mnohoúhelníku** *геом.* впиша окръжност в многоъгълник; ~ **někoho do seznamu hostů** впиша, вмъкна някого в списък на гости

vepsat se, v(e)píšu se/книж. v(e)píši se *св. (kam)* впиша се, запиша се, вмъкна се, отбелёжа се (някъде): ~ **se do seznamu hostů** впиша се, вмъкна се в списък на гости; ~ **se (svým činem) do dějin** *прен. експр.* впиша се, запиша се, остана (със своё действие, със своя постъпка) в историята

verbalizovat ◆ **přesvědčit**
~ докарам някого до просия, до просяшка тояга; **přijít** ~ изпадна в беда, в немотия; стигна до просия, до просяшка тояга; отписан съм; **být ~ a)** *обикн. третол. (něco) je* ~ (нещо) се е закучило **б)** *обикн. третол. (něco) je* ~ (нещо) се е провалило; (нещо) е отишло по дяволите **в)** мизёрствам; стигнал съм до просяшка тояга

veranda, -y *жс.* веранда: ~ **a zahradní restaurace** веранда на ресторант-градина

verbalizmus, verbalismus [-zm-], **-u** *м. книж.* вербализъм: **planý, prázdny ~us** безплоден, празен вербализъм; празнословие

verbalizovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (co) книж. публ.* вербализирам, изразявам/изразя, предавам/предам (нещо) словесно, с думи: ~ **ovat své pocity** вербализирам, изразявам/изразя словесно усещанията си

verbální, -í, -í **1.** *книж.* устен, словесен, вербален: ~ **í otázky** устни въпроси; ~ **í patos** словесен патос; ~ **í schopnosti** словесни способности; ~ **í nota** *дипл.* вербална нота **2.** *език.* глаголен, отглаголен, вербален: ~ **í fráze** глаголна фраза, глаголен израз; ~ **í substantivum** отглаголно съществително име; ~ **í adjektivum** отглаголно прилагателно име

verben|a, -y *жс. бот.* вербена (Verbena), *разг.* върбинка: **kytice z ~y** букет от върбинка

verbež, -e *жс. събир. 1. разг. експр., често пейор.* рояк, ято, облак, гъмжило, гмеж: ~ **komárů** рояк, облак, гъмжило от комари; **dětská ~** рояк деца; *разг. експр.* пепелчук **2. пейор.** сган, паплач, сбирщина: **chudá ~** сбирщина бедняци; **zlodějská ~** крадлива сган, паплач

verbíř, -e *м. остар. експр.* вербувач: **cizí ~í** чужди вербувачи

verb|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (kam; koho – вин. kam)* вербувам, наемам (войници) (за някъде; някого някъде): ~ **ovat na vojnu, do**

armády *остар.* вербувам войници за война; ~ **ovat do cizinecké legie** вербувам за чуждестранния легион; ~ **ovat někoho za špiona** вербувам някого за шпионин

verb|um, -a *ср. език.* глагол: ~ **um finitum** лична глаголна форма; ~ **a dicendi** глаголи за говорене

vercajk, -u *м. събир. разг. жарг.* инструменти: **mít pořádný ~, udělám to sám** да имам инструменти като хората, сам ще го направя

verdikt [-dy-], **-u** *м. книж.* вердикт, присъда; решение на съда: ~ **soudu** съдебна присъда; решение на съда

verifikace, -e *жс. книж.* верификация; верифициране, удостоверяване, потвърждаване, проверка; заверяване, заверка: ~ **e poznatků praxí** верификация, проверка, потвърждаване на знания чрез практика; ~ **e listiny** верифициране, удостоверяване (на) истинността на документ

verifik|ovat, -uji/разг. -uju *св. и несв. (co)* верифицирам, удостоверя/удостоверявам, потвърдя/потвърждавам, проверя/проверявам, заверя/заверявам (нещо): ~ **ovat listinu** верифицирам, удостоверя/удостоверявам истинността на документ; ~ **ovat poznatky praxí** *прен.* верифицирам, проверя/проверявам, потвърдя/потвърждавам знания чрез практика

verk, -u *м. 1. остар. разг. пейор.* браква, боклук: **co s takovým ~em?** какво да правя с такава браква? **2. жарг.** инструмент: **pracovní ~y** работни инструменти

vermikulit, -u *м. минер.* вермикулит

vermut, -u *м.* вермут: **červený, bílý ~** червен, бял вермут

věrně *нар. 1.* вярно, предано: ~ **milovat** обичам вярно, предано; ~ **sloužit** служба вярно, предано **2.** вярно, точно: ~ **překládat, reprodukovat** превеждам, възпроизвеждам вярно, точно

verneovk|a, vernovk|a, -y *жс. разг.* книга, роман от Жюл Верн

vernier [-nyér], **-u** *м. техн.* нониус, по-рядко верниер

vernisáž [-ny-], **-e** *жс.* вернисаж; откриване на художествена изложба: **pozvánka na ~** покана за вернисаж

věrnost, -i *жс. 1.* вярност, преданост: **manželská ~** съпружеска вярност, преданост; **přisahat někomu** ~ кълна се, заклёвам се във вярност, преданост

věrnost ◆ **přodáv**
чешка вярност, преданост **2.** вярност, точност: ~ **překladau** вярност, точност на превод

věrnostní, -í, -í *в съчет. ~í přídavek* минно добавка/надбавка за непрекъснат трудов стаж при тежки условия

vernovka *вж.* verneovka

věrn|ý, -á, -é 1. *и именна форма věr|en, -na, -no* вѣрен, прѣдан: ~ý **manžel, přítel** вѣрен, прѣдан съпруг, приятел; ~á **láska** вѣрна, прѣдана любов; ~ý **čtenář, divák** вѣрен, прѣдан читател, зритель; **zůstat, být věren/~ý svým zásadám, svému přesvědčení** остана вѣрен, вѣрен съм на принципите си, на убежденията си **2.** вѣрен, точен: ~ý **opis** вѣрен, точен прѣпис; ~á **fotografie** вѣрна, точна фотография; ~é **vyličení události** вѣрно, точно описание на събитие

věrohodně *нар.* достовѣрно, истинно, сигурно, неподправено, автентично, убедително: **jeho slova** **vyzněla** ~ думите му прозвучаха достовѣрно

věrohodnost, -i *жс.* достовѣрност, истинност, сигурност, неподправеност, автентичност, убедителност: ~ **svědecké výpovědi** достовѣрност на свидетелско показание

věrohodn|ý, -á, -é достовѣрен, истинен, сигурен, неподправен, автентичен, убедителен: ~ý **svědek** достовѣрен, сигурен свидетел; ~á **svědecká výpověď** достовѣрно, сигурно, убедително свидетелско показание; **zprávy z ~ého pramene** свѣдения от достовѣрен източник

věrolomně *нар. книж.* вероломно, коварно, лукаво, подло, перфидно: ~ **poruší smlouvu, přísahu** вероломно, подло наруша договор, прѣстъпя клетва

věrolomnost, -i *жс. книж.* вероломство, коварство, лукавство, подлост, перфидност: **vyčítat někomu** ~ упреквам някого във вероломство, в подлост

věrolomn|ý, -á, -é *книж.* вероломен, коварен, лукав, подъл, перфиден: ~ý **člověk** вероломен, коварен, подъл човек

věrouk|a [-o-u-], -y *жс. църк.* вероучение: **katolická** ~a католическо вероучение

věrověst *вж.* věrozvěst

věrozvěst, -a *м. книж.* **1.** апостол, първоучител, вероучител: **slovanští ~i Cyril a Metoděj** славянските апостоли, първоучители Кирил и Методий **2.** апостол, трибун, радѣтел: ~ **revoluce** апостол, трибун на революцията

verpán|ek, -ku *м.* трикрако обуча̀рско столче: **vrátil se k ~u** *прен.* той се върна към обуча̀рството, към обуча̀рлѣка

versálka *вж.* verzálka

verse *вж.* verze

verst|a, -y *жс.* вѣрста (*стара руска мярка за дължина — 1066,78 м*)

versus *вж.* verzus

verš, -e *м. 1. лит.* стих: **slabičný, volný** ~ силабичен, свободен стих; **jambický, daktylský** ~ ямбичен, дактилен стих; **trochejský** ~ тро-

хейски, хорѣйски стих **2. само мн.** **verš|e, -ů** *м.* стихове; стихотворѣние, стихотворѣния; поезия: **recitovat ~e** рѣцитирам стихове, поѣзия; **kniha ~ů** стихосбирка

veršovan|ý, -á, -é стихотвѣрен; който е в стихове, в стихотвѣрна фѣрма: ~ý **román** роман в стихове; ~á **blahopřání** благопожелания в стихотвѣрна фѣрма

verš|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1.* пѣша, съчинявам стихове, поѣзия (*често неумело*); стихоплѣтствам: **začal ~ovat už na gymnáziu** той пропѣса стихове още в гимназията **2. (со)** съчинявам в стихове, в стихотвѣрна фѣрма (*нещо*): ~ovat **gratulaci** пѣша поздравлѣния в стихотвѣрна фѣрма

věrtel, -e *м. 1. остар.* „вѣртел“ (*стара чешка мръхавомисл-235*) ♦ **пѣту**

jako ~ *експр.* главата ми е плѣмнала, главата ми ще се прѣсне от грижи **2.** „вѣртел“ (*чешка мярка за количество хмел — 30 л*): ~ **načesaného chmele** 30 л набран хмѣл

vertikál|a [-ty-], -y *жс. геом.* вертикала; вертикална, отвѣсна линия

vertikálně [-ty-] *нар.* вертикално, отвѣсно: ~ **se pohybovat** двѣжа се вертикално, отвѣсно

vertikáln|í [-ty-], -í, -í вертикален, отвѣсен: ~í **směr** вертикална посѣка; ~í **poloha** вертикално, отвѣсно положѣние; ~í **pohyb** вертикално движѣние

věru *част. книж.* найстина; бѣга ми; вѣрвай: **to ~ nevím** найстина не знаям; **není ~ oč stát** бѣга ми, няма за каквѣ тѣлкава да съжальяваме **verv|a, -y** *жс. книж.* ентусиизъм, въодушевлѣние, жар, плам, страст, *разг.* хѣс: **pustit se do práce s ~ou** заловя се за работа с ентусиизъм, с жар, с хѣс

verzálk|a, -y *жс. полигр.* главна бѣква

verz|e, -e *жс.* вѣрсия: **první, poslední ~e** пѣрва, послѣдна вѣрсия; **film v původní ~i** филм в пѣрвоначалния му вариант

verzus, versus [-zus] *предлог с им. (kdo, co) по-често спорт.* срещу, против (*някого, нещо*): **Sparta ~ Slavia** Спѣрта срещу Слѣвия

veřej, по-рядко veřej|e, -e *жс. 1.* крилѣ на вратѣ: **přivřít** ~ притвѣря крилѣ на вратѣ; ~e **vrát** крилѣ на пѣрта **2. само мн.** **veřej|e, -í** рамка на вратѣ: **opřít se o ~e otevřených dveří** подпѣра се на рамката на отвѣрена вратѣ **3. само мн.** **veřej|e, -í** пѣнта/пѣнти (*за врата и под.*): **vy-sadit dveře z ~í** сваля, откача вратѣ от пѣнтите

veřejje *вж.* veřej

veřejně *нар. 1.* пѣблично, явно, откѣрито: ~ **prohlásit** пѣблично, откѣрито заявя; ~ **vystoupit** изкажа се пѣблично; ~ **urazit** пѣблично обѣдя **2. общѣствено: ~ činný pracovník** общѣствено

активен, дѣен работник, служител; обществен дѣец

veřejnoprávní, veřejněprávní, -í, -í юрид. икон. публичноправен: **~í problematika** публично-правна проблематика

veřejnost, -i жс. 1. общественост: **široká** ~ широка общественост; **světová** ~ световна общественост; **proces s vyloučením** ~i процес, дело при закрыти врата (без допускане на обществеността) 2. общественост, общност; среди; разг. гилдия: **divadelní** ~ театрална общественост, гилдия; **literární** ~ литературни среди, литературна гилдия; **sportovní** ~ спортни среди, спортна гилдия 3. общество; обществено, публично пространство: **služba** ~i услуга на обществото; **objevit se s někým na** ~i появя се с някого в обществото; появя се с някого публично; **vystoupit na** ~i изляза, изявя се пред публика; изнеса пред публика (напр. концерт); **vystoupit na** ~ a) публично разкрия анонимността си, самоличността си б) (s čím) публично заявя, изнеса (нещо)

veřejný, -á, -é 1. публичен, явен, открит: **~á schůze** открито събрание; **~ý projev** публична реч; публично слово; **~é vystoupení a)** публично изказване б) публична изява; **~é hlasování** открито, явно гласуване; **~á soutěž** юрид. икон. публичен конкурс 2. обществен, комунален: **~é stravování** общественно хранене; **~é služby** комунални услуги; **~é dopravní prostředky** обществени превозни средства; **~é budovy** обществени сгради, здания; **~ý majetek** обществена собственост; **~ý sad** обществен парк, обществена градина 3. обществен, публичен, общ, всеобщ: **~é mínění** общественостно мнение; **~é uznání** общественостно признание; **budit** **~é pohoršení** будя, предизвиквам общественостно възмущение; **dělat někomu** **~ou ostudu** посрамвам, излагам някому

обществена тайна 4. обществен: **~ý život** обществен живот; **~é záležitosti** обществени дела; **~í činitelé** обществени дейци; **~á správa** общественостно управление; **Veřejná bezpečnost** (сър. VB) *преди* Народна милиция (сър. НМ); милиция, полиция, органи на МВР (на Министерството на вътрешните работи); органи на реда

věřící I, -í, -í вярващ, набоджен, религиозен: **~í člověk** вярващ човек

věřící II, -ího м. вярващ: **hloučky domácích i přespolečných** ~ích групички от местни вярващи и набоджни другоселци

věřící III, -í жс. вярваща

věřít, -ím несв. 1. (komu, čemu; komu co) вярвам

(на някого, на нещо; на някого в нещо): **~it synovi** вярвам на синя си; **~it obžalobě** вярвам на обвинение; **~it každému slovu** вярвам на всяка дума; **~it někomu na slovo** изцяло вярвам, имам пълно доверие на някого: **ne~ím ti ani slovo** не ти вярвам на нито една дума; не вярвам на нито една твоя дума; **není mu co** ~it не бива да му се вярва; хич не му

вярвам на някого, на нещо; **ne~it někomu, něčemu ani za mák** нямам капчица вяра на някого, на нещо; **syť hladovému ne~í** поговорка сит на гладен не вярва; сит на гладен вяра не хваща 2. (v koho, v co; na koho, na co; -) вярвам (в някого, нещо; -); вярващ, набоджен, религиозен съм: **~it v Boha** вярвам в

на духу не вярвам в духове, в призраци; не вярвам в чудеса; още не съм си загубил разсъдъка, ума, акъла; още не ми е изпила чавка акъла (че да вярвам в такива глупости); чудеса няма 3. (v koho, v co; komu, čemu) вярвам, доверявам се, имам доверие (на някого, на нещо; в някого, в нещо); ослабявам се (на някого, на нещо): **~it v syna, v synovy možnosti** вярвам в синя си, във възможностите на синя си; **~it lékařovi** вярвам, имам доверие на лекар; **~it sobě/v sebe** вярвам си; вярвам на себе си, в себе си; **~it ve své síly** вярвам в

му (vlastnímu) zraku не вярвам на очите си/на собствените си очи; **ne~it svým (vlastním) uším, svému (vlastnímu) sluchu** не вярвам на ушите си/на собствените си уши 4. (več; že...) вярвам, убеден съм, не съмнявам (в нещо; че...): **~it v úspěch, v život, v budoucnost** вярвам в успеха, в живота, в бъдещето; **~il, že se uzdraví** той вярваше, че ще оздравее; **~ila, že pomáhá rodičům** тя беше убедена, че помага на родителите си

věřitel, -e м. кредитор, заемодавец: **zaplatit** **~i dluh** върна заем на кредитор

ves, vsi жс. селò: **malá, velká** ~ малко, голямо селò; **celá** ~ o tom ví *пен.* цяло селò го знае;

vsí/no-često vesnicí; to je pro někoho španělská ~/no-često *vesnice* това е непонятно, неразбираемо за някого; това е тъмна Индия за някого; **kouká, jako když chce** ~ **vypálit** гледа на кръв; гледа като каспин; гледа като бик, като керкенез; **každý pes jiná** ~ поговорка разг. всички (са) различни; всеки (е) различен; няма един с един (да съвпада); няма едно с едно (да е еднакво); всички (са) събрани от кол и въз

веселие

първа

~ou разг. а) върна се с пълна кошница; върна се с добра новина, с добър резултат; върна се доволен, с грейнало лице, със сияещо лице б) върна се подпийнал, леко пийнал; върна се във весело настроение, с приповдигнато настроение

vesele нар. 1. весело, радостно, безгрижно: ~ se smát смѣя се весело; **vypadat** ~ изглеждам весел; имам весел вид 2. разг. най-спокойно; без ни най-малко смущение; без никакво притеснение: **je zakázáno tudy chodit, ale chodí se ~ dál** минаването оттук е забранено, но всички продължават да си минават най-спокойно; **přese všechno napomínání žáci ~ křičeli dál** въпреки всички забелѣжки учениците продължаваха да си крещят без ни най-малко смущение

veselí, -í ср. весѣлие, веселба: **bezstarostné ~í** безгрижно весѣлие; безгрижна веселба; **masopustní ~í** карнавално весѣлие, карнавална веселба (преди великите пѣсти); заговезнишки маскарад, веселба

veselice, -e ж. увеселѣние: **lidová, májová ~e** народно, майско увеселѣние

veselit se, -ím se несл. веселя се, радвам се, забавлявам се: **hodovat a ~it se** пирювам и се веселя; **~it se o pouťi** веселя се, забавлявам се на панаир

veselk|a, -y ж. остар. разг. сватба: **strojit ~u** вдигам сватба

veselo нар. предикативно весело: **bylo nám ~** бѣше ни весело; **bude tam ~** там ще е весело **veseloherní, -í, -í** комедийн: **~í umění** комедийно изкуство; **~í herec** комедийн актьор

veselohr|a, -y ж. комедия: **hudební ~e** музикална комедия

veselost, -i ж. веселост, весѣлие: **strojená ~** престѣрена веселост; **zářít ~í** сияя от весѣлие; **veselost** ~ разюздано весѣлие

veselý, -á, -é весел, радостен, безгрижен: **~ý člověk** весел човек; **~á povídka** весел разказ; **~á nálada** весело настроение; **~á barva** весел цвят; **šťastné a ~é vánoce!** пожелание Честита Коледа! **šťasný a ~ý nový rok!** пожелание Честита нова година

veselý, -á, -é весел, радостен, безгрижен: **~ý člověk** весел човек; **~á povídka** весел разказ; **~á nálada** весело настроение; **~á barva** весел цвят; **šťastné a ~é vánoce!** пожелание Честита Коледа! **šťasný a ~ý nový rok!** пожелание Честита нова година

vesit, věsit se вж. věšet, věšet se **veskrz, veskrze** нар. книж. 1. свършено, изцяло, съвсѣм: **ten postup je ~ správný** този

мѣтод е свършено правилен 2. в общи линии, в общи черти, общо взѣто

veskrze вж. veskrz

veslař, -e м. гребѣц; състѣзател по гребане: **obratný ~** лѣвѣк гребѣц

veslařk|a, -y ж. състѣзателка по гребане

veslařsk|ý, -á, -é гребѣн; кѣйто се отнася до гребане: **~ý sport** гребѣн спорт; **~é závody** състѣзания по гребане

veslařstv|í, -í ср. гребѣн спорт; гребане: **věnovat se ~í** занимавам се с гребане

veslic|e, -e ж. мор. гребна лѣдка; гребѣн кѣраб; галѣра: **řecké ~e** грѣцки галѣри; **lehká ~e** вѣлбот

veslo, -la ср. греблѣ, веслѣ: **zabrat ~lem** натисна греблѣ, веслѣ; загреба с греблѣ, с веслѣ; **být, sedět u ~la** на веслѣто, на греблѣто сѣм; греба

♦ **veslování, -í** ср. греблѣ, веслѣ: **zabrat ~lem** натисна греблѣ, веслѣ; загреба с греблѣ, с веслѣ; **být, sedět u ~la** на веслѣто, на греблѣто сѣм; греба рѣководя; **dostat se k ~lu** експр. доберѣ се до кормилѣто; доберѣ се до рѣководствѣто; **cho-pit se, ujmout se ~la** експр. поѣма кормилѣто; поѣма рѣководствѣто; **pouštět se na moře bez ~el** експр. рискювам; трѣгвам с гѣли рѣцѣ срещу някого, срещу нѣщо; пѣхам си главѣта в торбата; (предприѣмам нѣщо) пѣк каквѣто сабя покаже

veslován|í, -í ср. гребане: **závodní ~í** състѣзателно, академично гребане

veslovat, -uji/разг. -uju несл. греба: **~ovat na skifu** греба сѣс скиф; **~ovat k břehu** греба към брега

veslov|ý, -á, -é гребѣн; кѣйто е с греблѣ, с веслѣ: **~á loď** гребѣн кѣраб, гребна лѣдка

vesměš нар. 1. изцѣло, напѣлно, съвсѣм; без изключѣние: **všichni ~ kvalifikovaní odborníci** всѣчки без изключѣние квалифицирани специалисти 2. предѣмно; с мѣлки изключѣния: **odpovědi byly ~ kritické** ѣтговорите бѣха предѣмно критични

vesmír, -u м. кѣсмѣс; книж. вселѣна, миро-здѣние: **pohyb planet ve ~u** движѣние на планѣтите в кѣсмѣса; **let kosmické lodi ~em** полѣт на космичѣски кѣраб из кѣсмѣса; **v celém ~u** в цѣлия кѣсмѣс; в цѣлата вселѣна

vesmír|ný, -á, -é космичѣски: **~á loď** космичѣски кѣраб; **~á stanice** космичѣска стѣнция; **~ý let** космичѣски полѣт; **~é války** космичѣски войни; **~é zákony** космичѣски закѣни

vesn|a, -y ж. книж. поѣт. прѣлѣт

vesnice, -e ж. 1. сѣлѣ: **velká jihočeská ~e** голямо южночѣшко сѣлѣ 2. в сѣчет. **olympijská ~e** публ. спорт. олимпийско градчѣ ♦ **stavět potěmkinské/potěmkinovské ~e** книж. опѣтвам се да прикрѣя истинското сѣстояние на нещѣта; **to je pro někoho španělská ~e** това е не-

понятно, неразбираемо за някого; това е тъмна Индия за някого; **globální** ~e публ. Земята, глобалното село (като медийно, информационно, екологично и под. цяло)

vesnicky нар. по селски; като селянин: ~ **oblečený** облечен по селски

vesnick|ý, -á, -é селски: ~**á mládež** селска младеж; ~**á škola** селско училище; ~**ý román** лит. селски роман; роман на селска тематика; ~**á povídka** лит. селски разказ; разказ на селска тематика

vesničan, -a м. селянин: **zdravý** ~ здрав селянин **vesničank|a, -y** жс. селянка

vesničk|a, -y жс. умал. селцѐ: **horská** ~a планинско селцѐ

vespod I, vespodu I нар. отдолу; най-отдолу: ~ **v zásuvce** най-отдолу в чекмеджѐ

vespod II, vespodu II предлог с род. (čeho) на дъното на (нещо): ~ **kufu** на дъното на кұфар

vespodu I вж. **vespod I**

vespodu II вж. **vespod II**

vespol вж. **vespolek**

vespolek, по-рядко **vespol** нар. малко остар.

1. взаимно; един друг; един на друг: **pomáhat si** ~ помагаме си взаимно; **měli se rádi** ~ обичаха се един друг **2.** общо; колективно; на всички: **dobrý den** ~! добър ден на всички!

vést, vedu несв. **1.** (koho – вин.; koho kam) вода (някого някъде): ~ **slepce** вода слепѐц; **vedla dítě za ruku** тя водеше детѐто за ръка; **povedu nemocného syna k lékaři** ще вода болния си син на лекар; **vede psa na řemenu** (тоѝ/тя) води кучето на кайшка; **vedu ti hosta** вода ти гост **2.** (co, koho) вода, управлявам, направлявам, насочвам (нещо, някого): ~ **dítěti ruku při psaní** насочвам, направлявам ръката на детѐ при писане; ~ **smýčec** вода, направлявам лѝк (на музикален инструмент); ~ **loutky** вода, управлявам кұкли; кукловод съм; **ve dne ho vedlo slunce, v noci hvězdy** през деня го водеше, направляваше слънцето, през нощта – звездите **3.** (co kudy) прекарвам, прокарвам, пұскам (нещо през някъде): ~ **plyn potrubím** пұскам газ по тръбопровод; ~ **cestu, trať údolím** прокарвам път, ж.п. линия през долина **4.** (koho – вин. k čemu) вода, подтиквам (някого към нещо); вода, довеждам, докарвам (някого до нещо); карам, принуждавам (някого да прави нещо): **hlad vede člověka k práci** гладът подтиква човек към работа; гладът принуждава човек да работи; **vede mě k vám starost o vás** при вас ме води безпокойството ми, загрижеността ми за вас **5.** обикн. третол. **vede** (koho – вин. k čemu; kam) води (някого до нещо); има (някакъв резултат,

някакво следствие, някаква последица за някого); (от нещо) слѐдва, произтича (нещо за някого): **výzkum nás vede k novým poznatkům** проучването ни води до нови познания; **tato okolnost vede k dalším komplikacím** от това обстоятелство произтичат нови усложнения **6.** (koho – вин. k čemu; koho jak) възпитавам (някого на нещо; у някого нещо; някого никак): ~ **dítě k práci** възпитавам, уча детѐ на труд; **učitel vede žáky dobře** учителят възпитава учениците добре **7.** (koho, co) вода, ръководя, управлявам, оглавявам (някого, нещо): ~ **podnik, divadlo, stát** ръководя, оглавявам предприятие, театър, държава **8.** (o co; nad kým o co) вода, повеждам (с нещо; пред някого с нещо): ~ **nad soupeřem o dva body** вода, повеждам пред

свършва съвсѐм малка преднина **9.** (co) вода, завеждам (нещо); отговарям, грижа се, ймам грижата (за нещо): ~ **matriku** вода, завеждам а) метрическа книга (регистър на раждания, на женитби, на умираания и под.) б) главна книга (на учебно заведение); ~ **účetnictví** завеждам счетоводство **10.** (co) вода (нещо): ~ **válku (s někým)** вода война, воювам с някого; ~ **jednání** вода прѐговори, преговарям; ~ **při** вода спѐр; ~ **žálobu** обвинител съм по

до
vedeš! какви ги приказваш! щѐ за приказки! ~ **hádky** карам се; **pěkně to** ~ разг. експр. ирон. добре го давам; грѐшка нямам; браво на мѐн; ~ **pořád/stále svou** разг. повтарям всѐ едно и сѝщо; зная си едно; едно си баба знаѐ, едно си баѐ; ~ **to od desíti k pěti** разг. експр. прѐвя нѐщо от лѐшо пѐ-лѐшо, от злѐ пѐ-злѐ; прѐвя нѐщо под всякаква критика **11.** (co) продавам, ймам на склад (нещо): **to zboží nevedeme** тѐзи стѐка не я продаваме; тѐзи артикул го нямаме; ~ **jen prvotřídní zboží** продаваме, предлагаме сѐмо първокѐствена стѐка **12.** обикн. третол. **vede** (kam) води, извежда, глѐда (нанякъде): **ulice vede na náměstí** улицата води към площад, извежда на площад; **dveře vedou z pokoje na verandu** вратѐта води, извежда от стѐя на веранда; **okno vede na dvůr, do zahrady** прозѐрецът глѐда към двѐр, към

прица
говорка всички пътища водят до Рим; **šel, kam ho oči vedly** разг. експр. тоѝ трѐгна, накъдѐто му видят очите; **šel, kam ho nohy vedly** разг. експр. тоѝ трѐгна, накъдѐто го понѐсоха кракѐта; **nevede to k žádnému konci, k žádnému cíli** това доникъде не води; **kamby to vedlo?** къдѐ ще ни доведѐ това? това ще

има лоши последици; **co tě vede?** откъде накъде? как ти дойде на ум? откъде ти хрумна?
vést se, vedu se нескв. 1. (*s kým*) вода се, водим се; вървя хванат, вървим хванати (*с някого*): ~ **se s mužem** вода се с мъжа си; с мъжа ми вървим хванати; ~ **se pod paží, za ruce** вървим хванати под ръка, за ръце 2. само безл. **vede se** (*komu jak*) (*на някого му*) е (някак); (някой) се чувства, е (някак): **jak se ti vede dneska?** как се чувстваш днес? как си днес? как ти е днес? **dneska se mi vede lépe** днес се чувствам по-добре; днес съм по-добре; днес ми е по-добре
vést si, vedu si нескв. (*jak*) справям се, оправям се; разг. карам я, давам го (някак): **jak si vede?** (той, тя) как се справя? как я кара? **vede si znamenitě** справя се прекрасно; добре го дава
vest|a, -u жс. 1. жилетка, елече (*на костюм*): **pánský oblek s ~ou** мъжки костюм с жилетка 2. жилетка; диал. фланела/фанела: **pánská, dámská ~a** мъжка, женска жилетка; **vlněná ~a** вълненка ♦ **stara vesta** стара новина; стара клюка; стара партенка; **cintat si ~u** разг. експр. много чело, много знай; правя се на много ерудитан, но всъщност дрънкан празни приказки, врели некипели; **mít jazyk na ~ě** разг. експр. задъхан, изморен съм; йдвам, пристигам с изплъзен език 3. спец. жилетка: **záchranná ~a** спасителна жилетка; **plovací ~a** плувна жилетка
vestav|a, -u жс. 1. строит. вграждане, поставяне, построяване: ~ **a ochranné mříže** вграждане, поставяне на предпазна метална решетка 2. техн. монтаж, монтиране, вграждане: ~ **a motoru** монтаж на двигател 3. таванско жилище: **půdní ~y na Vinohradech** тавански жилища в квартал Виногради
vestavěný|ý, -á, -é вграден: ~ **ý nábytek** вградени мебели
vestav|ět, vstav|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. (*co kam*) вградя (*нещо някъде*): ~ **ět skříň do zdi** вградя шкафов в стена
vestibul [-tu-], -u м. фойе, вестибюл (*на обществена сграда*): ~ **hotelu** фойе на хотел; **divadelní ~** фойе на театър; **nádražní ~** фойе, чакалня на гара
věstit вж. **věštit**
věstník, -u м. бюлетин: **ministerský ~** министерски бюлетин
vestoje вж. **vstojе**
veš, vši жс. зоол. въшка (Pediculus): **mít vši** (*ve všech místech*) имам въшки ♦ **~vložce** разг. експр. голям досадник; досаден като въшка човек; **líná ~** разг. пейор. голям мързел;

голям ленивец; **nasadit někomu ~ (do kožichu)** разг. пейор. пусна на някого таралещ в гащите; насадя някого на пачи яйца; **hledat ve všem/na všem vši; vypichovat něčemu vši** разг. пейор. търся кусъри на всичко; заяждам се за дреболии; към всичко съм придиричив
věšadl|o, -a ср. техн. строит. висеща покривна конструкция; висеща ферма
věšák, -u м. закачалка, окачалка: ~ **na šaty, na klobouky** закачалка за дрехи, за шапки; **nástěnný ~** стенна закачалка
vě|šet, -ším, 3. мн. -šejí/-ší, рядко vě|sit, -sím нескв. 1. (*co; co nač, na koho; co kam*) окачвам/окачам, закачам/закачвам, провесвам, простирам (*нещо; нещо на нещо, на някого; върху нещо, върху някого; нещо някъде*): ~ **šet záclony** окачвам пердета; ~ **šet prádlo** окачвам, простирам пране; ~ **šet kabát (na věšák)** окачавам палто ♦ **~šet někomu na nos něco, že...** разг. експр. заблуждавам, залъгвам, лъготя, баламосвам, будалкам някого за нещо, че...; ~ **šet někomu buliky na nos** разг. експр. заблуждавам, залъгвам, лъготя, баламосвам, будалкам някого; замазвам очите на някого; хвърлям прах, пепел в очите на някого; продавам шивалки на някого 2. (*koho – вин.*) беся, обесвам (*някого*): ~ **šet zločince** обесвам престъпник 3. (*co*) свеждам, навещавам, привещавам, скланям, накланям, увесвам (*нещо*): **strom ~í větvě** дърво клони ♦ **~šetlu** увесвам нос; отчайвам се; книж. унывам
vě|šet se, -ším se, 3. мн. -šejí se/-ší se, рядко vě|sit se, -sím se нескв. 1. (*nač*) лепя се, прилепвам се/прилепям се (*към нещо; по нещо*); обвивам, обгръщам (*нещо*): **mlha se ~šela na keře** мъглата обгръщаше храстите, лепнеше по храстите 2. (*na koho, co; komu nač*) увесвам се, обесвам се, увисвам (*на някого, на нещо*); често мн. ~ **šime se** стръпваме се, накатерваме се, накачулваме се (*върху някого, върху нещо*); накатерваме, накачулваме (*някого, нещо*): **děti se ~šely na saně** децата се бяха накачулили на шейната; **dvojčata se ~šela na tatínka** близнаците накачулваха баща си; **dvojčata se ~šela tatínkovi na krk** близнаците се овесаха, увисаха на врата ♦ **~šet komu na krk** разг. пейор. увисвам на врата на някого; вкопчвам се в някого; натрапвам се, натрисам се на някого; прехвърлям отговорността за себе си върху някого; ~ **šet se někomu na paty** разг. пейор. следя, проследявам някого; ходя по петите на някого; превръщам се в нечия сянка; ставам сянка на някого 3. (*na koho – вин.*) експр. харесвам, ухаж-

veterinář, -e *м.* ветеринар; ветеринарен лекар: **obvodní** ~ районен ветеринарен лекар
veterinářstv|í, -í *ср.* ветеринарна медицина; ветеринарство: **studovat** ~í следвам ветеринарна медицина
veteš, -e *ж.* вехтория; *също и събир.* вехтории: **vyházet zbytečnou** ~ изхвърля излишни вехтории
vetešnic|e, -e *ж.* вехтошарка
vetešnick|ý, -á, -é вехтошарски: ~ý **krám** вехтошарски магазин
vetešnictv|í, -í *ср.* 1. вехтошарство: **živit se** ~ím препитавам се с вехтошарство 2. вехтошарски магазин: **kupovat ve** ~í купувам, пазарувам във вехтошарски магазин, от вехтошарски магазин
vetešník, -a *м.* вехтошар: **prodat** ~ovi **nábytek** продам на вехтошар мебели
vě|ev, -ve *ж.* 1. клон: **silné** ~ve **stromu** дебели клони на дърво; **suchá** ~ev сұх клон; **prořezat** ~ve **ovocných stromů** прокъстря клони на ~~овочни дървета~~ ♦ ~~български дървета~~
~ví *разг. експр.* някой ми е взел ума, акъла; нещо ми взело ума, акъла; изумён, смаян, слясан съм, *разг.* шашардисан, сащисан съм от някого, от нещо; не мога да повярвам на очите си; **řezat**, **podřezávat**, **uřezávat pod sebou** ~ev (na které sedím) сека, рѣжа клона, на който седя 2. клон, разклонение, дял, част: **jižní** ~ev **ropovodu** южно разклонение на петролопровод; ~ev **regulačního obvodu** *електр.* разклонение на верига за регулиране; **východní** ~ev **pohoří** *геогр.* източен дял на планина; **jižní** ~ev **slovanská** *етногр.* южната част от славяните; южните славяни 3. профил: **učitelská** ~ev **studia** педагогически профил на обучение
větévka *вж.* větvička
věch|ý, -á, -é 1. много стар; вехт, овехтял, извехтял, износен, изтъркан, изтрят; *разг. експр.* изпял си песента; изял си хляба; взел-дал: ~á **látka** много стар, овехтял, изтъркан, избелял плат; ~á **chalupa** вѣхта, много стара селска къща; изпяла песента си къща 2. слаб, крѣхък: ~é **zdraví** крѣхко здраве 3. много стар; престарял; *разг.* дърт; *разг. експр.* взел-дал; изял си хляба; изпял си песента: ~ý **stařec** престарял старец
vetk|at, -ám *св.* (co do čeho/več) втъка (нещо в нещо): ~at **pestrý vzor do koberce** втъка пѣстър, шарен мотив в килим
vetkáv|at, -ám *несв.* (co do čeho/več) втъкавам (нещо в нещо): ~at **pestré vzory do koberce** втъкавам пѣстри, шарени мотиви в килим
vetk|nout, -nu *св.* (co do kam) втъкна, забода,

забия (нещо някъде): ~nout **tyč, kolíky do země** втъкна, забия прѣчка, кълчета в земята
větně *нар. език.* синтактично; в синтактично отнoшение; по отнoшение на изречението: ~ **rozebrat** извърша синтактичен разбор, анализ
vetnout *вж.* vtít
větn|ý, -á, -é *език.* който се отнася до изречение; синтактичен; *по-рядко* изреченски: ~á **souvislost** взаимовръзка между изречения; синтактична връзка; ~ý **člen řídící, závislý** главна, зависима част на изречение; ~á **dvojice** синтагма; синтактична, изреченска двойка; ~á **intonace** интонация на изречение; ~ý **rozbor** синтактичен разбор
vet|o, -a *ср. книж. полит.* вето: **právo** ~a **právo** ~~на veto~~ ♦ ~~вотум~~ ~~на veto~~ ♦
върху нещо/на нещо
vet|ovat, -uji *св. и несв.* (co) *книж.* наложа/налагам вето (върху нещо/на нещо): ~ovat **usnesení** наложа/налагам вето върху решение
větrac|í, -í, -í вентилационен, проветрителен; който служи за вентилация, за проветрение: ~í **zařízení** вентилационно съоръжение; вентилационна инсталация; ~í **otvor** отдушник; вентилационен, проветрителен отвор; ~í **šachta** вентилационна, проветрителна шахта; ~í **rukáv** *мор.* проветрителен ръкав
větrák, -u *м. техн.* 1. вентилатор: **elektrický** ~ електрически вентилатор; **sál s** ~y зала с вентилатори 2. аспиратор
větrán|í, -í *ср.* вентилация, проветряване: **přirozené, mechanické** ~í *техн.* естествено, механично проветряване; **příčné, ústřední** ~í *минно.* траверсально, централно проветряване
větr|at, -ám *несв.* 1. (co) проветрявам (нещо): ~at **místnost** проветрявам помещение; ~at **peřiny** проветрявам завивки 2. *обикн. третол.* -á изветрява; разваля се (за напитка): **pivo** ~á бирата изветрява 3. *обикн. третол.* -á изветрява, ерозира, руши се (за скална порода): **hornina, zdivo** ~á скалната порода, зидарията ерозира, руши се
větrník, -u *м.* вятърна мелница: **Holandsko** **je známé svými** ~y Холандия е известна със своите вятърни мелници 2. *техн.* рядко вентилатор: ~y **v dolech** вентилатори в мини, в рудници 3. *рядко* ветропоказател: ~ **na věži** ветропоказател върху кула 4. *прен.* „вятърна мелница“ (подобно на вятърна мелница издeлие): ~ **se šlehačkou** *сладкар.* „вятърна мелница“ с бита сметана (вид паста) 5. *лов. муща* (на рогат дивеч)
větrno *нар. предикативно* ветровито: **venku** **je** ~ навън е ветровито; навън има вятър; навън дъха

větrn|o II, -a *ср. рядко* ветровито време; **bouřlivé ~o** бурно и ветровито време

větrn|ý, -á, -é 1. ветровит: **~ý den** ветровит ден; **~é počasí** ветровито време; **~é místo** ветровито място **2.** вятърен; който се отнася до вятър: **~á bouře** вятърна буря; **~ý mlýn** вятърна мелница; **~á elektrárna** вятърна електроцентрала; **~á korouhvička** ветропоказател; **~á eroze** *геол.* ерозия от вятъра; **~á růžice** *матр.* **~á** **mlýn|y/proti ~ým mlýnům** бия се, сражавам се с вятърни мелници; **stavět (si), budovat ~é zámky, hrady** строя, градя въздушни кили **3. минно.** вентилационен: **~á chodba** вентилационна галерия **4. експр.** вятърничав, несериозен, лекомислен, повърхностен: **~é myšlenky, úvahy, ideály** вятърничави мисли, разсъждения, идеали

větrolam, -u *м.* горска полезащитна йвица; полезащитен пояс: **vysadit ~u** засади, създам полезащитни пояси

větroměr, -u *м. техн.* анемометър: **křídélkový ~** крилчат анемометър; **miskový ~** чашков анемометър

větroň, -ně *м.* безмоторен самолет; безмоторник; планер: **cvičný ~ň** тренировъчен безмоторник

větroplach, -a *м. експр.* ветрогон, развейпрах, развейпяла, веяхайвей; лекомислен, вятърничав човек; човек, когото вятър го вее, носи на бяла кобила, на бял кон: **nestará se o vás, ten ~** не го е ёня за вас, вятър го вее на бяла кобила **větrovk|a, -y** *ж.* спортно яке с качълка; анорак, винтияга: **lyžařská ~a** скиорско яке

větrov|ý, -á, -é 1. *рядко* вятърен: **~á spoušť** вятърна буря; ураган **2.** който се отнася до стомашни газове **3. сладкар.** ментов: **~é bonbony** ментови бонбони

větre|lec, -ce *м.* **1.** нашественик, натрапник; неканен, нежелан гост: **hájit zem před ~ci** браня страната си от нашественици; **drzý ~ec** нахален натрапник **2. комп.** хакер

větrelectv|í, -í *ср.* **1.** нашествие, натрапничество; неканено, нежелано гостуване: **hájit zem před ~ím** браня страната си от нашествие; **drzé ~í** нахално натрапничество **2. комп.** хакерство: **~í je jen jedním z aspektů počítačové zločinnosti** хакерството е само един от аспектите на компютърна престъпност

větre|kyn|ě, -ě *ж.* **1.** нашественица, натрапница; неканена, нежелана гостенка **2. комп.** хакерка

větří|ek, -ku *м. умал.* ветрець: **příjemný ~ek** приятен ветрець

větřík, -u *м. умал.* ветрець: **vlažný ~** прохладен ветрець

ve|třít, -třu/книж. -tru *св. (co do čeho)* втрпя (нещо в нещо): **~třit krém do kůže** втрпя крем в кожата

ve|třít, -třu se/книж. -tru se *св. 1. (do čeho; komu do čeho)* натрапя се, *разг. експр.* натресà се (на някого); спечеля (нещо; нещо от някого) чрез нахалство, с нахалство, най-нахално; доберà се, докопам се (до нещо) чрез нахалство, **натресà се**

~třit se do něčí přízně натрапя се на някого; докопам се до нечие благоволение, благоразположение; вляза под кожата на някого; **~třit se do něčí důvěry** докопам се до нечие доверие **2. (kam)** натрапя се, *разг. експр.* натресà се (някъде); вляза, проникна (някъде) чрез нахалство; вляза, проникна (някъде) неканен, нежелан; вляза, проникна (някъде) незаконно: **~třit se do kolektivu** натрапя се на колектив

větř|it, -ím *несв. 1. (co, koho; -)* дұша, подұшвам, надұшвам, усещам (нещо, някого): **srna ~í** сърната дұши, усеща нещо; **pes ~í zvěř** кучето подұшва, надұшва, усеща дивеч **2. (co; -; v čem, v kom co, koho)** предчувствам, предусещам; чувствам, усещам, долавям (нещо); усещам, надұшвам, подұшвам (нещо; някого, нещо в някого, в нещо): **~it nebezpečí** предчувствам, усещам, надұшвам опасност; **v každém ~í nepřítele** (той/тя) във всеки усеща, надұшва неприятел, враг

větší *сравн. вж. veliký, velký*

většin|a, -y *ж.* мнозинство, болшинство; по-голяма част; повечето: **~a dělá, činí...** мнозинството представлява, е...; **~a rozhoduje** мнозинството решава; **získat, dostat ~u** спечеля, получа мнозинство; **dosáhnout ~y** постигна мнозинство; **mít ~u** имам мнозинство; **ztratit ~u** загубя мнозинство; **dostat se do ~y** вляза в мнозинство; в мнозинство съм; имам мнозинство; **zvolit ~ou hlasů** избера с мнозинство от гласове; **ve ~ě případů** в повечето случаи

~a **zdrucující ~a** *книж. публ. експр.* преобладаващо, решаващо мнозинство; **nadpoloviční ~a** *книж.* мнозинство над 50%; **mít ~u** имам мнозинство; **nesporná ~a** безспорно мнозинство; **v převážné ~ě/převážnou ~ou** в по-голямата си част; **mlčící ~a** мълчаливо мнозинство

většinou *нар.* в по-голямата си част; в повечето случаи; преимуществено, предимно: **vycházel spolu ~ dobře** в повечето случаи те се разбираха добре; **obyvatelstvo ~ české** население, в по-голямата си част чешко; преимуществено, предимно чешко население

většinov|ý, -á, -é който се отнася до мнозинство, до болшинство; мажоритарен: **~é rozhodnutí**

náš ~í *библ.* хлябѣт наш насѣщен **2.** зѣмен: ~í **život** зѣмен живѣт
vezd[ít, -ím св. (*со; со kam*) вградѣ (*нещо; нещо някъде*): ~ít **skříň do stěny** вградѣ шкаф в стѣна
věz[еѣн, -ně м. затворник: **politický ~eň** политически затворник; **propustit ~ně na svobodu** пусна затворник на свобода; освободѣ затворник
vězen[í, -í ср. **1.** затвѣр, *книж.* тѣмница: **dosta se do ~í** вляза, попадна в затвѣра; **jít do ~í** отивам в затвѣра; **byť, sedět ve ~í** в затвѣра съм, лежа в затвѣра; **vyjít z ~í** изляза от затвѣра; **dát, poslat někoho do ~í** прѣтя, изпрѣтя, вкарѣм някого в затвѣра; **vsadit někoho do ~í** хвърля някого в затвѣра; **propustit někoho z ~í** пусна, освободѣ някого от затвѣра
♦ **byť někde jako ~eň** някъде като в затвѣр, като в тѣмница, като в килия; като в затвѣр, като в тѣмница, като в килия съм някъде **2.** лишаване от свобода; затвѣр, затвѣряне; **арѣст: odsoudit někoho k jednoměsíčnímu ~í** осѣдя някого на еѣдн мѣсец лишаване от свобода; **doživotní ~í** доживѣтен затвѣр; **domácí ~í** домашен **арѣст и прен.**
♦ **dostat domácí ~í** доживѣтен **арѣст; mít domácí ~í** под домашен **арѣст съм**
vězeňkyn[ě, -ě ж. затвѣрничка
vězeňsk[ý, -á, -é затвѣрнически; *книж.* тѣмничен: ~á **cela** затвѣрническа килия; ~ý **dozor** затвѣрнически надзирѣтел
věz[et, -ím неск. **1.** (*v čem*) засѣднал съм, заклѣщил съм се, залѣстил съм се, затѣнал съм (*в нещо*): **kulka ~í v kosti** куршумѣт е засѣднал в костѣ; **bota ~í v bahně** обувката е затѣнала, засѣднала в калѣ; **klíč ~el v zámku** ключѣт се бѣше заклѣщил в ключѣлката; ключѣт стърчѣше от ключѣлката **2.** (*v čem*) затѣнал съм до гѣша; затѣнал съм; до гѣша съм (*обикн. в нещо неприятно*): ~et (**po krk**) **v dluzích, ve starostech** затѣнал съм (до гѣша) в дългове, в грижи **3.** (*kde*) **експр.** отсѣствам, липсвам; гѣба се; потѣнал съм, изчѣзнал съм (*някъде*): **kde stále ~íš?** кѣдѣ всѣ се гѣбиш
4. обикн. *третол. -í* (*v čem; za čím*) крие се, тай се (*в нещо; зад нещо*); стой (*зад нещо*): **kdo ví, co v tom ~í** кой знаѣ какѣво се крие в тѣя работа, какѣво е на дѣното на тѣя работа; **za tím ne-~í nic dobrého** от тѣзи работа няма да излѣзе нищо хѣбаво, нищо добрѣ
vezír, -a м. везир: **turecký ~** тѣрски везир
věznic[е, -е ж. затвѣр, *книж.* тѣмница: **uprchnout z ~e** избѣгам от затвѣр
vězn[ít, -ím неск. (*koho ~ вин.; koho kde*) затѣрил съм (*някого някъде*); държа (*някого*

някъде) затворен, в затвор, под арест, под ключ: **~it zločince** затворил съм престъпник; държам престъпник затворен; **být ~ěn v koncentračním táboře** затворен съм, държан съм в концентрационен лагер; **~it ptáka v kleci** *прен. експр.* държам птица (затворена) в клетка **věznitel, -e** *м. книж.* тъмничар; **krutí ~é** жестоки тъмничари

vězt, vezu *несв. (koho, co)* возя, превозвам, извозвам, карам, докарвам, откарвам, закарвам (някого, нещо); (с превозно средство) воя, довеждам, отвещавам, завеждам (някого); (с превозно средство) нося, донсям, отнасям, зансям (нещо): **~ raněného do nemocnice** карам, откарвам, закарвам ранен в болница; **~ rodinu autem** карам семейството си с кола; **~ zboží** карам, воя, превозвам стока; **vezu vám hosta** карам ви, воя ви гост; докарал съм, довел съм ви гост; **z Prahy ti vezu dárek** от Прага ти нося, от Прага съм ти донесъл подарък

vězt se, vezu se *несв. 1. (-; čím; v čem; na čem)* пътувам, воя се (-; с нещо, в нещо, на нещо): **~ se autem** пътувам с кола; воя се в кола; **~ se na voze** воя се на каруца **2. (-; po čem)** пързаям се, спускам се (-; по нещо): **~ se po zábradlí** пързаям се, спускам се по парапет, по перила **3. (-; s kým v čem)** *разг. експр.* и аз съм замесен, забъркан съм (заедно с някого в нещо); и аз съм винновен (заедно с някого за нещо); и аз съм (вътре) в кюпа, и аз съм в играта (заедно с някого); и аз опирам пешкира (заедно с някого, покрай някого): **byl při té výtržnosti, veze se s ostatními** присъствал е на безчинството – и той е вътре в кюпа барабър с останалите; **vedoucí udělá chybu a jeho podřízení se s ním vezou** началникът вземе и сгреша, а покрай него оперират **4. (s někým)** *разг. експр.* и аз съм замесен, забъркан в това (заедно с някого); и аз съм винновен за това (заедно с някого); и аз съм (вътре) в кюпа, и аз съм в играта (заедно с някого); и аз опирам пешкира (заедно с някого, покрай някого)

věž, -e *ж.* **1.** кула: **~e hradu** кули на крепост; **~ radnice** кула на кметство; **kostelní** ~ кула на църква; **gotická** ~ готическа кула; **vyhlídková** ~ панорамна кула; **šikmá** ~ наклонена кула; **televizní vysílací** ~ телевизионна предавателна кула; **strážní** ~ наблюдателна кула; наблюдателница; **skokanská** ~ спорт. кула за скокове във вода; **padáková** ~ *спец.* кула за тренировки с парашут; **vodárenská** ~ *техн.* водна, водонапорна кула; **požární** ~ *техн.* пожарна

кула; **absorbční** ~ *техн.* абсорбционна кула; **reakční** ~ *техн.* реакционна кула; **sušící** ~ *техн.* сушилна кула; **šachtová** ~ *техн.* шахтова кула; **těžní** ~ *техн.* надшахтова кула; **ventilátorová chladicí** ~ *техн.* охладителна вентилаторна кула; **vrtná** ~ *техн.* сондажна кула; **chladicí** ~ *техн.* охладителна кула; градирна; **prací** ~ *техн.* промивна кула; скруббер; **rádiová** ~ *техн.* радиокула; **~ jeřábu** *техн.* кула на кран; **tlaková** ~ *техн.* налягачна кула; **~ zslonové kosti** *книж.* кула от слоновя кост; **žít ve ~i ze slonové kosti, ve ~i ze slonoviny** *книж.* живея в кула от слоновя кост; **babylonská** ~ вавилонска кула; **stavět babylonskou** ~ *строя* вавилонска кула; **vyvést někoho (za nos)** *на ~ експр.* излъжа, изиграя; *разг.* метна, преметна; *жарг.* прецакам, извозя, мина някого; *разг.* продам на някого магара за кон; продам на някого за две очи плява; **lež jako ~** *разг.* опашата лъжа; **straší mu ve ~i** *разг. грубо* той не е с всичкия си; хлопа му дъската; **být vysoký jako ~** ~ *разг. експр. а)* висок съм като върлина (за човек) **б)** обикн. *третол.* висок е до небето (за сграда) **2. шахм.** топ, тур: **tah ~í** ход с топ; местене на топ **3. разг.** комбинирана музикална уредба; *разг.* комбайн: **hudební** ~ комбинирана музикална уредба; музикален комбайн; **koupit si hi-fi** ~ *купу* си хай-фи уредба

věžák, -u *м. разг.* висока сграда; висок блок: **bydlet ve ~u** живея във висок блок

věžat|ý, -á, -é който има много кули: **~ý zámek** замък с много кули

věžička *вж. vížka*

věžní|í, -í, -í който се отнася до кула: **~í zdívo** зидария на кула; **~í hodiny** часовник на кула; **~í střecha** покрив на кула

věžní|ý, -ého *м.* пазач на кула

věžovit|ý, -á, -é кулообразен; подобен, приличаш на кула: **~é stavby** кулообразни строежи; подобни на кули постройки

věžovk|a, -y *ж. строит.* цигла за кула

věžov|ý, -á, -é **1.** висок: **~ý dům** висока сграда; висок блок; **~á stavba** висок строеж; висока постройка; **~ý jeřáb** *техн.* кран; кулокран; **~ý vodojem** *техн.* водонапорна кула; **~é silo** *техн.* сѝлоз; **~á kyselina** *хим.* киселина, произведена в абсорбционна кула **2. шахм.** който се отнася до топ, до тур: **~á koncovka** завършък с топ; последен, завършващ ход с топ

vhán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв. 1. (koho, co kam)* (гонейки, подгонвайки) вкарвам (някого, нещо някъде): **~ět ovce do ohrady, dobytek na dvůr** вкарвам овце в кошара, добитък в двор; **~ět vzduch do vysoké pece** вкарвам въз-

дух в дoмeннa пeщ **2.** (*co do čeho; komu co do čeho, kam*) *рядко* вкарвам, забивам, забоддам (*нещо в нещо; на някого нещо в нещо, някъде*): **~ět do boků koně bodce ostruh** забивам в хълбоците на кон върховe на шпoри **3.** (*кого – вин. do čeho*) *експр.* вкарвам (*някого в нещо, някъде*); докарвам (*на някого нещо*); карам, принуждавам, заставям (*някого да направи нещо*): **~ět někoho do těžké situace** вкарвам някого в трудно положение; **~ět někoho do dluhů** вкарвам някого в дългове; **~ět někomu slzy do očí** карам някого да се разплаче; разплаквам някого; **~ět někomu ruměncem do tváře** карам някого да се изчерви **vházet, -ím, 3. мн. -ejí/-í** *несв. (co, редко koho kam)* *малко книж.* хвърлям, нахвърлям, пускам, вкарвам (*нещо, някого някъде*): **~et to všecko do sebe** *експр.* натъпквам се с всичко (това); изпъпвам, омита́м вс́ичко (това) **vhaz|ovat, -uji/разг. -uju** *несв. (co, koho kam)* *малко книж.* хвърлям, пускам, вкарвам (*нещо, някого някъде*): **~ovat dopisy do poštovní schránky** пускам писма в пощенска кутия; **~ovat míč, kotouč do hry** *спорт.* пускам, вкарвам топка, шайба в игра **vhod** *нар. 1.* (*кому*) *удобно, подходящо (за някого; на някого)*; така, че да е удобно, добре дошло (*за някого*); така, че да устройва (*някого*): **přijít někomu** ~ *обикн. третол.* окаже се удобно за някого; **není mu to dvakrát** ~ това не го устройва кой знае колко; това не му е особено удобно; **je mi to** ~ това ме устройва; това ми е удобно; това е добре дошло за мене **2.** *тъкмо, съвсем навреме*; в подходящ момент: **přijít právě** ~ дойда тъкмо навреме; **~ něco připomenout** в подходящ момент напoмня нещо **vhod|it, -ím** *св. (co, koho kam)* *малко книж.* хвърля, пусна, вкарам (*нещо, някого някъде*): **~it dopis do poštovní schránky** пусна писмо в пощенска кутия; **~it míč, kotouč do hry** *спорт.* пусна, вкарам топка, шайба в игра **vhodně** *нар.* *удобно, подходящо, адекватно, уместно, на място, навреме*: **~ se obléci** облекa се подходящо; **~ poznamenat** отбележа уместно **vhodnost, -i** *ж.* *сгодност, пригодност, удобност, уместност*: **~ terénu pro vojenské operace** пригодност на терeн за военни операции; **~ slov** уместност на дyми **vhodn|ý, -á, -é** *удобен, подходящ, адекватен, уместен, сгоден, пригоден, благоприятен*: **~á prodejní doba** *удобно, подходящо работно време (на магазин)*; **~á připomínka** уместна забелжка; **~á záminka** *подходящ претекст, предлог*; **~á příležitost** *подходящ, удобен, сгод-*

ден случай; **~é podmínky** *подходящи, пригодни, благоприятни условия*; **sdělit někomu něco ~ým způsobem** съобща на някого нещо по подходящ начин; **dělejte, co uznáte za ~é!** *правявам, правя* **~ě** *пр.* **kládat něco za ~é** *считам, намирам нещо за уместно, за подходящо*; **uznat něco za ~é** *сметна за подходящо, за уместно да направи нещо, да се направи нещо* **vrh|nout, обикн. третол. -ne** *св. (komu do čeho, kam)* *появи се, изскочи, нахлѹе, изпълни (на някого нещо)* (*обикн. за сълзи*); (*на някого нещо*) се изпълни, напълни (*с нещо*): **do očí jí ~ly slzy** в очите ѝ нахлѹха сълзи; очите ѝ се напълниха със сълзи; очите ѝ се насълзиха **vrhn|out se, -u se** *св. (kam)* *експр.* нахлѹя, нахълтам, изсипя се (*някъде*): **dav se ~ul do sálu** тълпата нахлѹ в залата, в салона **vcház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í** *несв. 1.* (*–; kam*) *влизам (–; някъде)*: **právě ~ejí** *тe* тъкмо влизат; **~et do pokoje, do zahrady** влизам в стая, в градина; **~et do dějin, do literatury** *прен.* влизам в историята, в литературата **2.** (*več*) *книж.* влизам, встъпвам (*в нещо*): **~et s někým ve styk** влизам в контакт, във връзка с някого; **~et s někým ve spolek** влизам в съдружие с някого; **ode dneška zákon ~í v platnost** от днес законът влиза в сила, става валиден **vhod, -u** *м.* *вход: hlavní* ~ *главен, централен, официален вход; postranní* ~ *страничен вход; zadní* ~ *заден, черен вход; ~ zakázán!* *вход забранен* **~někam hlavním ~em** *публ.* вляза някъде през главния, през парадния вход; вляза някъде по официалния, по законния начин **vchrst|nout, -nu** *св. (co kam; komu co kam)* *излѹе, изсипя, ливна, лисна, плисна (нещо някъде; на някого нещо някъде)*; *полѹе, облѹе (някого с нещо)*: **~la mu vodu do tváře** *тj* му лисна, плисна вода в лицето; **~nout na někoho špinu** *прен.* *полѹе, облѹе някого с мръсотия* **viadukt, -u** *м.* *виадукт: starý římský* ~ *стар римски виадукт; betonový* ~ *бетонен виадукт* **vibrac|e, -e** *ж. спец.* *вибрация, вибриране*: **~e motoru** *вибрация на двигател* **vibračn|í, -í, -í** *спец.* *вибрационен*: **~í pohyb** *вибрационно движение* **vibrafon, -u** *м.* *муз.* *вибрафон/виброфон* **vibrátor, -u** *м.* *спец.* *вибратор: elektromagnetický* ~ *електромагнитен вибратор; pístový* ~ *бутален вибратор; pneumatický* ~ *пневматичен вибратор; ponorný* ~ *дълбочинен вибратор; výstředníkový* ~ *ексцентриков вибратор* **vibrograf, -u** *м.* *физ.* *виброграф* **vibrometr, -u** *м.* *техн.* *виброметър*

vibrovalcován|í, -í *ср. техн.* вибропрокат
vibrován|í, -í *м. спец.* вибриране: ~**í betonu** *строит.* вибриране на бетон
vibrovan|ý, -á, -é *спец.* вибриран: ~**ý beton** *строит.* вибробетон
vibr|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. вибрирам, треп-
 тям: **struna ~uje** струната вибрира; **hlas ~uje**
 гласът вибрира 2. (*со*) *строит.* вибрирам;
 произвеждам, уплътнявам с вибратор (*нещо*):
 ~**ovat beton** вибрирам бетон; произвеждам,
 уплътнявам бетон с вибратор
víc I, II, III *вж. více I, II, III*
více I, разг. víc I нар. 1. *сравн. на mnoho, velmi,*
velice, hodně, moc повече: ~ **pracovat** работя
 повече ◆ *адм. обществ.* от достатъчно; **o nic ~ než...** ни повече, ни по-
 малко от...; точно толкова, колкото...; **čím**
dál tím ~ все повече и повече; **a co** ~ нещо
 повече; и в добавка; и на всичко отгоре; *разг.*
 и като капак 2. *при отриц.* повече; никога
 (повече): (**nikdy**) ~ **se nevrátil** той (никога)
 повече не се върна
více II, разг. víc II *като числ. неопред. в съчет.*
със същ. 1. *сравн. на mnoho, hodně, moc* по-
 вече: **vydělavat ~ peněz** изкарвам повече па-
 ри; **trvá to ~ než týden** това продължава по-
 вече от седмица; ~ **než pětkrát** повече от пет
 пъти ◆ *нар.* **někdy více** поговорка понякога колкото по-
 малко, толкова по-добре; ~ **hlav** – ~ **rozumu**
поговорка повече главъ – повече акъл; **mít (v**
hlavě) o kolečko ~ *разг. експр.* хлѡпа ми дъ-
 ската; не съм с всичкия си 2. *рядко* няколко,
 доста: **po ~ let** в продължение на няколко, на
 доста години; **po ~ letech** след няколко, след
 доста години
více III, разг. víc III част. 1. повече; вече: **to je**
vše a ~ už nečekej това е всичко и не очаквай
 повече; **a co ~?** каквѡ повече? 2. *в съчет.* **více**
méně/víceméně повече или по-малко; много
 или малко; общо взето: **je to více méně/více-**
méně náhoda много или малко това е слу-
 чайност; това е общо взето случайност
víceadmirál, -a *м.* вицеадмирал
víceatomov|ý, -á, -é *хим.* многоатомен: ~**á**
molekula многоатомна молекула
vícebarevn|ý, -á, -é многоцветен: ~**ý mramor**
 многоцветен мрамор; ~**ý tisk** *полигр.* много-
 цветен печат
víceboj, -e *м. спорт.* многобой
vícebojař, -e *м. спорт.* състезател по многобой
vícebojařk|a, -u *ж. спорт.* състезателка по
 многобой
vícečlenn|ý, -á, -é многочленен, многобрѡден: ~**á**
rodina многочленно семейство

vícedíln|ý, -á, -é който е в няколко части: ~**ý**
román роман в няколко части
vícefázov|ý, -á, -é който се състои от няколко
 фазы, от няколко етапа; многофазен; много-
 етапен: ~**á sklizeň** прибиране на реколта на
 няколко етапа, в няколко фазы
víceguvernér, -a *м.* подуправител (*на централна*
банка): **odvolat z funkce ~a banky** освободя
 от длѡжност подуправител на банка
vícehlas|ý, -á, -é *муз.* многоглас(ен); многозвѣ-
 чен, полифоничен/полифонически: ~**ý zpěv**
 полифонично пѡсене; ~**á skladba** полифо-
 нично музикално произведение
vícehodinov|ý, -á, -é многочасов: ~**á pracovní**
doba многочасов работен дѡн
vícechod|ý, -á, -é *техн.* многоходов
vícejadern|ý, -á, -é *спец.* многоядрен: ~**é buňky**
биол. многоядрени клѡтки
vícejazyčn|ý, -á, -é многоезичен: ~**ý stát** много-
 езична държава; ~**ý slovník** многоезичен
 рѡчник
vícekalorick|ý, -á, -é *спец.* висѡкокалорѡен,
 висѡкокалоричен; който ѡма много калѡрии:
 ~**é potraviny** *хран.* (висѡко)калорични храни
vícekancleř, -e *м.* вицеканцлер
více kolejov|ý, -á, -é *ж.п.* многоколовѡзен: ~**á**
trať многоколовѡзна линия
vícekonsul *вж. vicekonzul*
vicekonzul, -a *м.* вицеконсул
vícekrál, -e *м.* вицекрал: **indický** ~ индийски
 вицекрал
vícekrát(e), víckrát(e) *числ.* 1. многократно;
 много пъти; повече (пѡти): **jména, která se už**
~ objevila na veřejnosti именѡ, който много-
 кратно се появиѡа в общѡественото простран-
 ство; ~ **než jednou** повече от веднѡж 2. *при*
отриц. (никога) повече; (никога) вече: ~ **už**
to nedělej! не гѡ прави повече! повече така
 не дѡй! ~ **s tím na mne nechod!** (никога) вече
 не мѡ занимавай с това! ~ **už tam nepůjdu**
 повече там няма да стѡпя; ~ **se už neuvidíme**
 (никога) повече няма да се видим
vícelet|ý, -á, -é многолѡтен, многогодишен, дъл-
 гогодишен: ~**á praxe** дългогодишна практика;
 ~**ý pobyt v cizině** дългогодишен престѡй в
 чужбина; ~**é rostliny** *бот.* многогодишни
 растения
vícelodn|í, -í, -í *архитект. строит.* много-
 корабен: ~**í chrám** многокорабен храм
víceméně, více méně *вж. více III*
vícemiss *нескл., vícemissk|a, -u* *ж.* подгласничка
 (*обикн. в конкурс по красота*)
vícemístn|ý, -á, -é 1. многомѡстен: ~**é letadlo**
 многомѡстен самолет 2. *мат.* многоцифрен:
 ~**é číslo** многоцифрено число

vícemocný, -á, -é *хим.* многовалентен: ~ý **prvek** многовалентен елемент
vícemotorový, -á, -é *техн.* многомоторен: ~é **letadlo** многомоторен самолет
vícenápravový, -á, -é *техн.* многоосов: ~ý **podvozek** многоосов колесник
vícenásobný, -á, -é многократен, няколкократен: ~é **měření** многократно измерване
vícepráskový, -á, -é *техн.* многолъчев
vícepatrový, -á, -é многоетажен: ~á **budova** многоетажна сграда
vícepokojový, -á, -é многостаян: ~ý **byt** многостаян апартамент
víceposchodový, -á, -é многоетажен: ~ý **dům**
 а) многоетажна къща б) многоетажен блок
 в) многоетажна сграда
vícepráce, -e *ж. публ. и жарг.* свръхработа: **odměna za ~i** възнаграждение за свръхработа
vícepřemíer, -a *м.* вицепремиер
vícepředsident *вж. viceprezident*
vícepředsident, -a *м.* вицепрезидент: **americký** ~ америкаński вицепрезидент; ~ **akciové společnosti** вицепремиер на акционерно дружество
vícepruhový, -á, -é *трансп.* който е с няколко платна: ~á **vozovka** път с няколко платна
víceradličný, -á, -é *техн. земед.* многолемжен: ~ý **pluh** многолемжен плуг
víceraменý, -á, -é многораменен: ~ý **svícen** многораменен свещник
vícerozměrný, -á, -é *спец.* многомерен
vícerychlostní, -í, -í *спец.* многоскоростен
víceřádkový, -á, -é *спец.* многореден: ~ý **kepr** *текст.* многореден кепър
víceřadý, -á, -é *спец.* многореден: ~é **nýtování** *техн.* многоредно занитване; ~ý **klas** *бот.* многореден клас
vícesálový, -á, -é който е с повече зали, с няколко салона: ~é **kino** мултиплекс; кино с няколко зали
vícisedadlový, -á, -é който е с повече седалки, места; многоместен: ~ý **vrtulník** многоместен хеликоптер
vícslabičný, -á, -é *език.* многосричен: ~é **slovo** многосрична дума
vícslavný, -á, -é *език.* многословен: ~é **pojmenování** многословно наименование, название
vícestarost, -a, -y *м.* замѣстник *наместник* *м-р* **I**
vícetopový, -á, -é *техн.* многопистов: ~ý **magnetofon** многопистов магнетофон
vícestránkový, -á, -é който е с много страници; обемист: ~ý **román** обемист роман
vícestranný, -á, -é многостранен: ~á **spolupráce** многостранно сътрудничество
vícestupňový, -á, -é **I. техн.** многостепенен: ~á

raketa многостепенна ракета **2. хран.** който е с повече градуси (*алкохол*), с повече проценти (*сухо вещество*, *обикн. над 10%*): ~é **pivo** бира над 10°
vícesvazkový, -á, -é многоотмен: ~ý **román**, **slovník** многоотмен роман, речник
víceúčelový, -á, -é който е с няколко предназначения; полифункционален: ~ý **nábytek** полифункционална мебел; ~á **budova** полифункционална сграда; ~é **zařízení** полифункционално устройство, съоръжение
víceuživatelský, -á, -é *комп.* мултипотребителски; който е предназначен за много потребители: ~á **verze programu** мултипотребителска версия на програма
víceválcový, -á, -é *техн.* многоцилиндров: ~ý **motor** многоцилиндров двигател
vícevýznamový, -á, -é *език.* по-рядко многозначен, полисѣмен: ~é **slovo** многозначна, полисѣмна дума
víceznačný, -á, -é *език.* многозначен, полисѣмен: ~é **slovo** многозначна, полисѣмна дума
víckrát(e) *вж. vícekrát(e)*
vičen|ec, -ce *м. бот.* еспарзѣта (*Onobrychis*)
víčk|o, -a *ср. 1.* клѣпач: ~a **s dlouhými řasami** клѣпачи с дълги мѣгли; **klíží se mi** ~a клѣпачите ми натежават; клѣпачите ми лепнат за сън; доспѣва ми се; спи ми се; **zatlačit někomu** ~a затвѣря очите на някого (*след като почине*) **2. умал.** мѣлък капѣк; капѣче; капѣчка; *техн.* калпѣче: ~o **sklenice**, **kelímku** капѣчка на буркѣн, на пластмасова кѣфичка; **plechové** ~o **konzervy** тенекиѣна капѣчка на консѣрва, на буркѣн; ~o **hodinek** капѣча на часовник; **voskové** ~o **včelí buňky** *пчел.* вѣсѣчно капѣче на пчѣлна килийка; ~o **hlemýžďí ulity** *зоол.* капѣче на черѣпка на ѡхлюв; **ochranné** ~o *техн.* предпѣзно калпѣче
víčkovací, -í, -í *техн.* който слѣужи за затвѣряне, за слѣгане на капѣчки: ~í **stroj** машинка за затвѣряне на буркѣни
víčk|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв. (со)* затвѣрям (*не-що*) с капѣк, с капѣчка; слѣгам, постѣвам капѣк, капѣче, капѣчка (*на нещо*): ~ovat **plechovky** затвѣрям консѣрвени кутѣи; **včely** ~ují **dozrálý med v buňkách** пчелите затвѣрят гѣтовѣя мѣд в килийки

нѣн ф ѣн ф

není ani ~u (ani slechu) от някого, от нещо няма нѣ вѣст, нѣ кѣст; някой, нещо изчѣзна безслѣдно
vid II, -u *м. език.* вид; аспѣкт: **sloveso dokonavého, nedokonavého ~u** глагол от свѣршен, от несвѣршен вид
vid', vid'te *междум.* налѣ (*за предполагаемо*

съгласие): **přijdeš brzy, vid'?** налй ще (си) дōйдеш скōро? ще (си) дōйдеш скōро, налй?
vy pospícháte, vid'te? вйе бързате, налй?
vida междум. я; я виж; глèдай; глèдай ти (за учудване, за изненада): ~, **kdo přichází** я кōй идва; глèдай ти кōй се задàва
vid|at, vídáv|at, -ám несл. многокр. (koho, co) (чèсто, обикновèно) виждам, срèщам (някого, нецo): **vídám ho na fakultě** виждам го, срèщам го (чèсто) във факултèта; **vídával ji při cestě do zaměstnání** (обикновèно) тōй я виждаше, срèщаше на пгът за рàбота
vid|at se, vídáv|at se, -ám se несл. многокр. (-; s kým) (чèсто, обикновèно) се виждам, срèщам (с някого): **stále se s nimi občas vídáme** всè òще се виждаме, срèщаме се с тях от врèме на врèме; **vídávali se každý den** тè се виждаха, срèщаха всèки дèн
vídávat, vídávat se вж. **vídat, vídat se**
vidě|n|á, -é ж. само в счèт. на ~ou довиждане
vide|o, -a ср. разг. **1.** видеомагнèтофōн, видеокасèтофōн, разг. видео: **koupit si nové ~o** кùпя си нōво видео **2.** видеофìлм, видеокасèта, разг. видео: **promítat si ~o** пùскам си, глèдам видео; **má svatbu na ~u** йма свàтбата (си) на видео **3.** видеопродùкция, разг. видео: **film, televize a ~o** кìно, телевизия и видео; филмова, телевизиōнна и видеопродùкция
videoadaptér, -u м. комп. видеоадаптор
videoarchiv [-chi/-chí-], **-u** м. видеоархив
videoart, -u м. видеоизкùство
videoautomat, -u м. видеоавтомàт
videoda|ta, -t ср. само мн. комп. видеоdàнни, видеоинформàция
videodetektor, -u м. техн. видеодетèктор
videodiskoték|a [-dy-], **-y** ж. видеодискотèка
videodistribuc|e [-dy-], **-e** ж. видеодистрибуция; разпространèние на видеозàписи
videodistributor [-dy-], **-a** м. видеодистрибùтор; разпространител на видеозàписи
videodokumentac|e, -e ж. видеодокументàция
videofanouš|ek, -ka м. видеофèн; почитàтел на видео, разг. видеоманиàк
videofilm, -u м. видеофìлм
videofilmoték|a, -y ж. видеофилмотèка
videofon [-ón], **-u** м. техн. видеотелефōн
videogangster [-gangster/-gengstr], **-a** м. видеопирàт
videografi|e, -e ж. видеография; списък на видеоклипове
videohit, -u м. видеохìт
videoimpuls вж. **videoimpulz**
videoimpulz, -u [-zu] м. техн. видеоимпùлс
videoinzerát, -u м. спец. видеообява, видео-с̀общèние

videokamer|a, -y ж. техн. видеока̀мера
videokart|a, -y ж. комп. видеокар̀та
videokatalog, -u м. видеокаталòг
videokavárn|a, -y ж. видеока̀фè
videokazet|a, -y ж. техн. видеокасèта
videoklip, -u м. видеоклип
videokonferenc|e, -e ж. комп. видеоконференция, видеодискùсия
videokonferenčn|í, -í, -í комп. видеоконференция; кōйто се отнàся до видеоконференция, до видеодискùсия
videokorespondenc|e, -e ж. видеокореспондèнция; кореспондèнция с видеозàписи
videomagazín, -u м. телевизиōнен видеомагазин; телевизиōнно магазинно видеопрèдàване
videomagnetofon, -u м. видеокасèтофōн, видеомагнèтофōн
videoman, -a м. видеомàн, видеоманиàк
videomani|e [-ny-], **-e** ж. видеомàния
videonahrávač, -e м. видеореко̀рдер
videonahrávk|a, -y ж. видеозàпис
videonovink|a, -y ж. видеонòвост; нòвост във видеопродùкцията
videobchod, -u м. **1.** магазин за видео̀техника **2.** магазин за видеокасèти
videobrazovk|a, -y ж. техн. видеоекрàн
videopásk|a, -y ж. видеолèнта
videopirát, -a м. видеопирàт
videopirátstv|í, -í ср. видеопирàтство
videopotrét, -u м. видеофìлм-портрèт, видео-портрèт
videopořad, -u м. видеопрèдàване; видеопрогра̀ма
videopozdrav, -u м. видеопòздрав
videopremiér|a, -y ж. видеопрèмиèра
videoprofil, -u м. видеопрòфил, видеопортрèт; видеофìлм-портрèт
videoprogram, -u м. видеопрогра̀ма
videoprojekc|e, -e ж. видеопрòжèкция
videoprojekčn|í, -í, -í видеопрòжèкциōнен
videoprojektor, -u м. техн. видеопрòжèкциōнен апарàт
videopřehrávač, -e м. техн. видеоплèйър
videopřenos, -u м. видеопрèдàване, видеоизл̀чване
videopůjčovatel, -e м. с̀държàтел, с̀бственик на видео̀тèка, на видеокасèти под нàем
videopůjčovn|a, -y ж. видео̀тèка; видеокасèти под нàем
videoreklam|a, -y ж. видеорекла̀ма
videoreklamn|í, -í, -í видеорекла̀мен; кōйто се отнàся до видеорекла̀ма
videorekordér, -u м. видеореко̀рдер, видеокасèтофōн, видеомагнèтофōн

videoreportáž, -e *жс.* видеорепортаж
videorozhovor, -u *м.* видеоразговор; записан с видеокамера разговор
videorubrik|a, -y *жс.* видеорубрика
videosérie|e, -e *жс.* видеосерия; серия, комплект видеозаписи
videoseznamk|a, -y *жс. спец.* бюро за видео-запознанства
videoshop [-šop], -u *м.* видеошоп, видеомагазин; магазин за видеокасети
videosignál, -u *м. техн.* видеосигнал
ideosí|ť, -tě *жс.* видеомрежа
ideosní|ek, -ku *м.* видеофилм (обикн. документарен)
ideosoutěž, -e *жс.* видеоконкурс
ideosstudi|o [-dy-], -a *ср.* видеостудио
ideosystém, -u *м.* 1. *техн.* видеосистема (за наблюдение) 2. *комп.* видеосистема, видео-конфигурация (на компютър)
ideoskol|a, -y *жс.* учебно видеопомагало
ideot, **idiot** [-dy-], -a *м. експр.* видеоманияк
ideotechnick|ý [-ny-], -á, -é *техн.* видеотехнически
ideotechnik|a [-ny-], -y *жс. техн.* видеотехника
ideoték|a, -y *жс.* видеотека
ideotelefon [-on/-ón], -u *м. техн.* видеотелефон
ideotex, -u *м. техн.* видеотекс (пренасяне на информация чрез включен към телефонната мрежа модем)
ideotexov|ý, -á, -é *техн.* който се отнася до видеотекс
ideotext, -u *м. техн.* видеотекст (пренасяне на информация чрез кабелна телевизия)
ideotextov|ý, -á, -é *техн.* видеотекстен; който се отнася до видеотекст
ideotip [-ty-], -u *м.* препоръка, препоръчване на видеофилм
ideotismus *вжс.* ideotizmus
ideotitul, -u *м.* заглавие на видеофилм; видеофилм
ideotizm|us, **ideotism|us** [-zm-], -u *м.* видеомания
ideotrh, -u *м.* видеопазар
ideotvůrc|e, -e *м.* видеотворец; създател на видеофилми
ideoov|ý, -á, -é който се отнася до видео: ~ý film видеофилм
ideozáběr, -u *м.* видеокадър
ideozáznam, -u *м.* видеозапис
ideosilovač, -e *м. техн.* видеоусилвател
vidění|í, -í *ср.* 1. зрение: **vadné** ~í дефектно, лошо зрѣнѣ ♦ **býk|řád|o** *жс.* **trpě** може да се види (някъде); **stát za** ~í обикн. *трпѣ* стрѣва си, заслужава си да се види,

да бѣде видѣн; **znát někoho (jen) od** ~í познавам някого бѣгло, нѣ много добрѣ, отда-лѣч; виждам сѣм някого, виждам сѣм се с някого, но не мѣ знам ѣмето; не познавам някого лично; **mít oči k** ~í **a uši k slyšení** *разг.* ѣмам очѣ да виждам и ушѣ да чѣвам; на човѣк очѣте му са дадени, за да вижда, а ушѣте – за да чѣва; *бѣбл.* който ѣма очѣ – да глѣда, който ѣма ушѣ – да слѣша 2. видѣние, сѣн, мираж, халюцинация: **mít** ~í (**ve snu, v horečce**) ѣмам халюцинации (насѣн, по врѣме на трѣска) ♦ **byl|k|a** *жс.* **byl|k|a** *жс.*
Jiříkově ~í глѣдам и не вѣрвам (на очѣте си); стрѣва ми се, че сѣнѣвам, че ми се привижда
višeňsk|ý, -á, -é виѣнски: ~ý **valčík** виѣнски валс; ~ý **řízek** *готв.* виѣнски шницел; шницел по виѣнски; ~á **káva** *сладкар.* виѣнско кафѣ; кафѣ по виѣнски; кафѣ с бѣта сметана
vidět, -ím *несв.* 1. виждам; ѣмам (добрѣ) зрѣние: ~ět **dobře** виждам добрѣ; ѣмам добрѣ зрѣние; **přestat** ~ět престана да виждам; загѣбя зрѣние; ослѣпѣя; **od narození ne** ~í не вижда, слѣ-па *жс.* ♦ **od** ~í *жс.* **od** ~í *жс.*
тѣмнѣ до тѣмнѣ; от рѣнни зорѣ до кѣсна нѣщ; ~ět **i** **potmě** виждам и в тѣмнѣто; ѣмам кѣ-тешки очѣ; ~ět **někoho, něco brýlemi něčeho** *публ.* виждам, глѣдам някого, нѣщо през очѣ-лѣта/през призмѣта/през пѣглѣда на нѣщо 2. (~; *koho, co*) виждам, забѣлязвам (~; *някого, нещѣ*): ~ět **syna oknem** виждам синѣ си през прозѣреца; ~ět **jasně obraz** виждам картѣна ясно; **ten film jsem už** ~ěl *тѣзи фѣлм* (вѣче) сѣм го глѣдал; **odtud je dobře** ~ět *бѣзл.* оттѣк се вижда добрѣ; **je** ~ět **Musalu** *бѣзл./жс.* ~ět *жс.* ♦ **~ět** *жс.* ♦ **~ět** *жс.*
něco na vlastní oči виждам някого, нѣщо сѣс сѣбствѣните си очѣ; **co ne** ~ět *разг.* всѣки мо-мѣнт; ѣй сегѣ; сѣвсѣм скѣро; слѣд мѣлко; слѣд брѣдени секѣнди; докѣтѣ се усѣтиш; ~ět (**už**) **Abraháma** чѣкна, удѣря петдѣсѣтѣка; стѣна на петдѣсѣт лѣзарника; ~ět **něco dvakrát** (пѣян сѣм и) виждам нѣщо двѣѣно; пѣян сѣм, та двѣ не виждам; ~ět **někoho, něco v pravém světle** виждам някого, нѣщо в ѣстинската му светлинѣ; ~ět **někoho, něco v jiném světle/v odlišném světle** виждам някого, нѣщо в дрѣга светлинѣ/в разлѣчна светлинѣ; **pro stromy ne** ~ět **les** от дѣрвѣтата/заради дѣрвѣтата не виждам горѣта; гѣбя се, затѣвам в подрѣбно-стѣте (и не виждам цѣлото, убѣгва ми вѣжно-то); ~ět **všechny svaté** *експр.* виждам звѣзди посрѣд бѣл дѣн; звѣзди ми изскѣчат посрѣд бѣл дѣн; **to svět ne** ~ěl кѣде се е чѣло и видѣло; ~ět **rudě, červeně** *разг.* мѣтам мѣлнии (с очѣ); кипѣ от гнѣв и злѣба; ѣде ми да разкѣсам

някого; **~ět vše černě, v černých barvách** разг. виждам всичко в черни краски; всичко ми се струва черно; песимист съм; **~ět vše růžově, v růžových barvách** разг. виждам всичко в розови краски; всичко ми изглежда розово; прекален оптимист съм; **~ět něco jinak, z jiného úhlu** виждам нещо другояче, по друг начин; не искам да го виждам; **~ět vše (jen) pod jedním úhlem/z jediného úhlu** виждам всичко под един-единствен ъгъл/от един единствен ъгъл; **mít oči a ne~ět** разг. ирон. гледам и не виждам; **ne~ět pro oči** разг. ирон. гледам и не виждам; ще ми избодят очите (но не го виждам); **nemohu to ani ~ět** това ми е неприятно, гадно; не искам да го виждам; не мога да го гледам; не мога да го тряя **3. (až koho, co; až kam)** виждам; мога да видя/виждам (някого, нещо; до някъде); **ne~ět ani na krok** не виждам дори на една крачка; **budeš ~ět na jeviště?** ще виждаш ли (на сцене)? **sta na oči ~ět** много ми се спи; едва си държа очите отворени; очите ми се затварят за сън; умирам за сън; **~ět si jen na špičku nosu** разг. задръстен съм; ограничен съм; **ne~ět si ani na špičku nosu; ne~ět dál než na špičku nosu** разг. задръстен съм; като кон с капаци съм; не виждам по-далече от носа си; ограничен съм; **~ět dál než na špičku nosu** разг. далновиден и проникателен съм; **~ět (až) za roh** разг. а) проникателен и предвидлив съм б) ставам досадно любопитен; много съм любопитен; навсякъде си враг нос, гатата; **~ět až na dno** стигам до дъното на нещата **4. (do koho, čeho; komu do čeho)** добре познавам (някого, нещо); (някой) ми е (напълно) ясен; (нещо) ми е (напълно) ясно; не се заблуждавам (по отношение на някого, на нещо); **já do tebe ~ím** ти си ми ясен; добре те познавам **~ět do něčeho** работата ми е ясна; **~ět do někoho, do něčeho skrz naskrz** разг. някой, нещо е прочетена книга за мене, не крие тайни за мен; познавам някого, нещо като петте си пръста, като дланта на ръката си; разг. експр. знам си стоката; **~ět někomu do myšlenek** четя нечий мисли; **~ět někomu do duše, až na dno duše** познавам и най-тайните кътчета на нечия душа; **~ět někomu do žaludku** разг. експр. знам някого и в червата; познавам и къртните зъби/и къртниците на някого; **~ět někomu do kapsy, do hrnce** разг. експр. знам хала, дереджето, положението на някого; **ne~ět si do úst, do pusy** не се чувам какви ги приказвам, какви ги плещя **5. (koho, по-рядко co)** виждам, срещам (някого, нещо); **~ím ji každý den ráno** виждам

я, срещам я всяка сутрин; **to jsem ještě ne~ěl** таква нещо още не съм виждал, не съм срещал; на таква нищо още не съм се натъквал, още не съм попадал **6. (co, koho; co na kot, na čet)** виждам, разпознавам, познавам (някого, нещо); разбирам, отбелязвам, констатирам, установявам (нещо); наясно съм (с нещо); **stonal, všichni to na něm ~ěli** личеше му, че е болен; беше болен, всички го виждаха, всички разбираха това, всички бяха наясно с това; **rád ~ím, že už to děláte líp** радвам се да видя, приятно ми е да отбеляжа, че вече се справяте по-добре; **nedala na sobě nic ~ět** външно тя не се издаде; по изражението ѝ не пролича нищо; **je ~ět, že...** безл. вижда се, рч ае з... г ; . я н с а н о е ,
всичко/във всичко намирам кусъри; нищо не ми харесва; **pořád na někom něco ~ět** разг. някой все ми е крив; някой все не ми харесва; все виждам нечий кусъри; **~ět na někom, na něčem každý chlup** разг. намирам и най-дребния кусър на някого, на нещо; заяждам се с някого и за най-малката дреболия; **dělat někomu, co mu na očích ~ím** разг. изпълнявам и най-дребното желание на някого; по очите отгатвам и най-дребното желание на някого и го изпълнявам; **~ět to někomu na nose** разг. отгатвам, познавам, разбирам, виждам по очите на някого **7. (koho, co)** виждам, представям си (някого, нещо); **~ěl ji před sebou jako živou** той я виждаше пред себе си като жива, като истинска; **~ím v duchu celý svůj život** представям си целия си живот; животът ми минава пред очите ми като на филм **~ět před sebou** виждам нещо съвсем живо; виждам нещо сякаш пред себе си, сякаш е истинско **8. (koho, co v kot, v čet)** виждам (някого, нещо в някого, в нещо); смятам, смятам, приемам (някого, нещо за някого, за нещо); намирам (някого (за) някакъв, нещо (за) някакво; че...); **~ěli v něm spojení** в него те виждаха съюзник; те го смятаха за съюзник; **ne~ím v tom nic špatného** не виждам в това нищо лошо; не смятам, не намирам, че в това има нещо лошо **9. (—; co)** виждам, разбирам, схващам (нещо); вниквам (в нещо); **~ět zkoumaný jev v celé jeho šíři** виждам, разбирам изследвано, проучвано явление в цялата му широта, в цялата му пълнота **10. (do čeho; kam)** виждам (нещо; някъде); предвиждам, предусещам, предугаждам, отгатвам, познавам (нещо); **~ět do budoucnosti** виждам в бъдещето; виждам, предвиждам бъдещо **~ět do budoucna**

виден, предвидлив съм; **~ět dopředu** виждам напред; далновиден, предвидлив съм
vid|ět se, -ím se *несв.* **1.** (*kde; v čem*) виждам се (*някъде; в нещо*): **~ět se v zrcadle** виждам се в огледало **2.** (*s kým*) виждам се, срещам се (*с някого*): **~ět se kolegou v práci** виждам се, срещам се с колега в работата **3.** (*kým; kde*) виждам се, представям си се (*като някакъв; някъде*); мечта си да съм (*някакъв, някъде*): **~ěla se daleko odsud** тя се виждаше, представяше си се далече оттук; **už se ~ěl ředitelem** той вече си се представяше като директор
 ♦ **~ět si** виждам нещата; най-после съм най-сно със ситуацията; (**nej**)**raději bych se ne~ěl a**) срамувам се, отвратен съм от себе си; не мога да се гледам, да се тръя **б)** отчаян съм; **raději bych se ~ěl v hrobě** не ми се живее; по-добре да не съм жив; по-добре да умра, да съм в гроба **4.** (*v kom*) *разг.* гордея се (*с някого*); (*някой*) е моя гордост/гордост за мене: **matka se v dětech ~ěla** децата бяха гордост за майка си
vidin|a, -y *жс.* **1.** *мед. псих.* халюцинация; видение, привидение, призрак: **noční ~a** нощно видение, привидение; нощен призрак; **vztáhnout ruce po ~ě** протегна ръце да уловя видение, призрак **2.** видение, илюзия, илюзорна мечта; мираж, химера: **~a se rozplynula** видението, миражът се стопи, изчезна; **opájela ho ~a, vedla ho ~a** той лелеше, хранеше илюзия, мечта; беше опиянен, obsебен от илюзия, от мечта; **mít ~u** привижда ми се; виждам мираж; **opájet se ~ou** лелеш, храня илюзия, мечта; **oddávat se ~ě** отдавам се на илюзорна мечта; **být ovládán ~ou něčeho** obsебен съм от миража на нещо, от илюзията за нещо; **vyvolat ~u** извикам видение, мираж
 ♦ **~ět si** виждам следвам химери
vidiocie [-dy-], **-e** *жс.* *експр.* видеомагия
vidiot *вж.* **videot**
viditelně *нар.* видимо, забележимо, осезателно, чувствително, значително: **zájem ~ vzrostl** интересът нарасна видимо; интересът се повиши значително
viditelnost, -i *жс.* видимост: **dobrá ~** добра видимост; **přímá ~** пряка видимост
viditeln|ý, -á, -é **1.** видим, забележим: **~á stopa** видима, забележима следа; **~ý pouhým okem** видим с просто око, с невъоръжено око; **~é záření** *физ.* видимо лъчение, излъчване **2.** явен, ясен, очевиден: **~á změna** явна, очевидна промяна; **~ý projev radosti** явна проява на радост; *в съчет.* **je ~é, že...** явно е, че... **3.** *публ.* привлечав внимание; актуален: **stali jsme se ~í**

díky naší předchozí činnosti привлякохме вниманието, станяхме актуални благодарение на предишната ни дейност
vidlák, -a *м.* лов. елѐн, срѐндак (*с по две рога на всеки ствол от рогата си*)
vidlan, -u *м.* *бот.* двустранно връхноцветно съцветие
vidl|e, -í *жс.* *обикн. мн., рядко ед.* **vidl|e, -e** *жс.* вила: **nabrat seno, hnůj na ~e** взема, вдигна **секоя** ♦ **lůžkový ~e** **bral** *разг. експр.* крещя, викам сякаш ме колят, сякаш ме дерат
vidlic|e, -e *жс.* **1.** *техн.* вила: **~e telefonního přístroje** вила на телефонен апарат; **~e spojky** вила на съединител; **přesouvací ~e** вила за превключване на предавки; **~e moto-cyklu, jízdního kola** вила на мотоциклет, на велосипед **2.** *електр.* щепсел
vidlicov|ý, -á, -é *техн.* вилков, вилкообразен
vidličk|a, -y *жс.* **1.** вилица: **lžíce, nůž a ~a** лъжица, нож, вила ♦ **střílna ~y** **zakuska** **2.** *умал. техн. рядко* (малка) вила
vidloroh, -a *м.* *зоол.* вилорога антилопа (*Antilocapra americana*)
vidno *нар. предикативно в съчет.* **je ~o, že...** *книж.* вижда се, че...; личи си, че...; ясно е, че...; явно е, че...; очевидно е, че...; явно, очевидно
vidn|ý, -á, -é *книж.* *рядко* видим, забележим
vidouc|í, -í, -í виждащ, зрящ: **~í člověk** зрящ, виждащ човек; **~í oko** зрящо око
vidov|ý, -á, -é *език.* видов: **~á dvojice** видова двойка
vid|et se **slam|et** ♦ **jan|it**
fouká tam jako na ~ci там е студено, ветровито; там се гонят ветровете
vid'te *вж.* **vid'**
vích, -u *м.* стиска, хватка, ръкойка: **~ slámy, sena** **сикоман** ♦ **v|et|n|it**
jako ~ бързо пламна, избухна (*от страст, от яд, от ярост*)
vichr, -u *м.* *книж.* вихър, вихрушка, виелица, буря, ураган: **mrazivý ~** вледеняващ вихър, ледена вихрушка
vichřic|e, -e *жс.* вихрушка, виелица, фъртуна, вихър; буря, ураган: **sněhová ~e** вихрушка, виелица, снежна буря ♦ **př|it|e**
jako ~e *разг.* налетя като буря, като ураган, като торнадо; обърна всичко с краката нагоре; **přehnat se jako ~e** *разг.* премина като буря, като ураган, като торнадо; оставя всичко с краката нагоре; не оставя нищо след себе си
viják, -u *м.* *текст.* мотовилка
vijan, -u *м.* *бот.* едностранно връхноцветно съцветие

vije, vije, vijo междум. дий (за подкарване на коне и под.)

vika вж. **vikey**

vikář, -e м. викарий

vikend, -u м. уикенд: **trávit ~ na chatě** прекарвам уикенд на вилата; **jet na ~ do hor** отивам за уикенд на планина

vikendov|ý, -á, -é който се отнася до уикенд; уикендов: **~á chata** вила за уикендите

vik|ev, -ve, vik|a, -y ж. бот. глушина; див фий; змийски грах (Vicia)

vikl|at, -ám нескв. (*čít; so; na čet*) клатя, разклащам (*нещо*): **~at kulem, kamenem** разклащам кол, камък; **~at něčí předsevzetí** прен. разклащам, разколебавам нечие намерение

vikl|at se, -ám se нескв. клатя се; клатушкам се; разклатен съм: **zuby se mu ~ají** зъбите му се клатят; зъбите му са разклатени; **hřebík se ~á ve zdi** гвоздеят, пиригът в стената се клати; **~at se v přesvědčení** прен. разколебан съм в убеждението си

viklav|ý, -á, -é клатещ се; разклатен: **~ý stůl** клатеща се маса; **~é zuby** разклатени зъби

vik|o, -a ср. капак, похлупак: **~o krabice, kufru** капак на кутия, на куфар; **~o motoru, reaktoru** техн. капак на двигател, на реактор

vikomt, -a м. виконт

viks, -u м. разг. бой, пердах: **~ za něco** пердах, бой за нещо ♦ **dostat ~** измеди пердах, един бой; напердахат ме, натупат ме, набият ме; **dát někomu ~** хвърля, метна, тегля на някого един пердах, един бой; напердахаша, натупам, ступам, набия някого

viktor|e, -e ж. бот. виктория (Victoria): **královská ~** м. виктория регия (Victoria regia)

vik|ůň, -ni ж. в съчет. **lama ~ň** зоол. лама викуня; дива лама (Lama vicugna)

vikýř, -e м. капандура: **střecha s ~em** покрив с капандура; **~ seníku** капандура на плевня, на плевник, на сеновал; **dívat se ~em** гледам през капандура

vil|a, -y ж. представителна градска семейна къща (*обикновено с градина*): **bydlet ve ~e** живея в хубава, комфортна градска къща

víl|a, -y ж. вила, самовила, самодива, фėja: **dobrá, zlá ~a** добра, зла вила, фėja; **vodní ~a** русалка; **lesní ~** самовила, самодива

vilk|a, -y ж. умал. хубава градска къща (*за едно семейство; обикновено с градина*): **rodinná ~a** еднофамилна градска къща

vilně нар. сластолюбиво, сладострастно, похотливо, развратно, блудно: **usmívat se ~ě** усмихвам се похотливо

vilnost, -i ж. сластолюбие, сладострастие, похотливост, похот

viln|ý, -á, -é сластолюбив, сладострастен, похотлив, развратен, блуден: **~ý starzec** похотлив старец; **~ý úsměv** похотлива усмивка

vilov|ý, -á, -é който се отнася до представителна градска къща: **~á čtvrť** представителен градски квартал (*с ниско строителство; с къщи*)

vin|a, -y ж. 1. вина, виновност: **pocítit ~u** почувствам, изпитам вина; **cítit ~u** чувствам, изпитвам вина; **uvědomovat si ~u** осъзнавам вина; **mít na něčem ~u** имам вина за нещо; виновен съм за нещо; **nést ~u za něco** нося вина за нещо; **být bez ~y** нямам вина; без вина съм; не съм виновен; **dávat někomu něco za ~u** обвинявам някого за нещо; вменявам на някого нещо във вина; **zprostit někoho ~y** опростя нечия вина; **~a tíží** вината тежи; **dostat se do neštěstí vlastní ~ou** претърпя злополука по собствена вина; пострадам, изпадна в бедствено положение по собствен

вина ♦ **hřmět na něho** е моя; **svalovat, svádět, házet ~u na někoho** стоварвам, прехвърлям, хвърлям вина върху някого; **přičítat, klást někomu ~u za něco** приписвам на някого вина за нещо; обвинявам някого за нещо; вменявам на някого нещо във вина; **smýt (svou) ~u (něčím)** измия, залича вината си (*с нещо*) 2. вина, провинение, прегрешение: **těžká, velká ~a** тежко, голямо провинение; **vyznat se z ~y a) църк.** изповядам прегрешение, провинение б) прен. призна си провинение ♦ **priznat**

odčinit, odpýkat ~u поправя, залича, изкупя вина, провинение, прегрешение

vinan, -u м. хим. тартарат: **antimonito-draselný** ~ антимонилкалий тартарат; бълвочен камък; **draselný kyselý** ~ кисел калиев тартарат; **sodno-draselný** ~ калиево-натриев тартарат; сегнетова сол

vinárensk|ý, -á, -é който се отнася до винарна: **~é prostředí** обстановка, атмосфера във винарна

vinárn|a, -y ж. винарна: **chodit do ~y** ходя във винарна; **malostranské ~y** малострански винарни

vinárník, -a м. 1. собственик на винарна 2. наемател на винарна

vinař, -e м. 1. лозар: **stát se ~em** стана лозар 2. винар, винопроизводител: **školený** ~ обучен, подготвен винар 3. разг. познавач, ценител, любител на вино: **být ~** разбирам от вино; предпочитам вино; пия предимно вино

vinař|it, -ím нескв. 1. лозар съм; занимавам се с лозарство 2. винар съм; занимавам се с винарство, с винопроизводство

vinařsk|ý, -á, -é 1. лозарски: **~á krajina** лозарска

област **2.** вина̀рски: **~ý kraj** вина̀рски кра̀й; **~ý sklep** вина̀рска ѓзба; **~á škola** вина̀рско училище
vinařství |í, -í *ср.* **1.** лоза̀рство **2.** вина̀рство, винопроизвод̀ство; вина̀рска промишленост
vincentk|a, -y жс. „винцентка“ (минерална вода от Лухачовице): **láhev ~y** бутѝлка минерална вода „винцентка“
viněn|í *жс.* **~mí**
~u експр. нѝмам пѝкната парà; **utratit něco do poslední ~y експр.** поха̀рча нѝщо до послед̀ната стотѝнка
vinečk|o, -a ср. умал. винчѝ
vin|ek, -ku м. умал. книж. венчѝ: **~ek z rozmarínu** *жс.* **~mí**
~něco do ~ku a) дарѝ ня̀кого (при раж̀дането му – като негов кръстник, роднина и под.) **б)** дарѝ, орисам ня̀кого с нѝщо; орисам ня̀кого да бѝде ня̀какъв: **dát někomu do ~ku krásu, moudrost** орисам ня̀кого с красотà, с мѝдрост; орисам ня̀кого да бѝде красив, мѝдър; **dostat něco do ~ku a)** полѝча дàр (при раж̀дането си) **б)** полѝча като дàр нѝщо; дарѝн сѝм, орисан сѝм с нѝщо; орисан сѝм да бѝда ня̀какъв: **dostat do ~ku krásu, moudrost** полѝча като дàр красотà, мѝдрост; орисан сѝм да бѝда красив, мѝдър; **přijít o (panenský) ~ek** загѝбя девственост̀та си (за дево̀йка)
vinět|a, -y жс. **1.** етикѝт: **~a na láhvi, na bedně** етикѝт вър̀ху бутѝлка, вър̀ху сандѝк **2.** в сѝчет. **knižní ~a полигр.** винѝтка
vinic|e I, -e жс. лѝзе: **~e na jižní stráni** лѝзе на ю̀жната *жс.* **~mí**
~mí жията нѝва; **pracovat na ~i Páně** свещѝник сѝм; трѝдя се на бѝжията нѝва
vinic|e II, -e жс. винѝвница: **znát hlavní ~i** знàя, позна̀вам гл̀авната винѝвница
viník, -a м. винѝвник: **znát ~a** знàя, позна̀вам винѝвника; **hlavní ~ havárie** гл̀авен, оснѝвен винѝвник за злополѝка, за катастро̀фа; **stíhat ~a** преслѝдвам винѝвник
vin|it, -ím нескв. **1.** (ко̀хо – вин. з ч̀eho) винѝя, обвинѝвам (ня̀кого в нѝщо, за нѝщо): **~it někoho ze lži, ze zrady** обвинѝвам ня̀кого в л̀жа, в предàтелство; **~it někoho z krádeže, z vraždy** обвинѝвам ня̀кого в кра̀жба, в убийство **2.** (ко̀хо – вин. з ч̀eho, že...) по-рядко винѝя, упрѝквам, критикѝвам (ня̀кого за нѝщо); сѝрдѝя се (на ня̀кого за нѝщо): **~it někoho z liknavosti** упрѝквам ня̀кого за мудност̀та му; сѝрдѝя се на ня̀кого за мудност̀та му
vin|it se, -ím se нескв. **1.** (з ч̀eho) винѝ се, обвинѝвам се, самообвинѝвам се (в нѝщо, за нѝщо); вмѝнявам си (нѝщо) вѝв вина̀: **~it se ze lži, ze zrady** самообвинѝвам се в л̀жа, в

предàтелство **2.** (з ч̀eho; že...) винѝ се, упрѝквам се, самоупрѝквам се (за нѝщо; че...); сѝрдѝя се на сѝбе си (за нѝщо; че...): **~it se z liknavosti** (само)упрѝквам се за мудност̀та си
vin|k|o, -a ср. умал. винчѝ
vin|kulac|e, -e жс. (ч̀eho) юрид. фин. банк. обвѝрзване (на нѝщо) с услѝвие, с модалитѝт: **~e vkladu** открѝване на услѝвен влѝг, на влѝг с услѝвие, с модалитѝт; открѝване на диспозицѝонен/диспозитѝвен влѝг
vin|kulovan|ý, -á, -é юрид. фин. банк. обвѝрзан с услѝвие, с модалитѝт; диспозицѝонен/диспозитѝвен: **~ý vklad** банк. услѝвен влѝг; влѝг с услѝвие, с модалитѝт; диспозицѝонен/диспозитѝвен влѝг
vin|kul|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) юрид. фин. банк. обвѝрзвам (нѝщо) с услѝвие, с модалитѝт; изда̀вам, изгѝтвям (нѝщо) (в пол̀за на трѝто лицѝ) с услѝвие, с модалитѝт; открѝвам, разкрѝвам (обикн. услѝвен влѝг): **~ovat spořitelní knížku heslem** изда̀вам, изгѝтвям спестѝвна кнѝжка с шѝфър
vin|n|ý I, -á, -é именна форма **vinen, vinna, vinno (čím; čeho; z čeho; na čem)** винѝвен (за нѝщо, с нѝщо, в нѝщо): **tím jsi sám vinen** за това ти сàм си винѝвен; **vším je vinen on** за всѝчко е винѝвен то̀й; **cítila se vinna** тя се чѝувстваше винѝвна; **ničím nejsem vinen** за нѝщо не сѝм винѝвен; **shledat někoho ~ým** намѝря ня̀кого за винѝвен; **být uznán ~ým** признàт сѝм, обя̀вен сѝм за винѝвен
vin|n|ý II, -á, -é I. вина̀рски: **~ý sklep a)** вина̀рска ѓзба **б)** сѝщо и **~ý sklípek** вина̀рна; механà **2.** винен; кѝйто се отнàся до винѝ: **~ý lístek** лѝста, менѝ с вина̀; **~á sklenka** винена ча̀ша; ча̀ша за винѝ; **~ý ocet хран.** винен оцѝт; **~á klobása хран.** винен колбàс; **~ý kámen хим.** винен кàмък; **kyselina ~á хим.** винена киселина **3.** грѝздов: **~ý mošt** грѝздов сѝк; ширà **4.** в сѝчет. **~á réva бот.** лѝза (Vitis): **osázet ~ou révou celou strán** засадѝя с лѝза/с лѝзи, с лѝзѝ цял склѝн
vin|o, -a ср. сѝбир. **1.** винѝ: **červené, bílé ~o** червѝно, бѝло винѝ; **sklenice ~a** ча̀ша винѝ; **přírodní, dezertní ~o** натурàлно, десѝртно винѝ; **ovocné, šípkové ~o** плѝдово, шѝпково винѝ; **řezat ~o** снѝец. смѝсвам винѝ с мàлко *жс.* **~mí**
~mí експр. кръщàвам винѝ; разрѝждам винѝ с вода; **nalít někomu čisté ~o/čistého ~a разг.** кàжа, разкàжа на ня̀кого ѝстината; признàя си пред ня̀кого ѝстината; кàжа си прàвичката за нѝщо; признàя си прàвичката за нѝщо; **je to jako ~o** то̀пѝ се в устàта, на езика; м̀ного е вкѝсно; м̀ного е слàдко; като амбрѝзия е; (това

е) мечтата на поета; (това е) върхът на сла-
долета **2.** *също и* **hroznové ~o** грозде: **sklidit**
~o приберѝ грозде, гроздова реколта **3.** *рядко*
лоза: **osázet stráň ~em** засадѝ склѝн с лозѝ/с
лози, с лози
vinobran|í, -í *ср.* гроздобѝр: **podzim, čas ~í** есен,
време за гроздобѝр
vinohrad, -u *м.* лозѝ: **založit** ~ засадѝ лозѝ
vinorod|ý, vinorod|ý, -á, -é кѝйто рѝжда мнѝго
грозде; лозѝрски: ~**ý kraj** лозѝрски краѝ; краѝ,
в кѝйто се рѝжда мнѝго грозде
vinoték|a, -y *жс. спец.* винотѝка: **největší pražská**
~a нѝй-голямата прѝжка винотѝка
vinou *предлог с род.* (*koho, čeho*) по вина на
(някого, нецѝ); заради (някого, нецѝ); по-
ради (нецѝ): ~ **počasí včas nesklidili** поради
лѝшото време тѝ не успѝха да приберѝт на-
време реколтата
vin|out, -u *несв.* **1.** (*со*) вѝя, обвивам (*нецѝ*):
~**out paže někomu okolo krku** обвивам ръце
около врата на някого **2.** (*со*) по-рядко вѝя,
навѝвам, намотѝвам (*нецѝ*): ~**out nitě na cív-**
ku, vlnu v klubko вѝя, навѝвам концѝ на ма-
кара, вълнена прѝжда на кълбѝ **3.** (*koho, co ke*
kotě, k čemu; па со) *книж.* прегръщам (*ня-*
кого, нецѝ); притѝскам (*някого, нецѝ към*
нецѝ, към някого): ~**out dítě k sobě, k srdci,**
na prsa притѝскам детѝ към себе си, до сър-
цѝто си, към гърдите си **4.** (*со*) *техн. текст.*
пресѝквам (*нецѝ*)
vin|out se, -u se *несв.* **1.** вѝя се, обвивам се,
увѝвам се: **chmel se ~e kolem drátu** хмѝлът
се вѝе, увѝва се около телта; **břečťan se ~e**
po zdi бръшлянът се вѝе, пълзи по стенѝта
2. *общ. третол.* ~**e se** *книж.* вѝе се, извѝива
се, лѝкатѝши: **řeka se ~e údolím** рекѝта се вѝе,
лѝкатѝши през долина; **průvod se ~e k zámku**
шѝствието се вѝе, извѝива към замѝка
vinově *нар.* винено: ~ **červený** виненочервѝн
vinov|ý, -á, -é виненочервѝн: ~**á barva** вине-
ночервѝн цвѝят; ~**é šaty** виненочервѝна рѝкля
vinut|í, -í *ср.* *електр.* намѝтка: **bezindukční ~í**
безиндуктивна намѝтка; **bifilární ~í** сдвоѝена
намѝтка; **brzdící ~í** спирѝчна намѝтка; **dvou-**
vrstvé ~í дуплѝстова намѝтка; **křížové ~í**
крѝстѝсана намѝтка; **paralelní ~í** паралѝлна
намѝтка; **polarizační ~í** поляризѝраща на-
мѝтка; **primární ~í** пѝрвична намѝтка; **prsten-**
cové ~í прѝстеновидна намѝтка; **přídavné ~í**
допълнителна намѝтка; **přidržené ~í** задѝр-
жаща намѝтка; **řídící ~í** управлѝваща намѝтка;
sekundární ~í вторѝчна намѝтка; **sériové ~í**
последовѝтелна намѝтка; **šroubovité ~í** спи-
рална намѝтка; **tlumicí ~í** дѝмпферна намѝтка;
vstupní ~í вхѝдна намѝтка; **výstupní ~í** из-

ходна намѝтка; **budící ~í** намѝтка на само-
възбуждане; ~**í kotvy** намѝтка на ѝнкѝр
vinyl, -u *м. хим.* винѝл
vinylacetát, -u *м. хим.* винѝлацетѝт
vinylalkohol, -u *м. хим.* винѝлов алкохѝл
vinylchlorid, -u *м. хим.* винѝлхлѝрид; хлѝр-
винѝл
vinylidenchlorid, -u *м. хим.* винѝлиденхлѝрид
vinylkarbazol, -u *м. хим.* винѝлкарбазѝл
vinylkyanid [-any-], -u *м. хим.* акрилонитрил
viola, -y *жс. муз.* виѝла: **hrát na ~u** свѝря на
виѝла
violist|a, -y *м.* виѝлист
violistk|a, -y *жс.* виѝлистка
violk|a, -y *жс. бот.* виѝлетка, теменѝга (*Viola*);
разг. теменѝжка: ~**a vonná** благовѝнна, гѝрска
теменѝга; ~**a trojbarevná** пѝстра, трицвѝтна
теменѝга; градинска теменѝга
violoncellist|a [-čeli-], -y *м.* виѝлончѝлист
violoncellistk|a [-čeli-], -y *жс.* виѝлончѝлистка
violoncell|o [-čelo], -a *ср. муз.* виѝлончѝло: **hrát**
na ~o свѝря на виѝлончѝло
violoncellov|ý [-čelo-], -á, -é *муз.* кѝйто се отнѝся
до виѝлончѝло: ~**ý koncert** концѝрт за виѝ-
лончѝло
violov|ý, -á, -é *муз.* кѝйто се отнѝся до виѝла: ~**ý**
tón тѝн на виѝла
vír *вж.* **virus**
vír, -u *м.* **1.** вѝхър, вѝхрѝшка: **vzdušný ~** ви-
хрѝшка; въздѝшен вѝхър; **potenciální ~** *физ.*
потенциѝлен вѝхър **2.** водовъртѝж, въртѝп:
vodní ~ водовъртѝж **3.** *прен.* вѝхър, водо-
въртѝж, кипѝж, стихѝя, разгѝр, хаѝс: ~ **boje,**
revoluce стихѝя, разгѝр, хаѝс на бѝй, на
револѝция; **ve ~u myšlenek** в хаѝса, вѝв ви-
хѝрѝнаѝмѝсѝ
кипѝж, стихѝя на живѝта; **vrhnout se do ~u**
života хвѝрля се, потѝпя се вѝв вѝхѝра, вѝв
водовъртѝжа на живѝта; **ve ~u tance** вѝв ви-
хѝра на танца **4.** вѝява, глѝчка: ~ **velkoměsta**
вѝявата, глѝчката на голѝмия град
vír|a, -y *жс.* **1.** (*v koho, v co*) вѝра (*в някого, в*
нецѝ); доверѝе, увѝреност, увѝдѝеност; надѝж-
да, *книж.* упѝвание: ~**a ve vlastní síly** вѝра,
увѝреност в собствѝните сѝли; **nabýt ~u** увѝря
се, увѝдѝя се; **mít ~u** ѝмам вѝра; вѝрвам; **chovat**
~u хрѝня вѝра; вѝрвам; **ztratit, pozbýt ~u** за-
гѝбя вѝра; престѝна да вѝрвам; **dodat někomu**
~u придѝм, додѝм на някого вѝра; **přikládat**
něčemu, někomu ~u ѝмам вѝра на някого, на
нѝцѝрѝмѝяѝнѝцѝ
слѝяпа, безкритѝчна вѝра; **to není k víře** това
не ѝ за вѝрване; **udělat něco v dobré víře** на-
прѝва нѝщо, увѝдѝн в прѝвѝротата си; **vlévat ně-**
komu ~u вдѝхвам, влѝвам, прѝливам на нѝ-

кого вѣра, увѣреност; подкрѣпам, поощрявам
някого **2.** вѣра, религия, изповѣданіе, *книж.*
вероизповѣданіе: **být bez ~y** атейст съм; ня-
мам вѣра, религия; **dát se na jinou ~u** мѣна
към другѣ вѣра; смѣня си вероизповѣданіето;
dát se na nějakou ~u присъединя се към някоя
религия; започна да изповѣдвам някоя рели-
гия; **mít nějakou ~u, vyznávat nějakou ~u**
изповѣдвам някаква вѣра, някаква религия

♦ **obráti se na jinou ~u** сменѣ си вѣру
в правѣта вѣра; **přestoupit, dát se na jinou ~u**
сменѣ си вѣзгледите, убеждѣніята; *разг.*
експр. сменѣ боята; измѣтна се като фърна-
джийска лопѣта; **šířit ~u ohněm a mečem** раз-
пространявам, насѣждам вѣрата с огън и мѣч;
drží to jako helvétská ~a, jako luteránská ~a, jako židovská ~a, jako turecká ~a (товѣ)
държи много здраво; направено е много
здро; по-здро от товѣ – здраве му кажѣ;
нищо не може да го раздѣли, скѣса, счѣпи *и*
под.; нѣма скѣсване, счѣпване *и* *под.*

virov|ý, virusov|ý, -á, -é 1. мед. вѣрусен: **~á infekce** вѣрусна инфекция; **~á chřipka** вѣрусен
грип **2. комп.** вѣрусен: **~ý boom** вѣрусен бѣм
virtuáln|í, -í, -í комп. виртуален: **~í realita** вир-
туална реалност

virtuos [-os/-ós], **-a** [-óza] *м.* виртуоз

virtuozit|a, -y жс. виртуозност

virtuózně нар. виртуозно

virtuózn|í, -í, -í виртуозен

vir|us, -u/-usu, vir, -u м. 1. биол. вѣрус **2. същ.**
и **počítačový ~ комп.** (компютѣрен) вѣрус: **v**
Internetu se šíří ~y, ale i antivirové programy
в Интернет се разпространяват вѣруси, но *и*
антивѣрусни програми

virusový жс. virový

virvál, -u м. разг. експр. дандания, гюрултѣя,
джангѣ *и* **obmávnost ♦** **dát ~vítam**
гюрултѣя, джангѣ

viržink|a, -y жс., по-рядко viržink|o, -a ср.
вирджинска пѣра

vířen|í, -í ср. 1. вдѣгане, завѣртане (във вѣз-
духа): **~í prachu** вдѣгане на прах **2. физ.**
завѣхряне, развѣхряне, турбулѣнция **3. муз.**
много бѣрзи, чѣсти удари; бѣрзо слѣдващи
едѣн след друг удари; бѣмкане, бѣмтѣне: **~í**
bubnů, kotlů бѣрзо слѣдващи едѣн след друг
удари на барабѣни, на тимпѣни; бѣмкане на
барабѣни, на тимпѣни

víř|it, -ím несв. 1. (со čím; со) вдѣгам, вѣртѣ,
завѣртам, разбѣрквам, пѣня, развѣхрям, *физ.*
завѣхрям (*нещо с нещо; нещо*): **~it vodu**
veslem пѣня водѣ с весло; **auto ~í prach** колѣта
вдѣга прах **2. същ. и víř|it se, обикн. третол.**
-í se вдѣга се, вѣрти се, завѣрта се, пѣни се;

физ. завѣхря се: **voda ~í** водѣта се вѣрти, пѣни
се; **sníh (se) ~í ve vzduchu** снежинки танцѣват
във вѣздуха **3.** вѣртѣ се, кѣржѣ, блѣскам се,
вѣхря се: **mušky ~í** мушѣи се вѣртѣт, кѣржѣт;
hlavou mi ~í myšlenky, představy в главѣта
ми се вѣртѣт, блѣска се мѣсли, предстѣви
5. обикн. третол. -í бѣмка, бѣмтѣ, бѣбѣти/
бѣбѣти; не стѣхва: **~í bubny, hlasy** чѣват се
начѣсто удари на барабѣни, гласѣвѣ; бѣмкат,
бѣят, не стѣхvat барабѣни; бѣбѣтѣт/бѣбѣтѣт,
не стѣхvat гласѣвѣ

vířiv|ý, -á, -é 1. вѣхров: **~ý pohyb физ.** вѣхрово
движѣние; **~á lázeň мед.** хѣдромасѣж; воден
масѣж **2.** вѣхрен, бѣен: **~ý tanec** вѣхрен танц
3. хаотѣчен, блуждѣещ, непостоянен: **ne-**
klidné, ~é myšlenky неспокоѣйни *и* хаотѣчни,
блуждѣещи мѣсли

vis, -u м. физкулт. вис; висѣщо положѣние

visac|í, -í, -í висѣщ; кѣйто е предназначѣнен за
висѣне, за окѣчване: **~í lampa** висѣща лампа;
~í kalendář калѣндѣр за окѣчване; настѣнен
калѣндѣр; **~í hodiny** стѣнен часѣвѣник; **~í zá-**
mek катинар

visačk|a, -y жс. етикѣт (за окѣчване): **~a s adresou**
u kufru окѣчен на кѣфар етикѣт с адрѣс; **~a s**
cenou na oděvu етикѣт с ценѣ върху дрѣха

visáž жс. vizáž

vise жс. vize

vis|et, -ím несв. 1. (kde; jak) висѣ; окѣчен, за-
кѣчен съм (*някѣде; никак*): **lustr ~í ze stropu** поли-
лѣят висѣ от тавѣна; полилѣят е окѣчен на
тавѣна; **na stěně ~í obraz** на стѣнѣта висѣ
картина; **kabát ~í na věšáku** палтѣто е окѣ-
чѣно, висѣ на закачалката; **~et za ruce** висѣ
хвѣнат за ръцѣ; **~et na šibenici** висѣ на бесѣлка;

♦

(*нѣчий*) живѣт висѣ на кѣсъм; (*някоѣ*) е на
кѣсъм от смѣртѣ; **ať ~ím, jestli...** *експр.* да
пѣкна, ако...; **~et na někom očima** не откѣсвам
поглед от някого; **~et někomu na ústech**
слѣшам някого внимѣтелно, напрѣгнато; глѣ-
дам, внимѣвам да не мѣ убѣгне нѣто еднѣ
дѣма на някого **2. (nad čím)** висѣ, увѣснал съм,
надвиснал съм; стоѣ, застѣнал съм непод-
вижно (*над нещо*): **mračno, kouř ~í nad**
městem облакѣт, димѣт е надвиснал над градѣ

♦

(*нѣщо*) скѣро ще се слѣчи; **něco**
~í nad někým jako Damoklův meč нѣщо е
надвиснало над някого като дамѣклеѣв мѣч
3. (nad čím; přes co; na kom, na čem) висѣ,
увѣснал съм, отпѣснат съм; висѣ отпѣснат (*на*
нещо; върху някого, върху нещо); *експр.* висѣ
(*върху някого, върху нещо; на някого, на*

нещо) като на закачалка: **ruce nečinně ~í** ръцете висят бездейно; ръцете са отпуснати в бездействие; **šaty na něm jen ~í** дрехите висят на него като на закачалка **4. (kde) експр.** увисвам, закъсвам, засядам, запещвам, заклещвам се (някъде): **auto zůstalo ~et v kopci** колата закъса на хълм, на байр **5. (na kot, na čet) експр.** много държа (на някого, на нещо); много съм привързан (към някого, към нещо); експр. душа давам, трепера (за някого, за нещо); не мога (да диям) (без някого, без нещо): **~et na svých dětech** душа давам, трепера за децата си; не мога (да диям) без децата си; **~et na své práci** много съм привързан към работата си; **~et na majetku** трепера за имота си **6. обикн. третол. -í (na kot) експр.** (някой, нещо) е (нечия) отговорност, грижа, работа, (нечие) задължение; (някой) е оставен, (нещо) е оставено (на някого): **výchova dětí ~í na ní** възпитанието на децата е нейна грижа **7. (-; kоти со; čím) разг. експр. жарг.** дължа, ймам да давам (на някого нещо): **~iš mi stovku** ймаш да ми даваш стотачка; **~íme tam třiceti korunami** там дължим, ймаме да даваме трийсет крони

visita, visitka, visitkový вж. vizita, vizitka, vizitkový

viska вж. whisky

vísk|a, -y ж. умал. селце: **malá ~a** малко селце

vísk|at, -ám нескв. (kоти v čet; koho – вин.) пося (на някого нещо; някого): **~at dítěti ve vlasech** пося косата на дете; **~at dítě** пося дете

viskosa, viskosimetr, viskosita, viskosní, viskosový вж. viskóza, viskozimetr, viskozita, viskózní, viskózový

viskóz|a, ж. хим. техн. вискоза

viskozimetr, -u м. физ. техн. вискозиметър: **kompensační ~** компенсационен вискозиметър

viskozit|a, -y ж. физ. вискозитет

viskózn|í, -í, -í физ. вискозен; който е с по-висок вискозитет; гъст и лепкав: **~í látka** вещество с по-висок вискозитет; **~í tekutina** течност с по-висок вискозитет

viskózov|ý, -á, -é вискозен; който е от вискоза; който се отнася до вискоза: **~é hedvábí** вискозна коприна

visut|ý, -á, -é обикн. спец. висящ: **~ý most** строит. висящ мост; **~á dráha, ~á lanovka** въжена линия; **~á hrazda** физкулт. трапец; **~é ventily** техн. висящи клапани; **~é vedení** електр. въздушна електропроводна линия

viš|eň, -ně ж. 1. бот. вишна/вишня (Cerasus) **2.** вишна/вишня; вишнево дърво: **kvetoucí ~eň** цъфнала вишна; **stará ~eň** стара вишна;

spadne z ~ně/jako by spadnul z ~ně (nazad, na břicho) разг. експр. шегов. гледа сякаш е паднал от луната, от Маре

viš|eň, -ě ж. 1. вишна/вишня (плод): **mísa ~í kupa** чиния

~i/no-често malinu разг. експр. няма да се закачи и на единия му зъб; кому зай, кому пай; за кого по-напред; няма да стигне на никого/за никого; ще бъде (като) капка в морето **2. рядко** вишна; вишнево дърво: **stará ~ě** стара вишна

višňovk|a, -y ж. 1. вишнówka: **nabídla jim ~u** тя ги почерпи с вишнówka **2.** вишнева градина: **založit, hlídat ~u** засадя, паза вишнева градина **3.** тояга, сопа, бастун (от вишнево дърво): **opírat se o ~u** подпирам се на тояга, на бастун **4.** лула (от вишнево дърво): **kouřit z ~y** пуша лула

višňově нар. вишнено, вишнево/вишново: **~ červený** вишневочервен; тъмночервен

višňov|ý, -á, -é 1. вишнев/вишнов: **~é dřevo** вишнево дърво; дърво, дървен материал от вишна; **~ý sad** вишнева градина; **~ý likér** вишнев ликьор **2.** вишнен; вишнев/вишнов: **~á barva** вишнен цвят; тъмночервен цвят

vít, viji/разг. viju нескв. 1. (со) вия, свивам, плета, сплитам, връзвам (нещо): **~ věnec** вия, плета венец; **~ kytku** свивам, връзвам букет **2. (со; со на со)** вия, навивам, намотавам (нещо; нещо на нещо, върху нещо): **~ nitě na cívku** навивам, намотавам конци на макара; **~ přízi v klubko** намотавам прещда на кълбо

vitalist|a, -y м. витален, жизнен, енергичен човек: **je to skutečný ~a** той е много витален, жизнен човек

vitalistk|a, -y ж. витална, жизнена, енергична жена: **je to ~a** тя е витална, жизнена жена

vitalit|a, -y ж. книж. **1.** виталност, жизненост; жизнена сила, енергия: **~a mládeže, národa** виталност на младежи хора, на народ: **mít v sobě hodně ~y** много съм витален, жизнен **2. биол.** виталитет

vitálně нар. книж. витално; жизнено, жизнерадостно, бодро, темпераментно: **~ se projevovat** давам израз на виталността, на темперамента си; проявявам се темпераментно

vitáln|í, -í, -í книж. **1.** витален, жизнен: **~í energie, síla** витална, жизнена енергия, сила **2.** витален, жизнен, жизнерадостен, бодр, темпераментен: **~í člověk** жизнерадостен човек

vitálnost, -i ж. книж. **1.** виталност, жизненост **2.** виталност, жизненост, жизнерадост, бодрост, темперамент, темпераментност

vitamin [-mi-/mí-], **-u** *м.* витамин: ~ **A, B, C, D** витамин A, B, C, D; **zelenina a ovoce jako zdroj** ~ú зеленчуци и плодове като източник на витамини

vitaminový [-mi-/mí-], **-á, -é** витаминен, витаминов: ~ý **obsah** витаминно съдържание

vitaminový *вж.* **vitaminový**

vítání, **-í** *св.* **1.** посрещане, приветстване: **slavnostní** ~í тържествено посрещане **2.** приветствие: **zahuhlat** ~í смотолёва приветствие

vítání, **-á, -é** **1.** който е добре дошъл; желан; приятен, мил: ~ý **host, společník** гост, компаньон, който е добре дошъл; желан, приятен гост, компаньон **2.** добре дошъл; желан, очакван, навременен, своевременно: ~á **příležitost** повод, който е добре дошъл; желан, навременен подходящ случай; ~á **pomoc** помощ, която е добре дошла; навременна помощ

vítat, **-ám** *несв.* **1.** (кого, со) приветствам, посрещам (с добре дошъл) (някого, нещо): ~at **hosty, zástupce cizího státu** приветствам, посрещам (с добре дошли) гости, представители на чужда държава; ~at **návštěvu polibkem, kyticí** посрещам гостенин/гостенка с целувка, с букет; **pěkně vás ~ám; buďte ~áni!** поздрав добре дошли! **2.** (кого – вин. jak) посрещам (някого някак): ~at **někoho s úsměvem, s hubováním** посрещам някого с усмивка, с кáраници; ~at **někoho nadávkami** посрещам някого с ругатни, с псувни **3.** (со) приветствам, приемам охотно (нещо): ~at **něčí spolupráci, pomoc** приветствам, приемам охотно нечие сътрудничество, нечие помощ

vítat se, **-ám se** *несв.* (s kým) поздравявам се, разменям си поздрав, приветствия при среща (с някого): ~at se s **přítelem, se známými** разменям си поздрав, приветствия при среща с приятел, с познати

vítěz, **-e** *м.* победител: ~ **ve válce** победител във война; ~ **zápasu, turnaje** победител в борба, в турнир; ~ **v literární soutěži** победител в литературен конкурс; **olympijský** ~ олимпийски победител, шампион

vítěz, **-it, -ím** *несв.* **1.** (nad kým; nad kým v čem čím) побеждавам, бия, повалям, надвивам, победявам (някого; някого в нещо с нещо); надделявам (над някого): ~it **nad soupeřem ve sportovním utkání** побеждавам противник в спортна среща; ~it **v soutěži** побеждавам в състезание; ~it **silou, obratností** побеждавам със сила, с ловкост **2.** (nad čím; –) побеждавам, надвивам, превъзможвам (нещо); надделявам; вземам, удържам връх (над нещо); (въз)тържествувам: **dobrá věc** ~í доброто (дело) побеждава, тържествува; **silná vůle** ~ila

nad strachem силната воля надделяваше над страха

vítězk|a, **-y** *ж.* победителка: **olympijská** ~a олимпийска победителка

vítězně *нар.* **1.** победно; с победа: ~ **zakončit válku** завърша война с победа **2.** победоносно, тържествуващо, тържествувайки; с победоносен вид: ~ **se usmát** усмивна се победоносно, тържествуващо; ~ **se na někoho podívat** победоносно, тържествуващо погледна някого

vítězní, **-á, -é** **1.** победен; победил; триумфатор: ~á **armáda** победна армия; ~é **družstvo** отбор-победител; победилите отбор **2.** победен, победоносен, триумфален: ~ý **postup** победен, победоносен ход, марш; ~ý **boj** победен бой; ~á **revoluce** победна, победоносна революция; ~á **branka** победен, триумфален гол; ~ý **oblouk** триумфална арка **3.** победоносен, тържествуващ: ~ý **úsměv** победоносна усмивка; ~ý **pohled** тържествуващ поглед

vítězosláv|a, **-y** *ж.* **1.** *книж.* малко *остар.* триумфално посрещане; тържество по случай победа; празненство, празнуване, честване на победа, на триумф: **chystat někomu ~u** готвя триумфално посрещане на някого **2.** *книж.* малко *остар.* триумф; военни почести; военна слава: **vracet se s ~ou z boje** връщам се от бой с военни почести **3.** *експр.* триумф, тържество: **zářit ~ou** сияя от триумф; **škodolibá ~a v pohledu** злорадо тържество в поглед

vítězoslavně *нар.* **1.** *книж.* малко *остар.* победно, победоносно, триумфално; с триумф: **vracet se z boje** ~ връщам се триумфално от бой **2.** *експр.* победоносно, тържествуващо, тържествувайки; с победоносен вид: ~ **se usmívat** усмивам се победоносно, тържествуващо

vítězoslavní, **-á, -é** **1.** *книж.* малко *остар.* победен, победоносен, триумфален: ~ý **vjezd králův** триумфално пристигане на крал **2.** *експр.* победоносен, тържествуващ, триумфатор: ~ý **pohled** тържествуващ поглед; ~ý **jasot** триумфаторско ликование

vítězstv|í, **-í** *ср.* **1.** (v čem; –) победа (в нещо): ~í **ve válce** победа във война; ~í **v lehkotletickém utkání** победа в среща по лека атлетика; ~í **ve volbách** победа в избори; изборна победа; **zasloužené** ~í заслужена победа; **těsné** ~í победа с малка разлика; *разг. експр.* победа на косяк; **dosáhnout** ~í удържам победа; победа; ~í **na body sport.** победа по точки

loňský vítěz победа; **Pyrrhovo** ~í *книж.* Пирова победа; **palma** ~í *книж. публ.* палма на първенството,

на победата; **odnést si palmu** ~í *книж. публ.* взема, отнеса палмата на първенството, на победата; **mít ~í v kapse** *разг.* победата ми е в кърпа вързана **2.** (*nad čím*) победа, триумф, тържество, (въз)тържествуване; вземане, удържане на връх (*nad нещо*): ~í **dobrá nad zlem** тържество на доброто над злото; ~í **odvahy nad nerozhodností** победа на смелостта над нерешителността

vítod, -u *м. бот.* телчарка (*растение*) (*Polygala*)

vítř, větru *м.* **1.** вятър: **silný, teplý, boční, čelní** ~ силен, топъл, страничен, насрещен вятър; **kosmický** ~ космически вятър; **vane, fouká** ~ вее, дъха вятър; **zvedl se** ~ вдигна се, излезе вятър; **být za větrem** на завет съм; **jet po větru** карам по посока на вятъра; **jít proti větru** вървя срещу вятъра; **příznivý** ~ благоприятен, ~~попътен~~ ♦ ~~честý-книж.сжаср.~~

dobrý, příznivý ~ *книж.* попътен, благоприятен вятър; ~ **v zádech** попътен вятър; **běžet, utíkat, letět jako** ~ *разг.* бягам, тичам, летя като стрела; бягам, тичам, летя по-бързо от вятъра; *разг. експр.* хвърча като финикиец; **být (rychlý, hbitý) jako** ~ *разг.* бърз съм като вятър; **být do práce jako** ~ *разг.* в работата/за работа съм като хала; в работата съм много оправен, нищо не ми се опира; **točit se, otáčet se jako** ~ *разг.* в работата, за работа съм като хала; в работата съм много оправен, нищо не ми се опира; **být do větru** *разг. експр. а)* вятърничав, несериозен съм; вятър ме вее на бяла кобила **б)** непостоянен съм; сменям си гаджетата като носни кърпички; **být (pořád) ve větru** *разг.* скитосвам, хайманосвам, хойкам; все ме няма; никакъв ме няма; кой ме знае къде съм, къде хойкам; **být (pěkně) za větrem** *разг.* стоя си, свръл съм си се на завет, на топло/на топличко; не рискувам; **být kam ~ tam plášť** *разг. експр. пейор.* като ветропоказател съм; като фурнаджийска лопата съм; измятам се като фурнаджийска лопата; на мене не може да се разчита; **dostat ~ z někoho, z něčeho** *разг.* хвана ме страх, шубе от някого, от нещо; **hnát někomu ~ do plachet** *разг.* наливам вода в нечия мелница; **honit** ~ *разг. а)* гоня вятъра; гоня Михаля; гоня тоя, дѣто дъха **б)** обичам да съм докаран, облечен по модата; гледам да не изоставам от модата **в)** рядко парадiram; самоизтъквам се; **chcát, čurat proti větru** *разг. експр. вулг.* пикая срещу вятъра; **chytit** ~ *разг. експр.* разбере, усѣтя откъде дъха вятъра; разбере, усѣтя, надъша каквѣ е работата, каквѣ е интифата; **jet, uhánět, běžet (jako) s větrem o závod** *разг. експр.* карам, препускам, тичам сякаш ме гонят,

сякаш са ме подгонили; **jít, plout proti větru** *разг.* вървя, плувам срещу течението; **mít ~ z někoho, z něčeho** *разг. експр.* имам (му) страх на някого, на нещо; някой ми е взел страха; страх ме е, шубе ме е от някого, от нещо; **mít ~ v sukních** *разг. експр.* не ме свѣрта на едно място; все скитосвам, хайманосвам, хойкам, развявам се; развявам байрака (*за момиче, за жена*); **mít ~ v zádech а)** имам попътен вятър; хванал съм попътен вятър **б)** ситуацията е в моя полза; обстоятелствата ме подкрепят; **mluvit, plácát do větru** *разг. експр.* говоря, приказвам, дрѣнкам, плѣщя врѣли-некипѣли, празни приказки; **nemluvit do větru** *разг.* не говоря напразно; не говоря на вятъра; не си хвърлям думите, приказките на вятъра; **ondulovat** ~ *разг. експр.* раздъвам, нагласям/нагласявам, натѣкмявам, разкрасявам, украсявам, фризiram нещата; **postavit se, schovat se za větrem** *разг. експр.* скрия се на завет; свра се на топло/на топличко; снѣша се, навѣда се, не рискувам; **přihnát se, vtrhnout někam jako** ~ *разг. експр.* нахѣлтам някъде като хала; **pustit něco do větru** *разг. експр. а)* спомена нещо; изпъсна се за нещо **б)** пъсна нещо покрай ушите си; **střílet do větru** *разг. експр. а)* говоря напосѣки, наслѣки **б)** правя нещо слѣпешката; правя нещо, бѣз да знам каквѣ ще излезе; **to je jako když mluví do větru, to je jako mluvit do větru** *разг.* все едно да говориш на вятъра; все едно да си хвърляш думите на вятъра; все едно, че говориш на глѣх; **točit se po větru** *разг. експр. пейор.* въртя се, както дѣхне вятърът; като ветропоказател съм; като фурнаджийска лопата съм; измятам се като фурнаджийска лопата; на мене не може да се разчита; ~ **v snopy vázat** *разг.* гѣбя си, пилѣя си времето; прѣливам от пѣсто в празно; наливам, нѣся вода с решѣто; **vědět, odkud ~ vane, fouká, věje** *разг.* знам/зная откъде дъха вятърът; **vyhodit/vyhazovat peníze do větru** *разг.* хвърля/хвърлям, прѣсна/прѣскам, пилѣя пари на вятъра; **vzít, sebrat někomu ~ z plachet** *разг. а)* осуетя, обѣркам нечии плѣнове, намерѣния **б)** избѣя орѣжието от рѣката на някого; обезорѣжѣ някого; **kdo seje ~, sklídí bouři** *пословица* който сѣе вятър, жѣне бѣри; ~ **fouká ze strniště** *иде ѣсен 2. само мн. větr[y, -ů м. минно* гѣзове, вѣздух, атмосфѣра: **dušivé, třaskavé větry (v dole)** задушливи, избухливи гѣзове (в мина) **3. метал.** вдѣхване на вѣздух: **sušený, horký** ~ (**ve vysoké peci**) вдѣхване на нагрѣт вѣздух (в дѣмненна пѣц); **vlhčený, vlhký** ~ вдѣхване на влѣжен вѣздух; **obohacený** ~ вдѣхване на обогѣтен вѣздух

4. миризма, следà (на животно): **pes chytil** ~ кучето надъши следà; **pes ztratil** ~ кучето загуби следàта, вèче не надъшва (преслèдваню)жвòно♦ **náhlý**раззм добър нòх; ймам ýсет за нещàта; усещам нещàта 5. само мн. **větr|y, -ů** м. (стомàшни) гàзове: **mít** ~у ймам гàзове; **trpět na** ~у стрàдам от гàзове
vitrín|a, -y жс. витрина: **muzejní** ~у музèйни витрини
vitrínk|a, -y жс. умал. витринка
vitrit, -u м. минно витрèн
vivace [-váče] нар. муз. вивàче; живо, бързо
vizáž, -e жс. разг. физионòмия, лицè: **zajímavá, známá** ~ интересна, познàта физионòмия
vizážist|a, -y м. визажист: **spolupráce s nejlepšími** ~у сътрýдничество с най-добрите визажисти; **slunce je nejlepší ~a** прен. слънцето е най-добрият визажист
vizážist|ka, -ky жс. визажистка: **soustředěná práce ~ek** съсредоточèна рàбота на визажисти
viz|e, -e жс. книж. 1. визия, видèние: **prorocká ~e** прорòческо видèние 2. прен. визия, идèя, представа: **umělecká ~e** художествена визия, идèя, представа
vizit|a, -y жс. мед. визитация: **ranní, velká ~a** сýтрешна, глàвна визитация
vizitk|a, -y жс. 1. визитна кàрточка; разг. визитка: **dát někomu svou ~u** дàм на някого визитката си; ~а **dobré práce** прен. свидетелство за добра рàбота 2. фотогр. жарг. мàлка снимка (формат 5 x 9 см) 3. излизане, представяне, пред пýблика; пýблична изява: **první ~a zpěvačky** първа пýблична изява на певица
vizitkář, -e, vizitkovník, -u м. визитник: **poříditi si nový** ~ кúпя си нòв визитник
vizitkov|ý, -á, -é кòйто е с големинà на визитна кàрточка: ~ý **formát** фотогр. жарг. формат 5 x 9 см
vizmut, -u м. хим. бисмýт (Bi)
vizmutov|ý, -á, -é хим. бисмýтен/бисмýтов; кòйто се отнàся до бисмýт: ~é **sloučeniny** съединèния на бисмýта
vízov|ý, -á, -é визов: ~á **povinnost** визово задължèние; ~é **oddělení** визов отдел
vizuálně нар. книж. визуàлно: ~ **účinná představa** визуàлно въздèйстваща представа
vizuáln|í, -í, -í книж. визуàлен: ~í **paměť** визуàлна пàмет
vizuálnost, -i жс. книж. визуàлност
víz|um, -a ср. виза: **dostat ~um** полúча виза; **vydat ~um** издàм виза; **vstupní, průjezdní, výjezdní ~um** вхòдна, транзитна, изходна виза

vížk|a, věžičk|a, -y жс. умал. мàлка кýла; кýличка: **četné věže a ~y zámku** многобрòйни кýли и кýлички на зàмък
vjedno нар. в еднò цяло: **splynout** ~ обикн. мн. слèем се в еднò цяло
vjem, -u м. книж. псих. филос. възприятие: **zrakový, sluchový, čichový** ~ зрительнò, слýхово, обонятелно възприятие
vjet, vjedu несв. 1. (кат) влèза, навлèза (някòде) (с превозно средство; за превозно средство): **vlak vjel do nádraží** влèктът влèзе, навлèзе в гàра; ~ **autem do garáže** вкàрам колà в гарàж; **cyklisté vjeli do cíle** велосипедистите стигнаха фìниша, навлèзоха вèв фìниша, прекосìха фìнишàния♦ **vyježděných kolejí** разг. влèза, вèрна се в стàрите рèлси 2. (do čeho) експр. врèжа се, блèсна се (в нецò); налетя, врèхлетя (вèрху нецò) (с превозно средство; за превозно средство): **rychlík vjel do nákladního vlaku** бързият влèк се врèза в товàрен; **auto vjelo do stromu** колàта се блèсна в дървò 3. (do čeho) експр. шмýгна се, пèхна се, вмèкна се (в нецò): **pes vjel do nory** кучето се шмýгна в дýпка 4. (do čeho; čím do čeho) експр. брèкна (в нецò; с нецò в нецò): ~ **rukou do kapsy** брèкна с рькà в джòб 5. (do čeho; komu do čeho) експр. влèза, забия се (в нецò; на някого в нецò): **nůž mu vjel do ruky** нòжът се заби в рькàта му; **hůl vjela do měkké půdy** бастýнът се забвèа в мèккòтò♦ **sbíhat pásu** обикн. мн. разг. експр. хвàнем се за косите, за гýшите (с някого); счèпкаме се, сбìем се 6. обикн. третол. **vjede** (do koho) експр. обзèме, обхвàне, завладèе; разг. експр. прихвàне, прихвàнал е (някого): **vjel do něho vztek** обзòдèеца♦ **státbýt?** разг. експр. каквò те е прихвàнало? какви те прихвàщат? **vjel do ní čert** (при)хвàнаха я дýволите; тjà напràво полудя, пощуря, пощрьклà
vjezd, -u м. 1. влизане, навлизане, пристигане (с превозно средство): **slavnostní ~ panovníka do města** тържèствено влизане на владèтел в гràд: ~ **vlak do stanice** навлизане, пристигане на влèк в гàра/на гàра; **zákaz ~u motorových vozidel a)** забрàна за влизане на мотòрни превòзни срдèства б) забранèно за мотòрни превòзни срдèства; ~ **zakázán** влизането забранèно (за превозни средства) 2. вхòд, подстýп; отклонèние, мjàсто за влизане (за превозни средства): ~ **do dvora** вхòд към двòр (за превозно средство); **rozšířený ~ na most** подстýп, разширèние преди мòст; ~ **na dálnici** отклонèние, мjàсто за влизане, за кàчване на магистрàла

vjezdov|ý, -á, -é входен; който се отнася до вход, до влизане (на превозни средства): **~á výhybka** ж.п. входна стрелка

vjížd|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. **1.** (кат) влизам, навлизам (някъде) (с превозно средство; за превозно средство): **vlak ~í do nádraží** влакът влиза в гара; **~ět autem do garáže** вкарвам кола в гараж; **cyklisté právě ~ějí do cíle** велосипедистите тъкмо навлизат във финиша; **~ědostarých kolejí, do vyježděných kolejí** разг. влизам, връщам се в старите релси **2.** (do čeho) експр. връзвам се, блъсвам се, блъскам се (в нещо); налетявам/налятам, връхлетявам/връхлятам (върху нещо) (с превозно средство; за превозно средство): **pozoroval, jak rychlík ~ěl do nákladního vlaku** той наблюдаваше как бързият влак се връзва в товарния **3.** (do čeho) експр. шмугвам се, пъхам се, вмъквам се (в нещо): **~ět do nory** шмугвам се в дупка **4.** (do čeho; čím do čeho) експр. бръквам, бъркам (в нещо; с нещо в нещо): **~ět rukou do kapsy** бръквам с ръка в джоб **5.** (do čeho; komu do čeho) експр. влизам, забивам се (в нещо; на някого в нещо): **s hrůzou viděla, jak mu nůž ~ěl do ruky** тя с ужас видя как ножът се забива в ръката му **6.** обикн. третол. -í (do koho) експр. обзема, обхваща, завладява; разг. експр. прихваща (някого) ♦ **cotodotěbe-?!** как те прихващат?

vkáp|nout, -nu св. (со кат) капна, накапа (нещо някъде): **~nout někomu atropin do oka** капна на някого атропин в окото

vkład, -u м. **1.** фин. банк. влог, депозит: **volný, neterminovaný** ~ безсрочен влог; **termínový, terminovaný** ~ срочен влог; **vázaný, vinkulovaný** ~ условен влог; влог с условие, с модалитет; диспозитивен/диспозитивен влог; **promlčení ~u** обездвижване, замразяване на влог; **celková výše ~u** обща сума, размер на влог; **~ dělá, činí padesát tisíc korun** влогът възлиза на петдесет хиляди крони; **provést** ~ открива влог; **mít** ~ имам влог; **vybrat** ~ закрива влог **2.** по-рядко вноска: **první ~ činil dva tisíce korun** първата вноска възлизаше на две хиляди крони **3.** влог, дял, капитал: **základní ~** фин. банк. основен влог; основен дял; основен капитал; **~ do společného podnikání** влог в съвместно предприемачество, в съвместен бизнес; **~ do hry** залог в игра **4.** прен. книж. влог, принос: **cenný ~ do světové kultury** ценен принос в световната култура

vkład|at, -ám неск. **1.** (со, koho кат) слăгам, пъхам, подпъхам, вмъквам; книж. рядко

влăгам (нещо някъде): **~at list do knihy** слăгам лист между страници на книга; подпъхам лист в книга; **~at peníze do zásuvky** слăгам, пъхам в кошелек ♦ **~at někomu do úst** влăгам нещо в устата на някого; **~at za někoho ruku do ohně** минăвам през огън и вода за някого; влизам за някого и в огъня **2.** (со кат) книж. поставям, слăгам (нещо някъде): **~at někomu na hlavu královskou korunu** поставям кралска корона на нечия глава ♦ **~at někomu do ramene** влăгам ръка срещу някого; удрям някого **3.** (со do čeho) влăгам, внасям, инвестирам (нещо в нещо): **~at kapitál do podniku** влăгам, инвестирам капитал в предприятие **4.** (со do čeho) по-рядко внасям, влăгам, депонирам, депозирам (нещо в нещо): **~at peníze na spořitelni knížku** внасям пари в спестовна книжка **5.** (со na koho) книж. възлăгам (нещо на някого): **~at na někoho těžký úkol** възлăгам на някого трудна задача ♦ **~at někomu do ruky** влăгам възлăгам надěждите си на нещо, на някого

vkład|at se, -ám se неск. (do čeho) **1.** намесвам се, замесвам се, набърквам се, забърквам се (в нещо): **~at se do hádky** намесвам се в каварница, в кавга; **sám se do toho ~á** сам се замесва в тая работа **2.** заемам се (с нещо); залавям се, хващам се (за нещо): **~at se do práce** залавям се за работа

vkładatel, -e м. вложител, депозитор, депонент, депозант: **drobní ~é** дребни вложители

vkładatelsk|ý, -á, -é вложителски, депозиторски, депонентски; който се отнася до вложител: **~é úspory** вложителски спестявания; спестявания на вложители

vkładn|í, -í, -í фин. банк. влогов, депозитен; който се отнася до влог, до депозит: **~í knížka** влогова, спестовна книжка

vkładov|ý, -á, -é в съчет. **~ý list** фин. банк. договор за срочен влог

vkleče нар. клечейки, клечешком, клечешката: **mýt podlahu** ~ мия под клечешком, клечешката

vklin|it, -ím св. (со, рядом koho кат) **1.** вклиня, вмъкна, натикам, набутам, приклепя, заклепя (нещо, някого някъде): **~it zavazadlo mezi kufry** вклиня, вмъкна, натикам, набутам багаж между кufари; **být ~ěn mezi sedadly** вклинен съм, приклепен съм между седалки **2.** книж. вклиня, вмъкна (нещо, някого някъде): **~it postavu do děje** вмъкна герой, действащо лице в действие

vklin|it se, -ím se св. (кат) **1.** вклиня се, вмъкна се, натикам се, набутам се, приклепя се, за-

клещѣ се (някъде): **železniční vozy se při srážce do sebe ~ily** при сблъсъка железопътните вагони се бяха вклинили един в друг **2.** вклиня се, врѣжа се, навляза (някъде)

vkliň|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со, по-рядко *koho kam*) рядко **1.** вклинявам/вклиням, вмѣквам, натѣквам, набутвам, приклещвам, заклещвам (нещо, някого някъде) **2.** книж. вклинявам/вклиням, вмѣквам (нещо, някого някъде)

vkliň|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (kam) **1.** рядко вклинявам се/вклиням се, вмѣквам се, натѣквам се, набутвам се, приклещвам се, заклещвам се (някъде) **2.** вклинявам се/вклиням се, врѣзвам се, навлизам (някъде): **moře se ~uje do pobřeží** морето се врѣзва в сұшата **vklozúv|at, -ám** нескв. **1.** (kam) плѣзвам се, пропѣлзѣвам, влизам, навѣрам се, мұшвам се, шмұгвам се (някъде): **~at do díry** шмұгвам се, навѣрам се, пропѣлзѣвам в дұпка **2.** (do čeho) нахлұзвам (си), намѣквам (си) (нещо): **~at do trepek** нахлұзвам (си) чѣхли **3.** (kam) експр. промѣквам се, прокрѣдвам се, провѣрам се, вмѣквам се, мұшвам се, шмұгвам се (някъде): **~at do domu** промѣквам се, вмѣквам се в дѣм, в кѣща

vklozúv|nout, -nu св. **1.** (kam) плѣзна се, пропѣлзѣ, вляза, наврѣ се, мұшна се, пѣхна се, шмұгна се (някъде): **had ~l do díry** змията се плѣзна, шмұгна се в дұпка; **~nout pod prošívanou přikrývkou** мұшна се под юргѣн **2.** (do čeho) нахлұза (си), намѣкна (си) (нещо): **~nout do bot** нахлұза (си) обұвки; **~nout do šatů** нахлұза (си) дрѣхи **3.** (kam) експр. прокрѣдна се, промѣкна се, проврѣ се, вмѣкна се, мұшна се, шмұгна се: **~nout tiše do pokoje** промѣкна се, прокрѣдна се тихо в стѣя

vkrád|at se, -ám se нескв. **1.** (kam) влизам, вмѣквам се крадешкѣм; прокрѣдвам се, промѣквам се (някъде): **~at se do cizího domu** прокрѣдвам се, влизам крадешкѣм в чұжд дѣм, в чұжда кѣща **2.** обикн. третол. **-á se** (kam; komu kam) книж. прокрѣдва се, изскѣча, избѣива, появява се (някъде; на някого някъде): **slzy se jí ~ají do očí** сълзи се прокрѣдват в очѣте ѝ; сълзи избѣиват в очѣте ѝ

vkrást se, vkradu se св. **1.** (kam) вляза, вмѣкна се крадешкѣм; прокрѣдна се, промѣкна се (някъде): **~ se přes plot do cizí zahrady** прокрѣдна се, вмѣкна се крадешкѣм през ограда в чұжда **2.** обикн. третол. **vkrade se** (kam; komu kam) книж. прокрѣдне се, изскѣчи, избѣи, появи се (някъде; на някого някъде): **slzy se jí vkradly do očí** сълзи се прокрѣднаха в очѣте ѝ

vkroč|it, -ím св. (kam) книж. прекрѣча, встѣпя, вляза, навляза, стѣпя (някъде): **~it do místnosti** вляза в помещѣние; **~it do dveří** прекрѣча през врата; **neopatrně ~it do jízdni dráhy** не-
vkroč|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (kam) книж. прекрѣчавам, встѣпвам, влизам, навлизам, стѣпвам (някъде): **~ovat do dveří** прекрѣчавам през врата

vkus, -u м. **1.** вкус; ѹсет към красѣвото: **jemný, vytřibený** ~ изискан вкус; **byť zařízený s ~em** обзавѣдено с вкус жилище; **projevit** ~ проявя, покажа вкус; **mít** ~ ѹмам вкус; **vypěstovat si** ~ сьздам си вкус; **vypěstovat v někom** ~ възпѣтам у някого вкус; **zkazit něčí** ~ уврѣдя, поврѣдя, развала нѣчий вкус **2.** вкус; предпочѣтанѣ, стил: **literární** ~ литературен вкус; **měšťácký** ~ еснафски вкус; **uplatnit svůj** ~ налѣжа своѣ стил, свѣето вижданѣ; **vybrat si** ~ прѣбѣрѣ се; **~it** прѣбѣрѣ на вкус; **~it** прѣбѣрѣ на предпочѣтанѣ; **být podle ~u někoho** по вкуса на някого сѣм **vkusně** нар. с вкус, с ѹсет (към красѣвото); из-
vkusnost, -í ж. изѣщество, изѣщност, изѣсканост, елегѣнтност: **~ nábytku** изѣщество на мѣбели; **~ obleku** елегѣнтност на костѣм

vkusný, -á, -é **1.** изѣщен, изѣскан, елегѣнтен; направѣн, изработѣн, пригѣтѣн с вкус; из-
vkusně нар. с вкус, с ѹсет (към красѣвото); из-
vkusnost, -í ж. изѣщество, изѣщност, изѣсканост, елегѣнтност: **~ nábytku** изѣщество на мѣбели; **~ obleku** елегѣнтност на костѣм

vláč|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í, по-рядко vláč|it, -ím нескв. **1.** (koho, со odkud kam) влѣча, влѣка, мѣкна, тѣгля, дѣрпам (някого, нещо отнякъде нанѣкъде): **~et sukni po zemi** влѣча полѣта си по земѣята; **padák ~el výsadbáře po louce** парашутѣт влѣчѣше парашутѣста по ливѣдата **2.** само **vláč|et, -ím** (koho – вин. odkud kudy kam) експр. влѣча, мѣкна, вѣдя, развѣждам

(някого отнякъде през някъде нанякъде): ~et **turisty po památkách** мъкна, влача туристи по (исторически) паметници **3. само vláčet, -ím (koho – вин. kat) експр.** влача, влека, мъкна, вѝдя насыла (някого някъде): ~et **lidi k výslechu** насыла вѝдя, мъкна хѝра на разпит **4. (co, по-рядко koho) експр.** със зѝр, едѝа влача, мъкна, тѝгля, дѝрпам, нѝся (нещо, някого): ~et **těžký kufr** едѝа нѝся, мъкна кѝфар **5. (co) бранѝвам (нещо): ~et zorané pole** бранѝвам изорана нѝва

vláčet se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se, по-рядко vláčít se, -ím se нескв. 1. обикн. третол. -í se (kde) влачи се, влече се, мъкне се (някъде): **vlečka se ~ela po zemi** шлѝйфѝт се влачеше по земята **2. (-; kudy; čím) експр.** със зѝр, едѝа се влача, мъкна се; едѝа вѝрвѝ (-; някъде; през нещо): ~et **se ulicemi** влача се, скѝтам, бродѝ из ѝлиците; ~et **se sněhem** едѝа вѝрвѝ през снегѝ **3. само vláčet, -ím (s čím, по-рядко s kým) експр.** със зѝр, едѝа влача, мъкна, нѝся (нещо, някого): ~et **se s nákladem** едѝа влача, мъкна товѝр; ~et **se s dítětem do schodů** едѝа нѝся, мъкна детѝ по стѝлби; едѝа се изкачвам с детѝ на рѝце по стѝлби

vláčně нар. 1. еластично, гѝвкаво: ~ se pohybovat дѝвѝжа се гѝвкаво **2. провлѝчено, разтегливо: mluvit ~** говорѝя провлѝчено

vláchnět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. омѝквам, отпу-скам се; и третол. стѝва мѝк, отпу-снат, разтеглив; запѝчва да се тѝчи: těsto ~í тестѝто се отпу-ска, омѝква; **její tělo ~ělo прен.** тѝлото ѝ се отпу-скаше, омѝкваше

vláčnost, -i жс. 1. мекотѝ, отпу-снатост, разтегливост: ~ těsta отпу-снатост, разтегливост на тестѝ **2. еластичност, гѝвкавост: ~ pohybu** еластичност, гѝвкавост на дѝвѝжения

vláchný, -á, -é 1. мек, отпу-снат, разтеглив: ~é těsto мѝко, отпу-снато тестѝ **2. еластичен, гѝв-кав: ~é pohyby** еластични, гѝвкави дѝвѝжения

vlád|a, -y жс. 1. правѝтелство; министѝрски съ-вѝт; съвѝт на министрите; публ. кабинет: ~a republiky правѝтелство на репѝблика; **předseda ~y** министѝр-председатѝл; премиѝр; **člen ~y** члѝн на правѝтелство; министѝр; **usnesení ~y** правѝтелствено решѝние, постановлѝние; **sestavit, vytvořit, jmenovat ~u** съставѝ, обра-зѝвам, обяѝв правѝтелство; **vystoupit z ~y** излѝза от правѝтелство; напѝсна правѝтел-ство; **rozpustit, svrhnout ~u** разпѝсна, свѝля правѝтелство; **jednalo se o tom ve ~ě** товѝ се ~~бѝше разпѝсано~~

hlása книж. марионѝтно правѝтелство; **stínová ~a** книж. правѝтелство, кабинет в сѝнка **2. (-; nad čím, nad kým)** управлѝние, власт (над

нещо, над някого): **nabýt ~y** придѝбѝя власт; поѝма управлѝние; **mít ~u** ѝмам власт, упра-влѝние; **ztratit, pozbýt ~u** загѝбѝя власт, упра-влѝние; **ujmout se ~y** поѝма власт, управлѝ-ние; **nastoupit ~u** встѝпя вѝв власт; поѝма власт, управлѝние; **vzdát se ~y** откажа се от власт, от управлѝние; **postoupit ~u někomu** преотстѝпя власт, управлѝние на някого; **vzít ~u do svých rukou** взѝма власт, управлѝние в своѝ рѝце **3. управлѝние, владѝчество, го-спѝдство, царѝване: za ~y Karla IV.** по врѝме на управлѝнието, на владѝчеството на Кѝрел IV; **skončila ~a jedné strany** свѝрши госпѝд-ството на еднѝ-едѝнствена пѝртия; **~a zimu** ~~прѝходѝ зимѝ~~

pátrně komu отстѝпя трѝна, властѝ на някого **4. власт, надмѝощие, въздѝйствиѝ: ~a ženy nad mužem** власт на женѝта над мъжѝ; въздѝйствиѝ на же-нѝта върху мъжѝ **5. сѝла; контрол, самообла-дѝние: ležet bez ~y** лежѝ без сѝли, безсѝлен, неподѝвѝжен; **ruka visela bez ~y podle těla** ~~ръка висѝше покрѝйто~~ **byť bez ~y a)** в безсѝзнѝние сѝм б) неподѝвѝжен, парализѝран сѝм; **mít ~u (nad něčím)** ѝмам контрол (върху нѝщо); (нѝщо) е в рѝцѝте ми; владѝя положѝнието; **pozbýt ~y, ztratit ~u nad někým, nad něčím** загѝбѝя контрол върху ня-кого, върху нѝщо; някой, нѝщо се изплѝзне от рѝцѝте ми; **pozbýt ~y, ztratit vládu nad sebou a)** изгѝбѝя равновѝсие, контрол над тѝлото си и падна б) изгѝбѝя власт, контрол над себѝ си; изгѝбѝя самоконтрол, самообладѝние

vladař, -e м. владѝтел, монарх: ~i z rodu Přemyslova владѝтели от династѝята Прѝе-мисловци

vladařk|a, -y жс. владѝтелка

vladařsk|ý, -á, -é владѝтелски: ~ý dům владѝ-телски дѝм

vládc|e, -e м. 1. владѝтел, монарх: neomezený ~e абсолѝтен монарх, владѝтел; **středověký ~e** средновековен владѝтел; **samozvaný ~e** са-мозѝван монарх; самозѝванѝц **2. обикн. експр.** госпѝдѝр, повелѝтел; **рядко** властѝлѝн, власт-ник; **političtí ~ové** политѝчески госпѝдѝри; ~e v domácnosti повелѝтел, госпѝдѝр, тѝранѝн вкѝщи

vládkyn|ě, -ě жс. 1. владѝтелка: před ~í пред владѝтелката **2. обикн. експр.** госпѝдѝрка, повелѝтелка, **рядко** властѝлѝнка, властѝница; **Angličané nazývali svou zemi ~í moří** англи-чанѝте наричали странѝта си повелѝтелка, госпѝдѝрка на морѝтата

vládn|í, -í, -í 1. правѝтелствен: ~í delegace правѝ-телствена делегѝция; ~í činitelé правѝтел-ствени фѝктори; ~í krize правѝтелствена крѝ-

за; **~í program** правителствена програма; **~í usnesení** правителствено решение, постановление; **~í návrh zákona** юрид. правителствен проектозакон **2.** който се отнася до управление: **~í systém, forma** система, форма на управление

vládnouc|í, -í, -í 1. властващ, господстващ: **~í dynastie** властваща династия; **~í ideologie** господстваща идеология **2.** управляващ: **~í strana** управляваща партия

vládnout, -nu нескв. **1.** (–; *koti, četu/nad kým, nad čím*) на власт съм; управлявам (някого, нещо): **kdo tam nyní ~ne?** кой сега е там на власт? кой сега управлява там? **~nout zemi, národní vládu** управлявам държава **~nout železnou rukou** управлявам с твърда, с желязна ръка **2.** (–; *koti, četu/nad kým, nad čím*) властвам (над някого, над нещо); управлявам, владя (някого, нещо): **země, v níž ~ne král** страна, в която властва, управлява крал; **král Václav IV. ~l 41 roků** крал Вацлав IV управлявал 41 години **3.** (–; *kým, čím*) управлявам, командвам (някого, нещо); разг. въртя (нещо); (нещо) е моят царство: **~nout v domácnosti** командвам домакинство; въртя домакинство

~nout pé nize ~nou světem поговорка парите управляват светъ; парите въртят светъ; **nevědek světem ~ne** поговорка това е черна неблагодарност **4.** (*kým, čím/nad kým, nad čím*) налагам волята си (на някого, на нещо); командвам (някого, нещо); властвам (над някого, над нещо): **~la nad ním žena a)** над него властваше жена **б)** командваше го жена му **5.** (*čím, kým*) разполагам (с нещо, с някого); разг. господар съм (на нещо, на някого): **~nout množstvím peněz** разполагам с голямо количество пари; **ne~nout svým časem** не разполагам с времето си; не съм господар на времето си **6.** (*čím*) владя (нещо); разг. майстор (на нещо) съм; добър съм (в нещо); бива ме (да правя нещо): **~nout dobře štětcem** владя добре четката; майстор на четката съм; добър художник съм; **~nout dobře perem** майстор на перото съм; добър писател съм; **~nout jazykem** имам дар слово; бива ме да говоря; красноречив съм **7.** (*čím*) владя, контролирам, движа (обикн. части на тялото); (нещо) ми е неподвижно, не се движи: **~nout svým rozumem** владя разума си; с всичкия съм си; **ne~nout jazykem a)** (пиян съм и) езикът ми се преплита, не мога да си обръщам езика, не мога да говоря **б)** (парализиран съм и) не мога да говоря; **ne~ne nohama** не си владее краката; не може да си движи краката **8.** обикн. *третол. -ne*

(*kde*) царь, господства (някъде): **~ne tam nepořádek** там царь безпорядък; **~lo tam ticho** там цареше тишина; **v módě ~ly krátké sukně** в модата господстваха късите полї; **~ne názor, že...** господства мнението, че...

vládychtivost, -i жс. властолюбие: **lidská ~** човешко властолюбие

vládychtiv|ý, -á, -é властолюбив: **~ý člověk** властолюбив човек

vladyck|ý, -á, -é истор. който се отнася до дребен благородник; дребноблагороднически: **~ý stav** дребноблагородническо съсловие

vladyk|a, -y м. истор. дребен благородник

vláh|a, -y жс. влага: **květiny bez ~y** цветята вехнат; **zadržet ~u v půdě** запазя влагата в почвата

vlah|ý, -á, -é прохладен, хладък: **~ý déšť** прохладен, хладък дъжд; **~ý větrík** прохладен ветрец; **~é letní večery** прохладни летни вечери

vlaječk|a, -y жс. умал. знаменце, флагче: **mávat ~ou** махам със знаменце; размахвам знаменце **vlajíc|í, -í, -í** веещ се, развяващ се, ветреещ се; развят: **~í prapory** развяващи се, развети знамена

vlajk|a, -y жс. знаме, флаг: **státní ~a** национален флаг; **prezidentská ~a** президентски флаг; **olympijská ~a** олимпийски флаг; **putovní ~a** преходно знаме; **pirátská ~a** пиратско знаме; **vztyčit ~u** вдигна флаг, знаме; **spustit ~u** спуснато (до средата на пилона) знаме (*при официален траур*)

vlajkonoš, -e м. **1.** знаменосец: **~i v čele průvodu** знаменосци начело на шествие, на манифестация **2.** обикн. мн. **vlajkonoši, -ů** м. разг. млади футболни запалнянковци, фенове (*размахващи знамена и обикн. вършещи безобразия*); хулигани

vlajkosláv|a, -y жс. украса със знамена, с флагове: **město tonulo ve ~ě** градът беше окичен със знамена

vlajkov|ý, -á, -é флагов; който се отнася до флаг, до знаме: **~á výzdoba** украса със знамена, с флагове; **~á látka** плат за знамена; **~ý důstojník** мор. флагман; командир на ескадра; **~á lod'** мор. флагмански кораб; флагман; **~á abeceda** мор. флагова азбука; **~é signály** мор. флагмански

~ádiř|a, -y жс. флагман, символ, визитка на нещо: **nová laserová tiskárna se stala ~ou lodí firmy** новият лазерен принтер се превърна във визитка на фирмата

vlak, -u м. **1.** влак: **elektrický ~** електрически

влак; **expresní** ~ експресен влак; **manipulační** ~ *ж.п.* сервизен влак; **nákladní** ~ товарен влак; **obrněný** ~ *воен.* брониран влак; **osobní** ~ пътнически влак; **posunovací** ~ *ж.п.* маневрен влак; **průběžný** ~ *ж.п.* транзитен влак; **pří-
mý** ~ *ж.п.* директен влак; **ucelený** ~ *ж.п.* мар-
шрутен влак; **zvláštní** ~ извънреден влак;
sestavit ~ *ж.п.* композирам влак; **rozpustit** ~
ж.п. декомпозирам влак; разкача вагони на
влакова композиция; **zmeškat** ~ изпусна влак;
nastoupit do ~u кача се на влак; **jet, cestovat
~em** пътувам с влак; **vystoupit z ~u** слъза от
влак; **ujet poslední** ~ *разг.* изпусна, изтърва и по-
следния влак **2. ж.п. трансп.** композиция;
вагони; **рядко** влак; ~ **elektrické dráhy** трам-
вайна композиция; вагони на трамвай; ~ **me-
tra** влак, вагони на метро
vlák|at, -ám *несв. (koho, so kam)* примамя, под-
мамя, прилжа, подлжа, излжа (*някого, нецо*)
да влезе (*някъде*): ~ **at nepřítel do sou-
těsky** примамя, прилжа враг, неприятел да
влезе в дефиле; ~ **at myš do pasti** прилжа,
излжа мишка да влезе в капан; хвана мишка
в капан; ~ **at nepřítel do sou-
těsky** примамя, прилжа враг, неприятел да
влезе в дефиле; хвана врага в капан
vlákénk|o, разг. vlákýnk|o, -a *ср. умал.* вла-
кынец
vlákníc|e, -e *ж. бот.* вълчи зъб (*Inocybe*)
vláknin|a, -u *ж. събир.* **1.** влакна: ~ **a rostlin**
влакна на растения; ~ **a ovoce** влакна на пло-
дове **2. спец.** каша от влакнест материал:
textilní ~ *а текст.* каша от текстилни влакна
vláknitý, -á, -é влакнест: ~ **ý materiál** спец. влак-
нест материал; ~ **á surovina** спец. влакнеста
суровина; ~ **é maso** влакнесто месо; *разг.* месо
на конци; ~ **é podhoubí** бот. влакнест мицел
vlákn|o, -a *ср. 1. същ. и спец.* влакно: **acetátové**
~ о ацетатно влакно; **akrylové** ~ о акрилно влак-
но; **azbestové** ~ о азбестово влакно; **bavlněné**
~ о памучно влакно; **buničínové, celulózové** ~ о
целулозно влакно; **čedičové** ~ о базалтово
влакно; **dřevní** ~ о дървесинно влакно; **hed-
vábné** ~ о копринено влакно; **chemické** ~ о
химично влакно; **jutové** ~ о ютено влакно;
kapronové ~ о капронено влакно; **kazeinové/
kaseinové** ~ о казеиново влакно; **konopné** ~ о
конопено влакно; **lněné** ~ о ленено влакно;
lýkové ~ о ликово влакно; **mrtvé** ~ о мъртво
влакно; **nervové** ~ о нервно влакно; **polyami-
dové** ~ о полиамидно влакно; капрон; **přírodní**
~ о естествено влакно; **retikulární** ~ о ретику-
лярно влакно; **rostlinné** ~ о растително влак-
но; **skleněné** ~ о стъклено влакно; **staplové** ~ о

щъпелно влакно; **struskové** ~ о шлаково влак-
но; **syntetické** ~ о синтетично, неорганично
влакно; **umělé** ~ о изкуствено влакно; **viskó-
zové** ~ о вискозно влакно; **vlněné** ~ о вълнено
влакно; **zeinové** ~ о зейново влакно **2.** нишка:
drátěné ~ о метална нишка; жичка; ~ о **pavu-
činy** нишка паяжина
vlakov|ý, -á, -é влаков; който се отнася до влак:
~ **á doprava** *трансп.* влаков транспорт; ~ **á
souprava** *ж.п.* влакова композиция; ~ **á pošta**
пош. влакова поща; поща по влака; ~ **á četa**
ж.п. влакова бригада; ~ **á brzda** *ж.п.* спирач-
ка на влак; ~ **á návěst** *ж.п.* влаков сигнал
vlakvedouc|í, -ího *м.* началник на влак; началник-
влак; **přivolat ~ího** извикам началник-влака
vlám|at se, -u se *св. (kam)* проникна, вляза на-
силствено, с взлом (*някъде*); отворя насил-
ствено, с взлом (*нещо*): **zloděj se ~al do domu,
do stolu, do zásuvky** крадецът е проникнал с
взлом в къщата, отворил е с взлом писъ-
лището, чекмеджето
vlám|ovat se, -u|í se *разг. -uju se* *несв. (kam)*
рядко прониквам, влизам насилствено, с
взлом (*някъде*); отворя насилствено, с
взлом (*нещо*)
vlámsky *нар. (по)* фламандски: **mluvit ~y** говоря
(на) фламандски
vlámsk|ý, -á, -é фламандски: ~ **ý jazyk** фла-
мандски език
vlámštin|a, -y *ж.* фламандски език: **studovat
~u** уча, изучавам фламандски език
vlas, -u *м.* **1.** косъм (*от коса*): **vytrhnout ně-
komu šedivý** ~ изкъбна сив косъм на някого
♦ **hladit ~y** *разг.* гладя косите
е тънко като косъм; **být na ~ stejný** досущ,
напълно, абсолютно същият съм; не се отли-
чавам ни най-малко; **být na ~ někomu, něče-
mu podobný** досущ, изцяло приличам на ня-
кого, на нещо; не се отличавам от някого, от
нещо ни най-малко; **minout něco, někoho o ~**
размина се с нещо, с някого на косъм; **neslevit
ani** ~ не намаля и на йота; **neustoupit někomu
ani o ~** не отстъпя на някого/пред някого и на
йота; **nezkřivit někomu ani ~ (na hlavě)** *разг.*
и с пръст не пипна, не докосна някого; **sou-
hlasit na ~ (s něčím)** *обикн. третол.* (нещо)
отговаря, съответства (на нещо), съвпада (с
нещо) до най-малката подробност; **udělat ně-
co na ~ přesně** направя нещо досущ по същия
начин; **mít čtyři ~y pěti řadami** *разг. експр.*
шегов. имам два косъма и половина на главата
си; почти съм плешив **2. само мн. vlas|y, -ů**
коса/по-рядко коси: **kaštanové, plavé, černé**
~ у кестенява, руса, черна коса; **odbarvené ~y**
изрусена коса; **kudrnaté, vlnité, rovné ~y** къд-

рава, чуплива, права коса; **havraní** ~y гаврановочерна коса; **prokvetlé, prošedivělé** ~y прошарена коса; **hrábnout si do ~ů/prohrábnout si do ~ů** обикн. *третол.* (нещо е)

být si, ležet si (pořád) ve ~ech обикн. *мн. разг.* като куче и котка сме; постоянно се бием; все сме счепкани; **(být) přitažený za ~y/za ~y přitažený** обикн. *третол. разг. експр.* (нещо е) изсмукано от пръстите; (нещо е) преувеличено, пресилено, неоправдано, раздъто, нагласено, натъкмено, натаманено; **mít ~y jako dráty, jako hřebíky** *разг.* косата ми е като свинска четина, като телена четка; **mít ~y na ježka** подстриган съм на канадска ливада (*съвсем късо*); **mít ~y samou loknu** косата ми е с много къдрици, на масури; **mít ~y podle rendlíku** подстриган съм на паница (*съвсем късо*); **rvát si, trhat si ~y (z hlavy)** *разг.* скъбя си косата; **tahat někoho za ~y a)** наказвам някого (*скупейки косата му*) **б)** тормозя някого (*скупейки косата му*) **в)** обикн. *третол.* (нещо) дразни слуха, ушите (*за неприятен звук, фалшиво пеене или свирене*); **vjet si, vletět si do ~ů** обикн. *мн. разг.* сбием се, сдърпаме се, счепкаме се; **vykrákat někoho za ~y** наказва някого (*дърпайки го за косата*); **zapřít se až po kořínky ~ů** *разг. експр.* изчервя се до корените на косата си; **~y mi vstavají hrůzou (na hlavě)** косите ми се изправят, косата ми шръква от ужас; **dlouhé ~y, krátký rozum** *поговорка* дълга коса – къс ум; дълга коса – плитък ум **3.** косъм, *по-често мн.* **vlas|y, -ů** *м.* косми: **~y ve štětcí** косми на четка **4.** *сбир. зоол.* козина: **zbarvení ~u** окраска на козина **5.** *сбир. текст.* мъх, косъм, хав: **samet s nízkým ~em** кадифе с къс косъм; **~ veluru** мъх, косъм на велур **6.** *риб.* рядко корда (*на въдица*): **prut s ~em** въдица

vlasáč, -e, vlasat|ec, -ce *м. разг.* дългосъс, рошав човек; дългосъс(ият); рошав(ият); дългосъс, рошльо

vlasat|ý, -á, -é 1. дългосъс: **~ý mladík** дългосъс младец **2.** който има коса; покрит с коса: **~á hlava** глава с буйна коса **3.** *рядко* гологлав: **chodí ~á** тя ходи гологлава, не носи нищо на главата си

vlas|ec, -ce *м. риб.* корда (*на въдица*): **koupit ~ec na udici** купя корда за въдица

vlásečnic|e, -e *ж. анат. физ. земед.* капиляр **vlásečnicov|ý, -á, -é** *анат. физ. земед.* капилярен **vlás|ek, -ku** *м. умал.* **1.** косъмче (*от коса*): **ten-
lý ~** тънък косъм

обикн. *третол.* (нещо) е тънко като косъм; **nezkrívit někomu ani ~ (na hlavě)** *разг.* и с пръст не пипна, не докосна някого; **o ~ek**

(**uniknout, ujít něčemu**) *разг.* на косъм (се размина с нещо); **nenechat na někom poctivého ~ku/rovného ~ku** *разг. експр.* глòзгам, гризà, ям нечий кокали; клюкарствам, сплетнича по адрес на някого; (**něco**) **visí na ~ku** *разг.* (нещо) висí на косъм: **život mu visel na ~ku** животът му висеше на косъм **2. само мн.** **vlás|ky, -ků** *м. експр.* косица, косичка: **hebké dětské ~ky** мека дèтска косица

vlásenk|a, -y *ж.* **1.** перука: **~a s copem** перука с плитка **2.** фуркèt(а), фиба: **upevnit uzel ~ami** прихвана ко̀к с фуркèти, с фиби

vlásničk|a, -y *ж.* **1.** фуркèt(а), фиба: **upevnit uzel ~ami** прихвана ко̀к с фуркèти, с фиби **2. жарг.** рязък, остър завой на стръмен път

vlasově *нар.* като коса: **~ jemný** нежен, фин като коса

vlasov|ý, -á, -é 1. който се отнася до коса: **~á voda** лосион за коса **2.** който се отнася до косъм; космен: **~ý koříněk, cibulka ~á, váček ~ý** *анат.* космен фоликул; коренова луковича на косъм; **~ý vlhkoměr** *техн.* хигрометр с косъм **2.** тънък като косъм; тънък: **~é nudle** *хранит.* тънко, фино фидè; **~á čára** *спец.* тънка линия; **~á trhlina** *техн.* тънка пукнатина

vlast, -i *ж.* **1.** родина, отечество, татковина: **lásky ~i** любов към родината; **pracovat pro ~** работя за родината; **stát se druhou ~í někoho** обикн. *третол.* стàне, превърне се във втора родина на някого/за някого; **padnout za ~** падна, загина за родината си; **sloužit ~i** служа на родината си **2. само мн.** **vlast|í, -í** *личн.*

Чехия: **toulat se, cestovat po ~ech českých** обикалям, пътувам из цяла Чехия **3. прен. книж.** родина: **tropy, ~ banánů** тропиците – родина на бананите

vlastenč|en|í, -í *ср. нейор.* патриотарство; èвтин патриотизъм: **prázdné ~í měšťáctva** èвтин патриотизъм, патриотарство на еснафското съсловие

vlastenč|it, -ím *несв. обикн. нейор.* проявявам, развивам èвтин патриотизъм, патриотарство; правя се на патриот: **měšťáctvo ~ilo** еснафите се правеха на патриоти

vlasten|ec, -ce *м.* патриот, родолюбец: **upřímný ~ec** искрен родолюбец, патриот; **~ec tělem i duší** патриот тялом и духом

vlasteneck|y *нар.* патриотично, родолюбиво; като патриот, като родолюбец: **smýšlet ~** мисля, разсъждавам като патриот; имам патриотични възгледи; **~ naladěný občan** патриотично настроен гражданин

vlasteneck|ý, -á, -é патриотичен; родолюбив: **~á mládež** патриотична, родолюбива младеж; **~é**

pozemku, rodinného domku собственик на парцел, на (еднофамилна) къща; **drobní** ~ci дребни собственици

vlastn|it, -ím *несв. (co)* притежавам, владѐя (*нещо*): ~it **dům, zahradu** притежавам къща, градина; ~it **výrobní prostředky** притежавам, владѐя средства за производство; **neoprávněně** ~it **zbraně** незаконно притежавам оръжие

vlastnoručně *нар.* собственоръчно: ~ **podepsat plnou moc** собственоръчно подпиша пълномощно

vlastnoručn|í, -í, -í собственоръчен: ~í **podpis** собственоръчен подпис; ~í **věnování** собственоръчно посвещение; ~í **výrobek** собственоръчно издѐлие

vlastnost, -i *ж.* 1. качество, особеност, черта: **dobré, špatné** ~i **lidí** добри, лоши качества, черти на хората; **povahové** ~i качества, черти на характера; **zdeděné** ~i унаследени качества, черти; **nabýt, získat nějakou** ~ придобия някакво качество; **mít nějakou** ~ ймам, притежавам някакво качество; **ztratit, pozbýt nějakou** ~ загубя някакво качество; **dodat někomu, něčemu nějakou** ~ придам на някого, на нещо някакво качество 2. качество, свойство: **fyzikální, chemické** ~i **látek** физически, химически свойства на веществата; **dobré, špatné** ~i **výrobku** добри, лоши качества, свойства на продукт

vlašsk|ý, -á, -é 1. *остар.* италиански 2. *в съчет.* ~é **orechy** орехи; ~ý **salát** *готв.* руска салата

vlaštovc|í, -í, -í лястовичи/лястовичи: ~í **hnízdо** лястовиче/лястовиче гнездо

vlaštovičk|a, -y *ж. умал.* лястовичка/лястовичка

vlaštovičník, -u *м. бот.* змийско мляко, жълта млѐчка (*Chelidonium majus*)

vlaštov|ka, -ky *ж.* 1. *зоол.* лястовица/лястовица (*Hirundo*): **hnízdо** ~ek гнездо на лястовици

♦ **první** лястовица на нещо; **sedět (někde) jako ~ky na drátě** *обикн. мн.* насядали сме, накацали сме, наредили сме се (някъде); **jedna ~ka jaro nedělá** *поговорка* една лястовица пролет не прави 2. *спорт. жарг.* плонж, скък „лястовица“: ~a **do vody** плонж „лястовица“ във водата

vlát, обикн. третол. **vlaje** *несв.* вѐе се, развява се, ветрѐе се: **prapory vlají nad zástupem** знамената се вѐят над тълпата

vlažně *нар.* сдържано, хладновато; без ентузиазъм, без желание, *разг.* без мерак: **chovat se k někomu** ~ държам се спрямо някого сдържано, хладно

vlažno *нар.* предикативно хладновато, про-

хладно: **v pokoji bylo** ~ в стаята бѐше хладновато, прохладно

vlažnost, -i *ж.* сдържаност, хладина; липса на ентузиазъм, на желание, *разг.* липса на мерак: ~ **v chování** сдържаност, хладина в държанieto; ~ **v práci** липса на ентузиазъм в работата; ~ **ke kolektivním zájmům** липса на ентузиазъм, равнодúшие спрямо колективни интереси

vlčáck|ý, -á, -é *рядко* който се отнася до куче вълча порода: ~ý **pes** немска овчарка

vlčák, -a *м.* немска овчарка: **cvičený** ~ обучена немска овчарка

vlče, -ete *ср.* вълчѐ (*малкото на вълк*): **vytí hladových** ~at вой на гладни вълчѐта

vlček I, -ka *м. одуш. умал.* вълчѐ (*малък, дребен вълк*)

vlček II, -ka/-ku *м. неодуш. умал.* 1. пумпалче, пумпал: **pouštět ~ka** завъртвам/завъртам, пумпам ♦ **těžkodařivě** като пумпал 2. *град.* издѐнка, филиз: **orezat ~ky stromu** орѐжа издѐнки на дърво

vlčí, -í, -í 1. вълчи: ~í **kůže** вълча кожа; ~í **stopa** вълча следа; ~í **doupě** вълче легóвище; вълча дупа ♦ **mlh** *разг.* очите ми са замъглени; виждам мъгла пред очите си; не виждам добре 2. *в съчет.* ~í **mák** *бот.* полски мак (*Papaver*); ~í **bob** *бот.* лупина (*Lupinus*) 3. *експр.* вълчи, хйщни-човѐк ♦ **zákon** *експр. пейор.* вълчи закон; ~í **morálka** *книж. публ.* вълчи нравѝ

vlčic|e, -e *ж.* вълчица: ~e **s vlčaty** вълчица с вълчѐтата си

vléci, vléct, vleču/книж. vleku, vlék|nout, разг. vlík|nout, -nu *несв.* 1. (*koho, co odkud kam*) влека, влача, мѐкна, тѐгля, дърпам (*някого, нещо отнякъде нанякъде*): ~ **za sebou vozík, saně** влека, тѐгля, дърпам след себе си количка, шейна; **vleče sukni po zemi** влачи си полата по земята; полата ѝ се влачи по земята 2. (*koho – вин. odkud kudy kam*) *експр.* влача, мѐкна, вóдя, развѐждам (*някого отнякъде през някъде нанякъде*): **vleče ho na každý kopec** мѐкне го, води го по всички байри 3. (*co, по-рядко koho*) *експр.* със зóр, едва влача, мѐкна, тѐгля, дърпам, нóся (*нещо, някого*): ~ **těžkou tašku** едва мѐкна, едва нóся тежка чанта; ~ **raněného vojáka k chalupě** мѐкна, **vláknit** ♦ **vláknit** *експр.* едва се мѐкна, едва се влача; едва хóдя 4. (*co*) *експр.* протáкам (*нещо*): ~ **jednání** протáкам прѐговори

vléci se, vléct se, vleču se/книж. vleku se, vlék|nout se, разг. vlík|nout se, -nu se *несв.*

1. обикн. *третол.* **vleče se, vlékne se, vlíkne se** (*kde*) влачи се, влече се, мъкне се (*някъде*): **vlečka se vlekla po podlaze** шлейфът се влачеше по пода, по земята **2.** (*odkud kudy kam*) *експр.* със зор, едва се влача, мъкна се; едва вървя (*отнякъде през някъде нанякъде*): **raněný se vlekl k cestě** раненият едва се влачеше към пътя; **dítě se vleкло za dospělými** детето се мъкнеше, влачеше подир възрастните **3.** (*s čím, по-рядко s kým*) *експр.* със зор, едва влача, мъкна, нòся (*нещо, някого*): **~ se s nákupem do schodů** едва влача, едва мъкна, едва доунирствъва

se vléct *експр.* едва се мъкна, едва се влача; едва ходя **4.** обикн. *третол.* **vleče se, vlékne se, vlíkne se** *експр.* протàка се, протòчва се: **záležitost se vlekla** работата се протàкаше

се протàка, всё някога трябва да свърши **vléct, vléct se** *вж.* **vléci, vléci se** **vlečk[a, -y ж.** **1.** шлейф: **~a svatebních, plesových šatů** шлейф на сватбена, на бална рòкля **2. ж.п.** железопътна разклонение, железопътна линия (*за вътрешнозаводски транспорт и под.*)

vlečkov[ý, -á, -é ж.п. който се отнася до железопътна разклонение, до железопътна линия (*за вътрешнозаводски транспорт и под.*): **~ý přejezd** прелаз на железопътна разклонение **vlečňák, -u м. разг.** ремаркè: **traktor s ~em** трактор с ремаркè; **~ tramvaje** ремаркè, втори вагон на трамвай

vlečn[ý, -á, -é 1. който влачи, тèгли; буксирен, тягов, теглителен: **~á lod'** мор. влекàч, буксир; кòраб-влекàч; **~é lano** буксирно, теглително въжè; **~é vozidlo** теглително, тèглещо превòзно срьдство; влекàч, буксир **2.** който е влачен, тèглен на буксир: **~ý vůz** ремаркè; при- качен вагон; **~ý člun** лòдка на буксир

vlek, -u м. 1. буксир: **vzít auto, člun do ~u** взèма кòраба/лòдката **2.** книж. събитията ми налàгат, диктòват поведèнието; събитията ме завèртат, повлìчат след сèбе си; **být ve ~u někoho разг. пейор.** играя, вървя по свìрката, по гайдата на някого; ходя по гайдата на някого; врèзвам се, *разг.* уйдìсам на акèла на някого; каквòто ми свìрят, товà играя; **dostat se do ~u někoho разг. пейор.** трèгна по свìрката, по гайдата на някого; врèжа се, *разг.* уйдìсам на акèла на някого **2.** влек: **lyžařský ~** скиòрски влèк **3.** ремаркè: **nákladní auto s ~em** товàрен автомобил с ремаркè; **remorkér s ~em** влекàч с ремаркè

vlekl[ý, -á, -é 1. провлèчен, влачеш се: **~ý děj** провлèчено, бавно дèйствиè; **~á chůze** про-

влèчена, влачеща се похòдка; **~á krize** влачеща се, продèлжителна крìза **2. мед.** хроничен: **~á choroba** хронично заболяване

vléknout, vléknout se *вж.* **vléci, vléci se**

vlepl[ít, -ím св. 1. (*co kam*) залепя (*нещо вътре в нещо*): **~it list do knihy** залепя лèст в кнìга; **~it známku do alba** залепя мàрка в албум **2. сьцо и vlípnout, -nu** (*kotí co*) *разг. експр.* залепя (*целувка на някого*); зашìя, залепя, лèпна (*шамар на някого*): **~it někomu facku** зашìя, зашлèвя на някого шамàр; **vlípnout někomu hubičku** залепя на някого целу̀вичца ♦ **~it někomu jednu ruku** *разг. пейор.* обèрша на някого един (*шамàр и под.*)

vlepo[vat, -uji/разг. -uju *несв.* (*co kam*) лепя, залèпям (*нещо вътре в нещо*): **~ovat známky do alba** лепя мàрки в албум

vlét[at, разг. vlít[at, -ám, vlet[ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (*kam*) **1.** влìтам/по-рядко влетявам (*някъде*); (летèйки) влìзам (*някъде*): **ptáci vlétají do svých hnízd** птìците влìзат в гнездàта си **2. експр.** втùрвам се, нахлùвам, нахълтвам (*някъде*)

vlétáv[at, разг. vlítáv[at, -ám *несв. многокр.* (*kam*) (чèсто, обикновèно) влìтам/по-рядко влетявам (*някъде*); (летèйки) влìзам (*някъде*)

vlet[ět, -ím, vlét[nout, разг. vlít[nout, -nu св. (kam) 1. влетя (*някъде*); (летèйки) влèза (*някъде*): **muška mu vletěla do oka** мушìца му влèзе в окòто; **pták vlétl oknem do pokoje** птìца влетя през прозòреца в стàята; **míč vlítl do sítě** тòпката се забì в мрèжата **2. експр.** втùрна се, нахлùя, нахълтам (*някъде*): **vletět do domu** втùрна се, нахлùя вкùщи; **dítě vlétlo pod autem** дèтè падна под кòла ♦ **~ásob**

vlasů, do pačesů обикн. *мн. разг. експр.* хвàнем се за косìте, за гùшите (*с някого*); счèпкаме се, сбìем се; **~nout do něčeho rovnýma nohama** *разг.* затèна до шìя, до гùша в нèщо

vletovat *вж.* **vlétat**

vlév[at, разг. vlív[at, -ám *несв. 1.* (*co kam*) влìвам, налìвам, сìпвам (*нещо вътре в нещо*): **~at mléko do konví** налìвам мляко в гюмове **2. (co kotí; do koho) прен. книж.** влìвам, вдèхвам (*нещо на някого*): **~at odvahu vojákům** вдèхвам смèлост на войнìци

vlév[at se, разг. vlív[at se, обикн. третол. -á se *несв. (kam; do čeho)* влìва се, втìча (*се*) (*някъде*): **Dunaj se ~á do Černého moře** Дùнав се влìва в Чèрно морè

vlevo *нар.* **1.** вляво, наляво, отляво: **uhnout** ~ отбìя се, отмèстя се вляво, наляво; **chodit** ~ ходя вляво; **~ od nás** вляво от нàс; отляво на нàс; **~ v bok!** *воен. физкулт.* наляво! **~ hled!** *воен. физкулт.* равнèние вляво! **2. прен.**

вляво, наляво: **vývoj země jde** ~ развоят на страната е ориентиран наляво

vléz|at, разг. vlíz|at, -ám *несв.* **1.** (*kam*) влизам, вмъквам се, впълзявам (*някъде; вътре в нещо*): **~at do díry** вмъквам се, впълзявам в дупка **2.** (*kam*) изпълзявам; качвам се, катеря се; изкачвам се, изкатерявам се, покачвам се, покатерявам се (*някъде; до нещо, върху нещо*): **~at do pokoje oknem** влизам, вмъквам се, изкатерявам се в стая през прозорец **3.** (*do čeho*) *разг.* събирам се, побирам се, влизам (*в нещо*): **~at do šatů** влизам, събирам се в рокля **4.** (*kam*) *разг.* влизам, пъхам се, вмъквам се, намъквам се, напъхам се (*някъде*): **~at do lodky** влизам, намъквам се в лодка **5.** *обикн. третол.* -á (*komu kam; do čeho*) влиза, попада, прониква, вниква, озовава се (*в нещо; на някого някъде*): **vlasy jí ~ají do očí** косата ѝ влиза в очите; **sníh mu ~á za krk** снегът му вали във врата; **zima do něho ~ala** ставаше му студено; студът го пронизваше

vlezprdelist|a, vlezoprdelist|a, -y *м. разг. експр.* грубо нагаждач, слагач, дупедавец: **bezzásadový ~a** безпринципен нагаждач

vlezprdelizm|us, vlezoprdelizm|us, vlezprdelism|us, vlezoprdelism|us [-zm-], **-u** *разг. експр.* грубо нагаждачество, слагачество, дупедачество: **oportunizmus a ~us sedmdesátých let** опортюнизмът и нагаждачеството на седемдесетте години

vlezl|ý, -á, -é **1.** пронизващ, всепронизващ: **~á zima** пронизващ, всепронизващ студ **2.** *нейор.* натрапчив, досаден, досадлив, дотеглив: **~ý člověk** натрапчив, досаден човек; *нейор.* навлек, лепка; **být ~ý** истински навлек, истинска лепка съм

vlézt, разг. vlízt, vlezu *св.* **1.** (*kam*) вляза, вмъкна се, впълзя (*някъде; вътре в нещо*): **~ do díry** вмъкна се, впълзя в дупка **2.** (*kam*) изпълзя; кача се, изкача се, изкатеря се, покача се, покатеря се (*някъде; до нещо, върху нещо*): **~ oknem do bytu** вляза, вмъкна се през прозорец в жилище; **~ na strom** кача се, покатеря се
глъдай си работата! остави ме на мира! ~ někomu do zadnice *разг. вулг.* подмажа се, сложи се на някого; сложи се по гръб и по корем на някого **3.** (*do čeho*) *разг.* събера се, побера се, вляза (*в нещо*): **nemohla ~ do šatů, do kabátu** тя не можеше да влезе, да се събере в
разг. съвсѐм нищо; **nadat/nandat někomu, co se do něho vleze** *разг. експр.* наложа, набия, натупам някого; хвърля, тегля на някого бой, пердях; хвърля на някого толкова пердях, кол-

кото може да носи **4.** (*kam*) *разг.* вляза, пъхна се, вмъкна се, напъхам се (*някъде*): **~ do vany, do postele** пъхна се във вана, в легло **5.** (*kam*) *разг. експр.* вляза, намъкна се, набутам се (*някъде*): **dobytěk vlezl do jetele** добитъкът се намъкна в детелината; **vleze do každého obchodu** магазин не пропуска; само да види ма-

изпрече се, изпречкам се на пътя на някого; **~ někomu do rány, pod ruku** *разг.* вляза, наврѐ се, заврѐ се, пъхна се на вълка в устата; **~ někomu do zelí** *разг. а)* отнѐма, отмѐкна нѐчие гадже **б)** навляза в нѐчия територия; засѐгна нѐчий интереси; намѐся се в нѐчий делѐ; **přijdu, jestli mi do toho nic nevleze** ще дѐйда, ако не сѐ слѹчи нѐщо непредвидѐно **6.** *обикн. третол.* **vleze** (*komu kam; do koho*) влѐзе, попадне, проникне, вникне, озовѐ се (*в някого; на някого някъде*): **sníh mu vlezl za krk** сняг

mu to vlezlo do hlavy? *разг.* каквѐ го прихвана? каквѐ го прихващат? **víno mu vlezlo do hlavy** *разг.* винѐто го удари в главата **vleže** *нар.* лежѐйки, лежешкѐм, лежешката: **číst ~** четѐ лежешкѐм, лѐгнал(а)

vlh|a, -y *ж. зоол.* пчелояд (Merops): **~a obecná** *зоол.* обикновѐн пчелояд (Merops apiaster)

vlhce *нар.* влажно: **~ se lesknoucí vlasy** влажно блестяща, лѐскава коса

vlhč|it, -ím *несв. (со)* навлажнявам, мѐкря, намѐкрям, квѐся, навѐсям (*нещо*): **~it si prsty při listování** навлажнявам си прѐстите при прелистване

vlhko **1** *нар. предикативно* влажно: **ve sklepě je ~** в мазѐто е влажно

vlhk|o II, -a *ср.* **1.** влага: **~o lezlo do těla** влага пронизваше тялото; **chránit potraviny před ~em** пазя хранителни продукти от влага, от овлажняване **2.** влажно мѐсто: **pomněnky rostou ve ~u** незабрѐвките растѐт на влажно мѐсто **3.** *рядко* влажно врѐме; *разг.* кишѐ: **~o se střídá se suchem** влажното врѐме се рѐдува сѐс сѹхо; кишѐтата се рѐдува сѐс сѹша

vlhkoměr, -u *м. техн.* влагомѐр, хигромѐтър: **kondenzační ~** кондензациѐнен хигромѐтър; **vlasový ~** хигромѐтър с косѐм

vlhkomiln|ý, -á, -é *бот.* влаголюбѐв: **~é rostliny** влаголюбѐви растѐния

vlhkost, -i *ж.* **1.** влажност; влажно съдържѐние, съдържѐние на влага: **~ vzduchu** влажност на въздуха; **~ bytu** влажност на жилище; **absolutní ~** *снец.* абсолютна влажност; **poměrná, relativní ~** *снец.* относителна влажност; **rovnovážná ~** *снец.* равновѐсна, устѐйчива влажност; **stupeň ~i** *снец.* стѐпен на влажност **2.** влага,

водà: **izolace nepropouštějící** ~ непропускаща вла́га изолация; вла́гоустойчива изолация
vlhk|ý, -á, -é вла́жен: **~ý hadr** вла́жен парцàл; **~á zed'** вла́жна стена; **~ý vzduch** вла́жен вѣздух; **~ý rok** вла́жна, дѣждòвна годѣна
vlh|nout, -nu *несв.* стàвам вла́жен; овлажнѣвам; навлажнѣвам се, мокрѣя се, намòкрям се: **zed' ~la** стена̀та се овлажнѣваше, мòкреше; **oči mu ~nou dojetím** очѣте му овлажнѣват от умилѣние
vlídně *нар.* любѣзно, приветлѣиво, лàскаво: **~ se usmát** усмѣхна се любѣзно, приветлѣиво, лàскаво
vlídnost, -i *ж.* 1. любѣзност, приветлѣивост, лàскавост: **projevit** ~ проявѣ, покàжа, демонстрѣрам любѣзност: **hostitelka byla vtělená** ~ домакинѣята бѣше олицетворѣние на любѣзността, сама̀та любѣзност; домакинѣята се разтàпяше от любѣзност 2. приветлѣивост, уѣютност, уѣют: **~ prostředí** приветлѣивост, уѣютност на обстанòвка, на среда̀
vlídn|ý, -á, -é 1. любѣзен, приветлѣив, лàскав: **~ý lékař, prodavač** любѣзен лèкар, продавàч; **~ý úsměv** приветлѣива усмѣвка; **~ý hlas** лàскав глас 2. приветлѣив, приятен, уѣютен: **vytvořit ~é ovzduší** сздàм приятна, уѣютна атмосфèра, обстанòвка
vlíknout, vlíknout se *вж.* **vléci, vléci se**
vlípnout *вж.* **vlepit**
vlít, vliji/vleji|разг. **vliju/vleju** *св.* 1. (*co kam*) влèя, налèя, сѣпя (*нещо въ̀тре в нещо*): **~ mléko do hrnce** налèя, сѣпя млѣко в тенджерà
 ♦ **~ do sebe něco** *разг.* обѣрна, гаврѣтна, изпѣя навѣдѣж нѣщо 2. (*co koho; do koho*) *прен.* *книж.* влèя, вдѣхна (*нещо на някого*): **~ do někoho novou silu** влèя на някого нòва сѣла; **~ do někoho novou nadějí** вдѣхна на някого надѣжда
vlít se, обикн. *третол.* **vlije se/vleje se** *св.* 1. (*kam; koho kam*) нахлѣе (*някъде*); напѣлни (*нещо на някого*): **do očí se jí vlily slzy** в очѣте ѝ нахлѣха сѣлзѣ; очѣте ѝ се напѣлниха сѣс сѣлзѣ; **krev se mu vlila do tváře** крѣв нахлѣ в лицèто му; лицèто му почервенѣ (от нахлѣлата крѣв) 2. (*kam; do čeho*) влèе се, втечè (се) (*някъде*)
vlítat, vlítávat, vlítnout *вж.* **vlétat, vlétávat, vletět**
vliv, -u *м.* 1. (*koho, čeho na koho, na co*) влѣяние (*на някого, на нещо върху някого, върху нещо*): **~ prostředí** влѣяние на среда̀та; **dostat se pod ~ někoho** попàдна под нèчие влѣяние; **být pod ~em někoho** под нèчие влѣяние сѣм; **podléhat ~u někoho** поддàвам се на нèчие влѣяние; **dostat se, vymanit se z ~u někoho**

измѣкна се, избàвя се, отѣрся се, освободѣ се от нèчие влѣяние; **zbavit se ~u někoho** избàвя се, освободѣ се от нèчие влѣяние; **získat ~ na někoho** постѣгна влѣяние върху някого; **uplatnit svůj ~ na někoho** изпòлзвам, упражнѣя влѣянието си върху някого; **mít na někoho nějaký** ~ ѣмам нѣкакво влѣяние върху някого; влѣя на някого по нѣкакѣв на̀чин; **mít někde** ~ ѣмам влѣяние нѣкъде; **působit svým ~em na někoho** окàзвам влѣяние върху някого; влѣя на някого; вѣздѣйствам на някого; **ztratit svůj ~** загубѣя, изгубѣя влѣяние; загубѣя, изгубѣя влѣянието си 2. *в сѣчет.* **pod ~em (koho, čeho) předlog s rod.** под влѣяние на (*някого, нещо*)

vlívat, vlívat se *вж.* **vlévat, vlévat se**

vlivem, pod vlivem *предлог с род.* (*koho, čeho*): под влѣяние на (*някого, нещо*): **výroba vzrostla ~ různých činitelů** производството нарàсна под влѣяние на различни фàктори; **havarovat pod vlivem alkoholu** катастрофѣрам под влѣяние на алкохол

vlivně *нар.* влѣятелно: **~ zasáhnout** намèся се влѣятелно

vlivnost, -i *ж.* влѣятелност

vlivn|ý, -á, -é влѣятелен: **~ý činitel** влѣятелен фàктор; **~á osobnost** влѣятелна лѣчност; **~é styky** влѣятелни врѣзки

vlízat, vlízt *вж.* **vlézat, vlézt**

vlk I, -a *м.* 1. *зоол.* вѣлк (*Canis lupus*): **smečka**

rouše beránčím *книж.* *пейор.* като вѣлк в òвча, в àгнешка кòжа сѣм; **být hladový jako ~, mít hlad jako ~** *разг.* *експр.* глàден сѣм като вѣлк; **jíst jako ~** *разг.* ѣм като вѣлк; ѣм като ламѣя; ѣм, лàпам като разпрàн, като невидѣл; **kdo chce s ~y býti, musí s nimi výtí** *поговорка* ако ѣскаш да живѣеш с вѣлци, трѣбва да се на̀учиш да вѣнеш като тѣх; с кàкѣвто се сѣбѣреш, такѣв ще стàнеш; **my o ~u a ~ za humny** *поговорка* за вѣлка говорѣм, а тòй в кошàрата; **~ se nažral a koza zůstala celá** *поговорка* и вѣлкѣт сѣт, и àгнето цѣло
mořský ~ *книж.* *експр.* (стàр) мòрски вѣлк 3. *прен.* ковàрен, жестòк, безскр̀пулен човèк; вѣлк

vlk II, -a/-u *м.* 1. п̀умпал: **pouštět ~a** завѣртам, п̀ускам п̀умпал 2. *град.* издѣнка, филѣз: **ořezat ~y** орèжа издѣнки, филѣзи

vlkodla|k, -ka *м.* *митол.* вѣрколàк: **pověsti o ~cích** легèнди, прѣдания за вѣрколàци

vl|n|a I, -y *ж.* 1. вѣлнà: **mořské ~y** мòрски вѣлни; **~y se valí, tříští, narážejí na břeh** вѣлнѣте се стовàрват, разбѣват се, ùдрят се в брегà;

vznášet se na ~ách rybníka *прен.* нòся се по ~~поверхности~~ ~~поверхности~~ изнèрвям обстанòвката; **devátá ~a** *книж.* деветият вòл **2. прен.** вълна: **~y vlasů** вълни на косà; **písečné ~y** пясъчни дьòни; **revoluční ~a** революционна вълна; **~a radosti** вълна на ~~радост~~ ~~радост~~ втòра, ... вълна; пèрви, втòри, ... етàп (на нèщо): **druhá ~a kuponové privatizace** втòра вълна на бòнова приватизация; **zelená ~a** *трансп.* зелèна вълна **3. физ. спец. вълна: **balistická ~a** балистична вълна; **detonační ~a** детонационна вълна; **divergentní ~a** разходяща вълна; **impulzní ~a** импòлна вълна; **ionizační ~a** йонизираща вълна; **kruhová ~a** кръгова вълна; **lomená ~a** пречòпена вълна; **pracovní ~a** работна вълна; **přímá ~a** директна вълна; **rádiová ~a** радиовълна; **rázová ~a** ударна, импòлна вълна; **rovinná ~a** плоска вълна; **sférická ~a** сферична вълна; **vodní ~a** вòдна вълна; **vzdušná ~a** въздушна вълна; **základní ~a** оснòвна вълна; **světelná ~a** светлинна вълна; **zvuková ~a** звукова вълна; **délka ~y** дължина на вълна; **interference rozhlavových ~y** интерференция на радиовълните; **ladicí ~a** *съобщ.* вълна на настройка; **dlouhé ~y** *съобщ.* дълги вълни; **krátké ~y** *съобщ.* къси вълни; **střední ~y** *съобщ.* средни вълни; **ultra-krátké, velmi krátké ~y** *съобщ.* ултракъси вълни; **mozková ~a** *спец.* мòзъчна вълна; **seizmické ~y** *геол.* сеизмични вълни; **výbuchová ~a** *воен.* взривна вълна **4. метеорол. вълна, фрòнт: **studená ~a** студèна вълна; студèн фрòнт; застудяване; **teplá ~a** тòпла вълна; тòпл фрòнт; затòпляне; **tlaková ~a** вълна, фрòнт на висòко налягане****

vln|a II, -y ж. **1.** вълна: **ovčí ~a** овча вълна; **merinová ~a** мериносова вълна; **velbloudí ~a** камилска вълна; **angorská ~a** ангорска вълна; **česaná ~a** *текст.* влачена, камгàрна вълна; **hrubá ~a** *текст.* грубовлòкнеста вълна; **polohrubá ~a** *текст.* полòгтруба вълна; **jemná ~a** *текст.* тьнка, фина вълна; **jirchářská ~a** *текст.* фабрична вълна; **nejstejnorodá ~a** *текст.* нееднорòдна вълна; **stejnorodá ~a** *текст.* еднорòдна вълна; **syntetická ~a** *текст.* синтетична вълна; **trhaná ~a** *текст.* възобновèна, регенерирана вълна; **~a pro mykanou přízi** *текст.* апарàтна, кардирана вълна; **~a pro plstění** *текст.* вòляна вълна **2.** вълнена прèжда; вълна: **plést svetr z ~y** плетà пулòвер от вълнена прèжда; плетà вълнен пулòвер **3. спец. вълна: **dřevitá ~a** дървесна вълна; **papírová ~a** хартиена вълна; **strusková ~a** шлòкова вълна**

vlněn|í, -í ср. физ. вълни: **akustické ~í** акустични вълни; **dopadající ~í** падащи вълни; **elektromagnetické ~í** електромагнитни вълни; **modulované ~í** модулирани вълни; **odrážené ~í** отразèни вълни; **podélné ~í** надлòжни вълни; **postupné ~í** бьгачи вълни; **příčné ~í** напречни вълни; **rušivé ~í** смущàващи вълни; **stojaté ~í** стоящи вълни; **světelné ~í** светлинни вълни; **tlumené ~í** затìхващи вълни; **zvukové ~í** звукови вълни

vlněn|ý, -á, -é вълнен: **~á látka** вълнен плат; **~á příze** вълнена прèжда; **~ý svetr** вълнен пулòвер

vlnice, -e ж. *бот.* пòлски окситрòпис (Oxytropis campestris)

vln|it, -ím неск. (со; рядко čím) 1. обикн. *третол.* -í вълнува, люлèе, нагòва, гòрчи, бòрчи (*нещо*); образува вълни, вълнички; предизвиква, вдìга вълни (*някъде*): **větrík ~il hladinu rybníka** вьтòр вълнуваше, люлèеше, нагòваше повърхностà на èзерото **2.** кòдра, офòрмям (*нещо*) на вълни; правя (*нещо*) да пада на вълни, да се вие: **~it vlasy** кòдра косà на вълни **3.** вълнообразно нагòвам (*нещо*): **~it plech** вълнообразно нагòвам ламарина

vln|it se, обикн. третол. -í se неск. 1. вълнува се, вèе се, люлèе се, клàти се, поклòща се, нагòва се, гòрчи се, бòрчи се: **moře se ~í** морето се вълнува; **prapory se ~í ve větru** знаменàта се ветрèят; **obilí se ~í ve větru** житàта се поклòщат от вьтòра **2. (кòти)** вие се; пада, спуска се на вълни (*на някого*): **vlasy se jí ~í** косàта й се вие; косàта й пада на вълни, спуска се като водопàд **3. книж.** лькатуши, криволича; издìга се, очертава се вълнообразно, неравно: **hory se ~í na obzoru** на хоризòнта се виждат вълнообразните очертавания на планина

vlnitě нар. вълнисто, вълнообразно: **~ zprohýbaný** вълнообразно нагòнат

vlnit|ý, -á, -é 1. вълнообразен, вълновиден: **~á čára** вълнообразна линия; **~ý plech** вълнообразна ламарина; **~é krájení zeleniny** вълнообразно нарязване на зеленчуци **2.** вълнист, начу̀пен, кòдрав: **~é vlasy** вълниста, чуплива косà

vlniv|ý, -á, -é 1. вълнообразен, вълновиден: **~ý pohyb** вълнообразно движение **2.** вълнист, начу̀пен, кòдрав: **~é vlasy** вълниста, начу̀пена косà

vlnk|a, -y ж. умал. вълничка: **moře je dnes klidné, není ani jedna ~a** морето днèс е спокòйно, няма нито една вълничка

vlnkovač, -e м. кòхненски ўред за вълнообразно рязане (*на зеленчуци, на кашкавал и под.*)

vlnobit|í, -í ср. 1. силно вълнèние: **~í zahnalò**

~it na někoho těžký úkol възложи на някого трудна задача

vložit se, -ím se св. (do čeho) **1.** намеса се, замеса се, набъркам се, забъркам се (в нещо): ~se do hádky намеса се в кáраница, в кавга **2.** заема се (с нещо); заловя се, хвана се (за нещо): ~it se do práce, do studia заловя се за работа, заема се с учение; sám se do toho ~il самият то́й ка́за те́жката си дýма; sám se зае да опра́вя неща́та

vložk|a, -y ж. **1.** техн. електр. вложка: pryžová ~a гúмена вложка; samostavitelná ~a само-нагаждаща се вложка **2.** техн. събщ. капсул: mikrofonní ~a микрофóнен капсул; telefonní, sluchátková ~a телефóнен капсул **3.** стрóит. ж.п. подложка, подплънка: kolejnicová ~a ж.п. релсова подложка, подплънка; pryžová ~a гúмена подложка, подплънка **4.** стёлка: ~y do bot стёлки за обúвки **5.** текст. шив. подплънка: ~a (do oděvu) подплънка (за облекло); ~a do kabátu подплънка на палтò **6.** печат. щета: formová ~a щета **7.** полигр. вклёйка **8.** готв. добавка: ~a do polévky добавка за сýпа **9.** мед. вложка: arzenová ~a (do zubu) арсенова вложка (за зъб) **10.** аптек. превръзка: hygienické, menstruační ~y дáмски превръзки **11.** шив. дантелена апликация: blůza zdobená krajkovou ~ou украсена с дантелена апликация блúза **12.** театр. част, интермедия; муз. интермецо, интермедия, интерлюдия: kulturní ~a programu културна част на програма; hudební ~a mezi akty divadelní hry интерлюдия между дéйстви́я на театрална пиеса; baletní ~a v opěře балетна интермедия в óпера **13.** икон. юрид. партия

vložn|é, -ého ср. такса за участие, за право-участие: výše ~ého размёр на такса (за) право-участие

vlys, -u м. архитект. фриз: ~ zdobený reliéfem украсен с релёф фриз

vmačkávat, -ám несов. (koho, co kam) вмества́м, смества́м, набúтвам, натýквам, напýхвам, навýирам, наблýсквам, натýпквам (някого, нещо някъде): ~at někoho do plného autobusu набúтвам, натýпквам някого в пълнен автобýс

vmačkávat se, -ám se несов. (kam) вмества́м се, смества́м се, набúтвам се, натýквам се, пýхам се, навýирам се, натýпквам се (някъде): ~at se do plného vlaku набúтвам се, натýпквам се в пълнен влак

vmáčk|nout, -nu св. (koho, co kam) вмества́, смества́, сбúтам, набúтам, натýкам, напýхам, навр́а, свр́а, натýпча, тýкна, пýхна (някого, нещо някъде): ~nout někoho do rohu tramvaje сбúтам, навр́а, натýпча някого в ýгъла на

трамвай; ~nout někomu do ruky peníze набúтам, пýхна на някого парý в ръка́та

vmáčk|nout se, -nu se св. (kam) вмества́ се, смества́ се, сбúтам се, набúтам се, натýкам се, напýхам се, свр́а се, натýпча се, тýкна се, пýхна се (някъде): ~nout se do plného vagonu набúтам се, натýпча се в пýлен вагòн

vmést, vmetu, vmet|nout, -nu св. **1.** само vmést, vmetu (co kam) вмета́, замета́, измета́ (нещо) навýтре: ~smetí do kouta намета́, замета́ смёт навýтре в ýгъл **2.** (co kam; co komu kam) книж. мётна, хвýрля, запр́а́тя, запокитý (нещо някъде; нещо на някого някъде): vítr mu vmetl prach do očí вýтърýт му запр́а́ти, вќа́ра пра́х в о́чи

vměš|ovat, -uji несов. (co, по-рядко koho kam) вмества́, смества́, помества́, събера́, побера́, навр́а, набúтам, натýкам, натýпча (нещо, някого някъде): ~at prádlo do koše смества́, навр́а, натýпча бельò в панèр

vměš|ovat se, -ám se св. (kam) вмества́ се, смества́ се, помества́ се, събера́ се, побера́ се, навр́а се, набúтам се, натýкам се, натýпча се (някъде): ~at se do plného vlaku набúтам се, натýпча се в пýлен влак

vměštn|at, -ám св. (co, по-рядко koho kam) вмества́, смества́, помества́, събера́, побера́, навр́а, набúтам, натýкам, натýпча (нещо, някого някъде): ~at prádlo do koše смества́, навýирам, натýпквам бельò в панèр

vměštn|at se, -ám se св. (kam) вмества́ се, смества́ се, помества́ се, събера́ се, побера́ се, навр́а се, набúтам се, натýкам се, натýпча се (някъде): ~at se do plného vlaku набúтвам се, натýпквам се в пýлен влак

vměštn|at se, -ám se несов. (kam) вмества́м се, смества́м се, помества́м се, събера́м се, побера́м се, навýирам се, навýирам се, набúтвам се, натýквам се, натýпквам се (някъде): ~at se do plného vlaku набúтвам се, натýпквам се в пýлен влак

vměšován|í, -í ср. (do čeho) намеса́, книж. вме-ша́телство (в нещо): ~í do vnitřních záležitostí cizího státu намеса́ във вýтreshните рабòти на чýжда държа́ва

vměš|ovat, -uji/разг. -uju несов. **1.** (co do čeho) рядко добавя́м, прибавя́м, сýпвам, нали́вам, рядко вли́вам, вмес́вам (нещо в нещо); смес́вам, примес́вам (нещо с нещо): ~ovat vodu do mléka сýпвам, нали́вам вод́а в млýко; смес́вам млýко с вод́а **2.** (co do čeho; kam) вмýквам, изпòлзвам, употребя́вам (нещо в нещо); примес́вам (нещо в нещо, с нещо); изпýстря́м (нещо с нещо): ~ovat do řeči cizí slova вмýквам, изпòлзвам в езика си чýжди дýми; изпýстря́м речт́а си с чуждици

vměš|ovat se, -uji se/разг. -uju se несов. **1.** (do

čeho; kat) сливам се, смѣсам се (*с нецо; някъде*); загубвам се (*в нецо, сред нецо, сред някого; някъде*); влизам, отивам, заставам (*сред нецо, сред някого; някъде*): ~ovat se mezi zvědavce отивам сред сеирджии; смѣсам се със сеирджии 2. (*do čeho*) намѣсам се (*в нецо*): ~ovat se do vnitřních záležitostí cizího státu намѣсам се във вътрешните работи на чужда държава

vmět|at I, -ám св. (*koho, so kat*) книж. (последователно) намятам, нахвърлям (*някого, нецо някъде*): ~al všechny knihy do ohně той намята, нахвърля всички книги в огъня

vmět|at II, -ám нескв. 1. (*so kat*) вмѣтам, вкарвам (*нецо някъде*); замѣтам, измѣтам (*нецо*) навътре: vichr ~al sněh do vchodu вихрушката наметаше, вкарваше сняг във входа 2. (*so kat; so kоти kat*) книж. мѣтам, хвърлям, запращам, запокитвам (*нецо някъде; нецо някъде*): ~al omělu tváře хвърлям, запращам оскърбление, обидя в лицето на някого

vmět|ek, -ku м. мед. ембол

vmetnout вж. vmést

vmích|at, -ám св. 1. (*so do čeho*) забъркам, замѣся (*нецо вътре в нецо*); добавя, прибавя, сипя, рядко вмѣся (*нецо в нецо*); смѣся, примѣся, размѣся, разбъркам (*нецо с нецо*): ~at cukr do rozetřeného žloutku добавя, сипя захар в разбит жълтък; смѣся, разбъркам захар с разбит жълтък 2. (*so kat*) добавя, вмѣкна, изпòлзвам, употребя (*нецо в нецо*); примѣся (*нецо в нецо, с нецо*); изпòстря, разнообразя (*нецо с нецо*): ~at příklady do řeči добавя, употребя примери в речта си, в езика си; разнообразя речта си с примери

vmích|at se, -ám se св. 1. (*kat*) смѣся се, слѣя се (*с нецо; някъде*); вляза, отида, застана, приобщи се (*някъде*); загубя се, скрия се, изчѣзна (*сред някого, сред нецо; някъде*): ~at se mezi zvědavé diváky смѣся се с любопитни зрители 2. (*do čeho*) разг. вклòча се, намѣся се, набъркам се (*в нецо*): ~at se do hovoru вклòча се, намѣся се в разговор

vmís|it, -ím св. 1. (*so do čeho*) рядко добавя, прибавя, сипя, налѣя, рядко вмѣся, влѣя (*нецо в нецо*); смѣся, примѣся (*нецо с нецо*): ~it vodu do mléka сипя, налѣя вода в мляко; смѣся мляко с вода 2. (*so do čeho; kat*) вмѣкна, изпòлзвам, употребя (*нецо в нецо*); примѣся (*нецо в нецо, с нецо*); изпòстря, разнообразя (*нецо с нецо*): ~it občas do řeči vtíp вмѣкна от време на време в речта си остроумие, духовитост; разг. от време на време пусна по някой майтап

vmís|it se, -ím se св. 1. (*do čeho; kat*) смѣся се, слѣя се (*с нецо; някъде*); вляза, отида, застана, приобщи се (*някъде*); загубя се, скрия се, изчѣзна (*сред някого, сред нецо; някъде*): ~it se do zástupu, mezi dav приобщи се към навълица; смѣся се с тълпà 2. (*do čeho*) намѣся се (*в нецо*): ~it se do sporu намѣся се в спòр

vmilovat, vmilovat se, vmluvit, vmluvit se вж. vmlouvat, vmlouvat se, vmluvit, vmluvit se

vmont|ovat, -uji/разг. -uju св. (*so kat*) монтирам, вградя, поставя (*нецо някъде*): ~ovat do auta rádio монтирам в колà радио

vmysl|it se, vmysl|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se св. (*do čeho*) книж. мислено вляза, проникна (*в същността на нецо*); представя си, че съм (*нецо; някакъв; някъде*); разберà (*нецо*); вживѣя се (*в нецо*): ~it se do cizího postavení разберà чуждо положение; вляза, вживѣя се в чуждо положение; представя си, че съм на мястото на някой друг

vmýš|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se нескв. (*do čeho*) книж. мислено влизам, прониквам (*в същността на нецо*); представям си, че съм (*нецо; някакъв; някъде*); разбирам (*нецо*); вживявам се (*в нецо*): ~et se do situace jiných lidí разбирам положението на другите хора; влизам, вживявам се в положението на другите хора

vna|da, -dy ж. книж. 1. остар. примамка, стръв 2. остар. прелест, достоинство, качество 3. обикн. мн. vna|dy, -d ж. прелести: kypřé, bujné ženské ~dy зно̀йни, пийшни жѣнски прелести

vnadidl|o, -a ср. примамка, стръв: políčit ~o залòжа, поставя примамка, стръв

vnadn|ý, -á, -é книж. привлекателен, очарователен, прелестен: ~ý zevnějšek привлекателна въ̀ншност; ~á postava, krása привлекателна фигура, красòта

vnáš|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. 1. (*so, koho kat*) внасям, вкарвам (*нецо, някого някъде*): ~et do místnosti bláto na botách внасям в помещѣние кàл с обувките си 2. (*so kat*) книж. привнасям, вкарвам, внедрявам (*нецо някъде*): ~et do práce nové metody внедрявам в работата си нòви мѣтòди 3. (*so*) хим. добавям, прибавям (*нецо*): ~et prvek, sloučeninu добавям елемент, съединѣние

vně I нар. в̀н, отв̀н, в̀ншно: dům ~ obilený варòсана отв̀н к̀ща

vně II предлог с род. (*čeho*) изв̀н (*нецо*), в̀н от (*нецо*): být ~ jízdni dráhy в̀н от ўличното платнò, изв̀н ўличното платнò с̀м

vnějš|ek, -ku м. 1. в̀ншна странà; фасàда: ~ek

zdi вѣншна страна на стена; **~ek domu** фасáда на къща **2. рядко** вѣншност, облик: **úhledný ~ek** спрѣтната вѣншност

vnějš|í, -í, -í 1. вѣншен, *разг.* вѣнкашен: **~í prostor** вѣншно пространство; **~í stěna** вѣншна, вѣнкашна стена; **~í nátěr** вѣншно покритие; вѣншна боя; **~í (silniční) okruh** *трансп.* околорѣстно шосѣ; **~í ucho** *анат.* вѣншно ухо; **~í úhel** *геом.* вѣншен љгъл **2.** вѣншен; љдвац отвѣн; страничен: **~í popud** вѣншен подтик; вѣншна, странична подбуда; **~í činitel** вѣншен, страничен фактор **3.** вѣншен, показен; проявяващ се навѣн, вѣншно: **~í efekt** вѣншен, показен ефект

vnějškov|ý, -á, -é вѣншен, показен; проявяващ се навѣн, вѣншно: **~ý efekt** вѣншен, показен ефект

vnést, vnesu *св. 1. (co, koho kam)* внесà, вкàрам (*нещо, някого някъде*): **~ skříň do pokoje** внесà шкàф в стàя **2. (co kam)** *книж.* вкàрам, введрjà, привнесà (*нещо някъде*): **~ cizí prvky do jazyka** привнесà чужди елементи в език

3. (co) *хим.* добàвя, прибàвя (*нещо*): **~ prvek, sloučeninu** добàвя елемент, съединение

vník|at, -ám *несв. 1. (kam; do čeho; komu do čeho)* вниквам, прониквам, влизам, навлизам (*някъде; в нещо; на някого в нещо*): **voda ~á do sklepa** водàта прониква, влìза в мазето **2. обикн. третол. -á (kam; do čeho)** прониква, навлизà, разпространjàва се (*някъде; в нещо*): **moderní metody ~ají do všech oborů** съвременните мètòди се разпространjàват, проникват вѣв всьчки области, вѣв всьчки специàлности **3. (do čeho)** навлизам, вниквам (*в нещо*); разбирам, проумjàвам, схвàщам, усещам, улавям (*нещо*): **~at do podstaty věci** навлизам, вниквам в същността на нещàта; разбирам същността на нещàта; **~at do krásy poezie** вниквам в красотàта на поезията; усещам, улавям красотàта на поезията

vník|nout, -nu *св. 1. (kam; do čeho; komu do čeho)* вникна, проникна, влìза, навлìза (*някъде; в нещо; на някого в нещо*): **zloděj ~l do bytu** крадецът е проникнал, влìзъл е в жìлището; **voda ~la do sklepa** водàта прòникна, навлèзе в мазето; **střela mu ~la do těla** куршумът проникна в тjàлото му; куршумът е проникнал в тjàлото му **2. обикн. третол. -ne (kam; do čeho)** проникне, навлèзе, разпространи се (*някъде; в нещо*): **moderní metody ~ly do všech oborů** съвременните мètòди се разпространìха, проникнаха вѣв всьчки области, вѣв всьчки специàлности **3. (do čeho)** навлìза, вникна (*в нещо*); разберà, проумèя, схвàна, усèтя,

уловjà (*нещо*): **~nout do nové práce** навлìза, вникна в нòвата рàбота; **~nout do tajemství** вникна в тàйна; разберà, проумèя тàйна

vnímac|í, -í, -í възприемàтелен; служещ за възприемàне: **~í schopnost** възприемàтелна способност; способност за възприемàне

vnímán|í, -í *ср.* възприемàне, схвàщане, *псих.* възприятие: **~í skutečnosti** възприемàне на действителността

vnímat|at, -ám *несв. (co)* възприемàм, схвàщам, долàвям (*нещо*): **~at smysl slov** възприемàм, схвàщам смìсълà на думи; **~at hudbu, ptací zpěv** възприемàм, долàвям мұзика, птìчи пèsни; **ne~á své okolí** не възприемà околнìя свят; не разпознава околнìите

vnímatelnost, -i *жс. рядко 1. (čeho)* възмòжност (*на нещо*) да б̀де възприемàно, разб̀ирано, долàвяно, усещано сьс сетивàта; разбирàемост, доловìмост, осезàемост, осезàтелност, сетивност, сензитивност, сенсийбилност (*на нещо*): **~ uměleckého díla** разбирàемост, осезàемост на художествено произведение **2.** възприемчивост, схватливост, наблюдàтелност: **~ malíře** наблюдàтелност на художник

vnímateln|ý, -á, -é кòйто мòже да б̀де възприемàн, схвàщан, долàвян, усещан; сетивен, сензитивен, сенсийбилен: **jev ~ý smysly** доловìмо от сетивàта явление

vnímavě *нар.* възприемчивò, схватливò, наблюдàтелно; с възприемàне, с разб̀иране, с усет; сетивно, синзитивно, сенсийбилно: **číst pozorně a ~** четà внимàтелно и с разб̀иране

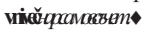
vnímavost, -i *жс.* възприемчивост, схватливост, чувствителност, наблюдàтелност; сетивност, сензитивност, сенсийбилност: **~ malíře** чувствителност, наблюдàтелност на художник

vnímav|ý, -á, -é 1. възприемчив, схватлив, чувствителен, наблюдàтелен; сетивен, сензитивен, сенсийбилен: **~ý pozorovatel** внимàтелен, възприемчив наблюдàтел; **~ý umělec** възприемчив, чувствителен, наблюдàтелен артист **2. (k čemu; na co)** чувствителен, склòнен (*към нещо*); податлив, поддàващ се (*на нещо*); дост̀пен (*за нещо*): **~ý k infekci** чувствителен, склòнен към инфèкция; податлив на инфèкция; **~ý k podnětům** дост̀пен за инициативи; отзивчив към инициативи

vnitř|á, -ka *м. разг.* служитель в министр̀ство ва в̀трешните рàботи, вѣв в̀трешно министр̀ство: **~ci sledují všude své zájmy** тìя от в̀трешно министр̀ство доб̀ре се грижат за интересите си

vnitř|o, -a *ср. 1. рядко* в̀трешност; в̀трешен свят, м̀р: **oči jeho osleply pro vnější svět a obrátily se do ~a** очите му б̀яха ослепèли за

- външния свят и се бяха обърнали към вътрешния **2.** вътрешни работи, обикн. в съчет. **ministerstvo** ~а министерство на вътрешните работи; **ministr** ~а министър на вътрешните работи
- vnitroatomov|ý, -á, -é** физ. вътреатомен, вътрешноатомен, атомен: ~а **energie** вътреатомна, атомна енергия
- vnitrobuněčn|ý, -á, -é** биол. вътреклетъчен, вътрешноклетъчен: ~ý **tlak** вътреклетъчно налягане
- vnitroděložn|í, -í, -í** биол. вътреутробен, вътрематочен: ~í **vývoj** вътреутробно развитие
- vnitrodruhov|ý, -á, -é** биол. вътревидов: ~é **křížení** вътревидово кръстосване
- vnitrodružstevn|í, -í, -í** вътрешнокооперативен: ~í **soutěž** вътрешнокооперативно съревнование
- vnitrojadern|ý, -á, -é** физ. вътрешноядрен, ядрен: ~а **energie** вътрешноядрена, ядрена енергия
- vnitrokoaličn|í, -í, -í** полит. публ. вътрешнокоалиционен: ~í **rozpory** вътрешнокоалиционни противоречия
- vnitrokontinentáln|í, -í, -í** вътрешноконтинентален: ~í **tratě** ж.п. вътрешноконтинентални линии
- vnitroodborářsk|ý, -á, -é** вътрешносиндикален: ~é **problémy** вътрешносиндикални проблеми
- vnitroodrůdov|ý, -á, -é** биол. вътресортот: ~é **křížení** вътресортово кръстосване
- vnitropodnikov|ý, -á, -é** вътрешнозаводски: ~а **doprava** вътрешнозаводски транспорт; ~é **plánování** вътрешнозаводско планиране
- vnitropoliticky** нар. вътрешнополитически; от вътрешнополитическа гледна точка
- vnitropolitick|ý, -á, -é** вътрешнополитически: ~а **situace** вътрешнополитическа ситуация
- vnitroregionáln|í, -í, -í** спец. вътрешнорегионален: ~í **investice** вътрешнорегионални инвестиции
- vnitroslovn|ý, -á, -é** език. вътресловен, вътрешнолексмен: ~é **mezery, předěly** вътресловни междини, граници
- vnitrostátn|í, -í, -í** вътрешнодържавен, държавен: ~í **doprava** вътрешен транспорт; ~í **oměry** вътрешнодържавни отношения; вътрешна ситуация
- vnitrostranick|ý, -á, -é** вътрешнопартийен: ~é **problémy** вътрешнопартийни проблеми
- vnitrozávodn|í, -í, -í** вътрешнозаводски: ~í **soutěž** вътрешнозаводско съревнование
- vnitrozem|í, -í** ср. геогр. вътрешност (на страна, на остров, на континент): **evropské** ~í вътрешността на Европа; ~í **Čech** вътрешността на Чехия
- vnitrozemsk|ý, -á, -é** геогр. вътрешноконтинентален, континентален: ~é **podnebí** континентален климат
- vnitř|ek, -ku/-ka** м. вътрешност: ~ek **domu** вътрешност на къща; ~ek **bedny** вътрешност на сандък
- vnitřně** нар. вътрешно: ~ě **s něčím souviset** вътрешно съм свързан с нещо; ~ **rozervaný člověk** книж. вътрешно разкъсан, вътрешно неспокоен, вътрешно неуравновесен човек; човек, раздъран от вътрешни противоречия
- vnitřn|í, -í, -í** 1. вътрешен (противопол. външен) ~í **prostor budovy** вътрешно пространство, интериор на сграда; ~í **zdi** вътрешни стени; ~í **město** вътрешен град; **utrpět** ~í **zranění** претърпя, получа вътрешно нараняване; ~í **souvislost věcí** вътрешна взаимообвързаност, обусловеност на нещата; ~í **věci státu** вътрешни работи на държава; ~í **bezpečnost** вътрешна безопасност, сигурност; ~í **ucho** анат. вътрешно ухо; ~í **orgány** анат. вътрешни органи; ~í **lékařství** мед. вътрешни болести; **léky pro** ~í **užití** аптек. лекарства за вътрешна употреба; ~í **sekrece** биол. физиол. вътрешна секреция; ~í **energie** физ. вътрешна енергия; молекулярна енергия; ~í **tření (kapalin)** физ. вътрешно триене (на течности); вискозитет; ~í **napětí** физ. вътрешно напрежение; ~í **úhel (mnohoúhelníku)** геом. вътрешен ъгъл (на многоъгълник); ~í **paměť (stroje, počítače)** спец. вътрешна памет (на машина, на компютър); ~í **rým** лит. вътрешна рима; ~í **předmět** език. вътрешно допълнение; ~í **trh** икон. вътрешен пазар; ~í **obchod** икон. вътрешна търговия; ~í **konvertibilita, směnitelnost (měny)** икон. вътрешна конвертируемост (на валута) **2.** книж. вътрешен, душевен, духовен: ~í **uspokojení** вътрешно удовлетворение; ~í **život** вътрешен живот; ~í **vnuknutí** вътрешно внушение; ~í **hodnoty člověka** вътрешни, духовни ценности на човека
- vnitřnost|í, -í** ж. само мн. вътрешности, разг. готв. карантия: **rybí** ~í риби/рибешки вътрешности; **jehněčí** ~í агнешки вътрешности, агнешка карантия
- vnitřní** **připadn** обикн. третол. (нещо) се унищожи, разруши се, съсипе се, опропасти се; разг. стане зян; **přivést, obrátit něco** ~ унищожа, разруша, съсипе, опропасти нещо; разг. зяносам, направя нещо зян
- vnoř|it, -ím** св. книж. **1.** (со кат) потопя (нещо някъде); бръкна (с нещо някъде): ~it **vesla do vody** потопя весла във водата **2.** (со кат) вкарам, пъхна (нещо някъде); бръкна (с нещо

някъде): **~it ruce do kapes** пѣхна ръце в джѡбове **3.** (*со кат; коти со кат*) вкарѡм, забия (*нещо някъде; на някого нещо някъде*): **~it někomu dýku do hrudi** забия на някого камѡ в гърдите

vnoř|it se, -ím se св. книж. **1.** (*кат*) потопѡ се, гмърна се (*някъде*): **~it se do vln** потопѡ се, гмърна се във вълните **2.** (*кат*) потѣна, потопѡ се, скрия се, загубѡ се (*някъде*): **~it se do stínu lesa** потѣна, потопѡ се в сѡнката на горѡ **3.** (*do čeho*) потѣна, потопѡ се, задълбочѡ се, вглѣбѡ се (*в нещо*): **~it se do četby, do vzpomínek** потѣна в четене, в спѡмени

vnoř|ovat, -uji/разг. -uju неск. книж. **1.** (*со кат*) потѡпам (*нещо някъде*); брѣквам (*с нещо някъде*): **~ovat ruce do vody** потѡпам ръце във водѡ **2.** (*со кат*) вкарѡм, пѣхвам (*нещо някъде*); брѣквам (*с нещо някъде*): **~ovat ruce do kapes** пѣхвам ръце в джѡбове **3.** (*со кат; коти со кат*) вкарѡм, забивѡм (*нещо някъде; на някого нещо някъде*): **~ovat pohled do dálky** прен. забивѡм поглед в далечинѡта

vnoř|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. книж. **1.** (*кат*) потѡпам се, гмърѡвам се, гмъркам се (*някъде*): **~ovat se pod vodu** гмърѡвам се под водѡта **2.** (*кат*) потѣѡвам, потѡпам се, скриям се, загубѡвам се (*някъде*): **~ovat se do víru života** потѡпам се във вихѣра на живѡта **3.** (*do čeho*) потѣѡвам, потѡпам се, задълбочѡвам се, вглѣбѡѡвам се (*в нещо*): **~ovat se do minulosti** потѡпам се в миналото

vnoučátk|o, -a ср. умал. внѣченце

vnouč|e, -ete ср. внѣче: **babička s ~aty** бѡба с внѣчета

vnouč|ek, -ka ср. умал. внѣче: **dědeček s ~em** дѡдо с внѣче

vnucen|ý, -á, -é натѣпен, налѡжен: **~ý režim** натѣпен рѣжим

vnuc|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*коти со*) натѣпѡѡм, налѡгам (*на някого нещо*): **~ovat někomu své názory** натѣпѡѡм на някого вѣзгледите си

vnuc|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. **1.** (*коти; коти до čeho*) натѣпѡѡм се, навѣрам се (*на някого; на някого в нещо*); натѣпѡѡм присѣствието си (*на някого*): **~ovat se do něčí společnosti** натѣпѡѡм се на някого; натѣпѡѡм на някого присѣствието си; навѣрам се в компанията на някого **2.** (*do čeho; k čemu*) мѣча се, принуѡдаѡм се, насилѡвам се, полѡгам усѣлие (*да сѡм някакѡв; да правѡ нещо*): **~ovat se do klidu/ke klidu** насилѡвам се, полѡгам усѣлие да сѡм спѡкѡден

vnuč|ka, -u ж. внѣчка: **dědeček s ~ou** дѡдо с внѣчка

vnuk, -a м. внѣк: **babička s ~em** бѡба с внѣк
vnuk|nout, -nu св. (*со коти*) внушѡ (*нещо на някого*); третѡл. (*нещо*) осенѣ (*някого*); (*нещо*) дѡйде на ѡм, хрѣмне (*на някого*): **~nout někomu dobrý nápad** внушѡ на някого добѣрѡ идѣѡ, добѣрѡ хрѣмване; някѡй е осенѣн от добѣрѡ идѣѡ, от добѣрѡ хрѣмване

vnuknut|í, -í ср. **1.** осенѡване; внезапно хрѣмване; внезапна мѣсъл: **mít šťastné ~í** ймам щѡстливо хрѣмване **2.** вѣтрешен глѡс: **uposlech-nout vnitřního ~í** послѣшѡм вѣтрешния си глѡс **3.** пѡрив, пѡдтик, импѣлс: **neodolala ~í svého srdce** тѡ не устоя на пѡривѡ на сѣрцѡто си
vnukovsk|ý, -á, -é кѡйто се отнѡѡ се на вѣк: **~á ůcta** пѡчит на вѣк

vnut|it, -ím св. (*коти со*) натѣпѡѡ, налѡжа (*на някого нещо*): **~it někomu dárek** настѡѡ някѡй да приѣме пѡдѡрѣк; натѣпѡѡ на някого пѡдѡрѣк; **~it někomu své názory** натѣпѡѡ, налѡжа на някого свѡи вѣзгледи

vnut|it se, -ím se **1.** (*коти; коти до čeho*) натѣпѡѡ се, навѣрѡ се (*на някого; на някого в нещо*); натѣпѡѡ присѣствието си (*на някого*): **~it se někomu za společníka** натѣпѡѡ се на някого кѡто компанѡн; натѣпѡѡ компанията си на някого **2.** (*do čeho; k čemu*) помѣча се, принуѡда се, насѣля се, полѡжа усѣлие (*да сѡм някакѡв; да правѡ нещо*): **~it se do klidu/ke klidu** насѣля се, полѡжа усѣлие да сѡм спѡкѡден

vočk|ovat [f-o-], -uji/разг. -uju св. **1.** (*со; со коти*) ваксинѣрам (*някого; някого с нещо*); инжектѣрам, вкарѡм, разг. бѣѡ (*на някого нещо*): **~ovat ochrannou látku** инжектѣрам имунизѡционно вѣществѡ; **~ovat myším tyfus** инжектѣрам, вкарѡм на мишки тѣф **2.** (*со коти*) прен. експр. приѣча (*някого кѡм нещо*); насадѡ (*на някого нещо*); експр. набѣѡ (*нещо*) в главѡта (*на някого*): **~ovat dětem určité návyky** приѣча деѡѡ кѡм определѣни навѣици

vod|a, -u ж. **1.** водѡ: **teplá ~a** тѡпла водѡ; **studená ~a** студѣна водѡ; **pitná ~a** питѣйна водѡ; **kojenecká ~a** водѡ за кѣрмачета, за бѣбета; пѡдходяща за бѣбета; **říční ~a** рѣчна водѡ; **mořská ~a** мѡрска водѡ; **dešťová ~a** дѣждѡвна водѡ; **minerální ~a** минерѡлна водѡ; **tekoucí ~a** течѡща водѡ; **svěcená ~a** свѣтѣна водѡ; **načerpát ~u** налѣѡ водѡ (*от водна помѡ*); изпѡмпѡ водѡ; **dát, nechat ~u (v)odrazit** остѡѡѡ водѡ да се отѡѡрне, да се пѡзѡтѡпли; **postavit ~u na kávu** слѡжа водѡ за кафѣ; **vážít ~u** вѡдѡ водѡ (*от кладенец*); спец. **agresivní ~a** агресивна водѡ; **artéská ~a** артезиѡнска водѡ; **cirkulační ~a** оборѡтна водѡ; **čpavková ~a** амонѡчна водѡ; **destilovaná ~a** дѣстилирана водѡ; **hydrátová ~a** хидратна водѡ; **chladicí**

~a охлаждаща вода; **chlorovaná** ~a хлорирана, хлорна вода; **karbolová** ~a карболова вода; **kotelní** ~a котлена вода; **krystalová, krystalizační** ~a кристална, кристализационна вода; **lehká** ~a лека вода; **měkká** ~a мека вода; **napájecí** ~a подхранваща вода; **podzemní** ~a подземна вода; **provozní** ~a техническа вода; **přídavná** ~a добавъчна вода; **srážková** ~a атмосферна вода; **surová** ~a необработена вода; **těžká** ~a тежка вода; **tvrdá** ~a твърда, варовита вода; **upotřebená** ~a отработена вода; **upravená** ~a обработена вода; **užitková** ~a вода за стопански нужди; непитейна вода; **vázaná** ~a свързана вода; **vodovodní** ~a водопроводна вода; **volná** ~a свободна вода; **zemní** ~a подпочвена вода; **kýlová** ~a мор. килватер

♦ **български** труднения; **bouře ve sklenici** ~y буря в чаша вода; (**udělat něco**) **z jedné ~y/z první ~y (načisto)** разг. (направя нещо) на бърза ръка, през куп за грощ, надвѣ-натри; **mrtvá ~a** мъртва вода (в приказките) б) и спец. мъртва, безотточна, застоля вода; **ohnivá** ~a експр. огнена вода (ракия); **živá ~a** жива вода (в приказките) б) (čeho) книж. експр. жива, животворна вода (за нещо); **hnát, nahánět (něčím) někomu ~u na mlýn** разг. пейор. наливам (с нещо) вода във воденицата, в мелницата на някого; **honit ~u** разг. ирон. а) издокарвам се, гиздя се; преследвам, гоня модата; подражавам на модата б) перча се, фукам се, надувам се; **nabírat ~u do síta, do řešeta** разг. наливам вода в решето; нось вода в решето, с решето; наливам вода в съд без дъно; преливам, наливам от пүсто в пражно; върша сизифовски трүд; **nemít čím ~u osolit** разг. експр. нямам пари даже да се обрѣсна, даже да се усмихна; пүкната парā нямам; **ani (sklenici) ~y někomu nepodá** разг. а) тѡй/тѡ е безоглѣден, безчувствен човѣк б) тѡй/тѡ е голям скүперник, мноґо стиснат(а); **nevydělat si ani na slanou ~u** разг. пейор. не изкарам пари даже и за хляб; с тѡя пари не моґа даже да се обрѣсна; **píchat ~u спорт.** гребā; тренирам канү-кайк; **plácnout do ~y** разг. направя едно голямо нѡщо; нѡщо не направя; напѣнала се планината и родила мишка; **plout po ~ě** плүвам, нось се по течѣнието; **plout proti ~ě** плүвам срещу течѣнието; вървя срещу вятѣра; (**chtít**) **přilévat ~y/~u do moře** разг. ирон. на краставичār краставици продавам; **utopil by ho na lžici** ~y разг. експр. ако можеше, тѡй в капка вода щѣше да го удави; **vařit z ~y** разг. а) гѡтвя скрѡмно; оправям се сѣскрѡмни сѣдства; от нѡщо нѡщо прāва б) пейор. претүпвам нѣ-

що; прāва нѡщо през күп за грѡш; изсмүквам нѡщо от прѣстите си; вулг. с прѣдня боя прāва; **byl, zůstal, stál jako když ho studenou, hor-kou ~ou poleje/polil** разг. експр. остана, стоѣше като попāрен; тѡй остана, стоѣше сякаш са го полѣли сѣс студѣна, с вряла вода; **je to jako ~a** разг. пейор. товā си е чѡста водѡца (за много рядка супа, за рядѣк сос, за разредена напитка и под.); **je to (jako) ~a z fuseklí** разг. пейор. товā си е боядисана водѡца (за слаб чай, за слабо кафе); като пикня е (за чай, за кафе с отвратителен вкус); **jsou na sebe jako oheň a ~a** експр. тѣ са като ѡгњя и водāта; като күче и кѡтка са; **letí, utíká, plyne to jako ~a** отлита, отминава неусѣтно; отлита, отминава като мѡг; (**mít**) **času jako ~y** разг. експр. (имам) врѣме бѡл; врѣме да ѡскаш; **mít řeči jako ~y** разг. пейор. наговѡря, наприказвам, докарāм цѡл кѡш, цѡл күп прāзни приказки, прāзни обещāния; наговѡря, наприказвам, надрѣнкам цѡл күп лѣжѡ; докарāвам водā от дѣвет воденици, от дѣвет дерѣта, от дѣвет клāденеца; **pít něco jako ~u** разг. пѡя нѡщо като водā; **růst jako z ~y** разг. експр. рāсна/растā нѣ с дни, а с часовѣ; **sjede to po něm jako ~a po huse** разг. пейор. отѣрсва се като күче от росā; нѡщо му нѡма; пѣт парѡ не дāва; не щѣ, не ѡска и да знāе; хѡч не мү пүка, хѡч не гѡ е ѣня; **krev není ~a** поговорка крѣвтā водā не стāва; **nepomůže mu ani svěcená ~a** експр. и светѣна водā нѡма да му помѡгне; положѣнието му е безнадеждно; **samā ~a, samā ~a** разг. студѣно, студѣно (не позна; не уцѣли); **tak dlouho se chodí se džbánem pro ~u, až se ucho utrhne** пословица веднѣж стѡмна за водā, втѡри пѣт стѡмна за водā, на трѣтия пѣт се счүпила; **teče mu ~a do bot** експр. здравата е заґāзил, закѣсал е; не мү се пѡше добрѡ; **to je ~a na jeho mlýn** поговорка товā е водā в нѣговата воденица, в нѣговата мелница 2. сѡщо и мн. **vod|y, vod** водā; водѡ: **stav ~y na českých tocích** нивѡ на чѣшките рекѡ; нивѡ на водāта в чѣшките рекѡ; **mrtvá ~a** мъртва, безоттѡчна, застоля водā; **stojatā ~a, stojatē ~y** застоля водā, застоляли водѡ; **kanální ~y** канāлни водѡ; **městské odpadní ~y** градски отпāдѣчни водѡ; **průmyslové odpadní ~y** промѡшлени отпāдѣчни водѡ; **splaškové ~y** отхѡдни, фекални водѡ; **pobřežní ~y, vý-sněžné ~y** лѡдичинни водѡ

♦ **български** тихā ~a разг. експр. тиха водā (сѣм); тих, покрит вѣглен (сѣм); **velká ~a** наводнѣние; **závody na divokē ~ě** спорт. състѣзания по воден слāлом; **závody v rychlé ~ě** спорт. състѣзания с канү-кайк; **mnoho ~y uběhlo, uteklo, uply-**

nulo mnoho вода изтече; **čeřit** ~u клàтя, раз-
клàщам лòдката; създавам опàсна ситуация;
držet se, udržovat se nad ~ou разг. държà се,
задържам се на повърхността; **držet, udržet**
někoho, něco nad ~ou разг. държà, задържà
някого на повърхността; **je mokrý jako by ho**
do ~y hodil впр-водà е; мòкър е като кокòшка;
kalit ~u разг. *нейор.* мътя водàта; **lovit v**
kalných ~ách разг. *нейор.* лòвя рìба в мътна
водà; **pustit, poslat někoho k** ~ě разг. *нейор.*
остàвя, зарèжа някого; бия д̀узпата на някого;
šlapat ~u разг. пл̀увам на еднò м̀ясто; пляс-
кам с ръцè и кракà в̀въ водàта; **být, plout, po-**
hybovat se v cizích ~ách пл̀увам в ч̀ужди во-
д̀и; **rozbourit stojaté** ~y, **pohnout stojatými**
~ami разд̀вижа, разклàтя блàтото; хв̀рля кà-
м̀ък в блàтото; **rozvířit kalné** ~y привлèкà вни-
манието к̀ъм нечисти делà, к̀ъм нечисти см̀етки;
разл̀яя к̀учетата; **skočit do** ~y удàвя се; само-
убия се; **skočit do** ~y pro někoho мина през
òгън и водà за някого; **spí, usnul jako by ho**
do ~y hodil разг. *експр.* тòй сп̀и, заспà като
п̀ън; сп̀и, заспà като заклàн; с тòп не мòжеш
да го съб̀удиш; **stát, být na** ~ě обикн. *трерол.*
разг. (нèщо) е построèно в̀рху п̀ясък; няма
зд̀рави, солидни оснòви; **stěží, sotva se držet**
nad ~ou разг. *експр.* едвà се д̀ържà, зад̀ържам
над повърхността; **být, hnát se, valit se (někam)**
jako velká ~a разг. *експр.* помитам вс̀ичко по
п̀ътя си; нах̀лтвам няк̀де като хàла, като в̀й-
х̀р, като вихрушка, като тайф̀ун; **mít žaludek**
jako na ~ě разг. повд̀ига ми се, повр̀ща ми
се; **spát jako na** ~ě разг. сп̀я като зàек, лèко;
zmizel, ztratil se jako by se nad ním ~a zavřela
експр. (тòй) изчèзна, изпарì се я̀ко д̀им; с̀якаш
в зема̀та пот̀на; с̀якаш зема̀та го пог̀лна;
čas letí jako ~a *поговорка* в̀ремето летì; **být**
jako ryba, jako kapr bez ~y разг. като шарàн,
като рìба на с̀ухо с̀ъм; **být, cítit se někde jako**
ryba, jako kapr ve ~ě разг. ч̀увствам се ня-
к̀де като рìба в̀въ водà; в стихията си с̀ъм;
tichá ~a **břehy mele/bera** *поговорка* тìхата
водà бр̀яг ронì; тìхата водà е нàй-д̀ълбòка
3. водà (*лечебно или козметично средство*):
borová ~a бòрова водà; **březová** ~a брèзова
водà; **kolínská** ~a одеколòн; **pleťová** ~a лосиòн;
ústní, zubní ~a водà за устà 4. водà (*секрет в*
телесни органи): **mít** ~u na **plicích** ìмам водà
в бèлите дрòбове; бòлен с̀ъм от вòден плеврìт;
mít ~u v **koleně** ìмам водà в коля̀ното; **plo-**
dová ~a *биол.* околоплòдна водà

vodácký, -á, -é кòйто се отнàся до спòртно
грèбане: ~ý **sport** спòртно грèбане; ~ý **oddíl**
отбòр по спòртно грèбане

vodáctví, -í *ср.* спòрт. спòртно грèбане

vodák, -a *м.* състезàтел по спòртно грèбане

vodárensk|ý, -á, -é водоснаб̀дителен: ~ý **od-**
borník специалист по водоснаб̀дяване; водàр;
х̀идротехник

vodárenstv|í, -í *ср.* водоснаб̀дяване

vodárn|a, -y *ж.* 1. водопровòдна стàнция 2. вòд-
на, водонапòрна к̀ула

vodař, -e *м. жарг.* водàр; х̀идротехник

vodařin|a, -y *ж. жарг.* 1. х̀идротèхника 2. про-
фèсия на х̀идротехник

vodic|í, -í, -í *техн.* вòдещ, направл̀яващ; кòйто
сл̀ужи да води, да направл̀ява: ~í **kotouč** на-
правл̀яващ д̀иск; ~í **lišta** направл̀яваща лèтва

vodic|í, -í, -í вòдещ: ~í **čára** *трансп.* вòдеща
л̀иния (за край на п̀тно платно)

vodič I, -e *м. одуш.* 1. водàч: ~ **velbloudů** ками-
лàр; водàч на кам̀или, на кам̀илски кервàн; кер-
ванджия; ~ **slonů** водàч на слòнове 2. *в с̀чет.*
~ **loutek** *театр.* кукловòд 3. *лов.* к̀уче-търсàч
4. *спорт.* водàч: **závod cyklistů za motoro-**
vými ~í състезàние по колоèздене с мотори-
зирани водàчи

vodič II, -e *м. неодуш.* 1. *физ. электр.* проводник:
dobrý ~ **elektřiny, světla** доб̀ър проводник на
електричест̀во, на светл̀ина; ~ **bez pláště** гòл
проводник; **dvojité** ~ **двужилен** проводник;
elektrický ~ електрически проводник; **izolo-**
vaný ~ изолиран проводник; **měděný** ~ мèден
проводник; **mnohožilový** ~ многожилен про-
водник; **nulovací** ~ занул̀яващ проводник; **nu-**
lový ~ н̀улев проводник; **pracovní** ~ активен
проводник; **příváděcí** ~ в̀ъвèждащ проводник;
stíněný ~ екраниран проводник; **svazkový** ~
снòпов проводник; **tavný** ~ стоп̀ям провод-
ник; **uzemňovací** ~ зазем̀яващ проводник;
plochy ~ шина; **topný** ~ реотàн 2. *в с̀чет.* ~
nití *текст.* нишководàч 3. *печат.* д̀уктор

vodičit|ý, -á, -é водорòден; кòйто съд̀ържа во-
дорòд: **kysličník** ~ý *аптек.* кислорòдна водà
(*хим.* водорòден прèкис)

vodičk|a I, -y *ж. умал.* водичка, водичка: **čistá,**
studená ~a чистà, студèна водичка

vodičk|a II, -y *ж.* 1. водàчка 2. *в с̀чет.* ~a **loutek**
театр. кукловòд (за жена)

vodík, -u *м. хим.* водорòд (H): **sloučeniny** ~u
с̀единèния на водорòда; **atomární** ~ а̀томен
водорòд; **kapalný** ~ втèченèн, тèчен водорòд;
těžký ~ тèжък водорòд; деутèрий

vodíkat|ý, -á, -é *хим.* водорòден; кòйто съд̀ържа
водорòд: ~á **sloučenina** водорòдно с̀единè-
ние; с̀единèние на водорòда

vodíkov|ý, -á, -é водорòден; кòйто се отнàся до
водорòд: ~é **jádro** *хим.* водорòдно ядрò; ядрò
на водорòда; ~á **bomba, puma** *спец.* водо-
рòдна бòмба

vod|it, -ím нескв. **1.** (*koho – вин.; koho kam*) вѡдѧ (*някого някъде*): **~it slepce po ulici** вѡдѧ сле-
пѣц по ѹлицата; **~it turisty po historických památkách** вѡдѧ, развѣждам туристи по исто-
рически пѧметници; **nikoho mi sem nevod!**
разг. експр. вѡдѧ някого за носѧ; **~it (si) ně-
koho na provázku, na vařené nudli** разг.
експр. разигрѧвам, командвам някого, кѧкто
си ѡскам **2.** (*koho, co*) вѡдѧ, управлѧвам, на-
правлѧвам, насѡчвам (*някого, неѡо*): **~it dítěti
ruku při psaní** вѡдѧ, насѡчвам, направлѧвам
ръкѧта на детѣ при писане; **~it loutky** вѡдѧ,
управлѧвам кѹкли **3.** само третол. **-í (co) физ.**
експр. провѣжда, пропѹска (*неѡо*); про-
вѡдник е (*на неѡо*): **kovy ~í elektřinu, teplo**
метѧлите се електрѡпроводѡими, тѡплопрово-
дѡими; метѧлите са провѡдници на електри-
чество, на топлинѧ

vod|it se, -ím se нескв. (*–; s kým*) вѡдѧ се (*–; с
някого*): **~ili se za ruce** тѣ се вѡдѧха (хвѧнати)
за ръце

vodít|o, -a ср. **1.** насѡдка; инстрѹкция, указѧние:
~o k práci указѧние за рѧбота; (**něco**) **je ~em
(při práci)** (нѣѡо) опредѣлѧ насѡката (при
рѧбота) **2.** кайшка (*за водене на животни*)
3. техн. водѧч; направлѧваѡо устрѡйство;
мн. направлѧваѡи: **kluzká ~a** плѣзгѧщи на-
правлѧваѡи; **plochá ~a** плѡски направлѧваѡи;
otočná ~a рѡлковѡи направлѧваѡи

vodivě нар. физ. техн. електр. проводѧщо; про-
водѡимо: **~ spojit** съединѧ, свѣржа проводѧщо

vodivost, -i ж. физ. техн. електр. проводѡимост:
děrová ~ дѹпчѣста проводѡимост; **diferenciální**
~ диференциѧлна проводѡимост; **dynamická**
~ динамѡична проводѡимост; **elektrická** ~ елѣк-
тѡпроводѡимост; **elektronová** ~ електрѡнна
проводѡимост; **iontová** ~ ѡнна проводѡимост;
kapacitní ~ капацитѡвна проводѡимост;
magnetická ~ магнитна проводѡимост; **tepelná**
~ тѡплопроводѡимост; топлинна проводѡимост;
zvuková ~ звѹкопроводѡимост

vodiv|ý, -á, -é физ. техн. електр. проводѧщ,
проводѡим: **~ý drát** проводѧща жиѡа; провѡд-
ник; **ne~á látka** непрѡводѧщо, непрѡводѡимо
вещѣство

vodk|a, -u ж. вѡдка: **moskevská ~a** москѡвска
водкѧ

Vodnář, -e м. астр. Водолѣй (*сѣзвездие*)

vodnatelnost, -i ж. мед. водѧнка; вѡдна бѡлѣст:
trpět ~í страдѧм от вѡдна бѡлѣст; ѡмам во-
дѧнка; бѡлен сѡм от водѧнка

vodnateln|ý, -á, -é кѡйто се отнѧся до водѧнка,
до вѡдна бѡлѣст: **mít ~é břicho** ѡмам ексудѧт
в корѣма

vodnat|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. рядко стѧвам
водниѡст; пѣлня се с водѧ

vodnat|ý, -á, -é **1.** богѧт на водѧ; в кѡйто ѡма
мнѡго водѧ: **~ý kraj** богѧт на водѧ край **2.** вод-
ниѡст, разводнѣн: **~é mléko** водниѡсто, раз-
воднѣно млѧко **3.** водниѡст, безцвѣтен: **~é oči**
водниѡсти, безцвѣтни очѧ

vodn|é, -ého ср. тѧкса за водѧ

vodn|í, -í, -í вѡден: **~í matrace** вѡден дюшѣк; **~í
lůžko, postel** вѡдно леглѡ; **~í zdroj** вѡден
ѡзточник; водоѡзточник; **~í hladina** вѡдна
повѣрхност; **~í nádrž a)** водѡхранилище, во-
дѡѣм **б)** вѡдна цистѣрна, вѡден резервоѧр; **~í
pára** вѡдна пара; **~í mlýn** водѡница; **~í tok**
геогр. рекѧ; **~í sklo** спец. вѡдно стѣклѡ; **~í lázeň**
хим. гѡтв. вѡдна бѧня; **~í dílo** стрѡит. хѧ-
дросѡрьжѣние; **~í elektrárna** стрѡит. вѡдна
електѡцентрѧла; хѧдрѡелектѡцентрѧла; **~í
čerpadlo** техн. вѡдна пѡмпа; **~í rostliny** бѡт.
вѡдни растѣния; **~í živočichové** зоол. вѡдни
живѡтни; **~í cesty** вѡдни пѣтиѡа; **~í doprava**
вѡден транспѡрт; **~í sporty** вѡдни спѡртѡве;
~í pólo вѡдно пѡло; **~í lyže** вѡдни ски; **~í skútr**
вѡден скѹтер; **~í letoun** хѧдрѡплѧн

vodnice, -e ж. **1.** бѡт. алабѧш (*Brassica*) **2.** земед.
крѣмна рѧпа, крѣмно цвѣклѡ

vodní|kamen|e ср. разг. мѡкѣр сѡм до кѡсти; вѧр-водѧ сѡм; **mít
vlasy jako ~** разг. ирон. косѧта ми е мѡкра и
сплѣстѣна (*след бѧня или след измѡкряне*)

vodn|ý, -á, -é спец. вѡден (*при кѡйто водѧта е
разтворител*): **~ý roztok** вѡден разтвѡр

vodoč|et, -tu м. спец. хѧдрѡгрѧф (*упед за из-
мерване и записване на водно течение*)

vodohospodář, -e м. рѧбѡтник вѣв вѡдно сто-
пѧнство; хѧдрѡтехник

vodohospodářsk|ý, -á, -é кѡйто се отнѧся до
вѡдно стопѧнство: хѧдро-: **~é meliorace** хѧдро-
мелиѡрѧѡия

vodohospodářstv|í, -í ср. вѡдно стопѧнство

vodojem, -u м. техн. водѡѣм, водѡхранилище;
вѡден резервоѧр: **vodárensk|ý** ~ водѡхрани-
лище; **podzemní** ~ подзѣмен водѡѣм; **požární**
~ пожѧрен водѡѣм; **tlakov|ý** ~ водѡнапѡрен
водѡѣм; **věžov|ý** ~ водѡнапѡрна кѹла

vodoléc|b|a, -u ж. мед. водѡлѣѡение, хѧдрѡпѧтия,
хѧдрѡтерѧпия

vodoléc|ebn|ý, -á, -é мед. водѡлѣѣбен, хѧдро-
патѡчен, хѧдрѡтерѧпевтиѡен; кѡйто се отнѧся
до водѡлѣѡение, до хѧдрѡтерѧпия: **~ý ústav**
водѡлѣѣбно, хѧдрѡпатѡчно заведѣние; ин-
ститѹт за хѧдрѡпѧтия, хѧдрѡтерѧпия; **~á kúra**
кѹрс водѡлѣѣбни процедурѧ

vodoměr, -u м. техн. водѡмѣр: **jednoprůdov|ý**
~ еднѡстрѹѡен водѡмѣр; **křídlov|ý** ~ крилѡѧт во-

doměr; **lopatkový** ~ лопатков водомěr; **mnohoproudový** ~ многоструен водомěr; **mokrý** ~ мокър водомěr; **objemový** ~ обємн водомěr; **pístový** ~ бутален водомěr; **rychlostní** ~ скоростен водомěr; **suchý** ~ сѹх водомěr; **šroubový** ~ винтов водомěr; **trubní** ~ трѣбен водомěr
vodoměrka, -у ж. зоол. водомěrка (Hydrometra)

vodomil, -a м. зоол. водолюбче (Hydrous)

vodopád, -u м. водопад: **Niagarské** ~у Ниагарски водопад(и), Ниагара

vodopis, -u м. геогр. хидрография: ~ **Čech** хидрография на Чехия

vodopisný, -á, -é хидрографски: ~á **mapa** хидрографска карта

vodorovně нар. водоравно, хоризонтално: ~ **uložit** положи хоризонтално

vodorovný, -á, -é водоравен, хоризонтален: ~á **poloha** хоризонтално положение; ~á **rovina** хоризонтална равнина; ~ý **směr** хоризонтална посока

vodorysk, -a, -у ж. мор. ватерлиния, водоліния: **lehká** ~а водоліния на изплаване; **nákladní** ~а товарна водоліния; **teoretická** ~а теоретична водоліния

vodoteč, -e ж. спец. водоотточна канавка

vodotěsně нар. спец. херметично; водонепропускливо, водонепроницаемо, водоупорно: ~ **uzavřený** херметично затворен; водонепропусклив, водонепроницаем, водоупорен

vodotěsnost, -i ж. спец. водонепропускливост, водонепроницаемост, водоупорност; херметичност: ~ **izolace** водонепропускливост на изолация

vodotěsný, -á, -é спец. водонепропусклив, водонепроницаем, водоупорен: ~á **izolace** водонепропусклива изолация; ~é **hodinky** херметичен рѣчен часовник

vodotisk, -u м. 1. полигр. воден печат 2. спец. воден знак: **bankovka s** ~em банкнота с воден знак

vodotrysk, -u м. водоскок, фонтан: **kašna s** ~em чешма с фонтан

vodouš, -e м. зоол. водобегач (птица) (Tringa)

vodová, -é ж. водна ондуляция

vodováha, -у ж. 1. физ. техн. строит. нивелир, либела; водна терзия 2. геод. мор. водно равнило; ватерпас

vodovky, -ek ж. само мн. разг. водни бой; водни бойчки

vodovod, -u м. водопровод: **zavést** ~ **do domu** прокарам водопровод до къща; **kohoutek** ~u кранче на чешма, на водопровод; **dálkový** ~ магистрален водопровод; водопроводна магистрала; **domovní** ~ жилищен водопровод;

gravitační ~ гравитационен водопровод; **hlavní** ~ главен водопровод; **pásmový** ~ зонален водопровод; **požární** ~ противопожарен водопровод; **průmyslový** ~ промишлен водопровод; **vnější** ~ вѣншен водопровод; **vnitřní** ~ вѣтрешен водопровод

vodovodní, -í, -í водопроводен: ~í **síť** водопроводна мрежа; ~í **potrubí** водопроводни трѣби; водопроводна инсталация

vodový, -á, -é 1. воден (съдържащ вода; приготвен от вода или с вода): ~é **barvy** водни бой; ~á **malba** живоп. акварел; ~á **ondulace** водна ондуляция; ~á **polévka** прен. водна, водниста, рядка супа 2. воднист, безцветен, неизразителен: ~é **oči** воднисти очи; ~ý **pohled** безцветен, неизразителен поглед

vodovzdorně нар. спец. водоустойчиво

vodovzdornost, -i ж. спец. водоустойчивост: ~ **pryskyřic** водоустойчивост на смоли

vodovzdorný, -á, -é спец. водоустойчив: ~á **struktura** водоустойчива структура

vodoznak, -u м. техн. водопоказател; водопоказателен ѱред

vodstvo, -a ср. събир. геогр. водѣ; гидросфера: **kontinentální** ~o водѣ на сѹшата

vochlování, -í ср. текст. разчѣпкване, влѣчене, рѣшене (на лен)

vochl|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (со) чѣша, влѣча, разчѣпквам (обикн. лен) 2. (кого – вин.) разг. експр. бѣя, тѹпам, млѣтя, пердѣша, налѣгам (някого)

vochl|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (s kým) разг. експр. бѣя се, тѹпам се, млѣтя се, пердѣша се, налѣгам се (с някого)

voice over [vojs oʊvɪ] нескл. м. филм. обикновѣн дублаж, вѣйс ѳувър

voj I, **oj**, -e ж. техн. прицеп, теглич; разг. ок: **zlámat** ~ счѹпя теглич, ѳк

voj II, -e м. книж. остар. отряд: **přední** ~ воен. ~~авиационный~~ **húta** ~ разг. експр., обикн. ирон. ходя по чѹждо; изневерявам (обикн. на жена си, по-рядко на мъжа си)

vojácký, -á, -é войнишки: ~ý **krok** войнишка крачка; ~ý **hlas** войнишки глас

vojáček, -ka м. 1. умал. експр. войниче 2. войниче (детска играчка)

vojačka, -у ж. разг. 1. воѣнна, воѣннослужеща 2. женѣ-войник; рѣдник (за жена)

voják, -ka м. 1. воѣнен, воѣннослужещ: **prostý**, **řadový** ~k обикновѣн, редови воѣннослужещ; обикновѣн, редови войник; рѣдник; ~k **základní služby** срѣчнослужещ воѣнен; войник на редовна воѣнна служба; ~k **z povolání** сврѣх-срѣчнослужещ воѣнен; воѣнен по профѣсия

2. войник, рѣдник: **vzorný ~k** образцов, при-
мерен войник; **hrát si na ~ky** играя на войници
♦ **stát v řadě jako ~ci** обикн. мн. разг. стоим строени като вой-
ници; **stát někde jako ~k na stráži** разг. стоя
някъде като войник на пост
vojákovat, -uji/разг. -uju нескв. разг. отбивам,
карам военната си служба; **разг.** карам
войниклъка
vojákyň[ě, -ě жс. 1. военна, военнослужеща
2. жена-войник; рѣдник (за жена)
vojančít, -ím нескв. разг. експр. отбивам, карам
военната си служба; **разг.** карам войниклъка
vojenskoadministrativní [-ny-tuv/-ny-týv-], -í,
-í военноадминистративен: **~í opatření** воен-
ноадминистративни мѣрки
vojenskohistorický, -á, -é военноисторически:
~é **muzeum** военноисторически музей
vojenskohospodářský [-tys-], -á, -é военно-
икономически: **~ý potenciál** военноикономи-
чески потенциал
vojenskopolitický [-tys-], -á, -é военно-по-
литически: **~é cíle** военно-политически цѣли
vojenskoprůmyslový, -á, -é военнопromышлен:
~ý **komplex** военнопromышлен комплѣкс
vojenskostrategický, -á, -é военностратѣгиче-
ски: **~ý plán** военностратѣгически план; **~á**
parita mezi státy военностратѣгически па-
ритѣт, военностратѣгическо равенство между
държави
vojensky нар. 1. военно; с войскá: **~ obsadit**
завзѣма, превзѣма, окупирам 2. военно; във
военно отношение; от военна глѣдна тѣчка: **~**
závažná událost същѣствено от военна глѣдна
тѣчка събитие
vojenský, -á, -é военен; който се отнася до
войскá: **~ý stav** числен състав (на войскá); **~ý**
útvár военна чást; военно поделѣние; военно
формирование; **~ý výcvik** военно обучение;
~ý soud военен, военнопolevý съд; **~ý stej-**
nokroj военна униформa; **základní ~á služba**
редовна военна служба; **náhradní ~á služba**
алтернативна военна служба; **~á hodnost**
военно звание; военен чин; **~á škola** военно
училище; **~á akademie** военна академия; **~á**
nemocnice военна болница; **~á občanská po-**
vinnost военна повинност; **~á přehlídka** воен-
нен парад; **~á mapa** военна карта; **~á diktatura**
военна диктатура; **~á kázeň** военна дисци-
плина; **~é velitelství** военен щаб; **~é umění**
военна наука; **~é operace** военни операции;
~é **cíle** военни цѣли
vojenství, -í ср. военно дѣло: **dějiny ~í** история
на военното дѣло

vojevůdce, -e м. пълководец, военачалник:
slavný ~e славен пълководец
vojevůdcovský, -á, -é пълководчески, военачал-
нически: **~é schopnosti** пълководчески умения
vojín, -a м. 1. воен. рѣдник: **~i a svobodníci**
рѣдници и млáдши сержанти 2. **остар.** воин;
войник: **hrob Neznámého ~a** паметник на
незнáйния воин
vojínk|a, -y жс. 1. воен. жена-рѣдник 2. **остар.**
жена-воин; жена-войник
vojn|a, -y жс. 1. разг. военна служба; **разг.**
войниклък, казарма: **jít na ~u** отивам войник;
отивам, влизам в казармата; **být na ~ě** войник
съм; служба войник; карам войниклъка; в ка-
зармата съм; **být propuštěn z ~u** уволня се от
казармата; **mít po ~ě** уволнил съм се; отслъ-
жил съм; изкарал съм войниклъка, казармата;
vrátit se z ~u върна се от военна служба, от
войниклък, от казармата; **vzít, odvést někoho**
na ~u истор. вербувам, взѣма, отвѣда някого
войник, на военна служба, в казармата; **dát**
se na ~u истор. постѣпя във войскáта; **sloužit**
na ~u истор. постѣпя във войскáта; **stará**
разг. експр. старá пущка; **být stará ~a** разг.
експр. старá пущка съм; **kroutit si, odkroutit**
si, dokroutit ~u разг. карам, бѣтам, изкарам,
избѣтам, доизкарам, доизбѣтам войниклъка,
службата, казармата; **mít ~u jako řemen** разг.
експр. берá ядове; зѣр виждам; амáн ми е
систѣмата; лѣшо ми се пише; йма да пáтя;
виждам кѣдѣ зимуват рáците, отѣлва ми се
вѣла; **mít (doma) (s někým) ~u (jako řemen)**
разг. експр. ймам (домáшни) разправии, тѣр-
кания (с някого); (някой) ми вгорчáва живѣта;
(някой) ми прáви живѣта áд; (някой) ми раз-
кáзва игрáта, разкáтáва фамíлията; **udělat**
někomu ze života ~u разг. експр. вгорчá на
някого живѣта; направя áд живѣта на някого;
разкáжа игрáта на някого; разкáтáя фамíлията
на някого; дáм на някого да се разбере; покáжа
на някого кѣдѣ зимуват рáците; **kdo se dá na**
~u, musí bojovat поговорка като си се хвáнал
на хорѣто – ще игрáеш; **~a není (žádná) kojná**
поговорка казармата не ѣ шегá рáбота; казар-
мата не ѣ дѣтска градíна; в казармата не гáлят
с перцѣ 2. **остар.** войнá: **vypukla ~a** избѣхна
войнá
воин|а, -а ср. събир. 1. войскá, áрмия: **sebrat ~o**
съберá войскá; сформировáм áрмия; **mít ~o**
ймам войскá, áрмия; **rozpustit ~o** разпѣсна
войскá; разформировáм áрмия; **poslat ~o na**
někoho прáтя войскá, áрмия срещу някого;

~**á**, **tak se z lesa ozývá** поговорка каквото повикало, такъва се обадило **2. обикн. третол.** -**á** вика, обажда се; издава характерен глас, звук (за птици): **křepelka ~á pod mezí** пъдпъдък се обажда откъм синора **3. (о со; кохо – вин. па со/книж. к četи; –)** викам, призовавам, зова (за нещо; някого за нещо, на нещо, към нещо; –): ~**at o pomoc** викам за помощ; ~**at sousedy na pomoc** викам съседите на помощ; **povinnosti nás ~ají** прен. задълженията ни зоват; ~**at někoho k odpovědnosti** търся, дъря отговорност от някого **4. (кохо, со; кохо, со kam)** викам, повикам, извикам (някого, нещо); викам, призовавам (някого) да дойде, да се яви (някъде): ~**at k nemocnému lékaře** викам, повикам лекар при болел; ~**at pohotovost** викам бърза помощ; **být ~án k soudu** викат ме (да се явя) в съда; имам призовка за съда; ~**at někoho k soudu za**

svědka викам някого, изпращам на някого призовка да се яви в съда **5.** *свѣдо и св. (koho, so; по-рядко кому; кам; -)* обаждам се/обадя се (по телефона), телефонiram (на някого; някъде; -): **~al ženu/ženě** той се обаждаше/обадя се (по телефона) на женà си; **~at na úřad, do práce** обаждам се/обадя се, телефонiram в учреждение, в работата; **~al, že nepřijde** той се обаждаше/обадя се, че няма да дойде, че нямало да дойде **6.** (*по ком, по чет; ош; кам*) ѝскам, изисквам (*нещо; нещо да се направи*); настоявам (*за нещо; нещо да се направи*); *прен.* викам, крещя, плача (*за някого, за нещо*): **~at po nápravě** ѝскам, изисквам, настоявам нещата да се сложат в ред, да бъде поправена допусната грешка, несправедливост и под.; **~at o pomstu** призовавам към отмъщение; настоявам за отмъщение; **to ~á po pomstě** това плаче за отмъщение

volátko, **-a** *ср. умал.* гуща

volavk|a I, **-y** *ж. зоол.* чапла (*Ardea, Egretta*): **~a červená** червена чапла; **~a noční** нощна чапла; **~a popelavá** сива чапла; **~a vlasatá** гривеста чапла

volavk|a II, **-y** *ж. експр.* примамка: **dělat ~u policii** служба на полицията за примамка, като примамка; **používat někoho jako ~y** използвам някого като примамка

voll|ba, **-by** *ж. 1.* избор: **mít možnost ~by** имам възможност за избор; **~ba povolání, námětu** избор на професия, на сюжет; **~ba královny krásy** избор на кралица на красотата **2.** *само мн.* **vol|by**, **-eb** *юрид. полит.* избори: **všeobecné ~by** всеобщи избори; **přímé ~by** прѣки избори; **nepřímé ~by** непрѣки избори; **~by do zastupitelských orgánů** избори за представителни органи; **vypsat ~by** обявя, насроча избори; **~by prezidenta** избори за президент; президентски избори; **komunální, obecní ~by** общински избори; **primární ~by** първични, предварителни избори **3.** *съобщ.* избѣране; телефонно набѣране: **automatická ~ba** автоматично избѣране; **dálková ~ba** далечно избѣране; **tónová ~ba** тонално избѣране

vol|e, **-ete** *ср. 1.* гуща: **crát huse šišky do ~ete** пълня гущата на гъска с топчета от трици (*за угояване*) **2.** *разг.* гуща (*болест*)

volebn|í, **-í** **1.** избѣрателен: **~í právo** избѣрателно право; **~í místnost** избѣрателна сѣкция; **~í obvod** избѣрателен район; **~í komise** избѣрателна комисиция; **~í listina** избѣрателен списък; **~í akt** гласоподаване **2.** предизборен: **~í kampaň** предизборна кампания

volej, **-e** *ж. спорт.* волѣ, волей: **střílet z ~e** стрѣлям от волѣ

volejbal, **-u** *м. спорт.* волейбол, *разг.* волей: **hrát ~** играя волейбол; **plážový ~** плажен волейбол

volejbalist|a, **-y** *м.* волейболист: **plážový ~á** плажен волейболист

volejbalistk|a, **-y** *ж.* волейболистка: **plážová ~á** плажна волейболистка

volejbalov|ý, **-á**, **-é** волейболѣн: **~ý míč** волейболна топка

vol|ek, **-ka** *м. умал.* волѣ, волче, волѣц

volenk|a, **-y** *ж.* обикн. в съчет. **dámská ~a** дами канят

volen|ý, **-á**, **-é** избѣран, избѣраем: **~í zástupci** избѣраеми представители

volič I, **-e** *м. одуш.* избѣратѣл, гласоподаватѣл (*при пряко гласуване*): **byl zapsán do seznamu ~ů** бѣше вписан в списък на гласоподаватѣлите; **hlasy většiny ~ů** гласовѣте на повечето избѣратѣли, на повечето гласоподаватѣли

volič II, **-e** *м. неодош.* съобщ. избѣрач, сѣлѣктор: **bezkontaktní ~** безконтактен избѣрач; **ku- lisový ~** кулисѣн избѣрач; **linkový ~** линѣен избѣрач; **rotační ~** въртящ се избѣрач; **skupinový ~** групов избѣрач

voličk|a, **-y** *ж.* избѣратѣлка, гласоподаватѣлка (*при пряко гласуване*)

voličsk|ý, **-á**, **-é** който се отнася до избѣратѣл, до гласоподаватѣл: **~ý seznam** списък на избѣратѣлите, на гласоподаватѣлите; избѣратѣлен списък; **~á schůze** събрание на избѣратѣлите, на гласоподаватѣлите; предизборно събрание

voličstv|o, **-a** *ср. събир.* избѣратѣли, гласоподаватѣли

voliér|a, **-y** *ж.* волиѣра (*голяма клетка за птици*): **~y v zoologické zahradě** волиѣри в зоологическа градина

volitel, **-e** *м. юрид.* избѣратѣл, гласоподаватѣл (*при непряко гласуване*)

volitelk|a, **-y** *ж.* юрид. избѣратѣлка, гласоподаватѣлка (*при непряко гласуване*)

voliteln|ý, **-á**, **-é** **1.** избѣраем, факултативен: **~ý předmět** избѣраем, факултативен предмет **2.** изборен: **~á funkce** изборна длѣжност

vol|it, **-ím** *несв. 1.* (*со, кого; mezi kým, mezi čím*) избѣрам, подбѣрам (*някого, нещо*); правя избор (*на някого, на нещо; между някого, между нещо/сред някого, сред нещо*); давам предпочитание, спѣрам избора си, спѣрам се (*на някого, на нещо*): **~it vhodná slova** избѣрам, подбѣрам, търся подходящи думи; **~it nesprávný postup** избѣрам неправѣлен подход; **~it menší zlo** избѣрам по-малкото зло; **~it mezi dvěma cestami** избѣрам между два пътя; **~it si ženicha** избѣрам си жених **2.** (*koho*,

со; коho, со kat; —) избѣрам (някого нещо; някого за някъде); гласувам (за някого, за нещо; —); давам гласа си (на някого; за някого, за нещо): **~it poslance do parlamentu** избѣрам народни представители, депутати за парламент; **~it do zastupitelských orgánů** гласувам за представителни органи; **právo ~it** избирателно право

volky нар. само в съчет. **~ ne~** разг. експр. вълно-невълно; щя не щя: **ať se vzpouzel jakkoliv, nakonec musel ~ ne~ poslechnout** колкото и да се дърпаше, накрая той трябваше щѐ не щѐ да се подчини

volňás|ek, -ka м. разг. безплатен билѐт; гратис **volně** нар. 1. свободно, независимо, неограничавано, неограничѐно, безусловно, безпрепятствено; книж. поет. вълно: **~ se pohybovat** свободно, безпрепятствено се придвижвам; **~ obchodovat** търгувам свободно, безпрепятствено; **~ vstupovat** влизам свободно, безпрепятствено; **~ směnitelná měna** свободно, неограничѐно конвертируема валута; **~ přeložit** превѐда свободно 2. свободно, не принудено, естѐствено, безгрижно, книж. поет. вълно: **~ dýchat** дишам свободно, вълно

volně нар. **~** вълно; свободен съм като вятра 3. свободно, отпуснато, разпуснато, отхлабено, разхлабено, хлабаво: **vlasý jí ~ splývaly na ramena** косата ѝ падаше свободно на раменѐте 4. свободно, спокойно, забавено, бавно: **~ kráčet, jít** крача, вървя спокойно, бавно; **~ mluvit** говоря спокойно, бавно 5. в съчет. **~ širitelný** комп. безплатно разпространяван: **~ šířitelná data-báze** безплатно разпространявана база данни **volní|í, -í, -í** книж. волев, волевѝ; който се отнася до волята: **~í činnost** волевѝ дейност; **~í jednání** волевѝ постъпка

volno I нар. предикативно 1. свободно, празно, незаѐто: **v autobuse je ~** в автобуса е свободно; в автобуса има свободни, празни, незаѐти места 2. свободно: **je ~, můžeš jet** свободно е, пътят е свободен, можеш да потегляш

volno II част. свободно: **~!** моля! свободно! влѐз(те)!

voln|o III, -a ср. свободно време: **mít ~o** имам свободно време; свободен съм; **dnes máme ~o a)** днѐс имаме свободно време, не сме заѐти б) днѐс сме свободни, не сме на работа, не сме на занятия; **udělat si ~o** освободя се; намеря свободно време; **žádat o ~o** моля да бъда освободѐн от служѐбните си задължения; **dát někomu ~o** освободя някого от служѐбните му задължения; **pracovní ~o** неработен дѐн; **studijní ~o** неучѐбен дѐн

volnoběh, -u м. техн. свободен, празен ход **volnoběžk|a, -y** ж. техн. изпревѣрващ съединител

volnoměnov|ý, -á, -é фин. който се отнася до свободно конвертируема валута: **~é země** страни със свободно конвертируема валута; **~é transakce** трансакции, сдѐлки със свободно конвертируема валута

volnomyšlenkář, -e м. свободомислещ човек; книж. волнодумец

volnomyšlenkářsk|ý, -á, -é свободомислещ, книж. волнодумен

volnomyšlenkářstv|í, -í ср. свободомислие; книж. волнодумие, волнодумство

volnost, -i ж. свобода, книж. поет. вълност: **~ rozhodování** свобода при взѐмане на решѐние; **~ rozhodovat** свобода да решавам; **dostat** ~ получа свобода; **mít** ~ имам свобода; **ztratit** ~ загубя свобода; **dát, poskytnout někomu** ~ дам, предоставя на някого свобода; **omezit ~ někomu (v něčem) plnou ~, úplnou** ~ дам, предоставя на някого пълна свобода, абсолютна свобода (за нещо); **mít (plnou) ~ (v něčem)** имам, предоставена ми е пълна свобода, абсолютна свобода (за нещо); **mít ~ pohybu a)** мога да се движа свободно; не съм ограничен в движенията си б) разполагам със свобода на придвижване; **užívat si ~i** наслаждавам се на свободата си; живѐя си вълно като птичка; живѐя си, глѐдам си живота

voln|ý, -á, -é 1. свободен, независим, неограничаван; остар. поет. волен: **~ý člověk** свободен, независим човек; **~ý národ** свободен, независим народ; **~ý národ** живѐя си; хѝч не ми пѝка, не мѐ е ѐня, не мѐ е грижа; **mít ~ou ruku/~é ruce** разг. ръцѐте ми са развързани; **nechat někomu ~ou ruku/~é ruce** разг. развързва ръцѐте на някого; **být, žít na ~é noze** разг. а) независим съм; сам съм си господар; книж. живѐя на свободна нога б) на свободна практика съм 2. свободен, безусловен, неограничѐн, безпрепятствен: **~ý přístup** свободен, неограничѐн, безпрепятствен дѐстъп; **~á živnost** юрид. адм. свободна стопанска дейност; стопанска дейност без лиценз, без патѐнт, без професионална квалификация; **zóna ~ého obchodu** икон. свободна търговска зона; зона за свободна търговия; **~á konvertibilita** фин. свободна, безусловна, пълна конвертируемост; **~ý vklad** банк. безсрѐчен влѐг; **~ý pád** физ. свободно падане; **~ý přízvuk** език. свободно ударѐние; **~ý přechod** физ. прѐход; **~ý průběh** разг. оставя нещо на самотѐк;

остава нещо на естествения му ход; **zaručit někomu ~ý průchod** гарантирам на някого безпрепятствено преминаване; (**dít se**) ~ým **pádem** обикн. *третол.* (нещо става) от само себе си: **perestrojka ~ým pádem skončila** перестройката свърши от само себе си **3.** свободен, непринуден, естествен, безгрижен, *книж. поет.* волен: ~ý **život** свободен, безгрижен, волен живот; ~á **zábava** свободно, ~~непринудително~~ **hýť jako pták** волен като птица съм; свободен съм като вятър **4.** свободен, неангажиран; който не е зает, не е ангажиран: **dnes jsem ~ý** днес съм свободен; днес не съм зает, не съм ангажиран **5.** свободен, неангажиран, незает, незапълнен: ~ý **den** свободен ден; неработен ден; неучебен ден; ~ý **čas** свободно време **6.** свободен, неангажиран, незает, незапълнен, празен: ~ý **prostor** свободно, незаето пространство; ~ý **byt** свободно, неангажирано жилище; ~é **místo a)** свободно, незаето, празно място **б)** вакантно място; ~ý **taxík** свободно, неангажирано такси; ~á **linka** свободна линия; ~ý **okruh** *съобщ.* свободна линия; ~á **kapacita** *икон.* свободни, неусвоени мощности **7.** открит, широк, просторен, простират се: ~á **krajina** открита, широка, просторна местност; ~é **moře** открито, широко море **8.** свободен, пуснат, отпуснат, разпуснат, отхлабен, разхлабен, хлабав: ~ý **konec provazu** свободен, пуснат край на въжето; ~é **laťky v plotu** разхлабени, хлабави лѐтви в ограда; ~é **vlasý** пусната, разпусната коса; ~á **žebra anat.** плаващи ребра **9.** свободен, отделен, самостоятелен, незакачен, неприхванат: ~é **listý v deskách** отделни, неприхванати листа в папка **10.** свободен, хлабав, широк: ~ý **plášť** свободен, широк шлифер; ~é **boty** хлабави, широки обувки **11.** свободен, спокоен, забавен, бавен: ~é **tempo** спокойно, бавно темпо; ~ý **krok** свободна, спокойна, бавна крачка **12.** свободен, безплатен: ~ý **lístek do divadla** безплатен билет за театър; ~ý **výtisk** *полигр.* ~~безплатен~~ **byčánpuň** обикн. *третол.* (нещо) е за безплатно ползване, за свободна употреба; **dát něco k ~ému použití** предоставя, дам нещо за безплатно ползване, за свободна употреба **13.** *спец.* свободен, несвързан: ~ý **kyslík** *хим.* свободен, несвързан кислород; ~á **síra** *хим.* несвързана сяра; ~á **energie** *физ.* свободна енергия; ~ý **dativ** *език.* самостоятелен дателен падеж; ~ý **přívlastek** *език.* обособено определение **14.** *спорт.* волен, свободен: ~á **jízda (v krasobruslení)** *спорт.* волно съчетание (във фи-

гурното пързаяне); ~á **sestava (v gymnastice)** *спорт.* волно съчетание (в гимнастиката); **zápas ve ~ém stylu** *спорт.* свободна борба **volontér, -a** *м.* доброволец, *книж.* волонтер **volontérka, -y** *ж.* доброволка, *книж.* волонтерка **volontérsk|ý, -á, -é** доброволчески, *книж.* волонтерски **volovin|a, -y** *ж. разг. грубо* глупост, тъпотия, дивотия, шуротия: **nečti takové ~y!** не чети такива! ~~твърдо~~ **čtyřlíst|ový** *члн.* върша дивотии, шуротии **volsk|ý, -á, -é** **1.** волски: ~ý **potah, vůz** волска каруца **2.** *в съчет.* ~é **oko** *разг.* яйца на очи обикн. *мн.* **volt, -u** *м. физ.* волт **voltampér, -u** *м. физ.* волтампер **voltmetr, -u** *м. электр.* волтметър: **číslicový** ~ цифров волтметър; **diodový** ~ диоден волтметър; **elektrostatický** ~ електростатичен волтметър; **kontrolní** ~ контролен волтметър; **stejnoseměrný** ~ волтметър за постоянен ток; **střídavý** ~ волтметър за променлив ток **voltov|ý, -á, -é** *физ.* волтов **voluntaristický** [-tu-], **-á, -é** *филос. псих.* волунтаристичен **voluntarizm|us, voluntarism|us** [-zm-], **-u** *м. филос. псих.* волунтаризъм **voňavk|a, -y** *ж.* парфюм: **postříkat se ~ou** напръскам се с парфюм **voňavkár|a, -y** *ж.* парфюмерийно предприятие **voňavkář, -e** *м.* парфюмерист **voňavkářk|a, -y** *ж.* парфюмеристка **voňavkářsk|ý, -á, -é** парфюмерийен: ~ý **průmysl** парфюмерийна промишленост; ~ý **obchod** парфюмерийен магазин; парфюмерия **voňavkářstv|í, -í** *ср.* рядко парфюмерия **voňavk|ovat, -uji/разг. -uju** *несв. (со)* рядко парфюмирам, ароматизирам (*нещо*): ~ovat **kapesník** парфюмирам носна кърпичка **voňav|ý, -á, -é** **1.** ухач, уханен, благоуханен, дъхав, ароматен, миризлив: ~á **květina** ухачо, дъхаво цвете; ~é **koření** благоуханна, ароматна подправка **2.** парфюмиран, ароматизиран: ~é **mýdlo** ароматизиран сапун; ~ý **kapesník** парфюмирана, ароматизирана носна кърпичка **vončo** *местоим. разг. експр.* то, това, в съчет. **♦ tje-(málině)** *страхотно*! точно това ни трябва: **no to je ~, konečně demokracie!** страхотно, най-после демокрация! **von|ět, -ím, 3. мн. -í/-ějí** *несв. 1. (-; по чет; čím)* мириша, ухача (-; на нещо); издавам мириш, аромат (-; на нещо): **fialka, mateřídouška** ~í теменужката, мащерката ухач; **v lese to ~ělo**

po houbách безл. в гората мирйшеше на гъби;
byt ~ěl čistotou жилището ухæеше на чистотà
2. (*k čemu*) мирйша, помирьсвам, душà (*не-що*): **~ět ke květinám** мирйша, помирьсвам
 цветя **3.** (*koho, co*) парфюмирам, ароматизй-
 рам (*нещо*): **~ět prádlo** ароматизйрам бельò,
 пранè; **~ět vlasy** парфюмирам косà **4.** *само*
отриц., обикн. третол. **ne~í** (*коти*) разг.
 експр. не (сè) харèсва, не допàда, не лежй на
 сърцè (*на някого*): **učení klukovi ne~í** учè-
 нието не допàда, не сè харèсва на момчèто; на
 момчèто науките не мý лежàт на сърцè
vonný, -á, -é ухàещ, ухàнен, благоухàнен, дъхав,
 аромàтен, миризлив: **~é růže** ухàещи, аро-
 матни рòзи
vor, -u м. **1.** сал: **plavit se na ~u** плàвам на сàл/
 със сàл **2.** лес. дървени трùпи (*вързани като*
салове): **plavit ~у** спускам, прекàрвам дървени
 трùпи по рекà
vorař, -e м. салджйя
vorařský, -á, -é салджййски; кòйто се отнàся до
 салджйя: **~á práce** рàбота на салджйя
vorařství, -í ср. салджййство; рàбота, профèсия
 на салджйя
vorvaň, -ně м. зоол. кашалòт (*Physetex*)
vorvaní, -í, -í кòйто се отнàся до кашалòт: **~í tuk**
 мàс от кашалòт
vos|a, -у ж. зоол. оса (*Vespa*): **bodla mě ~а** ужйли
 мèсà ♦ **být jako ~а** обикн. третол. експр.
пейор. (някой) е досàден като мухà; (някой) е
 като репей; (някой) мòже да извàди душàта
 на човèк; човèк не мòже да се откачй (от
 нèго); **je (štíhlá, tenká, přístípnutá) v pase**
jako ~а разг. експр. (тjà) е тýнка в крèста; йма
 мнòго тýнък крèст; **sesypat se, dorážet na**
někoho jako ~у обикн. мн., често третол.
 разг. експр. напàднат/напàдат, налетят/на-
 литат, врèхлетят/врèхлитат някого като осй;
píchnout do ~а разг. експр. брèкна в гнездò
 на осй; **vyskočil jako když ho ~а píchne, jako**
když ho ~а bodne разг. подскòчи като ужйлен
vos|í, -í, -í кòйто се отнàся до осà: **~í žihadlo**
 жйлоносà ♦ **píchnout do ~а** разг. експр.
 брèкна в гнездò на осй; **je tu jako ve**
~ím hnízdě тýк е като в пчèлен кòшер
vosk, -u м. вòськ: **pečetní** ~ червèн вòськ; **včelí**
 ~ пчèлен вòськ; **montánní** ~ минер. планински
 вòськ; озокерит; **lyžařský** ~ спорт. смàзка за
 сàн ♦ **ajásem ~а** разг. експр. разг. мн.
 нося ли? а àз не сьм ли човèк? а àз нйщо ли не
 сьм? а àз нйщо ли не означàвам? (**být**) **měkký**
jako ~ мèк като вòськ, като глина (сьм); (**být**)
tvárný jako ~ мèк като вòськ, като глина
 (сьм); **být (bledý) jako ~/jako z ~у** жьлт сьм
 като вòськ

voskován|ý, -á, -é обикн. в сьчет. **~é plátно** му-
 шамà
vosk|ovat, -uji/разг. -uju несв. (*со*) намàзвам,
 натрйвам, импрегнйрам с вòськ (*нещо*): **~at**
parkety намàзвам паркèt с вòськ; **~ovat lyže**
 намàзвам сàн със смàзка
voskově нар. вòсьчно: **~ žlutý** вòсьчножьлт
voskovic|e, -e ж. вòсьчна свèщ; *остар.* воще-
 ница: **jasný plamen** ~е ярèк плàмтък на вò-
 сьчна свèщ
voskovk|a, -у ж. **1.** бот. мèденик (*Cerinth*)
2. бот. вòсьче (Ноуа)
voskov|ý, -á, -é **1.** вòсьчен: **~á svíčka** вòсьчна
 свèщ; **~ý papír** вòсьчна хартйя **2.** вòсьчен;
 вòсьчножьлт; прежьлтял: **~ý obličej** вòсьчно,
 прежьлтяло лицè
voštin|a, -у ж. пчел. вòсьчна пйта, диал. вòщйна
voštinov|ý, -á, -é кòйто се отнàся до вòсьчна пйта:
 ~é **úlomky** кьсчета, парчèнца натрошèна вò-
 сьчна пйта
vót|um, -а ср. книж. вот: **~um důvěry, nedů-**
věry полит. вòт на довèрие, на недовèрие;
separátní, minoritní ~um юрид. сепаратйвен,
 миноритèтен вòт
vous, -u м. **1.** кòсьм (*на лицето, на брàдата,*
над горната устна): **na bradě mu trčel ~ на**
брàдè, мустàци ♦ **~**
(spočítat, změřit, vědět něco) експр. сьвсèм
 тòчно (преброй, премèря, знàя нèщо) **2.** *само*
ед. сьбир. и само мн. **vous|y, -ů** брàдà: **~у на**
bradě брàдà; **prokvetlé ~у** прошàрена брàдà
 ♦ **~**
(сресани нагоре мустаци и брàда, из-
брьсната на брадичката) **3.** *само ед. сьбир.*
и само мн. **vous|y, -ů** мустàк, често мн.
 мустàчкы ♦ **~**
mu|lat si do ~ů/pod ~у мърмòря си под нòс;
mít ~у (od něčeho) ймам мустàци (от нèщо);
 изцапан сьм (с нèщо) около устàта; **nejde mi**
to pod ~у разг. експр. не сьм вьв вьзтòрг от
 товà; тjà рàбота нèщо не мй харèсва; **práskat**
~у разг. експр. ядòсвам се, побеснявам;
 хвàщат ме брàтията; хвàщат ме дяволите;
usmívat se pod ~у усмйхвам се под мустàк;
utřít ~у разг. експр. остàна с прèст в устàта;
 остàна излгàн, измàмен **4.** *прен.* мустàци,
 мустàчки (*при животни*): **kočičí ~у** кòтешки
 мустàци; **myší ~у** миши мустàчки **5.** зоол.
 мустàчки (*при риби*): **~у kapra, sumce** му-
 стàчки на шарàн, на сòм **6.** *земед.* осйл: **~у**
ječmene осйли на ечемйк; ечемйчени осйли
vousác, -e м. брàдàт човèк: **starý** ~ стар брàдàт
 човèк
vousatk|a, -у ж. бот. сàдина (*трева*) (*An-*
dropogon gryllus)

vousat [ý, -á, -é] **1.** брадът, брадясал: ~ý **muž** *разг. пейор.* брадът виц; дърт виц **2.** мустакат: **netopýr** ~ý *зоол.* мустакат прилеп **3.** *земед.* осилест: ~á **pšenice** осилеста пшеница

vous|ek, -ku *м умал.* **1.** косъмче (на лицето, на брадата, над горната устна) **2.** само *мн.* **vous|ky, -ků** брадица, брадичка **3.** само *мн.* **vous|ky, -ků** мустаче, често *мн.* мустачки **4.** *прен.* мустачки (при животни и растения) **5.** *зоол.* мустачки (при риби) **6.** *земед.* осилче

vousk|a, -y *ж. земед.* осилеста пшеница

voyér [voajér], -a *м.* воайор, *разг. пейор.* пердекиризия

voyérizm|us, voyérism|us [voajérizm-], -u *м.* воайорство, *разг. пейор.* пердекиризийство

voyérsk|ý [voajér-], -á, -é *воайорски, разг. пейор.* пердекиризийски: ~é **slidění** воайорско следене, надничане; воайорство

voyérstv|í [voajér-], -í *ср.* воайорство, *разг. пейор.* пердекиризийство

vozač, -e *м.* минно маневрист, извозвач (на въглища, на руда)

vozataj, -e *м.* *остар.* книж. колър от обоз

vozatajstv|o, -a *ср.* събир. воен. *остар.* книж. обоз

vozb|a, -y *ж., обикн.* в съчет. **útočná** ~a *воен.* по-рано автобронетранспортни и бронетанкови части, войски; **elektrická** ~a *по-често* **trakce** *ж.п.* електрична тракция

vozejček, vozejk *вж. voziček, vozík*

vozembouch, -a *м.* *разг. експр.* бутниколиба; смотаняк; непохвѐтен, вѐрзан, схвѐнат, недоляан човѐк; вѐрзан, схвѐнат в ръцѐте човѐк; трѐмав, непохвѐтен мечѐк

vozhřivk|a, -y *ж. ветер.мед.* сап, *разг.* мангафа: **kůň má ~u** конят е болен от сап

vozhřivkov|ý, -á, -é *ветер.мед.* който се отнася до сап: ~ý **bacil** бацил на сап

vozhřiv|ý, -á, -é *ветер.мед.* болен от сап: ~ý **kůň** болен от сап кон

vozič|ek, разг. vozejč|ek, -ku *м. умал.* **1.** количка: **antidekubitní podložky do ~ku** подложки за инвалидна количка против рани от заседяване **2.** вагонче **3.** количка (детска играчка)

vozičkář, -e *м.* инвалид (в инвалидна количка)

vozičkářk|a, -y *ж.* жена-инвалид (в инвалидна количка)

vozd|o, -a *ср.* превозно средство; транспортно средство: **jednostopé ~o** превозно средство на две колелѐ; **kolejové ~o** рѐлсово транспортно средство; **motorové ~o** моторно превозно средство; **nákladní ~o** товарно превозно средство; товарен автомобил; **osobní ~o** лично превозно средство; лѐк автомобил; **pásové ~o**

верижно превозно средство; **samohybné ~o** самоходно превозно средство; **silniční ~o** моторно превозно средство; **terénní ~o** *воен.* всѐдехѐд; **obojživelné ~o** *воен.* амфибия; **obrněné ~o** *воен.* брѐнеавтомобил

vozik, разг. vozejk, -u *м. умал.* **1.** количка: **po havárii zůstane na ~u** след катастрофата ще остане в инвалидна количка, ще се придвижва с инвалидна количка; **naložený ~** натовѐрена количка; **akumulátorový ~** *техн.* акумулаторна количка; ~ **jeřábu** *техн.* крѐнова количка; ~ **transportéru** *техн.* конвѐйерна, транспортѐрна количка **2.** *минно* вагонѐтка: **důlní ~** руднична вагонѐтка; ~ **lanové dráhy** вагонѐтка на вѐжена линия; **sklápěcí, sklopny, překlaponý, výklopny** ~ обръщѐтелна руднична вагонѐтка; **uhelný ~** вѐглищна вагонѐтка; **výklop-ník ~ů** обръщѐтел на вагонѐтки **3.** в съчет. **traťový ~** *ж.п.* дрезина **4.** в съчет. **přívěsný ~** *трансп.* ремаркѐ, прикачвѐч **5.** в съчет. **postranní přívěsný ~** *трансп.* кош на мотоциклѐт; сѐйдкар **6.** *разг. експр.* колѐ, колица, количка: **má pěkný ~** той ѝма хѐбава количка, страхѐтна колѐ

voz|it, -ím *несв.* **1.** (*koho, co*) вѐзя, кѐрам (*някаго, нецо*): ~it **dítě v kočárku** вѐзя, кѐрам детѐ в детска количка; ~it **nemocného na převaz** *экспр.* хѐркам; кѐртя стените; пѐснал сѐм дѐскорѐзницата **2.** (*co, komu co*) нѐся, донасям, кѐрам (*нецо*): ~it **dárky ze služebních cest** нѐся подѐръци от командирѐвки, от пѐгѐвания; ~i **si ovoce z venku** кѐрам си, нѐся си плодове

наливам вода в морѐто; наливам вода в рѐшѐто; нѐся вода в рѐшѐто/с рѐшѐто; наливам вода в сѐд без дѐно; преливам от пѐсто в прѐзно

voz|it se, -ím se *несв.* **1.** (-; *čít; v čet*) вѐзя се, пѐгѐвам (*на нецо; в нецо; с нецо*): ~it se **v autu/autem** вѐзя се в колѐ **2.** (*po čet*) пѐрзѐлям се, пѐскам се, спѐскам се (*по нецо*): ~it se **po zábradlí** пѐрзѐлям се, пѐскам се по перилѐ **3.** (*po kot; komu po čet*) *экспр.* гѐня, прѐслѐдвам, тормѐзя, малтретѐрам (*някаго*); вдѐгнал сѐм мѐрника (*на някого*); зайл сѐм се (*с някого*): **vedoucí se po něm** ~i началникѐт му е вдѐгнал мѐрника

vozičk|o, -a *ср.* малко превозно средство (*кола или мотоциклѐт*): **lidové ~o** народна колѐ; колѐ като за обикновѐните хѐра

vozk|a, -y *м.* колѐр, каруцѐр, кочияш: **obratný ~a** лѐвѐк кочияш, колѐр, каруцѐр

vozmistr, -a *м. ж.п.* вагонѐн диспѐчер

voznice, -e *ж.* водонѐска: ~e **s čerstvou vodou** водонѐска с прѐсна вода

vozovk|a, -y ж. 1. платно платно: **asfaltová ~a** асфалтово/асфалтено платно; асфалт; **betonová, cementobetonová ~a** бетонно платно; **~a z keramických dlaždic** платно от керамични павета; павирано платно **2.** рядко селски, черен път; коларски път; **polní ~a** черен път; коларски път

vozovn|a, -y ж. трамвайно депò: **tramvaj jede do ~y** трамваят е за депò

vozov|ý, -á, -é 1. коларски, каруцарски; който се отнася до кола, до каруца: **~á cesta** коларски път; **~é žebřiny** рѝтли на кола, на каруца; **~á hradba** *истор. воен.* отбранително укрепление от коли; **~é ležení** *истор. воен.* ограден от коли лагерь **2.** *трансп.* автомобилен, авто-: **~ý park** автопарк; автомобилен парк **3. ж.п.** вагонен, влаков: **~ý park** вагонен парк; **~á zásilka** пратка по влака; **~á služba** *пош.* железопътна, влакова пощенска служба

vpád, -u м. 1. нашествие, нахлѹване, нахлѣтване, навлизане, нападение, агресия, *книж.* инвазия: **~ nacistů do sousedních zemí** нашествие, нахлѹване на нацисти в съседни страни; **vojenský ~** военна агресия, инвазия; **provést ~** извърша нашествие; **odrazit ~** отблъсна нашествие **2. експр.** нашествие, нахлѹване, нахлѣтване, навлизане, втѹрване: **~ děti na hřiště** нахлѹване на деца на игрище; **~ švábů** нашествие на хлебарки/от хлебарки

vpad|at, -ám несв. 1. (*кат; do čeho; komu do čeho*) нахлѹвам, нахлѣтвам, навлизам (*някъде; в нещо; на някого в нещо*); извършвам нашествие, нападение, агресия, инвазия (*някъде*): **nepřítel ~á do země** враг нахлѹва в **~a** в грѣб; излизам на някого в грѣб; **~at někomu do řeči** прекѣсвам някого; прекѣсвам нечий дѹми (*със собствено изказване*) **2.** (*кат; ke komu*) *експр.* нахлѹвам, нахлѣтвам (*някъде; при някого; у някого*); *прен.* нападам, атакувам (*някого, нещо*): **~at do hospod** атакувам, нападам кръчмите; нахлѹвам по кръчмите; **~at k sousedům na návštěvu** нахлѣтвам, нахлѹвам (неканен, без покана) на гости у съсед; изненадвам, *шегов.* нападам съсед без покана **3. обикн. третол.** **~á** хлѣтва, вдлѣтва се: **tváře mu ~aly hlouběji a hlouběji** страните му, бѹзите му хлѣтваха все повече и повече

vpadlin|a, -y ж. геол. падина

vpadl|ý, -á, -é 1. нахлѹл, нахлѣтал: **nepřítel ~ý do země** нахлѹл, нахлѣтал в страната враг; нашественик, агресор **2.** хлѣтнал: **~ý hruďník** хлѣтнал грѣден кош; **~é oči** хлѣтнали очи; **~é tváře** хлѣтнали страни, бѹзи

vpad|nout, -nu св. 1. (*кат; do čeho; komu do*

čeho) нахлѹя, нахлѣтам, навляза (*някъде; в нещо; на някого в нещо*); извърша нашествие, нападение, агресия, инвазия (*някъде*): **nepřítel ~at někomu do zad** напада на някого в грѣб; изляза на някого в грѣб; **~nout někomu do řeči** прекѣсна някого, прекѣсна нечий дѹми (*със собствено изказване*); **~nout do písne** подѣма песен; **~nout někomu do noty** допаднем си, паснем си с някого; с някого се окажем свòи хора; с някого се окажем от една кръвна група; **~nout do něčeho rovnýma nohama** *разг.* захвана се с нещо, без мнòго да му мисля; **~nout do cíle, do cílové pásky** *спорт.* мина, скѣсам финалната лѣнта; мина финала **2. (кат; ke komu) експр.** нахлѹя, нахлѣтам (*някъде; при някого; у някого*); нападам, атакувам (*някого, нещо*): **~nout do hospody** нахлѹя, нахлѣтам в кръчма; **~nout k sousedům na návštěvu** нахлѣтам, нахлѹя (неканен, без покана) на гости у съсед; изненадам съсед с неочаквано посещение; *шегов.* нападам съсед без покана

3. обикн. третол. **~ne** хлѣтне, вдлѣтне се: **tváře mu ~ly** страните му, бѹзите му хлѣтнаха

vpál|it, -ím св. 1. (*со кат*) направя, поставя (*нещо някъде*) с нажежено желязо: **~it značku do dřeva** направя с нажежено желязо знак, лòго в дървò; **~it cejch** направя с нажежено желязо бѣлег, клеймò; жигòсам, дамгòсам **2. (со кат; komu со кат) експр.** пѹсна, забѣя (*нещо някъде; на някого нещо някъде*); прѣсна (*на някого нещо с нещо*): **~it někomu kulku do hlavy** пѹсна, забѣя куршѹм в главата на някого; прѣсна с куршѹм главата на някого **3. (komu со) разг. експр.** кажа, трѣсна (*на някого нещо*) право в очите, без да ми мигне окòто, без да си поплѹвам, без заобикалки; отправя (*към някого нещо*) директно: **jednou mu to ~ím** някой дѣн ще му го кажа право в очите; **~ila mu obvinění** тѣ му отправи директно обвинение; тѣ го обвини, без да ѝ мигне окòто, без да си поплѹва

vpal|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (*со кат*) правя, поставям (*нещо някъде*) с нажежено желязо: **~ovat značku do dřeva** правя с нажежено желязо знак, лòго в дървò; **~ovat cejch** правя с нажежено желязо бѣлег, клеймò; жигòсам, дамгòсам; **~ovat barvu do skla, do porcelánu** *стъкл. керам.* чрез обгаряне фиксирам боя (*на рисѹнка*) върху стѣклò, върху порцелан **2. (со кат; komu со кат) рядко** причинявам, нанасям, правя (*на някого обикн. рани*) чрез изгаряне, с горѣне: **~ovali zatčenému rány sirkami** горяха, мѣчеха, изтезàваха арестувания със запàлени кибритени клѣчки

vpáš|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (со, коho kam) внесà, вкарам, прокарам (нещо някъде) контрабандно, незаконно, нелегално: ~**ovat zboží, drogu do země** вкарам контрабандно стока, дрога в страната 2. (со, коho kam) експр. пробутам, прокарам, вкарам, уредя (нещо, някого някъде) с хитрост, с връзки, по втория начин: ~**ovat článek do novin** пробутам статия във вестник

vpáš|ovat se, -uji se/разг. -uju se (kam) експр. рядко вляза, промъкна се, намъкна се (някъде) с хитрост, с връзки, по втория начин

vpěch|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со kam) натъпча, натикам, набутам, наблъскам (нещо някъде): ~**ovat prádlo do kufru** натъпча бельо в куфар

vpich, -u м. 1. убощдане, боцване, бодване: ~**špendlíkem** боцване, убощдане с карфийца 2. мед. вкарване, инжектиране, инжекция, пункция: ~**injekční, punkční jehlou** вкарване на игла за инжекция, за пункция; инжекция, пункция 3. следà от убощдане, от боцване, от инжекция, от пункция; бод, убощдане, остар. и диал. бодка: ~**množství ~ů na levé ruce** множество следи от убощдания, множество убощдания на лявата ръка 4. стъкл. керам. бод, бодче; точка от бод, от остър предмет, остар. и диал. бодка: ~**nádoby zdobené ~y** украсени с бодчета съдове; съдове, украсени с направени от остър предмет точки

vpích|nout, -nu св. 1. (со kam; komu со kam) бодна, забодà, забия (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~**nout jehlu do látky** бодна, забодна

vpích|nout se, -uji se/разг. -uju se св. (до коho, до čeho; kam) забодè се, забие се (в някого, в нещо; някъде): ~**vidí pár očí, jak se do něho ~ly** прен. експр. вижда как две очи се забоджат, втрещават се в него

vpich|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (со kam; komu со kam) бодвам, забоддам, забивам (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~**nout jehlu do látky** бодвам, забоддам игла в плат; ~**ovat kolíky do země** забивам колчета в земята 2. (со) стъкл. керам. украсявам (нещо) с бодове, с бодчета, с точки от остър предмет

vpich|ovat se, обикн. третол. -uje se несв. (до коho, до čeho; kam) забоджда се, забива се (в някого, в нещо; някъде): ~**její oči se do něho přímo ~ovaly** прен. експр. тя направо го пронизваше с поглед

vpíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. (со; со kam) попивам, всмъквам, поемам, остар. впивам (нещо; нещо някъде): ~**země do sebe ~í vláhu** земята поема, попива, всмъква в себе си влагата

♦ **vpíj|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se** несв. 1. обикн. третол. ~**í se** (kam) попива, прониква, всмъква се, поема се, остар. впива се (някъде): ~**nátěr se už ~í do dřeva** боята вече прониква, попива в дървото; дървото вече попива, поема

vpíj|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se несв. 1. обикн. третол. ~**í se** (kam) попива, прониква, всмъква се, поема се, остар. впива се (някъде): ~**nátěr se už ~í do dřeva** боята вече прониква, попива в дървото; дървото вече попива, поема

vpíj|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se несв. 1. обикн. третол. ~**í se** (kam) попива, прониква, всмъква се, поема се, остар. впива се (някъде): ~**nátěr se už ~í do dřeva** боята вече прониква, попива в дървото; дървото вече попива, поема

vpis, -u м. 1. вписване; (допълнително внесена) белешка, забелешка; език. глоса: ~**ky na okraji řádků, mezi řádky, v knize** вписвания, белешки, глоси в полè, в междурèдия, в книга

vpis|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со, коho kam) вписвам, записвам, вмъквам, отбелязвам, нанасям (нещо, някого някъде): ~**ovat poznámky do textu** вписвам, вмъквам, нанасям белешки в текст; ~**ovat kružnici (do) mnohoúhelníku** геом. вписвам окръжност в многоъгълник; ~**ovat někoho do seznamu hostí** вписвам, вмъквам някого в списък на гости

vpis|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. (kam) вписвам се, записвам се, вмъквам се, отбелязвам се (някъде): ~**ovat se do seznamu hostí** вписвам се, вмъквам се в списък на гости; ~**ovat se (svým činem) do dějin** прен. експр. записвам се, оставам (със своè действие, със своя постъпка) в историята

vpít, vpíji/разг. vpíju св. (со; со kam) попия, всмъча, поема, остар. впия (нещо; нещо някъде): ~**země do sebe vpila vláhu** земята поè, попи, поема

vpít se, vpíji se/разг. vpíju se св. 1. обикн. третол. ~**vpíje se** (kam) попиè, проникне, всмъче се, поеме се, остар. впиè се (някъде): ~**nátěr se vpil do dřeva** боята проникна, попи в дървото; дървото попи, поè боята

vpít se, vpíji se/разг. vpíju se св. 1. обикн. третол. ~**vpíje se** (kam) попиè, проникне, всмъче се, поеме се, остар. впиè се (някъде): ~**nátěr se vpil do dřeva** боята проникна, попи в дървото; дървото попи, поè боята

vpít se, vpíji se/разг. vpíju se св. 1. обикн. третол. ~**vpíje se** (kam) попиè, проникне, всмъче се, поеме се, остар. впиè се (някъде): ~**nátěr se vpil do dřeva** боята проникна, попи в дървото; дървото попи, поè боята

vplést, разг. **vplíst**, **vpletu** св. 1. (со *kat*; *kotu* со *kat*) вплета, заплетя (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~ **si stuhu do vlasů** вплета си, заплетя си панделка в косата 2. (со, рядко *koho* до *čeho*, *več*) експр. вмъкна (нещо, рядко някого някъде, в нещо): ~ **sem tam do řeči cizí slova** вмъкна, употреби от време на време чуждици в говора си, в речта си, в езика си 3. (*koho*, со до *čeho*, *več*) остар. експр. замеся, забъркам, набъркам, набутам (някого, нещо в нещо): ~ **někoho do nepříjemné záležitosti** замеся, забъркам някого в неприятна история

vplést se, разг. **vplíst se**, **vpletu se** св. 1. (до *čeho/več*; *kotu* до *čeho*) рядко заплетя се, оплетя се (в нещо; на някого в нещо); закача се (на нещо, за нещо; на някого за нещо): **vlasy se jí vpletly do větví** косата ѝ се заплете, оплете в клоните; косата ѝ се закачи за клоните ♦ **~ se do davu lidí, mezi lidi** смеся се с тълпа хора, с хора; изчезна в навълица, сред хора 2. (до *čeho/več*; *mezi koho*, *mezi co*; *kat*) смеся се (с някого, с нещо; сред някого); навляза, изгубя се, изчезна (сред някого, сред нещо; в нещо): ~ **se do davu lidí, mezi lidi** смеся се с тълпа хора, с хора; изчезна в навълица, сред хора 3. (до *čeho/več*) експр. намеся се, вмъкна се (в нещо): ~ **se do rozmluvy** намеся се, вмъкна се в разговор 4. (до *čeho/več*) остар. експр. замеся се, забъркам се, набъркам се, набутам се (в нещо): ~ **se do nepříjemné záležitosti** замеся се, забъркам се в неприятна история

vplét|at, разг. **vplít|at**, **-ám** нескв. 1. (со *kat*; *kotu* со *kat*) вплитам, заплитам (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~ **at stuhu do vlasů** вплитам, заплитам панделка в коса 2. (со, *koho* до *čeho/več*) експр. вмъквам (нещо, рядко някого някъде, в нещо): ~ **at sem tam do řeči cizí slova** вмъквам, употребявам от време на време чуждици в говора си, в речта си, в езика си 3. (*koho*, со до *čeho/več*) остар. експр. замесвам/замесям, забърквам, набърквам, набутвам (някого, нещо в нещо): ~ **at někoho do nepříjemné situace** замесвам, забърквам някого в неприятна история

vplét|at se, разг. **vplít|at se**, **-ám se** нескв. 1. (до *čeho/več*; *kotu* до *čeho*) рядко заплитам се, оплитам се (в нещо; на някого в нещо); кача се (на нещо, за нещо; на някого за нещо): **vlasy se mi ~ají do větví** косата ми се заплита, оплита се в клоните; косата ми се кача за клоните 2. (до *čeho/več*; *mezi koho*, *mezi co*; *kat*) смесвам се/смесям се (с някого, с нещо; сред някого); навлизам, изгубвам се, изчезвам (сред някого, сред нещо; в нещо):

~ **at se do davu lidí, mezi lidi** смесвам се с тълпа хора, с хора; изчезвам в навълица, сред хора 3. (до *čeho/več*) остар. експр. намесвам се, вмъквам се (в нещо): ~ **at se do rozmluvy** намесвам се, вмъквам се в разговор 4. (до *čeho/več*) експр. замесвам се/замесям се, забърквам се, набърквам се, набутвам се (в нещо): ~ **at se do nepříjemné situace** замесвам се, забърквам се в неприятна история

vplíst, **vplíst se**, **vplítat**, **vplítat se** вж. **vplést**, **vplést se**, **vplétat**, **vplétat se**

vplížit se, **-ím se** нескв. (*kat*) 1. пропълзя, впълзя (някъде); пълзейки вляза, вмъкна се (някъде): **had se ~il do díry** змията пропълзя, впълзя в дупка 2. експр. прокрадна се, промъкна се, вмъкна се скръпшом, тайно, крадешком (някъде): ~ **it se po špičkách do pokoje** прокрадна се, вмъкна се на пръсти в стая

vplout, **vpluji**/разг. **vpluju** св. (*kat*) вляза, навляза (някъде) плавайки, плувайки; остар. вплювам (някъде): **lod' vplula do přístavu** корабът влезе в пристанището; корабът акостира **vplouv|at**, **-ám** нескв. (*kat*) влизам, навлизам (някъде) плавайки, плувайки; остар. вплювам (някъде): **lod' ~á do přístavu** корабът влиза в пристанището; корабът акостира

vplyn|out, **-u** св. (*kat*) книж. 1. обикн. третол. -е влее се, втече се (някъде): **řeka se vzpírá, než v moře** ~е реката се надига, реката се бунтува, преди да се влее в морето 2. прен. влѐя се, потопя се, потъна (в нещо): ~ **out v proud zábavy** прен. влѐя се, потопя се в забава; слѐя се със забавляващо се множество

vplýv|at, **-ám** нескв. (*kat*) книж. 1. обикн. третол. -á влива се, втича се (някъде): **řeka ~á v moře** реката се влива в морето 2. прен. вливам се, потапям се/потопявам се, потъвам (в нещо): ~ **at v proud zábavy** прен. вливам се, потапям се в забава; сливам се със забавляващо се множество

vpodvečer нар. привечер, надвечер: **přijít** ~ дойда привечер

vpouštěn|í, **-í** ср. техн. вкарване, пускане

vpoušt|ět, **-ím**, 3. мн. **-ějí/-í** нескв. (*koho*, со *kat*) пускам, впускам, вкарвам (някого, нещо някъде): ~ **ět posluchače do sálu** пускам студенти (да влязат) в зала; ~ **ět vlak do nádraží** пускам влак в гара; ~ **ět čestvý vzduch do místnosti** пускам, вкарвам чист въздух в помещение; ~ **ět vodu do nádrže** пускам, навливам вода в резервоар

vpovzdáli, **vpovzdálí** нар. остар. (малко) отдалечено, по-надалече, на известно разстояние: **stát kdesi** ~ стоя някъде по-надалече; стоя на известно разстояние

vpovzdálí *вж.* **vpovzdáli**

vpracovat, -uji/разг. -uju *св. (со do čeho)* замеса (нещо в нещо): **~ovat tuk, vejce do těsta** замеса, слюжа в тесто мазнина, яйца

vpřacovávat, -ám *несв. (со do čeho)* замесвам (нещо в нещо): **~at tuk, vejce do těsta** замесвам, слагам в тесто мазнина, яйца

vpravdě *част. книж.* **1.** всъщност: **zdánlivě slabý, ale ~ velmi výkonný** привидно слаб, но всъщност много продуктивен **2.** наистина: **čín ~ lidský** наистина човешка постъпка; **~ dokonalá práce** наистина безупречна работа **vpravít, -ím** *св. (со, по-рядко koho kam; komu co kam)* малко книж. **1.** вкарвам, пъхна (нещо, по-рядко някого някъде; на някого нещо някъде): **~it klíč do zámku** пъхна ключ в ключалка; **nemůže do sebe nic ~it** *прен.* не може нищо да сложи в устата си; не може нищо да си каже

~it někomu něco do hlavy, do paměti *експр.* набия, наля, вкарвам на някого нещо в главата **2.** натикам, наврã; вкарвам, пъхна, поберã, съберã с усилие (нещо някъде): **~it ruku do rukavice** натикам, наврã ръка в ръкавица

vpravít se, -ím se *св. малко книж.* **1.** (do čeho; kam) натикам се, наврã се, вляза, поберã се, съберã се с усилие (в нещо; някъде): **~it se do úzkých kalhot** наврã се, натикам се в тесен панталон; едва вляза в тесен панталон **2.** (do čeho) навляза (в нещо); свикна (с нещо); пригоя се, нагоя се (към нещо): **~it se do nových poměrů** свикна с нови условия; нагоя се към нови условия; **herec se ~il do nové úlohy** актьорът навлезе в новата си роля **vpravo** *нар.* **1.** вдясно, надясно, отдясно: **otočit se ~** обрãна се надясно; **jít ~** вървя, отивам вдясно; **stát ~** стоя вдясно, отдясно; **~ od domu** вдясно от къщи, от къщата; **~ v bok!** *воен. физкулт.* надясно! **~ hled!** *воен. физкулт.* равнение надясно! **2. прен.** вдясно: **názorově stát ~** по отношение на възгледите си стоя вдясно; имам дясни убеждения; убежденията ми, възгледите ми са дясни

vpravovat, -uji/разг. -uju *несв. (со, по-рядко koho kam; komu co kam)* малко книж. **1.** вкарвам, пъхам, пъхвам (нещо, по-рядко някого някъде; на някого нещо някъде): **~ovat klíč do zámku** пъхам, пъхвам ключ в ключалка

♦ **~at někomu něco do hlavy** *експр.* набивам, наливам, вкарвам на някого нещо в главата **2.** натиквам, навирам; вкарвам, пъхам, пъхвам, побирам, събирам с усилие (нещо някъде): **~ovat ruku do rukavice** натиквам, навирам ръка в ръкавица

vpravovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. малко*

книж. **1.** (do čeho; kam) натиквам се, навирам се, влизам, побирам се, събирам се с усилие (в нещо; някъде): **~ovat se do úzkých kalhot** навирам се, натиквам се в тесен панталон; едва влизам в тесен панталон **2.** (do čeho) навлизам (в нещо); свиквам (с нещо); пригоявам се/пригãждам се, нагоявам се/нагãждам се (към нещо): **~ovat se do nových poměrů** свиквам с нови условия; нагãждам се към нови условия

vprostřed I, veprostřed I, vprostředku *нар.* по средата; в средата; в центъра: **sedět ~ mezi dvěma spolužáky** седя в средата между двãма съученици

vprostřed II, veprostřed II *предлог с род. (čeho)*

1. сред, насред, по средата на, в средата на, в центъра на (нещо): **stát ~ sálu** стоя насред зала, в средата на зала, в центъра на зала **2.** сред, посред, насред, по средата на (нещо): **vzbudit se ~ noci** събуда се посред нощ, насред нощта; **odejít ~ práce** тръгна си насред работа, по средата на работа

vprostředku *вж.* **vprostřed I**

vproudít, обикн. третол. -í *св. 1.* (kam; komu kam) влее се (някъде; на някого някъде): **slzy jí ~ily do očí** сълзи напълниха очите й; очите й се наляха със сълзи; **do rukou mu ~ila síla** *прен.* в ръцете му се вля сила; ръцете му стãнаха по-силни **2.** (kam; do čeho) навлезе, проникне, вникне (някъде; в нещо): **do školy ~il nový duch** в училището навлезе нов дух **vpřed** *нар.* напред (за посока): **postoupit ~** придвижва се напред; **hledět ~** гледам напред **vpředu, vepředu** *нар.* отпред (за местоположение): **stát ~** стоя отпред; **šaty se zapínáním ~** рокля със закопчãване отпред

vpůli *нар.* по средата: **rozstříhnout látku ~** разрãжа плат по средата, на две половини

vpumpovat, -uji/разг. -uju *св. (со do čeho)* рядко напõмпам/напõмпя (нещо); с пõмпане вкарвам (нещо в нещо); напълня (нещо с нещо): **~ovat vzduch do pneumatiky** напõмпам/напõмпя гýма

vpumpovávat, -ám *несв. (со do čeho)* рядко напõмпам/напõмпям (нещо); с пõмпане вкарвам (нещо в нещо); пълня, напълвам (нещо с нещо): **~at vzduch do pneumatiky** напõмпам гýма

vpust, -u *м. техн.* решетка (на водосточен канал): **uliční ~** решетка на уличен водосточен канал

vpustit, -ím *св. (koho, co kam)* пусна, вкарвам (някого, нещо някъде): **~it posluchače do sálu** пусна студенти (да влязат) в зала; **~it vlak do nádraží** пусна влак в гара; **~it čerstvý vzduch**

do místnosti пўсна, вкарам чїст вїздух в помещєніє; **~it vodu do nádrže** пўсна, налєя вода в резервоар

vr, vrr междум. 1. p-p-p (за рѣмжєне на животно): **vr, haf!** p-p-p, джаф! 2. мър-p-p (за мърканє на котка): **vrr, předla kočka** мър-p-p, мїркаше кѣтката 3. брѣм-брѣм; бр-p-p; p-p-p (за брѣмченє на машина): **motor dělá vrr** двигатєлят прѣви брѣм-брѣм, бр-p-p; p-p-p

vrabčák, -a м. експр. врабчє, врабєц: **drzý** ~ нахалєн врабєц; **hejno** ~ů ято, рѣяк врабїцї

vrabč[i, -í, -í] врабчи, врабєшки: **~í štěbetání** **врабчирикѣ** **~í hnízdo** разг. шєгов. рѣшав сѣм като гѣрга; като гѣрга, като плашїло сѣм в главѣта

vrabec I, -ce м. одуш. зоол. врабчє (Passer): **~ci štěbetají** врабчєта чикчирикѣт, чуруликѣт; **hejno** ~ců ято, рѣяк врабчєта; **~ec domácí** обикновєно, домѣшно врабчє (Passer domesticus); **~ec polní** пѣлско врабчє (Passer montana); **~ec španělský** испѣнско врабчє (Passer hispanicus) **~ec jako** обикн. мн. не млѣквамє; дѣрдѣрим неумѣрно и оглушїтєлно; **být nepořádný, rozčuchaný jako** ~ec разг. шєгов. рѣшав сѣм като гѣрга; като гѣрга, като плашїло сѣм в главѣта; **mít pod čepicí** ~ce шєгов. (влїзайки нѣкѣдє) не проявѣвам възпитѣние, уважєніє; не поздравѣвам, не свѣлям шѣпка; єдно здрасти не казвам; мїнавам като покрай тѣрски грѣбища; **je to (porce, dávka) jako pro** ~ce разг. експр. товѣ є (пѣрция, дѣжба) като за врабчє; **má sílu, je jako ženatý** ~ec разг. ирон. да го дѣхнєш и щє паднє; **sníst toho, jíst jako** ~ разг. експр. изѣм, ѣм кѣлко то єдно врабчє; **rozprchnout se jako když do ~ců střílí** обикн. мн. разг. експр. прѣснєм сє, разбѣгамє сє като пїлци; **vypравovat se jako ~ci z Čech** разг. шєгов. тѣткам сє, потрѣвам сє; назлѣндїсвам сє да трѣгна; мнѣго-мнѣго не мї сє трѣгва; изѣбщо не трѣгвам; **už to štěbetají ~ci na střeše** разг. експр. цѣл свѣт вєчє знѣє (за) товѣ; товѣ вєчє и кѣчетѣта го знѣят; товѣ вєчє го знѣят и мѣлкїтє дєцѣ; **lepší ~ec v hrsti než holub na střeše** поговорка пѣд-дѣбрє врабчє в рѣкѣта, откѣлко то гѣлѣб на пѣкривѣ, откѣлко то сокѣл в горѣта; дрѣж пѣтомното, не гѣни дѣвото! **chodit s bubnem, s kanónem na** ~ce разг. нєйор. отѣвам с тѣп зѣйци да ловѣ; напрѣзно сї хабѣ барѣта; напрѣзно сї хабѣ патрѣнитє; вдїгам излїшен шѣм; мнѣго шѣм за нїщо

vrabec II, -ce м. одуш./неодуш., обикн. в сѣчет. **moravští ~ci/moravské ~ce** гѣтв. „морѣвски

врабїцї“ (подобно на кебап ястїє от свїнско мєсо)

vrah **убїєц** **~ek** разг. експр. изѣм, ѣм кѣлко то єдно врабчє

vracet, -ím, 3. мн. -eji/-í несв. 1. (koho, co; koho, co odkud) врѣщам, прѣщам обрѣтно (нѣкого, нєщо; нѣкого, нєщо отнѣкѣдє): **~et od vchodu návštěvníky bez vstupenek** врѣщам на вхѣда посєтїтєлї бєз билєтї 2. (co, по-рѣдко koho kam; komu co) врѣщам; дѣвам обрѣтно (нєщо, по-рѣдко нѣкого нѣкѣдє; на нѣкого нєщо): **~et vypůjčené peníze po částech** врѣщам взєтї назѣєм парї на чѣстї 3. (komu, čemu co) врѣщам, възврѣщам, възстановѣвам (нєщо на нѣкого, на нєщо): **lážně ~ejí zdraví** бѣнитє възврѣщѣт, възстановѣват здрѣвєто 4. (koho, co čemu) врѣщам, възврѣщам (нѣкого, нєщо кѣм нєщо, на нєщо); врѣщам, възврѣщам, възстановѣвам (нєщо на нѣкого, на нєщо): **~et budovu původnímu účelu** възврѣщам, възстановѣвам пѣрвѣначѣлно то прѣднѣзначєніє на сгрѣда; врѣщам сгрѣда кѣм пѣрвѣначѣлно то прѣднѣзначєніє

vracet se, -ím se, 3. мн. -eji se/-í se несв. 1. (odkud kam; od koho, od čeho ke komu, k čemu) врѣщам сє, заврѣщам сє, прїбїрам сє, їдѣам (сї), отївам (сї) обрѣтно (отнѣкѣдє нѣкѣдє; от нѣкого, от нєщо при нѣкого, при нєщо): **~et se včas domů** врѣщам сє вкѣци, прїбїрам сє наврємє; **~et se z ciziny** врѣщам сє, заврѣщам сє от чужбїна 2. обикн. трєтол. **-í se** (komu, komu kam, do čeho) врѣща сє, възврѣща сє, възстановѣва сє, възобновѣва сє, нормѣлизїра сє (на нѣкого; на нѣкого нѣкѣдє, в нєщо): **~elo se mu vědomí** сѣзнѣнієто му сє възврѣщѣшє; тѣй їдѣвашє в сѣзнѣніє; **krev se jí ~í do tváře** крѣвтѣ отнѣво обѣгрѣ стрѣнитє ї, бѣзитє ї; възврѣща ї сє нормѣлнїят цѣят на лицєто; **do rodiny se ~el klid** в сємєїствѣто сє възврѣщѣшє, възстановѣвашє сє (прѣдїшнѣто) спѣкѣїствїє 3. (k čemu) врѣщам сє (кѣм нєщо); възстановѣвам сї, възобновѣвам сї (нєщо); спѣмнѣам сї (нєщо; за нєщо): **ve svých vzpomínkách se ~el k minulým událostem** в спѣмєнитє сї тѣй сє врѣщѣшє кѣм отмїнали сѣбїтїя

vrah, -a м. убїєц: **pátrat po ~ovi** издїрѣвам **убїєцѣ** **~lo** ~ разг. нєйор. кѣрам като лѣд; **je to práce pro ~a** експр. а) товѣ є досѣдна, пїпкѣва, тѣткава рѣбота; товѣ є нєпрїятєн трѣд б) товѣ сї є убїѣствєн трѣд; товѣ є кѣтѣржнїчєски трѣд; **kouká, tváří se jako** ~ разг. нєйор. глѣда като убїєц; їма вїд на убїєц; **koukat, dívat se na**

někoho jako na ~a разг. експр. гледам някого сякаш е убиец

vrak, -u м. 1. останки, отлòмки, скèлет (от превозно средство): ~lodi, auta, letadla останки от кòраб, от кола, от самолёт; скèлет на кòраб, на кола, на сàмолёт 2. експр. развалина, руина: lidský ~ човèшка руина, човèк-руина

vrán|a, -y ж. зоол. врàна (Corvus): krákání vran пръщане ♦ **by|le|ž|ní|k|a** ~a разг. ирон. гледам като телè в желèзница; гледам, учúдвам се като яре на нòв сняг; гледам изумèно, недоумяващо; bílá ~a бяла врàна; být (někde, mezi někým) bílá ~a (като) бяла врàна сьм (някъде, сред някого); ~a k ~ě sedá, rovný rovného si hledá поговорка крàставите магàрета през дèвет байра се подúшват; ~a ~ě očí nevyklove поговорка гàрван гàрвану окò не вàди; přiletěla k nim ~a, ~a jim zaklepala na okno родì им се детè; ~a jim přinesla holčičku, chlapečka щъркелът им донèсе момиченце, момчèнце; родì им се момиченце, момчèнце

vran|í, -í, -í кòйто се отнàся до врàна; рядко врански: ~í hnízdo гнездò на врàна; ~í oko čtyřlísté бот. вранско око (Paris quadrifolia)

vraník, -a м. вран кòн: bujný ~ буйен вран кòн

vran|ka, -y ж. 1. врàна, чèрна кобила 2. зоол. главòч (риба) (Cottus)

vranov|ec, -ce м. бот. рядко вранско окò (Paris quadrifolia)

vran|ý, -á, -é вран; мнòго чèрен, лъскавочèрен (за кон): ~ý kůň вран кòн

vrás|a, -y ж. геол. гънка: diapýrová ~a диапир

vrásčit|ý, vráskovit|ý, -á, -é сбръчкан, разг. набръчкан, бръчкан: ~é čelo набръчкано чèлò; чèлò с бръчки; ~é ruce сбръчкани ръце; ~á stařenka набръчкана старьца

vrásk|a, -y ж. бръчка, гънка: ~y na čele бръчки на чèлòто; ~y kolem očí бръчки, „пàчи крàк“ отокъж ♦ **dlá|ž|iv|ní|k|a** (прекалèно) навъг্রে; притеснявам се за нèщо; загрижен сьм за нèщо: vykašli se na to, nedělej si ~y! зарежи я тì тàя рàбота! не сè впрягай тòлково! не сè състарявай (преждеврèменно) с излишни грìжи! не сì ськращàвай живòта!

vráskovitý вж. vrásčitý

vrásněn|í, -í ср. геол. нагъване: třetihorní ~í геол. терциèрни нагъвания

vrásnit|ý, -á, -é нагънат: ~é horstvo нагънати планини

vraš|t|ět se, обикн. третол. -í se, 3. мн. -ějí se/-í se нескв. бърчи се, набръчква се, сбръчква се, нагъва се, свива се: jeho čelo se ~í чèлòто му се бърчи, набръчква се; obočí se jí ~ělo вèждите й се свиваха

vraš|t|it, -ím нескв. (со) бърча, бръчкам, мръщя, вься, свивам (нещо): ~it čelo бърча, бръчкам, мръщя чèлò; мръщя се; ~it obočí вься, свивам вèжди; мръщя се, вься се

vraš|t|it se, обикн. третол. -í se нескв. (-; кому) бърчи се, набръчква се, сбръчква се, нагъва се, свива се (-; на някого): tvář se jí ~ila starostmi лицèто й се свиваше, помръкваше от грìжи

vra|ta, -t ср. само мн. 1. (голяма) вратà; пòрта: ~ta továrny вратà на фàбрика; vjíždět do ~t влизат в вратата ♦ **je to (velké) jako ~ta (od stodoly)** разг. нейор. а) бая (голямо) парчè; бая нèщо б) бая (голяма) дúпка; je dlouhý, že by mohl žebrat přes ~ta разг. нейор. дъльг, висòк е като върли́на; tlouct už na ~ta обикн. третол. (нèщо) чýка, хлопа, трòпа на вратàта, на прàга; (нèщо) идва, приближàва се: smrt tluče na ~a смърттà чýка на вратàта; смърттà е на прàга; kouká jako tele na nová ~ta разг. грубо глèда като телè в желèзница; глèда, учúдва се като яре на нòв сняг; přirazit za někým ~ta затвòря, затрýшна вратàта след някого; изхвèрля някого през вратàта; изгòня, изхвèрля някого; vyhodit někoho za ~ta изхвèрля някого през вратàта; изгòня, изхвèрля някого; hledat, kde jsou ~ta експр. търся вратàта; оглèждам се за вратàта; глèдам през кьдè, откьдè да избягам, да се спася 2. техн. вратà: hydrostatická ~ta хидростатична вратà; klapková ~ta клапова вратà; stavidlová ~ta вратà на шлòз

vratce нар. неустойчиво, нестабилно, несолидно, лабилно, несигурно, неувèрено, колебливо: ~jít вьрвя неувèрено, клатúшкайки се; ~odúvodněné tvrzení подкрепèно с несолидни, с несигурни аргумèнты твèрдèние

vrat|ek, -ku м. техн. мор. шпил, рудàн, тèлфер, лебèдка: kotevní ~ek шпил, брашпил; кòтвен рудàн

vratiprst, -u м. зоол. четвèрти пръст, четвèрти срещуполòжно разполòжен пръст (на някои птици – на сови и под.)

vratič, -e м. бот. вратига (Tanacetum)

vratičk|a, -y ж., сьщо и в сьчет. ~a měsíční бот. лúнна пàпрат (Botrychium)

vratidl|o, -a ср. техн. вьртòк, шпил, кабестàн, скрипèц: manipulační, přetahovací ~o вьрзà-лен шпил

vratiplacht|a, -y ж. мор. бизàн

vrat|it, -ím св. 1. (koho, co; koho, co odkud) вьрна; прàтя обратò (някого, нещо; някого, нещо отнякъде): od vchodu ho ~ili на вхòда го вьрнаха 2. (со, по-рядко koho кат; кому со) вьрна; дàм обратò (нещо, по-рядко някого

някъде; на някого нещо): ~it knihu do knihovny вѣрна книга в библиотѣка; ~it přepletek вѣрна, възстановя надплатѣни парѣ, платѣни в пѣвече парѣ 3. (koti, četi so) вѣрна, възвѣрна, възстановя (нещо на някого, на нещо): v nemocnici mu ~ili zdraví в болницата му вѣрнахъ здравѣто; в болницата възстановиха здравѣто му 4. (koňo, so četi) вѣрна, възвѣрна (някого, нещо към нещо, на нещо); вѣрна, възвѣрна, възстановя (нещо на някого, на нещо): ~it budovu původnímu účelu възвѣрна, възстановя първоначалното предназначѣние на сграда; вѣрна сграда към първоначалното ѝ предназначѣние

vrátit se, -ím se *св. 1. (odkud kam; od koho, od čeho ke komu, k čemu)* върна се, завърна се, прибера се, дойда (си), отида (си), йда (си) обратно (*отнякъде някъде; от някого, от нещо при някого, при нещо*): **~it se včas domů** върна се, прибера се вкъщи навреме; **~it se z ciziny** върна се, пристигна си, дойда си от чужбина; **~it se zpět** веднага, за нѳла време; върна се за отрицателно време **2. обикн. третол. -i se (komu; komu kam, do čeho)** върне се, възвърне се, възстанови се, възобнови се, нормализира се (*на някого; на някого някъде, в нещо*): **~ilo se mu vědomí** съзнанието му се върна, възвърна се; **тѳй дойде в съзнание; do rodiny se ~il klid** в семейството се върна спокойствието, възстанови се (предидното) спокойствие **3. (k čemu)** върна се (*към нещо*); възстановя си, възобновя (*нещо*); спомня си (*нещо; за нещо*): **~il se ke své dřívější práci** тѳй се върна към предидната си работа, на предидната си работа

vrat'ka, -**ek** *ср.* само мн. умал. вратичка, по-
тичка; ~**ka u zahrádky** вратичка към градина
♦ **přibíhat** *разг.* път за отстъпление; **nechat si zadní ~ka**
otevřena *разг.* остава си (отворена) вратичка
за нещо; осигуряя си път за отстъпление; **mít**
zadní ~ka otevřena *разг.* осигурил съм си път
за отстъпление

vratkost, -i ж. неустойчивост, нестабільність, несолідність, лабільність, несігурність, неувѣреність, коливальність: ~ **lodi** неустойчивість, нестабільність на кораб; ~ **nervového systému** лабільність на нервна система

vratk|ý, -á, -é неустойчив, нестабилен, несо-
ліден, розклатен, клатещ се; лабільен, несй-
гурен, неувѣрен, непостоянен, променлив,
колеблив: ~**á židle** нестабилен, розклатен,
клатещ се стół; ~**á chůze** нестабильна, не-
устойчива, клатеща се походка; ~**á rovnováha**

физ. неустойчиво равновесие; **~ý nervový systém** лабилна нервна система; **mit ~é zdraví** здравето ми е разклатено; **být v názorech/názorově ~ý** променям, сменям често възгледите си; непостоянен съм във възгледите си; **imamotsonnati** **ntapidi**
pod nohama земята под краката ми се клати; **stát na ~ém základě** стоя на несигурна основа; **nyám** солидна основа

vrátn|á, -é ж. портиёрка: ~**á koleje** портиёрка на
общезитие

vrátnic|e, -e *ж.* портиєрна: ~e **továrny** портиєрна на фабрика

vratnost, -i ж. 1. възвръщаемост, връщане; приёмане срещу депозит: ~ **obalu**, **lahvi** приёмане на опаковка, на бутилки срещу депозит; връщане на депозит за опаковка, за бутилки 2. **снец**. обратимост: ~ **polybu** физ. обратимост на движение; ~ **reakce** хим. обратимост на реакция

vratn|ý, ~ã. **1.** който се връща; който подлежи на връщане; ~ý **obal** опаковка, която се връща; ~é **láhve** бутилки, които се връщат **2.** *sneč.* обратим: ~ý **pohyb** (*kyvadla, pístu*) *физ.* обратимо движение (на махало, на бутало); ~ã **reakce** *хим.* обратима реакция **3.** *в съчет.*

~á výhybka *ж.п.* ВЪЗВРАТНА стрелка

vrát|ný, -ého *м.* **портиєр:** ~ý **v továrně, v úřadě**
портиєр вѣвъ фабрика, в учреждєніе

v rávor|at, -ám нескв. зали́там, олюля́вам се, лю́шкам се, клату́шкам се, канды́лкам се: ~**at slabostí** зали́там, олюля́вам се от сла́бост; ~**at v opilosti** зали́там, канды́лкам се пьян

vrávoravě нар. зали́тащо, зали́тайки, олюля́вайки се, лю́шкайки се, клату́шкайки се, кандилкайки се; със зали́тане, с клату́шкане: ~ **jít** вървя зали́тайки, олюля́вайки се

vrávoravý, -á, -é зали́таш, олюляващ се, люш-
каш се, клатушкаш се, кандилкаш се; несй-
гурен, неуверен, нестабилен: **ý krok** зали-
таща, олюляваща се стъпка, крачка

vraziti, -ím se. 1. (so kam; komu so kam) забия, набия, вбия, втъкна, затъкна (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~it kŭl do země забия къл в земята; ~it si trn do paty забия си трън в петата; влезе ми трън в петата; ~it někomu nůž mezi žebra забия на някого нож в ребрата

♦ **~it někomu něž, díky do zad** забия на някого нож в гърба; **~it to někam a)** забутам нещо някъде **б)** пратя нещо някъде за публикуване; пусна нещо някъде **2. (co kam)** вкарам, пхна, мұшна, бұтна, тикна (нещо някъде): **~it klíč do zámku** пхна, мұшна ключ в ключалка **3. (komu co kam)** нахлұпа, нахлұза

(на някого нещо някъде): **~it si klobouk do čela** нахлупя си шапка на челото **4.** (*do koho, do čeho*) блъсна се, удари се, забия се (в някого, в нещо); сблъскам се, ударя се (с някого, с нещо): **auto ~ilo do tramvaje** колата се блъсна, колата се заби в трамвай; **~it do protijedoucího auta** блъсна се, удари се в насрещна кола **5.** (*co do čeho, do koho*) *експр.* влѝжа, инвестирам (нещо в нещо, в някого); *разг. експр.* пръсна, потрошѝ (нещо за нещо, по някого): **~it do stavby všechny úspory** влѝжа в строеж всичките си спестявания; потрошѝ за строеж всичките си спестявания **6.** (*kat*) *експр.* влетѝ, нахлѝя, нахълтам (някъде): **~it do pokoje** нахлѝя в стѝя

vraz|it se, обикн. *третол.* **-í se св.** (*kat; komu kat*) **1.** забие се, влѝзе (някъде; на някого някъде): **střepy skla se jí ~ily do paty** парчетѝ стѝклѝ се забихѝ в петѝта ѝ **2.** удари (някого някъде); хвѝне (някого); запѝчне да въздѝйстви (на някого): **víno se mu ~ilo do hlavy** винѝто го удари в главѝта; винѝто го хвѝна; **muzika se mu ~ila do nohou** мѝзиката накѝра кръвтѝ му да заиграе

vražďa, -y ж. убийство: **bestiální ~á** жестоко, зверско убийство; **loupežná ~a** убийство с цѝл обир, грабѝж; убийство за грабѝж; **úkladná ~a** предумишлено убийство; **stala se ~a** стѝнало е, извършено е убийство; **spáchat ~u** извърша убийство; **dopustit se ~u** извърша убийство; **provést ~u** извърша убийство; **dohnat někoho k ~ě** принѝдѝ някого да извърши убийство; **potrestat ~u** накажа (за) убийство; **pomstít ~u** отмъстѝ (за) убийство; **vyšetřovat ~u** разследвам убийство ♦ **жѝлѝанѝя/бѝрѝканѝя** сѝдието; сѝдѝбна грѝшка (водеща до смъртно наказание)

vražďení|í, -í ср. избиване, изтрѝбване, кланѝ: **~í židů za války** избиване на евреѝ по време на войнатѝ

vražďit, -ím нескв. **1.** (*koho – вин.; –*) убивам, избивам (някого; –); върша, извършвам убийство, убийства: **~it vězně v táborech** избивам затвѝрници в лагери; **~it pro peníze** убивам за парѝ; извършвам убийства заради парѝ; наѝмен убиец съм **2.** (*koho, co*) *експр.* избивам, изтрѝбвам, унищѝжавам (някого, нещо): **~it toulavé psy** изтрѝбвам бездѝмни кѝчета

vražedkyn|ě, -ě ж. рядко убийца

vražedně нар. **1.** с цѝл убийство; престѝпно: **být přepaden** ~ нападнат съм с цѝл убийство; престѝпно съм нападнат **2.** *експр.* смъртоносно, убийствено, унищѝжително, изтощително, изнурително: **působit** ~ дѝйствам, въздѝ-

ствам смъртоносно, убийствено; ѝмам унищѝжително въздѝйстви **3.** *експр.* смъртоносно, убийствено, унищѝжително, кръвожадно, свирѝпо, зло, злѝбно: **~ jízlivý tón** убийствено язвѝтелен, злѝбно язвѝтелен тѝн; **blýskat ~ očima** мѝтам свирѝпи, унищѝжителни погледи

vražednic|e, -e ж. женѝ-убиец; убийца: **~e byla zatčena** убийцѝта бе арестѝвана

vražedn|ý, -á, -é 1. кѝто се отнѝся до убийство; престѝпен; кървав, кръвопролитен; унищѝжителен, изтрѝбителен, смъртоносен, съкрушителен: **~ý boj** кървава, унищѝжителна борба; кръвопролитен бѝй; **~ý útok** смъртоносно, престѝпно нападѝние; нападѝние за убийство; **~é úmysly** намерѝния за убийство; престѝпни намерѝния **2.** *експр.* смъртоносен, убийствен, унищѝжителен, изтощителен, изнурителен: **~é počasí** убийствено време; **~é vedro** убийствена, изтощителна жѝга; **~á rána** смъртоносен удар; **~á dávka záření** смъртоносна доза облъчване **3.** *експр.* смъртоносен, убийствен, унищѝжителен, кръвожаден, свирѝп, зъл, злѝбен: **~ý pohled** унищѝжителен, злѝбен поглед

vraž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. **1.** (*co kam; komu co kam*) забивам, набивам, вѝивам, втѝквам (нещо някъде; на някого нещо някъде): **~et kůly do země** забивам кѝлове в земята; **~et někomu nůž do zad** пробѝждам, пронизвам **нещо някъде** **~et nůž do zad** забивам на някого нѝж в гърба **2.** (*co kam*) вкарвам, пѝхам, пѝхвам, мѝшкам, мѝшвам, бѝтам, бѝтвам, тѝкам, тѝквам (нещо някъде): **~et klíče do zámeků** пѝхам кѝчѝлове в ключѝлки **3.** (*komu co kam*) нахлѝпвам, нахлѝзвам (на някого нещо някъде): **~eli si helmy na hlavy** нахлѝзваха си каски на главѝте

4. (*do koho, do čeho*) блъскам се, блъсвам се, удрям се, забивам се (в някого, в нещо); блъскам се, сбъскам се, удрям се (с някого, с нещо): **opilec ~el do lidí** пияният се блъскаше в хѝрата **5.** (*co do čeho*) *експр.* влѝгам, инвестирам (нещо в нещо, в някого); *разг. експр.* прѝскам, трошѝ (нещо за нещо, по някого): **nechtěl už do domku ~et víc peněz** тѝй не ѝскаше да влѝга в кѝщата, да прѝска за кѝщата пѝвече парѝ **6.** (*kat*) *експр.* влѝтам, нахлѝвам, нахълтвам (някъде): **dým už ~el do bytu** димѝт вѝче нахлѝваше в жилището

vraž|et se, обикн. *третол.* **-í se, 3. мн. -ejí se/-í se нескв.** (*kat; komu kat*) **1.** забива се, влѝза (някъде; на някого някъде): **střepy skla se jí ~ely do rukou** парчетѝ стѝклѝ се забиваха в ръцѝте ѝ **2.** удря (някого някъде); хвѝща

(някого); започва да въздейства (на някого): **alkohol se mu už ~í do hlavy** алкохолът вече го ўдря в главата; алкохолът вече го хваща; **muzika se mu ~ela do nohou** музиката караше кръвта му да заиграе

vrba, -у ж. бот. върба (Salix): **stará vykotlaná ~a** стара изкорубена върба; **smuteční ~a** плачница; **černá ~a** правя чёлна стойка; **malovat straky na ~ě** разг. експр. баламосвам, плаша някого; изкарвам дявола по-чѐрен, отколкото є; **růst jako ~a** разг. раста като тиква на бунйце; раста много бързо и здрав

vrbička, -ky ж. умал. върбичка, върбичка: **hustě rozrostlé ~y na potoce** нагъсто поникнали върбички; **pozdravit u ~ek** разг. експр. подмина началник, бѐз да го поздравя; мина покрай началник като покрай турски гробища

vrbinja, -y ж. 1. също и събир. върбак, върбалак: **nízká ~a** нисък върбалак 2. бот. ленивче (Lysimachia)

vrbkja, -y ж. 1. умал. рядко върбичка, върбичка 2. бот. върболика (Chamaenerium)

vrbovítí, -í ср. събир. върбак, върбалак: **spleť ~í** гъст, трудно проходим върбак; лабиринт от върбалак

vrbovitě, -ých ж. само мн. бот. (семейство) Върбови (Salicaceae)

vrbovka, -y ж. бот. върбовка (Epilobium)

vrčení, -í ср. 1. ръмжѐне: **~í psa** ръмжѐне на куче 2. прен. бобѐтене, брѐмчѐне, ръмжѐне (на машина): **~í kolovrátku** брѐмчѐне на чекрък 3. експр. мърмѐрене, опяване: **~í manželky** опяване, мърмѐрене на съпруга

vrčít, -ím несв. 1. (–; на ко̀хо, на со) ръмжѐ (–; срещу някого, срещу нещо): **pes ~í na příchozího** кучето ръмжи срещу дошлия 2. обикн. трепол. -í прен. бобѐти, брѐмчи, ръмжи (за машина): **motor ~el** двигателят бобѐтеше, брѐмчѐше, ръмжѐше 3. (на ко̀хо, на со; proti kóti, proti četu) експр. мърмѐря, опявам (на някого, на нещо): **stále na ženu ~í** все мърмѐри, все опява на женѐ си

vrčív, -á, -é 1. ръмжѐщ: **~ý pes** ръмжѐщо куче 2. бобѐтѐщ, брѐмчѐщ, ръмжѐщ: **~ý zvuk** ръмжѐщ звук; **~ý motor** бобѐтѐщ, брѐмчѐщ, ръмжѐщ двигатѐл 3. експр. вѐчно мърмѐрѐщ, опяващ, недовѐлен: **~ý dědek** вѐчно мърмѐрѐщ старчѐк; стар мърмѐрко

vrh, -u м. 1. (čím) хвърляне, мятане, тлѐскане (на нещо): **~ udící** мятане, замѐтане на вѐдица; **~ granátem** хвърляне на граната; **~ koulí** спорт. тлѐскане на гюлѐ 2. ра̀ждане (за животни); опра̀сване, окѐтване, окучване и

под.: **~ mlád'at** ра̀ждане на мѐлки; **~ selat** опра̀сване; ра̀ждане на прасѐнца; **~ kořat** окѐтване; ра̀ждане на кѐтета; **~ štěnat** окучване; ра̀ждане на кученца 3. поколение от едно отдѐлно ра̀ждане (за животни); прасѐло, котѐло: **selata z jednoho ~u** прасѐнца от едно прасѐло; **kořata z jednoho ~u** кѐтета от едно котѐло; **štěnata z jednoho ~u** кученца от едно котѐло

vrhač, -e м. хвъргѐч/хвърляч, тлѐскач: **~ noží** ножохвъргѐч; хвъргѐч на ножѐве; **~ lasem** хвъргѐч на лѐсо; **speciální trénink ~ů** специѐлна тренирѐвка на хвъргѐчи и тлѐскачи; **~ granátů** воен. гранатомѐтчик

vrhačský, -á, -é кѐйто се отнѐся до хвъргѐч/хвърляч, до тлѐскач: **~é disciplíny** спорт. мѐтане на копѐе, на дѐск; тлѐскане на гюлѐ (спортни дисциплини)

vrhat, -ám несв. 1. (со, čím; со, по-рядко ко̀хо кам; čím kam) хвърлям, мѐтам, тлѐскам (нещо; нещо, някого някѐде): **~at poleno do ohně** хвърлям, мѐтам ѐпеница в ѓгън; **~at koulí** спорт. тлѐскам гюлѐ; **~at kostky** хвърлям, мѐтам; **~at za něco** оставям нещо на съдбѐта, да го реши съдбѐта; **~at někoho, něco přes palubu** хвърлям някого, нещо зад бѐрда; зарѐзвам някого, нещо; изоставям, оставям някого, нещо на произвѐла на съдбѐта 2. (čím po kóto, po čet) замѐрям/замѐрвам (с нещо някого, нещо); хвърлям, мѐтам, запра̀щам (нещо по някого, по нещо): **~at kámen/kamenem po někom** замѐрям с кѐмък някого; хвърлям кѐмък по някого 3. (со kam) хвърлям, мѐтам, оставям (сянка и под. някѐде): **topoly ~aly dlouhé stíny** тополите хвърляха дѐлги сенки 4. (со kam) експр. пускам, изкарвам, извѐждам (нещо някѐде): **~at týdně několik knih na trh** пускам, изкарвам сѐдмично по някѐлко кни́ги на пазѐра 5. (со kam) експр. нахвърлям, отбѐлязвам, запѐисвам (нещо някѐде): **~at na papír své myšlenky** експр. нахвърлям на хартия своѐи мѐсли 6. (ко̀хо – вин. kam) книж. хвърлям, вкарвам, пра̀щам (някого някѐде): **~at provinilce do vězení** хвърлям, пра̀щам винѐвник в затвѐра; **~at posily do boje** хвърлям, вкарвам подкреплѐния в бѐй 7. (ко̀хо, со do čeho/v so) книж. хвърлям, вкарвам (някого, нещо в нещо); докарвам, довѐждам (някого, нещо до нещо); докарвам (нещо) на главѐта (на някого): **~at někoho do neštěstí, do bídy** вкарвам някого в бѐдѐ, в мизѐрия; докарвам бѐдѐ, мизѐрия на главѐта на някого 8. (со na kóho, na со) книж. хвърлям, мѐтам, насѐчвам (нещо кѐм някого, кѐм нещо; на някого, на нещо; върху някого, върху нещо): **~at na ně-**

koho vášnivý pohledy *експр.* хвърлям, мятam към някого страстни погледи; **~at na někoho podezření** хвърлям подозрение върху някого; **výpověď svědků ~á na něho podezření** показанията на свидетелите хвърлят подозрение върху ♦ **~at na něho** хвърлям върху нещо; поставям под съмнение нещо; **~at temný stín na někoho, na něco** представям в лоша светлина някого, нещо; излагам, злепоставям някого, нещо; **to ~á na věc špatné světlo** това хвърля лоша светлина върху нещата; това представя нещата в лоша светлина **9. обикн. третол. -á** (*koho* – вин.; –) ражда (*някого*; –); ражда, има малки; (*за самки на бозайници*); оправа се, праси се; окучва се; окотва се, коти се; **~á mlád'ata** ражда, има малки; **fena ~á štěňata** кучката има кученца; кучката се окучва; **kočka ~á kořata** котката има котенца; котката се коти, окотва се; **prasnice ~á selata** свинята има прасенца; свинята се праси, оправа се

vrh|at se, -ám se *несв. 1. (kat)* хвърлям се, скачам (*някъде*): **~at se po hlavě do vody** хвърлям се, скачам с главата надолу във водата; **~at se do propastí** хвърлям се, скачам в пропаст; **~at se někomu do náruče** *експр.* хвърлям се в нечий прегръдки, в нечий обятия; **~at se do záhuby** *прен.* устремявам се към гибел **2. (na koho, na co; proti komu, proti čemu; po kot, po čet) хвърлям се, нахвърлям се, налитам, връхлитам (*върху някого, върху нещо; срещу някого, срещу нещо; на някого, на нещо*): **dravec se ~á na kořist** хищникът връхлита върху плячката; **~at se na protivníka** нахвърлям се, налитам върху противник **3. (do čeho, na co, книж. v co) впускам се (*в нещо*); залавям се, захващам се със стръв, с хъс (*за нещо*): **~at se do práce, do učení** залавям се със стръв, с хъс за работа, за учение****

vrh|nout I, -nu *св. 1. (co, čím; co, koho kat; čím kat)* хвърля, метна (*нещо; нещо, някого някъде*): **~nout poleno do ohně** хвърля, метна щепеница в огън; **~nout kouli** *спорт.* тласна, изтласкам гюлел; **~nout kostky** хвърля зарове ♦ **~nout na něho** хвърлям някого, нещо зад борда; зарежа някого, нещо; изоставя, оставя някого на произвола на съдбата; **kostky jsou vrženy** жребият е хвърлен **2. (čím po kot, po čet)** замёра (*с нещо някого, нещо*); хвърля, метна, запратя (*нещо по някого, по нещо*): **~nout kámen/kamenem po někom** замёра с камък някого; хвърля камък по някого **3. (co kat)** хвърля, метна, оставя (*сянка и под. някъде*): **reflektor ~l na silnici pruh ostrého světla** прожекторът хвърли на

шосето йвица ярка светлина; прожекторът освети шосето със сноп ярка светлина **4. (co kat)** *експр.* изкарам, извадя, пусна (*нещо някъде*): **~nout na trh co nejvíce zboží** изкарам, пусна на пазара възможно най-много стоки **5. (co kat)** *експр.* нахвърля, отбелёжа, запиша (*нещо някъде*): **~nout na papír své dojmy** нахвърля на хартия впечатленията си **6. (koho – вин. kat)** *книж.* хвърля, вкарам, пратя (*някого някъде*): **~nout provinilce do vězení** хвърля, пратя виновник в затвора; **~nout nové síly do boje** хвърля, вкарам нови сили в бой **7. (koho, co do čeho/v co)** *книж.* хвърля, вкарам (*някого, нещо в нещо*); докарам, доведя (*някого, нещо до нещо*); докарам (*нещо*) на главата (*на някого*): **~nout někoho do neštěstí, do bídy** вкарам някого в беда, в мизерия; докарам беда, мизерия на главата на някого **8. (co na koho, na co)** *книж.* хвърля, метна, насоча (*нещо към някого, към нещо; на някого, на нещо; върху някого, върху нещо*): **~nout na někoho vášnivý pohled** *експр.* хвърля, метна към някого страстен поглед; **~nout na někoho podezření** хвърля подозрение върху някого; **výpověď svědků ~la na něho podezření** показанията на свидетелите хвърлиха подозрение върху ♦ **~nout na něho** хвърлям върху нещо; поставя под съмнение нещо;

~nout temný stín na někoho, na něco представя в лоша светлина някого, нещо; разваля доброто впечатление от някого, от нещо; изложва, злепоставя някого, нещо; **to ~ne na věc špatné světlo** това ще хвърли лоша светлина върху нещата; това ще представи нещата в лоша светлина **9. обикн. третол. -ne** (*koho – вин.; –*) родя (*някого*; –); родя, има малки (*за самки на бозайници*); оправа се; окучи се; окоти се; **~ne mlád'ata** ще ражда, ще (си) има малки; **fena ~ne štěňata** кучката ще си има кученца; кучката ще се окучи; **kočka ~la kořata** котката си роди котенца; котката се окоти; **prasnice ~la selata** свинята си имаше прасенца; свинята се оправа

vrh|nout II, -nu *несв.* повръщам: **~(nu)l po požití hub** той повръща(ше), след като яде/след като беше ял гъби; **~nout při jízdě autobusem** повръщам при пътуване с автобус

vrh|nout se, -nu se *св. 1. (kat)* хвърля се, скоча (*някъде*): **~nout se po hlavě do vody** хвърля се, скоча с главата надолу във водата; **~nout se do propastí** хвърля се, скоча в пропаст; **~nout se někomu do náruče** *експр.* хвърля се в нечий прегръдки, в нечий обятия; **~nout se do záhuby** *прен.* устремя се към гибел **2. (na koho, na co; proti komu, proti čemu; po kot, po**

čet) хвѣрля се, нахвѣрля се, налетѣ, врѣхлетѣ (врѣху някого, врѣху нецо; срещу някого, срещу нецо; на някого, на нецо): **dravec se ~1 na kořist** хищникът врѣхлетѣ върху плячката; **~nout se na protivníka** нахвѣрля се, врѣхлетѣ **врагъ**◆

proti někomu střemhlav хвѣрля се срещу някого, срещу нещо импулсивно, без да му мисля **3.** (*do čeho, na co, книж. v co*) впъсна се (*в нецо*); заловѣ се, захвѣна се със стрѣв, с хѣс (*за нецо*): **~nout se do práce, do učení** заловѣ се със стрѣв, с хѣс за работа, за учение ◆

впъсна се в нещо презглава, без да му мисля; скоча с двѣта крака в нещо

vrch, -u м. 1. хълм; височина, връх; *разг. байр:* **rozhledna na ~u** наблюдателница на връх, на хълм◆

някого отвисоко, високомерно, надменно **2. само мн. vrch|y, -ů** хълмиста мѣстност, област: **táhlé, zalesněné ~y** нѣвисока залесѣна хълмиста област **3.** склон, наклон, нагорнище, надолнище: **jet do ~u** карам по нагорнище; **jet z ~u** надолнище◆

разг. работите му вървят на злѣ; нещата с него не вървят добре; при него има отстъпление **4.** връх, върхър: **~ stromu** връх, върхър на дърво **5.** връх; горна част: **~ věže** връх на кула **6.** горна част; противоположна, обратна част; *разг.* опако: **~ dlaně** горната част на ръка; опакото на длан **7.** връх, надмощие, превѣс, **близък**◆

удържам (над някого) връх, превѣс; **nabýt ~u, získať ~u (nad někým)** взѣма, удържѣ връх (над някого)

vrchem нар. отгоре, изотгоре; по горен път: **jít ~** вървя, минавам отгоре, изотгоре, по горен път

vrchlík, -u м. 1. геом. сегмент: **kulový ~** сферичен сегмент **2.** купол: **~ padáku** купол на парашут

vrchn|í I, -í, -í 1. врѣхен, най-горен: **~í oděv** врѣхно, горно облекло; **~í kabát** врѣхно палто; **~í zásuvka** най-горно, врѣхно чекмедже **2.** врѣхен, горен, външен: **~í nátěr** външна боя; **~í listy hlávky zelí** врѣхни, външни листа на зѣлка **3.** главен, врѣховен, най-висш: **~í lékař** главен лекар; **~í velitel ozbrojených sil** врѣховен главнокомандващ на въоръжѣни сили; **~í inspektor** главен инспектор; **~í sestra** старша сестра; **~í kuchař** главен готвач; **~í číšník** оберкѣлнер; **~í dozor** главен надзор; **~í správa** главно управление; **~í soud** врѣховен съд

vrchn|í II, -ího м. оберкѣлнер; главен кѣлнер: **platit ~ímu** плащам на оберкѣлнер

vrchn|í III, -í ж. женѣ-кѣлнер; салонна управителка: **platit ~í** плащам на салонна управителка **vrchnost, -i ж. 1.** по-рано земевладелец, господар: **světská ~** свѣтски господар; **duchovní ~** църковен господар (*църковна институция като земевладелец, като собственик на имение*) **2. истор.** власти (*орган на властта и служебно лице*): **policejní ~ a)** полицейски власти **б)** полицейски началник; **obecní ~ a)** общински власти **б)** кмет; **duchovní ~ a)** църковни власти **б)** енорийски свещеник **3. днес само нейор.** началство; господѣ, господѣри

vrchnostenský, -á, -é 1. по-рано който се отнася до господар, до земевладелец; *юрид.* патримониален: **~é panství** господѣрско имение; *юрид.* родово, патримониадно имение; патримоний/патримониум **2. истор.** който се отнася до власти: **~é orgány** органи на властта; власти **3. днес само нейор.** господѣрски, началнически: **~á povýšenost** господѣрско, началническо високомерие

vrchol, -u м. 1. връх: **~y hor** върхове на планина; планински върхове; **~ topolu, věže** връх на топола, на кула; **~ úhlu, kužele** геом. връх на ъгъл, на конус; **vzrostlý ~ (stonku, kořene)** бот. връх на нарастване (на стъбло, на корен) ◆

~ od problému (i pod.) 2. било, грѣбен: **~ hor** *геогр.* било на планина; **~y vln** грѣбени на вълни **3. архитект.** ключ: **~ rovnovážné klenby** ключ на свод **4. спец.** врѣхна, кулминационна точка: **~ dráhy střely** техн. воен. врѣхна точка на траектория на куршум, на снаряд; **~ vrásky** *геол. а)* врѣхна точка на гѣнка, на антиклинала, на седло **б)** най-ниска точка на синклинала, на вдлъбнатина **5. прен.** връх; най-висока, врѣхна, кулминационна точка: **na ~u radosti** на върха на радостѣ; **~ dokonalosti** връх на съвършенството; **~ drзости** връх на нахалството; **~ elegance** *експр., често ирон.* връх на елегантността; **~ nevksu** *нейор.* връх на безвѣстие◆

vrchol|ek, -ku м. 1. връх, върхър, върхърче: **~ky stromů** върхове, върхѣри на дървета **2.** връх: **~ do vrchního** на айсберга (*видима част от проблем и под.*)

3. връх, тѣме: **~ek hlavy** тѣме на глава

vrcholen|í, -í ср. астр. кулминация **vrcholičnat|ý, -á, -é бот.** врѣхноцвѣтен: **~é květenství** врѣхноцвѣтно съцветие

vrcholík, -u м. бот. многостранно врѣхноцвѣтно съцветие

vrchol|it, обикн. третол. -í неск. 1. достѣга врѣхната си, кулминационната си точка; в

разгара си е: **přípravy** ~í приготвянията са в разгара си; **napětí** ~í напрежението е в кулминационната си точка; **léto** ~í лятото е в разгара си **2. астр.** кулминира

vrcholně нар. крайно, пределно, изключително: ~ **důležitý úkol** крайно, изключително важна задача; **být** ~ **odvážný** крайно, изключително смел съм; **je to** ~ **nepříjemné** това е крайно, изключително неприятно

vrcholn|ý, -á, -é 1. върховен, върхов, максимумен, краен, пределен, най-висок, най-голям: ~ **é štěstí** върховно, максимално щастие; ~ **ý výkon a** върховно, максимално постижение **б) техн.** върхова, максимална мощност; ~ **é napětí a** върховно, максимално напрежение **б) физ.** върхово, максимално напрежение; ~ **é úsilí** върховно, максимално усилие **2.** върхов, кулминационен, най-важен: ~ **á chvíle** върхов, кулминационен момент; ~ **á scéna hry** върхова, кулминационна сцена в пиеса; ~ **á událost** върхово, кулминационно събитие **3.** върхов, значим, ненадминат, майсторски: ~ **é dílo** върхово, ненадминато, майсторско произведение; шедьовър; ~ **ý výkon** ненадминато, майсторско изпълнение; ~ **ý sport спорт.** върхов спорт; **být ve** ~ **é formě** във върхова форма, в най-добра форма съм **4.** върховен, висш, най-висш; ~ **ý orgán** върховен, най-висш орган; ~ **á instituce** най-висша институция

vrcholov|ý, -á, -é 1. връхен, горен, краен: **spodní a** ~ **é listy** долни и горни листа; ~ **ý květ бот.** краен, терминален цвят; ~ **á buňka бот.** крайна, терминална клетка; терминала; ~ **ý svorník строит.** ключ на свод; ~ **á vaznice строит.** връхен, горен трегер; ~ **á plachta мор.** горно, връхно платно, ветрило; ~ **á tečna křivky геом.** горна, връхна допирателна на крива; ~ **é úhly геом.** противоположни, вертикални ъгли; ~ **á fáze artikulace език.** връхна фаза на артикулация; тензия **2.** върхов; върховен, максимумен, краен, пределен, най-висок, най-важен, най-голям: ~ **ý význam díla** най-важно значение на произведение; ~ **á hodnota napětí физ. електр.** върхова, максимална стойност на напрежение; ~ **ý sport спорт.** върхов спорт

vrchovatě нар. **1.** догоре, докрай: ~ **naložený vůz** натоварена догоре кола; ~ **nalitá sklenice** напълнена догоре чаша; препълнена чаша **2.** пре-, много, изключително; повече от: **být** ~ **spokojený** прегодоволен съм; повече от доволен съм; изключително доволен съм

vrchovat|ý, -á, -é 1. пълен догоре, докрай; препълнен: ~ **ý talíř** препълнена чиния; ~ **á sklenice** препълнена чаша; извънредно, извънредно; до краен предел:

byli ~ **ou měrou pohoršení** те бяха възмутени до краен предел; **mít** ~ **ou míru něčeho** имам нещо в изобилие, в излишък: **měl** ~ **ou míru trpělivosti** той беше свръхтерпелив, имаше търпение в излишък

vrchovi|na, -ny жс. хълмист край, хълмиста област: **střídání ~n s rovinami** редуване на хълмисти области с равнини

vrchovinn|ý, -á, -é който се отнася до хълмист край, до хълмиста област; хълмист: ~ **é pásmo** хълмист пояс, хълмиста зона

vrkán|í, -í ср. **1.** гукане, гугукане (на гълъб, на гугутка и под.): ~ **í holubů, hrdlíček** гукане, гугукане на гълъби, на гугутки **2. експр.** гукане, гугукане: ~ **í zamilovaných** гукане, гугукане на влюбени

vrk|at, -ám несв. 1. обикн. третол. ~ **á** гукане, гугукане (за гълъб, за гугутка): **holub, hrdlička** ~ **á** гълъб, гугутка гукане, гугукане **2. експр.** гукане, гугукане; говоря влюбено: **milenecký pár vzdychal a** ~ **al** любовната двойка въздишаше често ирон. гукане влюбено; ~ **at jako holub, jako holoubek разг., често ирон.** гукане, гугукане като влюбен гълъб, като влюбена гугутка; често ~ **at jako dva holoubci** обикн. мн. разг., често ирон. гукане си като две влюбени гълъбчета, като две влюбени гугутки

vrkoč, -e м. остар. плътка: **zaplétat si vlasy do** ~ **e** сплитам си косата на плътка

vrkot, -u м. 1. гукане, гугукане (на гълъб, на гугутка): ~ **holubů, hrdlíček** гукане, гугукане на гълъби, на гугутки **2. по-често прен.** бръмчене, тракане (на машина): ~ **kolovrátku** бръмчене на чекрък

vrkú междум. гу-гу; гу-гу-гуу (за гълъб, за гугутка)

vrn|ě, -ěте ср. експр. рядко врекало, врекълце; вреккало, вреккълце; мрънкало, мрънкалце (обикн. за дете)

vrn|ět, -ím несв. 1. проскимтявам, проплаквам; врякам, вряскам, мрънкам: **novorozeně** ~ **í** новороденото (детенце) проплаква; **kotě** ~ **í** котето проскимтява **2.** мъркам (си), гукане (си), гугукане (си): **nemluvně spokojeně** ~ **ělo** бебето си гукане доволно **3. (о со) експр.** хленча, мрънкам, врънкам (за нещо; —): **počal ~ět o smilování** той взе да хленчи за милост

vročen|í, -í ср. книж. посочване на година; година; дата; датировка: **zápis v kronice s ~ím** запис, записка, белѣжка в хроника с посочване на годината; **kniha nese ~í 1990** полигр. книгата е с година на издаване 1990 г.

vro|dit, -ím св. (коти, četi со) рядко вродя (на някого, на нещо нещо); обикн. страд. тре-

тол. **je ~zen** (кому) вроден е (на някого): **člověku je ~zen pud sebezáchovy** човѣк при- тежава, на човѣк му е вроден инстинкт за самосъхранѣние; **mít ~zeno** (со) ѿмам вродѣно (нещо); (нещо) ми е вродѣно: **mít ~zen smysl pro pořádek** ѿмам вродѣно чѹвство за рѣд; чѹвството за рѣд ми е вродѣно

vrostlý, -á, -é враснал: **bříza ~á do skály** врас- налъ до скалы **~á do země** врасналъ до земли **~á do stěny** врасналъ до стѣны **~á do země** врасналъ до земли **~á do stěny** врасналъ до стѣны

vroub|ek, -ku м. умал. 1. рязка, резчица; черта, чертица; браздица, бѣлег: **vyřezávat na holi ozdobné ~ky** изрязвам, издѣлбавам върху биту; **~ek** разг. експр. ѿмам вина, грѣх пред някого; записал съм се в чѣрния тефтер на някого; някой ми ѿма зѣб 2. техн. рязка, на- зѣбване, ребро, бразда, рифел 3. експр. лѣша страна; недостатък, разг. кусур: **ta věc má svůj ~ek** тая работа си ѿма и лѣша страна, и кусур

vroub|it, -im неск. (со; со čím) 1. остар. рѣбѣ, порѣбвам (нещо; нещо с нещо): **~it utěrku** порѣбвам кърпа за бърсане на съдове 2. книж. обгравдам (нещо; нещо с нещо); (нещо) растѣ, тѣчи се, нѣже се, ѿма го (покрай нещо; по дължина на нещо; от двете страни на нещо): **topoly ~ily silnici** тополи обгравдаха шосѣто; тополи растѣха покрай шосѣто

vroubkování, -í ср. 1. порѣбване, фестонѣране: **ozdobné ~í vesty** декоративно порѣбване, фестонѣране на жилѣтка 2. техн. назѣбка, назѣбване, набраздяване, рифелѹване/рифелѹване: **strojní, ruční ~í** машинна, рѣчна назѣбка

vroubkovač|í, -í, -í техн. рифелѹвѣчн; кѣйто слѹжи за рифелѹване/рифелѹване, за на- браздяване, за назѣбване: **~í nástroj** инстру- мент за назѣбване; зѣбѣло; **~í stroj** рифелѹ- вѣчна машина

vroubkovač|ka, -y ж. техн. рифелѹвѣчна ма- шина

vroubkovan|ý, -á, -é техн. рифелѹван/рифелѹван, набраздѣн, назѣбен: **~ý plech** рифелѹвана, набраздѣна ламарина

vroubk|ovat, -uji разг. -**uju** неск. (со) техн. ри- фелѹвам/рифелѹвам, набраздявам, назѣбвам (нещо): **~ovat plech** рифелѹвам ламарина

vrouc|í, -í, -í 1. по-рядко врящ, кипящ; врял, горѣщ: **~í voda** вряла вода; **~í krev** прен. го- рѣща крѣв 2. книж. горѣщ, пламенен, стра- стен, чистосърдѣчен, ѿскрен: **~í láska** ѿскрена, горѣща, пламенна любов; **~í prosba** горѣща молба; **~í dík** горѣща благодарност; **~í přání** горѣщо, страстно желѣние; **~í slova** пламенни

слова, дѹми; **~í vlastenectví** пламенен патрио- тизъм, пламенно родолѹбие

vroucně нар. книж. горѣщо, пламенно, страст- но, чистосърдѣчно, ѿскрено: **~ děkovat** горѣ- що благодарѣ; **~ milovaný** горѣщо, пламенно обичан

vroucn|ět, обикн. третол. -í, 3. мн. -ějí/-í неск. книж. 1. става (всѣ) пѣ-горѣщ, пѣ-пламенен, пѣ-страстен: **hlas ~í** гласъ става всѣ пѣ-пла- менен, пѣ-страстен 2. става (всѣ) пѣ-заду- шѣвен, пѣ-ѿскрен, пѣ-чистосърдѣчен: **přá- telství ~ělo** приятелството ставаше всѣ пѣ- задушѣвно; приятелството се задѣлбѣваше

vroucnost, -i ж. книж. 1. пламенност, страст- ност, жар: **~ lásky** пламенност на любов; **~ slov** пламенност, жар на дѹми 2. задушѣвност, ѿскреност, чистосърдѣчност: **~ prosby** чисто- сърдѣчност на молба

vroucn|ý, -á, -é книж. 1. горѣщ, пламенен, стра- стен; по-често **nej~ější** най-горѣщ: **to je mé nej~ější přání** това е мѣето най-горѣщо же- лѣние 2. задушѣвен, ѿскрен, чистосърдѣчен: **~é přátelství** чистосърдѣчно, ѿскрено при- телство

vrozen|ý, -á, -é вродѣн: **~á chyba** вродѣн дефѣкт, недостатък; **~é nadání** вродѣн талант

vrr вж. **vr**

vrstevnatost, -i ж. слѣдостост; многопластовост: **~ oblaků** ѿблѣчна слѣдостост

vrstevnat|ý, -á, -é слѣдест, многослѣден; пластов, многопластов: **~á ruda** слѣдеста рѹда; **~ý útvar** слѣдесто образѹвание

vrstevnice I, -e ж. врѣстница

vrstevnice II, -e ж. 1. геогр. изохипса, по често мн. изохипси 2. минно хоризонтѣла: **návrho- vá ~e** оразмерѣтелна хоризонтѣла; **doplňková ~e** допълнителна хоризонтѣла; **hlavní ~e** главна хоризонтѣла

vrstevník, -a м. врѣстник, разг. набор: **scházet se se svými ~y** срѣщам се с врѣстници

vrstv|a, -y ж. 1. пласт, слой; спец. и покритие, настѣлка: **~a sněhu** пласт, слѣй сняг; **~a prachu** слѣй прах; **silná ~a tuku** дебѣл слѣй мазнина; **~y horniny** геол. слѣдеве, пластовѣ зѣмна порѣда; **~y uhlí** минно вѣглищни слѣдеве, пластовѣ; **adsopční ~a** адсорбциѣнен слѣй; **aktivní ~a** активен слѣй; **blokovací ~a** бло- кѣраш слѣй; **citlivá ~a** чувствѣтелен слѣй; **difúzní ~a** дифузиѣнен слѣй; **emitorová ~a** слѣй на емѣтер; **hradlová ~a** запѹшѣващ слѣй; **izolační ~a** изолациѣнен слѣй; **katodová ~a** катѣден слѣй; **krycí, lícová ~a** лицев слѣй; **laková ~a** лаков слѣй; **lesklá ~a** блестящ слѣй; **mezí ~a** граничен слѣй; **povrchová ~a** повѣрхностен слѣй; **rohovitá ~a** рѣгов слѣй;

světlocitlivá ~a свѣтлочувствителен слѳй;
tenká ~a тѣньк слѳй; **vodivá** ~a проводящ
 слѳй; **nátěrová** ~a покритие, филм; **ochranná**
 ~a защитен слѳй; **ochranná strusková** ~a по-
 кривна шлѳка; **dlažební** ~a павѳжна настѳлка;
dvojitá ~a двуслѳйна настѳлка; **cementační**
 ~a цѳментна **hlíděny**
historie разг. шегов. авгѳеви обѳри; пѳлен
 хѳос, безпорѳдѳк; ѳстинско безрѳдие **2.** слой,
 прослѳйка: **společenské** ~y общѳствени про-
 слѳйки; **široké** ~y **obyvatelstva** ширѳки слѳе-
 ве, мѳси от населѳнието
vrstven|í, -í *ср.* **1.** наслояване, напластяване,
 наслѳгване **2.** геол. стратификация, разслоѳние
vrstven|ý, -á, -é напластѳен, наслоѳен; много-
 пластов, многослѳен, слѳест: ~ý **papír** много-
 слѳйна хартия; ~é **dřevo** многослѳйно дърво;
 многослѳен дървен материал; ~é **sklo** много-
 слѳйно стѳкло; ~é **tkaniny** многопластови
 тѳкани
vrstvičk|a, -y *ж. умал.* пластѳче, слѳйче; мѳлѳк,
 тѣньк пласт, слѳй
vrstv|it, -ím *несв.* (co; co s ѳím; co kam) на-
 слоявам, напластявам; нарѳждам, натрѳпвам,
 трѳпам (нещо едно върху друго; нещо
 някъде): ~it **zboží do polic** нарѳждам на
 рафтове стѳки една върху друга; ~it **slámu**
 напластявам, натрѳпвам слѳма; ~it **barvu**
 наслоявам боя
vrstv|it se, обикн. третол. -í se *несв.* (kde)
 наслоява се, напластява се, натрѳпва се, трѳпа
 се (някъде): **listí se ~í pod stromy** цѳмат се
 наслоява, натрѳпва под дърветата
vrš|ek, -ku *м.* **1.** умал. мѳлѳк, нѳвисѳк врѳх,
 хѳлм; хѳлмче, възвишѳнийце, разг. байр-
 че: ~ek **nad městem** нѳвисѳк хѳлм над гра-
 дѳ **2.** умал. склон, наклѳн, нагѳрнище, надѳлни-
 ще: **cesta stoupá do ~ku** пѳтят върви по
 нагѳрнище; пѳтят се изкачва; **cesta klesá z ~ku**
 пѳтят върви по надѳлнище **3.** умал. врѳхче,
 върхѳрче: ~ek **stromku** врѳхче, върхѳрче на
 дървѳчѳ **4.** умал. врѳх: ~ek **komína, věže** врѳх
 на комѳн, на кѳла **5.** капѳк: **sejmout ~ek se**
stroje сваля, махна капѳк на машинѳа
vršíč|ek, -ku *м. умал. експр.* **1.** хѳлмче, възви-
 шѳнийце, разг. байрче: ~ek **nad městem** хѳлм-
 че над градѳ, край градѳ **2.** нагѳрнище, надѳл-
 нище: **cesta stoupá do ~ku** пѳтят върви по
 нагѳрнище; **cesta klesá z ~ku** пѳтят върви по
 надѳлнище **3.** врѳхче, върхѳрче; вършина: ~ek
stromku врѳхче, върхѳрче на дървѳчѳ **4.** врѳх:
 ~ek **komína, vížky** врѳх на комѳн, на кѳличка
vrš|it, -ím *несв.* (co) **1.** трѳпам, стрѳпвам, на-

трѳпвам; камарѳ, накамарѳвам (нещо); прѳва,
 слѳгам, събѳрам (нещо) накѳп: ~it **kameny,**
snopy трѳпам, стрѳпвам кѳмѳни, снѳпове; ~it
dluhy *прен.* трѳпам дѳлгове **2.** трѳпам, стрѳп-
 вам, натрѳпвам накѳп, на купѳина, на камѳра,
 на кѳпа, на стѳг (нещо); камарѳ, накамарѳвам
 (нещо); прѳва, вдѳгам кѳп, купѳина, камѳра,
 кѳпа, стѳг (от нещо): ~it **stohy sena** трѳпам
 стѳгове, кѳпи сенѳ
vrš|it se, обикн. третол. -í se *несв.* трѳпа се,
 стрѳпва се, натрѳпва се, камарѳ се: **na stole se**
 ~ily **knihy** върху мѳсата се трѳпаха, камарѳха
 се книѳи
vrt, -u *м. геол. минно* **1.** сондѳж: **geofyzikální** ~
 геофѳзѳчен сондѳж; **hlubinný** ~ дѳлбѳк сон-
 дѳж; **injekční** ~ инжекѳиѳнен сондѳж; **mělký**
 ~ плитѳк сондѳж; ~ **na naftu** нѳфтен сондѳж;
 ~ **na zásobování vodou** водоснабѳтелен сон-
 дѳж; **nevypažený** ~ необсаѳен сондѳж; **opěrný**
 ~ опѳрен сондѳж; **parametrický** ~ параме-
 трѳчен сондѳж; **podvodní, šelfový** ~ подвѳден
 сондѳж; **průzkumný** ~ проучѳвателен сондѳж;
šikmý ~ наклонѳен сондѳж; **vypažený** ~ об-
 саѳен сондѳж **2.** сондѳжен ѳтвор: **geologický**
 ~ геолѳжки сондѳжен ѳтвор; **sondážní** ~ сон-
 дѳжен ѳтвор **3.** рядѳко сондѳжен материал:
zkoumat obsah ~u проучѳвам съдърѳание на
 сондѳжен материал
vrtac|í, -í, -í пробѳвен, сондѳжен: ~í **stroj**
 пробѳвна машинѳа; бѳрмашѳна; ~í **technika**
 сондѳжна, пробѳвна тѳхника
vrtáč, -e *м.* сондѳѳр
vrtáč|ek I, -ku *м.* **1.** умал. сврѳделѳче, бурѳийка
2. мед. бѳрче: **zubařský ~ek** зѳболѳкарско
 бѳрче
vrtáč|ek II, -ka *м. умал. нейор.* лѳвак, смотѳняк,
 загубѳняк; кѳйто ѳма двѳ лѳви рѳцѳ; кѳйто е
 вѳрзан, схѳанат в рѳцѳте
vrtáčk|a, -y *ж.* **1.** *техн. строит.* минно бѳр-
 машинѳа; пробѳвна машинѳа; кѳртѳч, кѳртѳчка:
ruční ~a рѳчна бѳрмашѳна; **důlní ~a** ми-
 ньѳрска бѳрмашѳна **2.** мед. зѳболѳкарска
 машинѳа; разг. бѳрмашѳна: **zubařská ~a** зѳ-
 болѳкарска бѳрмашѳна
vrtáčsk|ý, -á, -é сондѳѳрски, сондѳжен: ~á **práce**
 сондѳѳрска рѳбота
vrták I, -u *м.* сврѳдел, сврѳдлѳ, бурѳия и *техн.*:
vyvrtat ~em otvory пробѳя дѳпки, ѳтвори със
 сврѳдел; **dlátový** ~ длѳтоѳбразно сврѳдлѳ;
dutý ~ ѳхо сврѳдлѳ; **hadovitý** ~ вѳто сврѳдлѳ;
lžicový ~ лѳжѳчно сврѳдлѳ; **spirálový** ~ спи-
 рѳлно сврѳдлѳ; **středový** ~ цѳнѳрово сврѳдлѳ;
šnekový ~ шнѳеково сврѳдлѳ; **vinutý** ~ вѳто
 сврѳдлѳ; ~ **s ozubenými válečky** *геол. минно*
 рѳлѳкова сондѳжна корѳна

vrták II, -a *м. нейор.* левък, смотаняк, загубеняк; който има две лѐви ръцѐ; който е вързан, схванат в ръцѐте: **je to velký** ~ той е голям левък, голям смотаняк

vrtán|í, -í *ср. 1.* пробиване, сондиране *и техн. минно:* ~**í otvorů do dřeva** пробиване на дупки в дърво; **bezjádrové ~í** безядрово сондиране; **hlubokovodní ~í** дълбоководно сондиране; **jádrové ~í** ядрово сондиране; **nárazové ~í** ударно сондиране; ~**í nasucho** сухо сондиране; **otáčivé ~í** въртѐливо, роторно сондиране; ~**í šnekem** шнѐково сондиране; ~**í šrotem** шрѐтово сондиране; **turbínové ~í** турбинно сондиране **2. техн.** диаметър (на цилиндър и под.): ~**í válec, válcového šoupátka** диаметър на цилиндър, на цилиндричен шибър

vrtan|ý, -á, -é пробит, провъртян: ~**á studna** *техн.* изкопан със сонда кладенец

vrtář, -e *м.* сондѐр

vrtářsk|ý, -á, -é сондѐрски: ~**á práce** сондѐрска работа

vrtářstv|í, -í *ср.* сондѐрство; профѐсия на сондѐр

vrt|at, -ám *несв. 1.* (–; *со; kam čím*) пробивам, дупча, продупчвам (*нещо; нещо с нещо*); пробивам дупка (–; *в нещо с нещо*): ~**at prkno** пробивам, дупча дъска; ~**at vrtákem, nebo zezem do dřeva** пробивам със свредѐл, със свредѐло дупка в дърво; ~**at skálu, zem** правя дупка в скала, в земята; ~**at si pro krejcar, pro halír, pro korunu, pro groš koleno** ~**at** *разг. нейор.* за пари съм способен и да убия; за пари и родната си майка убивам; ~**at očima něco, někam** забивам, забождам поглед в нещо, някъде; пронизвам с поглед нещо **2. (со) мед.** пробивам, почивствам, пиля, изпилявам, изстъргвам, стържа (*обикн. зѐб*) (с със зѐболекарска бормашина): ~**at zub** пробивам, пиля зѐб; почивствам, изпилявам зѐб със зѐболекарска бормашина **3. (со kam čím)** пробивам (*нещо някъде с нещо*): ~**at otvor, díru** пробивам ѓтвор, дупка **4. (со)** вадя, изкарявам, добивам (*нещо*): ~**at vodu** вадя, изкарявам вода; ~**at ropu** вадя, добивам нефт **5. (do koho, do čeho) разг. експр.** придирям/придирявам (*на някого, на нещо*); заяждам се (*с някого, с нещо*); вадя душата (*на някого*); разпѐвам на кръст (*някого*): **přestaň do mě ~at!** стига си се заяждал с мѐн! стига си ми вадил душата! **6. (do čeho) разг. експр.** рѐвя се, ровичкам; вра си носа, гагата (*в нещо*); рѐвя, разравям, ровичкам, чѐпля, човъркам (*нещо*): **do všeho ~á** тѐй/тѐ навсякъде си врѐ носа; тѐй/тѐ във всичко се рови, ровичка; тѐй/тѐ е на всяко гърнѐ мерудия **7. обикн. третол.**

~á (komu čím, v čem) в съчет. něco ~á někomu hlavou/v hlavě; něco ~á někomu mozku/v mozku *експр.* нещо се е загнездило в главата на някого; нещо не остава някого на мѐра; нещо измѐчва, тормѐзи някого

vrt|at (se), -ám (se) *несв. 1. (v čem)* рѐвя се, ровичкам, човъркам (*в нещо*); ровичкам, чѐпля, човъркам (*нещо*): ~**at se v zubech** чѐпля си, човъркам си зѐбите; ~**at se v jídle** *експр.* ровичкам, чѐпля, човъркам ядене **2. (v čem; kde) експр.** бърникам, човъркам (*нещо; в нещо*); поправям, ремонтiram (*нещо*): ~**at se v motoru** човъркам, бърникам в двигатѐл; поправям, ремонтiram двигатѐл

vrt|ět, -ím *несв. (čím)* въртя (*нещо*): **pes ~í ocasem** кѐчето върти опашка; ~**ět hlavou a)** въртя глава **б)** въртя глава в знак на несъгласие; **ocasem** *разг. нейор.* въртя опашка; подмазвам се; ~**ět hlavou nad něčím** *разг.* клѐта глава над нещо; учѐдам се на нещо

vrt|ět se, -ím se *несв. 1. (kolem koho)* въртя се, увъртам се, усѓквам се (*около някого*); умилквам се (*на някого*) **2. експр.** играя, танцѐвам, въртя се: **vybral si tanečníci a začal se ~ět** тѐй си избра партньорка за танца и запѐчна да танцѐва с нѐя **3. свѓцо и vrt|ět sebou, -ím sebou (kde) експр.** въртя се, *безл.* не мѐ свърта (*някъде*): ~**ět se v lavici** не мѐ свърта на чина; въртя се на чина; **přestaň se ~ět/přestaň sebou ~ět!** стига си се въртял! **pořád se ~í** не гѐ свърта на едно мѐсто; тѐй е като шило

vrtichvost, -a *м. нейор.* подмазѐвач, подлизѓрко

vrtkavost, -i *жс.* капризност, непостоянност, своенравност: ~ **osudu** превратности на съдбата

vrtkav|ý, -á, -é капризен, непостоянен, вѓтърничав, своенравен, ѓпърничав: ~**ý člověk** капризен, своенравен човѐк; ~**é počasí** капризно, непостоянно врѐме; ~**é štěstí** непостоянно щѐстие

vrt|nout se, -nu se *св. (kam) експр.* ѓда, скрия се, дѓна се (*някъде*): **nemá se kam ~nout** няма къде да ѓде, къде да се дѐне

vrtn|ý, -á, -é който се отнѓся до сондаж; пробивен, сондажен: ~**é zařízení** сондажно устрѓйство; ~**á věž** *геол.* сондажна кѓла; ~**é práce** сондажни работи; ~**ý vzorek** сондажна прѐба

vrtohlavost, -i *жс. 1. ветер. мед.* въртоглавие, ценурѐза **2. рядко експр.** въртоглавие, въртоглавство, въртоглавост, въртоглавщина; безразсѓдство, своенравие, своенравност, налѓдничавост: ~ **lásky** безразсѓдство на любовта **3. сел. стоп.** инѓт, непокрѓство, вирѓглавие, своенравие: **oslí** ~ магарѐшки инѓт

4. *рядко експр.* инѧт, непокорство, вироглавие, твърдоглавие: **lidská** ~ човѣшки инѧт, човѣшко вироглавие
vrtohlavě *нар. експр.* 1. въртоглаво, безразсѣдно, своенравно, налѹдничаво, щѹро: **chovat se, jednat** ~ държѧ се, постѣпвам безразсѣдно, своенравно, налѹдничаво 2. заинатѣно, непокорно, своенравно, вироглаво, твърдоглаво: **chovat se, jednat** ~ държѧ се, постѣпвам вироглаво, твърдоглаво
vrtohlav|ý, -á, -é 1. *ветер. мед.* въртоглав; болѣн от въртоглавие, от ценурѳза: ~**á ovce** въртоглава овцѧ 2. *експр.* въртоглав, безразсѣден, своенравен, налѹдничав, пощурѧл: **byla radostí celá** ~**á** тѧ бѣше съвсѣм пощурѧла от радост 3. *сел. слон.* инѧт, заинатѣн, непокорен, вироглав: ~**ý osel** инѧт магарѣ, вироглаво магарѣ; ~**ý kůň** своенравен, непокорен кон 4. *експр.* инѧт, заинатѣн, непокорен, своенравен, вироглав, твърдоглав: ~**ý člověk** инѧт човѣк; вироглав, твърдоглав човѣк
vrtoch, -u *м.* каприз, прищѧвка; *често мн.* **vrtochy, -ů** капризи, прищѣвки: **snášet ženské** ~у понѧсям, търпя жѣнски капризи, жѣнски прищѣвки; ~у **počasí** *прен.* капризи на врѣмето
vrtošivě *нар.* капризно, своенравно: **chovat se** ~ държѧ се капризно
vrtošivost, -i *ж.* капризност: **stařecká** ~ старческа капризност
vrtošiv|ý, -á, -é капризен, своенравен, неостоянен: ~**á dívka** капризна девѳйка; ~**ý osud** капризна съдба; ~**é počasí** капризно, неостоянно врѣме
vrtnu|e, -e *ж.* 1. *спец.* витлѳ, пѣрка, пропелѣр: **dvoulístá** ~**e** двулѳпатно витлѳ; ~**e letadla** самолѣтно витлѳ, самолѣтна пѣрка: **lodní** ~**e** водно, корабно витлѳ; **mnoholístá** ~**e** многолѳпатно витлѳ; **nosná** ~**e** носѣщо витлѳ; **pevná** ~**e** витлѳ с постоянна стѣпка; **podzvuková, subsonická** ~**e** витлѳ за дозвѹкова скорѳст; **reverzní** ~**e** обрѣщѧемо витлѳ; ~**e se stavitelnými listy** витлѳ с регулираща се стѣпка; **stavitelná** ~**e** витлѳ с променлива стѣпка; **tažná** ~**e** тѣглещо витлѳ; **tlačná** ~**e** тлѧскащо витлѳ; **třilístá** ~**e** трилѳпатно витлѳ; ~**e venčák** ~**e** *разг.* сѣпна се/сѣпвам се; ужасѧ се/ужасѧвам се; изпѧдна/изпѧдам в ѹжас; припѧдна/припѧдам от ѹжас: **když viděla tu spoušť po zlodějích, šla do** ~**e** като видѧ опустошѣниѣто, поразѣиѣте, който крадѣиѣ бѧха оставѣли след сѣбе си, тѧ щѣше да припѧдне 2. *ж.п.* винт, тирфѳн 3. *спорт.* спираловидно извѣта скѧ
vrtnu|ka, -y *ж.* *умал. спец.* витлѣнце, пѣрчица: ~**a letadélka** пѣрчица на самолѣтче

vtulník, -u *м.* въртолѣт, хеликѳптер: **dopravní** ~ транспортен хеликѳптер; **sanitní** ~ санитарен хеликѳптер; **zemědělský** ~ селскостопански хеликѳптер
vtulník|ový, -á, -é който се отнѧся до въртолѣт, до хеликѳптер: ~**ý výsadek** *воен.* десѧнт с хеликѳптери
vtulov|ý, -á, -é витлов; който се отнѧся до витлѳ, до пѣрка, до пропелѣр: ~**á turbína** *техн.* витлова турбѣна
vrub, -u *м.* 1. рѧзка/резка, дѣлбей, браздѧ, чертѧ, бѣлег: **vyřezávat na holi ozdobné** ~у изрѧзвам, издѣлбѧвам върху бастѹн декоративни резки, черти; ~ **na kmenu** рѧзка/резка върху стѣблѣ
vrub|ový, -á, -é *предлог с род.* за смѣтка на (*някого, неѹо*): **penále na ~ dodavatele** неустѳйка за смѣтка на достѧвчик; **jednat, dělat něco na vlastní** ~ дѣйствѧм, прѧвя неѣщо на свѳя отговорност, на свѳя глава; **jít na ~ někoho, něčeho** *обикн. трѣтол.* неѣщо е, неѣщо стѧва за смѣтка на някого, на неѣщо; **padnout na ~ někoho** *обикн. трѣтол.* неѣщо стѧне за смѣтка на някого; **připočítat, připsat, přičíst někomu, něčemu něco na** ~ припиша неѣщо на някого, на неѣщо; припиша на някого, на неѣщо винѧта за неѣщо; прѣхвѣрля, стѳварѧ върху някого, върху неѣщо винѧта за неѣщо; **mít u někoho** ~ *разг. експр.* ймам вина, грѧх пред някого; записал съм се в чѣрния тефтер на някого; някой ми йма зѣб; **smazat něčí** ~ простѧ, опрѳстѧ неѣие провинѣние 2. *техн.* врѧзка, рѧзка/резка, нарѧзка, нарез, засѣчка 3. *обикн. мн.* **vrub|y, -ů** *зоол.* напѣрѣчни бразди (*по вътрѣшната повѣрхност на надклювиѣто у гѣски, у патици и под.*)
vrubopis, -u *м.* *смет.* вписване, записване като задѣлжѣние; минѧване в задѣлжѣние
vruboun, -a *м.* *зоол.* тѳрен брѣмбар; скарабѣй (*Scarabaeus*): ~ **posvátný** свѣщѣн тѳрен брѣмбар (*Scarabaeus sacer*)
vrůst I, -u *м.* *рядко* 1. врѧстване 2. *прен. книж.* врѧстване, прѣрѧстване, преплитане, сливане
vrůst II, vrostu *св.* 1. (*kam*) врѧсна (се) (*някъде*): **kořeny vrostly hluboko do země** корѣните (се) бѧх вкорѣнили дълбоко в зѣмѧта
jako by vrostl do země *разг.* тѳй бѣше, стоѣше като вкопан в зѣмѧта, като заковѧн; стоѣше като удѧрен от грѣм 2. (*do čeho*) *книж.* врѧсна, вкорѣнѧ се, пѹсна корѣни; прѣрѧсна, премѣйна, прѣвѣрна се (*в неѹо*); преплетѧ се, смѣся се, слѣя се (*с неѹо*): **zvyky vrostly do lidové tradice** обѣчѧиѣте се бѧха вкорѣнили в народната традиция; обѣчѧиѣте бѧха прѣрѧснали в народна традиция
vrůst|at, -ám *несв.* 1. (*kam*) врѧствам (се) (*ня-*

къде): **jedle ~ala vrcholem do koruny smrku** елата (се) вråстваше с върхара си/с върха си в короната на смърча **2. (do čeho)** книж. вråствам (се), вкоренявам се, пýскам кòрени; прерåствам, преминåвам, преврýщам се (*в нещо*); преплитам се, смёсвам се, сливам се (*с нещо*): **~at do nového řádu** интегрирам се в нов ред

vrut, -u м. **1. техн.** винт за дърво; тирфòn **2. спорт.** винт: **skok do vody, přemet s ~em** скок във вода, премятане с винт 360 градуса

vryp, -u м. **1.** драскотина, драска, рязка/резка, черта: **malba poškozená ~у** повредена от драскотини живопис; **ozdobné ~у** декоративни резки **2. минер.** цветът на изчегъртан или отрит минерален прашец

vrýt, vryjí разг. **vryju** св. **1. (co do čeho)** гравирам, изгравирам, врèжа, вдълбåя, издълбåя, изрèжа (*нещо в нещо*): **~ rýhy do kovu** гравирам, вдълбåя черти, резки в метåл; **~ nápis do kamene** гравирам, издълбåя надпис в камък **2. (komu co do čeho)** книж. забия, врèжа, впия (*на някого нещо в нещо*): **~ někomu nehty do ruky** забия, впия нòкти в нèчия ръка

vrýt se, vryji se разг. **vryju se** св. **1.** обикн. *третол.* **vryje se** (*do čeho, do koho; komu do čeho*) забие се, зарòви се, врèже се, впии се, вдълбåе се, вкопåе се, потъне (*в нещо, в някого; на някого в нещо*): **kopyta se vryla do země** копитата се бяха забиили, зарòвили, вдълбåли, бяха потънали в земята; **do čela se jí vryly vrásky** в челòто ѝ се бяха врязали брýчки; **drápy se vryly do oběti** нòктите се забиха, врязаха се, впия се, потънаха в жèртвата **2. (komu do čeho)** врèжа се, отпечåтам се, запечåтам се (*на някого в нещо*): **~ se někomu do paměti, do duše, do srdce** врèжа се, отпечåтам се в нèчия пåмет, в нèчия душå, в нèчие сърце

vrýv|at, -ám нескв. **1. (co do čeho)** гравирам, изгравирам, врязвам, вдълбåвам, издълбåвам, изрýзвам (*нещо в нещо*): **~at nápis do kamene** гравирам, издълбåвам надпис в камък **2. (komu co do čeho)** книж. забивам, врязвам, впиям (*на някого нещо в нещо*): **~at někomu nehty do ruky** забивам, впиям нòкти в нèчия ръка

vrýv|at se, -ám se нескв. **1.** обикн. *третол.* **-á se** (*do čeho, do koho; komu do čeho*) забива се, зарåва се, врязва се, впия се, вдълбåва се, вкопåва се, потъва (*в нещо, в някого; на някого в нещо*): **kopyta se ~ala do země** копитата се забиваха, зарåваха се, вдълбåваха се, потъваха в земята; **do čela se jí ~ají vrásky** в челòто ѝ се врязваха брýчки; **drápy se ~aly do oběti** нòктите се забиваха, врязваха, впи-

ваха, потъваха в жèртвата **2. (komu do čeho)** врязвам се, отпечåтам се, запечåтам се (*на някого в нещо*): **~at se někomu do paměti, do duše, do srdce** врязвам се, отпечåтам се в нèчия пåмет, в нèчия душå, в нèчие сърце

vrz I междум. скръц: **dveře ~, ~** вратåта скръц, скръц

vrz II, -u м. *рядко* скръцване, изскръцване; ~~бизар~~ **jiřina** ~~жирна~~

накуп, на един път; **jít, přijít, odejít jedním ~em** обикн. *мн.* идваме, дойдем, тръгнем си всички заедно, наведнъж, накуп; **vzít, udělat, vyřídít to jedním ~em** напråва, свърша, уредя нèщо наведнъж, на един път

vrzal, -a м. *пейор.* пишмån цигулår; ужåсен, нескòпосен/нескопòсан, лòш цигулår

vrzán|í, -í ср. **1.** скръцане: **~í dveří** скръцане на вратå **2.** пèсен, пèене (*на птици, напомнящо стъргане*); тòкане: **~í tetřevů** тòкане на глухåри **3.** пèсен, пèене (*на насекоми, напомнящо стъргане*); цвъртèж, цвъртèне: **~í cvrčků** цвъртèне, цвъртèж на шурчèта **4.** *пейор.* скрибóцане, стъргане (*на струнен муз. инструмент*): **~í na housle** скрибóцане, стъргане на цигулка

vrzanie|e, -e ж. *пейор.* скрибóцане, стъргане (*на струнен муз. инструмент*): **už té tvé ~e mám plné zuby** от товå твòе скрибóцане, стъргане вèче ми е дошло до гýша

vrzat, vržu/vrzám нескв. **1.** обикн. *третол.* **vrže/vrzá** скръца, стърже, скрибóца: **dveře vrzají** вратåта скръца; **postel vrzá** леглòто скръца; **sníh vrže pod nohama** снегът скръца под кракåта; **housle vržou** цигулката стърже, скрибóца

♦

~~вдържливост~~ **vrže/vrzá** върви добре: **ještě to v dodávkách trochu vrzalo** доставките все øще мåлко кýцаха, изостåваха **2. (čím)** скръцам (*с нещо*): **~ dveřmi** скръцам с вратåта **3.** обикн. *третол.* **vrže/vrzá** издава стържещ звýк; пèе (*за птици*); тòка: **tetřevi vrzali** глухåри тòкаха **4.** обикн. *третол.* **vrže/vrzá** издава стържещ звýк (*за насекоми*); цвърти, цвърчи, стърже: **cvrčci vržou** шурчèта цвъртят **5. (na co; -)** *пейор.* стържа, скрибóцам; свиря лòшо, ужåсно (*на нещо*): **~ na housle** стържа, скрибóцам на цигулка

vrzat se, vržu se/vrzám se нескв. *разг. експр.* отвåрям и затвåрям вратå; хòдя, вървя, минåвам, мъкна се непрекёснато напрёд-назåд през вратå: **nevrzejte se dveřmi, pouštíte sem zimu!** стига сте отвåряли и затвåряли тåя вратå, влиза стýд!

vrzav|ý, -á, -é скръцац: **~á postel** скръцащо леглò; **~é schody** скръцащо стълбище; **~é boty** скръцащи обóвки

vřelost, -i *жс.* **1.** нагорѣшеност, врялост: ~ **oleje** нагорѣшеност, врялост на олио **2.** *книж.* топлота, сърдечност, искреност, пламенност, плам, жар, страст: ~ **citu** пламенност, плам, жар на чувство

vřelý, -á, -é **1.** врял; горещ, врящ, кипящ: ~á **voda** вряла вода; ~á **láva** вряща лава **2. книж.** горещ, топъл, сърдечен, искрен, пламенен, жарък, страстен: ~ý **dík** гореща благодарност; ~ý **vztah** сърдечно, топло отношение; ~é **přivítání** сърдечно, топло посрещане; ~ **cít** горещо, пламенно, искрено чувство
vření, -í **ср. 1.** вълнение, брожение, кипене: ~í **mezi obyvatelstvem** брожение, вълнение сред населението; **revoluční** ~í революционен кипене **2. физ. хим.** врène, кипène
vřes, -u **м. бот.** калúна (Calluna)
vřesovcovitý, -ých **ж. само мн. бот.** (семейство) Пирèнови (Ericaceae)
vřesov, -ce **м. бот.** пирèн, èрика (Erica)
vřesoviště, -ě **ср.** поляна с калúна: **horské** ~ě планинска поляна с калúна
vřesov, -á, -é който се отнася до растението калúна: ~é **kvítky** цветчета на калúна
vřest, -a **м. зоол.** ревун; креслива маймúна; маймúна ревач (Alouatta, Mycetes)
vřestět, по-рядко **vřestit**, -ím **несв. 1. обикн. третол.** -í вресщ, кресщ, пишщ (за живоотно): **opice** ~ маймúnата кресщ; **zajíc** ~ěl заекът пишщеше **2. (-; со) експр.** пишщ, кресщ, вресщ, вряскам, врякам (за човек и за муз. инструменти): **dívký** ~ěly момичетата пишща; **dudy** ~í гайда пишщ
vřestit **ж. vřestět**
vřestivě **нар. 1.** вресливо, кресливо, пискливо (за животни): ~ **křičet** обикн. третол. вика, кресщ пискливо; вресщ, пишщ **2. експр.** вресливо, кресливо, пискливо (за човек и за муз. инструменти): **dívký se ~ rozesmály** момичетата се разсмяха пискливо
vřestivý, -á, -é **1.** вреслив, креслив, писклив (за животни): ~ý **křik opice** писклив вика на маймúна **2. експр.** вреслив, креслив, писклив (за човек и за муз. инструменти): ~ý **hlas** креслив, писклив глас
vřeténko, **vřetýnko**, -a **ср. умал.** вретене: **přeslice s ~em** хурка с вретене; **dělicí, achromatické, mitotické vřeténko** биол. делително, ароматизиращо
vřetě **ж. se jako ~o** пѣргав съм като сърна, като сърничка; много пѣргав, подвижен, чеврѣст съм
vřetenní, -í, -í **в съчет.** ~í **kost** анат. радиус; лъчева кòст
vřeten, -a **ср. 1.** вретено; махалка: **přeslice s ~em** хурка с вретено; **příst na ~u** преда с вретено; **odvíjet nit z ~a** размотавам нишка от вретено **2. техн. текст.** вретено; шпиндел: **brusné ~o** шлифовано вретено; **kloubové ~o** универсально вретено; ~o **soustruhu** вретено на струг; **skací ~o** пресъкващо вретено; **tkací**

~o тъкаческо вретено; **vodicí ~o** направляващо вретено **3. град.** пирамида (оформено като пирамида овоцно дръвче, обикн. ябълка или круша) **4. бот.** главна òс (на съцветие): ~o **klasu** главна òс на клас; ~o **hroznú** главна òс на грòзд; ~o **kukuřičné palice** царевичен кочан
vřetenovitý, -á, -é вретеновиден, вретенообразен: ~ý **tvár** вретеновидна форма
vřetenov, -á, -é вретенен, вретенов; който се отнася до вретено: ~é **kolovraty** вретенни чекръци; ~ý **stůl текст.** маса, тезгях за вретена; ~á **lavice текст.** лавица за вретена; ~ý **přeslen техн.** прешлен на вретено; ~é **schoďišťe архитект.** вита стълба
vřetýnko **вж. vřeténko**
vřídlek, -ku **м. умал. 1.** цирейче **2. язвичка, раничка**
vřídeln, -í, -í който се отнася до горещ, до термален минерален извор: ~í **sůl** сол от термален извор; ~í **kámen минер.** арагонит, калцит
vřídlo, -a **ср.** горещ, термален минерален извор: **karlovarská ~a** карловарски термални минерални извори
vřídlov, -ce **м. минер.** арагонит, калцит
vřískat, -ám **несв. 1. обикн. третол.** -á вресщ, вряска, вряка, кресщ, кряска, пишщ, писка (за живоотно): **opice ~ají** маймúни кресщят **2. експр.** вресщ, вряскам, врякам, кресщ, кряскам, пишщ, писка (за човек и за муз. инструменти): **dítě ~á hladem** детето пишщ от глад; **dudy ~ají** гайда пишщ **3. (на со; со) свѣря (на нещо; нещо – обикн. пискливо); надúвам (нещо): ~at na dudy** надúвам гайда
vřískavě **нар. 1.** вресливо, кресливо, пискливо (за животни): ~ **křičet** викам, кресщ пискливо **2. експр.** вресливо, кресливо, пискливо (за човек и за муз. инструменти): **dívký se ~ rozesmály** момичетата се разсмяха пискливо
vřískavý, -á, -é **1.** вреслив, креслив, писклив (за животни): ~ý **křik opice** писклив вика на маймúна **2. експр.** вреслив, креслив, писклив (за човек и за муз. инструменти): ~ý **hlas** креслив, писклив глас; ~ý **pláč** вреслив, писклив плач
vřísknout, -nu **св. 1. обикн. третол.** -ne вресне, кресне, писне (за живоотно): **opice ~la** маймúnата вресна **2. експр.** вресна, извряскам, изврякам; кресна, изкряскам; писна, изпискам (за човек и за муз. инструменти): ~nout **údivem** изпискам от удивление; **dudy ~ly a spustily** гайдата писна и засвѣри
vřískot, -u **м. 1.** вряск, кряск, писък (на живоотно): ~ **opice** крясци на маймúни **2. експр.**

do čeho) книж. впия (нещо в нещо); впия се (с нещо в нещо): ~ **se v něčí rty polibkem** впия ўстни в něчий ўстни; целуна някого силно по ўстните

vsávání, -í ср. просмўкване, всмўкване, по-пйване

vsáv|at, -ám неск. (со) 1. всмўквам; поемам, по-пйвам (в себе си) (нещо): **dítě ~á trochu mateřského mléka** детето всмўква, поема малко майчина кърма; **kůže ~á krém** кожата попйва, всмўква, поема крема 2. всмўквам, поемам, вдйшвам (нещо): ~**at vůni květin** поемам, вдйш-вам аромата на цветя; ~**at čerstvý vzduch** поемам, вдйшвам чйст въздух; ~**at kouř cigarety** поемам, поглъщам, вдйшвам, дърпам дйм от цигара 3. книж. усвоявам, приемам, попйвам (нещо): ~**at do sebe rodinné tradice** усвоявам, попйвам семейни традиции; израствам в духа на семейни традиции; ~**at do sebe něčí názory** приемам, попйвам něчий възгледи

vsáv|at se, -ám se неск. 1. обикн. третол. -á se (кат) попйва (се), всмўква се (някъде): **voda se ~ala do země** водата попйваше, водата се всмўкваше в земята 2. (čím nač, več, do čeho) книж. впиям (нещо в нещо); впиям се (с нещо в нещо): ~ **se v něčí rty polibkem** впиям ўстни в něчий ўстни; целувам някого силно по ўстните

vsáz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (со; со до čeho; со на со, на коho; do čeho; на со, на коho; -) рядко залагам (нещо на нещо, на някого; нещо за нещо, за някого; -); играя на залагане; играя, залагайки (на нещо, на някого; за нещо, за някого): ~**et do loterie** залагам, играя на лотария; ~**et na koně** залагам на кон, на конни състезания; ~**et na šťastné číslo** залагам на печелившо число ◆ ~**et sechnoutěna jednu kartu/na jedinou kartu** залагам всичко на една карта; ~**et na dobrou kartu/na správnou kartu** залагам на печеливши карта; ~**et na špatnou kartu/na nepravou kartu** залагам на губеща карта; ~**et na špatného koně** разг. залагам на губещ кон; ~**et krk, hlavu na něco** разг. главата си залагам за нещо

vsáz|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se неск. (s kým oč; -) по-рядко обзалагам се; склпчвам облг; басирам се; хващам се на бас (с някого на нещо, за нещо; -): ~**ím se, že nepřijdou** обзалагам се, хващам се на бас, че няма да дойдат ◆ ~**et se okrkž...** по-рядко обзалагам се...

vsáz|ka, -y ж. метал. шихта: **první ~a** подложка; **první ~a reaktoru** първо зареждане на реактор; **rudná ~a** рудна джбa

vsaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (со кат) поставам, слагам, закрепям/закрепвам (нещо

някъде): ~**ovat mříž do okna** поставам, сла-гам решётка на прозорец; ~**ovat kámen do prstenu** поставам, слагам камък на пръстен; инкрустирам пръстен (с камък); ~**ovat rukáv do šatů** поставам, пришивам ръкав на рокля 2. (со кат) рядко садя, посаждам, засаждам, насаждам (нещо някъде): ~**ovat sazenice do země** садя, засаждам разсад в земята 3. (со кат) слагам, пхам, хвърлям, мятam хляб в пещ, във фурна 4. (со кат; кому со кат) поставам, слагам, полагам (нещо някъде; на някого нещо някъде): ~**ovat někomu korunu na hlavu** поставам корона на главата на някого ◆ ~**ovat brouka do hlavy** разг. пускам/пущам на някого муха в главата 5. (коho – вин. кат) вкарвам, хвърлям, пхам, натиквам (някого някъде): ~**ovat zloděje do vězení** хвърлям, натиквам крадец в затвора 6. (со; со до čeho; со на со, на коho; do čeho; на со, на коho; -) рядко залагам (нещо на нещо, на някого; нещо за нещо, за някого; -); играя на залагане; играя, залагайки (на нещо, на някого; за нещо, за някого): ~**ovat do loterie** залагам, играя на лотария; ~**ovat na koně** залагам на кон/конь, на конни състезания; ~**ovat na šťastné číslo** залагам на печелившо число ◆ ~**ovat vše na jednu kartu/na jedinou kartu** залагам

всичко на една карта; ~**ovat na dobrou kartu/na správnou kartu** залагам на печеливши карта; ~**ovat na špatnou kartu/na nepravou kartu** залагам на губеща карта; ~**ovat na špatného koně** разг. залагам на губещ кон; ~**ovat krk, hlavu na něco** разг. главата си залагам за нещо

vsed|at I, обикн. мн. -áme св. (кат) книж. на-качйм се, качйм се (някъде): ~**at na vozy** накачйм се по колите

vsed|at II, -ám неск. (кат) книж. качвам се (някъде); възсядам, яхам, яхвам (нещо): ~**at do kočáru** качвам се в карета, във фйтон; ~**at na koně** качвам се на кон; възсядам, яхвам кон **vsedě** нар. седешком; седешката; седейки; в седнало положение: **pracovat** ~ работя седнал, седешком, в седнало положение

vsed|nout, -nu св. (кат) книж. кача се (някъде); възседна, яхна (нещо): ~ **nout do kočáru** кача се в карета, във фйтон; ~ **nout na koně** кача се на кон; възседна, яхна кон

vsejpat вж. **vsýpat**

vsít|ít, -ím св. (со) спорт. публ. вкарам (в мрежа), забия (нещо): ~**it míč** вкарам топка в мрежа, във врата; забия топка; ~**it gól** забия, вкарам гол

vskoč|it, -ím св. (*kat*) скоча (*вътре в нещо*; *някъде*): **~it do vody** скоча във вода; **~it do taniče** *нар. книж.* скоча в танц; **~it do ohně** разг. скоча, вляза за някого и в огъня; **~it někomu do řeči** прекъсна някого; прекъсна нечий думи

vskeytu нар. *книж.* скрйшом, тайно, тайничко: **~si myslit** скрйшом, тайничко си мисля

vsutku част. найстина, действително: **je to ~ hezké** това найстина е хубаво, красиво; **byl ~ rozčilen** той действително беше ядосан

vsol|it, -ím св. (*коти со*) разг. *експр.* удържа, залепя, обърша, заший, извъртя, отпържа (*на нещо*): **~ím někomu pohavek, facku** залепя, заший, отпържа на някого плесница, шамар; **~it někomu jednu** заший, извъртя на някого един

vsouk|at, -ám св. (*со kat*) пъхна, напъхам, наврѐ (*нещо някъде*): **~at ruku do rukávu** напъхам, наврѐ ръка в ръкав

vsouk|at se, -ám se св. (*kat*) пъхна се, напъхам се, наврѐ се (*някъде*): **~at se do kabátu** напъхам се, наврѐ се в палто

vsoukáv|at, -ám неск. (*со kat*) по-рядко пъхам, напъхам, навйрам (*нещо някъде*): **~at ruku do rukávu** напъхам, навйрам ръка в ръкав

vsoukáv|at se, -ám se неск. (*kat*) по-рядко пъхам се, напъхам се, навйрам се (*някъде*): **~at se do kabátu** напъхам се, навйрам се в палто

vsouv|at, -ám неск. (*со kat*) 1. мъшкам, мъшвам; пъхам, пъхам; навйрам (*нещо някъде*): **~at klíč do zámku** мъшвам, пъхам ключ в ключалка 2. вмъквам, вклюывам (*нещо някъде*): **~at do románu drobné epizody** вмъквам в роман малки епизоди

vsouv|at se, -ám se неск. (*kat*) 1. мъшкам се, мъшвам се; пъхам се, пъхам се; навйрам се; влизам, навлизам (*някъде*): **had se pomalu ~al pod kámen** змията бавно се мъшкаше, пъхаше се под камъка 2. вмъквам се, промъквам се, навлизам (*някъде*): **skutečnost se ~ala do snění** действителността се вмъкваше, промъкваше се в мечтите

vstát, vstanu св. 1. (–; *odkud; od čeho*) стана, изправя се, вдигна се (–; *отнякъде; от нещо*): **~ na znamení úcty** стана в знак на уважение; **~ od stolu** стана от масата; **~ ze židle** стана от стол; **~ od práce** стана от работа; спрѐ да работя 2. стана, събужда се: **~ časně, pozdě** стана, събужда се рано; **~ pozdě** стана, събужда се късно

~at se do práce разг. а) стана с левия крак; не ми върви б) шегов. стана с дупето нагоре; кисел съм; **~ po prdeli** разг. шегов. стана с дупето нагоре; кисел съм 3. стана (на крака); вдигна се (на крака); оправя се, оздравѐ: **~ po operaci** стана,

вдигна се (на крака), оправя се след операция; **ulehl a už nevstal** той легна и повече не стана

4. в съчет. **~ z hrobu, ~ z mrtvých**, *рядко само ~ възкрѐсна: Kristus vstal z mrtvých* рел. *поздрав* Христос възкрѐсе; **naděje, jež z mrtvých nevstanou** *прен.* надежди, които не възкрѐсват

~ z mrtvých вдигна се, стана от смъртния ѓдър; върна се от ѓня свят; разг. прескоча трапа 5. обикн. *третол.* **vstane** вдигне се, изправи се, шръкне: **tráva, po deštích polehlá, opět vstala** тревата, полѐгнала след дъждовете, отново се вдигна

♦ **~ z mrtvých** изправи се, шръкна от ѓжас 6. обикн. *третол.* **vstane**

книж. излѐзе, появи се, покаже се, изгрѐе, настѐне, настѐпи, дѓйде: **začal pracovat, dříve než slunce vstalo** той се залови за работа ѓще преди изгрев слънце, ѓще преди слънцето да изгрѐе; **měsíc z mraků vstal** луната изгрѐя, изплува сред облаците; **noc vstala** нощта настѐпи; **lehký vítr vstal** излѐзе, появи се слаб вятър

vstavač, -e м. бот. салѐп (Orchis)

vstavačovit|é, -ých ж. само мн. бот. (семейство) Салѐпови (Orchidaceae)

vstáv|at, -ám св. 1. (–; *odkud; od čeho*) стѐвам, изправям се, вдигам се (–; *отнякъде; от нещо*): **~at na znamení úcty** стѐвам в знак на уважение; **~at od stolu** стѐвам от масата; **~at ze židle** стѐвам от стол; **nerad ~á od práce** той не обича да прекъсва работата си, да спира работа 2. стѐвам, будя се, събуждам се: **~at časně, pozdě** стѐвам, будя се рано, късно

♦ **~at se do práce** разг. а) стѐвам с левия крак; не ми върви б) шегов. стѐвам с дупето нагоре; кисел съм; **~at po prdeli** разг. шегов. стѐвам с дупето нагоре; кисел съм 3. стѐвам (на крака); вдигам се (на крака); оправям се, оздравѐвам: **~at po operaci** вдигам се на крака, оправям се след операция

4. в съчет. **~at z hrobu, ~at z mrtvých**, *рядко само ~at възкрѐсвам: mrtví ~ají z hrobu* *мъртви възкрѐсват* ♦ **~at z mrtvých** вдигам се, стѐвам от смъртния ѓдър; връщам се от ѓня свят; разг. прескачам трапа 5. обикн. *третол.* **-á** вдига се, изправя се, шръква: **stěbla trávy ~ala** стѐблата на тревата, срѐснатѐ

~aly hrůzou косата ми се изправяше, шръкваше от ѓжас 6. обикн. *третол.* **-á** *книж.* излиза, появява се, показва се, изгрѐява, настѐва, настѐпва, йдва, задава се: **v tu stranu, kde slunce ~á** натѐм, където изгрѐява слънцето; **~al mlhavý den** задаваше се мъглив дѐн

vstavět *вж.* **vestavět**

vstoje, vestoje *нар.* стоешком, стоёйки; прав; на крак: **jíst** ~ ям прав; ям на крак

vstoupit, -ím *св.* **1.** (*kam*) вляза (*някъде*): ~ **it do pokoje** вляза в стая; ~ **it do jízdní dráhy** вляза в пътница♦ ~ **it do hlavního vstupu** вляза в главния вход; вляза някъде като победител **б)** вляза някъде по официалния, по законния ред **2.** (*kam*) застана, стъпя (*някъде*): ~ **it do dveří** застана на вратата; ~ **it na praporek** ♦ ~ **it (pokoch)**

na rodnou půdu стъпя (след години) на родна земя; ~ **it někomu do cesty** застана на пътя на някого; **neodvázat se ~it/no-često přijít někomu na oči** не се осмеля да се изправя, да се покажа пред някого; не посмее да се мърна пред погледа на някого **3.** *обикн. третол.* ~ **í** (*kam; komu kam*) избие (*някъде*; на някого *някъде*); залее, облее, налее, напълни (*нещо*; на някого *нещо*): **slzy jí ~ily do očí** очите ѝ се наляха със сълзи; очите ѝ се насълзиха; **červeně jí ~ila do tváře** червенина избѣ на лицето ѝ; червенина обля лицето ѝ; лицето ѝ почервеня; тя се изчерви **4.** (*kam; do čeho; na co; книж. v co*) вляза, встъпя, отида, постъпя, запиша се (*някъде*; в *нещо*): ~ **it do armády** вляза, постъпя в армията; ~ **it do kláštera** вляза, отида в манастир; ~ **it na univerzitu** малко *остар.* постъпя, запиша се в университет; ~ **it v manželství, do manželského stavu** встъпя в брак; сключва брак♦ ~ **it s někým ve spolek (proti někomu)** съюзя се с някого (срещу някого)

5. (*do čeho; книж. v co*) вляза, участвам (*в нещо*); започна, поема (*нещо*); стана (*някакъв*): ~ **it do války** вляза във война; започна война; ~ **it do vlády** вляза в правителство; стана член на правителство; ~ **it do opozice** вляза в опозиция; стана опозиционер; ~ **it do reakce** *обикн. третол.* влезе в сила; стана валиден

встрѣ|it, -ím *св.* **1.** (*co kam*) мушна, пхна, наврѣ (*нещо някъде*): ~ **it klíč do zámku** пхна, мушкова в ключ♦ ~ **it kuchařku (jako pštros)** заровя, наврѣ, скрия глава в пясъка (като щраус); ~ **it někoho do kapsy** *разг.* туря, слѣжа някого в джѣба си, в малкия си джѣб; *по-рядко* напхѣхм някого в пояса си **2.** (*komu co*) *експр.* бѣтна, пхна, мушна, наврѣ, дам (*тайно*) (*на някого нещо*): ~ **it někomu peníze do ruky** бѣтна, мушна на някого пари в ръката

vstřeb|at, -ám/-u *св.* (*co; co kam*) всмѣча, попия,

погълна, поема, приема, възприема, усвоя, абсорбирам, резорбирам (*нещо; нещо някъде*): **pokožka dobře ~ala krém** кожата добре попи, поѣ, абсорбира крема; **voda pomáhá tělu ~at lék** водата помага на тялото да усвѣ лекарството; ~ **at do sebe celou tu krásu** *прен. книж.* поема в себе си, погълна, попия с очи цялата тази красота

vstřeb|at se, обикн. третол. -á se/-e se *св.* (*kam*) всмѣче се, просмѣче се, попиѣ (се), погълне се, разнесе се, резорбира се, поеме се, приеме се, възприеме се, усвѣ се, абсорбира се (*някъде*): **krém se rychle ~al do pokožky** кремът бързо попи в кожата; **živiny se ze střev ~ají do krve** от червата хранителните вещества се просмѣват в кръвта

vstřebáv|í, -í *ср.* всмѣване, просмѣване, попиване, поглѣщане, разнасяне, резорбиране, поемане, приемане, възприемане, усвѣване, абсорбиране: ~ **í cukrů** *физиол.* усвѣване на захари: ~ **í exsudátu** *мед.* резорбиране на ексудат; ~ **í vody** *геол.* просмѣване на вода

vstřebáv|at, -ám *несв.* (*co; co kam*) всмѣвам, попивам, поглѣщам, поемам, приемам, възприемам, усвѣвам, абсорбирам, резорбирам (*нещо; нещо някъде*): **pokožka dobře ~ala krém** кожата добре попиваше, поемаше, абсорбираше крема; ~ **at do sebe celou tu krásu** *прен. книж.* поемам в себе си, поглѣщам, попивам с очи цялата тази красота

vstřebáv|at se, обикн. третол. -á se *несв.* (*kam*) всмѣва се, просмѣва се, попиѣ (се), поглѣща се, разнася се, резорбира се, поема се, приема се, възприема се, усвѣва се, абсорбира се (*някъде*): **krém se rychle ~al do pokožky** кремът бързо попиваше в кожата; **živiny se ze střev ~ají do krve** от червата хранителните вещества се просмѣват в кръвта

vstřel|it, -ím *св.* **1.** (*co kam; co komu kam*) забѣя, вкарѣм, пусна (*нещо някъде; нещо на някого някъде*); прострѣлям (*някого някъде*): ~ **it srnci kulku do hlavy** забѣя, пусна куршѣм в главата на сърндак, на сърнец **2.** (*co*) *спорт.* забѣя, вкарѣм (*нещо*): ~ **it branku, gól** забѣя, вкарѣм гѣл; ~ **it koš** вкарѣм кош

vstřel|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*co kam; co komu kam*) забѣвам, вкарѣвам, пускам (*нещо някъде; нещо на някого някъде*); прострѣлѣвам (*някого някъде*): ~ **ovat šípy do terče** забѣвам стрѣли в мишенѣ **2.** (*co*) *спорт.* забѣвам, вкарѣвам (*нещо*): ~ **ovat branky, góly** забѣвам, вкарѣвам гѣлове; ~ **ovat koše** вкарѣвам кошѣве

vstříc *нар.* насрѣща: **jít někomu ~** върѣя срещу някого; ~ съдѣствам на някого; постарѣя се да

удовлетворя нѣчии желѣния; **vyjít si na púl cesty** ~ обикн. мн. направим си взаимно отстъпки
vstříc II предлог с дат. (коти, чети) срещу, към (някого, нещо): **jít ~ záhubě** вървя към гибел
vstřícně нар. благосклонно, любезно, отзивчиво, услужливо, доброжелателно, добронамерено: **přijal ho** ~ той го прие благосклонно, радушно, любезно, отзивчиво
vstřícnost, -i жс. благосклонност, любезност, отзивчивост, услужливост, доброжелателност, добронамереност: ~ **je v jejich povaze** доброжелателността, отзивчивостта им е в характера; **konstruktivnost a ~ diskuse** конструктивност и добронамереност на дискусия
vstřícný, -á, -é 1. благосклонен, любезен, радушен, отзивчив, услужлив, доброжелателен, добронамерен: **je to maximálně ~ý člověk** той е максимално услужлив, отзивчив човек; ~**é chování** благосклонно, радушно, любезно държание 2. насрещен, срещуположен: ~**é vozidlo** трансп. насрещно превозно средство; ~**é ražení galerie** минно насрещно прокарване на галерия; ~**é listy** бот. срещуположни листа; ~**ý plán** икон. по-рано насрещен план
vstřík, -u м. техн. (еднократно) впръскване, инжектиране; инжекция: ~ **naftu** впръскване на нафта
vstříknout, -nu св. 1. (со кам; кому со кам) впръскам, инжектирам (на някого, на нещо нещо някъде); (чрез впръскване, чрез инжектиране) вкарвам, поставя, сложа (на някого, на нещо нещо някъде): ~**nout pacientovi injekci do žíly** поставя, сложа, бия на пациент венозна инжекция; ~**nout několik kapek benzínu do zapalovače** вкарвам, сложа няколко капки бензин в запалка 2. (со кам; кому со кам) пръсна (на някого нещо някъде); напръскам (някого, нещо с нещо): ~**nout omdlelému chlapci trochu vody do tváře** пръсна малко вода по лицето на припаднало момче; напръскам припаднало момче с малко вода по лицето 3. обикн. третол. -**ne** (кам; кому кам) пръсне, изпръска (някого, нещо някъде): **vařící voda mu ~la do tváře** врялата вода го пръсна по лицето
vstříknutí, -í ср. мед. техн. (еднократно) впръскване, вкарване, инжектиране; инжекция: ~**í tekutého roztoku do organizmu** инжектиране на течен разтвор в организъм
vstříknutý, -á, -é мед. техн. впръскан, вкаран, инжектиран: ~**ý lék** инжектирано лекарство
vstříkovač, -e м. техн. инжектор
vstříkování, -í ср. техн. впръскване, вкарване, инжектиране: ~**í morfia** инжектиране на морфин

vstřík|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (со кам; кому со кам) впръскам, инжектирам (на някого, на нещо нещо някъде); (чрез впръскване, чрез инжектиране) вкарвам, поставям, слога (на някого, на нещо нещо някъде): ~**ovat morfium** поставям, слога, бия морфин 2. (со кам; кому со кам) пръскам (на някого нещо някъде); напръскам (някого, нещо с нещо) 3. обикн. третол. -**uje** (кам; кому кам) пръсва, пръска, изпръска (някого, нещо някъде)
vstup, -u м. 1. влизане, навлизане: **odložit kabát a klobouk při ~u** сваля палтото и шапката си на влизане; ~ **vojska do města** влизане, навлизане на войска в града 2. влизане, встъпване, постъпване: ~ **na vysokou školu** влизане в университет; ~ **do vojska** встъпване в армия, във войска; **datum ~u do práce** дата на постъпване на работа 3. вход, достъп: **volný ~** свободен вход, достъп; **nepovolaným ~** **zakázán** за външни лица вход забранен 4. вход: ~ **do bytu** вход на жилище; **stát při ~u do metra** стоя на входа на метрò 5. снец. вход, въвеждане: **výrobní ~** **a výstup** производствен вход и изход; вход и изход на производство; **ztížené ~y v zemědělské výrobě** затруднени входове в селскостопанското производство; ~**y a výstupy informací (u počítače)** техн. комп. входове и изходи на информация (при компютър); **přímý ~** **dat** техн. комп. непосредствен вход на данни; **dvojkový ~** техн. двойчен вход; **nepřímý ~** техн. въвеждане в режим офлайн; **nezávislý ~** техн. независим вход; **paralelní ~** техн. паралелен вход; ~ **v reálném čase** техн. въвеждане в реално време; ~ **zavádění** техн. въвеждане; ~ **zesilovače** техн. вход на усилвател; **sériový ~-výstup** техн. последователен вход-изход 6. репортаж: **okamžité ~y ze sportovních událostí** моментални репортажи, блиц-репортажи от спортни събития
vstupenk|a, -y жс. (входен) билет: ~**a na představení, do muzea** билет за представление, за музей
vstupn|é, -ého ср. входна такса: **zaplatit ~é** платя входна такса
vstupn|í, -í, -í 1. входен: ~**í dveře** входна врата 2. входен, входящ: ~**í kontrola** входящ контрол; ~**í vízum** адм. входна виза; ~**í signál** техн. входен, входящ сигнал 3. встъпителен, въведен, начален: ~**í slova** встъпителни думи
vstup|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (кам) влизам, навлизам (някъде): ~**ovat do pokoje** влизам в стая; ~**ovat do jízdní dráhy** влизам, навлизам в пътно платно 2. (кам) заставам, стъпвам (някъде): ~**ovat do dveří** заставам на врата; ~**ovat na práh** стъпвам, заставам на прага

♦ ~**ovat** **nárochnou práci** събирамъ работата; земя; ~**ovat někomu do cesty** застъпамъ на пътя на някого **3.** обикн. *третол.* ~**uje** (*kam; komu kam*) избива (някъде; на някого някъде); залива, облива, налива, пълни, изпълва (нещо; на някого нещо): **slzy jí ~uje do očí** очите ѝ се наливатъ със сълзи; очите ѝ се насълзвяват; **červeně jí ~uje do tváře** червенина избива на лицето ѝ; руменина облива лицето ѝ; лицето ѝ почервява; тя се изчервява **4.** (*kam; do čeho; na co; книж. v co*) влизам, въстъпвам, отивам, постъпвам, записвам се (някъде; в нещо): ~**ovat do armády** влизам, постъпвам в армията; ~**ovat do kláštera** влизам, отивам в манастир; ~**ovat na univerzitu** малко *остар.* постъпвам, записвам се в университет; ~**ovat v manželství, do manželského stavu** встъпвам, встъпвамъ в брак ♦ ~**ovatsně** **ymd**

връзка ◀ **~ovat s někým ve styku/ve styk** влизам във връзка, в контакт с някого; установявам връзка, контакт с някого; **~ovat s někým ve spolek (proti někomu)** съюзявам се с някого (срещу някого) 5. (*do čeho; kniž. v so*) влизам, участвам (*в нещо*); започвам, поемам (*нещо*); ставам (*някакво*): **~ovat do války** влизам във война; започвам война; **~ovat do vlády** влизам в правителство; ставам член на правителство; **~ovat do opozice** влизам, преминавам в опозиция; ставам опозиционер; **~ovat do reakce** обикн. *третол.* контрреакция ◀ **~ovat plně** *полн.* влизам в сила; става валиден

V-styl [vé-], **-u** м. спорт. стил „ножица“ (при ски-скокове)

vsuger|ovat, -uji/разг. -**uju** св. (кому со; со) вну-
шà (на някого нещо; нещо): ~ovat myšlenku
внушà мисъл

vsun[out, -u sv. (co kam) 1. мұшна, пѣхна, наврѣ (нещо някъде): **~out klíč do zámku** мұшна, пѣхна клѣч в клѣчалка **2.** вмѣкна, вклѣча (нещо някъде): **~out do románu drobné epizody** вмѣкна кратки епизоди в ромѣн

vsun|out se, -u se *св. (kam)* **1.** мѹшна се, пѣхна се, наврѣ се, влѣза, навлѣза (*някъде*): **had se ~ul pod kámen** змѣята се мѹшна, пѣхна се под кáмък **2.** вмѣкна се, промѣкна се, навлѣза (*някъде*): **skutečnost se ~ula do snění** действителностъ се вмѣкна, промѣкна в мечтите

vsuvk|a, -y жс. 1. белёжка, допълнение, добавка, вмѣкване: **autorovy škrty a ~y v rukopise** задрасквания и допълнения на автор в ръкопис 2. език. вмѣтнатата дума, вмѣтнат израз; парентеза: **podtrhnout ~y v textu** подчертатя вмѣтнати изрази в текст 3. техн. нипел: **kuželová ~a** конусен нипел; **redukční ~a** прѣходен нипел: **~a se závitem** нипел с резба

vsyp|at, -u/-ám св. (со *kat*) сѣпя, насѣпя (нещо
някъде, в нещо): ~**at obilí do pytle** насѣпя
зѣрно в чувал

vsyp|at se, -u se/-ám se св. (кат) експр. изсипя се, нахлѹя, нахѣтам (някъде): **do síně se ~ala tupa děti** в зàлата се изсипа глѹтница, тѹмба деца

vsýp|at, vsýpáv|at, разг. vsejp|at, -ám неск. (со *kat*) сипвам, насипвам (нещо някъде, в нещо):
~**at** **brambory do bedny** насипвам картофи в
санлък

vsýpávat вѣс. **vsýpat**

vsýpáv[at se, ~ám se несл. (кат) експр. изсйпавм се, нахлѹвам, нахѣлтвам (някъде): **do síně se právě ~ala tlupa dětí** в зѡлата тѣкмо се изсйп-ваше глѹтница, тѹмба децѡ

vš, všš, vššš междум. ш-ш-ш, ш-ш-ш (за успокояване): **kolébat miminko a šeptat** ~, ~ люлѐя бѐбе и шѐпна “ш-ш-ш, ш-ш-ш”

všade, všady *всѣхъ*. **všude, všudy**

však I *связь 1.* обаче, но, алà (*за противопоставяне; не в начало на изр.*): **chtěl nás navštívit, nepřijel** ~ той искаше да ни посети, обаче не пристигна, не дойдè; **představení skončilo, potlesk ~ trval** представлението свърши, но аплодисментите не стихаха **2. в съчет.** (*sice*)..., **přece ~...; (sice)...**, **přesto ~...** (вярно, найстина)..., но пак..., но всё пак..., но въпреки това... (*за допускане*): **slunce sice svítí, přesto ~ je zima, přece ~ je zima** слънцето (найстина) грее, но пак е студено, но въпреки това е студено **3. в съчет. zato ~** но затова (пък); но (пък) за сметка на това (*за степенуване, за градиране*): **na přednášky nechodí, zato ~ pilně studuje** на лекции не ходи, но затова пък прилèжно учи **4. експр.** налì; че налì; та налì (*за причина в началото на изр.*): **nediv se ~ ho znáš** не сè чудì, та налì си го познаваш

však II *част. експр.* налії; ами; ами че: ~ **jsem ti to řikal** ами че аз ти го казвах; налії ти го казвах; ~ **to nebyla ona** ами че това не беше тя

někoho ~ поставя на кårта нёшо, някого:

рисквам нещо, някого: **dát ~ zdraví** поставя
 здравето си на карта; рисквам си здравето;
dát, vydat někomu něco, někoho ~ оставя,
 изложва нещо, някого на произвола, на волята,
 на благоволенieto на някого: **dávat se ~ svým
 protivníkům** оставям се на благоволенieto,
 на волята, на произвола на противниците си
vše, všecek *вж.* **všechnen, všechny**

všedně nar. 1. дѣлнично; като в дѣлничен дѣн: ~
oblečený дѣлнично облѣчен 2. невзрачно,
обичайно, обикновено, банально, дѣлнично.

сиво; както обикновено, както винаги: **vypadat** ~ изглеждам невзрачно; нищо необичайно няма във външността ми; външността ми е сива, безлична, невзрачна

všední I, -í, -í 1. делничен: ~ **í den** делничен ден; ~ **í šaty a** делнична, всекидневна рокля **б)** делнични, всекидневни дрехи **2.** невзрачен, обичаен, обикновен, банален, делничен, сив: ~ **í události** обичайни събития; ~ **í život** обичаен, делничен, сив живот; ~ **í fráze** обичайни, банални, изтъркани фрази

všední II, -ího *ср.* делнично, всекидневно облекло: **přišel ve ~ím** той дойде облечен във всекидневно, в делнично облекло

všednodenní, -í, -í *рядко* делничен, всекидневен, ежедневен, обичаен, привичен, банален, сив: ~ **í trampoty** делнични, всекидневни грижи; ~ **í život** всекидневен, обичаен, сив живот

všednost, -i *жс.* обичайност, обикновеност, привичност, делничност, баналност, сивота: ~ **života** обичайност, делничност, сивота на живота; ~ **uměleckého projevu** баналност на художествено изпълнение

všehochuť, -ti *жс.* (*čeho*) разнообразие (*от не-що*); (*нещо*) за всеки вкус: ~ **zboží** разнообразие от стоки; стоки за всеки вкус; ~ **písniček** пѣстра палитра от пѣсни за всеки вкус

všehovšudy, všeho všudy *нар.* всичко на всичко; само: **byl tam ~ třikrát** бил е там всичко на всичко три пъти

všechn/po-рядко všecek *м., všechna/po-рядко všecka* *жс., všechno/po-рядко všechno/книж.* **vše** *ср.* местоим. **1.** само *ед.* всичкият, всичката, всичко; целият, цялата, цялото (*с неброими веществ., събир. и абстр. същ.*): **všechn náš lid** целият наш народ; **všechn dobytek** всичкият добитък; **všechna snaha** всичкият, целият стремеж; **všechna mouka** всичкото брашно; **všechno maso** всичкото месо; **všechno úsilí** всичкото, цялото усилие; **je všecek černý** целият е черен; черен е от глава до петъ; **byla všecka smutná** беше много, съвсем тъжна; **ve vši tichosti** възможно най-тихо; **ve vši skromnosti** с цялата си скромност; с всичката си скромност; възможно най-скромно; **vším právem** с пълно право

всичко е суета; *книж.* всичко е от лукаваго; *разг.* празна работа; вятър работа **2.** само *мн.* **všichni/po-рядко všicci, všechny/po-рядко všecky, všechna/po-рядко všecka** всички (*с броими същ. в мн.*): **všichni Češi** всички чехи; **to by chtěli všichni (lidé)** това биха искали всички (хора); **všechny problémy** всички проблеми; **všechny ženy** всички жени; **všechna**

děvčata всички момичета; **rozprchnout se na všechny strany/книж.** **na vše strany** *само мн.* разпръснем се на всички страни, във всички посоки; **vyřešit všechny (tyto) problémy** разреша всички (тези) проблеми; **za nás za všechny** от името на всички нас; **beze všech důvodů** без каквито и да е доводи, причини; **ze všech sil** с всички сили/книж. с все сили; **kvůli nám všem** заради всички нас; **ve všech možných případech** във всички възможни случаи; **psát (na stroji) všemi deseti (prsty)** пиша (на машина) по десетопръстната система; (**svátek**) **Všech svatých** *църк.* (празни-ци) **Всехи**

všichni *всички* без един; **všichni do jednoho** всички до един; **být všemi mastmi mazaný** *експр.* хитър, печен съм; врял и кипял съм; видял и пати́л съм; пати́л и препати́л съм; зна́м и двѐ, и двѐста; мина́л съм през огън и вода; **dopadnout na všechny čtyři** приземя се, падна на крака (*без да се раня*); **držet se někoho, něčeho všema čtyřma, všema desíti** *разг. по-някога пейор.* държ́а се, вкопчил съм се с двѐ ръце, със зъби и нокти в някого, в нещо; двѐ кра́чки не мо́га да напра́ва без някого; **mít všech pět pé** *разг. експр.* имам си всичко; имам всички достойнства; всичко си ми е както трябва; всичко си ми е наред (*за жена, за девойка*); **mít všech pět (smyslů) pohromadě** *разг. експр. а)* с всичкия съм си **б)** главата ми, акъла ми, пипето ми сечѐ; **u všech všudy (kde se toulá?)** *разг. експр.* по дяволите, дявол да го вземе (къдѐ ли се ба́ви, къдѐ ли се мота́е?) **všechny cesty vedou do Říma** *поговорка* всички пътища водят за Рим **3.** само **všechno, po-рядко všecko, книж.** **vše** всичко: **všechno dobře dopadlo** всичко свърши, приключи добре; **přijít o všechno** загубя всичко; **všechno od a do z** всичко от а до я; **byl pro ni vším** за нея той беше всичко; **všechno v domě už spalo** всичко живо вкъщи вече спеше; **всичко живело**

udělám) *разг.* непременно, положително, със сигурност (ще го напра́ва); разбира се, че (ще го напра́ва); дү́ма да ня́ма, че (ще го напра́ва); **je po všem** всичко свърши; край на всичко; **mít po všem** (за мене) всичко свърши; край на всичко; **nade všechno/книж.** **nade vše** повече от всичко; над всичко; **nade všechno/книж.** **nade vše klást někoho, něco** сла́гам, поста́вам някого, нещо над всичко; **podle všeho (se zlobí)** *разг.* по всяка вероятност (се сърди); изглежда, че (се сърди); **pro všechno na světě!** *възклицание* за бо́га! **přes to přese všechno (se o to pokusil znovu)** *разг.* и въпреки всичко

(той отново се опита да го направя); **při tom při všem** на всичко това отгоре; *разг.* (и) за капак; (**koupit dům se vším všudy** *разг.* (купа къща) с всичко в нея, с цялото имущество; **tak to je všechno!** е, това беше всичко! **to všechno nic není** всичко това е без значение, не е важно; **ve všem všudy/na všem všudy (dělat něco)** *разг.* (правя нещо) докрай, сто процента; **všeho s mírou** всичко с мяра, с мярка; **není všechno zlato, co se třpytí** *поговорка* нѐ всичко, коѐто блести, е злато; *разг.* нѐ всичко, коѐто хвърчи, се ядѐ; **všeho moc škodí** *поговорка* много хубаво не ѐ на хубаво; стига ми толкоз; прекален светѐц и богу не ѐ драг; **všeho všudy (deset korun)** *разг.* всичко на всичко, само, нѐ повече от (десет крѐни); **všemu navzdory (dělat něco)** *книж.* (правя нещо) напѹк на всичко; **ze všeho nejlepší je, že...** *разг.* от всичко (това) най-хѹбавото е, че...; върхѹт е, че...; **ze všeho (mít nejraději...)** *разг.* от всичко (най-много обичам...)

všekaz, -a/-e *м.* термит; *обикн. мн.* **všekaz|i, -ů** *зоол.* термити (Isoptera)

všelék, -u *м.* универсално, лекарство; пѐнкилер; *аптек.* панацѐя: **vitamíny nejsou ovšem nějakým ~em** витамините, разбира се, не сѧ няква панацѐя, някакво универсално лекарство; **humor, ~ proti pesimismu** *прен.* хѹморѹт – универсално лекарство против песимизѹм

všelico, všelicos *местоим.* **1.** каквѐ ли нѐ; всичко възмѐжно: **~ se o tom povídá** за това се говори каквѐ ли нѐ; **~ mi napadlo** каквѐ ли не ми мина през главата; **všeličemu se ve světě přiučil** по света тѐй наѹчи каквѐ ли нѐ **2. експр.** каквѐ да ѐ (*при отрицание*): **všelico taky nejím** не ѧм каквѐ да ѐ; **nespokojím se hned tak s všeličím** не сѐ задоволявам с каквѐ да ѐ

všelidov|ý, -á, -é всенарѐден, общонарѐден: **~ý charakter hnutí** всенарѐден характер на движение; **~é vlastnictví** *икон.* общонарѐдна, всенарѐдна собственост

všelidsk|ý, -á, -é общочовѐшки, всечовѐшки: **~é zájmy** общочовѐшки интереси

všelijak *нар. местоим.* **1.** как ли нѐ; всякак; всячески; по всякакѹт начин; по всевъзмѐжни начини: **~ se vymlouvat** всякак се извинявам; как ли не сѐ извинявам; извинявам се по всевъзмѐжни начини **2. експр.** как да ѐ; както дѐйде; криво-ляво: **živila se tak** ~ тѧ се прехранваше криво-ляво, как да ѐ **3. експр.** нѐ много добре; общо взѐто злѐ: **bylo mi** ~ бѐше ми злѐ; не сѐ чѹвствах много добре; **daří se nám** ~ не смѐ много добре; едѹа свѹрзваме двѹта края

všelijak|ký, -ká, -ké **1.** всякакѹв, всячески; какѹв ли нѐ; най-различен, най-разнообразен: **prodá-**

val ~ké užitečné věci той продаваше всякакви, какѹи ли нѐ, най-различни полѐзни нещѧ **2. експр.** изпѧл песента си, взѐл-дѧл, износен, неподходящ: **ten kabát je už ~ký** това палтѐ вѐче си е изпѧло песента **3. експр.** всякакѹв, какѹв ли нѐ, странен, съмнителен, подозрителен: **potloukají se tam ~cí lidé** там се навѹртат всякакви хѐра, какѹи ли нѐ хѐра, съмнителни хѐра

všelik|ý, -á, -é *книж.* **1.** всякакѹв, какѹв ли нѐ; най-различен, най-разнообразен: **sklenice ~ých tvarů** чѧши с всякакви фѐрми; **vyprávět ~é noviny** разпѹвам какѹи ли нѐ новини, нѐвости **2.** всякакѹв, какѹто и да ѐ, какѹто и да бѧл: **~ým radovánkám je konec** край на всякакви развлѐчения; край на какѹито и да билѐ удовѐлствия

všemocně *нар.* всесилно, всевлѧстно, всемѐщно, всемогѹщо; с пѧлна сила, с пѧлна мѐщ; с всички сили: **~někoho podporovat** с всички сили подкрѐпам някого

všemocnost, -i *жс.* всесилие, всевлѧстие, всемогѹщество: **~ velké osobností** всемогѹщество на велика лѧчност

všemocn|ý, -á, -é всесилен, всевлѧстен, всемѐщен, всемогѹщ: **~á láska** всесилна любов; **~á příroda** всемогѹща, всевлѧстна природа

všemohouc|í, -í, -í всемогѹщ, всесилен, всевлѧстен, всемѐщен: **~í vládce** всемогѹщ владѐтел; **~í příroda** всемогѹща природа

Všemohouc|í, -ího *м. рел.* Вседѹржител, Пантокрѧтор; всемогѹщият, всесилният (*за бог*)

všemožně *нар.* всячески, всякак; как ли нѐ; по всякакѹв начин, по всевъзмѐжни начини: **~ se snažit** всячески се старѧ

všemožn|ý, -á, -é **1.** възмѐжно най-голѧм: **~á šetrnost** възмѐжно най-голѧма пестеливост **2.** всевъзмѐжен, всякакѹв, всячески; какѹв ли нѐ; най-различен, най-разнообразен: **poskytnout někomu ~ou podporu** предѐставѧ на някого всевъзмѐжна, всяческа, какѹа ли нѐ помощ; **sbírka ~ých zbytečností** колѐкция от всевъзмѐжни излишни нещѧ

všenárodn|í, -í, -í общонационален, национален: **~í význam** общонационално значѐние; **k ~ím účelům** за общонационални цѐли

všeobecně *нар.* **1.** всеѐбно; от всички; общо-, все-: **~ uznávaný malíř** всепризнѧт, общо-признѧт художник; **~ známá věc** общоизвестен фѧкт; **střední ~ vzdělávací škola** срдѐно общообразовѧтелно училище; **~ se očekávalo, že...** всички очѧкваха, че...; всеѐбното очѧване бѐше, че... **2.** най-ѐбно; в ѐбщи чертѧ, в ѐбщи линии; непѧлно, повѹрхностно: **odpovědět na otázku jen** ~ отговѐря на въпрѐс най-ѐбно; в най-ѐбщи линии

všeobecnost, -i ж. 1. всеобщност: ~ **hlasování** всеобщност на гласоподаването; ~ **spisovného jazyka** всеобщност на книжовен език 2. *обикн. мн.* **všeobecnost|j, -í** общи, най-общи думи, приказки, неща: **mluvit ~i** говоря общи приказки

všeobecn|ý, -á, -é 1. всеобщ: ~**é vzdělání** всеобщо образование; ~**á amnestie** всеобща амнистия; ~**é hlasovací právo** всеобщо избирателно право; **Všeobecná deklarace lidských práv** Всеобща декларация за човешките права 2. общ, всеобщ, най-общ; който е в най-общи черти, в най-общи линии: ~**ý dojem** най-общо впечатление; ~**ý jev** общо, всеобщо явление 3. общ, най-общ, непълен, повърхностен: ~**é řeči** най-общи приказки; ~**é pravdy** най-общи, непълни истини

všeoborov|ý, -á, -é който се отнася до всички области, отрасли, сфери; универсален: ~**ý investiční privatizační fond** универсален инвестиционен приватизационен фонд

všeodborov|ý, -á, -é общосиндикален: ~**ý sjezd** общосиндикален конгрес

všeslovansk|ý, -á, -é всеславянски, общославянски: **myšlenka ~é vzájemnosti** идея за общославянска взаимност

všesokolsk|ý, -á, -é общосокóлски (*който се отнася до чешката физкултурна организация „Сокол“*): ~**ý slet** общосокóлски лагер-сбòр

všestranně нар. 1. *рядко* от всички страни: ~**ovázat krabici** овържа кутия от всички страни 2. всестрánно, комплèксно; във всяко отношение: ~**věc uvážit** обмисля нещо всестрánно; ~**vzdělaný** всестрánно образован

všestrannost, -i ж. 1. всестрánност, комплèксност: ~**sportovního výcviku** всестрánност, комплèксност на спортна подготовка 2. общо-валидност: ~**zájmů** общо-валидност на интереси

všestrann|ý, -á, -é 1. *рядко* който се отнася до всички страни, до всички посòки; всестрánен: **zařízení zabezpečující ~é otáčení** устрòйство, осигуряващо въртене на всички страни 2. всестрánен, комплèксен: ~**á péče** всестрánни грижи; ~**é přípravy** всестрánна подготовка, всестрánни приготовления; ~**ý sportovec** всестрánен спортист 3. всестрánен, всеобщ, общ, общо-валиден: **k ~é spokojenosti** за всеобщо задовòлство; ~**é uznání** всестрánно, всеобщо признание

všesvazov|ý, -á, -é всесъюзен, общосъюзен (*за бившия Съветски съюз*): ~**á zemědělská výstava** всесъюзна селскостопánска излòжба

všesvětov|ý, -á, -é който се отнася до целия свят; светòвен: ~**ý vývoj** светòвно развитие

všetečk|a, -y м. експр. любопытко: **je to takový ~a** той е голям любопытко

všetečně нар. (прекалèно) любопытно; с (прекалèно) любопытство: ~**se vyptávat** (прекалèно) любопытно разпитвам

všetečnost, -i ж. (прекалèно) любопытство: **ženská ~** жèнско любопытство

všetečn|ý, -á, -é 1. (прекалèно) любопытен: ~**é dítě** любопытнò дете; ~**é otázky** прекалèно любопытни въпрòси 2. (прекалèно) досàден: **dráždit někoho ~ými poznámkami** дразня някого с досàдни забелèжки

všeuměl, -a м. майстор; човèк със златни ръце; човèк, когòто мнòго го бива да майстори: **otec byl pravý ~** баща ми имаше златни ръце; баща ми мнòго го биваше да майстори

všeuměl|ec, -ce м. 1. *рядко* многострánен, всестрánен артист, човèк на изкуството; всестрánно развит артист, човèк на изкуството: **renezanční ~ci** ренесансови всестрánни артисти, хòра на изкуството 2. майстор; човèк със златни ръце; човèк, когòто мнòго го бива да майстори: **domácí kutil a ~ec** майстор домашар със златни ръце

všeuměleck|ý, -á, -é който се отнася до многострánен, до всестрánен артист, до всестрánно развит артист: ~**é nadání** талàнт, дарба на всестрánно развит артист

všeumělectv|í, -í ср. многострánна, всестрánна артистичност; всестрánно развита артистичност: **Čapkovy sloupky jsou dokladem jeho ~í** (весникàрските) колòнки на Чапек са доказателство за неговата всестрánна артистичност

vševěd, -a м. всезнàйко, многознàйко: **jako pravý ~ musí všechno vidět, všechno slyšet** като истински всезнàйко той трèбва всичко да види, всичко да чùе; **nedělej ze sebe ~a експр.** стига си се правил на всезнàйко; **děd Vševěd** дядò Всезнàйко (*в приказките*)

vševěd|a, -y ж. остар. пансòфия; универсàлна наука: **Komenského ~a** пансòфията на Кòменски

vševědn|ý, -á, -é остар. пансòфски, пансòфически, пансòфистичен; енциклопедичен: **Komenského ~é plány** пансòфистични, енциклопедични плàнове на Кòменски

vševědouc|í, -í, -í всезнàещ: **nikdo není ~í** никой не è всезнàещ

Vševědouc|í, -ího м. рел. всезнàещият, всемогùщият (*за бог*)

vševidouc|í, -í, -í всевиждащ: ~**í oči** всевиждащи очи; ~**í pohled** всевиждащ поглед

Vševidouc|í, -ího м. рел. всевиждащият, всемогùщият (*за бог*)

в|еж|рав|ес, -се *м.* **1.** *зоол.* всеядно животно; *книж.* пантофаг **2.** *прен.* *пейор.* хищник; човек, който не подбира, който унищожава всичко, всички

všězřav[ý, -á, -é 1. зоол. всьяден: ~ý živočich
всьядно животно **2. прен. пейор.** хйцен; който
не подбйра, който унищожава всйчко, всйчки
všim[at si, -ám si неск. (čeho, koho) обръщам
вниманйе (на нещo, на някого); поглъждам
(си), забелъзвам (нещo, някого): **ne~al si**
hodinek, jak byl den dlouhý той по цъл дън
не (сй) поглъждаше часовника; **nikdo si ho**
ne~á нйкой не му обръща вниманйе; нйкой не
гледá ~~на нещo~~
гледам си свдята работа

všimavě нар. наблюдателно, внимателно; с внимание: ~ **se rozhlížet** оглеждам се, забелязвайки всичко

všimavost, -i жс. наблюдателност: **cvičení dětské**
~i упражняване на детската наблюдателност;
žákova ~ наблюдателността на ученик

všimav[ý, -á, -é] наблюдателен, внимателен: **~ý žák** наблюдателен ученик; **být ~ý** наблюдателен съм

всімн|é, -ého *ср. по-рано разг. шегов. „сұхо“, „сұха парá“, рушвёт, підкуп; парично възна-граждєніє (давано предварително на май-стор, на продавач и под., за да ни обзрнат изобио внимание)*

všim|nout si, -nu si св. (čeho, koho) 1. забелѣжа, съзрѣ, видѣя (нещо, някого): ~**nout si nebezpečí** в **poslední chvíli** забелѣжа опѣсност в послѣдния момент; ~**! si, že...** тоѣ забелѣзѣа, че... 2. поглѣдна, забелѣжа (нещо, някого); обѣрна внимѣния (на нещо, на някого): **ne~nout si nemocného celý den** не поглѣдна болѣн, не обѣрна внимѣния на болѣн цѣл дѣн

všít, všiji/разг. všiju *св. (со kat)* зашия (вътре, отвътре), пришия (*нещо някъде*): ~ **podšívku do kabátu** зашия (вътре, отвътре), пришия хастар в палто

všit|ý, -á, -é зашит (отвѣтре), пришит: ~**á pod-
šívka** зашит (вѣтре, отвѣтре), пришит хастар

všiváck|ý, -á, -é *пейор.* мръсен, мизèрен, пòдъл, дòлен, гàден, нìзък, мèрзък: ~**á povaha** мръсен, дòлен харàктер

вшивáctv|í, -í *ср. нейор.* **1.** нйзост, мёрзост, подлост, гáдост: **mužskému ~í se meze nekladou** за мъжката нйзост, подлост нйма граници **2.** мръсотия, мизéria, мръсно, кал; нйзка, мёрзка, подла, гáдна, дoлна постýпка: **provést nějaké ~í** извърши мръсотия; направа мръсно, кáл; постýпия нйзко, подло, дoлно

všivák, -a *м. нейор.* 1. вѣшкàр, вѣшльо; вѣшлив
човѣк: **spát v noclehárně s všelijakými ~y** спя

в туристическа спалня с всякакви въшльовци
2. негодник, негодяй, мерзавец, подлец: jen
počkej, ~u, s tebou si to vyřídím! само поча-
 кай, негоднико, ще си разчистя аз сметките с
 тебе!

všivárn|a, -y ж. разг. нейор. мръсотия, мизерия, мръсно, кал; ниска, мёрзка, подла, гадна, долна постъпка: **na ~y ho užije** само за мръсотии, за мизерии го бива; **daŭ mu na neŭo mŕsotii,** мизерии да прави

všív|at, -ám *несв. (со kam)* зашивам (вътре, отвътре), пришивам (*нещо някъде*): ~**at rukávy** зашивам, пришивам ръкави

všivě нар. пейор. вѣшливо, пѣршиво; мѣжаво; ужасно: ~ **mizerné platy** вѣшливи, пѣршиви, мѣжави, ужасно мизѣрни, нѣщо и нѣкакви заплѣти

všiv|ec, -ce *м. бот.* ВЪШКОВЕЦ (Pedikularis)

všivost, -i ж. ВЪШЛІВОСТ: ~ **zvīrat** ВЪШЛІВОСТ НА ЖИВÒТНИ

všivýj, -á, -é 1. вѣшавъ, вѣшливъ, вѣшлясалъ; пѣленъ с вѣшки: **~é hadry** вѣшливы парцали, дрипи
2. nejor. мрѣсен, мизѣрен, пѣдъл, долън, гаден, низъкъ, мѣръзкъ: **~í kluci** мрѣсни, долни, гадни момчѣта **3. nejor.** мизѣрен, гаден, скѣпан, вѣшливъ, пѣршивъ, мижавъ, нищо и никакъвъ: **~á nálada** мизѣрно, гадно, скѣпано настроѣние; **shánět pár ~ých stovek** тѣрся нѣколко мизѣрни, скѣпани, мижави стогащки

všoup|nout, -nu св. 1. (со kam) пѣхна (нещо някъде): ~**nout dopis do obálky** пѣхна писмѣ в плик 2. (koho, со kam) експр. пѣхна, мѣшна, бѣтна, тѣхна, наврѣ (някого, нещо някъде): ~**nout kufr pod postel** пѣхна, мѣшна кѣфар под легло; ~**nout dítě do pokoje** бѣтна, тѣхна, вѣрам дѣтѣ в стѣя

VŠŠ, VŠŠŠ БМЦ. VŠ

vštepľovať, -uji/разг. -uju несов. (коти со) на-
сăждам (в някого нещо); възпитавам (у ня-
кого нещо); ўча, научавам, приучавам (няко-
го на нещо): ~ovat dětem ušlechtilé zásady
насаждам в деца, възпитавам у деца благо-
родни принципи

vštěř|ovat se, обикн. *третол.* -**uje se** *несв.*
(*кому; кому kde*) запечатва се (на някого
някъде): **syn měl dobrou hlavu a ~ovalo se**
mu v ní každé naučení синът имаше добра
памет и всяка поука се запечатваше в нея

vštip|it, -ím св. (*komu co*) възпита́м (у някого нещо); на́уча, при́уча (някого на нещо): **~it dítěti lásku k vlasti** възпита́м у дете́ любов към родината

vštipít se, обикн. *третол.* -**í se** св. (*коми; коми кде*) запечата се (на някого някъде): **její tvář se mu ~ila do paměti** лицето ѝ се е запечатало в паметта му

všude, разг. **všade** нар. навсякъде (за място и за посока): ~ **bylo plno lidí** навсякъде беше пълно с хора; **vsechno ~ prohledat, prolézt** претърся, претършувам всичко из основи; **dívat se všude** не убягва от погледа ми; забелязвам всичко; ймам очи и на гърба си; ~ **dobře, doma nejlépe** пословица по-хубаво от дома няма; камъкът си тежи на мястото

všudy, разг. **všady** нар. през всякъде; отвсякъде; през всички места, по всички пътища (за посока): **provedli nás ~** разведоха ни навсякъде; прекъраха ни, преведоха ни през всякъде, отвсякъде; **nevíš, kudy ~ půjdou?** не знаеш ли през къде ще минат? не знаеш ли местата, през които мина? **(купимъща)** разг. (купя къща) с всичко в нея, с цялото имущество; купя обзаведена къща; **ve všem všudy/na všem všudy (dělat něco)** разг. (правя нещо) докрай; сто процента; **všeho všudy (deset korun)** разг. всичко на всичко, само, не повече от (десет крони); **u všech ~ (kde se toulá?)** разг. експр. по дяволите, дявол да го вземе (къде ли се бави, къде ли се мотае?)

všudybyl, -а м. експр. шило; човек, който е вечно в движение: **je to učiněný ~** той е истинско шило **všudyprítomný**, -á, -é вездесъщ: ~ý živel вездесъща стихия

Všudyprítomný, -ého м. рел. остар. вездесъщият (за бог)

vtáhnout, -nu св. 1. (koho, co kam) вкарам (с теглене, с дърпане); вмъкна, издърпам, изтегля (някого, нещо някъде): ~**nout nábytek do pokoje** вкарам, вмъкна мебели в стая; ~**nout vůz do dvora** вкарам, вмъкна кола в двор 2. (koho, co kam) всмъча, засмъча, дръпна, издърпам, завлека (някого, нещо някъде): **vír ho ~l pod hladinu** водовъртежът го всмъка, завлече го под повърхността 3. (koho – вин. kam) вмъкна, замъкна, завлека, примамя (някого някъде): ~**nout přítele do hospody** замъкна, завлека приятел в кръчма 4. (koho, co do čeho) въвлека, замеса, забъркам (някого, нещо в нещо): ~**nout zem do války** въвлека страна във война; **být proti své vůli vtažen do sporu** въвлечен, замесен съм против волята си в спор 5. (co; co kam) вдйшам, поема (нещо; нещо някъде): ~**nout kouř (cigarety)** вдйшам, поема дим (от цигара); ~**nout do sebe vůni** вдйшам мирис, аромат, ухане 6. (co; co kam) прибера (обратно, навътре), свия, скрия (нещо; нещо някъде): ~**nout břicho** прибера, скрия корем; **želva ~la hlavu do krunýře** костенурката прибра, скри глава в бронята си 7. (co; co kam) поема, попия, дръпна (нещо; нещо някъде): **zem do**

sebe ~la vlhkost земята пое, попи в себе си влагата; земята дръпна влагата 8. (kam) вляза, навляза, нахълтам, нахлѹя (някъде): **vojsko ~lo do města** войска нахлѹ в града 9. обикн. трепол. -ne (kam) експр. настъне, настѹпи, въдвори се, възцари се (някъде): **do domu ~l klid** в къщи настъна, в къщи се въдвори мир, спокойствие **vtáhnout se, -nu** се св. 1. (kudy kam) вмъкна се, промъкна се, провѹра се, промѹша се, мѹшна се (през някъде някъде): **pes se ~l dírou na dvůr** кучето се промѹши през дупка в двора 2. (kam) експр. вмъкна се, промъкна се, прокрадна се, мѹшна се, шмѹгна се (някъде): ~**la se za mnou do kabinetu jako myška** тя се вмъкна, прокрадна, шмѹгна след мене в кабинета като мишка 3. (kam) по-рядко прибера се (обратно, навътре), свия се, скрия се (някъде): **hlemýžď se ~l do ulity** охлювът се прибра в черупката си

vtahovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (koho, co kam) вкаравам (с теглене, с дърпане); вмъквам, издърпам, изтеглям (някого, нещо някъде): ~**ovat do místnosti těžká zavazadla** вкаравам, вмъквам в помещѣние тежък багаж 2. (koho, co kam) всмѹквам, засмѹквам, тегля, дърпам, издърпам, завличам (някого, нещо някъде): **vír ho ~oval pod hladinu** водовъртежът го всмѹкаше, завличаше, дърпаше под повърхността 3. (koho – вин. kam) вмъквам, замъквам, завличам, примамвам (някого някъде): ~**ovat někoho do špatné společnosti** замъквам, завличам някого в лоша компания 4. (koho, co do čeho) въвлѹчам, замѣсвам, забърквам (някого, нещо в нещо): ~**ovat zem do války** въвлѹчам страна във война 5. (co; co kam) вдйшвам, поемам (нещо; нещо някъде): ~**ovat vůni** вдйшвам мирис, аромат, ухане 6. (co; co kam) прибирам (обратно, навътре), свивам, скриям, крия (нещо; нещо някъде): **kočka ~uje drápy** котката си прибира ноктите 7. (co; co kam) поемам, попивам, дръпвам (нещо; нещо някъде): **zem do sebe ~ovala vlhkost** земята поемаше, попиваше в себе си влагата **vtahovat se, -uji se**/разг. -uju се нескв. (kam) по-рядко прибирам се (обратно, навътре), свивам се, крия се, скриям се (някъде): **hlemýžď se ~uje do ulity** охлювът се прибира в черупката си

vtan|covat, -cuji/разг. -cuju, vtan|čit, -čím св. (kam) 1. вляза, изляза, покажа се, появѹ се (някъде) с танц, танцѹвайки: **tanečníci ~covali/~čili na jeviště** танцѹорите излязоха на сцената, танцѹорите се появиха на сцената, танцѹвайки 2. експр. вляза (някъде) с танцова стѹпка: ~**covat do pokoje** вляза с танцова стѹпка в стая

vtančit *вж. vtancovat*

vtéci, vtéct, обикн. *третол.* **vteče** *св. (kam)* втече (се), натече, влезе, навлезе, влее се (*някъде*); напълни, наводни (*нещо*): **voda vtekla do sklepů** вода влезе, беше влязла в мазетата; вода напълни, наводни/беше напълнила, беше наводнила мазетата

vtéct *вж. vtéci*

vték|at, обикн. *третол.* **-á** *несв. (kam)* **1.** втича (се), натича, влиза, навлиза, влива се (*някъде*); пълни, наводнява (*нещо*): **voda ~ala do sklepů** вода влизахе в мазетата; вода пълнеше, наводняваше мазетата **2.** втича (се), влива се (*някъде*): **Vltava ~á do Labe** Вълтава се влива в Лабе

vtělen|í, **-í** *ср.* възплъщение, олицетворение: **byla ~ím zdraví** тя беше възплъщение на здравето; тя беше самото здраве; тя кипеше от здраве

vtělen|ý, **-á**, **-é** *експр.* възплътен, превъплътен; който е възплъщение, олицетворение (*на нещо*); истински, същински, жив; самият: **otec je ~á доброта** баща ми е олицетворение на добротата; баща ми е самата добротата; **ty jsi ~ý ďábel!** ти си същински дявол, истински дявол, жив дявол!

vtělit, **-ím** *св. книж.* **1.** (*со do čeho/книж. в со*) възплътя, превъплътя, претворя, пресъздам (*нещо в нещо*): **~it něčí tvář do kamene** възплътя, превъплътя, претворя нечие лице в камък; **~it něco v čin, ve skutek** *прен.* претворя нещо в дело; вдъхна на нещо живот; осъществи нещо **2.** (*со do čeho*) включва, вгражда (*нещо в нещо*): **~it do ústavy základní občanská práva** включва в конституция основни граждански права

vtělit se, **-ím se** *св. 1.* (*do čeho/книж. в со*) възплътя се, превъплътя се; вселя се (*в нещо*): **duše národa se ~ila do lidových písní** душата на народа се е възплътяла, вселила се е в народните песни **2.** (*do čeho*) слеза се, стана едно цяло (*с нещо*): **~it se do své postavy** слеза се, стана едно цяло с персонажа си, с пресъздавания от мен герой, с ролята си

vtělovat, **-uji/разг.** **-uju** *несв. книж.* **1.** (*со do čeho/книж. в со*) възплътявам/въплътявам, превъплътявам/превъплътявам, претворявам, пресъздавам (*нещо в нещо*): **~ovat svou vidinu do sochy** възплътявам, пресъздавам, претворявам свой мираж, своё видение в статуя **2.** (*со do čeho*) включвам, вграждам (*нещо в нещо*): **~ovat do skladby motivy lidových písní** включвам в композиция мотиви от народни песни

vtělovat se, **-uji se/разг.** **-uju se** *несв. книж.* **1.** (*do čeho/книж. в со*) възплътявам се/въ-

плътявам се, превъплътявам се/превъплътявам се; вселявам се (*в нещо*): **představa štěstí se mi ~ovala do kominíka** за мен представата за щастие, за късмет се възплътяваше в образа на коминочистач, свързваше се с образа на коминочистач **2.** (*do čeho*) сливам се, ставам едно цяло (*с нещо*): **~it se do svých postav** сливам се, ставам едно цяло с персонажите си, с пресъздаваните от мен герои, с ролите си

vteřin|a, **-y** *ж.* **1.** секунда: **zlomek ~y** част от секунда; **několik ~** няколко секунди; **každou ~u** всяка секунда; ежесекундно **2.** *експр.* миг, момент; малко: **odejít na ~u** изляза, махна се за момент, за малко **3.** *геом. астр.* секунда

vteřin|ka, **-ky** *ж. умал.* **1.** секунда, секундица, секундичка: **několik ~ek** няколко секунди **2.** *експр.* миг, момент; (съвсём) малко (време): **odejít na ~ku** изляза, махна се за момент, за съвсём малко

vteřinov|ý, **-á**, **-é** който се отнася до секунда; секунден: **~á ručička** секундърник

vte|sat, **-šu/-sám/книж.** **-ši** *св. (со kam)* изсека, издълбавя (*нещо някъде*): **~sat schody do skály** изсека, издълбавя стъпала в скала

vtésáv|at, **-ám** *св. (со kam)* изсичам, издълбавам (*нещо някъде*): **~at písmena do kamene** изсичам букви върху камък

vtěsn|at, **-ám** *св. (со kam)* сместя, събера, побера, натикам, набутам, сбутам, наблъскам, нагъчкам, сгъчкам (*нещо някъде*): **~at všechno prádlo do koše** сместя, натикам всичкото бельо, всичкото пране в панер

vtěsn|at se, **-ám se** *св. (kam)* сместя се, събера се, побера се, натикам се, набутам се, сбутам се, наблъскам се, нагъчкам се, сгъчкам се (*някъде*): **~at se do malého bytu** сместя се, наблъскам се, сгъчкам се в малко жилище

vtěsnáv|at, **-ám** *несв. (со kam)* смествам, събирам, побирам, натикам, набутвам, сбутвам, наблъскам, нагъчквам, сгъчквам (*нещо някъде*): **~at knihy do přihrádek** смествам, натикам, сгъчквам книги по рафтове

vtěsnáv|at se, **-ám se** *несв. (kam)* смествам се, събирам се, побирам се, натикам се, набутвам се, сбутвам се, наблъскам се, нагъчквам се, сгъчквам се (*някъде*): **lidé se těžko ~ali do malého sálu** хората трудно се побираха в малката зала

vtín|at, **-ám** *несв. (со kam; кому со kam)* забивам (*нещо някъде; на някого нещо някъде*): **~at sekeru do kořenů stromu** забивам брадва в корените на дърво

vtín|at se, обикн. *третол.* **-á se** *несв. (kam; кому kam)* забива се, връзва се (*някъде; на някого*)

някъде): **drápy se mu ~aly do obličejе** ноктите се забиваха, ноктите се връзваха в лицето му
vtip, -u м. 1. остроумност, хитрост, изобретателност, находчивост, съобразителност, досетливост: **uplatnit v práci svůj** ~ проявя в работата си остроумие, съобразителност, находчивост
2. разг. цака, майсторлък, работа на място
3. остроумие, духовитост, находчивост; шеговитост, разг. шегоджийство, шегобийство, майтапчийство: **tvůj ~ tu není zcela na místě** остроумието ти, духовитостта ти не е съвсем уместна
4. анекдот, виц: **vypřavět ~y** разказвам вицове, анекдоти
5. остроу̀та, шег̀а, разг. майта̀п: **takové ~y nedělej!** не си прави такива шег̀и, такива майта̀пи
6. шег̀а, разг. майта̀п: **dělat ~y na někoho, na něco** разг. пускам остроу̀ти, майта̀пи по адрес на някого; **dělat si ~y z někoho, z něčeho** разг. правя си майта̀п, гарг̀ара с някого; вземам някого на подбив, за мезе, за кашм̀ер; правя някого за посм̀ешище, за кашм̀ер; **dělat hloupé ~y na něco** разг. правя си неуместни, гл̀упава, л̀оша шег̀и с нещо; **hloupý, špatný** ~ гл̀упава, л̀оша, неуместна шег̀а; **laciný** ~ евтина, пл̀оска, т̀па шег̀а
vtipál|ek, -ka м. експр. шегобиец, шегоджия, майтапчия: **pohotový ~ek** находчив шегобиец
vtípek, -ku м. умал. шег̀а, шегичка; разг. майта̀п: **kamarádský ~ek** друг̀арска, приятелска шегичка
vtíplít se, -ím se св. рядко с̀ета се, дос̀ета се, дог̀ада се, загр̀ея: **nech ho, ať se sám ~í** остави го, н̀ека с̀ам да се с̀ети
vtipkář, vtipkař, -e м. експр. шегобиец, шегоджия, майтапчия: **obávaný** ~ оп̀асен шегобиец
vtipkovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. шег̀увам се,

разг. майта̀пя се; пускам шег̀и, майта̀пи; правя (си) шег̀и, майта̀пи: **nemístně ~ovat** неуместно се шег̀увам; правя си неуместни шег̀и; **rád ~uje** то̀й обича да се шег̀ува, да се майта̀пи; на н̀его му д̀ай да си прави шег̀и, майта̀пи
2. (о кот, о шег̀и; на ко̀го, на с̀о) шег̀увам се, разг. майта̀пя се; правя (си) шег̀и, майта̀пи (с някого, с нещо; по адрес на някого, на нещо; за някого, за нещо); пускам, сипя остроу̀ти, шег̀и, майта̀пи (по адрес на някого, на нещо; за някого, за нещо); правя си гарг̀ара (с някого, с нещо); вземам на подбив, за мезе (някого, нещо): **~ovat o děvčatech** шег̀увам се, пускам, сипя шег̀и по адрес на момичета; **~ovat na nedostatky kolegů** пускам, сипя остроу̀ти по адрес на недостат̀ци на ко̀леги; вземам на подбив, вземам за мезе недо-стат̀ци на ко̀леги
vtipně нар. 1. остроумно, умно, хитро, находчиво, изобретателно: **~řešený byt** остроумно, умно, хитро, находчиво реш̀ено, разпредел̀ено жилище
2. остроумно, духовито; шеговито; разг. шегоджийски, шегобийски, майтапчийски: **~odpovědět** отгов̀оря остроумно, духовито, шеговито; **~žertovat** шег̀увам се остроумно, духовито
vtipnost, -i жс. 1. остроумност, хитрост, изобретателност, находчивост, съобразителност, досетливост: **~řešení** изобретателност, находчивост на реш̀ение
2. остроумие, духовитост, находчивост, шеговитост; разг. шегоджийство, шегобийство, майтапчийство: **~autora** остроумие, духовитост, находчивост на автор; **~epigramu** духовитост, шеговитост на епигра̀ма; **obveselovat společnost ~í** веселя, развеселявам комп̀ания с остроумие, с духовитост
vtipn|ý, -á, -é 1. остроумен, хитър, изобретателен, находчив, съобразителен, досетлив: **~á hlava** умна, изобретателна, досетлива глава; изобретателен, находчив ум; **~é řešení** остроумно, изобретателно, находчиво реш̀ение; **~ý nápad** остроумна, хитра идея; **~ý nápad** остроумно
2. остроумен, духовит, находчив, шеговит; разг. шегоджийски, шегобийски, майтапчийски: **~ý společník** остроумен, духовит събес̀едник, компань̀он; **~á pointa** находчива, духовита, шеговита по̀ан-та; остроумен, духовит, шеговит зав̀ършек; **~á slovní hříčka** остроумна, шеговита игра на д̀уми
vtírat, -ám нескв. (co do čeho) втривам (нещо в нещо): **~at krém do kůže** втривам крем в ко̀жа

vtír|at se, -ám se *несв.* 1. (*do čeho; komu do čeho*) натрапвам се, *разг. експр.* натрисам се (*на някого*); печеля, спечелвам (*нещо; нещо у някого*) чрез нахалство, с нахалство, най-нахално; добирам се, докопвам се (*до нещо*) чрез нахалство, с нахалство, най-нахално: ~**at se do něčí přízně** натрапвам се на някого; домогвам се до нечие благоволение, благо-разположение; ~**at se do něčí důvěry** домог-вам се до нечие доверие 2. (*kam*) натрапвам се, *разг. експр.* натрисам се (*някъде*); влизам, прониквам (*някъде*) чрез нахалство; влизам, прониквам (*някъде*) неканен, нежелан; вли-зам, прониквам (*някъде*) незаконно: ~**at se do kolektivu** натрапвам се на колектив; **opět ~aly se vzpomínky** отново се натрапваха, отново йдваха неканени спомени

vtíravě *нар.* натрапвайки се, натрапнически, натрапничаво, натрапчиво; дотягайки, до-тегливо; досаждайки, досадливо, досадно; на-хално: ~ **se dotazovat** нахално питам, разпит-вам; ~ **se hlásící vzpomínka** натрапчиво обаж-дащ се спомен; ~ **pršelo** валеше досадно, неприятно

vtíravost, -í *ж.* натрапничавост, натрапчивост, дотегливост, досадливост, досадност; натрап-ничество, нахалство: **drzá** ~ нахално натрап-ничество; **nepovažujte to za ~!** не приемайте, не считайте това за проява на нахалство!

vtíravý, -á, -é натрапващ се, натрапничав, натрап-чив; дотягащ, дотеглив; досаждащ, досадлив, досаден; нахалстващ, нахален: ~**ý společník** досадлив, дотеглив, нахален компаньон, съ-беседник; **hejna ~ých much** рояци досадни, нахални мухи; ~**á zvědavost** досадно, нахално любопитство; ~**é pohledy** досадни, нахални погледи; ~**á slova** натрапчиви, досадни думи; ~**á vůně** натрапчив аромат; ~**á melodie** на-трапчива мелодия; ~**á zima** натрапчив, доса-ден студ; ~**á představa** *псих.* натрапчива пред-става, мисъл, идея; фикс идея, идея фикс

vtisk, -u *м. полигр.* отпечатък: ~ **modrou barvou (do černého tisku)** отпечатък със синя боя (в черен печат)

vtisk|nout, -nu *св.* 1. (*co, koho kam; komu co kam*) натикам, наблъскам, навра, набутам, мушна (*нещо, някого някъде; на някого нещо някъде*): ~**nout někoho do kouta** навра, нати-кам някого в ъгъл; ~**nout někomu peníz do dlaně** сложа, мушна на някого пар в дланта 2. (*co kam; komu co kam*) нахлүзя, нахлүпя (*нещо някъде; на някого нещо някъде*): ~**nout si čepici do čela** нахлүпя, нахлүзя шапка над очите си 3. (*co kam; komu co kam*) забия, впия, вреща, отпечатам (*нещо някъде; на някого*

нещо някъде); остава отпечатыци, следй (*от нещо някъде; върху нещо, върху някого*); *разг.* остава (си) (*нещо някъде; върху нещо, върху някого*): ~**la mu všechny prsty do tváře** тя забй, впи пръсти в лицето му; тя си отпе-чата, остаи си всичките пръсти върху лицето му 4. (*co kam*) отпечатам, направа, остава (*не-що някъде*); остава следй, отпечатыци (*от нещо някъде*): ~**nout stopy do sněhu** направа, ~~остава~~ **~nutím**

podobu něčeho придам на нещо характер, вид на нещо; ~**nout si obraz někoho do paměti/книж.** в **paměť** запечатам, съхраня нечий образ в паметта си, в съзнанието си 5. (*co; co kam*) *полигр.* (допълнително) отпечатам (*нещо някъде*): ~**nout titulek jinou barvou** отпеча-там заглавие в друг цвят

vtisk|nout se, -nu se *св.* 1. (*kam; komu kam*) забия се, впия се, вреща се, отпечатам се (*някъде; на някого някъде*); остава следй, отпечатыци (*от нещо някъде*): **prsty se ~ly do polštáře** ~~спиксбикнигатики~~ **~nut**

se někomu do paměti/книж. в **paměť** запе-чатам се, вреща се в нечия памет: **příhoda se mu ~la hluboce do paměti** случката се връза, запечата се дълбоко в паметта му 2. (*kam; kudy kam*) навра се, провра се, промуша се, мушна се, пхна се, шмугна се (*някъде; през някъде някъде*): ~**nout se úzkými dvířky do komůrky** провра се, промуша се през тясна вратичка в стайчка; ~**I jsem se do kouta a ani jsem nedýchal** шмугнах се в ъгъла и зазрях

vtisk|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. (*co, koho kam; komu co kam*) натиквам, наблъсквам, навирам, набутвам, мушкам, мушвам (*нещо, някого някъде; на някого нещо някъде*): ~**ovat někoho do kouta** навирам, натиквам някого в ъгъл; ~**ovat kolemjdoucím pozvánky do rukou** на-вирам, мушкам покани в ръцете на минавачи 2. (*co kam; komu co kam*) нахлүзвам, на-хлүпвам (*нещо някъде; на някого нещо ня-къде*): ~**ovat si čepici do čela** нахлүпвам, на-хлүзвам шапка над очите си 3. (*co kam; komu co kam*) забивам, впивам, връзвам, отпечатам (*нещо някъде; на някого нещо някъде*); оставам отпечатыци, следй (*от нещо някъде; върху нещо, върху някого*); *разг.* оставам (си) (*нещо някъде; върху нещо, върху някого*): ~**ovat někomu zuby do ruky** захапвам някого за ръката; впивам, забивам зъби в ръката на някого; отпечатавам, оставам си зъбите върху ръката на някого 4. (*co kam*) отпечатавам, пра-ва, оставам (*нещо някъде*); оставам следй, отпечатыци (*от нещо някъде*): ~**ovat stopy do** ~~спиксбикнигатики~~ **~oat**

něčemu ráz, podobu něčeho придавам на нещо характер, вид на нещо; **~ovat si obraz někoho do paměti/книж.** в **paměť** запечатвам, съхранявам нечий образ в паметта си, в съзнанието си **5.** (со; со *kat*) *полигр.* (допълнително) отпечатвам (нещо някъде): **~ovat obrázky do textu** отпечатвам илюстрации в текст
vtisk|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* (*kat; kоти kat*) забивам се, впи́вам се, връзвам се, отпечатвам се (някъде; на някого някъде); оста́вам следи́, отпеча́тъци (от нещо някъде): **prsty se mu ~ovaly do tváře** пръстите се отпечатваха върху лицето му; пръстите се забиваха
paměti/книж. в **paměť** запечатвам се, връзвам се в нечия памет
vtít, vetnout, vetnu *св.* **1.** (со *kat; kоти со kat*) забия (нещо някъде; на някого нещо някъде): **~ sekeru do špalku** забия брадва в дървник; **~ někomu zuby, nehty do ruky** забия зъби, нокти в ръката на някого **2.** (*коти со; kоти со kat*) *експр.* ударя, зашлевя, зашия, обърша (на някого обикн. *шамар*): **~ někomu políček (na tvář)** зашия, обърша на някого шамар (по лицето); зашлевя някого по лицето
vtít se, vetnout se, обикн. *третол.* **vetne** *св.* (*kat; kоти kat*) забие се, вре́же се (някъде; на някого нещо някъде): **kočičí drápy se mu vtály do obličejе** котешките нокти се забиха, ноктите на котката се връзаха в лицето му
vtlač|it, -ím *св.* **1.** (со *kat; kоти со kat*) пъхна, мъшна, навр́а (нещо някъде; на някого нещо някъде): **~it někomu peníz do dlaně** навр́а, мъшна на някого паръ в ръката **2.** (со, *koho kat*) навр́а, натикам, напъхам, натъпча, наблъскам, набутам (нещо, някого някъде): **~it někoho do kouta** навр́а, натикам някого в ъгъла; **~it zubní pastu zpátky do tuby** вкар́ам, върна паста за зъби обратно в туба **3.** (со *kat, kоти со kat*) нахлу́зя, нахлу́пя (нещо някъде; на някого нещо някъде): **~it si klobouk do očí** нахлу́пя си шапка над очите **4.** (со; со *kat*) отпеча́там (нещо някъде); оста́ва следи́ (от нещо някъде): **~it iniciály do desky** отпеча́там, гравирам инициáли върху плоча; **~it stopy do sněhu** отпеча́там, оста́ва следи́ в снега
vtlač|it se, -ím se *св.* (*kat*) **1.** пъхна се, мъшна се, навр́а се (някъде): **~it se do měkkých polštářů** навр́а се, мъшна се сред ме́ки възглавници; отпу́сна се върху ме́ки възглавници; потъ́на в ме́ки възглавници **2.** навр́а се, натикам се, напъхам се, натъпча се, наблъскам се, набутам се (някъде): **~it se do přeplněného vlaku** напъхам се, наблъскам се, кача се в претъпкан влак
vtlač|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (со *kat; kоти*

со kat) пъхам, напъхам; мъшкам, мъшвам; навирам (нещо някъде; на някого нещо някъде): **~ovat někomu peníz do dlaně** навирам, мъшкам, мъшвам на някого паръ в ръката **2.** (со, *koho kat*) навирам; тикам, натиквам; пъхам, напъхам; тъпча, натъпквам; блъскам, наблъсквам; бутам, набутвам (нещо, някого някъде): **~ovat někoho do kouta** навирам, натиквам някого в ъгъла; **~it těsto do formiček** тъпча, натъпквам тесто във формички **3.** (со *kat, kоти со kat*) нахлу́звам, нахлу́пвам (нещо някъде; на някого нещо някъде): **~ovat si klobouk do očí** нахлу́пвам си шапка над очите **4.** (со; со *kat*) отпеча́там (нещо някъде); оста́вам следи́ (от нещо някъде): **~ovat iniciály do desky** отпеча́там, гравирам инициáли върху плоча; **~ovat stopy do sněhu** отпеча́там, оста́вам следи́ в снега
vtlač|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* (*kat*) **1.** пъхам се, мъшкам се, мъшвам се, навирам се (някъде): **~ovat se do měkkých přikrývek** навирам се, мъшвам се, пъхам се сред ме́ки завивки; потъ́вам в ме́ки завивки **2.** навирам се; тикам се, натиквам се; пъхам се, напъхам се; тъпча се, натъпквам се; блъскам се, наблъсквам се; бутам се, набутвам се (някъде): **~ovat se do přeplněného autobusu** напъхам се, наблъсквам се, качвам се в претъпкан автобус
vtlouci, vtlouct, vtluču/книж. vtluку *св.* **1.** (со *kat*) вкар́ам, набия, забия, зачу́кам (нещо някъде): **~ klín do dřeva** вкар́ам, набия, забия, зачу́кам клин в дърво **2.** (до *koho со; kоти со; kоти со kat*) *прен. експр.* набия, налѐя, внуша́, втъпѐя (на някого нещо; на някого нещо някъде): **~ do dětí kázeň** внуша́ на деца дисципли́на
~něco do hlavy *разг. експр.* набия, налѐя на някого нещо в главата
vtlouk|at, -ám *несв.* **1.** (со *kat*) вкар́вам, набивам, забивам, зачу́квам (нещо някъде): **~at klín do dřeva** вкар́вам, набивам, забивам, зачу́квам клин в дърво **2.** (до *koho со; kоти со; kоти со kat*) *прен. експр.* набивам, нали́вам, внуша́вам, втъпѐвам (на някого нещо; на някого нещо някъде): **~at do dětí kázeň** внуша́вам на деца дисципли́на; дисципли́нирам
~něco do hlavy *разг. експр.* набивам, нали́вам на някого нещо в главата
vtok, -u *м.* **1.** *остар.* вли́ване, вти́чане **2.** *остар.* у́стие **3.** *техн.* ле́ене, нали́ване, изли́ване **4.** *техн.* нали́вник; у́стие за ле́ене; о́твор за ле́ене
vtom *нар.* в то́зи ми́г; в то́зи момен́т; в е́дин

миг, в един момент; изведнѣж, неочаквано, ненадейно: **byl už na odchodu, když ~ někdo zazvonil** той вѣче си трѣгваше, когато някой ненадейно позвъни; **bylo тихо a ~ někdo vystřelil** беше тихо и изведнѣж някой стрѣля, грѣмна; царѣше тишина и в един миг някой стрѣля, грѣмна

vtrh|nout, -nu св. 1. (*kam*) нахлѹя, нахѹлтам (някъде): **vojsko ~lo do země** войска нахлѹ в страна̀та 2. (*na koho, na co*) напад̀на, удѹря (някого, нещо); нахвѹрля се (*върху някого, върху нещо*): ~**nout na nepřítele** напад̀на, удѹря враг; нахвѹрля се върху враг 3. (*kam*) експр. нахлѹя, нахѹлтам, втѹрна се, изсып̀на се (някъде): **děti ~ly na hřiště** децѹта нахлѹха на игрището; децѹта се изсып̀аха на игрището

vtrh|ovat, -uji/разг. -uju несл. **1.** (kam) нахлѹвам, нахлѣтвам (някъде): **neprítel ~uje do země** враг нахлѹва в страната **2.** (na koho, na co) нападам, ѹдрям (някого, нещо); нахвѣрлям се (вѣрху някого, вѣрху нещо): **~ovat na neprítel**e нападам, ѹдрям враг; нахвѣрлям се вѣрху враг

vůbec *част.* 1. изобщо, въобщѣ, абсолютно: **je to ~ nejlepš́í víno, které jsem pil** това е изобщо най-хубавото вино, което някога съм пил; **jeden z nejslavnějš́ích malířů** ~ един от най-прочутите живописци изобщо; **přihlásit se může ~ každý** да се запише може абсолютно всеки 2. изобщо, въобщѣ, абсолютно, ни най-малко, *разг.* хич (*при отрицание*): ~ **nemluví** изобщо не говори; **nechce ~ jíst** изобщо не иска да ядѣ; хич не мѹ/и се ядѣ; **to není ~ pravda** това изобщо не е вѣрно; **o tom ~ nic nevím** за това не знам абсолютно нищо; **nedostal za to ~ nic** тоѹ не получи за това абсолютно нищо; **to mi ~ nevadí** това изобщо не ми прѣчи; ни най-малко не ми прѣчи; **to ~ neznamená, že...** това изобщо не означава, че...; **to se nás ~ netýká** това ни най-малко не ни тѣка ♦

абсолютно не; свършено не; съвсем не; ни най-малко **3.** изобщо, въобще; собствено, всъщност, в действителност: **jak si to ~ představuješ?** как изобщо си го представяш? как всъщност си го представяш? има ли смисъл това, което правиш? **kam ~ jdeme?** къде собствено отиваме? къде всъщност отиваме? **k čemu to je ~ dobré?** това за какво собствено служи? това за какво всъщност става? това за какво изобщо е пригодно? **4. разг.** изобщо, въобще, всъщност; в края на краищата: **stojí to ~ za tu práci?** това заслужава ли си изобщо всякага този труд? в края на краищата това струва ли си всякага тази работа? **5. в съчет.**

♦ кова, (и) толкоз; (и) край: **a ~, myslí si, co chceš!** в края на крайщата, мисли си, каквото щеш! **a ~, co budeme o tom dál mluvit!** и изобщо, какво има повече да говорим! край, няма какво повече да говорим за това! **je pilná, svědomitá** а ~ тя е усърдна, съвестна и изобщо – свястно момиче е

vůči *предлог с дат. (кому, чему)* 1. спрямо, към, по отношение на (*някого, нещо*): **odpovědnost ~ voličům** отговорност спрямо избиратели; отговорност по отношение на избиратели; **být ohleduplný ~ někomu** внимателен съм към някого, спрямо някого, по отношение на някого 2. спрямо, по отношение на, срещу, против, на (*някого, нещо*): **odolnost ~ chorobám** издръжливост, устойчивост против заболявания/спрямо заболявания/на заболявания **vůčihledě, vůčihledně** *нар. книж.* очевидно, ясно, явно, забележимо, видимо: **jeho síly ~ sláby** силите му видимо намаляваха

vůdce, -е м. 1. вожд, водач, ръководител, лидер, *книж.* водитель, предводител: ~е lidu вожд, лидер на народа; **politický, odborářský** ~е политически, синдикален водач, лидер; ~ové **povstání** водачи, предводители, ръководители на въстание; **duchovní** ~и духовни водачи, водители; духовни пастъри 2. водач: **horský** ~е планински водач; ~е **výpravy** водач на експедиция

vůdcovsk[ý, -á, -é водачески, предводителски, ръководителски, ръководен, лидерски: **~schopnosti** водачески, лидерски, ръководни способности, качества

vůdcovstv[í, -í *sr.* водачество, ръководство, лидерство, *книж.* водителство, предводителство: **ujmout se ~í** поема ръководство, лидерство

vůdčĭ, -ĭ, -ĭ *cp.* 1. vůдещ, рѣководѣн: **~ĭ postavenĭ** рѣководно положѣнѣ; **~ĭ osobnost** vůдеща лѣчност; **~ĭ myšlenka** vůдеща, рѣководна идѣя
2. *рядко* vůдѣчески, шофѣорски: **~ĭ list** *před* свидѣтельство за правоуправлѣнѣ на моторно превѣдно сѣлство: *разг.* шофѣорска кнѣжка

vůdkynĭ, -ĕ *жс.* 1. ръководителка, лидерка, *книж.* водителка, предводителка: ~ĕ **lidu** водителка на народъ; ~ĕ **povstání** водителка, предводителка, ръководителка на въстание 2. жена-водач, водачка: **horská** ~ĕ планинска водачка

vũkol нар. книж. околорѣст; наѣколо: **smích**
zněl ~ смѣх звучѣше околорѣст, наѣколо

vũl, vola *м.* 1. вол: **pár volũ** два вòла; чифт вòлòве: **jet s voly** кàрам, подкàрал сьм вòлòве

◆ **днѣмъ фазей друбъ**
ангарувам, робота на някого; робота, бльскам

намерения **б)** *юрид.* направя нещо, убеден в правилността, в истинността му; **udělat něco ze zlé ~e/ve zlé ~i** направя нещо със злa умисъл; **přes nejlepší ~i** въпреки най-добрите си намерения; **při nejlepší ~i** и при най-добро желание; и при най-добри намерения **6. в съ-
чиноктq** **dbát** **б) не-** ствo; **zlá ~e** неразбира̀телство; **mít spolu (s někým) dobrou ~i** *книж.* рядко живѐем с някого в мiр и любoв, в пълно разбира̀телство, в пълно съгласие; **žít s někým v dobré ~i** *книж.* рядко живѐем с някого в мiр и любoв, в пълно разбира̀телство, в пълно съгласие; **žít s někým ve zlé ~i** *книж.* рядко живѐем с някого в омраза, в неразбира̀телство **7. техн.** хлабина: **~e mezi třecími plochami** хлабина между триещи се повърхности; **~e u pístu** хлабина на бутало; **mít ~i обикн. третол.** (нещо) е хлабаво; **axiální ~e** осова хлабина; **boční ~e** странична хлабина; **garanční ~e** гарантирана хлабина; **nejmenší ~e** най-малка хлабина; **největší ~e** най-голяма хлабина; **montážní ~e** монтажна хлабина; **~e průměru** диаметрална хлабина; **přípustná ~e** допустима хлабина; **radiální ~e** радиална хлабина; **skutečná ~e** действителна хлабина; **ventilová ~e** хлабина на клапан

vulgarit[ə, -y *жс. по-рядко книж.* вулгарност, грубост, просташина: **prostý ~y** лишѐн от вулгарност

vulgarizac[e, -e *жс.* вулгаризация, (прекалѐно) опростяване: **~e skutečnosti** вулгаризация, опростяване на действителността; **vyvarovat se ~e** предпазя се от вулгаризация; избѐгна вулгаризация

vulgarizačn[í, -í, -í (прекалѐно) опростяващ; вулгаризаторски, опростителски, опростѐнчески: **~í tendence** тенденции към вулгаризация; вулгаризаторски тенденции

vulgarizát[or, -ra *м.* вулгаризатор, опростител: **literární ~ři** литературни вулгаризатори, опростители

vulgarizátorsky *нар.* вулгаризаторски, опростителски: **~ zjednodušovat** вулгаризаторски опростявам

vulgarizátorsk[ý, -á, -é вулгаризаторски, опростителски: **~é tendence** тенденции към вулгаризация; вулгаризаторски тенденции

vulgarizm[us, vulgarism[us [-zm-], **-u** *м.* *език.* вулгаризъм: **slovník ~ů** рѐчник на вулгаризмите; **vyhýbat se ~ům** избягвам да употребявам вулгаризми

vulgarizovat, -uji/разг. -uju *несв. (со; -)* **1.** вулгаризирам, напѐлвам с вулгаризми (*нещо*): **~ovat jazyk** вулгаризирам език **2.** вулгари-

зирам, (прекалѐно) опростявам (*нещо*): **~ovat složité otázky** вулгаризирам, опростявам слѐжни въпроси

vulgárně *нар.* **1.** вулгарно, грубо, просташки: **mluvit, vyjadřovat se ~** говоря, изразявам се вулгарно, грубо, просташки **2.** вулгарно, опростѐнчески: **~ vykládat složité pojmy** опростѐнчески обяснявам, излăгам слѐжни понятия

vulgárn[í, -í, -í **1.** вулгарен, груб, просташки: **~í výraz** вулгарен, груб израз; **~í vtip a)** вулгарна, просташка шега **б)** вулгарен, просташки виц, анекдот; **~í člověk** вулгарен, груб човек; **~í výslovnost** вулгарно, грубо, просташко произношение **2.** вулгарен, опростѐн, опростѐнчески: **~í výklad teorie relativity** вулгарно, опростѐнчески излăгане на теорията на относителността; **~í materialismus** *филос.* вулгарен материализъм **3. по-рядко** общоизвестен, всеизвестен, широко разпространѐн, често срѐщан, народен: **~í rčení** общоизвестна, широко разпространѐна поговорка; **~í předsudek** широко разпространѐн, често срѐщан предразсѐдък; **~í latina** *език.* народен латински (език)

vulgárnost, -i *жс.* **1.** вулгарност, грубост, просташина: **~ vyjadřování** вулгарност в начин на изразяване **2.** вулгарност, вулгаризъм: **libovat si ve ~ech** обичам да използвам, да употребявам вулгаризми; **vyhýbat se ~em** избягвам да употребявам вулгаризми

Vulgát[ə, -y *жс.* Вулгата (*латински превод на Библията от IV век*)

vulkán, -u *м. книж. и геол.* вулкан: **podmořský ~** подводен вулкан

vulkanick[ý [-ny-], **-á, -é** вулканичен, вулканически: **pohoří ~ého původu** планина от вулканичен произход

vulkanismus *вж. vulkanizmus*

vulkanit [-ny-], **-u** *м. геол.* вулканит

vulkanizac[e [-ny-], **-e** *жс. техн.* вулканизация: **~e pneumatik** вулканизация на гъми; **~e bez síry** безсърна вулканизация; **dvoustupňová ~e** двустѐпенна вулканизация; **fluidní ~e** вулканизация в кипящ слѐй; **~e párou** парна вулканизация; **plynová ~e** газова вулканизация; **plynulá ~e** непрекъсната вулканизация; **radiační ~e** радиационна вулканизация; **rychlá ~e** бърза вулканизация; **studená ~e** студѐна вулканизация; **tepelná ~e** горѐща вулканизация; **~e v kyselém prostředí** вулканизация в кисела среда; **~e v lisu** прѐсова вулканизация; **~e ve formě** вулканизация във форма

vulkanizačn[í [-ny-], **-í, -í** вулканизационен; който се отнася до вулканизация; вулканизаторски: **~í zařízení** съоръжение за вулка-

vuřtík, -u *м. умал. нăденичка*
vuřtič|ek, -ku *м. умал. нăденичка*
vůstěni [vů-], -í *ср.* 1. вливане, втичане: ~í řeky до моře вливане на рекă в морє 2. в сѣчет. ~í tenkéšo střeva до tluštěho *анат.* преминăване на тѣнкого червѣ в дебѣлото
vůst|it [vů-], *обикн. третол.* -í *св. (kam)* 1. влѣе се, втечѣ (се) (*някъде*): **potok** ~í do řeky потоkъгъ ще се влѣе в рекăта 2. свѣрши, излѣзе. изведѣ (*някъде*): **šachta** ~ila do sklepa шах-тата излѣзе, извѣде, свѣрши в мазѣто
vůst|ovat [vů-], *обикн. третол.* -uje *несв. (kam)* 1. влива се, втича (се) (*някъде*): řeka ~uje do moře рекăта се влива в морєто 2. свѣршва, излиза (*някъде*): **šachta** ~ovala do sklepa шах-тата излизаше, водеше, свѣршваше в мазѣто
vůz, vozu *м.* 1. колă, каруца, талига: **žebřinový** ~ колă, каруца с ритли; **zapřahnut koně** до ~~виправно~~ **hně** se do vozu i do kočáru всѣчко мѡга; за всѣчко ме бива; за всѣчко стăвам; зная двѣ и двѣста; **já o voze, (a) ty o koze** *посоворка а)* аз ти говѡря, ти ми приказваш; еднѡ си баба зная, еднѡ си бає; като си пѣеш, Пенке ле, кой ли те слѣша б) кѣдѣ го чѣкаш, кѣдѣ се пѣка; **je (tak) dobrý za ~ - aby hnůj nepadal razg. neřor.** не гѡ бива за нищо; не стăва за нищо; от негѡ файдă, пѡлза нямă; не мѡже на двѣ магарѣта сенѡта да раздели; **být páté kolo u vozu razg. neřor.** излишен, ненужен сѣм; безгласна буква сѣм; девѣта дѣпка на кавăла сѣм; **je to pěšky jako za vozem razg.** нѣ по врăт, амй по шия; **zapřahat ~ před koně, zapřahat koně za ~ razg. expr.** прăвя нѣщо наѡпаки; вѣрша безсмислени нешă; слăгам каруцата пред конѣте 2. карѣта, екипаж 3. колă, автомобил: **kropicí, střikací** ~ поливăчка, колă-цистѣрна; **obrněný** ~ брониран автомобил; **pohřební** ~ погребăлна колă; катафалка; **protipožární** ~ пожăрна (колă); ~ **první pomoci** автомобил за бърза помѡщ; **sanitní** ~ линѣйка; **stěhovací** ~ транспортна колă; автомобил за прѣвоз (*при пренасяне*); **struskový** ~ шлаковѡз; **tažný** ~ автомобил-влекăч; **terénní** ~ автомобил с повишена проходимѡст 4. *ж.п.* вагѡн: **cisternový** ~ вагѡн-цистѣрна; **čtyřnápravový** ~ четирѡсен вагѡн; **dávkovací** ~ дозиращ вагѡн; **dvounápravový** ~ двусѡсен вагѡн; **chladicí** ~ хладилен вагѡн; **izotermický** ~ изотермичен вагѡн; **jídelní** ~ вагѡн-ресторăнт; **krytý** ~ покрит вагѡн; **lůžkový** ~ спăлен вагѡн; **měřicí** ~ динамометричен вагѡн; **motorový** ~ мѡтри-са; **nákladní** ~ товăрен вагѡн; **osobní** ~ пѣтни-чески вагѡн; **otevřený** ~ открит вагѡн; **pánovný** ~ на struku шлаковѡз; **pánovný** ~ на su-

rové železo чугуновоз; **plošinový** ~ платформ; **poštovní** ~ пощенски вагон; **přímý** ~ директен вагон; **samovýšypný** ~, ~ **se samočinným vykládáním** вагон-самосвал, саморазтоварващ се вагон; **sanitní** ~ санитарен вагон; **služební** ~ служебен вагон; **spací** ~ вагон-кушет; **šestínápravový** ~ шестосен вагон; **širokorozchodný** ~ широколинен вагон; **tramvajový** ~ трамваен вагон; **třínápravový** ~ триосен вагон; **úzkokolejový** ~ теснолинен вагон; **velkoprostorový** ~ тежкотоварен вагон; **výšypný** ~ хопер; саморазтоварващ се вагон, вагон-самосвал; **zavazadlový** ~ багажен вагон; **železniční** ~ железопътен вагон; **výklopník železničních vozů** вагонообръщач **5.** вагонетка: **výklopný** ~ руднична вагонетка **6.** техн. валеж: ~ **psacího stroje** валеж на пишеща машина **7.** в съчет. **Malý** ~ астр. Колата; Малката меча; **Velký** ~ астр. Колата; Голямата меча

vy местоим. **1.** вие: ~ **dva jste tam nebyli** вие двамата ви нямаше там; вие двамата не бяхте там; **co je u vás nového?** какво ново при вас? **s vámi nechci mít nic společného** с вас не искам да си имам нищо общо; **mám k vám (takovou) prosbu** имам към вас (една) молба **2.** също и **Vy** вие (форма за учтивост): ~ **byste to pro nás neudělal?** вие не бихте ли го направили за нас? **3.** обикн. в съчет. със зват. вие: ~ **darebáci!** експр. ах, вие, негодници (такива)! негодници с негодници (такива)! **4.** само дат. **Vám** експр. да ви кажа; да знаете (само) (за привличане на вниманието на слушателя, на слушателите): **to vám byla legrace!** да знаете само какъв майтап падна! леле, какъв майтап падна!

vyabstrahovat, -uji/разг. -uju св. (со) абстрахирам; извлекъ (нещо); полъча (нещо) по абстрактен път, чрез абстракция: ~ **ovat zákonitosti jazykového vývoje** извлекъ чрез абстракция закономерности на езиково развитие

vyakčňit, -ím св. (кого – вин.) истор. разг. и жарг. изключъ, освободъ, отстранъ, уволня (някого): ~ **it funkcionáře** изключъ функционър; ~ **it úředníka** уволня чиновник

vyargumentovat, -uji/разг. -uju св. (со) аргументирам, подкрепя (нещо) с аргумент(и): **odbory se snaží ~ovat zvýšení platů** синдикатите се опитват да аргументират увеличаването, повишаването на заплатите

vyasfaltovat, -uji/разг. -uju св. (со) асфалтирам; залъа с асфалт (нещо): ~ **ovat parkoviště** асфалтирам паркинг

vybádat, -ám св. (со) откривъ, издиря, изследвам, проуча (нещо): **ne~al nic nového** той не откри нищо ново

vybafnout, -nu св. **1.** обикн. третол. **-ne** (на кого) изджафка, излае (за куче): **u vchodu na nás ~l pes** до входа срещу нас изджафка куче **2.** (на кого) експр. изляа (срещу някого) (неочаквано, за да го стресна) (за човек): **z úkrytu za sloupem na tátu ~(nu)l** от прикритието си зад стълба той изляа срещу баща си (за да го стресне) **3.** (на кого) експр. сфна се, скърам се, подвикна лошо (на някого) (за човек): **zle ~nout na kluky** скърам се грубо, подвикна лошо на момчета

vybájit, -ím св. **1.** (со) измисля, съчиня, издъм, сътворя (с въображение) (нещо): ~ **it příběh** съчиня, измисля случка **2.** също и **vybájit si, -ím si** (со, кого) експр. измисля (си), изфан-тазирам (си), съчиня (си) (нещо, някого); ~ **ili si celý román o těch dvou** тѣ си съчиниха цял роман за онѣя двамата

vybalený, -á, -é **1.** разопакован, развит, разгънат **2.** разповит

vybalit, -ím св. **1.** (со) разопаковам, развивъ, разгъна (нещо): ~ **it nákup** разопаковам покупки; **nemám ještě ~eno** още не съм си разопаковал нищо; ~ **it dělo** (право в очите) на някого **2.** (кого – вин.) развивъ (обикн. дете): ~ **it dítě z plenek** развивъ детѣ от пеленѣ

vybalovat, -uji/разг. -uju несов. (со) разопаковам, развивам, разгъвам (нещо)

vybarvený, -á, -é **1.** текст. оцветяване; разцветка, десен **2.** бот. зоол. окраска: **zimní ~í hranostaje** зимна окраска на хермелин

vybarvený, -á, -é боядисан, оцветѣн, обáгрѣн **vybarvit, -ím** св. (со) оцветя, обáгря, боядисам (нещо): ~ **it výkres** оцветя чертѣж

vybarvit se I, -ím se св. **1.** обикн. третол. **-í se** оцветѣ се, обáгри се, боядиса се (за предмет): **látka se dobře ~ila** платът се боядиса хубаво **2.** обáгри се (за растение): **na podzim se listí krásně ~ilo** през есентá листáта се обáгриха красиво **3.** обикн. третол. **-í se** придобѣе ярко, брачно оперѣние (за птица): **papoušek se ~il** папагалът придобѣ брачно оперѣние **4.** експр. покажа истинското си лицѣ; покажа си рогцáта (за човек): **ten se už ~il** той вѣче показа истинското си лицѣ

vybarvit se II, -ím se св. експр. **1.** изясни се, оправи се (за времето): **až se počasí ~í** като се оправи времето **2.** прен. изясни се, стана ясно, оправи се: **všechno se ~í** всѣчко ще се изясни, ще се оправи

vybarvovat, -uji/разг. -uju несов. (со) оцветявам, обáграм, боядисвам (нещо)

vybarvovat se I, -uji se/разг. -uju se несов. **1.** обикн. третол. **-uje se** оцветява се, боя-

дйса се (за предмет) **2.** обикн. третол. - **uje se** обагря се (за растение) **3.** обикн. третол. - **uje se** придобива ярко, брачно оперение (за птица) **4.** експр. показвам истинското си лице; показвам си рогцата (за човек)

vybarv|ovat se II, обикн. третол. - **uje se** нескв. експр. **1.** изяснява се, оправя се (за времето) **2.** прен. изяснява се, става ясно, оправя се

vybásn|it, -ím св. **1.** (со, кохо) сътворя, претворя в поетична форма; предам поетически (нещо, някого): **~it tesknost** предам, пресътворя тъгата в поетична форма **2.** също и **vybásn|it si, -ím si** (со, кохо) измисля (си), съчиня (си), изфантазирам (си) (нещо, някого): **něco si ~í a myslí, že mu uvěříme** измисли си нещо и смята, че ще му повярваме

vybav|a, -y ж. **1.** чейз, прикя: **koupit si půl tuctu ubrusů do ~y** купя си половин дузина покривки за чейз **2.** екипиране, екипировка: **~a výzkumné výpravy** екипировка на изследователска експедиция **3.** оборудване, съоръжаване: **~a laboratoře nejmodernějšími přístroji** оборудване на лаборатория с най-модерна апаратура

vybaven|í, -í ср. **1.** екипиране, екипировка: **~í vlaku** ж.п. екипиране на влак; **~í záchranné horolezecké výpravy** екипиране на спасителна алпинистка експедиция **2.** спец. оборудване, съоръжаване; помощни средства; снаряжение; съоръжение, устройство; уреджане, осигуряване: **aplikační programové ~í** програмни приложни средства; **lesní ~í** лесоустройство; **~í lodi** корабоснаряжение; **mikroprogramové ~í** микропрограмни средства; **programové ~í počítače** средства за програмиране на компютър; **vstupní, výstupní technické ~í** входно, изходно съоръжение; **technické ~í** техническо оборудване **3.** снабдяване, обзавеждане: **~í nové vybudovaného sídliště** построяване на магазини, на училища, на здравни и културни заведения в нов жилищен комплекс **4.** обзавеждане: **~í koupelny** обзавеждане на баня **5.** уреджане: **~í nutných formalit** уреджане на необходимите формалности **6.** издействие, изходатайстване: **~í povolení na stavbu** издействие на разрешение за строеж

vybavenost, -i ж. снабденост, обзаведеност

výbavič|ka, -y ж. **1.** умал. чейзче, прикя **2.** обикн. в съчет. **kojenecká, dětská ~a** бибешки, детски комплект (бельо)

vybav|it, -ím св. **1.** (кохо, со čím) екипирам (някого, нещо с нещо): **~it mužstvo novou výstrojí** екипирам отбър с нови екипи **2.** (кохо, со čím) оборудвам (някого, нещо с нещо): **~it laboratoř nejnovějšími přístroji** оборудвам

лаборатория с най-нова апаратура **3.** (кохо, со čím) снабдя (някого, нещо с нещо): **~it podniky základními prostředky** снабдя предприятия с основни средства **4.** (кохо, со čím) обзаведа (някого, нещо с нещо): **moderně ~it byt** обзаведа модерно апартамент **5.** (кохо – вин.) дам чейз, прикя (на някого): **~it dceru** дам чейз на дъщеря си **6.** (коти со) събужда, съживя (нещо) в (нечия) памет, накарвам (някого) да си спомни (за нещо): **píseň mu ~ila vzpomínku** песента съживя в паметта му спомен

vybav|it se, -ím se св. (коти) изникна, изплувам в (нечия) памет, в (нечие) съзнание: **náhle se mu ~ila minulost** внезапно в паметта му изплува миналото

vybav|it si, -ím si св. (кохо, со) възпроизведа, събужда, извиквам, съживя в паметта си (някого, нещо); сета се, спомня си (за някого, за нещо): **sotva si už ~ím její podobu** едва ли вече ще се сета как изглежда(ше) тя

výbavn|é, -ého ср. **1.** парична сума, давана при командировка в чужбина; командировъчни: **nárok na ~é** право на командировъчни **2.** парй, давани като зестра

vybav|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (кохо, со čím) екипирам (някого, нещо с нещо) **2.** (кохо, со čím) оборудвам (някого, нещо с нещо) **3.** (кохо, со čím) снабдявам (някого, нещо с нещо) **4.** (кохо, со čím) обзавеждам (някого, нещо с нещо) **5.** (кохо – вин.) давам чейз, прикя (на някого) **6.** (коти со) събуждам, съживявам (нещо) в (нечия) памет; карам (някого) да си спомни (за нещо)

vybav|ovat se I, -uji se/разг. -uju se нескв. (коти) изниквам, изплувам в (нечия) памет, в (нечие) съзнание

vybav|ovat se II, -uji se/разг. -uju se нескв. **1.** (s kým) (дълго) разговарям, приказвам си, бърбля си (с някого): **v krámě pospíchají a pak se na rohu hodinu ~ují** в магазин бързат, а пък после цял час си бърбят на ъгъла **2.** (s kým; s kým o čem) разprávям се, занимавам се (с някого; с някого за нещо): **proč se s ním vůbec ~uješ?** защо изобщо се разprávаш, занимаваш с него? **nebudu se s vámi o tom ~ovat** няма да се разprávям с вас за това

vybav|ovat si, -uji si/разг. -uju si нескв. (кохо, со) възпроизвеждам, събуждам, извиквам, съживявам в паметта си (някого, нещо); сещам се, спомням си (за някого, за нещо)

výběh, -u м. мера, пасаище: **~ pro telata** пасаище за телета

vyběhán|í, -í ср. техн. износване: **brusné ~í** абразивно износване

vyběh|at, -ám св. 1. (*kotlu co*) спечеля, докарвам, донеса (*на някого нещо*) с бягане; **kůň, který ~al svému majiteli statisíce** кон, който донесе на собственика си стотици хиляди 2. (*co*) сваля, смъкна (с тичане, с ходене) (*нещо*): **co jsi v zimě přibrala na váze, v létě ~áš** килограмите, с който си наддала през зимата, през лятото ще ги смъкнеш 3. (*kotlu co*) *експр.* издействам, изходатайствам, уредя (*на някого нещо*) (с много тичане): **~al synovi povolení na stavbu** с много ходене той издейства на синя си разрешение за строеж

vyběh|at se, -ám se св. 1. натичам се: **děti se ~aly na čerstvém vzduchu** децата се натичаха на чист въздух 2. изхабя се, износя се: **ložiska se ~ala** лагерите се изхабиха

vyběháv|at, -ám нескв. (*kotlu co*) издействам, изходатайствам, уреждам (*на някого нещо*) (с много тичане)

vyběh|nout, -nu св. 1. (*kam*) изтичам, изскоча (*някъде*): **~l na ulici** той изтича на улицата 2. (*kudy*) изтичам (*през някъде*): **~l po schodech** той изтича по стълбището (нагоре) 3. (*odkud*) изтичам, изскоча (*отнякъде*): **~l z domu v pyžamu** той изтича, изскочи от къщи по пижама 4. (*odkud*) започна да бягам; стартирам (*отнякъде*): **závodník ~l ze startu pozdě** състезателят стартира късно 5. *обикн.* *третол.* **~ne** *експр.* изкипи, изтече, претече (*за течност*): **hlídej mléko, ať ti ne~ne** пазй млякото да не ти изкипи 6. (*s kým*) *разг. експр.* изхвърля, изгоня, изрита (*някого*): **jen aby s tebou ne~l** той само да не те изхвърли

výběr, -u м. 1. избор, избиране *и спец.*: **mít velký, malý** ~ имама голям, малък избор; **~ adresy** избор на адрес; **indukční** ~ индуктивно избиране; **kódový** ~ кодово избиране; **náhodný** ~ случаен избор; **skupinový** ~ групово избиране 2. подбор, селекция: **přísný ~ kádrů** строг подбор на кадри; **přirozený, umělý** ~ биол. естествен, изкуствен подбор; **~ stromů** *сел. стоп.* подбор на дървета; **~ slov (pro slovník)** *език.* подбор на думи (за речник) 3. асортимент: **bohatý ~ zboží** богат асортимент на стоки 4. избрани литературни произведения: **~ básní** избрани стихотворения; **~ z díla** избрани творби, съчинения

výběrčí I, -ího м. 1. *истор.* бирник: **~í daní** бирник 2. инкасатор: **~í poplatků, příspěvků** инкасатор

výběrčí II, -í жс. инкасатор(ка)

výběrov|ý, -á, -é 1. избран, първокласен, висококачествен, първокачествен, екстра качество 2. факултативен, незадължителен; който е по избор: **~á přednáška** лекция по

избор; специален курс 3. който е с конкурс, с приемен изпит: **~á škola** училище с приемен изпит

vyběsn|it se, -ím se св. навилнел се, налудувам се: **vítr se ~il** вятърът се навилнел

vybeton|ovat, -uji/разг. -uju св. (*co*) бетонiram, залей с бетон (*нещо*): **~ovat chodník** бетонiram тротоар

výběž|ek, -ku м. 1. издатина, издатък, йвица: **~ek skály** скална издатина; **úzký ~ek pevniny** тясна йвица суша (*вдадена в море*) 2. израстък: **~ek kosti** израстък на кост; **červovitý ~ek slepého střeva** *анат.* апендикс 3. *бот.* израстък, издънка, филиз, фиданка

vybič|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (*co*) раздразня, разстроа (до крайна степен, до краен предел) (*нещо*): **~ovat nervy dlouhým bděním** раздразня, разстроа нервите си с продължително будване, безсъние; **~ovat vášně** раздразня, развихря страсти 2. (*co*) събуда, предизвикам (*нечие внимание*) 3. (*koho k čemu*) заставя, принудя, накарвам (*някого да извърши нещо*): **~ovat žáky k poslušnosti** заставя ученици да слушат; **~ovat sportovce k nejvyšším výkonům** накарвам спортисти да покажат най-високи постижения, да постигнат най-високи резултати

vybič|ovat se, -uji se/разг. -uju se св. (*k čemu*) с върховно усилие се накарвам, принудя се, заставя се, наложя си (*да извърши нещо*): **~oval se ke slušnosti** той си наложил да се държи прилично

vybídk|a, -y жс. подкана, подканване: **naléhavá ~a** настойчива подкана

výbid|nout, -nu св. (*koho – вин. k čemu*) 1. подканя (*някого към нещо*): **~nout demonstranty, aby se rozešli** подканя демонстранти да се разпръснат 2. поканя (*някого на нещо, за нещо*): **~nout dívku k tanci** поканя девойка на танц 3. призова (*някого към нещо*): **~nout místní obyvatele k bdělosti** призова местното население към бдителност

vybídnut|í, -í ср. 1. подканване, подкана: **naléhavé ~í k rozchodu** настойчиво подканване за разотиване 2. поканване, покана: **~í k tanci** покана за танц 3. призив: **~í k bdělosti** призив към бдителност

vybíh|at, -ám нескв. 1. (*kam*) изтичам, изскачам (*някъде*) 2. (*kudy*) изтичам (*през някъде*) 3. (*odkud*) изтичам, изскачам (*отнякъде*) 4. издавам се, стърча, вдавам се, навлизам: **skála ~á do moře** скалата се вдава в морето 5. (*odkud*) излизам (*от някъде*): **paprsky ~ají ze středu** лъчите излизат от центъра

vybíjen|a, -é жс. *физкулт.* народна топка

vybíječ, -e м. *електр.* отводител, разрядник

vybíjen|í, -í *ср. электр.* изпразване, изтощаване, разреждане: **~í akumulátoru** разреждане на акумулатор; **~í kondenzátoru** разреждане на кондензатор

vybíjet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* 1. (*koho – вин.*) избивам, изтрѣбвам, изтрѣпвам, изпотрѣпвам (*някого*): **~et zvěř, dobytek** избивам дивеч, добитък 2. (*со*) избивам, разбивам, изпочупвам (*нещо*): **~et okna** избивам, изпочупвам прозорци 3. (*со*) изпразвам (*противопол.* зареждам) (*нещо*): **~et pušku** изпразвам пушка; **~et akumulátor** изпразвам акумулатор 4. (*со*) *експр.* изразходвам (*нещо*): **~et svou sílu, energii** изразходвам силата си, енергията

♦ избивам яда си, злѣбата си на някого

vybíjet se, обикн. третол. -í se, 3. мн. -ejí se/-í se *несв.* 1. изпразва се, изтощава се; разрежда се (*за батерия, за акумулатор и под.*) 2. изразходва се (*за енергия*)

vybíjit, -ím *св. (со)* 1. белѣсам, варѣсам; измажа (*с vār*) (*помещение и под.*): **~it sklep vápnem** измажа мазе с вār 2. избѣля (*бѣльо и под.*): **~it prádlo** избѣля бѣльо 3. *разг. експр.* ограбѣя, окрада, оплячкасам (*нещо*): **~it krám** ограбѣя магазин; остава в магазин гѣли стѣни

vybírán|í, -í *ср.* 1. избѣране, избор 2. подбѣране, подбор 3. иззѣмване, изпразване 4. събѣране 5. тѣглѣне, изтѣглѣне 6. взѣмане

vybírat, -ám *несв.* 1. *също и vybír|at si, -ám si* (*со, koho*) избѣрам (*си*) (*нещо, някого*): **~at (si) látku na šaty** избѣрам (*си*) плът за рѣкля; **~at (si) nevěstu** избѣрам (*си*) бѣлка 2. (*со; со z čeho*) иззѣждам, вадѣя, взѣмам, събѣрам (*нещо отнякъде*): **~at vejce z hnízd** събѣрам, взѣмам яйцѣ от гнездѣ; **~at dopisy ze schránky** събѣрам, взѣмам, вадѣя писмѣ от пощенска кутѣя; **~at z rány střípky skla** вадѣя, иззѣждам от рѣна парчѣнца стѣклѣ 3. (*со; со z čeho*) изгрѣбвам (*нещо отнякъде*): **~at popel z kamen** изгрѣбвам пѣпел от пѣчка 4. (*со; со z čeho*) отдѣлям, махам, трѣбѣя, чѣстя (*нещо от нецо*): **~at z čočky kamínky** трѣбѣя, махам камъчета от лѣща 5. (*со*) изпразвам (*нещо*), лишѣвам (*нещо*) от съдържѣние: **~at poštovní schránku** изпразвам пощенска кутѣя; **~at kamna** изпразвам, изчѣйствам пѣчка 6. (*со*) издѣлбѣвам (*нещо*); правѣя (*нещо*) пѣ-дѣлбѣко: **~at řečiště** издѣлбѣвам рѣчно корѣто 7. (*со, со od koho*) събѣрам (*нещо от някого*): **~at členské příspěvky** събѣрам члѣнски внѣс; **~at od žáků po koruně** събѣрам от ученици по една крѣна; **~alo se na postižené povodní** събѣраха се пѣмощи за пострадали от наводнѣние 8. *също и vybír|at si, -ám si* (*со*) тѣгля

(*си*), изтѣглям (*си*), взѣмам (*си*) (*нещо*): **~at vklad** тѣгля влѣг; **~at si dovolenou** взѣмам си ѣтпуск 9. (*со*) взѣмам (*както трѣбва*) (*завѣй и под.*): **~at zatačku** взѣмам завѣй (*както трѣбва*) 10. (*со*) *разг. експр.* ограбѣвам, опустошавам (*нещо*): **~at pouze klenotnictví** ограбѣвам сѣмо бижутѣрски магазини 11. *само* **vybírat si, -ám si** (*v čem*) придѣрчив съм (*в нецо, към нецо*): **~at si v jídle** придѣрчив съм в ѣденето **vybírat se, безл. -á se** *несв.* оправѣя се, прояснява се, изяснява се (*за времето*): **už se ~á** времето вѣче се оправѣя, прояснява

vybíravost, -i *ж.* придѣрчивост, капризност, претенциѣзност: **~v jídle** придѣрчивост в ѣденето **vybírav|ý, -á, -é** придѣрчив, капризен, претенциѣзен: **~á zákaznice** придѣрчива клиѣнтка; **není zrovna ~ý ve slovech** тѣй много-много не си подбѣра дѣумите

vybí|it, -uji/разг. -iju *св.* 1. (*koho – вин.*) избѣя, изтрѣбѣя, изтрѣпѣя, изпотрѣпѣя (*някого*): **~it mouchy, komáry** избѣя мухи, комѣри 2. (*со*) избѣя, разбѣя, изкѣртя (*нещо*): **~it dveře** избѣя вратѣ 3. (*со*) изпразня (*противопол.* зарѣдѣя) (*нещо*): **~it pušku** изпразня пушка; **~it akumulátor** изпразня акумулатор 4. (*со*) *експр.* изразходвам (*нещо*): **~it svou sílu, energii** изразходвам силата си, енергията

vybí|it se, обикн. третол. -bije se *св.* 1. изпразни се, изтощи се (*за батерия, за акумулатор*) 2. изразходва се (*за енергия*)

vybízet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* 1. (*koho – вин. k čemu*) подкѣнвам, прикѣнвам (*някого към нецо*): **~et demonstranty k rozchodu** подкѣнвам демонстранти да се разпрѣснат 2. (*koho – вин. k čemu*) кѣня, покѣнвам (*някого на нецо, за нецо*): **~et k tanci** кѣня за танц 3. (*koho – вин. k čemu*) призовѣвам (*някого към нецо*): **~et obyvatelstvo k bdělosti** призовѣвам населѣнието към бдѣлност

vybledl|ý, -á, -é 1. изблѣднѣл, изблѣял: **~é barvy** изблѣднѣли бой; **~á košile** изблѣяла рѣза; **~é vzpomínky** *прен.* изблѣднѣли спѣмѣни 2. изрусѣл: **vlasý ~é od slunce** косѣй, изрусѣли от слѣнцето

vybled|nout, обикн. третол. -ne *св.* 1. изблѣднѣе, изблѣе: **barvy stárim ~ly** бойте изблѣднѣха с времето; **košile praním ~la** рѣзата изблѣя от прѣнѣ; **vzpomínky časem ~ly** *прен.* с времето спѣмѣните изблѣднѣха 2. изрусѣе (*обикн. за коса*): **vlasý jí od slunce ~ly** от слѣнцето косѣте ѣ изрусѣха, бѣха изрусѣли **vyblekot|at, -ám** *св. (со)* *разг. експр.* избрѣщѣлѣва, издрѣнкам, изломѣта, изплѣща, из-

търся (нещо): **~at pár nesrozumitelných slov** изломът няколко неразбираеми думи
vybočení|í, -í *ср.* отклонение, отбйване: **~í z cesty** отклонение, отбйване от пътя
vyboč|it, -ím *св. (odkud, kam)* отклоня се, отбй се, завйя, изляза (отнякъде, някъде): **~it z cesty** отклоня се, отбй се от път; **~it doleva** отбй се вляво, завйя наляво; **ne~il z mezi slušnosti** *прен.* той не излезе от границите на приличията; **~it z obvyklých kolejí** *прен.* изляза от релсите на ежедневието
vyboč|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (odkud, kam)* отклонявам се, отбйвам се, завйвам, излизам (отнякъде, някъде)
vybod|nout, -nu *св. (co)* избодя, извадя (нещо): **~nout oko** избодя, извадя око
vybod|nout se, -nu se *св. (na koho, na co)* *разг. експр.* зарежа (някого, нещо); плъа (на някого, на нещо): **~nout se na všechny, na všechno** зарежа всички, всичко; плъа на всички, на всичко
výboj, -e *м. 1. електр.* изпразване (на натрупана енергия, сила): **elektrický** ~ електрическо изпразване; **bleskový** ~ мълния; **jiskrový** ~ йскрово изпразване **2. воен.** експанзия, агресия, нашествие, нападение: **územní ~e** нашествия в чужда територия; **politika ~ů** експанзионистична, агресивна политика; политика на агресия, на експанзия **3. завоевание, постижение: vědecký, umělecký** ~ завоевание, постижение в областта на науката, на изкуството
výbojk|a, -u *ж. електр.* йонен газоразреден прибор; изпразнител, газотрон; газоразредна лампа: **luminiscenční ~a** луминисцентна лампа
výbojkov|ý, -á, -é *електр.* който се отнася до газоразредна лампа: **~é osvětlení** осветление с газоразредни лампи
výbojně *нар. 1.* войнствено, бойко, енергично **2.** експанзионистично, агресивно, нападателно
výbojnost, -i *ж. 1.* войственост, бойкост, енергичност **2.** експанзионизъм, агресивност, нападателност
výbojn|ý, -á, -é **1.** войнствен, енергичен: **~ý duch** войнствен дух; **~á povaha** войнствена, енергична натура **2.** експанзионистичен, агресивен, нападателен: **~ý stát** експанзионистична, агресивна държава; **~á válka** нападателна война
vyboj|ovat, -uji/разг. -uju *св. (co)* **1.** извоювам (нещо): **~ovat svobodu** извоювам свобода; **~ovat si uznání** *възвр.* извоювам си признание **2.** спечеля (нещо); спечеля победа (в нещо): **~ovat bitvu, utkání** проведе и завърша с победа битка, спортна среща
vybojováv|at, -ám *несв. (co)* **1.** извоювам (нещо) **2.** спечелвам (нещо); спечелвам победа (в нещо)
vybombardovan|ý, -á, -é **1.** бомбардиран; раз-

рушен, унищожен от бомбардировки: **~é město** бомбардиран, разрушен от бомбардировки град **2.** бомбардиран; останал без подслон след бомбардировка: **~í obyvatelé města** хора, останали без подслон след разрушаването на града от бомбардировки
vybombard|ovat, -uji/разг. -uju *св. 1. (co)* бомбардирам; разруша, унищожа (нещо) с бомби, с бомбардировки: **~ovat město** бомбардирам, разруша град **2. (koho – вин.)** бомбардирам; остава без подслон, лиша от подслон (някого) като го бомбардирам: **~ovat obyvatele města** бомбардирам, остава жители на град без подслон
výbor, -u *м. 1.* комитет: **přípravný** ~ подготвителен комитет; **stávkový** ~ стачен комитет; **stranický** ~ партийен комитет; **ústřední** ~ централен комитет **2.** съвет: **národní** ~ по-рано народен съвет **3.** подбор, антология: **~ z české poezie** антология на чешката поезия
výborn|á, -é *ж. учил.* отличен; отлична оценка: **odpověď na ~ou** отговор за отличен; **dostat ~ou** получа отличен
výborně **I** *нар.* отлично, превъзходно, прекрасно, знаменито: **byl ~ připraven** беше отлично подготвен
výborně **II** *част.* браво, отлично (за одобрение, за похвала): **no ~!** (è) браво! отлично!
výborn|ý, -á, -é отличен, прекрасен, превъзходен, знаменит: **~ý žák** отличен ученик; **~á nálada** отлично настроение; **~é jídlo** превъзходно ядене
výborovk|a, -u *ж. разг.* заседание на комитет, на бюро: **svolat stranickou ~u** свикам заседание на партийен комитет, на партийно бюро
výborov|ý, -á, -é комитетски; който се отнася до комитет, до бюро: **~á schůze** заседание на комитет, на бюро
vybouch|at, -ám *св. (co)* **1.** изтупам (нещо): **~at koberec** изтупам килим **2. експр.** (последователно) изгърмя, изстрелям (нещо): **~at všechny patrony** изгърмя всички патрони
vybouchnout *вж. vybuchnout*
vyboulen|í, -í *ср.* издутост, изпъкналост, измътнатост, измътване, деформация: **~í nosníku** *строит.* деформация на трегер
vyboulen|ý, -á, -é **1.** в съчет. **~é oči** опулени очи **2.** издут, изпъкнал: **~é čelo** изпъкнало чело; **~á kolena** издүти коленя (на панталони)
vyboul|it, -ím *св. в съчет.* **~it oči** изпүля, опүля очи
vyboul|it se, обикн. третол. -í se *св. 1.* в съчет. **oči se mu (úžasem) ~ily** очите му се опүлиха (от изумление); той се опүли (от изумление)

2. издъе се, изкривѣ се, измѣтне се, изкоръби се: **plachta se větrem ~ila** корабното платно се издъ от вѣтъра; **parketová podlaha se ~ila** паркѣтът се изкоръби

vybour|at, -ám св. (со) 1. съборя (нещо): **~at starou zed'** съборя старата стена 2. пробия (нещо): **~at ve zdi otvor pro dveře** пробия в стената отвор за вратата

vybourn|at, -ám нескв. (со) 1. събарям (нещо) 2. пробивам (нещо)

vybourn|it se, -ím se св. 1. излѣя си ядъ, гневъ си: **~í se a bude klid** ще си излѣе гневъ и ще се усмири, ще настъпи спокойствие 2. навилнѣя се, набеснѣя се, налудувам се: **děti se musí ~it** децата трябва да се набеснѣят, да се налудуват

vybox|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (со) спорт. публ. боксирам се (някъде); изиграя (обикн. боксова среща), участвам (обикн. в боксова среща): **~ovat desítky utkání** изиграя десѣтки боксови срѣщи 2. (со) спорт. публ. спечѣля (нещо) като боксьор, боксирайки се: **~ovat mistrovský titul** спечѣля шампионска тѣгла по бокс; **~ovat si místo ve frontě** прен. експр. с блѣскане, с лѣкти си осигуря място на опашка 3. (кого – вин.) експр. с (боксови) удари, с блѣскане изгоня, разкарам (някого); изблѣскам (някого): **~oval mě ze dveří** той ме изблѣска през вратата

vybran|á, -é ж. в съчет. **dát (někomu) na ~ou** дам, предостава (на някого) възможност за избор: **mít na ~ou** ймам възможност за избор; **nemít na ~ou** нямам (дръг) избор

vybraně нар. изискано, изящно, изтънчено: **oblékat se ~** обличам се изискано

vybrán|í, -í ср. 1. избор, избирание 2. изваждане, вземане, събиране 3. изгрѣбване, изчистване 4. отдѣляне, изтрѣбване, изчистване 5. изпразване, иззѣмване 6. издълбаване 7. събиране 8. спец. подборка, нут

vybranost, -i ж. изисканост, изящност, изтънченост: **~ v chování** изисканост в обнѣските; **~ oděvu** изисканост на облеклото

vybran|ý, -á, -é 1. избран, отбран, подбран 2. сбѣрен: **~é mužstvo** сбѣрна команда 3. изискан, изящен, изтънчен: **~ý vkus** изискан, изтънчен вкус

vy|brat, -beru св. 1. също и **vy|brat si, -beru si** (со, кого) избира (си) (нещо, някого): **~brat (si) látku na šaty** избира (си) платъ за рѣкля; **~brat (si) nevěstu** избира (си) бѣлка 2. (со; со з чѣго) извадя, взема, съберъ (нещо от нещо): **~brat vejce z hnízda** взема, съберъ яйца от гнездо; **~brat dopisy ze schránky** извадя, взема, съберъ писма от пощенска кутѣя; **~brat z rány střípky skla** извадя от рана парченца

стъклѣ 3. (со; со з чѣго) изгрѣбъ (нещо от нещо): **~brat popel z kamen** изгрѣбъ пѣпел от пѣчка 4. (со; со з чѣго) отдѣля, махна, изтрѣбя, изчѣйся (нещо от нещо): **~brat z čocky kamínky** изтрѣбя, издѣля камъчета от лѣща 5. (со) изпразня (нещо); лишъ (нещо) от съдържание: **~brat poštovní schránku** изпразня пощенска кутѣя; **~brat kamna** изпразня, изчѣйся пѣчка 6. (со) издълбъя, направа (нещо) пѣ-дълбѣко: **~brat řečiště** издълбъя рѣчно корѣто 7. (со, со od koho) съберъ (нещо от някого): **~brat členské příspěvky** съберъ члѣнски внѣс; **~brat od žáků po koruně** съберъ от ученици по (една) крѣна; **~bralo se na postižené povodní** страд. безл. събраха се пѣмощи за пострадали от наводнение 8. също и **vy|brat si, -beru si** (со) изтѣгля (си), взема (си) (нещо): **~brat vklad** изтѣгля влѣг; **~brat si dovolenou** взема си ѣтпуск 9. (со) взема (както трябва) (завѣй): **~brat zatáčku** взема завѣй (както трябва) 10. (со) разг. експр. огрѣбя, опрѣзня, опустошъ (нещо): **~brat kasu** огрѣбя каса

vy|brat se, безл. -bere se св. изясни се, проясни се, опрѣви се (за времето): **k večeru se to ~bralo** надвечер времето се опрѣви, изясни се

vybrebtat, vybrebtnout вж. **vybreptat, vybreptnout**

vybreč|et, -ím св. (кому со) с плач, със сълзѣи, с хлѣнчене измѣля, издѣйствам, уредя (на някого нещо): **matka mu to místo ~ela** майка му с плач и хлѣнчене му издѣйства това място

vybreč|et se, -ím se св. изплача се, наплача се: **necht ji, ať se ~í** оставѣй я да се наплача

vybrept|at, -ám, vybrept|nout, -nu св. (со; –) експр. издрѣнкам, кажа (нещо) непредпазливо, бѣз да йскам; изпѣсна се да кажа (нещо): **~al, co neměl** той издрѣнка, каквѣто не трябваше

vybrouš|it, -ím св. (со) 1. натѣча, направа (нещо) ѣстро: **~it ostří nože** натѣча ѣстриѣ на нѣж 2. шлифѣвам (нещо): **~it na skle ornament** шлифѣвам орнаментъ върху стъклѣ 3. книж. шлифѣвам, усвѣршенствам (нещо); направа (нещо) изискано, изящно, изтънчено: **~it jazyk, sloh** шлифѣвам, усвѣршенствам ѣзык, стил

vybroušeně нар. изтънчено, изискано: **mluvit ~** говорѣя изтънчено

vybroušenost, -i ж. изтънченост, изисканост, съвършенство: **~ slohu** съвършенство на стѣла

vybroušen|ý, -á, -é 1. шлифѣван: **~ý drahokam** шлифѣван скъпоцѣнен камък 2. изтънчен, изискан, шлифѣван, съвършен: **~ý vkus** изтънчен вкус

výbrus, -u м. *спец.* **1.** шлиф **2.** шлифована повърхност **3.** шлифовка

vybrusl|it, -ím св. (z čeho) разг. *експр.* изляза, измъкна се (от неприятна ситуация): **jsem zvědav, jak z toho ~í** любопитен съм как ли ще се измъкне от тази история

výbrusn|ý, **výbrusov|ý**, -á, -é пилингов; който се отнася до пилинг; който е предназначен за пилинг: **~ý krém** крем за пилинг; **~ý účinek** пилингов ефект

vybruš|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) *книж.* шлифовам, усъвършенствам (нещо); правя (нещо) изтънчено, изискано, изящно

vybřed|at, -ám неск. (z čeho) измъквам се, отървавам се (от нещо); изгъзвам (нещо)

vybřed|nout, -nu св. (z čeho) измъкна се, отърва се (от нещо); изгъзя (нещо): **~nout z nesnázi** измъкна се от затруднения; **~nout z dluhů** отърва се от дългове, изгъзя дългове

vybubn|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) **1.** обявя, съобщя (нещо) чрез бие на барабан **2.** *експр.* разглася, разтръбя, раздрънкам (нещо): **~ovat novinu po městě** разтръбя новина из града

vybudován|í, -í ср. изграждане, построяване

vybudovan|ý, -á, -é изграден, построен

vybud|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) изградя, построя (нещо): **~ovat nové sídliště** построя нов жилищен комплекс; **~ovat moderní síť obchodů** изградя модерна търговска мрежа

výbuch, -u м. **1.** експлозия, избухване, взрив, взривяване: **atomový** ~ атомен взрив; **chemický** ~ химичен взрив; **jaderný** ~ ядрен взрив; ~ **granátu** взривяване на граната; ~ **pod vodou** подводна експлозия; ~ **v dole** експлозия в мина; ~ **smíchu** *прен.* взрив от смях **2.** изригване: **sopečný** ~ вулканично изригване, изригване на вулкан

vybuch|nout, **vybouch|nout**, -nu св. **1.** избухна, взривя се, експлодирам: **granát po dopadu na zem ~l** след падането си върху земята гранатата се взривя, експлодира; **nechat bombu ~nout** оставя бомба да избухне; **~nout v smích** *прен.* избухна в смях; **je dobrák, ale někdy ~ne** *прен.* той е добряк, но понякога избухва **2.** само **vybouch|nout**, -nu *жарг. експр.* изгърмя, проваля се: **~nout u zkoušky** изгърмя на изпит; **naše mužstvo v neděli ~lo** в неделя нашият отбор се провали

vybuch|ovat, -uji/разг. -uju неск. избухвам, взривявам се, експлодирам и *прен.*

vybuj|et, -ím, 3. *мн.* -ejí/-í св. избуя: **na poli ~el plevel** на полето избуяха плевели

vybumb|at, -ám св. (со) **1.** *дет. експр.* изпия (нещо): **~at mlíčko** изпия млекце **2.** *експр.*

изцокам, изкъркам (нещо): **už jsme všechno vínečko ~ali** винцето вече го изцокахме; на винцето му видяхме смётчицата

vyburc|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (koho, co; koho, co z čeho) внезапно и грубо събужда, вдигна от сън (някого, нещо); изтръгна, изкарам (някого, нещо) (от унес, от апатия и под.): **~ovat bratra ze spánku** вдигна брат си от сън; **~ovat celý dům** вдигна от сън цялата къща; вдигна на крак цялата къща; **~ovat někoho z netečnosti** изкарам някого от (обзелата го) апатия **2.** (koho, co; koho, co k čemu) разтърся, разтревожа, възмутя, раздръзня, събужда, пробужда, провокирам, предизвикам, подтикна (някого, нещо към нещо): **~ovat veřejné mínění** разтърся, възмутя обществено мнение; **~ovat v někom zájem** събужда, пробужда, раздръзня нечий интерес; **~ovat veřejnost k aktivní účasti** подтикна, провокирам обществеността към активно участие

výbušina *вж.* **výbušnina**

výbušn|in|a, **výbušina**, -y *жс.* експлозив, взрив; избухливо, взривно вещество: **zneškodnit ~u** обезвредя експлозив

výbušnost, -i *жс.* избухливост: ~ **směsi** избухливост на смес; ~ **povahy** *прен.* избухливост на характера

výbušn|ý, -á, -é избухлив: ~á **látka**, **směs** избухливо вещество, избухлива смес; ~ý **člověk**, **temperament** *прен.* избухлив човек, темперамент

vybud|it, -ím св. (со) *електр.* възбужда (нещо): **~it zesilovač** възбужда усилвател

vybuzen|í, -í ср. *електр.* възбуждане: **proudové ~í** възбуждане на ток; ~í **vln** вълново възбуждане

vybuzen|ý, -á, -é *електр.* възбуден: ~ý **zesilovač** възбуден усилвател

vybydlen|ý, -á, -é *експр.* съсипан, унищожен (от живеене, от обитаване): ~é **městské centrum** съсипан, унищожен градски център

vybydl|it, -ím св. (со) *експр.* съсипя, унищожа (нещо) живеейки там: **zkrátka ~it sídliště není problém** не е проблем, не е трудно жилищният комплекс да бъде за кратко време съсипан

vybydl|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) *експр.* съсипвам, унищожавам (нещо) живеейки там: **plýtváním ~ujeme Zemi** с разхищенията си ние съсипваме, унищожаваме Земята

vy|být, обикн. *третол.* -bude св. остане (в излизък): **nějaké peníze mu přece jenom ~byly** останаха му все пак някакви пари; **na to už ne~byl čas** за това вече не остана време

vybýv|at, *третол.* -á неск. остава (в излизък)

vycajchn|ovat se, -uju se св. разг. *експр.*, *често*

ирон. отлича се, проявя се, изиявя се, блѣсна: **to jste se zase ~ovali!** браво на вас, вие пак се отличихте, пак се изиявихте!

vycák|at, -ám св. св. (co; co z čeho) изплискам, разплискам, изпоразплискам (нещо от нещо): **dítě ~alo všechnu vodu z vany** детето изписка всичката вода от ваната

vyced|it, -ím св. 1. (co) изцедя (нещо): **~it zeleninu z polévky** изцедя зеленчук от супа; **~it z láhve poslední zbytek** експр. изцедя последните остатъци от бутилката 2. (co) експр. процедя (нещо): **~il přes zuby: „jste ironický, pane“** той процеди между зъби: „ироничен сте, господине“ 3. (co; co pro koho, pro co; za koho, za co) експр. проля (нещо за някого, за нещо): **~ila několik slziček** тя проля, пусна няколко сълзици; **~it pro někoho/za někoho krev** проля кръвта си за някого

vycement|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) циментирам, зациментирам (нещо): **~ovat vjezd ke garáži** циментирам подстъп към гараж

vycen|it, -ím св. в съчет. **~it zuby** (na koho) озъбя се (на някого)

vycep|ovat, -uju св. разг. експр. 1. (koho – вин.) възпитам стрôго, дресирам (някого): **~ovat personál** дресирам персонал 2. (koho, co z koho) направа (от някого нещо): **chce ~ovat ze syna slušného člověka** иска да направи от синя си порядъчен човек

vycezenin|a, -y ж. техн. минно ликвât

vycezování|í, -í ср. техн. минно зайгеруване, изцѣждане, ликвация, сегрегирание

vycez|ovat, -uji/разг. -uju несв. (co) техн. минно зайгерувам, изцѣждам, сегрегирам (нещо)

vycíd|it, -ím св. (co) изчистя, почистя, излъскам (нещо): **~it kliky** излъскам брави

vycít|it, -ím св. (co) усѣтя, почувствам, доловя, подразбера (нещо): **~it nebezpečí** усѣтя, доловя опасност

vycit|ovat, -uji/разг. -uju несв. (co) усещам, чувствам, долавям, подразбирам (нещо)

vycl|ít, -ím св. (co) обмитя, облôжа с мйтò (нещо): **~it zboží** обмитя стòка

vyclív|at, -ám несв. (co) обмитявам, облôгам с мйтò (нещо)

vycouv|at, -ám, vycouv|nout, -nu св. (odkud; odkud s čím) изляза (отнякъде), изкарам (нещо отнякъде) на заден хòд; **~at s autem z garáže** изкарам колà от гараж на заден хòд, изляза с колà от гараж на заден хòд

vycouv|nout вж. **vycouvat**

vycpán|í, -í ср. 1. (čím) подпълване, запълване, изпълване, напълване, натъпкване (на калъф, на празнина и под. с нещо) 2. тапициране 3. препариране 4. пълнѣж, подплънка

vycpan|ý, -á, -é 1. (čím) попъленен, запъленен, изпъленен, напъленен, натъпкан (с нещо) (за калъф, за празнина и под.): **~ý panák** чучело; **škvíry ~é tmelem** запълнени с маджун пролôки

2. тапициран: **~á židle** тапициран стол 3. препариран: **~ý pták** препарирана птица

vycp|at, -u св. 1. (co čím; co) натъпча, напълня, попълня, запълня, запъша (калъф, празнина и под. с нещо): **~at mokré boty papírem** натъпча мокри обûвки с хартия; **~at škvíry** ~~натъпча пролôки~~ **~at!** глѣдай си работата! 2. (co; co s čím) тапицирам (нещо с нещо): **~at nábytek** тапицирам мѣбели 3. (co; co s čím) препарирам (нещо с нещо): **~at zvíře** препарирам живòтно

vycpávac|í, -í, -í кòйто слûжи за пълнѣж, за пълнене, за подпълване, за подплънка

vycpáv|at, -ám несв. (co čím; co) 1. натъпквам, напълвам, подпълвам, изпълвам, запъшвам (калъф, за празнина и под. с нещо) 2. тапицирам (нещо с нещо) 3. препарирам (нещо; нещо с нещо)

vycpávk|a, -y ж. 1. пълнѣж, подплънка: **krejčovské ~y** шивашки подплънки 2. пълнѣж; формàлно запълване: **~a programu** пълнѣж, запълване на програма

vycpávkov|ý, -á, -é кòйто слûжи за пълнѣж, за подпълване, за подплънка: **~ý materiál** материал за пълнѣж, за подпълване, за подплънка

vycuc|at, -ám св. разг. 1. (co; co z čeho) изсмûча (нещо от нещо): **~at krev z rány** изсмûча ~~крòвь от рàну~~ **~at něco z prstu, z malíčku** изсмûча нѣщо от прѣстите си; измисля си нѣщо 2. (co) експр. изсмûча, изпия, изкъркам (нещо): **~at všechnu šťávu** изсмûча, изпия всичкия сòк 3. (co; co z koho) експр. изсмûча, изстискам, изцедя, измъкна (от някого нещо): **nejdřív z nich ~al, co mohl** най-напрѣд тòй изстиска от тъх, каквòто можà

vycucáv|at, -ám несв. разг. 1. (co, co z čeho) изсмûквам (нещо от нещо) 2. (co) експр. изсмûквам, изпиям, изкърквам (нещо) 3. (co; co z koho) изсмûквам, изстискам, изцѣждам, измъквам (от някого нещо)

vycuc|nout, -nu св. разг. (co) 1. изсмûча (наведнѣж) (нещо) 2. експр. изсмûча, изпия (наведнѣж и с удовòлствие), изкъркам, гаврѣтна (нещо): **~nout skleničku líkéro** гаврѣтна чашка ликьòр

vycvičen|ý, -á, -é 1. обучен, подгòтвен: **odborně ~é kádry** професионално подгòтвени кàдри 2. обучен, трениран, дресиран: **~ý pes** дресирано кûче 3. обучен, трениран, школуван: **~ý hlas** школуван глàс

vycvič|it, -ím св. (koho, co) **1.** обуча, подготвя (някого, нещо): **~it vojáky** обуча войници **2.** обуча, тренирам, дресирам (някого, нещо): **~it psa** дресирам куче **3.** обуча, тренирам, школувам (някого, нещо): **~it si hlas** школувам си гласа

vycvič|it se, -ím se св. **1.** (v čem) обуча се, подготвя се, тренирам се, упражня се (в нещо, по нещо) **2.** (nač, zač; k čemu; pro co) обуча се, тренирам се (за нещо) **3.** (nač, zač; k čemu; pro co) обуча се, школувам се (за нещо)

vycvič|ovat, -uji/разг. -uju несл. (koho, co) **1.** обучавам, подготвям (някого, нещо) **2.** обучавам, тренирам, дресирам (някого, нещо) **3.** обучавам, школувам (някого, нещо)

vycvič|ovat se, -uji se/разг. -uju se несл. **1.** (v čem) обучавам се, подготвям се, тренирам се, упражнявам се (за нещо, по нещо) **2.** (nač, zač; k čemu; pro co) обучавам се, тренирам се (за нещо) **3.** (nač, zač; k čemu; pro co) обучавам се, школувам се (за нещо)

výcvik, -u м. **1.** обучение, подготовка **2.** тренировка, дресировка, дресура **3.** школовка

výcvikov|ý, -á, -é **1.** учебен; отнасящ се за обучение, за подготовка **2.** тренировъчен **3.** отнасящ се за обучение, за школовка

výčaloun|it, -ím св. (co) тапицирам (нещо): **~it křesla** тапицирам кресла, фотьойли

výčaloun|ovat, -uji/разг. -uju несл. (co) тапицирам (нещо)

výčárk|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) заштриховам, запълня, изпълня (нещо) с шрихи; нанеса шрихи (в нещо): **~ovat trojúhelník** заштриховам триъгълник

výčar|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (co, koho) сътворя, създам, направя (някого, нещо) по магически начин, с фокус, с помощта на вълшебство, с махване на вълшебна пръчица (в приказките): **~ovat zlaté peníze** по магически начин, с фокус направя да се появят златни монети; **to ted' mám těch pět set korun ~ovat?** прен. сега да ти ги отпечатам ли тия петстотин кро̀ни? откъде да ти ги измисля сега тия петстотин кро̀ни? **2.** (co; co z čeho) прен. експр. направя, измайсторя (нещо от нещо): **~ovat ze zbytku látky nádherné šaty** направя, измайсторя от останало парче плат великолепна рокля

výčas|it se, безл. -í se св. изясни се, оправи се (за времето): **po bouřce se ~ilo** след бурята времето се оправи

výcenich|at, -ám св. **1.** обикн. третол. **-á** (co, koho) надъши, открие (някого, нещо) чрез дъшпене (за куче): **pes ~al zaječí stopu** кучето надъши заешка следа **2.** (co, koho) експр. вулг. надъша, открия, разкрия, изръва (нещо, ня-

кого); добера̀ се (до нещо) с прекалено любопитство (за човек): **~at něčí tajemství** надъша нечия тайна

výčep, -u м. **1.** то̀чене, наливане (обикн. на бира, на вино и под.): **~ piva** то̀чене, наливане на бира **2.** остар. кръчма̀рски тезгя̀х: **u ~u stáli hosté** до кръчма̀рския тезгя̀х стояха посетители **3.** пивница, кръчма; едно̀ от помещенията в пивница, в кръчма, в което се намира кръчма̀рски тезгя̀х: **zakouřený ~** задимена пивница, кръчма

výčepn|í I, -í, -í който се отна̀са до то̀чене на напитки, до кръчма̀рски тезгя̀х; кръчма̀рски: **~í pult** кръчма̀рски тезгя̀х

výčepn|í II, -ího м. кръчма̀р

výčepn|í III, -í ж. **1.** кръчма̀рка **2.** разг. жена̀ на кръчма̀р

výčepn|ice, -e ж. **1.** кръчма̀рка **2.** разг. жена̀ на кръчма̀р

výčepn|ík, -a м. кръчма̀р

výčep|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) изто̀ча, разлъе (нещо): **~ovat všechno pivo** разлъе всичката бира; **~ovat sudy** изто̀ча бъзви

výčerpaně нар. изто̀щено, уморъно: **ležet ~** лежа̀ изто̀щено

výčerpán|í, -í ср. **1.** изпъмпване (на вода, на въздух и под.) **2.** изчърпване, изразхъждане **3.** изто̀щаване, изморяване, уморяване **4.** изто̀щъност, изто̀щъние

výčerpanost, -i ж. изто̀щъност, изто̀щъние: **celková ~** цялъстно изто̀щъние

výčerpan|ý, -á, -é **1.** изпъмпен/изпъмпан **2.** изчърпан, изразхъдван **3.** изто̀щен; ка̀пнал от умъра; уморън, изморън: **být ~ý** ка̀пнал съм от умъра, изто̀щен съм

výčerp|at, -ám св. **1.** (co) изпъмпя/изпъмпам, изка̀рам (вода, въздух и под.): **~at vodu ze zátopeného sklepa** изпъмпя, изка̀рам водата от наводнъно мазъ **2.** (co) изчърпя, изразхъдвам (нещо): **~at zásoby** изчърпя, изразхъдвам запаса̀и; **~at všechny body programu a)** изчърпя вси́чки номера̀ от програ̀ма **б)** изчърпя вси́чки то̀чки от днъвен ръд **3.** (koho – вин.) изто̀щя̀, изморя̀, уморя̀ (някого): **~at vojáky dlouhým pochodem** изто̀щя̀ войници с дълъг пъход

výčerp|at se, -ám se св. **1.** обикн. третол. **-á se** изпъмпи се/изпъмпа се, изпъмпен/изпъмпан е (за вода, за въздух и под.): **voda se ze zátopeného sklepa ~á** водата от наводнъното мазъ ще се изпъмпи, ще бъде изпъмпена **2.** обикн. третол. **-á se** изчърпи се, изразхъдва се, свърши: **zásoby se ~aly** запаса̀ите се изчърпаха **3.** изто̀щя̀ се, изморя̀ се, уморя̀ се: **~at se těžkou prací** изто̀щя̀ се от те́жка ра̀бота

výčerpávaj|ící, -í, -í **1.** изчърпатѐлен: **~í odpověď**

♦ **жакжвбвиçе2оуижиш**

vyčpět, vyčplít, -ím, 3. мн. -í св. изветрѣа, измириша се; изгубѣа аромата си, мириса си, миризмата си: **pivo dlouhým stáním ~ělo** от продължително стоѣне бирата изветрѣа; **veselohra časem ~ěla** *прен.* с времето комедията изгуби привлекателността си, въздействието си, силата си

vyčuhlovat, -uji/разг. -uju *несв. експр.* показвам се, подавам се, стърча: **z kapsy mu ~oval kapeník** от джоба му се подаваше носна кърпа

vyčuchat, vyčuchlý, vyčuchnout *вж.* **vyčichat, vyčichlý, vyčichnout**

vyčuráný, -á, -é *разг. експр.* лукав, хитър, захитрял: **~í komunističtí poslanci** лукави комунистически депутати

vyčurjat se, -ám se *св. дет. и вулг.* изпишкам се, изпияка се

výdaj, -e *м. разход, обикн. мн. výdaje, -ů* разход; разходи, разходи: **mít velké ~e** ймам големи разходи, разходи; **mimořádné ~e** извънредни разходи

výdajový, -á, -é разходен: **~ý doklad** разходен документ

výdaní, -í *ср. 1. издѣние: první, poslední, přepracované, rozšířené ~í* първо, последно, преработено, разширено издѣние; **kapesní ~í** джобно издѣние; **vícetvazkové ~í** многотомно издѣние; **zvláštní, mimořádné ~í** новин специален, извънреден брѣй на вѣстник **2. издѣване, публикуване: ~í knihy, učebnice, sborníku** издѣване на книга, на учебник, на сборник **3. издѣване, изготвяне: ~í pasu, zatykače** издѣване на паспорт, на заповед за арестуване; **~í příkazu** издѣване на заповед **4. даване, отпускане, раздаване: ~í potřebných přístrojů** отпускане на необходимите апаратури **5. предаване: ~í zbraní, zajatců** предаване на оръжия, на плѣнници **6. разходи: zapisovat si příjmy a ~í** записвам си приходи и разходи

výdaňový, -á, -é **1.** сполучлив, успешен: **~ý den** сполучлив, успешен дѣн; **~ý rok** сполучлива, успешна година **2. експр.** отракан, печен, изпечен, хитър, лукав: **~ý chlapík** отракан мъжѣга

výdaňit se, -ím se **св. 1.** излѣзѣа сполучлив: **pokus se ne~il** опитѣт не излѣзе сполучлив; **děti se mu ~ily** дѣцѣта му са добри; дѣцѣта му излѣзѣа добри; тоѣ сполучи с дѣцѣта **2. (роком)** мѣтна се (на някого); излѣзѣа (някакъв, като някого): **~it se po otci** излѣзѣа като баща си, мѣтна се на баща си

výdat, -ám **св. 1. (со)** издѣам, публикувам (*нещо*): **~at knihu, učebnici, sborník** издѣам книга, учебник, сборник **2. (со)** издѣам, изготвѣам.

пригòтвя (нещо): **~at pas, zatykač** издàм паспорт, заповед за арестуване; **~at příkaz** издàм заповед, нареджана **3.** (со) издàм (звук): **ne~al ani hlásku** тòй не издàде нитò звук **4.** (со; со коти) дам, отпùсна (нещо на някого): **~at dělníkům potřebné nářadí** отпùсна на работници необходими инструменти **5.** (кого, со; кого со коти, чети) предàм (някого, нещо на някого, на нещо): **~at zbraně, zajatce** предàм оръжия, плèнници **6.** (со) дам, отделия (нещо): **země ~ala bohatou úrodu** земята дàде богàта рекòлта; **uhlí ~á teplo** вòглищата отделият топлина **7.** (со) отдàм, изразхòдвам, изхàрча (нещо): **~at poslední peníze za knížku** изхàрча последните си пари за книжки **8.** (кого, со; кого, со коти, чети, ве́, па́) излòжа, оста́вя (някого, нещо на нещо): **~at někoho posměchu** излòжа някого на при-
смех♦ **~at něco komu** оста́вя, излòжа някого, не́що на произвòла на съдбàта **9.** (со; за́) стрùвам, знàча, означавам (нещо): **~á za deset jiných** тòй/тя стрùва кòлкòто дèсет други; **taková pomoc už něco** **~á** та́кава пòмощ вèче си стрùва, има смýсл
vydlat se, -ám se св. 1. (z čeho) свърша, привърша (нещо): **~at se z peněz** свърша, привърша парите; охàрча се; **~at se ze zásob** свърша, привърша запàси **2.** (кат) тръгна, отпра́вя се, потèгля (някъде): **~at se do města** отпра́вя се, тръгна за града; **~at se na cestu** тръгна, потèгля на пъ́т **3.** (коти) предàм се, оста́вя се (на някого): **~at se nepříteli** предàм се на неприя-
тели♦ **~at se na milost a nemilost někomu** оста́вя се в ръце́те, на благоволенieto на някого; оста́вя някой да решàва съдбàта ми
vydatně нар. солидно, обильно, богàто, до насита, значително, здравàта, яката: **~ posnídat** солидно закуся; **~ někomu pomoci** същестòено пòмòгна на някого; **~ zapršelo** здравàта завàля (за дъжд)
vydatnost, -i ж. **1.** питàтеленост, хранителност: **~ stravy** питàтеленост на хранà **2.** обильност, изобильност, значителност: **~ naležiště, ložiska** значителност на нахòдище; **~ myšlenek** прен. въздействèност, сила на идèи **3.** спец. дебит: **~ vodního zdroje** дебит на водоизточник; **dení** ~ днèвен дебит; **maximální** ~ максимàлен дебит; **počáteční** ~ начален дебит; **proměnná** ~ променлив дебит; **stálá** ~ постоянен дебит **4.** спец. покривна способност (на боя)
vydatný, -á, -é 1. питàтелен, хранителен, солиден: **~á snídaně** солидна, питàтелна закуска **2.** солиден, значителен, богàт, обильен, здрав,

як: **~á pomoc** солидна, значителна пòмощ; **~ý déšť** обильен дъжд
vydáván|í, -í ср. 1. издàване, публикуване: **~í periodických tiskovin** издàване на периодика, на периодични издàния **2.** издàване, изгòтвяне: **~í řidičských průkazů** издàване, изгòтвяне на шофьòрски книжки **3.** даване, раздàване, отпùскане: **~í obědů** даване, раздàване на обеди **4.** предàване: **~í uprchlíků** предàване на бегълци **5.** изразхòдване: **~í obrovských částek na zdravotnictví** изразхòдване на огрòмни сùми за здравеопа́зване **6.** издàване (на звук): **~í neartikulovaných zvuků** издàване на нечленораздèлни звùци
vydavatel, -e м. издàтел: **~ Máchova díla** издàтел на творчеството на Màxa
vydavatelství, -á, -é издàтелски: **~á činnost** издàтелска дèйност
vydavatelství, -í ср. 1. издàтелство: **publikace nového ~í** публикация на нòво издàтелство **2.** издàтелство; издàтелска дèйност; издàване
vydáv|at, -ám несв. 1. (со) издàвам, публикувам (книги и под.) **2.** (со) издàвам, изгòтвям, пригòтвям (документ, заповед и под.) **3.** (со; со коти) давам, отпùскам (средства, инструменти) **4.** (кого, со; кого, со коти, чети) предàвам (плèнници и под.) **5.** (со) давам, отделиям (топлина и под.) **6.** (со) отдàвам, изразхòдвам, изхàрчвам (сили, пари и под.) **7.** (кого, со; кого, со коти, чети, ве́, па́) излòгам (някого на опасност и под.); оста́вям (някого в опасност и под.) **8.** (со; за́) предстàвам (някого, нещо като някой, като нещо): **~á ho za známého** тòй/тя го предстàвя като познат
vydáv|at se, -ám se несв. 1. (z čeho) свършвам, привършвам (пари, запàси и под.) **2.** (кат) тръгвам, отпра́вам се, потèглям (някъде) **3.** (коти) предàвам се, оста́вам се (на някого) **4.** (за́) предстàвам се (като някой, като някакъв, за някакъв): **~at se za svobodného** предстàвам се за ергèн
vyděděl|ec, -ce м. 1. юрид. лицè, лишèно от наслèдство **2.** експр. човèк, отритнат, отхвърлен (от някаква общност): **společens|í ~ci** отритнати от обществòто хòра
vyděděl|nost, -i ж. отритнатост, отхвърленост (от някаква общност): **pocit ~í** чùвство на отритнатост: **mstít se za svou (společenskou)** ~ отмъщàвам си за отритването си от обществòто
vyděděl|ý, -á, -é 1. юрид. лишèн от наслèдство **2.** експр. отритнат, отхвърлен (от някаква общност): **~ý ze společnosti** отритнат от обществòто

vyděd[ít, -ím св. **1.** (koho – вин.) юрид. лишá от наследство (някого): **v závěti ~il syna** в завещаниието тѡй лишй синá си от наследство
2. (koho – вин.) експр. отрїтна, отхвѣрля (някого) **3.** (со) рядко наследя (нещо)

vydefin[ovat, -uji] разг. **-uju** св. (со) дефинирам, определя, изясня (нещо): **přesně ~ovat pravidla** точно дефинирам, определя правила

výdech, -u м. издишване, експирация: **pomalý ~** бавно издишване

vydech[nout, vydych[nout, vydých[nout, -nu св. **1.** издишам: **vdechněte a ~něte!** вдийшайте и издишайте! **2.** също и **vydech[nout si, -nu si** отдѣхна (си): **~nout si úlevou** отдѣхна си с облекчение; **nechte mě trochu ~nout!** оставете ме да си отдѣхна малко! **3.** (со) експр. прошепна, кажа (нещо): **stěžl ~l své jméno** тѡй едвá си прошепна името

vydech[ovat, vydych[ovat, -uji] разг. **-uju** не св. **1.** издишвам **2.** отдѣхвам (си) **3.** (со) експр. прошепвам, казвам (нещо)

výdechov[ý, -á, -é издишен, експираторен: **~ý proud** език. издишна струя

výdej, -e м. **1.** даване, раздаване, разпределение, предаване: **~ obědů** раздаване на обеди; **~ zbraně** предаване на оръжие **2.** разпределителен пункт; място за раздаване, за разпределение, за предаване и под.: **~ jídel** гишѐ за раздаване на ядене (в стол, в закусвалня и под.); **~ zboží** щанд за получаване на закупена стока; **~ zavazadel** гишѐ за получаване на оставен на гардерѡб багаж

výdejka, -y ж. документ за получаване (срещу който се получава стока от склад и под.)

výdejna, -y ж. разпределителен пункт; място за раздаване, за разпределение и под.: **~a jídel** място за раздаване на ядене (в стол, в закусвалня); **~a zavazadel** гишѐ за получаване на оставен на гардерѡб багаж

výdejní, -í, -í който служи за издаване, за раздаване, за разпределение, за предаване: **~í okénko** гишѐ (за раздаване или получаване на ядене и под.); **~í doba** работно време (на разпределителен пункт)

vydělan[ý, -á, -é **1.** изработен, изкаран, спечелен, припечелен: **těžce ~é peníze** трүдно изкарани, спечелени парї **2.** в съчет. **~á kůže** обработена, ощавена, издѣбена кожа

vydělat, -ám св. **1.** (со; на со, на кого; на чет, на кот) изработя, изкарам, спечеля, припечеля (нещо, за нещо, за някого; от нещо, от някого): **~at hodně peněz** спечеля, изкарам много парї; **~at si na živobytí** изкарам си прехраната; **~at na prodeji pozemku** спечеля

vodu нищо не печели; нищо не изкаква; много малко парї печели; много малко изкаква

2. (со) кожар. обработя, ощавя, издѣбя (кожа): **~at kůži** обработя, ощавя кожа

vydělaván[í, -í ср. **1.** изработване, изкаване, печелене, припечелване **2.** кожар. обработка; обработване, щавене, дѣбене

vydělav[at, -ám не св. **1.** (со; на со, на кого; на чет) изработвам, изкавам, печеля, припечелвам (нещо за нещо, на някого; от нещо, от някого) **2.** (со) кожар. обработвам, щавя, дѣбя (кожа)

výdělečně нар. в съчет. **~ činný** работещ срещу запла́та, срещу възнаграждение; печелещ, припечелващ

výdělečn[ý, -á, -é дѡходен, рентабилен; който носи приходи, дѡходи, печалба, възнаграждение: **~á činnost a)** дѡходно занимание **б)** дейност, работата срещу възнаграждение, срещу заплащане; **~ý podnik** имащо, нѡсещо печалба предприятие; рентабилно предприятие

vyděle[ek, -ku м. печалба: **průměrný měsíční ~ek** средномѣсечна печалба
nad ~kem разг. експр. претърпя неуспѣх, загуба; загубя; бѣда излѣган, измамен, ошетѣн; разг. експр. излѣзе ми през носá; излѣзе ми солѣно

vyděl[ít, -ím св. **1.** (со, кого z čeho) отделя, отлѣча (нещо, някого от нещо): **~it ze stáda jehňata** отделя а̀гнета от ста̀до **2.** (со; čím) мат. разделя (нещо на нещо): **obě čísla ~te a vynásobte** разделете и умножете двете числа
vyděl[ít se, -ím se св. (z čeho) отделя се (от нещо): **~it se ze zástupu** отделя се от тълпá

vyděl[ovat, -uji] разг. **-uju** не св. **1.** (со, кого z čeho) отделям, отлѣчвам (нещо, някого от нещо) **2.** (со; со čím) мат. разделям, деля (нещо на нещо)

vyděl[ovat se, -uji se] разг. **-uju se** не св. (z čeho) отделям се, отлѣчвам се (от нещо)

vyděrač, -e м. изнудвач, шантажист; рекетѡр: **rafinovaný ~** рафиниран изнудвач

vyděračk[a, -y ж. изнудвачка, шантажистка; рекетѡрка

vyděračně нар. изнудвачески; с изнудване, с шантаж, с рекет: **~ postupovat** действам, постѣпвам изнудвачески, с изнудване, с шантаж
vyděračnost, -i ж. изнудване, изнудвачество, шантаж

vyděračn[ý, -á, -é изнудвачески, обїрнически: **~ý podnik** обїрническо предприятие

vyděračsky нар. изнудвачески, рекетѡрски; с изнудване, с шантаж, с рекет: **~ něco získat** получа нѣщо с изнудване

vyděračsk|ý, -á, -é изнудвачески, обирнически; рекетърски: **~ý dopis** изнудваческо писмо
vyděračstv|í, -í *ср.* изнудване, изнудвачество, шантаж, рекет, рекетърство: **politické ~í** политически шантаж

vyděr|ovat, -uji/разг. -uju *св.* **1.** *(со)* надупча *(нещо)*: **~ovat plech** надупча ламарина **2.** *(со на со/до čeho)* *техн.* перфорирам, нанесà *(нещо в нещо, на нещо)*: **~ovat údaje na děrný štítek/do děrného štítku** перфорирам, нанесà данни върху перфокърта

vyděs|it, -ím *св.* *(koho – вин; koho čím)* силно уплаша, изплаша, ужася, хвърля в ужас *(някого с нещо)*; взема акъла *(на някого с нещо)*: **~it dítě** ужася дете; **~it matku zprávou** ужася майка си със съобщение

vyděs|it se, -ím se *св.* *(–; koho, čeho; čím)* силно се уплаша; изплаша се, ужася се *(–; на някого, от нещо)*: **ne~te se tou zprávou!** да не се изплашите от това съобщение!

vyděšeně *нар.* уплашено, изплашено, ужасено; в ужас, с ужас: **~ se dívat** гледам ужасено, уплашено

vyděšen|ý, -á, -é силно уплашен, изплашен, ужасен: **~é dítě** уплашено, ужасено дете: **~ý výraz obličeje** ужасен израз на лицето; **byl celý ~ý** беше съвсем изплашен, уплашен

vydenzinfik|ovat, -uji/разг. -uju *св.* *(со)* дезинфекцирам *(нещо)*; извърша, направа дезинфекция *(на нещо)*: **~ovat šaty, byt** дезинфекцирам дрехи, жилище

vydírán|í, -í *ср.* изнудване, шантаж; рекет: **odsoudit pro ~í** осъдя за изнудване

vydír|at, -ám *несв.* **1.** *(koho – вин.; na kom со)* изнудвам, шантажирам, рекетирам *(някого за нещо)*: **pokouší se mě ~at** опитва се да ме изнудва; **únosci ~ali na rodičích výkupné** похитителите изнудваха родителите за откуп **2.** *(koho – вин.)* *експр.* експлоатирам, ограбвам *(някого)*: **~at své zaměstnance** експлоатирам, ограбвам служителите си

vydírateln|ý, -á, -é който може да бъде изнудван, шантажиран; който е подходящ за изнудване, за шантаж: **je ~ý kvůli dřívějším stykům s podsvětím** той е подходящ за изнудване, за шантаж жертва заради предишните си връзки с подземния свят

vydiskut|ovat [-dy-], -uji/разг. -uju *св.* *(со)* уточня, изясня *(нещо)* с дискусия, чрез дискусия: **reforma byla ve vládě ~ována** реформата беше подложена на дискусия в правителството и беше изяснена, уточнена

vydlaban|ý, -á, -é издълбан

vydlab|at, -u/-ám *св.* **1.** *(со; со до čeho)* издълбам *(нещо в нещо)*; направа вдълбнатина

(в нещо): **~at díru do dřeva** издълбам дупка в дърво **2.** *(со; со з čeho)* издълбам, направа *(нещо от нещо)* с дълбане: **~at misku ze dřeva** издълбам паничка, чинийка от дърво **3.** *(со; со з čeho)* издълбам, извадя, изчопля, изчовъркам, махна, отстраня *(нещо от вътрешността на нещо)*: **~at jádra z melounu** извадя, изчопля, махна сёмки от диня, от пъпеш **4.** *(со)* издълбам, остържа, извадя *(съдържанието на нещо)*: **~at meloun** извадя съдържанието на диня, на пъпеш

vydlabáv|at, -ám *несв.* **1.** *(со; со до čeho)* издълбавам, дълбам *(нещо в нещо)*; правя вдлъбнатина *(в нещо)* **2.** *(со; со з čeho)* издълбавам, дълбам; правя *(нещо от нещо)* с дълбане **3.** *(со; со з čeho)* издълбавам, дълбам, изчоплям, изчовърквам, вадя, изваждам, махам, махвам, отстранявам *(нещо от вътрешността на нещо)* **4.** *(со)* издълбавам, дълбам, остъргвам, стържа, изваждам, вадя *(съдържанието на нещо)*

vydláb|nout, -nu *св.* **1.** *(со; со до čeho, на čet, v čet)* издълбам *(нещо в нещо, върху нещо)*; направа *(с едно задълбаване)* *(нещо в нещо)*: **~nout důlek v písku** издълбам ямичка, трапчинка в пясък **2.** *(со; со з čeho)* *(с едно задълбаване)* издълбам, изкарам, извадя, изчопля, изчовъркам, махна, отстраня *(нещо от вътрешността на нещо)*: **~nout jádro z ořechu** извадя, изкарам ядка от орех **3.** *(со)* издълбам, извадя *(съдържанието на нещо)*: **~nout ořech** издълбам орех, извадя орехова ядка

vydlab|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** *(со; со до čeho, на čet, v čet)* издълбавам, дълбам *(нещо в нещо, върху нещо)*; правя вдлъбнатина *(в нещо)* **2.** *(со; со з čeho)* издълбавам, дълбам, изваждам, изкарам, изчоплям, изчовъркам, махвам *(нещо от вътрешността на нещо)* **3.** *(со)* издълбавам, дълбам, изваждам, вадя *(съдържанието на нещо)* **4.** *(со)* издълбавам, дълбам *(нещо)*

vydláždě|n|ý, -á, -é павиран: **~á ulice** павирана улица

vydlaždičkován|ý, -á, -é облицован, покрит с плочки: **~á koupelna** облицована с плочки баня

vydlaždičk|ovat, -uji/разг. -uju *св.* *(со)* облицовам, покрия с плочки *(нещо)*: **~ovat bazén** облицовам басейн с плочки

vydlážd|it, -ím *св.* *(со)* павирам, постеля с плочки *(нещо)*: **~it chodník** постеля тротоар с плочки

vydloub|at, -u/-ám *св.* **1.** *(со; со до čeho)* издълбам *(нещо в нещо)*; направа вдлъбнатина *(в нещо)* **2.** *(со; со з čeho)* издълбам, направа *(нещо от нещо)* с дълбане **3.** *(со; со з čeho)* издълбам, извадя, изчопля, изчовъркам, из-

карам, махна, отстраня (нещо от вътрешността на нещо) **4.** (со) издълбавя, остържа, извадя (съдържанието на нещо)

vydloubáv|at, -ám нескв. **1.** (со; со до *čeho*) издълбавям, дълбавя (нещо в нещо); правя вдълбнатина (в нещо) **2.** (со; со з *čeho*) издълбавям, дълбавя, правя (нещо от нещо) с дълбане **3.** (со; со з *čeho*) издълбавям, дълбавя, изчоплям, изчовърквам, отстранявам (нещо от вътрешността на нещо) **4.** (со) издълбавям, дълбавя, остъргвам, стържа, изваждам, вадя (съдържанието на нещо)

vydloub|nout, -nu св. **1.** (со; со до *čeho*, на *čet*, в *čet*) (с едно задълбаване) издълбавя (нещо в нещо, върху нещо); направя вдълбнатина (в нещо) **2.** (со; со з *čeho*) (с едно задълбаване) издълбавя, изкарам, извадя, изчопля, изчовърквам, махна, отстраня (нещо от вътрешността на нещо) **3.** (со) издълбавя, извадя (съдържанието на нещо)

vydluž|it si, -ím si св. (со) заема, взема назаем (нещо): **~it si peníze** взема пари назаем

vydluž|ovat si, -uji si/разг. -uju si нескв. (со) заемам, вземам назаем (нещо)

vydo|být, -budu св. **1.** (со) изкореня, извадя, изкарам, изкопая (нещо): **~být pařez** извадя пън, коренище **2.** (со/*čeho*) извоювам, добия, придобия, спечеля (нещо): **~být národu svobodu** извоювам свобода за народа; **~být si důvěru/důvěry** извоювам (си), спечеля доверие

výdoby|tek, -ku м. книж. завоевание, достижение, успех

vydobýv|at, -ám нескв. **1.** (со) изкоренявам, изваждам, вадя, изкарам, изкопавям (нещо) **2.** (со/*čeho*) извоювам, добивам, придобивам, спечелвам (нещо)

vydoj|it, -ím св. **1.** (кого, со) издоя (крава и под.): **~it krávu** издоя крава **2.** (со) надоя (мляко): **kolik jste dnes ~ili (mléka)?** колко мляко надойхте днес?

vydojov|at, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (кого, со) издоявам (крава и под.) **2.** (со) надоявам (мляко)

vydoklad|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) документирам (нещо); докажа, подкрепя (нещо) с (помощта на) документи, с (помощта на) документация: **kontrolním orgánům to můžeme ~ovat** пред контролните органи това можем да го документираме, да го докажем с документи

vydol|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (со) добия, изкопая (нещо): **~ovat uhlí, rudu** изкопая въглища, руда **2.** (со; со *odkud*) експр. извадя, изроя, изкопая, откроя, изкарам (нещо отнякъде): **~ovat cenný materiál ze starých rukopisů** изроя ценен материал от стари ръкопи-

си; **~ovat něco ze své paměti** прен. изроя нещо от паметта си; спомня си с усилие за нещо

vydolováv|at, -ám нескв. **1.** (со) добивам, изкопавям (руда) **2.** (со; со *odkud*) експр. изваждам, изроявам, изкопавям, откривам, изкарам (нещо отнякъде): **těžko se korunky ~ají** прен. трудно се изкарават парници; парници трудно се печелят

vy|dout, -duji/разг. -duju св. (со) надуя, издуя (нещо): **~dout tváře** издуя бузи

vy|dout se, -duji se/разг. -duju se св. надуя се, издуя се: **plachta se ~dula** платното се изду

vydouv|at, -ám нескв. (со) надувам, издувам (нещо)

vydouv|at se, -ám se нескв. надувам се, издувам се

vydovád|ět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se св. налудувам се: **děti se musí ~ět** децата трябва да се налудуват

vydr|a, -y жс. **1.** зоол. видра (*Lutra, Enhydra*): **~a a bobr žijí u řek** видрата и бобрът живеят край реки **2.** кожа от видра; видра: **límeč z ~y** яка от кожа на видра; яка от видра

vydraft|ovat, -uji/разг. -uju св. (кого – вин.) спорт. жарг. селекционирам (някого): избера, привлечя (някого) в професионален тим, отбор: **na jaře trenér ~oval nového hráče** през пролетта треньорът селекционира нов играч

vydranc|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (со, рядко кого) ограбя (нещо, някого); оплячкосам, опустоша (нещо): **~ovat město** оплячкосам град **2.** (со) експр. опустоша (нещо): **~ovat lesy** опустоша горь

vydráp|at, -u/-ám св. (со; со *kotui*) извадя, издера (на някого нещо): **~at někomu oči** извадя на някого очите

vydráp|at se, -u se/-ám se св. (кам) експр. издрапам, изпълзя, кача се, изкатеря се (с усилие) (някъде): **~at se na skálu** издрапам, изкатеря се на скала

vydráp|nout, -nu св. (со; со *kotui*) издера, извадя, изтръгна, изскубна (на някого нещо): **nejraději by mu oko ~l** той с най-голямо удоволствие би му извадил окото

vy|drat, -deru св. (коти со, рядко кого) книж. изтръгна, изскубна, измъкна (от някого нещо): **~dral mu z ruky sekýrku** той изтръгна брадвичката от ръката му

vy|drat se, -deru se св. **1.** (коти; *odkud*) изтръгна се, изскубна се, измъкна се (на някого); освободя се (отнякъде): **~dral se mu a utekl** той му се изскубна и избяга; **z prsou se mu ~dral vzdech** от гърдите му се изтръгна въздишка **2.** обикн. третол. **-dere se (odkud)** изхвъркне, рукне, бликна (отнякъде): **z očí se jí ~draly slzy** от очите ѝ бликнаха сълзи

vydrátk|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) почи́ся, изчи́ся, изтъркам, излѣскам, изстържа, изцѣкля (с тѣл, с металически стружки) (нещо): **~ovat parkety** изчи́ся, изстържа паркѣт

vydražd|it, -ím св. (koho, co) раздразня, развълнѣвам, възбѣдя; доведѣ до крайно раздразнѣние, до крайна възбѣда; провокирам, предизвиквам, разяря, вбѣся (някого, нещо): **prudká slova ho ~ila** рѣзките, ѳстрие дѣми го раздразниха; **~ila ho svou nepřístupností** тѣ го възбѣди, доведѣ го до крайна възбѣда с недостѣпностѣ си; **~it někoho k nepředloženosti** провокирам някого към необмислена постѣпка; **~it šelmu** раздразня, разяря хищник; **hlad ~il ponurě myšlenky** гладѣг предизвика мрѣчни мѣсли

vydražd|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho, co) дразня, раздразвам, възбѣждам; доведѣдам до крайно раздразнѣние, до крайна възбѣда; провокирам, предизвиквам, разярявам, вбѣсявам (някого, нещо)

vydraž|it, -ím св. (со) 1. кѣпя на тѣрг (нещо): **tento obraz otec ~il** тѣзи картинѣ бѣщѣ ми я кѣпи на тѣрг 2. продам на тѣрг (нещо): **~ili mu i střechu nad hlavou** продадохѣ на тѣрг и покривѣ над главѣта му

vydražitel, -e м. лицѣ, спечѣлило тѣрг: **osoba ~e zůstala v tajnosti** лицѣто, спечѣлило тѣрга, остана в тайна, не бѣше съобщѣно

vydrb|at, -u/-ám св. 1. (со, koho) експр. изтъркам, изтрия (с парцѣл, с четка и под. нещо, някого): **~at podlahu** изтъркам под; **~at si kartáčem záda do červena** изтрия, изтъркам гърбѣ си с четка до зачервяване 2. (со; со коту) изрѣша, извѣдя, изкѣрам, махна (с ресѣне, с чесѣне, с ровѣне в косѣта на някого нещо): **~at si z hlavy hnidy** изрѣша, махна гнѣди от главѣта си

vydrh|nout, -nu св. 1. (со, koho) издрѣгна, изтъркам, изтрия, изчи́ся, излѣскам, измѣя (с парцѣл, с четка и под. нещо, някого): **~nout podlahu** изтъркам под; **~nout někomu záda** изтъркам гърбѣ на някого 2. (со) очѣся, изкѣрам, извѣдя, отстранѣ (чрез усилено миѣне с парцѣл, с четка и под. нещо): **~nout z parketu skvrnu** отстранѣ петнѣ от паркѣт (чрез усилено миѣне, тѣркѣне с четка, с парцѣл и под.)

vydrol|it, -ím св. (со) изрѣня, орѣня (нещо): **~it zrní z klasu** изрѣня зѣрнѣ от клѣс

vydrol|it se, обикн. третол. -í se св. изрѣни се, орѣни се: **část omítky se ~ila** чѣст от мѣзилката се изрѣни

vydrol|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) рѣня, изрѣнѣвам, орѣнѣвам (нещо)

vydrol|ovat se, обикн. третол. -uje se нескв. рѣни се, изрѣнѣва се, орѣнѣва се

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

♦ **výdrž, -e** ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

výdrž, -e ж. книж. издѣржливост, устойчивост: **~ ve visu** физкулт. издѣржливост във вѣс

придобия (с тежък труд) (нещо): **těžce ~ít peníze** трудно, с тежък труд изкарам пари **6. (co) експр. пейор.** назубря, науча (нещо) с много труд, но механично; **má to všechno jen ~eno** всичко това той само го е назубрил

vydum|at, -ám св. (co) книж. измисля (нещо): **~at novou teorii** измисля нова теория

vydup|at, -u/-ám св. (co) 1. изразя, сигнализирам, отмеря (нещо) с тропане: **~at rytmus** отмеря, изразя ритъм, дам такт, тропайки с крак **2.** утѣпча, изтѣпча; направа (нещо) с тѣпчене: **~at cestičku přes trávník** утѣпча пътечка през тревна площ **3.** изтѣркам (нещо) от много тѣпчене, от много ходене: **~at práh** изтѣркам праг **4. експр.** постигна с голѣми усилия, с голѣми настоявания; изходатайствам, измѣля, издѣйствам (нещо): **~at si souhlas** издѣйствам ~~оправда~~ **~at si souhlas** правя от нищо нещо; **~at ze země milionovou armádu** създам от нищо милионна армия

vydupá|vat, -ám несв. (co) 1. отмервам, изразявам, сигнализирам (нещо) с тропане: **~at rytmus** отмервам с тропане ритъм; давам такт **2.** утѣпквам, прокарвам, правя (нещо) с тѣпчене **3. експр.** постигам с голѣми усилия, с голѣми настоявания; изходатайствам, измѣлвам, издѣйствам (нещо)

výdu|ť, -tě жс. 1. изпѣкналост, издутинă **2. мед.** аневризма

vydutin|a, -y жс. 1. издутинă, изпѣкналост: **šaty na jeho zádech tvořily ~y** дрѣхите му се издѣваха, образѣваха издутини на гърба **2.** кухня: **~a stromu** кухня в дърво; **skalní ~a** скална кухня

vydut|ý, -á, -é 1. издѣт, изпѣкнал: **~é břicho** издѣт корѣм; **~á stěna** изпѣкнала стена **2.** кух: **~ý kmen stromu** кух ствол на дърво

vydýchan|ý, -á, -é обикн. в съчет. **~ý vzduch** замърсен, застоѣл, дѣшен, задѣшен вѣздух: **tady je úplně ~ý vzduch** тѣк нѣма вѣздух; тѣк не може изѣбно да се дѣша; **~á místnost** помещѣние, в коѣто нѣма вѣздух, в коѣто не може да се дѣша

vydých|at, -ám св. (co) издѣшам, изконсумирам (нещо) с дѣшане; замърся (вѣздух): **~at vzduch v sále** замърся вѣздух в зала (за голяма навалица)

vydých|at se, -ám св. 1. отдѣхна (си), почѣна (си), успокоѣ се; нормализирам дѣшането си: **~at se po dlouhém běhu** отдѣхна си, нормализирам дѣшането си след дълго бягане **2.** надѣшам се (до насѣта), подѣшам: **~at se v lese** надѣшам се донасѣта в гората; **šel se ~at na čerstvý vzduch** отиде да подѣша чѣст вѣздух

vydychnout, vydýchnout *вж. vydechnout*

vydychovat *вж. vydechovat*

vyeliminová|ní, -í ср. елиминѣране, елиминѣция; изключване, отстранѣване: **~í rozdílů** елиминѣране на рѣзлика

vyexcerp|ovat, -uji/разг. -uju св. (co; co odkud) направа екскѣрпция (извадки, бележки); екскѣрпирам, извадя (нещо отнякъде): **~ovat termíny z článku** екскѣрпирам, извадя термини от стѣтия

vyexped|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (co) експѣдирам, изпрѣта (нещо): **~ovat zboží** експѣдирам стока **2. (koho – вин.) прен. експр.** експѣдирам, изгѣня (някаго): **ošetřovatelka ho ~ovala na chodbu** болногледѣчката го експѣдира, изгѣни го в коридѣра

vyfantazír|ovat (si), -uju (si) св. (co) разг. измѣсля (си), внуша си, наумѣ си, втѣпля си, решѣ (си) (нещо): **~oval si, že ji nenávidí** той си е наумѣл, решил е, че я мрѣзи

vyfár|at, -ám св. 1. излѣза от мѣна, от рѣдник (след свѣршиване на смяна): **horníci ~ali ze šachet** миньѣрите излѣзоха от шахтите; **~at z hospody** *прен. експр.* излѣза от крѣчма **2. (co) разг. жарг.** отработѣ в мѣна, в рѣдник (известно време): **~at na dolech třicet let** отработѣ в мините тѣридесет години

vyfás|nout, -nu св. (co) разг. жарг. 1. полѣча (дажба, униформа и под.): **~nout novou uniformu** полѣча, дадаѣ ми нова униформа **2. експр.** полѣча, лѣпнат ми, дрѣснат ми (наказание); отнесѣ, залѣпят ми, зашлѣвят ми (плесница и под.): **~nout dva roky (kriminálu)** лѣпнат ми, дрѣснат ми двѣ години (затѣор); **~nout (při zkoušce) kuli** отнесѣ, дрѣснат ми (на ѣзпит) двѣѣка, цафѣ

vyfas|ovat, -uju св. (co) разг. 1. полѣча (дажба, униформа и под.): **vojáci ~ovali náboje** войниците полѣчиха патѣрни; на войниците им раздаѣдоха патѣрни; **~ovat pracovní oděv** полѣча работно облекло **2. експр.** полѣча, лѣпнат ми, дрѣснат ми (наказание); отнесѣ, залѣпят ми, зашлѣвят ми (плесница и под.): **~oval půl roku** той полѣчи половѣн година; даѣдоха му, дрѣснаха му половѣн година; осѣдѣха го на половѣн година; **~oval pár facek** той полѣчи, отнесѣ нѣколко шамѣра

vyfik|nout, -nu св. (co коти) разг. експр. мѣхна, изрѣжа, крѣцна (нещо на някого): **~li mu slepé střevo** изрѣзаха, мѣхнаха му слѣпото черѣво

vyfik|nout se, -nu se св. разг. експр. излѣскам се, издокѣрам се, изтѣпам се, наѣнтѣ се, наѣздя се: **v neděli se vždycky ~ne** в недѣля винаги ще се издокѣра; в недѣля винаги се издокѣрѣва

vyfintěn|ý, -á, -é разг. експр. пейор. наѣнтѣн,

vyfuková[n]í, -í *ср. техн.* издъхване
vyfuk[ovat, -uji] /разг. -**uju** неск. 1. (со; со куды) издъхвам (нещо); изкарвам (нещо от някъде, през някъде) чрез дъхане 2. (со; со odkud) издъхвам (нещо); отстранявам (нещо от някъде) чрез дъхане 3. (со; со jak) издъхвам (нещо); оформявам (нещо), придавам (на нещо) форма чрез дъхане
výfukový, -á, -é газоотводен; изпускателен; който се отнася до газоотвод, до ауспух: **~ý ventil** изпускателен вентил; **~é plyny** (изгорели) газове от ауспух
vyfutrovan[í], -á, -é разг. подплата; който има подплата: **~ý kabát** подплатено палто; палто с подплата
vyfutrov[at, -uju] св. (со) разг. подплатя (нещо); сложа подплата (на нещо): **~ovat zimník** сложа подплата на балтөн, на зимно палто
vygrunt[ovat, -uju] св. (со) разг. основно почистя (нещо): **~ovat byt** напраща основно почистване на жилище, на апартамент
vyglan[covat, -uju, vyglan[čit, -ím] св. (со) разг. лъсна, излъскам (нещо): **~covat/~čit boty** лъсна, излъскам обувки
vygmat[ování, -í] **ntý**
mozek не мисля, не разсъждавам; мозъкът ми се е изпарил
vygum[ovat, -uji] /разг. -**uju** св. (со) изтрия (нещо) (с гума): **~ovat čárku, chybu v textu** изтрия в текст запетая, грешка
vyhán[ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í] неск. 1. (koho, со odkud) гоня, изгонвам, прогонвам, пъдя, изпъждам, пропъждам (някого, нещо от някъде): **~ět slepice ze zahrady** гоня кокотшки от градина; **~ět z hlavy starosti** прен. пропъждам грижи
~ěti
něco z hlavy избивам на някого нещо от главата; **~ět věci na ostří (nože)** изострям нещата; изострям някаква ситуация; **~ět čerta ďáblem, ~ět ďábla Belzebubem** клин клин избива; ела, зло, че без тебе по зло 2. (koho, со kam) вода, извездам, карам, изкарвам (някого, нещо някъде): **~ět dobytek na pastvu** изкарвам добитък на паша 3. (со) качвам, покачвам, вдигам, издигам (нещо): **~ět ceny (nahoru)** вдигам, качвам цени; **~ět dům do výše** вдигам височка къща 4. обикн. трепол. **-í** изкарва, пуска (филми и под.): **rostitina -í výhonky, odnože** растението пуска, изкарва издънки, фйлизи 5. обикн. трепол. **-í** избуйва; буйно расте, цъфти: **obilí ~ělo do výše** житото избуйваше; **jabloň -í do květu** ябълката започва да цъфти
vyhasín[at, -ám] неск. гасна, изгасвам, загасвам, угасвам, погасвам, помръквам: **oheň ~á** огън

нят гасне, загасва; **den ~al** *прен.* денят гасне-ше, угасваше; свечеряваше се; **lesk jejich očí ~al** блясъкът на очите ѝ погасваше, помръкваше

vyhas|it, -ím *св. (со)* угася (обикн. вар): **~it vápno** угася вар

vyhas|ý, -á, -é изгаснал, загаснал, погаснал, помръкнал: **~ý oheň** изгаснал огън; **~á sopka** изгаснал, угаснал, загаснал вулкан; **~é oči** *прен. книж.* а) изгаснали, погаснали, помръкнали очи; помръкнал, погаснал взор б) *евфем.* безжизнени, мъртви очи; невидящи, слепи очи

vyhas|nout, -nu *св.* изгасна, загасна, угасна, погасна, помръкна: **oheň ~l** огънят изгасна; **v kamnech ~lo** *безл.* огънят в пещката изгасна; **lesk jejich očí ~l** блясъкът на очите ѝ помръкна; **jeho nadšení ne~ne** *прен. книж.* въодушевлението му, възторгът му не щѐ угасне, не щѐ отмине

vyház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. 1. (со odkud)* изхвърля (нещо отнякъде): **~et hnůj ze stáje** изхвърля тор от обор, от конюшня; **~et věci ze zásuvky** изхвърля неща, вещи от чекмедже 2. *(кого – вин.)* *експр.* изхвърля, изгоня, изрита, изключва, уволня (някакого отнякъде): **~et opilce z hospody** изхвърля пияници от кръма; **~et dělníky z práce** изхвърля, уволня работници 3. *(со)* *експр.* прахосам, пропиля (нещо); изхърча напразно, зяносам (нещо); хвърля, изхвърля (нещо) на вятра: **~et plat na parádu** прахосам заплата за гиздила, за да бѐда елегантен, шик; **~et celé jmění** пропиля цяло състояние 4. *(со)* изкопая, издълбая, изрѐва (нещо): **~et jámu** изкопая яма 5. *(со)* натрупам, струпам (нещо); нахвърлям (нещо) на куп: **~et náspy** натрупам насипи, дйги

vyhazov, -u *м. разг. експр., често в съчет.* **dát někomu ~** изхвърля, изгоня, изключва, уволня някого; **dostat ~** излетя, изхвърча отнякъде; изхвърлят, изгонят, изритат, изключат, уволнят ме; **hrozit někomu ~em** заплашвам някого с уволнение, с изключване

vyhazován|í, -í *ср.* изхвърляне, изблъскване

vyhaz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (со odkud)* изхвърлям, изблъсквам (нещо отнякъде): **~ovat hnůj ze stáje** изхвърлям тор от обор, от конюшня 2. *(кого – вин.)* *експр.* изхвърлям, изритвам, гоня, изгонвам, изключвам, уволнявам (някакого отнякъде): **~ovat dělníky z práce** уволнявам работници; изхвърлям работници от работа 3. *(со)* *експр.* пропилявам, прахосвам (нещо); хърча, изхърчвам напразно, зяносам (нещо); хвърлям, из-

хвърлям (нещо) на вятра: **~ovat peníze za zbytečností** прахосвам пари за излишни, за ненужни неща 4. *(со, кого)* хвърлям, мятam, изхвърлям, подхвърлям (някакого, нещо) нагоре: **~ovat míč** хвърлям, подхвърлям топка; **~ovat dítě do výšky** хвърлям, подхвърлям дете нагоре, на високо; **koně ~ovali jezdce ze sedel** конете хвърляха, изхвърляха ездачите

~ovat ~ вдигам нещо във въздуха; взривявам нещо 5. *(чим)* хвърлям, подхвърлям, изхвърлям, мятam, подмятам (нещо) нагоре; вдигам, повдигам (обикн. част от тялото си): **kůň ~oval zadkem** конят изхвърляше задницата си

vyhec|ovat, -uju *св. (кого; кого k čemu)* *разг. експр.* предизвикам, провокирам, навия, подкороросам, насъскам (някакого да направи нещо): **kluci ho ~ovali, aby rozbil výkladní skříň** момчетата го подкороросаха да счупи витрина

výh|eň, -ně *ж. 1. техн.* огнище (ковашко): **kovářská ~eň** ковашко огнище; **dmýchat do ~ně** дъхам (с ковашки мѐх) в огнище 2. *експр.* жѐга, жар, пек, зной: **letní ~eň** лятна жѐга, лятно жѐго

~ni тук е (горѐщо, топло, жѐга) като в пещ

výher|ce, -e *м.* лице, коѐто печѐли някаква печалба (от лотария, от томо и под.): **vyplacit ~i výhru** изплатя на спечѐлили печалба (от лотария, от томо и др.)

výherkyn|ě, -ě *ж.* женa, която печѐли печалба (от лотария, томо и под.): **částka bude vyplacena ~i do měsíce** сумата ще бѐде изплатѐна на спечѐлилата до един месец

výhern|í, -í, -í коѐто се отнася до печалба (от лотария, томо и под.): печѐливш: **~í listina** спйськ на печѐливши номера

vyhlad|it, -ím *св. 1. (со)* изгладя, изравня, огладя, шлифѐвам (нещо); отстраня гънки, грапини (от нещо): **~it pomačkaný papír** изгладя изпомачкан лист хартия; **~it povrch kamene** огладя, изравня, шлифѐвам повърхност на камък 2. *(со, кого)* залича, изтрѐбя, унищожя, изкореня (нещо, някого); **~it vesnici** залича, унищожя сѐло; **~it celý národ** изтрѐбя, унищожява

~it ~ залича нещо от повърхността на земята; **~it něco z něčí paměti** залича нещо от нѐчия памет

vyhlad|it se, обикн. третол. -í se *св.* оглади се, изглади се, изравни се; стaне глaдък, равен: **kůže se krémem ~í a změkne** от крема кожата става глaдка и мѐка; **oblázek se v řece ~il** в реката камъчето е станaло съвсѐм глaдко

vyhládnout *вж. vyhladovět*

vyhladov|ě|l|ý, -á, -é прегладнял, изгладнял,

огладнял, гладен; измъчван от глад: **vrátil se domu unavený a ~ý** върна се вкъщи уморен и прегладнял; **~é město** измъчван от глад град; **~é smysly** *прен. експр.* гладни, незадоволени сетива

vyhladov|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. 1. също и **vyhlád|nout, -nu св.** прегладнѐя, изгладнѐя, огладнѐя: **cestou ~ěli/~li** по пътя огладняха, прегладняха **2.** също и **vyhladov|it, -ím (koho, co)** оста́вя (някого) да изгладнѐе; измъча (някого, нещо) с глад: **~ět nepřítel, město** измъча с глад неприятел, град

vyhladovit *вж. vyhladovět*

vyhlás|it, -ím св. 1. (со) съобщя, обявя, оповестя, разглася (нещо): **~it výsledky státních závěrečných zkoušek** обявя, съобщя резултати от държавни изпити **2.** (со) издам, обявя, оповестя (нещо): **~it zákon** издам, обявя, оповестя закон; **~it rozsudek** *юрид.* обявя присъда **3.** (со; *коти, čети со*) обявя (на някого нещо): **~it poplach, mobilizaci** обявя тревога, мобилизация; **~it sousednímu státu válku** обявя война на съседна държава **4.** (со) обявя, провъзглася (нещо): **~it republiku** обявя, провъзглася република **5.** (кoho, со *čím/zač*) обявя, провъзглася (някого за някакъв); присъдя (на някого нещо): **~it někoho vítězem soutěže/za vítěze** обявя някого за победител в състезание; **~it někoho mistrem sportu** присъдя на някого звание майстор на спорта

vyhlášen|í, -í ср. 1. обявяване, съобщаване, оповестяване, разгласяване (на резултати и под.) **2.** издаване, обявяване, оповестяване (на закон и под.) **3.** обявяване (на война) **4.** обявяване, провъзгласяване (на република и под.) **vyhlášen|ý, -á, -é** прочът, известен, знаменит, реномiran: **~ý lékař** прочът, известен лекар; **restaurace s ~ou kuchyní** ресторант със знаменитата кухня; **je to ~á firma** *прон. експр.* това е известна фирма; на това му се носи славата (за човек с лоша слава)

vyhlášk|a, -y ж. 1. обява: **vylepit, strhat ~u** залепя, сваля обява **2.** наредба: **výklad ~y** тълкуване на наредба; **katalyzátorová ~a разг.** наредба за задължително поставяне на катализатори по колите

vyhlaš|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (со) съобщавам, обявявам, оповестявам, разгласявам (резултати и под.) **2.** (со) издавам, обявявам, оповестявам (закон и под.) **3.** (со; *коти, čети со*) обявявам (война) **4.** (со) обявявам, провъзгласявам (република и под.) **5.** (кoho, со *čím/zač*) обявявам, провъзгласявам (някого за някакъв, нещо за нещо); присъждам (на някого нещо)

vyhlazen|í, -í ср. заличаване, изкореняване, изстребление, унищожение, унищожаване: **~í Lidic** заличаването, унищожаването, унищожението на Лидице; **~í celého lidstva** изстребление, унищожение на цялото човечество

vyhlazovac|í, -í, -í който се отнася до изстребление; който е предназначен за изстребление; изстребителен, унищожителен, геноциден: **~í koncentrační tábor** концентрационен лагер за изстребление, за унищожение; **~í plány** планове за изстребление, за за унищожение; **~í válka** унищожителна, изстребителна война

vyhlazován|í, -í ср. 1. заглаждане, изглаждане **2.** заличаване, унищожаване

vyhlaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (со) заглаждам, изглаждам, изравнявам, оглаждам, шлифовам (нещо); отстранявам гънки, грапавини (от нещо) **2.** (со, koho) заличавам, изстребвам, унищожавам, изкоренявам (нещо, някого)

vyhlaz|ovat se, обикн. третол. -uje se неск. оглажда се, изглажда се, изравнява се; става гладък, равен

výhled, -u м. 1. изглед, гледка, панорама: **z okna se otvíral malebný ~ na moře** от прозореца се разкриваше живописен изглед към морето **2.** изглед, перспектива: **dobrý ~, dobrý ~y do budoucnosti** добра перспектива, добри перспективи за напред, за бъдеще

vyhled|at, -ám св. (koho, co) потърся и намѐря (някого, нещо); издѐря, открѐя, намѐря (някого, нещо): **~at lékaře, lékařskou pomoc** потърся лекар, лекарска помощ; **~at dceři ženicha** намѐря на дъщеря си жених; **~at citát v knize** издѐря цитат в книга; **~at souhvězdí na obloze** открѐя, намѐря съзвездие на небосвода; **slíbil, že ho za týden sám ~á** той обеща, че след седмица сам ще го потърси

vyhledáván|í, -í ср. 1. търсене и техн.: **~í adresy** търсене на адрес; **ruční ~í informací** ръчно информационно търсене; **strojové ~í informací** машинно информационно търсене; **~í údajů** търсене на данни; **~í v tabulce** търсене в таблица **2. геол.** проучване

vyhledáván|ý, -á, -é търсен, желан, ценен, популярен: **~á žena** търсена, желана жена; **~é místo** търсено място

vyhledáv|at, -ám неск. 1. (кoho, со) търся (някого, нещо) и техн.: **~at často lékařskou pomoc** често търся лекарска помощ; **~at příležitost ke schůzce** търся (удобен) случай за среща; **být velmi ~án** много съм търсен; **~at informace** търся информация **2.** (со) *геол.* проучвам (нещо); правя, извършвам проучване (на нещо)

vyhléd|nout, разг. vyhlíd|nout, -nu св. 1. (odkud;

kudy; kam) погледна, надзърна, подам се (от-
някъде, през някъде, някъде): **~nout z okna/
oknem** погледна, подам се от прозорец/през
prozорец; **slunce ~lo mezi mraky** прен.
слънцето надзърна, подаде се между облаци
2. (со, кохо) намѣря (си), харѣсам (си), набе-
лѣжа (си), избѣра (си) (нещо, някого): **~nout
si látku na šaty** намѣря си, избѣра си, харѣсам
си плат за рѣкля; **~nout někomu nevěstu** на-
мѣря, избѣра, харѣсам женѣ, бѣлка на някого/
за някого; **~nout si kořist** харѣсам си, набе-
лѣжа си, избѣра си плячка
výhledový, -á, -é който се отнася до изгледи, до
перспективи; перспективен, насрещен: **~ý
plán** насрещен план
výhlídk[á, -y жс. 1. изглед, глѣдка, панорама:
pokoj s ~ou na řeku стая с изглед към река
2. изглед, перспектива: **dobré, špatné ~y**
добри, лоши изгледи, перспективи
výhlídkov[ý, -á, -é който се отнася до изглед, до
глѣдка, до панорама; панорамен, наблюда-
телен; предназначен за наблюдаване: **~ý
autobus** туристически автобус; **~á věž** пано-
рамна, наблюдателна кула
výhlídnout *вжс. vyhlédnout*
vyhlíž[et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. 1. (odkud; kudy;
kam) глѣдам, поглѣждам, надзъртам, подавам
се (отнякъде, през някъде, някъде) **2.** (со,
кохо) тѣрся (си), харѣсвам (си), набе-
лѣзвам (си), избѣирам (си) (нещо, някого) **3.** (jak)
остар. изглѣждам (някак): **~et dobře** из-
глѣждам добре
vyhlodan[ý, -á, -é изгрѣзан, прояден, прогрѣзан,
изкорубен: **~á mrkev** прогрѣзан, изгрѣзан
морков; **~ý kmen, pařez** прогрѣзан, прояден,
изкорубен пѣн, ствол
vyhlodat, -ám св. (со; со v čem) изгрѣза (от-
вътре); проям, разям, прогрѣза (нещо ня-
къде); **myši ~aly mrkev, podlahu** мишки бѣха
изгрѣзали морковите, пода; **červ ~al jádro
oříšku** червей бѣше проял лѣшниковата ядка;
červotoč ~al ve dřevě dírkou дървожд(ец) бѣше
проял дървото
vyhlodáv[et, -ám нескв. (со; со v čem) изгрѣзвам
(отвътре); прогрѣзвам; прояждам, разяждам
(нещо някъде)
vyhloub[ít, -ím св. 1. (со; со v čem) издѣлбѣя,
изкопѣя (нещо в нещо, някъде): **bomba ~ila
kráter** бомбата издѣлбѣя кратер; **~it příkop,
studnu** изкопѣя ров, кладенец **2.** (со) напра-
вя (нещо) по-дълбоко: **~it a rozšířit jámu**
направя яма по-дълбоко и по-широка **3.** (со;
со z čeho) издѣлбѣя, издѣлам (нещо от нещо):
~it člun z kmene издѣлбѣя лѣдка от ствол
vyhlub[ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (со; со v

čem) издѣлбѣвам, изкопѣвам (нещо в нещо,
някъде) **2.** (со) правя, напра-
вя (нещо) по-дъл-
боко **3.** (со; со z čeho) издѣлбѣвам, издѣлвам
(нещо от нещо)

vyhmát[nout, -nu св. (со) книж. напѣпам, на-
мѣря, открѣя (нещо): **~nout pravý výraz** на-
мѣря истинския, нѣжния, подходящия израз;
~nout jádro problému напѣпам ядрото, сър-
цевината на проблем

vyhnan[ec, -ce м. изгнѣник: **žít v cizině jako ~ec**
живѣя в чужбина като изгнѣник

vyhnankyn[ě, -ě жс. изгнѣница

vyhnanstv[í, -í ср. изгнѣние: **žít ve ~í** живѣя в
изгнѣние

vy[hnat, -ženu св. 1. (koho, co odkud) изгѣня,
прогѣня, изпѣдя, пропѣдя (някого, нещо от-
някъде): **~ženu tě z domu** ще те изгѣня, ще те
изпѣдя

избѣя на някого нѣщо от главата **2.** (koho, co
kam) изведѣ, изкарам (някого, нещо някъде):
~hnat dobytek na pastvu изкарам добитѣк
на паша **3.** (со) качѣ, покѣчѣ, вдѣгна (нещо):
~hnat ceny вдѣгна, покѣчѣ ценѣ **4.** обикн. *тре-
тол.* **~žene (со)** изкара, пѣсне (филзи и под.):
jahodník ~hnal odnože ягодите пѣснаха из-
дѣнки **5.** обикн. *третол.* **~žene** избуй, бѣйно
израстѣ, израсне: **obilí ~hnalo do výše** жѣтото
избуя

vyhnil[ý, -á, -é прогнѣл; изгнѣл (отвътре): **~ý
kmen** прогнѣл ствол

vyhnl[ít, -iji/разг. -iju св. прогнѣя; изгнѣя (от-
вътре): **kmen ~il zespodu** стволът бѣше про-
гнѣл, изгнѣл отдолу

vyhnív[et, -ám нескв. прогнѣвам; изгнѣвам (от-
вътре)

vyhnojit, -ím св. (со; со čím) наторѣ (нещо с
нещо): **~it záhon mrvou** наторѣ лѣха с обѣрски
тор

vyhnoji[ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со; со čím)
наторѣвам (нещо с нещо)

vyh[nout se, -nu se св. 1. (koti, čemu) разми-
на се (с някого); напра-
вя пѣт (на някого, на не-
що); мѣна, отбѣя се, отмѣста се, отклонѣ се,
отстѣпя (за да напра-
вя пѣт на някого, на
нещо, за да се разми-
на с някого, с нещо):
~nout se protijedouc[ímu autu разми-
на се с
идваща срещу мѣн колѣ; напра-
вя пѣт на
идваща срещу мѣн колѣ; **~nout se vlevo** отбѣя
се, отмѣста се влѣво **2.** (koti, čemu) избѣгна,
отбѣгна (някого, нещо); разми-
на се (с някого,
с нещо); заобико-
ля (някого, нещо): **zdaleka
se jí ~nul** тѣй отдалѣче я заобико-
ли, избѣгна
я; **ne~nout se setkání se sousedkou** не избѣгна
срѣща със сѣсѣдка; не мѣ се разми-
не срѣща

отбѣгна, заобиколя някого от много далече
vyhnutí, **-í** *ср.* често в съчет. **nebylo/není ~í** неизбежно бѣше/е; нямаше/няма друг изход; нямаше/нямаме друг начин; нямаше/няма мърдане, шаване

výhod|a, **-u** *жс.* изгода, полза, облага, преимущество, предимство, привилегия, облекчение: **finanční ~a** финансова изгода, облага; **koupit, prodat něco s ~ou** изгодно купя, продам нещо; **být ve ~ě proti někomu** намирам се в по-изгодно положение от някого; **nová metoda má své ~y** новият метод си има своите преимущества, предимства; **vzdát se, zřici se ~** откажа се от изгоди, от облаги, от привилегии

vyhod|it, -ím *св.* 1. (*co, koho; co, koho z čeho, odkud*) изхвърля, хвърля (*нещо, някого отнякъде*): **~it papír z vlaku** изхвърля хартия от влак; **~it starý nábytek** изхвърля стари мебели; **~it trumf, poslední kartu** хвърля, извадя, изкарам коз, последна карта *и прен.* 2. (*koho – вин.; koho odkud*) *експр.* изхвърля, изгоня, изрита, изхвърля, изключва (*някого отнякъде*): **~it dceru z domova** изхвърля, изгоня дъщеря си от къщи; **~ili ho z práce** изхвърлиха го от работата му; уволниха го; **~ili ho ze studií** изхвърлиха го от университета, от института; изключиха го 3. (*co; co zač*) *експр.* прахосам, пропиля, изхарча напразно, зянасам (*нещо за нещо*); хвърля, изхвърля (*нещо*) на вятра: **~it peníze za zbytečnosti** прахосам пари за излишни неща 4. (*co, koho*) хвърля, метна, изхвърля, подхвърля (*нещо, някого нагоре с цел след това да го хвана*): **~it míč** метна, хвърля, подхвърля нагоре топка; **~it dítě do výšky** метна, подхвърля дете на височина; **kůň ~il jezdce ze sedla** конят хвърли, изхвърли **jezdce** **~il** **jezdce** **ze sedla** *експр.* махна, свали някого от някакъв пост, от някаква длъжност, функция 5. (*čím; –*) хвърля, подхвърля, изхвърля, метна, подметна нагоре; вдигна, повдигна (*обикн. част от тялото*): **kůň ~il zadkem** конят изхвърли **zadkem** **~il** **zadkem**

гуляя; отпусна се и се повеселя; отзема си, поживя си, удари го на живот (*еднократно*): **dnes večer si ~íme z kopýtka** довечера ще го ударим на живот; довечера ще си поживеем, ще си отзеем

výhodně *нар.* изгодно, с изгода, с полза: **~ prodat** продам изгодно, с изгода, с полза

vyhodnocení, vyhodnocování, -í *ср.* оценяване, оценка; преценяване, преценка: **~í pracovních výsledků** оценяване, оценка на трудови резултати; **~í chyb** оценка на грешки

vyhodnoc|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (*koho, co*)

оценявам, преценявам (*някого, нещо*) давам оценка, преценка (*на някого, на нещо*); класирам (*някого, нещо*) върша, извършвам, правя, провеждам класация (*на някого, на нещо*): **~ovat chyby** оценявам грешки

výhodnost, -i *жс.* изгодност, ползност: **~ smlouvy, půjčky** изгодност на договор, на заем

vyhodnot|it, -ím *св.* (*koho, co*) оценя, преценя (*някого, нещо*); дам оценка, преценка (*на някого, на нещо*); класирам (*някого, нещо*); извърша, направя класация (*на някого, на нещо*): **~it nejlepší pracovníky** оценя най-добрите работници; **~it brigádu** дам оценка на бригада; **~it soutěž** направя оценка, преценка на състезание; **~it měření, zjištěné údaje** преценя измервания, установени данни; направя преценка на измервания, на установени данни

výhodný, -á, -é изгоден: **~ý sňatek** изгоден брак; **~á příležitost** изгоден случай; **~é postavení** изгодно положение

vyhoj|it, -ím *св.* (*co, koho*) изцеля, излекувам (*нещо, някого*): **~it ránu** изцеля, излекувам рана; **~it ranění, nemocné** изцеля, излекувам ранени, болни; **čas zármutek ~í** *прен.* времето лекува скръбта

vyhoj|it se, -ím se *св.* 1. *остар.* изцеля се, излекувам се, оздравявам; **~it se z lásky chorobné** *прен.* излекувам се от нездрава, от болезнена любов 2. *обикн. третол.* **~í se** заздравее, зарасне: **rána se rychle ~í** раната скоро ще заздравее, ще зарасне

vyhoj|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* *рядко* 1. *остар.* изцелявам се, излекувам се, оздравявам 2. *обикн. третол.* **~uje se** заздравява, зарастава

vyholen|ý, -á, -é избръснат, бръснат: **pečlivě ~ý muž** грижливо избръснат мъж; **~á tvář** избръснато лице; **~ý kopec** *прен.* гол, оголен хълм

vyhol|it, -ím *св.* 1. (*koho, co*) избръсна, обръсна (*някого, нещо*): **~it otce břitvou** избръсна, обръсна баща си с бръснач 2. (*co; komu co*) избръсна, обръсна (*на някого нещо*): **~it vousy, knír** обръсна брада, мустаци; **~it otci vousy** избръсна на баща си брадата; **~it si knír** избръсна си, обръсна си мустачите

vyhol|it se, -ím se *св.* избръсна се: **do hladka se ~it** избръсна се гладко

vyhol|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* *рядко* 1. (*koho, co*) избръсвам, обръсвам (*някого, нещо*) 2. (*co; komu co*) избръсвам, обръсвам (*нещо на някого*)

vyhol|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* *рядко* избръсвам се, обръсвам се

vyhrab|at, -u св. 1. (co; co z čeho, odkud) изгребà, изрына, почыста (нещо, нешто отнякъде): ~at

popel z kamen изгребѧ пѣпел от пѣчка; **~at pec** изгребѧ, почистѧ пѣщ; **~at pod krávou** изри-на, почистѧ под крѧва **2.** (*co; co kde*) изрѡвя, изкопѧя, напраѧя (*нещо някъде, в нещо*); **krtek ~al v zemi chodbu** къртица изкопѧ, бѣше изкопѧла в земѧта тунѣл **3.** (*koho, co; koho, co odkud*) изрѡвя, изкопѧя, извѧдя, измѣкна (*някого, нещо отнякъде*): **~at lyžaře z laviny** изрѡвя, измѣкна скиѡр от лавина; **~at brambory** извѧдя, изкопѧя картѡфи **4.** (*koho, co; koho, co kde*) *експр.* изрѡвя, изкопѧя, извѧдя, измѣкна, намѣря, открѧя (*някого, нещо някъде*): **~at na půdě staré knihy** изрѡвя, намѣря на тавѧн старѧ книги

vyhrab|at se, -u se *св. разг. експр.* **1.** (*odkud*) измѣкна се, изпѣлзѧ, издрѧпам (*с усѧлие*) (*от-някъде*): **~at se ze závěje** измѣкна се, издрѧпам от прѧспа; **~at se z peřin** измѣкна се, изпѣлзѧ изпод завѧвки; **~at se z dluhů** *прен.* измѣкна се, изгѧзя, отгѣрѧ се от дѣлгове **2.** (*kam*) изпѣлзѧ, издрѧпам, кѧчѧ се, изкѧчѧ се (*с усѧлие някъде*): **~at se na vůz** издрѧпам, кѧчѧ се на карѡца; **~at se na kopec** издрѧпам, изпѣлзѧ, изкѧчѧ се на хѣлм

vyhrabáv|at, -ám, vyhrab|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*co; co z čeho, odkud*) изгрѣбѧм, изрѧвам, почѧствам (*нещо; нещо отнякъде*) **2.** (*co; co kde*) изрѧвам, изкопѧвам, прѧвя, напраѧвам (*отвор, дупка някъде, в нещо*) **3.** (*koho, co; koho, co odkud*) изрѧвам, изкопѧвам, извѧждам, измѣкѧм (*някого, нещо отнякъде*) **4.** (*koho, co; koho, co kde*) *експр.* изрѧвам, изкопѧвам, извѧждам, измѣкѧм, намѧрам, открѧвам (*някого, нещо някъде*)

vyhrabáv|at se, -ám se, vyhrab|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. разг. експр.* **1.** (*odkud*) измѣкѧм се, излѧзам, изпѣлзѧѧм, издрѧпѧм (*с усѧлие*) (*отнякъде*) **2.** (*kam*) издрѧпѧм, изпѣлзѧѧм, кѧчѧм се, изкѧчѧм се (*с усѧлие*) (*някъде*)

vyhráb|nout, -nu *св.* **1.** (*co; co odkud*) изгребѧ, изриѧна, почистѧ (*с еднѡ движенѧе*), грѣбѧ (*нещо отнякъде*): **~nout popel z kamen** изгребѧ (наведнѣж) пѣпел от пѣчка; **~nout si na památku hrst hlíny z rodné půdy** грѣбѧ си за спѡмен шѣпа прѣст от рѡдната земѧ **2.** (*co; co kde*) изрѡвя, изкопѧя, напраѧя (*отвор, дупка някъде в нещо*) (*с еднѡ движенѧе*): **~nout důlek** изрѡвя, напраѧя ѧмичка **3.** (*co; co kde*) *експр.* изрѡвя, намѣря (*нещо някъде*): **~la kdesi punčochu** тѧ изрѡви, намѣри някъде чѡрап

vyhrab|ovat, vyhrabovat se *вж. vyhrabáv|at, vyhrabáv|at se*

výhrad|a, -y *жс.* **1.** възраженѧе, резерѧа; уговѡрка, услѡвѧе: **mít ~y k návrhu** ѧмам възра-

женѧа, резерѧи спрѧмо предложѧние; **souhlasit bez ~** съгласен съм, съгласѧѧм се без-резерѧвно, бѣз да възраѧѧм, бѣз да прѧвя уговѡрки, бѣз да поставѧм услѡвѧа; **schválit návrh s ~ou** одобря предложѧние с уговѡрка, с услѡвѧе, с резерѧи **2.** *рядко* привилѣгия: **vzdělání bylo ~ou jednotlivců** образовѧнието е билѡ привилѣгия на отдѣлни хѡра

vyhra|dit, -dím *св.* **1.** (*co; komu co*) запѧзя, резерѧирам (*за някого нещо*): **~dit si právo mluvit jako poslední** запѧзя си прѧвото да говорѧ последен; **~dit si místa u stolu** запѧзя си, резерѧирам си местѧта на мѧса; **veškerá práva ~zena** всѧчки прѧвѧ запѧзени **2.** (*co; co čemu, komu; co pro co, pro koho*) отдѣля, опредѣля, предназначѧ (*нещо за нещо, за някого*): **~dit rubriku v novinách sportovním zprávám** отдѣля, опредѣля въѧ вѣстѧик рубрика за спѡртѧи новинѧ; **~zeno pro sáňkování** опредѣлено, предназначѧено за пѣрзѧляне с шѣйна

výhradně *нар.* изключѧтелно, едѧнствено, сѧмо: **čte ~ klasiky** четѣ изключѧтелно, сѧмо класѧици; **k tomu je oprávněn ~ ředitel** упѣлно-мошѣн за товѧ е едѧнствено дирѣкторѧт

výhradn|í, -í, -í **1.** изключѧтелен, запѧзен, монопѡлен: **~í právo dovozu** монопѡлно прѧво върху импѡрт **2.** изключѧтелен, привилегирѡван, ексклузивен: **mít ~í postavení** ѧмам привилегирѡвано положѧние

vyhraněn|ý, -á, -é ѧрко, ѧсно очертѧн; отчетлѧв; ѧсно опредѣлен, офѡрмѣн; изкристализѧрал: **~á osobnost, povaha** ѧсно офѡрмѣна лѧчност, ѧсно офѡрмѣн харѧктер; **mít ~é názory, zájmy** ѧмам ѧсно очертѧни, офѡрмѣни възглѣди, ин-терѣси

vyhran|it se, -ím se *св.* очертѧ се ѧсно, отчетлѧиво, ѧрко; опредѣля се, офѡрмѧ се ѧсно, изкристализѧрам: **povahově, názorově se ~it** офѡрмѧ харѧктера си, възглѣдите си; офѡрмѧ се по отношенѧе на харѧктера си, на възглѣдите си; **protiklady se ~ily** противѡрѣчиѧта се очертѧха ѧрко, ѧсно; противѡрѣчиѧта се изѡстриха

vyhranost, -i *жс. муз. жарг.* мѧйсторство, виртуѡзност, съвършенство, брилѧнтност (*на музикално изпълнение*); сѧгурност, увѣреност, обигрѧност (*при музикално изпълнение*): **na nové desce se projevila ~ skupiny** в нѡвата плѡча е намѣрила ѧзраз брилѧнтностѧ на грѡпѧта; **kapele scházela ~** на капѣлата ѧ липсѧше увѣреност, обигрѧност

vyhraň|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* очертѧѧм се ѧсно, отчетлѧиво, ѧрко; опредѣлѧм се, офѡрмѧм се ѧсно

vyhran|ý, -á, -é **1.** спѣчѣлен: **~á sázka** спѣчѣлен облѡг; **~ý závod** спѣчѣлено състѣзѧние **2.** *муз.*

игрѣят с детѣйлите за смѣтка на цялостния ритѣм на спектакѣла

vyhrávk|a, -**у** *ж. муз. жарг.* крѣтко инстрѣментѣлно сѣло: **nechybí místo ani na kytarové** ~**у** предвѣдени са, не са пропѣснати дорѣ и крѣтки сѣлови изпѣлнѣния на китѣра

vyhrazen|ý, -**á**, -**é** запѣзен, резервѣиран: ~**ý vagon** запѣзен, резервѣиран вагѣн

vyhraz|ovat, -**uji**|разг. -**uju** *несв.* 1. (*co; komu co; pro koho co*) запѣзвам, резервѣирам (*нещо за някого*) 2. (*co*) забранѣвам (*нещо*): **takový tón si ~uji!** забранѣвам да ми се гѣвѣри с такѣв тѣн!

vyhrk|nout, -**nu** *св.* 1. (-; *co*) *експр.* (неочѣквано) кѣжа, изстрѣлям (*нещо*): ~**nout ze sebe omluvu** изстрѣлям извинѣние 2. *обикн. третол.* -**ne** (*komu odkud*) рѣкне, бѣикне (*от някѣде*) (*за сѣлзи*): **z očí jí ~ly slzy** от очѣте ѣ рѣкнаха, бѣикнаха сѣлзи

vyhr|nout, -**nu** *св.* 1. (*co odkud*) изгрѣбѣ, изрѣйна (*нещо отнякѣде*): ~**nout hlínu z jámy** изгрѣбѣ прѣст от ѣма 2. (*co*) вдѣгна (*нещо*): ~**nout oponu** вдѣгна завѣса; ~**nout si límec** вдѣгна си ѣкѣта 3. (*co*) запрѣтна, навѣя (*нещо*): ~**nout si rukávy, pohavice** запрѣтна рѣкави, крачѣдѣни *изгрѣбѣ, изрѣйна* ~**nout si rukávy** запрѣтна рѣкави

vyhr|nout se, -**nu se** *св.* 1. *често мн.* -**neme se** (*odkud; kam*) изсѣпем се, изскѣчим, стрѣпаме се (*някѣде; отнякѣде*): **děti se ~nuly ze školy** децѣта се изсѣпаха от учѣлище; **hned se všichni ~nuli na balkon** веднѣга всѣчки се изсѣпаха, стрѣпаха се на балкѣна 2. *обикн. третол.* -**ne se** (*odkud*) рѣкне, бѣикне, излѣе се, изсѣпе се, изскѣчи (*отнякѣде*): **slzy se jí ~nuly z očí** сѣлзи бѣикнаха от очѣте ѣ; сѣлзи ѣ изскѣчиха от очѣте

vyhrn|ovat, -**uji**|разг. -**uju** *несв.* 1. (*co odkud*) изгрѣбѣвам, изрѣивам (*прѣст и под. отнякѣде*) 2. (*co*) вдѣгам (*завѣса, ѣка и под.*) 3. (*co*) запрѣтвам, навѣивам (*рѣкави и под.*)

vyhrocen|ý, -**á**, -**é** изѣстрѣн: ~**á situace** изѣстрѣнена ситуѣция

vyhroc|ovat, -**uji**|разг. -**uju** *несв.* (*co*) изѣстрѣям (*нещо*)

vyhroc|ovat se, *обикн. третол.* -**uje se** *несв.* изѣстрѣя се

vyhrot|it, -**ím** *св.* (*co*) изѣстрѣя (*нещо*): ~**it konflikt do krajnosti** изѣстрѣя конфликт до крѣйност, до крѣйна стѣпен

vyhrot|it se, *обикн. третол.* -**í se** *св.* изѣстри се: **spor se nebezpečně ~il** спѣрѣт опѣсно се изѣстри

vyhrožován|í, -**í** *ср.* запѣахи; запѣашване: **po**

užívat ~í изпóлзвам заплáхи; слýжа си със заплáхи

vyhrožovat, -uji/разг. -uju неск. (komu; komu čím) заплáшвам (някого с нещо): ~ovat někomu násilím заплáшвам някого с насилie; ~ovat někomu udáním заплáшвам някого, че ще го издám; ~oval, že se mu pomstí тóй заплáшваше, че ще му отмъсти

výhrubník, -u м. техн. зенкер: kombinovaný ~ комбиниран зенкер; kuželový ~ конусен зенкер; ~ na slepé díry зенкер за глúхи отвòри; nástrčný ~ дòрников зенкер; ~ s kuželovou stopkou зенкер с конусна опáшка; složený ~ съставен зенкер; ~ s válcovou stopkou зенкер с цилиндрична опáшка; šroubovitý ~ спирáлен зенкер; válcový ~ цилиндричен зенкер

výhrůžk[a, vyhrůžk[a, -y ж. заплáха: ~ami si něco na někom vynutit изнýдя, изтрýгна от някого нещо със заплáхи

výhrůžně, vyhrůžně нар. заплашително: mluvit ~ говоря заплашително

výhrůžný, vyhrůžný, -á, -é заплашителен: ~ý dopis заплашително писмò; ~ý pohled, tón заплашителен пòглед, тòн

vyhryzat, -žu/-zám/книж. -ži св. 1. (co) изгризà, изýм (плод и под.): veverka ~zala šišku кàтеричката изгризà шишàрката 2. (co; co do čeho/v čem) изгризà, прогризà (отвор и под. някъде, в нещо): myš ~zala díru do pytle/v pytli мýшката е изгризала дýпка в чувàла

vyhryzávat, -ám, vyhryzovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (co) изгризвам, изýждам (плод и под.) 2. (co; co do čeho/v čem) изгризвам, прогризвам (отвор и под. някъде, в нещо)

vyhryzovat вж. vyhryzávat

vyhřát, -eji/разг. -eju св. (co) 1. загрèя, нагрèя, огрèя, затòпля, стòпля (нещо): mírně ~át troubu умèрено загрèя, затòпля фýрна; ~át pokoj затòпля, стòпля стàя 2. разг. излекувам (чрез престòй на тòпло) (някаква болест): ~át rýmu, revma излекувам (със затòпляне) хрèма, ревматизм

vyhřát se, -eji se/разг. -eju se св. загрèя се, нагрèя се, затòпля се, стòпля се, сгрèя се: ~át se na sluníčku сгрèя се, стòпля се на слънце; při hladině se voda ~eje на повърхността водàта се затòпля, стòпля се

vyhřátý, -á, -é сгрýн/сгрýт; загрýн/загрýт; нагрýн/нагрýт; стòплен, затòплен: péci v mírně ~é troubě пекà в умèрено загрýта, затòплена фýрна

výhřevnost, -i ж. спец. калоричен ефèкт; топлòтвòрна способност; калоричност, калорийност: ~ paliva, uhlí, koku калорийност на гориво, на вýглища, на кокс

výhřevný, -á, -é нагрèвателен: ~á plocha техн. нагрèвателна плòщ, повърхност

výhřez, -u м. мед. птòза, смъкване (на орган): ~ dělohy птòза на мàтката; смъкване на мàтката

vyhřezlý, -á, -é 1. мед. смъкнат (за орган): ~á děloha смъкната мàтка 2. изскòчил, излýзъл, подàващ се (вн от тялото): ~é vnitřnosti изскòчили навън вùтрешности

vyhřeznout, обикн. третол. -ne св. 1. мед. смъкне се (за орган): ~la mu levá ledvina лèвият му бýбрек се е смъкнал 2. изскòчи, излèзе, подадè се (вн от тялото): raněnému z břicha ~la střeva от корèма на ранèния бýха изскòчили червà

vyhřezávat, обикн. третол. -á неск. 1. мед. смъква се (за орган) 2. изскàча, излýза, подàва се (вн от тялото)

vyhřívát, -ám неск. (co) 1. сгрýвам, загрýвам, нагрýвам, затòплям, стòплям (нещо): ~at postel затòплям леглò 2. разг. лекувам (чрез престòй на тòпло) (някаква болест): ~at si revma лекувам (с тòпло) ревматизма си

vyhřívát se, -ám se неск. грèя се, тòпля се, препичам се (на слънце): ~at se na slunci грèя се, препичам се на слънце

vyhubit, -ím св. (koho, co) изтрèбя, изкореня, унищожà, ликвидирам (някого, нещо): ~it škůdce изтрèбя вредители; ~it plevel изкореня, унищожà плèвел; pokus ~it národ òпит да бýде изтрèбен, унищожèн нарòд; òпит за изтрèбване, за унищожàване, за унищожèние нарòд

vyhuble нар. мършаво, измършавяло: vypadat ~ изглèждам отслабнал, измършавял, изпостал

vyhublost, -i ж. измършавялост, изпосталост, отслабналост

vyhublý, -á, -é отслабнал, измършавял, изпостал, изпýт: ~ý kůň измършавял кòн; ~á tvář изпýто лицè

vyhubovat, -uji/разг. -uju св. (koho – вин./кому) скàрам се (на някого); смýмря, схòкам, нахòкам, наругàя (някого): ~ovat dítě/dítěti за neposlušnost скàрам се на детè, че не è послушно; dostat ~ováno смýмрен съм; разг. изýм калàя

vyhulit, -ím св. (co) експр. изпàфкам, изпýша (цигара и под.): dnes jsem zase ~il celou krabičku (cigaret) днèс пак изпàфках цяла кутя, цял пакèт (цигàри)

vyhýbat se, -ám se неск. (komu, čemu) 1. правя пýт (на някого, на нещо); отбýвам се, отмèствам се, отклонявам се, отстъпвам, за да се разми́на (с някого, с нещо), за да напра́ва пýт

(на някого, на нещо): **~at se chodcům, vozidlům** правя път на пешеходци, на превозни средства **2.** избягвам, отбягвам, заобикалям (някого, нещо); страня (от някого, от нещо): **zdaleka se nám ~á** отдалече ни заобикаля; **~at se společnosti** страня от обществото; от-
~at se od něčeho **~at se od něčeho** експр. бягам от някого, от нещо като дявол от тамян

vyhýbavě нар. уклончиво: **odpovídat, mluvit ~** отговарям, говоря уклончиво

vyhýbavost, -í ж. уклончивост

vyhýbav|ý, -á, -é уклончив: **~á odpověď** уклончив отговор

vyhýbk|a, -y ж. п. стрелка (железопътна): **jednoduchá, dvojitá ~a** обикновена, двойна стрелка; **křížovatk|ová ~a** кръстовидна стрелка; **odjezdov|á ~a** изходна стрелка; **vratná, od-tlačovací ~a** възвратна стрелка; **pneumatická ~a** въздушна стрелка; **samočinná ~a** самодействаща стрелка; **vjezdov|á ~a** входна стрел-
~a завъртя се на сто и осемдесет градуса; измътна се като фуhrнаджийска лопата

vyhýbk|ář, -e м. ж. п. стрелочник

vyhýbk|ář|k|a, -y ж. п. стрелочничка

vyhy|nout, обикн. мн. -neme или третол. -ne св. (постепенно) измре, загине, затрие се, изчезне; престане да съществува; свърши(ме) се (за хора; за род и под.): **obyvatel|é m|ěsta ~nuli morem** жителите на града са измрели от чума; **ryby v řece ~nuly** рибите в реката измряха; **galantnost ještě ne~ula** прен. галантността още не е изчезнала, не се е свър-
~la се по мъжка линия; няма мъжки наследници: **rod ~nul po meči** родът се е затрил по мъжка линия, няма мъжки наследници

vyhy|nul|ý, -á, -é измрял, изчезнал: **~á zvířata** измрели, изчезнали животни; **~é národy** измрели, изчезнали народи

vyhý|řit se, -ím se св. нагуляя се, напирувам се; отзема си; поживея си, погуляя си като хората: **chtěl se dneska ~it** (тој) искаше днес да си поживее, да се нагуляе, да си отземе

vycház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í не св. **1.** (odkud; kam; kudy kam) излизам (отнякъде някъде; през някъде някъде): **~et na ulici, na chodbu** излизам на улица, в коридор; **~et dveřmi, oknem** излизам, минавам през врата, през прозорец; **nesměla ~et** не я пускаха да излиза; не ѝ даваха да излиза **2.** (kam; -) излизам, тръгвам, отивам (някъде): **v kolik hodin ~íš?** в колко часа излизаш, тръгваш? **do práce obvykle ~ím před osmou (hodinou)** за работа излизам, на

работа отивам обикновено преди осем (часа); **každý večer jsem jí ~el naproti** всяка вечер излизам срещу нея

někomu vstříc излизам в подкрѣпа (на някого); аз съм насреща; улеснявам (някого с нещо); помагам (на някого с нещо, за нещо)

3. също и **vycház|et si, -ím si** (kam) излизам, ходя, поразхождам се (някъде, до някъде): **~et si na procházku** излизам, ходя (си) на разходка; **~et si do lesa** поразхождам се до гората **4.** обикн. третол. **-í** (odkud) започва, излиза, тръгва (отнякъде): **stopa ~ela z houštiny** следата започваше, тръгваше, излизаше от гъсталака **5.** обикн. третол. **-í** (kam) рядко свършва, излиза; влиза, влива се, навлиза (някъде): **řeka ~í do volnějšího údolí** реката навлиза в по-открита, по-широка долина **6.** обикн. третол. **-í** (kam) рядко гледа, навлиза (някъде); има изглед (нанякъде): **okno ~elo na dvůr** прозорецът гледаше към двор **7.** обикн. третол. **-í** (-; kam) изгрява; появява се, излиза (-; някъде): **měsíc už ~í** луната вече из-

~í на изгряващото слънце; Япония **8.** обикн. третол. **-í** (odkud; kam) излиза, изскача, изтича, появява се, идва (отнякъде; някъде): **z rány mu (stále) ~elo hodně hnisu** от раната му (непрекъснато) излизаше, изтичаше много гной; излиза найве, излиза на бял свят; става ясно; разкрива се; излиза, изплува на повърхността **9.** (z čeho) излизам (отнякъде, от нещо); напускам (нещо); преставам да бъда (някакъв): **~et z boje vítězně** излизам от бой като победител; **ne~et z nemoci, z údivu, ze strachu** не преставам да бъда болен, уплашен, учуден

~et z užívání обикн. третол. излиза от употреба; **~et ze cviku, z formy** излизам от тренинг, от форма; **~et z konceptu** обръквам се; изгубвам, изпускам нишката (на мисълта си); **~et z mezí slušnosti** излизам от границите на благоприличието, на приличието **10.** (z čeho; co) разг. излизам (от училище и под.); завършвам, свършвам (училище и под.): **~et ze školy, ~et školu** завършвам училище **11.** обикн. третол. **-í** излиза, печата се, отпечатва се; бива отпечатван, публикуван; издава се: **román ~í na pokračování** романът излиза на части **12.** (z koho, z čeho; odkud; od koho) произлизам, произхождам (от някого, отнякъде); идвам (отнякъде): **~et ze slavného rodu** произхождам от славен род; имам славно потекло **13.** (odkud; z čeho, od čeho, od koho) излизам, изхождам, тръгвам (отнякъде, от

нещо, от някого): **~et z předpokladu, z určité koncepce** изхождам от предположение, от определена концепция; **návrhy ~ejí od jednotlivých pracovníků** предложенията излизат от отделни служители, работници **14. обикн. третол. -í (z čeho)** излиза, произтича, следва, става ясно, може да се заключи (от нещо, въз основа на нещо): **z diskuse ~ejí podněty** дискусията поражда инициативи; **z toho všeho ~elo, že se bude muset z bytu do měsíce vystěhovat** от всичко това следваше, ставаше ясно, че до един месец той/тя ще трябва да освободи, да опразни жилището **15. обикн. третол. -í (koti)** излиза, получава се, удава се, върви (на някого): **součet mu pořád ne~el** сбърът, сумата все не му излизаше; **nic jí ne~elo** нищо не ѝ се удаваше; в нищо не ѝ вървеше **16. обикн. третол. -í (nač; -)** излиза; възлиза (на нещо); струва (нещо): **se všemi výdaji to ~í na sto korun** с всички разноски това излиза, струва сто крони, възлиза на сто крони **17. обикн. третол. -í (na koho - вин.)** пада се (на някого): **na každého ~elo několik korun** на всеки се падаха по няколко крони **18. обикн. третол. -í (koti; koti nač)** остава, стига (на някого за нещо): **každému ~elo několik korun** на всеки оставаха по няколко крони; **ne~í mi na to čas** не ми остава време за това; не ми стига времето за това **19. (kam; odkud kam; kudy kam)** качвам се, изкачвам се (някъде; отнякъде, през някъде някъде): **často ~el na toto návrší** той често се качваше, изкачваше на тази височина, на това възвишение **20. (co)** изкачвам, преодолявам (нещо): **schody už ~el těžko** той вече трудно изкачваше стълбите **21. (s čím)** преживявам, изкарвам, минавам, оправям се (с нещо); стига ми (нещо): **~et s malou penzí** преживявам, минавам, оправям се с малка пенсия **22. (s kým)** понасям се, разбирам се, в добри отношения съм (с някого): **se sousedkami ~ela celkem dobře** със съседките си тя се разбираше общо взето добре

vycházk[a, -y ж. 1. разходка, излет: **jít, chodit na ~u** отивам, ходя на разходка, на излет **2. воен.** гарнизонен отпуск: **omezení, zákaz ~u** ограничаване, забраняване на гарнизонни отпуски

vycházkov|ý, -á, -é 1. предназначен за разходка, за излизане: **~é oblečení** дрехи за разходка, за излизане (обикн. по-светъл, по-спортен мъжки или дамски костюм) **2.** отнасящ се до гарнизонен отпуск; предназначен за гарнизонен отпуск: **~ý den** ден за гарнизонен отпуск: **~ý stejnokroj** воен. парадна униформа

vychcán|ek, -ka м. разг. експр. шмекер, хитрец: **malý ~ek** дребен шмекер

vychcan|ý, -á, -é м. разг. експр. шмекерски, хитър, захитрял

vych|cat se, -čiju se св. разг. вулг. изпикая се

vychcí|pat, обикн. мн. -áme св. (-; čím) 1. обикн. третол. **-ají** измрат, изпомрат (-; от нещо) (за животни): **všechny mouchy ~aly** всички мухи измряха **2. експр. вулг.** измрêm, изпомрêm, изпикаме, натръшкаме се, изпона-тръшкаме се; хвърлим топа, опънем петалата (-; от нещо) (за хора): **~áme hladem** ще изпикаме от глад

vychlád|at, -ám несв. 1. обикн. третол. **-á** изстива: **kamna ~ají** печката изстива **2. (-; v čem)** изстивам, охлаждавам; ставам студен, безразличен (в някакво отношение): **~at v lásce** любовта ми охлажда; преставам да обичам; ставам безразличен в любовта

vychlad|it, -ím св. (co) изстудя, охладя (нещо): **~it pivo** изстудя бира; **~it horkou hlavu** прен. успокоя се

vychladl|ý, -á, -é 1. изстинал, студен: **~á trouba** изстинала фурна **2.** изстинал, охладнял, студен, безразличен: **~ý milenec** охладнял, безразличен любовник

vychlad|nout, -nu св. 1. обикн. третол. **-ne** изстине, поизстине: **jídlo ~ne** яденето ще изстине; **kamna už ~la** печката вече изстина **2. (-; v čem)** изстина, охладня, стана студен, безразличен (в някакво отношение): **milenec ~l** любовникът охладня, стана безразличен, любовният му плам угасна; **~nout ve vzdoru** престана да се горещя, да се съпротивлявам, да се противопоставям

vychlast|at, -am св. (co) вулг. изкъркам, излôча (нещо); видя сметката (на нещо за пиене): **~ám všechen rum** ще изкъркам, ще видя сметката на всичкия ром

vychlaz|ovat, -uji/разг. -uju несв. (co) изстудявам, охлаждам (нещо): **~ovat víno** изстудявам вино

vychlemst|at, -ám св. 1. обикн. третол. **-á (co)** излôчи (нещо) (за животно): **kočka ~ala mléko** котката е излôчила/излôчи млякото **2. (co)** вулг. излôча (нещо) (за човек): **tyto peníze chtěl ~at také** прен. (той) искаше да излôпа, да приберë и тия пари

vychlíst|nout, -nu св. експр. 1. обикн. третол. **-ne (odkud)** излëе се, лисне се, плисне се, изплиска се (отнякъде): **voda ~la z vědra** водата се изля, изплиска се от ведрото, от кôфата **2. (co kam)** излëя, лисна (нещо някъде): **~nout někomu vědro vody na hlavu** излëя, лисна кôфа вода на нечия глава

vychloubačně нар. самохвълски; като самохвълско: ~ **žvanit** дрънкам, плещя като самохвълко; перча се

vychloubačnost, -i жс. самохвълство: **byl znám svou** ~i бѣше извѣстен със самохвълството си

vychloubačn|ý, -á, -é самохвълски; кѡйто е самохвълко: ~i **kluci** момчѣта-самохвълковци; пѣрковци; ~a **řeč** дѹми, приказки на самохвълко

východ, -u м. 1. изход: **hlavní, nouzový** ~ главен, аварийен изход; **tlačit se k ~u** блѣскам се, напйрам, пробйвам си пѣт към изход; **stát u ~u** стоя на изхода; ~ **z krize** *прен.* изход от криза 2. излизане: **při ~u z domu, z práce** на излизане от къщи, от работа; ~ **zakázán!** излизането забранѣно! 3. изгрев, изгрйване: ~ **slunce** изгрев; изгрев-слънце; изгрйване на слънцето; ~ **měsíce** изгрйване на луната 4. изток: **okna obrácená k ~u** прозорци, глѣдащи на изток; **na ~ě svítá** на изток се развидѣлява; **šli jsme stále na ~** вървяхме всѣ на изток 5. източна част: **na ~ě Čech** в източната част на Чѣхия; в източна Чѣхия 6. обикн. **Východ, -u** изток: **jednání mezi ~em a Západem** прѣговори между Изтока и Запада; **Blízký** ~ Близкият изток; **Dálný** ~ Далѣчният изток; **Střední** ~ Централна Азия

východisk|o, -a ср. 1. изходна, отправна точка; изходна позиция; изходно положѣние: ~o **turistických cest** изходна, отправна точка на туристически маршрутѣ; ~o **útoku** изходна позиция за нападѣние; **antické umění se stalo ~em pro renesanci** античното изкѹство стана изходна точка за Ренесанса; ~o **výpovědi** *език.* тема на изказване (*според пражкия структурализъм*) 2. изход, решѣние: **najít ~o z nouze** намѣря изход от бедa; **jediné ~o ze situace** единствен изход от ситуация; **není jiného ~a** няма друг изход

východňársk|ý, -á, -é *експр.* източнословашки: **mluví slovensky s ~ým přízvukem** говори словашки с източен акцѣнт

východně нар. източно; на изток: ~ **od Prahy** източно от Прага

východn|í, -í, -í източен: **plout ~ím směrem** плавам в източна посѡдка; ~i **vítr** източен вятър; ~i **Slované** източни славяни; ~i **Evropa** Източна Европа; ~i **literatury** източни литературѣ; ~i **filozofie** източна филосѡфия

východočesk|ý, -á, -é източнѡчѣшки: **Východočeský kraj** адм. Източнѡчѣшка ѡбласт; ~é **nářečí** *език.* източно-чѣшки диалѣкт

východoevropsk|ý, -á, -é източноевропейски: ~é **země** източноевропейски страни; ~ý **čas** източноевропейско врѣме

východořímsk|ý, -á, -é византийски; източно-римски: **Východořímská říše** *истор.* Източна римска империя; Византия

východoslovansk|ý, -á, -é източнославянски: ~é **jazyky** *език.* източнославянски езици

východoslovensk|ý, -á, -é източнословашки: ~é **nářečí** *език.* източнословашки диалѣкт

výchov|a, -y жс. 1. възпитание, възпитаване: **školní ~a mládeže** училищно възпитание на младежта; ~a **k pracovitosti** възпитание в трудолюбие, в работливост 2. възпитание, обучение, подготовка *и често учил.*: **vědecká ~a** научна подготовка; **občanská ~a** гражданско обучение, гражданска подготовка; **tělesná ~a** *физкулт.* физическо възпитание; **dramatická ~a** театрален учебно-възпитателен метод; обучение чрез игра, чрез театрални методи

vychován|í, -í ср. възпитание: **mít dobré ~í** имам добро възпитание; добре съм възпитан

vychovan|ý, -á, -é възпитан: **dobře ~ý mladík** добре възпитан младѣж

vychov|at, -ám св. 1. (*koho, co*) отглѣдам, възпита (*някого, нещо*): ~a **tři děti** тѣ отглѣда, възпита три деца 2. (*koho, co; z koho, z čeho koho co*) възпита, подготвя, обѹча (*някого, нещо*); направа (*от някого нещо*): ~at **řadu významných odborníků** възпита, подготвя редица известни специалисти; ~a **z dětí řádné lidi** тѣ възпита, направи от децата си порядъчни хора

vychovatel, -e м. възпитател: ~ **v dětském domově** възпитател в дѣтски дѡм

vychovatelk|a, -y жс. възпитателка

vychovatelsk|ý, -á, -é възпитателски

vychovatelstv|í, -í ср. възпитателство; възпитателска профѣсия: **věnovat se ~í** посветя се на възпитателска профѣсия

vychovávat, -ám несв. 1. (*koho, co*) отглѣждам, възпитавам (*някого, нещо*) 2. (*koho, co; z koho, z čeho koho, co*) възпитавам, подготвям, обѹчавам (*някого, нещо*); възпитавам, правя (*от някого нещо*)

výchovně нар. възпитателно; с ѡглед на възпитанието: ~ **působit na mládež** въздѣйствам възпитателно на младежта

výchovn|é, -ého ср. адм. дѣтски надбавки (*изплащани на лице, отглеждащо неосигурено дете*)

výchovn|ý, -á, -é възпитателен: ~a **metoda** възпитателен метод

výchoz, -u м. минно геол. разкритие, разкрйване: ~ **sloje** разкритие на пласт

výchoz|í, -í, -í изходен, отправен, първоначален, основен: ~i **poloha** изходна позиция; изходно (раз)положѣние; ~i **bod** изходна точка; ~i **před-**

poklad изходно, първоначално предположение; **~í surovina** изходна, основна суровина
vychráp|at se, -ám se св. *експр. грубо* **1.** отспя си; хубаво се наспя: **konečně se jednou ~at** най-после веднъж да си отспя **2.** (*z čeho*) излекъвам се, отгърва се (*от нещо*) като се наспя; наспя се и ми мине (*неприятност, неприятно усещане и под.*): **~at se z opice** наспя се и ми мине махмурлукът

vychrchl|at, -ám св. (*co*) *експр.* изхрăча (*нещо*)
vychrchl|at se, -ám se св. *експр.* изхрăча се
vychrchláv|at, -ám *несв. (co) експр.* хрăча, изхрăчвам (*нещо*)

vychrl|it, -ím св. **1.** обикн. *третол. -í (co)* изригне (*нещо*) (*за вулкан и под.*): **sopka ~ila potoky lávy** вулканът изригна потоци от лава **2.** (*co*) изхрăча, изплію (*нещо*): **~it krev** изхрăча, изплію кръв **3.** (*koho, co odkud kam*) *експр.* изплію, изсіпя, изстрелям (*някого, нещо отнякъде някъде*): **stroj ~il hotový výrobek** машината изплію готовия продукт; **vlak ~il na nádraží davy cestujících** влакът изсіпа на гарата тълпи от пътници; **~it ze sebe všechny zprávy jedním dechem** изстрелям всички новини на един дъх **4.** (*na koho co*) *експр.* засіпя, затрупам (*някого с нещо*): **~it na někoho plno úkolů** засіпя, затрупам някого със сума ти задачи

vychrl|it se, обикн. третол. -í se св. **1.** изригне; излее се: **proud lávy se ~il z jícnu sopky** поток от лава изригна, изля се от кратера на вулкана **2.** излее се, изсіпе се: **proudý deště se ~ily** изляха се, изсіпаха се потоци от дъжд

vychrl|ět se, -ím se св. *експр. грубо* **1.** отспя си; хубаво се наспя: **kdy se konečně ~íme?** кога най-сетне ще си отспим? **2.** (*z čeho*) излекъвам се, отгърва се (*от нещо*) като се наспя; наспя се и ми мине (*неприятност, неприятно усещане и под.*): **~ět se z opice** наспя се и ми мине махмурлукът

vychrst|nout, -nu св. (*co; co kam*) излєя, лїсна, плїсна (*нещо някъде*): **~nout na někoho vodu** лїсна върху някого вода; **~nout špínu do kanálu** излєя, лїсна мръсотия в канал

vychrtl|ý, -á, -é отслабнал, измършавял, мършав, кльощав: **~ý kůň** измършавял, кльощав кон; **~é tělo** измършавяло, мършаво, кльощаво тяло

vychutn|at, -ám св. (*co*) изпитам сладостта (*на нещо*); изпитам наслаждение (*от нещо*); наслажда се (*на нещо*); изям, изпия, изпўша, прочета и под. (*нещо*) с удоволствие, с наслада: **~at výborný oběd, dobré víno** насладя се на отличен обед, на добро вино; изям с удоволствие отлично приготвен обед; изпия с удоволствие добро вино; **~at cigaretu, pěknou**

četbu, hudbu насладя се на цигара, на интересно четиво, на музика; с удоволствие изпўша цигара, прочета хубава книга, послўшам музика; изпитам сладостта на (една) цигара, на хубава книга, на музика; изпитам наслаждение от изпўшването на (една) цигара, от четенето на хубава книга, от слўшането на музика
vychutnáv|at, -ám *несв. (co)* изпитвам сладостта (*на нещо*); изпитвам наслаждение (*от нещо*); наслаждавам се (*на нещо*); изяждам, изпивам, изпўшвам, прочитам и под. (*нещо*) с удоволствие, с наслада: **dovedl ~at život** той умееше да се наслаждава на живота

vychválen|ý, -á, -é прехвăлен, разхвăлен: **tak to je tedy ta tvoje ~á metoda** значи това е прехвăленият ти метод

vychvál|it, -ím св. (*koho, co*) прехвăля, разхвăля, възхвăля, превъзнеса (*някого, нещо*): **~it zboží** прехвăля, разхвăля стока; **~it dceru** прехвăля, превъзнеса дъщеря си

vychvalovan|ý, -á, -é хвăлен, превъзнăсян; прехвăлен, прочўт, знаменїт: **~ý virtuos** превъзнăсян, знаменїт виртуоз

vychval|ovat, -uji/пазг. -uju *несв. (koho, co)* хвăля, прехвăлвам, разхвăлвам, възхвăлявам, превъзнăсям (*някого, нещо*): **nejdříve ho ~oval, potom ho začal pomlouvat** отначало той го хвăлеше, превъзнăсяше, после започна да ~~заслужаваше похвалата~~ **~ovat někoho až do (samého) nebe** превъзнăсям някого до небесата

vychýlen|í, -í *ср.* отклонєние, отмєствованє: **~í magnetické střelky** отклонєние на магнїтна стрелка

vychýlen|ý, -á, -é отклонєн, отмєстен: **~ý jazýček na váze** отклонєна стрелка на везнї, на теглїлка

vychýl|it, -ím св. (*co, koho*) отклоня (*нещо, някого*); променя първоначална посòка, първоначално положєние (*на нещо, на някого*): **~it lod' ze směru větru** отклоня парахòд от посòката на вятъра; променя кўрс на парахòд от посòката на вятъра; **nic nesmí ~it jeho víru** *прен.* не бива нїщо да разколебăе вярата му

vychýl|it se, -ím se св. (*z čeho; -*) отклоня се (*от нещо*); променя първоначалната си посòка, първоначалното си положєние: **kormidlo se ~ilo stranou** кормилото се отклони встранї; **levý koutek úst se jemně ~il vzhůru** лєвият ъгъл на ўстната (мў/ў) се извї лєко нагòре

výchylk|a, -y *жс.* отклонєние, отмєствованє, *техн.* амплїтўда: **~a magnetické střelky** отклонєние, амплїтўда на магнїтна стрелка; **~y z jazykové normy** отклонєние от езїкова нòрма

vychyl|ovat, -uji/пазг. -uju *несв. (co, koho)* откло-

нявам (нещо, някого); променям първоначална посѳка, първоначално положение (на нещо, на някого)
vychylovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (z čeho; –) отклонявам се; променям първоначалната си посѳка, първоначалното си положение
vychytat, -ám св. (koho, co) изловя, изполовя (някого, нещо): **~at mouchy** изловя мухи; **kočka ~ala všechny myši** кѳтката излови мйшките, изполови всйчки мйшки
vychytrale нар. лукаво, хйтро: **~ se umívat** усмивхам се лукаво
vychytralost, -i ж. лукавство, лукавост, хитрина: **on na tu svou ~ jednou doplatí** ще си изпати тѳй нйкой дѳн заради лукавството си
vychytralý, -á, -é лукав, хйтр: **~ý obchodník** лукав, хйтр търѳвец; **~ý úsměv** лукава усмйвка
vyignorovat se, -uji se/разг. -uju se св. (na co) експр. игнорйрам, пренебрѳгна (нещо); не обѳрна вниманйе (на нещо); разг. не пойскам (и) да зная (за нещо); зарѳжа (нещо): **~ovat se na problém** не пойскам и да зная за проблем
vyinkasovat, -uji/разг. -uju св. (co) инкасйрам (нещо): **~ovat peníze za dodané zboží** инкасйрам парй за доставена стѳка
vyjádřený, -í ср. 1. йзраз, изразяване, формулиране, йзказ: **slovní ~í myšlenky** словѳсен йзраз, словѳсно формулиране на мйсл; **číselné ~í hodnot** чйслен йзраз, чйслено изразяване на стѳйности 2. изобразяване, изображение: **umělecké ~í skutečnosti** художествено изобразяване, изображение на действителностъ 3. ѳтзив, мнѳние, прецѳнка, стандйвище: **čekám na tvě ~í** чакам твѳето мнѳние, твѳята прецѳнка, твѳя ѳтзив
vyjádřený, -á, -é изразѳн: **veřejně ~é stanovisko** публично изразѳно мнѳние
vyjádřit, -ím св. (co) 1. изразя, изкажа, формулирам (нещо): **~it svůj názor** изкажа, изразя свѳето мнѳние/мнѳнието си; **~it svůj souhlas** изкажа, дам съгласйе/съгласието си 2. изразя, изобразя, пресъздам (нещо): **schopnost ~it myšlenky hudebnou** способност да изразя идѳи с помощъта на мұзика, на музикални йзразни срдѳства; **~it číselné vztahy graficky** графйчно изразя, изобразя чйслени отношѳния
vyjádřit se, -ím se св. 1. (–; jak) изразя се (някак): **neumí se dobře ~it v cizím jazyce** не умѳе, не мѳже добрѳ да се изрази на чұжд ѳзык; **~it se nesrozumitelně** изразя се неясно, неразбираѳемо 2. (o kom, o čem; ke komu, k čemu; pro koho, pro co; proti komu, proti čemu jak) изкажа се; изкажа, дам мнѳние, ѳтзив, прецѳнка

(за някого, за нещо; по отношение на някого, на нещо; в полза на някого, на нещо; във вреда на някого, на нещо); взѳма отношѳние (по някакъв въпрос); взѳма, заѳма, изразя стандйвище (по отношение на някого, на нещо): **~it se o někom příznivě, kriticky** дам благоприятен, критйчен ѳтзив за някого; **~it se pro kandidáta, proti kandidátovi** изкажа се в полза на кандидат, против кандидат
vyjadřovací, -í, -í йзразен: **~í prostředky, schopnosti** йзразни срдѳства; йзразни умѳния, възмѳжности; **jazykové ~í prostředky** ѳзык. ѳзыкѳви йзразни срдѳства
vyjadřovat, -uji/разг. -uju неск. (co) 1. изразявам, изказвам, формулирам (нещо) 2. изразявам, изобразявам, пресъздавам (нещо)
vyjadřovat se, -uji se/разг. -uju se неск. 1. (–; jak) изразявам се (някак) 2. (o kom, o čem; ke komu, k čemu; pro koho, pro co; proti komu, proti čemu jak) изказвам се, изказвам, давам мнѳние, ѳтзив, прецѳнка (за някого, за нещо; по отношение на някого, на нещо; в полза на някого, на нещо; във вреда на някого, на нещо); взѳмам отношѳние (по някакъв въпрос); взѳмам, заѳмам, изразявам стандйвище (по отношение на някого, на нещо)
vyjasněný, -í ср. 1. изясняване, разясняване, обяснѳние: **~í záhady** изясняване на загадка 2. прояснѳние, проясняване, изясняване (на времето): **přibývání oblačnosti po přechodem ~í** увеличѳние на облачностъта след прѳходно проясняване, прояснѳние
vyjasnit, -ím св. 1. (co; komu co) изясня, обясня, разясня, уясня (на някого нещо): **~it záhadu** изясня загадка; **musíme si ~it základní pojmy** трѳбва да си изясним, да си уясним оснѳвни понятия 2. обикн. третол. **~í** (co) осветй, ѳзарй, прояснй (нещо): **proud světla ~il na okamžik kraj** потѳк светлинъта ѳзарй, прояснй за мйг околностъта 3. (co) разведрѳ (поглед и под.); разведрѳ се, развеселѳ се: **~it tvář, čelo, pohled** разведрѳ се; лицѳето, чѳлѳто, погледът ми се разведрѳ
vyjasnit se, обикн. третол. и безл. -í se св. 1. (–; komu) изяснй се, обяснй се, разяснй се, уяснй се, станѳе йсно (на някого): **záhada se ~ila** загадката се изяснй; **~ilo se jí, oč jde** стана й йсно за каквѳ стъва дұма 2. (–; komu) прояснй се, разведрѳ се, развеселй се: **čelo se mu ~ilo** чѳлѳто му се прояснй, разведрѳ 3. прояснй се, изяснй се, оправи се (за времето): **obloha se ~ila** небѳто се прояснй; **už neprší, ~ilo se** безл. вѳче не вали, изяснй се
vyjasňovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (co; komu co) изяснявам, обяснявам, разяснявам, уяснявам (на някого нещо): **~ovat základní pro-**

vyjít, -jdu св. 1. (*odkud; kam; kudy kam*) изляза (отнякъде, някъде, през някъде някъде): **~jít z pokoje** изляза от стая; **~jdu na chodbu** ще

изляза в коридора; **~šel ven** той излезе навън
 ♦ **~jít s barvou, s pravdou ven** кажа си, признай (си); открий, разкрий, сваля картите си **2.** (–; *kam*) изляза, тръгна, отида (*някъде*): **v kolik hodin ~jdeš?** в колко часа ще излезеш, ще тръгнеш? **do práce ~jdu už před sedmou (hodinou)** за работа ще изляза, ще тръгна още преди седем (часа); на работа ще отида още преди седем (часа); **večer ti ~jdu naproti** довечера ще изляза да те посрещна, ще те пре-
 ♦ **~jít si na procházku** (той) поизлезе да се разходи; **~jít si do lesa** поразходя се до гората **4.** обикн. *третол.* **~jde** (–; *kam*) изгрее, появи се, излезе (*някъде*): **slunce už ~šlo** слънцето вече изгръ **5.** обикн. *третол.* **~jde** (*odkud; kam*) излезе, изскочи, изтече, появи се (*от-някъде, някъде*): **~šlo mu z rány hodně hnisu** от рана му изтече гноя ♦ **~jít na jevo, na světlo boží** нещо ще излезе найве, ще излезе на бял свят; ще стане ясно; ще се разкрие; ще излезе, ще изплува на повърхността **6.** обикн. *третол.* **~jde** (*na koho*) разкрие се, стане известно (*за някого*): **ted' už to na ni konečně ~jde** сегă вече всичко за нея най-после ще се разкрие, ще стане известно **7.** (*z čeho*) изляза (*от някакво състояние*), престана да бѣда (*някакъв*): **~jít z boje jako vítěz** изляза от бой като победител; **~jít z nemoci, z údivu** престана да боledувам, да се удивявам ♦ **~jít z užívání** обикн. *третол.* излезе от мѡда; **~jít ze cviku, z formy** изляза от тренинг, от фѡрма; **~jít z koncepce** обѣркам се; изгубя, изпусна нишката (*на мисълта си*); **~jít z mezí slušnosti** изляза от грăниците на благоприличието, на приличието **8.** (*z čeho; co*) разг. изляза (*от училище и под.*); свѣрша, завѣрша (*училище и под.*): **~jít ze školy/~jít školu** завѣрша училище **9.** обикн. *третол.* **~jde** излезе, отпечăта се, издаде се; бѣде отпечăтан, публикуван, издаден: **kniha ~jde do týdne** книгата ще излезе до една сѣдмица **10.** (*z koho, z čeho; odkud; od koho*) изляза, произляза; имам произход (*от някого, от нещо, отнякъде*); дѡйда (*отнякъде*): **~šel z lidu** той излезе от народа, имаше народен произход **11.** (*odkud; z čeho; od čeho, od koho*) изляза, изхѡдя, трѣгна (*отнякъде, от нещо, от*

някого): **~jít z předpokladu, z určité koncepce** изхѡдя от предположѣние, от определѣна концепция **12.** обикн. *третол.* **~jde** (*z čeho*) излезе, произтечѣ, послѣдва, стăне ясно, мѡже да се заключи (*от нещо; въз основа на нещо*): **co z toho ~jde?** каквѡ ще излезе от това? каквѡ ще произтечѣ, ще послѣдва от това? **13.** обикн. *третол.* **~jde** (*komu*) излезе, получи се, удадѣ се (*на някого*): **součet mu ne~šel** сбѡрѣт не мѡ излезе, не мѡ се получи; **nic jí ne~šlo** нищо не ѝ се удадѣ; (*тѣ*) нищо не направи **14.** обикн. *третол.* **~jde** (*nač; –*) излезе, възлезе (*на нещо*); ще стрѡва (*нещо*): **ta stavba ~jde asi na milion korun** стрѡежѣт ще възлезе, ще стрѡва около едѣн милиѡн крѡни **15.** обикн. *третол.* **~jde** (*na koho*) падне се (*на някого*): **na každého ~šlo sto korun** на всѣки се паднаха по стѡ крѡни **16.** обикн. *третол.* **~jde** (*komu; komu nač*) остане, стѣгне (*на някого за нещо*): **každému ~šlo několik korun** на всѣки останаха (по) нѣколко крѡни; **ne~jde mi na čtení čas** нѣма да ми остане врѣме за чѣтене **17.** (*kam; odkud kam; kudy kam*) кăчă се, изкăчă се (*отнякъде някъде; през някъде някъде*): **~jít po schodech na věž** кăчă се, изкăчă се по стѣлба на кѡла **18.** (*co*) изкăчă, преодолѣя (*нещо*): **konečně ~šla schody** най-после (*тѣ*) изкăчи стѣлбите **19.** (*s čím*) преживѣя, изкăрам, мѣна, опрăва се (*с нещо*); стѣгне ми (*нещо*): **~jít s málo penězi** преживѣя, мѣна с мăлко парѣ; стѣгнат ми мăлко парѣ **20.** (*s kým jak*) разберă се (*с някого по някакъв начин*): **~jít s někým po dobrém** разберă се с някого с добрѡ
vyjíždět, -ím, 3. мн. -ějí/-í несл. **1.** (*odkud; odkud kam*) излѣзам (*с превозно средство*), потѣглям (*отнякъде някъде*): **auto ~í z garáže na ulici** колăта излѣза от гарăжа на улицата **2.** (*kam; –*) трѣгвам, отпрăвам се (*с превозно средство*); потѣглям, заминавам, отпѣгѡвам (*за някъде*): **pokaždé jsme ~ěli k večeru** всѣки пѣт потѣгляме, трѣгваме (*с колăта*) чăк прѣвечер **3.** (*odkud; –*) излѣзам, изскăчам (*отнякъде*); дерайлирам: **tramvaje často ~ějí z kolejí** трамвăите чѣсто изскăчат от рѣлсите; трамвăите чѣсто дерайлират **4.** *сѡцо и* **vyjíždě si, -ím si** (*kam; –*) излѣзам, отѣвам, хѡдя, разхѡждам се (*с превозно средство*) (*някъде*): **často jsem si ~ěl do města** чѣсто хѡдех, отѣвах (*с колă, с колăта си*) до градă **5.** (*kam*) изкăчвам се, кăчвам се (*с превозно средство*) (*някъде*): **na Vitošu/na Vitoši ~íme obvykle lanovkou, někdy však autem** на Вѣтоша се кăчваме обикновѣно с лифѣт, понякога с колă **6.** (*co*) изкăчвам, преодолѣвам (*с превозно средство*) (*не-*

що): **~ět kopec serpentínami** изкачвам хълм по серпентини (с кола) **7. също и vyjíždět si, -ím si** (на коho) *експр.* нахвърлям се (върху някого), нападам (някого); скървам се (на някого): **ať si na ni ten hrubián ne-í** нека този грубиян да не я напада, да не ѝ се кара, да не сѐ нахвърля така върху неѝ

vyjížd'ka, -y ж. разходка (с превозно средство, на кон): **~a lod'kou po řece** разходка с лодка по река

vyjížd'kov[ý], -á, -é предназначен за разходка (с превозно средство, на кон): **~á motorová loď** моторница за разходки, за излети

vyjma (koho, čeho/koho, co) *предлог с род. или с вин., vyjímaje, vyjímajíc* (koho, co) *предлог с вин. книж.* освѐн (някого, нещо); с изключение на (някого, нещо): **ordinovat každý den ~ pondělí** приемам болни всеки ден с изключение на понеделник

vyjmenovan[ý], -á, -é изброен; посочен поименно; *обикн. мн.* **vyjmenovan[í], -é, -á** изброени: **~í účastníci** изброени, посочени поименно участници

vyjmenovat, -uji/разг. -uju св. (koho, co) (последователно) изброя, посоча поименно (някого, нещо — *обикн. мн.*): **~ovat české panovníky 13. století** изброя чешките владетели през XIII. век; **co všechno chtějí, nelze ani ~ovat** всичко, което те искат, не може дори да се изброя

vyjmout, -jmu св. 1. (co; co z čeho) извадя, взема (нещо отнякъде): **~jmout rukopis ze zásuvky** извадя ръкопис от чекмедже **2.** (co; komu co) извадя, махна, отстраня, изрѐжа, оперирам (нещо на някого): **~jmout někomu stehy (po operaci)** извадя, махна на някого конци (след операция) **3.** (co z čeho) направя извлечение, извадки (на нещо отнякъде); извлекá, извадя, експерпирам (нещо отнякъде): **~ňal jsem z projevu jenom nejdůležitější fakta** извадих, извлякох от речта само най-важните факти **4.** (koho, co; koho, co z čeho) изключо, освободя (някого, нещо от нещо); направя изключение (за някого, за нещо); опростя (на някого нещо): **být ~ňat z daňových povinností** освободен съм от данъчно облагане

vyjmout se, -jmu se св. (kde) изпъкна, откря се, направя впечатление (на някакъв фон): **na tom pozadí se obraz ne-jme** на този фон картината няма за изпъкне

vyjukan[ý], -á, -é разг. експр. изплашен, уплашен, подплашен, стрѐснат: **~ý zajíc** подплашен заек

vyjukat, -ám св. (koho — вин.) разг. експр. изплаша, уплаша, подплаша, стрѐсна (някого):

to dovede i klidného člověka ~at това може да изплаши, да стрѐсне и спокоен човек; **chtěl hocha za ty jeho darebnosti trochu ~at** (той) искаше малко да пострѐсне момчето заради белите му

vykácen[í], -í ср. изсичане: **~í lesa** изсичане на гора; *снец.* обезлесяване

vykácet, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. (co) изсека (нещо): **~et staré stromy** изсека стари дървета; **~et třešňový sad** изсека черешова градина

vykádr[ovat, -uji/разг. -uju св. (koho — вин.) кадрювам, проверя, подберá (някого) (*обикн. в кадрово отношение, от полит. гледна точка*); предлôжа, издигна кандидатурата (на някого): **tito lidé ~ovali kandidáty do voleb** тези хора провериха досиетата на кандидатите за участие в изборите

vykachlíčk[ovat, -uji/разг. -uju св. (co) облицовам с фаянсови плôчки (нещо): **~ovat koupelnu** облицовам баня с плôчки

vykak[at, -ám св. (co) дет. изакам (нещо)

vykak[at se, -ám se св. дет. изакам се

výkal, -u м. испражнение; *често мн.* **výkally, -ů** испражнения: **lidské, zvířecí ~y** човѐшки, животински испражнения

vykál[et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se св. изхôдя се

vykalkul[ovat, -uji/разг. -uju св. (co) калкулирам, изчисля (нещо); направя калкулация (на нещо): **~ovat cenu zboží** изчисля, калкулирам цена на стôка

vykap[at, -u/-ám св. 1. (co; co z čeho kam) изцедя, излѐя, изсипя (на капки) (нещо отнякъде някъде); оставя (нещо) да се изцеди, да изкапе, да изтечѐ на капки (отнякъде някъде): **~et zbytek tekutiny z láhve na lžici** изсипя на капки останала течност от бутилка в лъжица; **nechat ~at olej z láhve** оставя маслô, ôлио, оливия да се изцеди, да изкапе от бутилка; **dát nastrouhané syrové brambory ~at** слôжа, оставя настъргани сурови картôфи да се изцедят **2. (co čím)** слôжа (си) капки; капна (си), накапя (си) (нещо в очите и под.); промия (си) (очите и под. с нещо): **~at oči borovou vodou** промия очи с бôрова вода

vykapáv[at, -ám несв. 1. (co; co z čeho kam) изцѐждам, изливам, изсипвам (на капки) (нещо отнякъде някъде); оставям (нещо) да се изцѐжда, да изкапва, да течѐ на капки (отнякъде някъде) **2. (co čím)** слôгам (си) капки; капя (си), накапвам (си) (нещо в очите и под.); промивам (си) (очите и под. с нещо)

vykartáč[ovat, -uji/разг. -uju св. (co; komu co; co z čeho) изчѐткам (нещо; на някого нещо; нещо отнякъде): **~ovat si šaty** изчѐткам си дрѐхите

vykas|at, -ám св. (co; komu co) запрѣтна (нещо; нещо на някого): **~at (si) rukávy** запрѣтна си ръкавите

vykas|at se, -ám se св. запрѣтна се; запрѣтна си дрѣхите: **~ala se a brodila se řekou** тя си запрѣтна полите и започна да гáзи из рекáта; **sukně se jí ~ala** полáта ѝ се запрѣтна, вдíгна се

vykasáv|at, -ám нескв. (co; komu co) запрѣтвам (нещо; нещо на някого)

vykasáv|at se, -ám se нескв. запрѣтвам се; запрѣтвам си дрѣхите

vykaš|at, -u св. (co) изкашлям, изхрáча, изплёя (нещо): **~at chrchel, krev** изхрáча хрáчка, крѣв

vykaš|at se, -u се св. 1. изкашлям се, изхрáча се: **až se ~eš, uleví se ti** щом се изкашляш, ще ти олёкне 2. (na koho, na co) разг. грубо престáна да се интересувам (от някого, от нещо); спрá да се занимавам (с някого, с нещо); разг. зарѣжа (някого, нещо); грубо плёя, пикáя (на някого, на нещо): **~al se na všechno** (то́й) плёя на всíчко

vykašláv|at, -ám нескв. (co) изкашлювам се; изхрáчвам, изплёвам (нещо)

vyk|at, -ám нескв. (komu) говоря (на някого) на „вие“; обрѣщам се (към някого) на „вие“; на „вие“ съм (с някого): **nemusíme si ~at, můžeme si tykat** не è нýжно да си говорим на „вие“, мóжем да преминем на „ти“

výkaz, -u м. 1. отчѣт, отчѣтане: **~ práce** адм. отчѣт за извѣршена рáбота; **účetní ~** икон. счетоводен отчѣт 2. икон. вѣдомост: **mzdový ~** вѣдомост за заплáти; **~ nákladů** вѣдомост за рáзходи; **odváděcí ~** трансп. товарителница 3. декларация: **~ příjmu** декларация за дóходи 4. днёвник: **třídní ~** училищен днёвник

vyká|zat, -žu/книж. -ži св. 1. (koho – вин. odkud, kam) изгòня, екстернирам, експулсирам (някого отнякъде, някъде): **~zat špiona ze země** изгòня, експулсирам шпиòнин от странáта; **~zat hráče z hřiště** изгòня играч от игрище 2. (komu, čemu co) книж. предназначá, определя (нещо за някого, за нещо): **~zat hostu zvláštní pokoj** предназначá, определя за гòст специáлна, отдѣлна стáя 3. (co) книж. отчетá, отбелѣжа, показá, зареги́стрирам (нещо): **podnik ~zal čistý zisk** предприятието отчете чиста печáлба; **~zat publikační činnost** показá, отчетá публика́ции

vyká|zat se, -žu se/книж. -ži se св. 1. (čít, kýt) легитимирам се; предста́ва се (с нещо); предста́ва документ за самоличност: **~zat se legitimací** легитимирам се; предста́ва лична кáрта, личен паспòрт, легитимáция 2. (čít, kýt) предста́ва се, похвáля се (с нещо, с някого): **~zat se pracovními úspěchy** похвáля се

с трýдови успѣхи; **národ, který se může ~at velkými hudebníky** нарòд, кòйто мòже да се похвáли с велики музикáнти

vykaz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (koho – вин. odkud, kam) изгòнвам, екстернирам, експулсирам (някого отнякъде, някъде): **~ovat cizince ze země** изгòнвам, експулсирам чужденец/чужденци от странáта 2. (komu, čemu co) книж. предназначáвам, определям (нещо за някого, за нещо): **~ovat kuřákům zvláštní vagon** предназначáвам за пушáчи отдѣлен вагòн 3. (co) книж. отчítам, отбелѣзвам, показáвам, регистрирам (нещо): **žák ~uje špatný prospěch** ученикът показáва, íма лòш успѣх

vykaz|ovat se, -uji se/разг. -uju нескв. 1. (čít) легитимирам се; предста́вам се (с нещо); предста́вам документ за самоличност: **~ovat se legitimací** предста́вам лична кáрта, личен паспòрт, легитимáция 2. (čít, kýt) хвáля се, похвáлвам се, предста́вам се (с нещо, с някого): **~ovat se novým repertoárem** похвáлвам се, предста́вам се с нòв репертоáр

vykdá|kat, -ču/-kám св. (co; komu co) разг. експр. изкудкудякам, изпѣя, издрѣнкам (нещо на някого); раздрѣнкам, разнесá (нещо): **stačila to už kdekomu ~kat** (тá) вѣче е успяла да го издрѣнка на кòго ли нè

vykec|at, -ám св. (co) разг. експр. издрѣнкам, раздрѣнкам, разнесá (нещо): **ty to ne~áš, vid’?** нýма да го раздрѣнкаш, налй?

vykec|at se, -ám se св. разг. експр. изприка́жа се, наприка́жа се: **ted’ se čeká, až se řečník ~á** сегà чáкаме орáторът да се изприка́же

vykér|ovat, -uju св. (co) жарг. татуирам (нещо); напра́вя татуи́ровка (на нещо): **nechala si na rameno ~ovat orla** тá тa пойска да ѝ татуи́рат на ра̀мото орèл

vyklábos|it, -ím св. (co) експр. издрѣнкам, раздрѣнкам, разнесá, разтрѣбá (нещо): **babka to ~ila po sousedech** бабèто го е разнесло по съседите

výklad I, -u м. витри́на: **~ s potravinami** витри́на с хранителни стòки

výklad II, -u м. 1. тълкуване, обяснение, разяснение, пояснение, коментáр, интерпретация: **~ zákona, vyhlášky, významu slova** тълкуване на закòн, на нарèдба, на значèние на дýма; **materialistický ~ světa** материалистическо тълкуване на светà; **výraz připouští dvojí ~** изразът допýска двойко тълкуване, интерпретирaне; **podat ~ o politické situaci** дам, напра́вя коментáр на политическа ситудация; разясня, коментирам политическа ситудация 2. предста́вяне, изложèние, излáгане; урòк, лèкция; рáзказ: **žáci poslouchají učitelův ~** учениците

слъшат изложението, урока, лекцията, разказа на учителя; **nerad poslouchal otcovy mravoučné ~y** (тоѝ) не обичаше да слъша нравоучителните лекции, нравоученията на баща си; **~ průvodce** разказ на екскурзовод

vykládací I, -í, -í разтоварителен, разтоваръчен; предназначен, служещ за разтоварване; отнасящ се до разтоварване: **~í četa, zařízení, rampa** бригада, съоръжение, рампа за разтоварване; **~í lhůta** срок за разтоварване; **~í výklenek** разтоваръчна ниша

vykládací II, -í, -í предназначен за гледане, за гадане, за познаване, за предсказване (на сънища; на карти, на кафе и под.): **~í karty** карти за гледане

vykladač I, II, III *вж.* **vykládač I, II, III**

vykládač I, vykladač I, -e *м. неодуш. техн.* разтоварачка, разтоварач (машина, съоръжение за разтоварване): **~ štěrku, uhlí** разтоварачка на чакъл, на въглища; **~ dříví** дървосвдал; **~ výřezů** трупоразтоварач; **~ železničních vagonů** вагоноразтоварач

vykládač II, vykladač II, -e *м. одуш.* разтоварач: **přístavní ~** пристанищен разтоварач, дoкeр

vykládač III, vykladač III, -e *м. одуш.* **1.** тълкувател, познавач: **~ Nerudy** познавач на Нeрyдa **2.** тълкувач, тълкувател, гадател, гледач (на карти, на кафе, на сънища): **~ karet** гледач на карти

vykladačka I, II *вж.* **vykládačka I, II**

vykládačk|a I, vykladačk|a I, -y *жс.* разтоварачка

vykládačk|a II, vykladačk|a II, -y *жс.* **1.** тълкувателка, познавачка **2.** тълкувачка, тълкувателка, гадателка, гледачка (на сънища, на карти, на кафе)

vykládání|í, -í *ср.* **1.** разтоварване: **~í lodi se protáhlo** разтоварването на кораба се проточи **2.** инкрустация, интарзия, маркетри, украса: **perleťové ~í skříňky** седефена украса, инкрустация на касетка

vykládání|ý I, -á, -é **1.** разтоварван **2.** излаган (във витрина) **3.** облицован; обшит; тапетиран **4.** инкрустиран; украсен с инкрустация

vykládání|ý II, -á, -é **1.** тълкуван, разясняван, обясняван, поясняван, коментирани, интерпретиран, представян **2.** излаган, разказван, преподаван; четен във вид на лекция

vykládat I, -ám *несв.* **1.** (со; со z čeho) разтоварвам (нещо; нещо отнякъде): **~at vagon, lod'** разтоварвам вагон, кораб; **~at uhlí z vagonu, zboží z lodi** разтоварвам въглища от вагон, стока от кораб **2.** (со kam, kde) излагам, нареджам (нещо някъде): **~at zboží do výlohy** излагам, нареджам стока във витрина **3.** (со

čím) облицоввам, обшивам, тапетирам (нещо с нещо): **hala je ~ána tmavým dřevem** залата е облицована с тъмно дърво; **~at stěny suk-nem** тапетирам, облепям, обшивам стени със сукно **4.** (со čím) инкрустирам (нещо с нещо); украсявам (нещо) с инкрустации: **~at rukojeť perletí** инкрустирам ръкохватка със седеф

vykládat II, -ám *несв.* **1.** (со; komu со) тълкувам, разяснявам, обяснявам, пояснявам, изяснявам интерпретирам, коментирам (нещо на някого): **~at zákon** тълкувам закон; **~at aktuální události ve světě** разяснявам, коментирам актуални събития по света; **~at báseň** тълкувам, интерпретирам стихотворение **2.** (со; komu со) тълкувам, гадая, гледам, познавам, предсказвам (на някого сънища и под. на карти, на кафе): **~at někomu karty** гледам на някого на карти; **~at někomu sny** тълкувам нечии сънища **3.** (со; komu со) преподавам, излагам, четя (във вид на лекция) (нещо на някого): **~at novou látku** преподавам, излагам нов материал **4.** (со; komu со; o kom, o čem) разprávям, разказвам, описвам (нещо); разprávям, разказвам (на някого нещо; за някого, за нещо): **~at vtipy, pohádky** разказвам вицове, приказки; **dlouho nám ~al o sobě, o svém mládí** дълго (тоѝ) ни разказва (печалбата си)

vykládat ~am *несв.* **1.** давам акъл; много зная; ставам досаден със съветите си **5.** също и **vykládat si, -ám si** (со jak) разбирам, тълкувам (си), обяснявам си (нещо някак): **každý si to ~á po svém** всеки го разбира по своemu; всеки си го обяснява по своemu; **špatně si ~ala jeho jednání a)** (тя) злe, лошо разбираше постъпките му **б)** (тя) не можеше да разбере постъпките му

vykládk|a, -y *жс.* **1.** разтоварване: **zrychlit ~u uhlí z vozů** ускоря разтоварване на въглища от вагони **2.** спец. стоварище (място за разтоварване)

výkladní|í, -í, -í предназначен за излагане (на експонати, на стока и под.): **~í skříň** витрина

výkladov|ý, -á, -é тълковен: **~ý slovník** език. тълковен речник

vyklán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* (со; со odkud, kam) издавам (напред, навън, встрани); навещавам, накланям, надвещавам (нещо отнякъде, над нещо): **~ět hlavu z okna** издавам, навещавам глава през прозорец; **v zatáčkách ~ěl motocykl** на завоите тоѝ накланяше мотоциклета

vyklán|ět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se *несв.* (odkud, kam) издавам се, подавам се (напред, навън, встрани); навещавам се, накланям се, надвещавам се (отнякъде, над нещо): **~ět se**

dopředu навѣждам се напред; **~ět se z okna jedoucího vlaku** навѣждам се през прозорец на движещ се влак

vyklápěcí, -í, -í предназначѣн за разтоварване, за саморазтоварване; разтоварващ се, саморазтоварващ се: **~í zařízení** съоръжение за разтоварване; **~í korba** саморазтоварваща се каросерия

vyklápěč, -e м. техн. обръщач: **~ díží** техн. ношвообръщател

vyklápění, -í ср. обръщане, преобръщане, прекатурване: **samočinné ~í** техн. самообръщане

vyklápět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. 1. (со; со з *čeho, kam*) изсипвам, изтръсвам, преобръщам, прекатурвам, разтоварвам, стоварвам (нещо отнякъде, някъде); освобождавам, изваждам (нещо) от форма, от калъп чрез преобръщане: **~ět bábovku z formy** изваждам, изсипвам кекс от форма; **~ět uhlí z nákladního auta** изсипвам, разтоварвам въглища от камион 2. (со; со *kam*) изсипвам, изпразвам (нещо някъде); разтоварвам (нещо): **~ět hrnec brambor do mísy** изсипвам, изпразвам тенджера (с) картофи в паница

výklenek, -ku м. 1. архитектур. минно ниша: **socha ve ~ku** статуя в ниша; **tunelový ~ek** тунелна ниша; **vykládací ~ek** разтоваръчна ниша 2. отвор (за прозорец, за врата и под.): **okenní ~ek** отвор за прозорец

vyklepnout, -nu св. (со) засводя (нещо); издигна, изградя свод; построй, изградя (нещо) във вид на свод: **~nout stropy** издигна, изградя сводести тавани; **~nout pasáž** засводя пасаж; построй сводест пасаж

vyklepnout se, обикн. третол. -ne se св. издигне се (като свод): **na obloze se ~nula duha** на небосвода се изви дъга; **žáda se mu stářím ~nula** той се беше изгърбил, прегърбил от старост; от старост гъбът му се беше превил

vyklenutý, -á, -é засводѣн, сводест; извит, изпъкнал (като свод): **~ý průchod** засводѣн, сводест пасаж; **~é čelo** изпъкнало чело

vyklepání, -í ср. изчукване, наклѣпване

vyklepat, -u/-ám св. 1. (со; со з *čeho*) изтръся, изтръскам, махам, отстраня (с тръскане) (нещо отнякъде): **~at písek z bot** изтръскам, изтръся пясък от обувки; **~at popel z dýmky** из-
 z rukávu (бързо) измисля, изфабрикувам (нещо) 2. (со) изтупам, изтръся, изпразня, изчистя (с тупане, с тръскане) (нещо): **~at boty** изтръскам, изтръся обувки; **~at koberec** изтупам килим 3. (со; со *čím*) изчукам, наклѣпя; изгнѣя, наостря (с изчукване, с наклѣпване) (нещо с нещо): **~at kosu** наклѣпя, изчукам, наостря

коса; **~at kladívkem kůži, podrážku** изчукам, изгнѣя с чукче кожа, подметка 4. (со; со *čím*) начукам (нещо с нещо): **~at řízek před smažením** начукам пържолата преди пържене 5. (со) изчуквам (нещо); сигнализирам с чукане (нещо): **~at sousedovi na zed' znamení** изчукам на съсед сигнал на стена/по стена 6. (со) разг. начукам, напиша (нещо) на пишеща машина: **~at datum** начукам, напиша дата на пишеща машина

vyklepat se, -u se/-ám se св. (з *čeho*) експр. измъкна се (обикн. от неприятна ситуация): **věřil, že se ze všeho nějak ~e** (той) вярваше, че все някак ще се измъкне от всичко това

vyklepávat, -ám нескв. 1. (со; со з *čeho*) изтръсвам, изтръскам, махам, отстранявам (с тръскане) (нещо отнякъде) 2. (со) изтупвам, изтръскам, изтръсявам, изчистям (с тръскане, с тупане) (нещо) 3. (со; со *čím*) изчуквам, наклѣпвам, изгнѣявам, наострям (с изчукване, с чукане, с клѣпане) (коса и под.) 4. (со; со *čím*) начуквам (пържолата и под. с нещо) 5. (со) изчуквам (нещо); сигнализирам (с чукане) (нещо) 6. (со) разг. начуквам, написвам (нещо) (на пишеща машина)

vyklestít, -ím св. 1. (со; со *čím*) окастря; махна, отстраня (с кастрене) (клон и под.): **~it strom, keř** окастря дърво, храст 2. (со; со *čím*) изсека, просека; проправя (със сечене, с кастрене) (път и под.): **sekerou si ~it cestu houštím** с брадва си просека, проправя си път в гъсталък 3. *също* и **vyklešťit, -ím** (кого, со) кастрирам, скопя (някого): **~it býka, kohouta** скопя, кастрирам бик, петел

vykleštěný, -á, -é скопѣн, кастриран: **~ý hřeben** скопѣн, кастриран жребѣц

vyklestit вж. **vyklestít**

vyklešťovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (со; со *čím*) окастрям; махам, отстранявам (с кастрене) (клон и под.) 2. (со; со *čím*) изсичам, просичам; проправям (със сечене, с кастрене) (път и под.) 3. (кого, со) кастрирам, скопявам (някого)

vykličit, обикн. третол. -í св. покълне, изникне, поникне; пусне кълн, кълнове: **žito ~ilo** ръжта покълна, поникна; **staré brambory ~ily** старите картофи са пуснали кълнове; **láska, touha, nenávisť v něm ~ila** прен. книж. в него покълна любов, копнѣж, ненавист

vykličkovat, -uji/разг. -uju св. 1. (odkud) с хитрост, хитро заобиколя, отбягна, избягна (нещо); измъкна се (от нещо, отнякъде): **~ovat z nepříjemné otázky** хитро заобиколя, отбягна неприятен въпрос; **~ovat z nepříjemné situace** измъкна се хитро от неприятна си-

туация **2.** (*koho, co odkud*) *експр.* с хитрост, с хитруване измъкна, отърва, спася (*някого, нещо от нещо, отнякъде*): **pokoušel se ~ovat syna z vojny** (тѝй) се опитваше да измъкне, да отърве синѝ си от войниклѝк

vykličkovat se, -uji se/разг. -uju se св. (odkud) *експр.* с хитруване, с усукване, с увъртане се измъкна, отърва се, спася се (*от нещо, отнякъде*): **chtěli se ~ovat z vojny** ѝскаха да се измъкнат, да се отърват от войниклѝк

vyklidit, -ím св. 1. (*co*) опразня, изпразня (*нещо*): **~it pokoj před malováním** опразня стѝя преди боядисване, преди мазане; **dát ~it soudní síň** наредѝ да се опразни съдебна зѝла; наредѝ да се изведе, да се отстрани пѝблика от съдебна зѝла **2.** (*co*) и *пейор.* опразня, освободѝ, напѝсна (*нещо*); махна се (принудително) (*отнякъде*): **~it byt** опразня, освободѝ, напѝсна жѝлище **3.** (*co před kým*) *често прен. и воен.* отстѝпя (*от нещо; нещо пред някого*); освободѝ, опразня (*нещо*): **~it pozice** отстѝпя позиции **4.** (*co odkud, kam*) изнесѝ, изкарам, махна, отстрани (*нещо отнякъде, някъде*): **~it hnůj z kravína** изнесѝ, изкарам тѝр от краварник; **~it stoly do vedlejšího pokoje** изнесѝ, изкарам ма̀си в съседна стѝя

výkliz, -u м. спец. повѝрхностна разчѝстка

vyklízet, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (*co*) опразвам/опразням; изпразвам/изпразням (*помещение и под.*) **2.** (*co*) и *пейор.* опразвам/опразням; освобождавам; напѝскам (*нещо*); махам се (принудително) (*отнякъде*) **3.** (*co před kým*) *често и воен.* отстѝпвам (*от нещо, нещо пред някого*) **4.** (*co odkud, kam*) изна̀сям, изкарвам, махам, отстранявам (*нещо отнякъде*)

vykloktat, -ám св. 1. (*co čím*) изплѝкна (*нещо с нещо*); напраѝя си гаргѝра (*с нещо*): **~at (si) krk heřmánkem** изплѝкна си гѝрлото с лѝйка; напраѝя си гаргѝра с лѝйка **2.** (*co*) *експр.* изгѝлтам, излѝча, изпѝя (*нещо*): **~at půl láhve koňaku** изгѝлтам, излѝча половѝн бутѝлка конѝак

vyklonit, -ím св. (co; co odkud, kam) издѝм, подѝм (*нещо навън, напред, встрани*); наведѝ, наклонѝ, надвѝся (*нещо отнякъде; някъде над нещо*): **~it hlavu z okna** подѝм, наведѝ, наклонѝ главѝ през прозѝрец

vyklonit se, -ím se св. (odkud, kam) издѝм се, подѝм се (*навън, напред, встрани*); наведѝ се, наклонѝ се, надвѝся се (*отнякъде, някъде над нещо*): **~it se přes zábradlí** наведѝ се през парапѝт

vyklopit, -ím св. 1. (*co; co z čeho, kam*) изсѝпя, изтѝрся, стовѝря, разтовѝря (*нещо отнякъде, някъде*); освободѝ, извадѝ (*нещо*) от фѝрма, от кѝлѝп чрез преобрѝщане: **~it náklad z auta**

изсѝпя, стовѝря товѝр от колѝ **2.** (*co; co kam*) изсѝпя; изпразня, разтовѝря (чрез преобрѝщане) (*нещо някъде*): **~it vozík** изсѝпя, изпразня, разтовѝря колѝчка **3.** (*koho – вин. kde*) *разг.* стовѝря, свалѝя (*някого някъде*): **kde vás máme ~it?** кѝдѝ да ви свалѝм? кѝдѝ ѝскате да слѝзете? **4.** (*co; komu co*) *разг.* кажа (си), призна (си), издѝм, издрѝнкам (*нещо на някого*): **~il všechno, co věděl** (тѝй) издрѝнка, ка̀за си, призна си всѝчко, коѝто знаѝше; **tak to konečně ~!** ка̀звай най-пѝсле де! **5.** (*co*) брѝкна се в джѝба (*за нещо*); извадѝ, измѝкна (*обикн. пари*) и платѝ: **~it padesátku** извадѝ пѝтдесѝтка и платѝ; **~it pokutu** брѝкна се в джѝба и платѝ глѝба **6.** *в съчет.* **~it do sebe** (*co*) обѝрна, гаврѝтна (*нещо*): **~it do sebe skleničku slivovice** обѝрна, гаврѝтна ча̀шка сливовица

vyklopit se, -ím se св. 1. (*odkud, kam*) обѝрна се, преобрѝрна се, катѝрна се, прекатѝря се, изсѝпя се, изрѝся се, изпа̀дна, па̀дна (*отнякъде, някъде*): **~it se z kajaku do řeky** пребрѝрна се от кѝяк в рекѝ; **dítě se ~ilo z kočárku** детѝто па̀дна от колѝчката **2.** *обикн. третол.* **-í se** обѝрне се, преобрѝрне се, катѝрне се, прекатѝри се, изсѝпе се: **kočárek se s dítětem ~il** колѝчката се преобрѝрна с детѝто

výklopník, -u м. техн. обрѝщѝтел, обрѝщѝч: **boční** ~ страничен обрѝщѝтел; **čelní** ~ чѝлен обрѝщѝтел; **kruhový** ~ крѝгов обрѝщѝтел; **mechanický** ~ механичен обрѝщѝтел; **ruční** ~ рѝчен обрѝщѝтел; ~ **vozíků** обрѝщѝтел на вагонѝтки; **čelní ~ vozů** чѝлен вагѝнонаклонѝтел; **rotační ~ vozů** вртѝящ се вагѝнонаклонѝтел; ~ **železničních vozů** вагѝнообрѝщѝч

výklopný, -á, -é техн. предназна̀чен за разтовѝрване, за саморазтовѝрване; разтовѝрващ се, саморазтовѝрващ се: **~ý důlní vozík** саморазтовѝрваща се минѝѝрска вагонѝтка

vykloubení, -í ср. мед. изкѝлчване, измѝстване на стѝва, луксѝцио: **vrozené ~í kyčlí** вродѝно измѝстване на тазобѝдрените стѝви

vykloubený, -á, -é изкѝлчен; измѝстен, изва̀ден (от стѝва): **~á paže** изкѝлчена рѝка; изва̀дена от ра̀мото рѝка

vykloubit, -ím св. (komu co) изкѝлча; измѝстя, изва̀дѝ (от стѝва) (*нещо на някого*): **prudkým pohybem mu ~il paži** с рѝзко движѐние (тѝй) му изва̀ди рѝка̀та от ра̀мото, изкѝлчи му рѝка̀та; **~it si při pádu nohu** изкѝлча си кра̀к при па̀дане

vykloubit se, обикн. третол. -í se св. (komu) изкѝлчи се, изва̀ди се (от стѝва) (*на някого*) (*обикн. коляно, лакѝт и под.*): **~ilo se jí koleno** изкѝлчи ѝ се коля̀ното

vyklouznout, -nu св. 1. *обикн. третол. -ne*

(*kotmu z čeho, odkud*) изхлѹзи се, изхлѹзне се, хлѹзне се, изплѹзне се, плѹзне се, падне (*на някого, отнякъде*); бѹде изпѹснат (*от някого*): **láhev, ryba se jí ~la z ruky** бутылката, рибата ѝ се изхлѹзи от ръката; (тя) изпѹсна бутылката, рибата **2.** (*kotmu z čeho, odkud; експр. z čeho*) изплѹзна се, изхлѹзя се (*на някого, отнякъде*); измѹкна се, изхлѹзя се, изчѹзна, чѹпя се, изнижа се (*отнякъде*): **dívka mu ~la z náruče** девойката се изплѹзна, изхлѹзи се от прегръдката му; **~nout z nebezpečí** експр. изплѹзна се, измѹкна се от опасност; **teprve po hodině se mu podařilo ze společnosti ~nout** експр. едва след един час му се удаде да се изниже, да изчѹзне от компанията **3.** обикн. третол. **-ne** (*kotmu z čeho, odkud*) експр. изплѹзне се, изчѹзне (*на някого отнякъде*): **~lo mu hrubé slovo** изплѹзна му се груба дѹма от устата; тѹй се изпѹсна и кажа груба дѹма; **jméno mu ~lo z paměti** ѹмето му шѹкна от паметта; ѹмето се бѹше изтрило, бѹше изчѹзнало от паметта му; (тѹй) бѹше забравил ѹмето

vyklov|at, vyklub|at, -u/-ám св. **1.** (*co*) изкѹлѹва, иззѹбам, озѹбѹя/озѹбам, окѹлѹва (*нещо*): **sle-pice ~aly zrní** кокошките изкѹлѹваха, иззѹбаха зѹрното **2.** (*co; kotmu co*) изкѹлѹва, извѹдя (с кѹлѹване) (*нещо на някого*): **ptáci mu ~ali oči** птици му бѹха изкѹлѹвали очите ♦ **vřánávání oči ne~e** поговорка гѹрван гѹрвану окѹ не вѹди **vyklov|at se, vyklub|at se, обикн. третол. -e se/-á se** св. (–; *z čeho*) излѹпи се (*от нещо*): **z vejce se ~alo kuřátko** от яйцѹто се излѹпи пѹленце

vyklováv|at, vyklubáv|at, -ám несв. **1.** (*co*) изкѹлѹвавам, окѹлѹвавам, иззѹбвам, озѹбвам (*зѹрна и под.*) **2.** (*co; kotmu co*) изкѹлѹвавам; вѹдя, извѹждам (с кѹлѹване) (*очи и под.*)

vyklováv|at se, vyklubáv|at se, обикн. третол. -á se несв. (–; *z čeho*) излѹпва се (*от нещо*)

vyklubat вж. **vyklovat**

vyklub|at se, -u se/-ám св. **1.** сѹщо и **vyklov|at se, обикн. третол. -e se/-á se** (–; *z čeho*) излѹпи се (*от нещо*) **2.** (*z čeho, z koho*) експр. излѹпи се (*от нещо*); излѹзя, стѹна, окѹжа се (*някакѹв*): **uvidíme, co se z toho ~e** ще вѹдим какѹ (ли) ще излѹзе от тѹя рѹбота; **~ala se z ní hezká dívka** от нѹя излѹзе, стѹна хѹбава девѹйка

vyklubávat вж. **vyklovávat**

vyklubáv|at se, -ám св. **1.** сѹщо и **vyklováv|at se, обикн. третол. -á se** (–; *z čeho*) експр. излѹпва се (*от нещо*) **2.** (*z čeho, z koho*) излѹпвам се (*от нещо*); излѹзам, стѹвам, окѹзвам се (*някакѹв*)

vyklu|sat, -šu/-sám св. (*odkud*) изтѹчам, излѹзя, трѹгна в трѹс (*отнякъде*): **koně ~sali z konírní** конѹте излѹзоха в трѹс от конѹшната; **protáhl se a ~sal do práce** експр. тѹй се протѹгна и хѹкна на рѹбота

vyklusáv|at, -ám несв. (*odkud*) изтѹчвам, излѹзам, трѹгвам в трѹс (*отнякъде*)

vyklokt|at, -ám св. (*co*) изпелтѹча, измѹнкам, смѹнкам, кажа сѹс заѹкване (*нещо*): **rozpačitě ~al omluvu** тѹй смѹтѹно изпелтѹчи, смѹнка някакѹо извинѹние

vykloktáv|at, -ám несв. (*co*) изпелтѹчвам, измѹнквам, смѹнквам, казвам сѹс заѹкване (*нещо*)

vykoleđ|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (*co*) полѹча (*нещо*) като коледѹр; дадѹт ми (*нещо*) за коледѹване: **děti ~ovaly vejce a peníze** децѹта коледѹваха и им даѹдоха яйцѹ и парѹ; коледѹрчетѹта полѹчиха за пѹсните си яйцѹ и парѹ **2.** (*kotmu co*) изпрѹся, измѹля (*нещо за някого*) **3.** често **vykoleđ|ovat si, -uju si/разг. -uju si** (*co*) експр. често ирон. изпрѹся си, измѹля си (*нещо*): **sám sis to ~oval** ти сѹм си го изпрѹси; **~ovat si pár facek** ирон. изпрѹся си няколко шамѹра

vykolejen|í, -í св. ж.п. трансп. дерайлѹране; излѹзване от рѹлси: **~í vlaku, tramvaje** дерайлѹране на влѹк, на трамавай

vykolej|it, -ím св. **1.** (*co*) трансп. накарѹам (*нещо*) да дерайлѹра; изкарѹам, извѹдя от рѹлси (*нещо*); предизвѹкам дерайлѹране, излѹзване от рѹлси (*на нещо*): **partyzáni ~ili vlak** партизаните предизвѹкаха дерайлѹране на влѹк **2.** (*koho, co*) прен. експр. изкарѹам, извѹдя (*някого, нещо*) от рѹлси; изкарѹам, извѹдя (*някого, нещо*) от равновѹсие: **zpráva ho úplně ~ila** съѹбщѹниѹто сѹвсѹм го изкарѹа от рѹлсите, сѹвсѹм го извѹди от равновѹсие

vykolej|it (se), обикн. третол. -í (se) св. трансп. излѹзе от рѹлси; дерайлѹра: **tramvaj (se) ~ila** трамвайт излѹзе от рѹлси, дерайлѹра

vykolej|ovat, -uji/разг. -uju несв. **1.** (*co*) трансп. накарѹвам (*нещо*) да дерайлѹра; изкарѹвам, извѹждам от рѹлси (*нещо*); предизвѹквам, причинѹвам дерайлѹране, излѹзване от рѹлси (*на нещо*) **2.** (*koho, co*) прен. експр. изкарѹвам, извѹждам (*някого, нещо*) от рѹлси; изкарѹвам, извѹждам (*някого, нещо*) от равновѹсие

vykolej|ovat (se), обикн. третол. -uje (se) несв. трансп. излѹза от рѹлси; дерайлѹра

vykolíkován|í, -í ср. спец. пикетѹране; обозначаване с пикѹти, с кѹлчетѹ (*при нивелиране*)

vykolík|ovat, -uji/разг. -uju св. (*co*) геод. пикетѹрам; обозначава с пикѹти, с кѹлчетѹ (*нещо при нивелиране на терен*): **~ovat trasu** пи-

кетйрам трасѣ; ~ovat parcelu pro stavbu обознача, очертаѣя стройтелно петно

vykombin|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (co) комбинйрам, изкомбинйрам (нещо); напраѣя, постигна (нещо) с комбинйране; измйсля, изфантазйрам (нещо): **ve fantazii si ~ovat příběh** изкомбинйрам, измйсля, изфантазйрам си някакѣв слўчай **2. (co z čeho)** напраѣя извод, заключѣние (за нещо от нещо, вѣз основа на нещо); стйгна до извод, до заключѣние (за нещо вѣз основа на нещо); разбера (нещо по нещо): **~ nic ze zprávy ne-oval** от съобщѣнието (тоѣй) не разбра нищо

vykompenz|ovat, -uji/разг. -uju св. (co čím) компенсйрам (нещо с нещо): **~ovat únavu odpočinkem** компенсйрам умѡра с почйвка

vykompenz|ovat se, обикн. третол. -uje se св. (-; čím) компенсйра се; бѣде компенсйрано (с нещо): **námaha se zcela ~ovala (úspěchem)** усйлието бе напѣлно компенсйрано (с успѣх)

výkon, -u м. 1. физ. техн. мѡщность, капацитѣт: **činný** ~ активна мѡщность; **efektivní** ~ ефективна мѡщность; **ekonomický** ~ икономйческа мѡщность; **indikovaný** ~ индикаторна мѡщность; **instalovaný** ~ инсталирана мѡщность; **jalový** ~ реактивна мѡщность; **jmenovitý, nominální** ~ номинална мѡщность; **~ kotle** котѣлна мѡщность; **krátkodobý** ~ краткотрайна мѡщность; **maximální** ~ максимална мѡщность; **měrný** ~ относителна мѡщность; **minimální** ~ минимална мѡщность; **~ na hřídeli** валова мѡщность; **odevzdaný** ~ отдадена мѡщность; **okamžitý** ~ мигновѣна мѡщность; **plný** ~ пѣлна мѡщность; **pohotový** ~ располагаѣма мѡщность; **potřebný** ~ необходйма, консумйрана мѡщность; **pracovní** ~ работна мѡщность; **provozní** ~ експлоатациѡнна мѡщность; **průměrný** ~ stroje среден капацитѣт, средна мѡщность на машина; **~ reaktoru** мѡщность на реактор; **skutečný** ~ действителна мѡщность; **špičkový** ~ вѣрхова мѡщность; **tažný** ~ теглителна мѡщность; **telefonní** ~ телефонна мѡщность; **tepelný** ~ топлинна мѡщность; **užitečný** ~ полѣзна мѡщность; **vstupní** ~ входяща мѡщность; **vysokofrekvenční** ~ висѡкочестѡтна мѡщность; **výstupní** ~ изходяща мѡщность; **vzletový** ~ авиац. мѡщность при излитане; **~ vztažený na 1 hodinu, hodinový** ~ часова мѡщность; **~ vztažený na 1 litr, litrový** ~ литрова мѡщность; **záběrný** ~ пўскова мѡщность; **zaručený** ~ гарантирана мѡщность; **zkratový** ~ мѡщность на кѣсо съединѣние; **~ zvuku** мѡщность на звўк **2. капацитѣт: provozní, přepravní** ~ ж.п. експлоатациѡнен, прѣвозен, транспортен капацитѣт **3. производителност, работоспѡсѡбност, ефективност:**

pokles ~u při noční směně спадаѣне, понижаѣване на производителност при нѡчна смѣна; **parní ~ kotle техн.** паропроизводителност на котѣл **4. постижѣние; резултат: na závodě podal vynikající sportovní ~** на състѣзѣние (тоѣй) се представй с изключйтелно спѡртно постижѣние; **špičkový** ~ вѣрхово постижѣние **5. изпѣлнѣние; интерпрѣтация: skvělý umělecký ~** блестящо художѣствено изпѣлнѣние **6. изпѣлнѣние, изпѣлняѣване: ~ trestu, soudního rozhodnutí юрид.** изпѣлнѣние на наказѣние, на съдѣбно решѣние; **být ve ~u trestu юрид.** изтѣрпѣвам, излежаѣвам наказѣние, присѣда **7. мат. дѣйствиѣ, оперѣция: početní ~** математйческа оперѣция, аритметйчно дѣйствиѣ

vykonán|í, -í ср. изпѣлнѣние: **~í instrukce** изпѣлнѣние на инструкѣия, на комѣнда

vykon|at, -ám св. 1. (co) изпѣлня, привѣда в изпѣлнѣние (нещо): **~at rozsudek** изпѣлня, привѣда в изпѣлнѣние присѣда **2. (co)** проведѣ (нещо): **~at zkoušku** проведѣ йзпит **3. (co; co pro koho, pro co)** извѣрша, свѣрша, напраѣя (нещо за някого, за нещо): **~at velký kus práce a)** свѣрша голяма част от работата **б)** свѣрша доста работа; **~at dobrý skutek** извѣрша добрѡ дѣло; напраѣя добрина; **co jsme pro jeho děti ~ali!** кѡлко мнѡго сме напраѣвили за деѣтата му! **4. (co)** упражня, приложѣ (нещо): **~at nátlak** упражня нѣтиск

vykonáv|at, -ám нескв. 1. (co) изпѣлняѣвам, привѣждам в изпѣлнѣние (присѣда и под.) **2. (co)** провѣждам (изпит и под.) **3. (co; co pro koho, pro co)** извѣршѣвам, свѣршѣвам, вѣрша, прѣѣя (нещо за някого, за нещо) **4. (co)** упражняѣвам, приложѣгам (натиск и под.)

vykonavatel, -e м. книж. изпѣлнител: **pouhý ~ příkazů** обикновѣн изпѣлнител на заповѣди **výkonně нар.** ефектйвно: **pracuje ~ a kvalitně** работй ефектйвно и кѣчѣствено

výkonnost, -i жс. 1. производителност, ефективност: pracovní ~ роизводителност на труда; **pokles ~i** понижаѣване на производителност, на ефективност **2. мѡщность, капацитѣт: ~ stroje, motoru техн.** мѡщность на машина, на двигѣтел **3. резултатност; резултат: tréninkem zlepšit ~ mužstva** подобрѣя с тренировѣки резултѣти на отбѡр

výkonnostn|í, -í, -í 1. кѡйто се отнѣся до производителност, до ефективност: ~í třída икон. сдѣлно-разрядна нѣдница; **~í prémie икон.** прѣмйя (за повишѣна производителност) **2. кѡйто се отнѣся до мѡщность, до капацитѣт: ~í štítek техн. электр.** машинен нѡмер (с данни за мѡщностьта на машината) **3. кѡйто**

се отнася до резултатност, до резултат: **~í tří-
da (sportovců)** спорт. категория (спортисти)
výkonn|ý, -á, -é 1. мощен; имащ голяма мощ-
ност, голям капацитет; който е с голяма
мощност, с голям капацитет: **~ý stroj, motor**
мощна машина, мощен двигател **2.** произ-
водителен, работоспособен, ефективен; имащ
голяма производителност, ефективност: **~ý
pracovník** работоспособен служител **3.** акти-
вен; имащ постижения, резултати: **~ý spor-
tovec** спорт. активен спортист **4.** който се
отнася до изпълнение, до интерпретация: **~ý
umělec** интерпретатор, изпълнител **5.** из-
пълнителен: **~ý výbor** изпълнителен комитет;
~á moc изпълнителна власт; **~é orgány** из-
пълнителни органи
výkonov|ý, -á, -é 1. който се отнася до мощност,
до капацитет: **~ý zesilovač, spínač; ~é relé**
електр. релé за мощност; **~é zkoušky** электр.
изпробване, проверка на мощност **2.** отнасящ
се до производителност, до трудоспособност;
трудова, производствен: **~á norma** икон. про-
изводствена, трудова норма; **~á mzda** икон.
сделно-разрядна надница
vykonstruovaně нар. изкуствено, измислено,
скалъпено, съчинено, нереално, съшито с бели
конци: **příběh působí** ~ историята, случка-
та създава, оставя впечатление за нещо
скалъпено, измислено, съшито с бели конци
vykonstruovanost, -i ж. изкуственост, измис-
леност, скалъпеност, съчиненост, нереалност:
~ **svědecké výpovědi** нереалност, скалъпеност
на свидетелски показания
vykonstruovan|ý, -á, -é конструиран, изкустве-
но създаден; съчинен, измислен; нереален;
скалъпен; съшит с бели конци: **~é obvinění**
скалъпено, съчинено, измислено, съшито с
бели конци обвинение
vykonstru|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) кон-
струирам, изкуствено създам; съчиня, из-
мисля, скалъпя; съшя с бели конци (нещо):
~ **ovat (si) teorii** измисля, скалъпя (си) теория
výkop I, -u м. **1.** изкопаване: **pracovat na ~u**
kanálu работя по изкопаване на канал **2.** (зе-
мен) ѝзкоп; воен. траншея: ~ **pro plynovod,**
pro vodovod ѝзкоп за газопровод, за водо-
провод **3.** обикн. мн. **výkop|y, -ů** разкопаване,
разкопки: **provádět archeologické ~y** про-
вждам археологически разкопки
výkop II, -u м. спорт. (начален) удар; вкарване
в игра (на топка и под.): **provést ~ ze středu**
hřiště, od branky изпълня начален удар от
център на игрище, от врата
vykopan|ý, -á, -é изкопан
vykop|at I, -u/-ám св. **1.** (со) изкопая, изрöвля,

издълбая, направя (с копане) (нещо): **~at**
příkop изкопая канал, ров, окòп; **~at studnu**
изкопая кладенец **2.** (koho, co; koho, co odkud)
изкопая, изрöвля, извåдя, изкåрам (с копане)
(някого, нещо отнякъде): **~at brambory (ze**
země) изкопая, извåдя, изкåрам (с копане)
картòфи (от земята); **~at mrtvolu z hrobu**
издълбават мъртвия
sekeru експр. изрöвля томахåвката; вдигна,
извåдя мèч срещу някого; пригòтвя се за
войнå, за борбå с някого
vykop|at II, -u/-ám св. **1.** (koho, co odkud) експр.
изрöвам, изхвåрля, изгòня (някого, нещо от-
някъде); бия дұзпата (на някого, на нещо
отнякъде): **doslova ho ~al ze dveří** (тòй)
буквåлно го изрöва през вратåта; **~ali ho z**
ústavu прен. изрöваха го от институтå; биха
му дұзпата от институтå **2.** (со) спорт. жарг.
спечèля с ритане, с игра (нещо): **~al mi-**
strovský titul като футболист тòй спечèли
шампиòнска титла
vykop|at se, -u se/-ám se св. (odkud) отвиå се,
разкрüя се (с ритане); изрöвам от сèбе си
(завивки и под.): **dítě se ~alo z peřinky** детèто
бèше изрöвало завивките, бèше се отвило
vykopáván|í, -í ср. изкопаване
vykopáv|at, -ám нессв. **1.** (со) изкопåвам, изрå-
вям, издълбåвам, прåвя, направям (с копане)
(нещо): **~at jámu** изкопåвам, изрåвям яма
2. (koho, co; koho, co odkud) изкопåвам, изрå-
вям (някого, нещо); извåждам, изкåрвам (с ко-
пане) (някого, нещо отнякъде): **~at pařez** изко-
пåвам, извåждам пñн; **~at mrtvé z trosek** изрå-
вям, извåждам, вåдя мъртви от развалини
vykopáv|at II, -ám нессв. **1.** (со; со odkud) спорт.
рöвам, вкåрвам в игра (топка и под.); из-
пълнявам удар (отнякъде): **brankår ~á (míç)**
od branky вратåрят изпълнява удар от вра-
тåта **2.** (koho, co; koho, co odkud) експр. из-
рöтвам, изхвåрлям, изгòнвам (някого, нещо
отнякъде); бия дұзпата (на някого от-
някъде): **už ho z práce tříkrát ~ali** вèче трü
пñти са го изхвåрляли от рåбота
vykopáv|at se, -ám se нессв. (odkud) отвиåм се,
разкрüвам се (с ритане); изрöтвам от сèбе си
(завивки и под.): **dítě se pořåd ~á z peřinek**
детèто всè изрöтва завивките, всè се отвиå
vykopáv|ka, -ky ж. **1.** изкопåване: **~ka základů**
изкопåване на оснòви **2.** често мн. **vyko-**
páv|ky, -ek археол. разкопки **archeologické**
~ky археологически разкопки **3.** археол. на-
ходка: **výstava archeologických ~ek** излòжба
на археологически находки
vykopáv|ek, -ku м. събир. изкопåна земя: **odvoz**
~ku извòзване на изкопåна земя

vykopnout I, -nu св. (co odkud) изкопая; извадя, изкарам с едно копване (нещо отнякъде): **~nout sazeničku ze země** (с едно копване) извадя стръкче разсад от земята

vykopnout II, -nu св. 1. (co; co odkud) спорт. ритна, вкарам в игра (топка и под.); изпълен удар (отнякъде): **~nout míč od branky** изпълен удар от врата 2. (koho, co; koho, co odkud) експр. изрита, изхвърля, изгônia (някого, нещо отнякъде); бия дъзпата (на някого): **~li ho z práce** изхвърлиха го, изгôniaха го от работа

vykopový, -á, -é изкопен, изкопчийски: **~é práce** изкопни, изкопчийски работи

vykorespondovat, -uji/разг. -uju св. (co) уредя, уговоря, уточня чрез писма, чрез кореспонденция (нещо): **~ovat program konference** чрез писма, чрез кореспонденция уговоря, уточня програма на конференция

vykořenit, -ím св. (koho, co) книж. изкореня, унищожа, залича (нещо, някого): **~it fašizmus, nespravedlnost, pověry** изкореня фашизм, несправедливост, суевѣрия

vykořenit, -uji нескв. (co) книж. изкоренявам, унищожавам (нещо, някого): **~ovat přezítky minulosti** изкоренявам отживѣлици, остатъци от миналото

vykořistit, -ím св. 1. (koho, co) експлоатирам, подлôжа на експлоатация (някого, нещо): **~it dělnickou třídu** подлôжа на експлоатация работническата класа 2. (koho, co; co z čeho, z koho) експр. експлоатирам, подлôжа на експлоатация (някого, нещо); извлека, изстискам, изсмуча полза, изгôда, облага (от някого, от нещо): **~it něčí důvěru** безоглôдно се възползвам от нечие довѣрие; **snažil se co nejvíc ~it z její dobroty** той се стремѣше да извлече от добротата й колкото мôже по-голяма изгôда

vykořisťovací, -í, -í предназначен, служещ за експлоатиране: **~í metody** мѣтоди за експлоатиране

vykořisťování, -í ср. експлоатиране, експлоатация: **~í pracujících** експлоатация на тръдещите се

vykořisťovaný I, -á, -é експлоатиран: **~á třída** експлоатирана класа

vykořisťovaný II, -ého м. експлоатиран (човек): **~í a vykořisťovatelé** експлоатирани и експлоататори

vykořistit, -uji/разг. -uju нескв. 1. (koho, co) експлоатирам, подлôгам на експлоатация (някого, нещо): **~ovat kolonie** експлоатирам, подлôгам на експлоатация колонии 2. (koho, co; co z čeho, z koho) експр. експлоатирам, подлôгам на експлоатация (някого, нещо);

безоглôдно се възползвам (от някого, от нещо); извличам, изстисквам, изсмучвам полза, изгôда, облага (от някого, от нещо): **~ovat něčí lehkomyšlnost** безоглôдно се възползвам от нечие лекомыслие

vykořisťovatel, -e м. експлоататор: **feudální, kapitalističtí** ~é феодални, капиталистически експлоататори

vykořisťovatelka, -y ж. експлоататорка

vykořisťovatelský, -á, -é експлоаторски: **~á třída** експлоаторска класа

vykostit, -ím св. (co) обезкостя (нещо): **~it maso** обезкостя месо

vykostování, -í ср. готв. хран. обезкостяване (на месо)

vykostit, -uji/разг. -uju нескв. (co) обезкостявам (нещо)

vykotlaný, -á, -é 1. корубест, издълбан, кух, прогнил: **~ý kmen, strom** корубест ствол, корубесто дърво; **~ý pařez** прогнил, кух пън 2. прояден, кух: **~ý zub** прояден зъб

vykouklat si, -ám si св. разг. експр., обикн. в глôдам си очите не мôга да се наглôдам (на някого, на нещо): **mohl si na nich oči ~at** той не мôжеше да им се наглôда

vykoukávát, -ám нескв. разг. 1. (odkud) подáвам се, показвам се, виждам се, стърча, надзъртам (отнякъде): **z hustého křoví ~ala hlava** от гъсталôка се подáваше глава 2. (koho, co odkud) чакам с нетърпение, озъртам се, глôдам, надничам (отнякъде) кога ще се зададе (някой, нещо): **od rána vdova ~ala pošťáka** от сутринта вдовцата надничаше да види кога ще се зададе пощаджията

vykouknout, -nu св. разг. 1. (odkud; kam) поглôдна, надзърна, надникна (отнякъде, някъде): **~nout ze dveří** поглôдна, надзърна през врата; **~nout na chodbu** надзърна, надникна в коридор 2. (odkud) подам се, покажа се, видя се, надзърна, надникна (отнякъде): **měsíc ~l zpod mraků** луната се подáде, надникна из-между облаците

vykoumat, -ám св. (co) разг. експр. измисля, изнамеря (нещо); сѣтя се (за нещо); намеря чалъма (на нещо): **tohle musíme ~at** на това тръб-ва да му му намерим чалъма; **koumá, ale nemůže nic ~at** мисли, ама нищо не мôже да измисли; мисли, ама не мôже да му намери чалъма

vykoupat, -u/-ám св. (koho; koho kde) изкъпя, окъпя (някого; някого някъде): **~at dítě ve vaně** изкъпя дете във вана

vykoupat se, -u se/-ám se св. (-; kde) изкъпя се, окъпя се (някъде): **~at se v řece** изкъпя се в река

vykoupen|í, -í *ср. книж.* 1. изкуплѣние: **~í hříchů pokáním** изкуплѣние на греховѣ с покаяние 2. избавлѣние: **smrt byla pro ni ~ím** смъртта бѣше за неѧ избавлѣние

vykoup|it, -ím *св.* 1. (*со*) изкѹпя, закѹпя (в голѣми количества) (*нещо*): **~it všechno sklizené obilí** изкѹпя цялата зѣрнена рекѣлта; **~it velké množství zboží** изкѹпя, закѹпя голѣмо количество стѣка 2. (*со*) изкѹпя, откѹпя, кѹпя повтѣрно, възвѣрна си (*нещо продадено от мен*): **musel svůj majetek prodat, ale během dvou let jej dokázal ~it** (тѣй) трѣбваше да продадѣ имѣта си, но за двѣ години успѣ да си го възвѣрне, да го откѹпи 3. (*koho, со; koho, со z čeho*) откѹпя (*някаго, нещо от нещо, отнякъде*): **~it otroky (z otroctví)** откѹпя рѣби (от рѣбство); **~it zajatce (ze zajetí)** откѹпя плѣнници (от плѣн) 4. (*со čím*) *книж.* изкѹпя, заплатѧ (*нещо с нещо*); заплатѧ (*за нещо с нещо*): **~it svobodu četnými obětmi** изкѹпя свобода с многобрѣйни жѣртви; **~it vítězství krví** заплатѧ за побѣда с крѣвъ; **~it život dítěte svou smrtí** *прен.* изкѹпя живѣта на детѣ със собствѣната си смѣрт 5. (*со čím*) *книж.* изкѹпя, измѣя (*нещо с нещо*): **~it hříchů pokáním** изкѹпя, измѣя греховѣ с покаяние

vykoup|it se, -ím se *св.* (–; *z čeho; komu, čím*) откѹпя се (*от нещо, от някого*); избѧва се, спасѧ се, освобѣдѧ се (*от нещо, от някого*) (чрез ѣткуп): **~it se z trestu** спасѧ се от наказѧние с ѣткуп; **~it se únosům** откѹпя се от похитѣтели; **~it se dobrým skutkem** откѹпя се, избѧва се с добрѣ дѣло

vykouř|it, -ím *св.* 1. (*со*) изпѹша (*нещо*): **~it dýmku míru** изпѹша лулата на мирѧ 2. (*со čím*) опѹша, окадѧ (*нещо с нещо*): **~it sklep sírou** опѹша мазѣ със сѣра 3. (*koho – вин. odkud*) изгѣня, прогѣня, изпѣдя, изкѧрам с дѣм, с пѹшек (*някаго отнякъде*); с дѣм, с пѹшек накѧрам (*някаго, нещо*) да излѣзе, да се мѧхне, да избѧга (*отнякъде*): **~it vosy z hnízda** изгѣня, прогѣня с дѣм, с пѹшек осѣ от гнездѣто им; **~it lišku z doupěte** изгѣня, изкѧрам с дѣм, с пѹшек лисѣца от дѹпката ѧ, от легѣвищѣто ѧ 4. (*koho, со odkud*) *експр.* изчѹшкам, изкѣшкам, изгѣня, изпѣдя, изкѧрам (*някаго, нещо отнякъде*): **~ili jsme Němce ze školy** изчѹшкахме, изкѣшкахме нѣмците от учѣлищѣ **~ím něco od hlavata** изгѣня някого нѣщо от главѧта

vykouř|it se, -ím se *св.* 1. *обикн. третол.* –í se (*odkud*) издимѧ се, изпарѧ се, изчѣзне, разнесѣ се, разсѣе се (*отнякъде*): **kadidlo se ~ilo** тамѧнѧт се издимѧ, разсѣе се 2. (*odkud*) *експр.*

изпарѧ се, изчѣзна (като дѣм), чѹпя се (*от-някъде*): **~it se z domu** изпарѧ се, чѹпя се от кѹщи **~ím (něco) od hlavata** изгѣня вѣче му се е изпарѣло от главѧта; тѣй вѣче е забрѧвил за товѧ

vykouř|sat, -šu/-sám *св.* 1. (*со; со z čeho*) изгризѧ, изѣм (*нещо на нещо*): **~sat vnitřek (z) chleba** изгризѧ, изѣм средѧ, средѣна на хлѣб 2. (*со; со v čem*) изгризѧ, прогризѧ; пробѣя, напраѧя с грѣзѧне (*нещо в нещо*): **mol ~sal v šatech díru** молѣц бѣше изгризѧл, пробѣл дѹпка в рѣкљѧта

vykousáv|at, -ám *несв.* (*со; со v čem*) *рядко* изгризѧвам, прогризѧвам; пробѣвам, прѧѧя с грѣзѧне (*нещо в нещо*)

vykous|nout, -nu *св.* (*со; со z čeho*) отхѧпя (*нещо от нещо*): **~nout z jablka velký kus** отхѧпя от ѧбљѧка голѣмо парчѣ

vykout *вж. vykovat*

vykouz|lit, -ím *св.* 1. (*со*) с помощѧ на вѣлшѣбство, по магѣчески, по чудѣтворѣн нѧчин, с мѧхѧне на вѣлшѣбѧ прѣчица, с фѣкус сътворѧ, създѧм, напраѧя (*нещо*); накѧрам (*нещо*) да се появѧ (*в приказките*): **babička ~ila čarovný keř** по чудѣтворѣн нѧчин бѧбата накѧра да се появѧ вѣлшѣбен хрѧст; **domek proutkem ne~iš** с фѣкуси кѣща нѧма да вдѣгнѣш, да постройш 2. (*со; со z čeho*) *експр.* напраѧя (*нещо*) по чѹдо; измайсторѧ (*нещо от нещо*) за чѹдо и прѣказ: **dovede ~it z mála hotovou hostinu** от нѣщо и нѣкакѣ може да напраѧи ѧстинско пѣршѣствѣ; **~it ze zbytků látky blůzu** измайсторѧ от ѣстѧнали парчѣта плѧт блѹза за чѹдо и прѣказ; **~it úsměv na něčí tváři** като по чѹдо предѣзѧвикѧм усмѣвка на нѣчѣе лицѣ

vykouz|lovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. (*со*) с помощѧ на вѣлшѣбство, по чудѣтворѣн, магѣчески нѧчин, с мѧхѧне на вѣлшѣбѧ прѣчка, прѣчица, с фѣкус сътворяѧм, създѧвам, прѧѧя, кѧрам да се появѧ (*нещо*) 2. (*со; со z čeho*) напраѧям, прѧѧя (*нещо*) като по чѹдо; измайсторѧм (*нещо от нещо*) за чѹдо и прѣказ

vyk|lovat, -ovu/-ovám, книж. vyk|out, -uji *св.* 1. (*со; со z čeho*) изковѧ (*нещо от нещо*): **~ovat nože z oceli** изковѧ ножѣве от стомѧна 2. (*koho, со*) *книж. публ.* кѧлѧ, закалѧ (*някаго, нещо*): **tvrdá práce ~ula charakteru dělníků** тѣжѧят трѹд кѧлѧ харѧктерѣте на работѣниците

vykováv|at, -ám *несв.* 1. (*со; со z čeho*) изковѧвам (*нещо от нещо*) 2. (*koho, со*) *книж. публ.* кѧлѧвам (*някаго, нещо*)

výkov|ek, -ku *м. техн.* изковѧка; нѣщо изковѧно; ковѧн предмѣт: **~ek z oceli** ковѧн предмѣт от стомѧна; стомѧненѧ изковѧка

vykrač|ovat, -uji/разг. -uju несл. 1. (–; *kam*) тръгвам, отправям се, потеглям (*нанякъде*): ~ovat **pravou nohou** тръгвам с дясния крак и прен.; ~ovat **na cestu do světa** тръгвам, потеглям, отправям се на пътешествие по света; ~ovat (**směrem**) **k lesu** тръгвам, отправям се, вървя (в посока) към гората 2. (*odkud kam*; –) излизам (*отнякъде* *някъде*; –) прекрочвам (*нещо*); преминавам (*през нещо*): ~ovat **ze dveří** излизам през вратата; ~ovat **přes práh** прекрочвам праг; ~ovat **na silnici** излизам, минавам на шосе 3. *също и* **vykrač|ovat si, -uji si/разг. -uju si** крача, вървя, стъпвам, нòся се (*бодро, леко, подвижно*): ~oval (**si**) **lehkým krokem** (тои) крачеше, вървеше леко, бодро; **pyšně (si)** ~ovat нòся се, вървя, стъпвам гордо **vykrádač, vykradač, -e** м. крадец (*който се занимава с обири*): ~ **chat, bytů** крадец на вили, на апартаменти **vykrádl|at, -ám** несл. 1. (*co*; *kotiu co*) обирам, ограбвам, разграбвам (*нещо*); грабя, крада, присвоявам си (*нещо от някого*): ~at **zásoby** крада, разграбвам, ограбвам запási 2. (*co*) обирам, ограбвам, грабя (*нещо*); занимавам се с грабeж, с обир (*на нещо*): ~at **byty, obchody** обирам, ограбвам апартаменти, магазини 3. (*koho – вин.*) обирам, ограбвам, експлоатирам (*някого*); лишавам (*някого от нещо*): ~at **nájemníky** обирам наематели, квартиранти **vykrádl|at se, -ám se** несл. (*odkud*) измъквам се крадешкòм (*отнякъде*): ~at **se po špičkách z pokoje** измъквам се на пръсти от стая **vykráj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í** св. 1. (*co*; *co z čeho čím*) изрежа (*нещо*); направя (*нещо*) с рязане, с изрязване; изрежа (*с нещо нещо от нещо*): ~et **z folie listí nůžkami** изрежа с нòжица листà от фòлио 2. (*co*; *co z čeho*) изрежа; отстраня, махна, отделя (*с изрязване*) (*нещо от нещо*): ~et **jádra z jablek** изрежа, махна сèмки от ябълки; ~et **nahnilá jablka** изрежа нагнили ябълки; изрежа, махна нагнилото на ябълки 3. (*co*) нарёжа последователно (*нещо*) докрай; свърша наръзването (*на нещо*); свърша (*нещо*) с рязане: **prodavačka ~ela sýr** (постепенно) продавачката наръза всичкòто сýрене, всичкия кашкавал **vykraj|ovat, -uji/разг. -uju** несл. 1. (*co*; *co z čeho čím*) изръзвам (*нещо*); изръзвам (*с нещо нещо от нещо*) 2. (*co*; *co z čeho*) изръзвам, отстранявам, махам, отделям с изрязване (*нещо от нещо*) 3. (*co*) наръзвам последователно (*всичко*); свършвам с рязането (*на нещо*); свършвам (*нещо*) с рязане **vykrák|at, -ám** св. (*koho – вин.*; *koho zač*; *kotiu*;

kotiu zač) експр. издърпам, дръпна, скъбна (*някого за нещо, нещо на някого, обикн. за да го заболи*): ~at **neposlušného chlapce za ucho** издърпам ухòто на непослушно момчè; ~at **děvče za copu** издърпам, дръпна плитките на момичè; дръпна момичè за плитките **vykrákor|at, -ám** св. (*co*) експр. вулг. издрънкам (*нещо*): ~at **tajemství** издрънкам тайна **vykrápět** вж. **vykropovat** **vykr|ást, -adu** св. 1. (*co*; *kotiu co*) оберà, ограбя, разграбя, разкрада (*нещо*); открадна, задигна, присвоя си (*от някого нещо*): ~ást **někomu zásoby** задигна, оберà, открадна нечий запási 2. (*co*) оберà, ограбя (*нещо*); направя обир, грабeж (*някъде*): ~ást **sklep** оберà, ограбя мазè 3. (*koho – вин.*) оберà, ограбя (*някого*): **včera nás ~adli** вчèра ни обрàха; вчèра у нàс са влèзали крадци **vykr|ást se, -adu se** св. (*odkud*; *kam*) експр. измъкна се крадешкòм (*отнякъде, някъде*): **tiše se ~ást z domu** тихо се измъкна от къщи **vykrášl|it, -ím** св. (*co, рядко koho jak*) украся, разкрася (*нещо, някого по някакъв начин*): **slavnostně ~it město** украся град празнично **vykraš|ovat** вж. **vykráš|ovat** **vykrášl|ovat, vykrašl|ovat, -uji/разг. -uju** несл. (*co, рядко koho jak*) украсявам, разкрасявам (*нещо, някого по някакъв начин*): ~ovat **parky květinami** разкрасявам паркòве с цветя **výkres, -u** м. чертeж; скица, план: **technický** ~технически чертeж; **detailní** ~детайлен чертeж; **montážní** ~монтажен чертeж; **rozměrový** ~габаритен чертeж **vykresl|it, -ím** св. (*koho, co*) книж. опиша, очерта, изобрази, характеризирам (*някого, нещо*): **mistrně ~it hrdinu románu** майсторски опиша, изобрази герой на роман **vykresl|ovat, -uji** несл. (*koho, co*) книж. рядко описвам, очертавам, изобразявам, характеризирам (*някого, нещо*): **pravdivě ~ovat prostředí** правдиво описвам, характеризирам среда **výkrm, -u** м. сел.стоп. угойване; охрàнване: ~ **hus, prasat** угойване на гъски, на прасèта **vykrmen|ý, -á, -é** угоен, охрàнен: ~é **prase** угоено прасè **vykrm|it, -ím** св. (*koho, co; koho, co čím*) угой, охрàня (*някого, нещо с нещо*): ~it **prase, husu žaludy** угой прасè, гъска с жълди; ~it **dítě** експр. охрàня детè **výkrmn|a, -y** ж. сел.стоп. фèрма (за угойване, за охрàнване на живòтни): **družstevní ~a drůbeže, prasat** кооперативна птицефèрма, свинефèрма **výkrmn|ý, -á, -é** сел.стоп. предназначèн, слý-

жещ за угояване, за охранване, за подсилване: **~á farma vepřů** фърма за угояване на прасета; свинифърма; **~á dieta** мед. подсилваща диета; хранителна диета за подсилване на организма

vykrm|ovat, -uji/разг. -uju несв. (кого, со; кого, со čím) угоявам, охранвам (някого, нещо с нещо): **~ovat prase žaludy** угоявам прасе с жълъди

výkrmov|ý, -á, -é сел.стоп. предназначен да бъде угоен, охранен: **~é prase** прасе за угояване

vykroč|it, -ím св. 1. (–; kam) тръгна, отправа се, потегля (за някъде): **~it pravou nohou** тръгна с десния крак и прен.; **~it (směrem) k lesu** тръгна, отправа се (в посока) към гора 2. (od-kud; kam) изляза (от нещо, на нещо); прекрача (нещо), премина (през нещо): **~it ze dveří** изляза през врата; **~it přes práh** прекрача праг; **~it na ulici** изляза на улица

výkroj, -e м. йрез, изрѣзка (в определена форма): **~ kůže** изрѣзка от кожа

výkroj|ek, -ku м. йрез, изрѣзка (в определена форма): **~ek chodidla** изрѣзка (с очертание) на стъпало

vykrojen|ý, -á, -é изрязан: **~é střevíčky** дълбоко изрязани дамски обувки

vykroj|it, -ím св. 1. (со; со z čeho čím) изрѣжа; оформя чрез изрязване (нещо от нещо с нещо): **~it z těsta flíčky (nožem, lžicí)** оформя, изрѣжа от тесто юфка (с нож, с лъжица) 2. (со; со z čeho) изрѣжа, отстраня, махна, отделя чрез изрязване (нещо от нещо): **~it košťál z hlávky zelí** изрѣжа, отделя кочан от зеле; **~it červivé jablko** изрѣжа червива ябълка

výkrop, -u м. църк. рѣсене, порѣсване; преливане (със светена вода; с вино): **~ kostela (svěcenou vodou)** водосвѣт; рѣсене на църква (със светена вода); **~ hrobu (vínem, vodou)** преливане на гроб (с вино, с вода)

vykrop|it, -ím св. (кого, со; кого, со čím) църк. порѣся, прелѣя (някого, нещо със светена вода, с вино): **~it kostel, pokoj svěcenou vodou** порѣся църква, стая със светена вода; направя водосвѣт в църква, в стая; **~it mrtvého, hrob vínem** прелѣя мъртвец, гроб с вино; **cestu svou krví ~íme** прен. пътя си с кръв ще белѣжим, ще порѣсим, ще полѣем

vykr|opovat, -opuji/разг. -opuju, рядко vy-kr|ápět, -ápím, 3. мн. -ápějí/-ápí несв. (кого, со; кого, со čím) църк. рѣся, порѣсвам, преливам (някого нещо със светена вода, с вино и под.): **~opovat/~ápět hroby na Velký pátek** преливам гробовете на Разпѣти пѣтек

vykrout|it, -ím св. 1. (со; со z čeho) (с въртеливо

движение) измѣкна, издърпам, извадя, освободя (нещо от нещо): **~it ruce z pout** измѣкна, освободя ръцете си от белезници 2. (komu со; komu со z čeho) (с въртеливо движение) изскубна, изтрѣгна, издърпам, взема (нещо от някого/на някого): **~it někomu hůl z ruky** изтрѣгна бастун от ръката на някого/от нечия ръка 3. също и **vykrout|it si, -ím si (со)** експр. извия (си), изкѣлча (си) (нещо): **hlavu si může ~it, aby dobře viděl** (той) като нищо ще си развинти, ще си изкѣлчи врата, главата, само и само да вижда добре; **zvědavostí si málem ~il krk** за малко да си извие, да си изкѣлчи врата от любопитство 4. (со) експр. извъртя, преинача (нещо): **~it pravdu** извъртя, преинача истина

vykrout|it se, -ím se св. 1. (komu z čeho) (с въртеливо движение) се изскубна, изтрѣгна се (от някого/на някого отнякъде): **~ila se mu z rukou a utekla** тя му се изтрѣгна от ръцете и избяга 2. (–; z čeho; komu) експр. изклинча, измѣкна се, отгърва се, спася се (от нещо, от някого): **~it se z pozvání, z vojny, z placení** изклинча от покана; изклинча, отгърва се от казърма, от плащане; **tentokrát se mi ne~íte** този път няма да ми изклинчите, няма да ми се измѣкнете

vykroucen|ý, -á, -é извит, вит, засвѣден; имащ форма на свѣд, на дъга: **~é obočí** вити вежди **vykrouž|it, -ím** св. (со) направя, изрисувам, опиша, опиша кръг, дъга, свѣд; придам (на нещо) форма на кръг, на дъга, на свѣд: **~it oblouk na ledě** изрисувам, опиша дъга, кръг върху лед

vykruc|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (со; со z čeho) (с въртеливо движение) измѣквам, изваждам, издърпвам, освобождавам (нещо отнякъде, от нещо): **~ovat ruku z pouta** измѣквам, издърпвам, освобождавам ръката си от белезници 2. (komu со; komu со z čeho) (с въртеливо движение) изскубвам, изтрѣгвам, издърпвам, вземам (нещо на някого отнякъде): **~ovat někomu lano z ruky** издърпвам, изскубвам въже от ръката на някого/от нечия ръка 3. също и **vykruc|ovat si, -uji si/разг. -uju si (со)** експр. извивам (си), въртя (си), извъртявам (си) (нещо): **~ovat hlavu, krk** въртя, извивам глава, врат 4. (со) експр. извъртявам, преиначавам (нещо): **lze ~ovat každou pravdu** всяка истина може да бъде преиначавана

vykruc|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. 1. (komu z čeho) (с въртеливо движение) се изскубвам, изтрѣгвам се (от някого/на някого отнякъде): **~ovat se někomu z rukou** изтрѣгвам

се от нѣчий рѣцѣ **2.** (–; *z čeho; komu*) *експр.* клинча, изклинчавам (*от неѣцо*); измѣквам се, отѣрвам се (*от някого, от неѣцо*); опѣтвам се да клинча, да шикалкавя; увѣртам: **jen se ne~uj!** сѣмо не сѣ опѣтвай да клинчиш, да шикалкавиш! **~ovat se z povinností** изклинчавам, измѣквам се от задѣлжѣния; **~ovat se při výslechu** извѣртам, опѣтвам се да шикалкавя при рѣзпит **3.** (–; *kde; jak*) *експр.* вѣртѣ се, кѣлча се, танцѣвам (–; *някъде; някак*): **~ovat se před zrcadlem** вѣртѣ се, кѣлча се пред оглѣдало; **~ovat se v kole** вѣртѣ се, танцѣвам в крѣг

výkrut, -u *м. 1. физкулт.* преобрѣщане, обрѣщане (*на халки и под.*): **~ vpřed, vzad** преобрѣщане напред, назад **2. авиац.** двѣен имelman; двѣйно превѣртане; двѣйна бѣчва (*фигура от висѣния пилотаж*)

vykružovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* прѣва, на-прѣвам, рисѣвам, изписвам, описвам крѣг, свѣд, дѣгѣ; придавам (*на неѣцо*) фѣрма на крѣг, на свѣд, на дѣгѣ: **~ovat osmičky na ledě** прѣва, изписвам, осмѣрки на лѣд/вѣрху лѣд

vykrvácení, -í *ср.* обезкѣрвяване; изтѣчане, зѣгуба на всѣйката крѣв

vykrváčet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св.* обезкѣрвя се; изтѣче ми всѣйката крѣв; умрѣ вслѣдствие на зѣгуба на крѣв: **zavázala raněnému nohu, aby ne~el** (тѣ) превѣрза крака на ранѣния, за да не мѣ изтѣче крѣвтѣ; **po havárii ~el** след авѣрията, след катастрофата (тѣй) умрѣ от зѣгуба на крѣв

vykrystalizování, -í *ср. минер. хим.* изкристаллизѣране

vykrystalizováný, vykrystalováný, -á, -é *минер. хим.* изкристаллизѣрал: **~á sůl** изкристаллизѣрала сѣл

vykrystalizovat, -uji/разг. -uju *св. 1. (со; со z čeho) минер. хим.* кристализѣрам (*неѣцо*); превѣрна (*неѣцо*) в кристѣли: **~ovat sůl, cukr z roztoku** кристализѣрам сѣл, зѣхар от разтѣвѣр **2. сѣѣцо и** **vykrystalizovat se, обикн. третол. -uje (se)** *книж.* изкристаллизѣра, изяснѣ се, стѣне ясѣн: **situace se ~ovala** ситуѣцията се изяснѣ, стѣна ясѣна, изкристаллизѣра

vykřesat, -esám/-ešu/книж. -eši, vykřísnout, -ísnu *св. (со)* сѣкна, запѣля, изкѣрам (*огѣн, искра и под. с огниво, кремѣк и прахан*): **~esat oheň** сѣкна, запѣля огѣн (с огниво); **~esat jiskru** сѣкна, изкѣрам искра

vyjřesat se, -sám se/-šu se/книж. -ši se *св. експр.* избѣва се, отѣрва се, измѣкна се (*от затруднено положение, от болѣст и под.*): **~sat se z dluhů, z nemoci** избѣва се, отѣрва се от дѣлгове, от болѣст

vykřesáv|at, -ám *несв. (со)* сѣкам/сѣквам, пѣля,

запѣлвам, изкѣрвам (*огѣн, искра и под. с огниво, кремѣк и прахан*): **~at oheň** сѣкам/сѣквам, запѣлвам огѣн (с огниво)

vykřesáv|at se, -ám se *несв. (z čeho) експр.* избѣвам се, отѣрвам се, измѣквам се (*от затруднено положение, от болѣст и под.*): **~at se z dluhů** избѣвам се от дѣлгове, изгѣзвам дѣлгове

vykřičený, -á, -é **1.** прегрѣкнал, прѣсѣпнал, похабѣн, сѣдрѣн (от вѣкане): **~ý hlas** прегрѣкнал, прѣсѣпнал (от вѣкане) глѣс **2. експр.** пѣлзващ се с лѣша слѣва, ймащ лѣшо йме: **~á hospoda** пѣлзваща се с лѣша слѣва крѣчма; крѣчма сѣс сѣмнѣitelná репутѣция

vykřičet, -ím *св. 1. (–; со)* извѣкам, изкрѣщѣ (*неѣцо*); кѣжа, сѣобщѣ (*неѣцо*) вѣкайки, крѣщѣйки: **poslední slova téměř ~el** (тѣй) почтѣй изкрѣщѣ послѣдните дѣми; **~et svou radost** *книж.* бѣрно, крѣщѣйки сѣобщѣ на всеослушѣние радостѣта си **2. често** **vykřičet si, -ím si** (*со*) поврѣдѣ, похабѣ, сѣдера си от вѣкане (*неѣцо*): **~et si hlas** прегрѣкна; поврѣдѣ глѣса си от вѣкане; **~et si hrdlo, plíce** сѣдера си гѣрлото, дрѣбовѣте от вѣкане

vykřičet se, -ím se *св.* навѣкам се, накрѣщѣ се: **~et se v lese z plna hrdla** накрѣщѣ се в горѣта с пѣлно гѣрло/с цѣло гѣрло

vykřičník, -u *м. език.* вѣзклиѣцѣтелен, удивѣтелен знѣк; удивѣitelná

výkřik, -u *м.* вѣк, вѣзклиѣцѣние: **bolestivý ~** вѣк от бѣлка; болѣзнен вѣк; **~ radostí** радѣстно вѣзклиѣцѣние; вѣк, вѣзклиѣцѣние на радѣст

♦ **pkřičník, -u** *м.* мѣдѣта; послѣден вѣк на мѣдѣта

vykřiknout, -nu *св. 1. (–; jak)* извѣкам, вѣзклиѣкна (–; *някак*): **málem ~l** (тѣй) за мѣлко да извѣка; **~nout leknutím, radostí** извѣкам от уплѣха, вѣзклиѣкна от радѣст; **rozhořčeně ~nout** вѣзмутѣно извѣкам, вѣзклиѣкна **2. (со)** *рядко* извѣкам, изкрѣщѣ (*неѣцо*); кѣжа, про-изнесѣ (*неѣцо*) вѣкайки, крѣщѣйки: **poslední větu ~l** послѣдното изрѣчѣние (тѣй) го изкрѣщѣ

vykřikovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (–; jak)* извѣквам, вѣзклиѣквам (–; *някак*): **~ovat obdivem** вѣзклиѣквам от вѣзхищѣние **2.** вѣкам, крѣщѣ; (от вѣре на вѣре) наѣдавам вѣк(ѣве), крѣсѣк/крѣсѣци: **~ovat ze spaní** вѣкам, крѣщѣ насѣн **3. (со; na koho; na koho со)** вѣкам, крѣщѣ, подвѣквам (*неѣцо на някого*): **~ovat hru-bosti** подвѣквам, крѣщѣ грѣби дѣми; **slyšela, jak na ni ~uje** чѣваше кѣк й подвѣква

vykřísnout *вж. vykřesat*

vykuch|at, -ám *св. (koho – вин.)* изкѣрма (някого, неѣцо): **~at zajíce, husu, kapra** изкѣрма зѣек, гѣска, шарѣн

vykuk|ovat, -uji/разг. -uju нескв. разг. **1.** (*odkud; kam*) поглѣждам, надзѣрвам, надзѣртам, надничам (*отнякъде, някъде*): **~ovat z okna** поглѣждам, надзѣртам, надничам през прозорец **2.** (*odkud*) подавам се, показвам се, виждам се, надзѣрвам, надзѣртам, надничам (*отнякъде*): **zpod čepice jí ~ovaly vlasy** изпод шапката се подаваше косата ѝ

vykulen|ý, -á, -é експр. опулен, изблещен, облещен: **~é oči** опулени очи

vykulh|at se, -ám se св. (*odkud; kam*) изкуцукам, докуцукам, дотѣтря се, дотѣтрѣся се (*отнякъде, някъде*): **~at se na zápraží** изкуцукам, докуцукам, дотѣтря се пред къщи, до входа, до прага

vykul|it, -ím св. експр., обикн. в съчет. **~it oči** (*na koho, na co*) опуля, облещя, изблещя очи; опуля се, облещя се, изблещя се (*на някого, на нещо*): **~il na ni úžasem oči** (той) се опули, изблещи се от удивление срещу нея; (той) я поглѣдна с опулени от удивление очи

výkup, -u м. изкупване: **~ obilí, mléka, vajec** изкупване на зърно, на мляко, на яйца

výkupce|e, -e, výkupč|í, -ího м. изкупвач

výkupč|í вж. **výkupce**

vykupitel, -e м. **1.** **Vykupitel** църк. Изкупител, Спасител, Исус Христос **2.** книж. изкупител, избавител, спасител, освободител: **~ porobeného lidu** освободител на поробен народ **vykupitelk|a, -y** ж. книж. изкупителка, избавителка, спасителка, освободителка: **smrt ~a** прен. смъртта избавителка, изкупителка

vykupitelsk|ý, -á, -é книж. изкупителски, спасителски: **~é posláni** изкупителско послание; мисия, послание на изкупител

výkupn|é, -ého ср. откуп: **únosci dítěte žádali vysoké ~é** похитителите на детето йскаха голям откуп

výkupn|í, -í, -í икон. йзкупен: **~í cena vajec** йзкупна цена на яйца

vykup|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (*co*) изкупвам (в голѣми количества) (*нещо*): **~ovat zemědělské výrobky** изкупвам сѣлскостопански продукти **2.** (*co*) изкупвам, откупвам (*нещо*); купвам повтѣрно, възврѣщам си, врѣщам си (*нещо, което съм продал*): **hrady jsou ~ovány nazpět** замъците, крѣпостите отново се откупват, отново се врѣщат в ръцѣте на предишните им собственици **3.** (*koho, co; koho, co z čeho*) откупвам, откупвам (*някого, нещо от плен и под.*): **~ovat zajatce (ze zajetí)** откупвам плѣнник/плѣнници (от плѣн) **4.** (*co čím*) книж. изкупвам, заплащам (*нещо с нещо*): **~ovat svobodu obětí** изкупвам свобода с жѣртва **5.** (*co čím*) книж. изкупвам, измивам (*нещо с нещо*): **~ovat hříchy**

pokáním изкупвам, измивам греховѣ с покаяние

vykup|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (–; *z čeho; komu; čím*) откупвам се, избѣвам се, спасявам се, освобождавам се (*от нещо, от някого*) (чрез откуп): **~ovat se únoscům** откупвам се от похитители

vykuř|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (*co*) изпушвам, пуша (*нещо*): **~ovat zbytky tabáku** изпушвам остатѣци от тютюн **2.** (*co čím*) опушвам, окадявам (*нещо с нещо*): **~ovat sklep sírou** опушвам мазѣ със сѣра **3.** (*koho, co odkud*) изгонвам, прогонвам, изпѣждам, изкарвам (*някого, нещо отнякъде*) с пушек, с дѣм; с пушек, с дѣм карам (*някого, нещо*) да излѣзе, да се махне, да избѣга (*отнякъде*): **~ovat myši ze skladiště** изгонвам с пушек мѣшки от склад **4.** (*koho, co odkud*) експр. рядко изчушквам, изкѣшквам, изгонвам, изпѣждам, изкарвам (*някого, нещо отнякъде*)

vykuř|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. **1.** обикн. третол. **~uje se** (*odkud*) издимява (се), изпарява се, изчѣзва, разсѣйва се (*отнякъде*): **ka-didlo se už ~uje** тамяньт вѣче се разсѣйва, издимява **2.** (*odkud*) експр. издимявам, изпарявам се, изчѣзвам (като дѣм); чупя се (*отнякъде*): **denně se z domu ~oval** всѣки дѣн (той) се изпаряваше, чупеше се от къщи

vykuř|ovat si, -uji si/разг. -uju si нескв. експр. пуша си, пафкам си (с удовѣлствие): **labužnický si ~ovat** пуша си, пафкам си с наслаѣда, с кѣф

vykus|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (*co; co z čeho*) изгрѣзвам, изяждам (*нещо от нещо*): **veverky ~ují ze šíšek semena** кѣтеричките изгрѣзват, гризѣт семенѣта от шишѣрки **2.** (*co; co z čeho*) отхапвам (*нещо от нещо*): **~ovat velké kusy** отхапвам голѣми парчѣта **3.** (*co; co do čeho*) изгрѣзвам, прогрізвам, грѣзвам (*нещо в нещо*); пробивам, направям с грѣзане (*нещо в нещо*): **myši ~ují do pytlů díry** мѣшки изгрѣзват, прогрізват, пробиват дѣпки в чувѣлите

vykutálen|ý, -á, -é разг. експр. лѣукав, хѣтър, изпѣчен, отракан: **~ý kluk** хѣтро, отракано момчѣ

vykutál|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/í se св. (*odkud*) **1.** обикн. третол. **~í se** изтѣрколи се (*отнякъде*): **z vozu se ~el meloun** от карѣцата се изтѣрколи дѣня **2.** експр. изтѣрколя се, изляза (*отнякъде*) (*за нисѣк и дебел човек*): **~el se z hospody** той се изтѣрколи от крѣчмата

vykvas|it, обикн. третол. -í св. ферментѣра, втѣса: **víno ~ilo** грѣздѣто, винѣто ферментѣра; **zelí dobře ~í** зѣлето ще втѣса/втѣсва добрѣ

vykvašen|ý, -á, -é ферментѣрал, втѣсал: **~é víno** ферментѣрало вино; **~é zelí** втѣсало, кѣсело зѣле

vykv|ést, разг. **vykv|íst**, обикн. *третол.* **-ete** св. разцъфне, разцъфти; цъфне: **růže už ~etly** рѝзите вћче разцъфтћха; **na rtech jí ~etl úsměv** *прен.* на ўстните ѝ разцъфтћ, цъфна усмћвка
vykvět, -u м. 1. *книж.* цвят, елит: ~ **mládeže, společnosti** цвят, елит на младежтћ, на обществовѝто 2. *спец.* ѝзцвет, нћлеп; отлћгане: ~у **síry** *минер. хим. геол.* сћрен ѝзцвет, нћлеп; ~ **na cihlách** *строит.* нћлеп по тћхли
vykvét|at, разг. **vykvít|at** обикн. *третол.* **-á** *несв.* разцъфва, разцъфтћва, цъфва, цъфти: **mateřídouška** мащерката разцъфтћва, цъфти
vykvetl|ý, -á, -é цъфнал, разцъфнал, разцъфтћл: ~**á louka** цъфнала ливћда; ~**é pampelišky** цъфнали, разцъфтћли глухћрчета
vykvíst, vykvítat *вж.* **vykvétat, vykvést**
vykyd|at, -ám св. (co) *изрћна, изхвћрля (обикн. тор)*
vyky|nout, -nu св. 1. обикн. *третол.* **-ne** втћса, бћхне (за *тесто*): **těsto dobře ~nulo** *тестѝто втћса добрћ* 2. *експр.* налће се, наедрћя, напћлнћя, надебелћя, напращћя: **časem její postava ~nula** с врћмето, с годините фћгурата ѝ наедрћя, напращћя
vykynul|ý *вж.* **vykynut|ý**
vykynut|ý, -á, -é 1. *и* **vykynul|ý** втћсал, бћхнал (за *тесто*): ~**é těsto** втћсало, бћхнало *тестѝто* 2. *експр.* налћян, наедрћл, напћлнћл, надебелћл, напращћл: ~**á hostinská** напращћла кръчмћрка
vykypěl|ý, -á, -é 1. изкипћл, изврћл: ~**é mléko** изкипћло мляко 2. *книж.* угћснал, уталѝжен: ~**á sopka** угћснал вулкћн; ~**ý vztek** *прен.* уталѝжена ћрост, злѝба
vykypět, обикн. третол. **-í** св. 1. изкипи, изврћи: **polévka ~ěla** сћпата изкипи, изврћи; **mléko ~ělo** млякѝто изкипи 2. *книж.* угћсне, уталѝжи се: **první nával vzteku ~ěl** *прен.* пћрвата вћлна на ћрост се уталѝжи
vyky|sat, обикн. третол. **-še/-sá** св. втћса (за *туришия*): **dát zelí ~sat** слѝжа зћле да втћса
výkuv, -u м. 1. отклонћние, амплитћда (на *махало и под.*): ~ **ručicky měřicího přístroje** *техн.* отклонћние, амплитћда на стрелкћ на измервателен ўред 2. *често* *мн.* **výkuv|y, -ů** колебћния, смущћния: ~ **teploty** температурно колебћние; **cenové ~y** колебћния на ценћи; **duševní ~y** душћвни смущћния
vyladěn|í, -í *ср. муз. техн.* настрѝйка, настрѝйване: ~**í klavíru** настрѝйка, настрѝйване на рѝял; **automatické ~í** автоматћчна настрѝйка; **distanční ~í** дистанциѝнна настрѝйка; **havarijní ~í** аварийна настрѝйка; **komutační ~í** настрѝйка на комутћция; **ruční ~í** рћчна настрѝйка
vylad|ít, -ím св. (co) *муз. техн.* настрѝа (нещо):

~**it housle** настрѝа цигћлка; ~**it rozhlasový přijímač na stanici Praha** настрѝа рћдио-прићћник на станћия „Прћга“
vylad|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (co) настрѝйвам (нещо)
vylák|at, -ám св. 1. (koho, co odkud, kam) при-мћмћя, прилћжа (някѝго, нещѝ отнякћде, някћде); изкћрам (с хћтрѝст) (някѝго, нещѝ отнякћде, някћде); накћрам (с хћтрѝст) (някѝго, нещѝ) да излћзе (отнякћде, някћде): ~**at nepřítel ze zákopu** прилћжа, накћрам неприћтел да излћзе от окѝп; **slunce nás ~alo ven** слћнцѝто ни примћми навћн 2. (co; co z koho, na kom) взћма с измћма, измћкна, из-трћгна (нещѝ от някѝго): ~**at peníze z důvěřivých lidí** (с измћма) измћкна парћ от доверчћви хѝра; ~**at z někoho tajemství** (с измћма) изтрћгна от някѝго тћйна
vylám|at, -u св. 1. (co) добћя, изкопћя, изкћртћя (нещо): ~**at rudu, uhlí** добћя, изкопћя рћдћ, вћглища 2. (co v čem) изкопћя, пробћя, про-кћрам (нещѝ в нещѝ, през нещѝ): ~**at ve skále cestu** прокћрам през скалћ пћг 3. (co; komu co) сћћпя, строшћ, изкћртћя, разбћя, избћя, изпочћпя, изпотрошћ (нещѝ на някѝго): ~**at dveře, mříže** изкћртћя вратћ, решћтки; ~**at** ~~monolyt~~ **si na něčem zuby** сћћпя си зћбите в нещѝ; нещѝ ми пресћдне (на гћрлото); не спѝлћча, не успћя да направа нещѝ
vylam|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. (co) добћвам, изкопћвам, копћя, изкћртћвам, кћртћя (руда и под.) 2. (co v čem) изкопћвам, пробћвам, про-кћрћвам (пћт през скали и под.) 3. (co; komu co) сћћпћвам, строшћвам, изкћртћвам, избћвам, изпочћпћвам, изпотрошћвам (врата, нечић зћби и под.)
vyléc|ít, -ím св. 1. (koho – вин.; koho z čeho čím) излекћвам, изцерћ (някѝго от нещѝ с нещѝ); избћва (някѝго) от бѝлест: ~**it nemocného** излекћвам бѝлен 2. (co) излекћвам (болест и под.): ~**it chřipku, zánět, zranění** излекћвам грћп, възпалћние, наранћване 3. (koho – вин. z čeho) *експр.* излекћвам, изцерћ, отћча (някѝго от нещѝ): ~**ila ho z jeho žárlivosti, z jeho tvrdohlavosti** тћ го излекћва, изцерћ го, отћчи го от нћговата ревнивѝст, от нћговѝто тћврѝдоглћвие 4. (co) *комп.* отстранћ, премћх-на вћрус(и) (от *компћтер*): **nechat ~it PC odborníkem** дћм, остава Пћ Сћ на (компћ-тћрен) специћлист за отстранћване на вћрус
vyléc|ít se, -ím se св. 1. (–; z čeho) оздравћя, излекћвам се (от нещѝ): ~**it se z těžké nemoci** излекћвам се от тћжка бѝлест 2. (z čeho) *експр.* излекћвам се, освѝбѝда се, отћча се (от не-

що): **~il se ze svých věčných pochyb** той се излежѹва, освободи се от вѣчните си съмнѣния
vyléčiteln[ý, -á, -é] излечим: **~á nemoc** излечима болест

vyléhat *вж. vylehávat*

vy|lēhávat, -lēhávám, рядко vy|lēhat, -lēhám, разг. vy|līhávat, -līhávám, vy|līhat, -līhám *несв.*

1. (–; *kde*) излежѹвам се, обичам да лежѹ (някъде): **~lēhávat u řeky** излежѹвам се край рекѹ
2. (co; co kde) пролежѹвам (нещо); изкарвам, прекѹрвам в лежѹне (болест и под.): **~lēhat chorobu v lůžku** изкарвам болест в леглѹ

vylehčej[ý, -á, -é] **1.** олекотѣн; направен по-лѣк: **~é panely** олекотѣни панѣли **2.** *книж.* изглѹден; направен да не звучи трѹмаво: **~ý překlad** изглѹден прѣвод

vylehč[ý, -ím] *св. (co)* **1.** олекотѣ (нещо); направя (нещо) лѣко, по-лѣко: **~it cihly, beton** *строи.* олекотѣ тѹхли, бетѹн; **~it půdu** *сел. стоп.* смѣся почва с пѣськ (за да я направя по-лека) **2.** *книж.* изглѹдя (нещо); направя (нещо) да не звучи трѹмаво: **~it překlad** изглѹдя (трѹмав) прѣвод

vylehč[ovat, -uji/разг. -uju] *несв. (co)* **1.** олекотѣвам (нещо), правѹ (нещо) лѣко, по-лѣко: **~ovat beton** *строи.* олекотѣвам бетѹн **2.** *книж.* изглѹждам (нещо); правѹ (нещо) да не звучи трѹмаво: **~ovat překlad** изглѹждам (трѹмав) прѣвод
vylekan[ý, -á, -é] изплѹшен, уплѹшен, подплѹшен, стрѣснат: **~ý chlapec** уплѹшено, стрѣснато момчѣ

vylek[at, -ám] *св. (koho – вин.; koho čím)* изплѹша, уплѹша, подплѹша, стрѣсна (някого с нещо): **~at dítě** уплѹша, стрѣсна детѣ

vylek[at se, -ám se] *св. (–; koho, čeho, čím)* стрѣсна се, изплѹша се, уплѹша се, подплѹша се (от някого, от нещо): **hodně se ~ala** (тѹ) мнѹго се уплѹши; **~at se ze spaní** стрѣсна се насѣн

vylep[ít, -ím] *св. 1. (co)* разлепѹ, залепѹ, налепѹ (нещо): **~it vyhlášku** залепѹ обява, съобщѣние, нарѣдба **2. (co čím)** облепѹ (отвѣтре) (нещо с нещо): **~it bednu papíry** облепѹ отвѣтре сандѣк с хѹртии

vylep[ovat, -uji/разг. -uju] *несв. 1. (co)* разлепѹам/разлепѹвам, залепѹам/залепѹвам, налепѹам/налепѹвам (платати и под.) **2. (co čím)** облепѹам/облепѹвам (отвѣтре) (нещо с нещо)

vylepš[ít, -ím] *св. (co čím)* подобря (нещо с нещо): **drobnými opravami ~it byt** чрез дрѣбни поправки подобря жѣлище; **~it půdu přihnojením** подобря почва с допълнително наторѹване

vylepš[ovat, -uji/разг. -uju] *несв. (co čím)* подобрявам (нещо с нещо)

vylept[at, -ám] *св. 1. обикн. третол. -á (co)*

разѹдѣ, проѹдѣ, поврѣди (нещо) (за разѹждащо средство): **kyselina sírová ~ala látku** сѹрната киселина бѣше разѹла/разѹде плѹта, матерѹята **2. (co čím)** изѹда, отстранѹ, мѹхна (нещо с помощта на разѹждащо средство): **~at kuří oko sádlem a jedlou sodou** отстранѹ, мѹхна кокѹши трѣн с мѹс и хлѣбна сѹда **3. (co čím do čeho)** гравѹрам (нещо върху нещо с помощта на разѹждащо вещество): **~at obrázek do skla** гравѹрам картинка, изображѣние върху стѣклѹ

vyleptáv[at, -ám] *несв. 1. обикн. третол. -á (co)* разѹжда, проѹжда, поврѣжда (нещо) (за разѹждащо вещество) **2. (co čím)** отстранѹвам, мѹхам, изѹждам (нещо с помощта на разѹждащо вещество) **3. (co čím do čeho)** гравѹрам (нещо върху нещо с помощта на разѹждащо вещество)

vylešt[ít, -ím] *св. (co; komu co)* излѣскам, лѣсна (нещо): **~it si boty** излѣскам, лѣсна си обѹвките

výlet, -u *м. ѹзлет, екскурзия: jít, jet na ~* отѹвам, заминавам на ѹзлет, на екскурзия

vylét[at I, разг. vylít[at I, -ám] *св. 1. обикн. мн. -áme (odkud)* излетѹм (постепенно) (отнякъде): **otevřeným oknem ~aly všechny mouchy** през отвѹрения прозѹрец (една след дрѹга) излетѹха всѹчки мухѹ **2. само vylít[at, -ám (co; komu co)]** *експр.* издѣйствам, изходатѹйствам, изкарѹам, изѹда, уредѹ (с мнѹго тѹчане) (нещо на някого): **~at si povolení ke stavbě** с мнѹго тѹчане си издѣйствам, уредѹ, изкарѹам разрѣшѣние за строѣж

vylétat II, -létám, разг. vy|lítat II, -lítám, vy|létávat, -létávám, разг. vy|lítávat, -lítávám; vy|letovat, -letuji/разг. -letuju] *несв. 1. (odkud)* излитам/излетѹвам, изхвѣрчам/изхвѣрчѹвам (отнякъде): **z úlu ~létají včely** от кѹшера излитат пчелѹ **2. обикн. третол. -létá/-lítá, -létává/-lítává, -letuje (odkud; kam)** запѹчва, ѹчи се да летѹ, да хвѣрчѹ (отнякъде, някъде) (за малки на птици): **malé vlaštovky už ~létají z hnízd** малките лѹстовички вѣче се ѹчат да летѹт, вѣче запѹчват да летѹт, вѣче излитат, изхвѣркват от гнездѹта **3. (odkud; kam)** *прен.* ставам самостоятелен; излитам, изхвѣрквам (отнякъде, някъде); напѹскам (нещо); потѣглям, трѣгвам (някъде) (за човек): **děti už ~létají z domova do světa** децѹта вѣче изхвѣркват от кѣщи, напѹсчат бащиния дѹм и трѣгват по светѹ **4. (kam)** излитам/излетѹвам, изхвѣрквам/изхвѣрчѹвам нагѹре; издѹгам се, извисѹвам се: **balon, skřivan ~létá nahoru** балѹнѹг, чѹчулигата се издѹга, излита нагѹре

vyletávat *вж. vylétat*

vylétět, -létím, vylétnout, -létnu, разг. vylít-nout, -lítnu св. 1. (odkud) излетя, изхвърча, изхвъркна (отнякъде): ze včelína ~letěl roj от пчелина излетя рой (пчели); **z pušky ~letěla střela** от пушката излетя куршум; пушката гръмна **2. обикн. третол. -letí, -létne/-lítne (odkud; kam) започне, научи се да летя, да хвърчи (за малка птица): ptáče už ~létlo z hnízda** птичето вече излетя от гнездото, научи се да летя **3. (odkud; kam) прен. стана самостоятелен; излетя, изхвъркна/изхвърча (отнякъде, някъде); напусна (нещо); тръгна, потегля (някъде) (за човек): děti už ~letěly z hnízda** децата вече излетяха от родното гнездо, вече напуснаха бащиния си дом **4. (kam) литна, излетя, изхвърча нагоре, издигна се, извиси се: balon, skřivan ~letěl vysoko do vzduchu** балонът, чучулигата литна, излетя, извисиха се в въздуха ♦ **(nasřechu) ~letěl ohnivý, rudý kohout** (върху покрива) лумнаха пламъци; (покривът) пламна, подпáli се **5. (odkud) прен. разг. изхвърча, изхвъркна, излетя, падна (отнякъде): jezdec ~letěl ze sedla** ездачът излетя от седлото **6. (odkud) експр. изстрелям се, изхвърча, скоча, подскоча (отнякъде); рязко реагирам (на нещо): ~letěl z postele, když budík zazvonil** той се изстреля, изхвърча, скочи от леглото, когато будилникът иззвня **7. (-; na koho) експр. избъхна (срещу някого); ядосам се (на някого); рязко реагирам (и с думи) (против някого); нахвърля се (върху някого): při těch slovech ~letěl** при тези думи (той) избъхна; **~létla na mne jako saň** (тя) се нахвърли като лавина ♦ **~letěl z výšky** експр. изскоча, изляза от кожата си; побесня **8. често в съчет. ~letět/-lítnout do vzduchu, do povětří** излетя, изхвърча, хвъркна във въздуха; взривя се: **lod' po zásahu ~letěla do vzduchu** след попадението параходът излетя във въздуха **9. (odkud) разг. експр. издъня се, проваля се (някъде); излетя, изхвърча (отнякъде); бѣда изключен, уволнен (отнякъде); изхвърлят ме, изритат ме, изгонят ме (отнякъде): ~letět z práce** изхвърча от работа, изгонят ме от работа; **~letět od zkoušky** издъня се, проваля се на изпит; скѣсат ме **10. обикн. третол. -letí, -létne/-lítne (koti odkud) експр. изплъзне се (на някого) (за нещо неволно казано, изпуснато): jméno mu ~letělo z úst** името му се изплъзна от устата; без да иска, (той) издаде, каза името

výletní, -í, -í излетен; който се отнася до излети: **~í místo** място за излети; **~í počasí** време за излети (хубаво слънчево време)

výletnicle, -e ж. излетница, екскурзиантка
výletník, -a м. излетник, екскурзиант: autobus s ~y автобус с екскурзианти
vylétnout, vyletovat вж. vyletět, vylétat
výlev, -u м. 1. често мн. výlev[y, -ů експр. излияния: citové ~y излияния на чувства; **nedám na její ~y** нямам вяра на излиянията ѝ; излиянията ѝ не ми вдѣхват доверие **2. в съчет. ~ krve** мед. кръвоизлияние
vylévač, -e м. техн. лейка (устройство за изливане): automatický ~ автоматична лейка
vylévačka, -y ж. мор. черпак (приспособление за рѣчно изгребване на вода от плавателен съд)
vylévání, -í ср. 1. изливане 2. техн. заливане
vy|lěvat, -lévám, разг. vy|lívát, -lívám неск. 1. (co; co odkud kam) изливам, изсипвам, сипвам (нещо от нещо в нещо): ~lěvat vodu z kbelíku do stoky изливам, изсипвам вода от кофа в канал **2. (co; co kde) разливам, разсипвам (нещо някъде): ~lěvat vodu po zemi** разливам вода по земята **3. (co) изливам, изпразвам (нещо): ~lěvat umyvadlo** изливам, изпразвам ♦ **~lěvat srdce** експр. изливам сърцето си пред някого; разкривам, откривам сърцето си пред някого/на някого **4. (co) стѣкл. керам. изливам, отливвам, оформям (нещо): ~lěvat sošky** отливвам, изливам статуетки **5. (co čím) техн. напоям (върху нещо) слой (от нещо); поливам, заливам (нещо с нещо); запълвам пролуки (на нещо с нещо): ~lěvat sud smolou** запълвам, заливам пролуки на бѣчва със смола; засмолявам бѣчва **6. (koho, co odkud) разг. изгонвам, изкарвам (някого, нещо отнякъде) като наливам вода: ~lěvat sysla z jeho díry** изкарвам лалугер от дупката му, наливайки в нея вода **7. също и vy|lěvat si, -lévám si (co na kot) експр. изливам (си), изкарвам си (обикн. яд, гняв и под. върху някого/на някого): ~lěval si na nich hněv** той си изливаше гнева върху тях, изкарваше си гнева на тях
vy|lěvat se, третол. -lěvá se, разг. vy|lívát se, третол. -lívá se неск. 1. (-; odkud; kam) излива се, изтича, изсипва се (отнякъде, някъде): voda se pomalu ~lévala водата се изливаше, изтичаше бавно **2. (-; odkud; kam) разлива се, прелива (отнякъде, някъде): jezero se ~lévalo z břehů** езерото преливаше; водата в езерото заливаше бреговете
výlevk[a, -y ж. мивка: scedit brambory do ~y изцедя, оцедя картофи в мивка
vy|lězat, -lězám, разг. vy|lízat I, -lízám неск. 1. (odkud) използвам, измѣквам се с пълзене (отнякъде): ~lězat z úkrytu използвам от

výlis/ek, -ku *м. техн.* шампо̀вано, пресòвано

издѣлие: **plechový ~ek** пресѡвано издѣлие от ламарина

vyliš|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (со) пресѡвам/пресѡвам (нещо); обработя (нещо) с помощта на прѣса: **~ovat plech** пресѡвам ламарина **2.** (со з *čeho*) пресѡвам/пресѡвам (нещо от нещо); офѡрмя, направя (нещо от нещо) с помощта на прѣса: **~ovat misku ze skla** пресѡвам, офѡрмя, направя паничка от стѣклѡ **3.** (со) изстѣскам (нещо) през прѣса, през сѡкоизстѣскачка: **~ovat hrozny, maliny** изстѣскам, прекѡрам през прѣса грѡзде, малини **4.** (со з *čeho*) изстѣскам, изцѣдя, изкарам, направя (нещо от нещо) с помощта на прѣса, на сѡкоизстѣскачка: **~ovat olej ze slunečnic, šťávu z malin** изстѣскам, направя слънчоглѣдово ѡлио, сѡк от малини

vylít, -líji/-leji/разг. -líju/-leju св. 1. (со; со *odkud kam*) излѣя, изсѣпя, сѣпя (нещо отнякъде някъде): **~lít špinavou vodu z umyvadla do výlevky** излѣя мръсна вода от легѣн в мивка ♦ **~lít vodu do vany** излѣя вода с мръсната вода и детѣто; вмѣсто да изпѣша вѣжди, избѡда очѣ **2.** (со; со *kde*) разлѣя, разсѣпя (нещо някъде): **~lít vodu po podlaze** разлѣя вода по пѡд **3.** (со) излѣя, изпразня (нещо): **~lít nádobu** излѣя чаша ♦ **~lít někomu své srdce експр.** излѣя, разкрѣя, откѣпя сърцѣто си на някого/пред някого **4.** (со) стѣкл. керам. отлѣя, излѣя, офѡрмя (нещо): **~lít sošky** отлѣя, излѣя статуѣтки **5.** (со *čím*) техн. нанесѡ (вѣрху нещо) слѡй (от нещо); полѣя, залѣя (нещо с нещо); запълня пролѣуки (на нещо с нещо): **~lít sud smolou** запълня, залѣя пролѣуки на бѣчва със смола; засмоля бѣчва **6.** (кого, со *odkud*) разг. изгѡня, изкарам (някого, нещо отнякъде) като налѣя вода: **~lít sysla z jeho díry** изгѡня, изкарам лалѣгер от дѣпката му, наливайки в нѣя вода **7.** (кого, со *odkud*) разг. експр. изчѣшкам, изкѣшкам, разкарам, изгѡня (някого, нещо отнякъде): **toho lumpa odtud ~leju** ще го разкарам аз то̀го̀ ѡ̀т̀тѡ̀го̀ ♦ **~lít někomu perka** изчѣшкам, изкѣшкам, разкарам, изгѡня някого; да̀м на някого пѣтя **8.** също и **vylít si, -líju si/-leju si** (со *na kot*) експр. излѣя (си), изкарам (си) (гняв, яд и под. на някого): **~lít si na synovi zlost** излѣя си ядѡ вѣрху синѡ си; изкарам си ядѡ на синѡ си

vyllít se, обикн. третол. -líje se/-leje se св. 1. (–; *odkud; kam*) излѣе се, изтечѣ, изсѣпе се (отнякъде, някъде): **dávej pozor, ať se voda ne~leje!** внимавай водѡта да не сѣ излѣе! **2.** (–; *odkud; kam*) разлѣе се, прелѣе (отнякъде, някъде); залѣе (нещо): **řeka se ~líla z**

břehů рекѡта прѣля, излѣзе от бреговѐте си; рекѡта залѣя бреговѐте си

vylítat I, vylítat II вж. vylétat I, vylétat II

vylít|at se, -ám se св. разг. експр. натѣчам се, набѣгам се, налудѣвам се (на воля): **na hřišti se dítě ~á** на игрищѣто детѣто ще се натѣча, ще се налудѣва (на воля)

vylítávat, vylítnout, vylívat, vylívat se, vylízat I вж. vylétat II, vyletět, vylévat, vylévat se, vylézat

vylí|zat II, -žu/-zám/книж. -ži св. 1. (со) излѣжа, облѣжа, ометѡ (нещо); изпразня (блѣжейки) (чинѣя и под.): **~zat talíř** облѣжа чинѣя **2.** (со; со з *čeho*) изблѣжа, излѣжа, облѣжа, ометѡ, изям (блѣжейки) (нещо от чинѣя и под.): **~zat med** изблѣжа мѣд; **kočka ~zala všechno mléko** кѡтката изблѣза всѣйкѡто мля̀ко **3.** също и **vylí|zat si, -žu si/-zám si** (со) разг. експр. понесѡ, изтѣрпѣя (наказание за направѣна *chvilka*) ♦ **~zát se** каквѡто си е надробѣл, товѡ ще сѣрба **4.** (кого – вин. з *čeho*) експр. отѣрвѡ, измѣкна (някого от неприятна ситуация и под.): **kdopak mě z té bryndy ~že?** кѡй то̀га̀ва ще ме отѣрвѣ, ще ме измѣкне от тѡя кашѡ?

vylí|zat se, -žu se/-zám se/книж. -ži se св. (з *čeho*) експр. отѣрвѡ се, измѣкна се (от неприятна ситуация и под.): **~zat se z dluhů** отѣрвѡ се, измѣкна се от дѣлгове; изгѡзя дѣлгове; **~zat se z nemoci** измѣкна се от бѡлест; оздравѣя

vylízávat se вж. vylizovat se

vyliz|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (со) излѣзвам, облѣзвам, омѣтам (нещо); изпразвам (блѣжейки) (чинѣя и под.): **~ovat talíř** облѣзвам чинѣя **2.** (со; со з *čeho*) изблѣзвам, излѣзвам, облѣзвам, омѣтам, изяждам (блѣжейки) (нещо от чинѣя и под.): **~ovat z mísy šlehačku** изблѣзвам, облѣзвам бѣта сметѡна от паница, от кѣпа

vy|lizovat se, -lizuji se/разг. -lizu se, vy|lízávat se, -lízávám se несв. (з *čeho*) експр. отѣрвѡвам се, измѣквам се (от неприятна ситуация и под.): **~lizovat se z dluhů** отѣрвѡвам се, измѣквам се от дѣлгове; изгѡзвам дѣлгове

vylízt вж. vylézt

vyloďen|í, -í ср. 1. разтовѡрване, стѡвѡрване на товѡр от парахѡд: **~í nákladu** разтовѡрване, стѡвѡрване на товѡр от парахѡд **2.** воен. (мѡрски) десѡнт: **~í vojska** мѡрски десѡнт **vyloď|it, -ím св. (со, кого) 1.** разтовѡря, стѡвѡря, свѡля (нещо, някого) от парахѡд: **~it náklad** разтовѡря стѡка от парахѡд **2.** воен. свѡля, стѡвѡря десѡнтни войски; направя (мѡрски) десѡнт: **~it vojsko** стѡвѡря десѡнтни войски; направя мѡрски десѡнт

vylod|it se, -ím se св. (*kde*) воен. извърша, направи (морски) десант (*някъде*): **vojska se ~ila v malé zátocе** войските извършиха десант в малък залив

vylod|ovat, -uji|разг. -uju несв. (*co, koho*) 1. разтоварвам, стоварвам (*стоки, пътници и под.*) от параход 2. воен. свалям десантни войски; правя (морски) десант

vylod|ovat se, -uji se|разг. -uju se несв. (*kde*) воен. извършвам, правя (морски) десант (*някъде*)

výloh|a I, -y ж. витрина

výloh|a II, -hy ж. разход, често мн. **výloh|hy, -h** разходи, разноски: **uhradit cestovní ~hy** поема, покрива, платя пътни разноски

vylot|at, -ám св. (*co; co z čeho*) експр. излоча, изпия (*нещо от нещо*): **~at z láhve vodu** излоча, изпия вода от бутилка

výlom|ek, -ku м. 1. рядко отломък; изкъртен, откъртен къс; изкъртено, откъртено парче (*от нещо*); нещо изкъртено, откъртено: **skalní ~ek** скален отломък, къс, парче 2. събир. минно изкъртена скална маса

vylomenin|a, -y ж. 1. рядко отломък; изкъртен, откъртен къс; изкъртено парче (*от нещо*); нещо изкъртено, откъртено 2. разг. експр. лудория, магария: **dělat ~y** върша лудории, магарии

vylom|it, -ím св. 1. (*co*) изкъртя, откъртя, отчупя (*нещо*): **~it vrstvu uhlí** откъртя въглищен слой; **~it z krajíce kousek střídy** отчупя малко от среда на филія 2. (*co; co v čem*) (с къртене) пробия, прокарам (*нещо в нещо*): **~it v plotu otvor** пробия, направа в ограда отвор 3. (*co; koho*) счупя, строша, изкъртя, разбия, избия (*нещо; нещо на някого*): **~it dveře** изкъртя, избия вратă; **~it zámek** разбия катинар, бравă; **~it zubu** изкъртя, избия зъб

o něco/na něčem zuby счупя си зъбите в нещо; нещо ми преседне (на гърлото); не сполуча, не успя да направа нещо

vynos|ovat, -uji|разг. -uju св. (*koho, co*) избира, определя (*някого, нещо*) с теглене на жребий: **~ovat výhry loterie** определя печалби в лотария с теглене на жребий; **~ovat účastníky zájezdu** определя с жребий участници в екскурзия

vyloučen|í, -í ср. 1. изваждане, изкарване, отстраняване, елиминиране: **~í ze hry** спорт. елиминиране, отстраняване от игра; **~í platidla z oběhu** фин. изваждане на платечно средство от обръщение; **~í koleje z provozu** ж.п. изваждане, изкарване на линия от движение 2. изключване: **~í ze strany, ze školy** изключване от партия, от училище 3. църк. отлъчване: **~í z církve** отлъчване от църква

4. мат. изключване, елиминиране: **~í některých neznámých z rovnice o několika neznámých** елиминиране на някои неизвестни от уравнение с няколко неизвестни 5. хим. отделяне, получаване, изолиране: **~í stříbra ze sloučeniny** отделяне, получаване, изолиране на сребро от съединение 6. биол. физиол. отделяне: **~í moče** отделяне на урина **vyloučen|ý, -á, -é** изключен, недопустим, невъзможен: **to je ~á věc** това е изключено, това е невъзможно

vylouč|it, -ím св. 1. (*koho, co z čeho, odkud*) извадя, изкарам, отстраня, елиминирам (*някого, нещо от нещо, отнякъде*): **~it hráče ze hry** спорт. отстраня, елиминирам играч(и) от игра; **~it platidlo z oběhu** фин. извадя платечно средство от обръщение; **~it lokomotivu z provozu** ж.п. изкарам локомотив от движение 2. (*koho, co z čeho, odkud*) изключа (*някого, нещо от нещо, отнякъде*): **~it člena ze strany** изключа (партийен) член от партия; **~it žáka ze školy** изключа ученик от училище 3. (*koho – vin. z čeho, odkud*) църк. отлъча (*някого от нещо*): **~it někoho z církve** отлъча някого от църква 4. (*co z čeho*) мат. елиминирам (*нещо от нещо*): **~it z rovnice o několika neznámých některé neznámé** елиминирам някои неизвестни от уравнение с няколко неизвестни 5. (*co z čeho; co*) хим. отделя, изолирам, получа (по химически начин, път) (*нещо от нещо*): **~it ze sloučeniny stříbro** отделя, изолирам, получа сребро от (химическо) съединение 6. (*co*) биол. физиол. отделя (*нещо*): **ledviny ~ily 50 ml moče za poslední hodinu** през последния един час бъбреците отделяха 50 мл урина 7. (*co*) изключа (*нещо*); не допусна, че (*нещо*) е възможно: **~it možnost útoku** изключа възможност за нападение; **jakýkoliv omyl je ~en** всяка грешка е изключена; **je ~eno, aby se to stalo** изключено е (това) да се случи

vylouč|it se, обикн. третол. -í se св. (–; *z čeho*) отдели се (*от нещо*): **z roztoku se ~ila sůl** хим. от разтвора се отдели, получи се сол; **nepotřebné kyseliny se ~ily z těla** биол. физиол. ненужните киселини се отделиха, бяха отстранени от тялото

vyloud|at se, -ám se св. (–; *odkud*) изтъгрүзя се, измъкна се, изляза много бавно (*отнякъде*): **~at se ze dveří** изтъгрүзя се през вратата: **trvalo to, než se ~al** докато (той) излезе, докато се измъкне, докато се изтъгрүзи, мина цял век **vyloud|it, -ím** св. 1. (*co na kom; co od koho, z koho*) измolia, изпрöся, изврöнкам, измъкна,

изтрѣгна (с хитрина) (нещо от някого): **~it na otci peníze** изврѣнкам пари от баща си; **~it z někoho tajemství** измѣкна, изтрѣгна (с хитрост) от някого тайна **2.** (со; со з коho, з čeho) книж. изтрѣгна (нещо от някого, от нещо); събѣда (нещо), накарам (нещо) да се появи: **~it tón, zvuk z harfy** изтрѣгна тѣн, звѣк от а́рфа; **~it úsměv** изтрѣгна, предизвикам усмѣвка; **vůně šerfu ~ila vzpomínku** лѣо-ляковият аромат събѣди спѣмен

vylouhovat, vylouhovat se вж. **vyložit, vyloužit se**

vyloup[at, -u/-ám св. **1.** (со з čeho) (последователно) извѣда (нещо от някаква обвивка): **~at hrášek z luskou** извѣда грахови зѣрна от шушулка; обѣля, олѣпя грах; **~at jádra z ořechů** почистя орехови ядки (като ги извѣда от черупките) **2.** (со) обѣля, олѣпя, олѣща (нещо); натроша (нещо) и отдѣля ядки: **~at fazolové lusky** олѣща бѣб; **~at ořechy** натроша орехи и извѣда ядките

vyloupávat, -loupávám, vy[lupovat I, -lupuji/разг. -lupuju нескв. **1.** (со з čeho) извѣждам (от черупка, от шушулка и под. ядки, зѣрна и под.) **2.** (со) бѣля, обѣлвам, лѣпя, олѣпвам, лѣща, олѣщвам (нещо); натрошавам (нещо) и отдѣлям ядки

vyloup[ít, -ím св. (со) (чрез взлѣм) окрадѣ, ограбѣя, оберѣ (нещо): **~it pokladnu** оберѣ каса (чрез взлѣм)

vyloup[nout, -nu св. **1.** (со з čeho) (отведнѣж) извѣда, изкарам (нещо от нещо): **~nout kámen z prstenu** извѣда камѣк от прѣстен: **~nout jádro z ořechu** извѣда орехова ядка **2.** (со) (отведнѣж) обѣля, олѣпя, олѣща; сѣпя, разчѣпя (нещо): **~nout ořech** сѣпя, разчѣпя орех **vyloup[nout se, обикн. третол. -ne se** св. **1.** (з čeho) извѣди се, излѣзе, изскѣчи, появи се (от нещо): **jádro se samo ~lo e skořápky** ядката сама излѣзе, изскѣчи от черупката; **slunce se ~lo z obláčků** прен. слѣнцето изскѣчи иззад ъблаетата **2.** (з коho) експр. рядко излѣзе, излѣпи се, стѣне (от някого): **~l se z něho obchodník** от нѣго се излѣпи търговец

vylousk[at, -ám св. **1.** (со з čeho) (последователно) извѣда (ядки, зѣрна от черупки, от шушулки и под.): **~at jádra z vlašských ořechů** изчистя орехови ядки **2.** (со) натроша, начѣпя, стрѣша, сѣпя, разчѣпя (едно по едно обикн. черупки, костилки): **~at mandle** натроша, начѣпя бадѣми и извѣда ядките

vylouskáv[at, -ám нескв. **1.** (со з čeho) извѣждам (ядки, зѣрна от черупка, от шушулка и под.) **2.** (со) троша, натрошавам, чѣпя, начѣпвам; сѣпвам, разчѣпвам (черупка, костилка и под.)

vylousk[nout, -nu св. **1.** (со з čeho) извѣда (ядка, зѣрно от черупка, от шушулка и под.): **~nout jádro z ořísku** извѣда лѣшникова ядка **2.** (со) сѣпя, разчѣпя (черупка, костилка и под.): **~nout oříšek** разчѣпя лѣшник **3.** (со) експр. гаврѣтна, обѣрна (нещо): **~nout sklínku slivovice** гаврѣтна чѣшка сливова

vylo[žít, -žím, vylou[hovat, -huji/разг. -huje св. **1.** (со) запѣря (нещо); напраѣя запѣрка (от нещо): **~žít čaj, pomerančovou kůru** запѣря чай, портокалова корѣ **2.** (со; со з čeho) техн. хим. извлѣка, излѣжа, екстрахирам, перколирам (нещо от нещо): **~žít ze zeleniny cenné látky** извлѣка от зеленѣук цѣнни вещества; **~žít olej** екстрахирам маслѣ; **~žít drogy** перколирам дрѣги

vylo[žít se, третол. -ží se, vylou[hovat se, третол. -huje se св. (–; з čeho) извлѣчѣ се, излѣжи се, екстрахира се, отдѣли се, махне се, изчѣзне (от нещо): **vařit brambory, aby se z nich ~žil jedovatý solanin** варѣ картофи, за да се екстрахира, за да се извлѣчѣ от тѣх отровният соланин

výlov, -u м. риб. **1.** ѱлов: **plán ~u** плѣн за ѱлов **2.** риболѣв: **~ kaprů už začal** риболѣвт на шарѣни вѣче запѣчна **3.** изпѣскане, изпѣзване (на рибарник, на езеро) и събѣране на рибата: **~ rybníka** изпѣзване на рибарник, на (рибно) ѣзеро и събѣране на рибата

výlov[ít, -ím св. **1.** (со; со odkud, kde) изловѣ (обикн. риба отнякъде, някъде): **~it všechny ryby** изловѣ всѣчката риба, всѣчки риби **2.** (со) изпѣсна, изпѣзня (рибарник, езеро и под.): **~it rybník** риб. изпѣсна водѣта от рибарник, от (рибно) ѣзеро и съберѣ рибата **3.** (коho, со; коho, со odkud) експр. извѣда, изтѣгля, измѣкна (някого, нещо обикн. от вода): **~it tonoucího** извѣда дѣвещ се; **~it starý hrnek** извѣда, измѣкна от водѣта стѣра тѣнджера; **~it z tůně prsten** извѣда от вѣр прѣстен **4.** (со; со odkud, kde) експр. напипам, намѣря и извѣда, измѣкна (нещо отнякъде): **~it z kapsy klíč** извѣда от джѣба си клѣуч; **~it ve stole zapomenutý rukopis** намѣря в бюрѣ, в писѣлище забравѣн ръкопис

výlov[ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со; со odkud, kde) излѣвам (обикн. риба отнякъде, някъде) **2.** (со) изпѣскам, изпѣзвам (рибарник, езеро и под.) и събѣирам рибата **3.** (коho, со; коho, со odkud) експр. вѣда, извѣждам, изтѣглям, измѣквам (някого, нещо обикн. от вода) **4.** (со; со odkud, kde) експр. попадам (на нещо); напипвам, намирам; намирам и вѣда; извѣждам, измѣквам (нещо отнякъде)

vyložené нар. разг. ѣвно, безусловно, несѣмнѣ-

но, безспòрно; съвсѣм; направо: ~ **špatná hra a)** безспòрно лòша игра; направо лòша игра **б)** безспòрно лòшо свѣрене **в)** безспòрно лòша пиѣса; ~ **dobrý obchod** явно добра сдѣлка; направо добра сдѣлка

vyložen[í I, -í *ср.* **1.** разтовàрване **2.** излàгане, нареждање **3.** облицòване, обшиване, тапет-тиране **4.** инкрустиране

vyložení II, -í *ср.* **1.** тълкуване, разясняване, интерпретирание **2.** излàгане, представяне, разясняване, преподаване

vyložení, -á, -é явен, безусловен, несъмнен, безспòрен; съвсѣм ясен, очевиден: ~ **ý nesmysl** явна, безспòрна глòпост; **zabránit ~é brance** предотвратя безспòрен гòл

vyložit I, -ím *св.* **1.** (со; со з *čeho*) разтовàря (нещо от нещо): ~ **it uhlí z vagonu** разтовàря въглища от вагòн **2.** (со *kam, kde*) излòжа, наредя (нещо някъде): ~ **it zboží ve výkladu** излòжа, наредя стòка във витрина; ~ **it karty na stůl a)** наредя, сваля кàрти върху мàса **б)** *прен.* сваля, открива, разкрива кàртите си **3.** (со *čím*) облицòвам, обшива, тапетирам (нещо с нещо): ~ **it stěny dřevem** облицòвам стени с дървò **4.** (со *čím*) инкрустирам (нещо с нещо); украся (нещо) с инкрустации (от нещо): ~ **it díky perleti** украся, инкрустирам камà със седеф

vyložit II, -ím *св.* **1.** (со; кому со) изтълкувам, разтълкувам, разясня (нещо на някого); интерпретирам, коментирам (нещо): ~ **it význam slova** изтълкувам, обясня значението на думà; ~ **it někomu karty** глèдам на някого на кàрти **2.** (со; кому со) преподам, излòжа, прочетà (нещо) (във вид на лекция) (на някого): ~ **it žákům novou látku** излòжа, предàм на ученици нòв материал **3.** (со; кому со; о кот, о чет) разпàвя, разкàжа, опиша (на някого нещо); разпàвя, разкàжа (за някого, за нещо): ~ **it někomu své osudy** опиша на някого приключенията си **4.** също и **vyložit si, -ím si** (со *jak*) разберà, обясня си, изтълкувам си (нещо по някакъв начин): ~ **il si to po svém** тòй си го обясни по свòему

vyložit se, -ím se *св.* (odkud, kam) *експр.* издàм се, подàм се, покàжа се, наведà се, наклоня се, надвèся се (отнякъде навън, напред, встрани и под.): ~ **it se z okna** наведà се през прозòрец

vyložník, -u *м. техн.* стрелà: **nákladní ~** товàрна стрелà; ~ **rýpadla** стрелà на бàгер

výlučně *нар.* изключително, единствено, сàмо: **závodu se účastní ~ muži** в състезанието участват единствено мъжè, сàмо мъжè

výlučnost, -í *жс.* изключителност, ексклузив-

ност: **sklon k ~i a exotičnosti** склòнность към ексклузивност и екзотичност

výlučný, -á, -é **1.** изключителен, ексклузивен, единствен, привилегирован: **mít ~é postavení** ймам изключително, привилегировано положение **2.** изключителен, запàзен, монопòлен: ~ **é právo** изключително прàво, монопòлно прàво

vylučovací, -í, -í **1.** елиминиращ; служещ за елиминирание; отнасящ се до елиминирание: ~ **í metoda** мètòд на елиминирание; ~ **í závod sport.** състезание с елиминирание (на най-лошо класирали се участници) **2.** биол. физиол. отделителен: ~ **í orgány** отделителни òргани **3.** хим. отнасящ се до отделяне, до получаване (при химическа реакция): ~ **í teplota, rychlost** температурà, скорост на отделяне **4.** език. разделителен, дизюнктивен: ~ **í spojka** разделителен, дизюнктивен съюз; ~ **í souvětí** разделително, дизюнктивно слòжно съчинèно изречèние

vylučovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (кого, со з *čeho, odkud*) извàждам, изкàрвам, отстранявам, елиминирам (някого, нещо от нещо, отнякъде): ~ **ovat hráče ze hry sport.** елиминирам, отстранявам играч(и) от игра; ~ **ovat platidlo z oběhu фин.** извàждам платèжно срдèство от обръщение; ~ **ovat staré lokomotivy z provozu жс.п.** изкàрвам стари локомотиви от движение **2.** (кого, со з *čeho, odkud*) изключвам (някого, нещо от нещо, отнякъде): ~ **ovat žáky ze školy** изключвам ученици от училище **3.** (кого – вин. odkud з *čeho*) църк. отлъчвам (някого от нещо) **4.** (со з *čeho*) мат. елиминирам (нещо от нещо): ~ **ovat z rovnice o několika neznámých některé neznámé** елиминирам някои неизвестни от уравнение с няколко неизвестни **5.** (со з *čeho; со*) хим. отделям, изолирам, получавам (по химически път) (нещо от нещо): ~ **ovat z roztoku sůl** отделям, получавам от разтвòр сòл **6.** (со) биол. физиол. отделям (нещо): **ledviny ~ují 50 ml moče za hodinu** бъбреците отделят 50 мл урина на чàs **7.** (со) изключвам (нещо); не допускам, че (нещо) е възмòжно: ~ **ovat jakoukoliv možnost neúspěchu** изключвам, не допускам каквòто и да е възмòжност за неуспèх

vylučovat se, обикн. третол. -uje se *несв.* (з *čeho*) отделя се (от нещо): **vodík se ~uje na katodě** хим. водорòдът се отделя върху катòда; **nepotřebné látky se ~ují z organizmu** биол. физиол. ненужните вещества се отделят, изхвърлят се от организма

výluh, -u *м. 1.* извличане **2.** *хим. техн.* извлек, екстракт

vyluhován|í, -í *ср. хим. техн.* извличане; **~í tuků** извличане на мазнини

vyluh|ovat, -uji|разг. -uju *несв. 1.* (со) запарвам (нещо); правя запарка (от нещо): **~ovat čaj, pomerančovou kůru** запарвам чай, портокалова корă; правя запарка от чай, от портокалова корă **2.** (со; со з чего) *техн. хим.* извличам, излужвам, екстрахирам, перколирам (нещо от нещо): **~ovat ze zeleniny cenné látky** извличам от зеленчук ценни вещества; **~ovat rostlinný olej** екстрахирам растително масло; **~ovat drogy** перколирам дроги

vyluh|ovat se, обикн. третол. -uje se *несв. (-; з чего)* извлича се, екстрахира се, отделя се, отстранява се, маха се, изчезва (от нещо): **jedovatý solanin se z brambor ~uje vařením** отровният соланин се извлича, отстранява се от картофите чрез варене

výluk|a, -y *ж. 1.* *ж.п.* изкарване, изваждане от движение: **~a tramvaje** изкарване на трамвай от движение **2.** *икон.* лòкаут; масово уволняване: **ztratil místo v době ~y** той си изгуби мястото по време на масовото уволняване

výlup|ek, -ku *м. експр.* олицетворение; еманация: **~ek všech ctností, všech neřestí** олицетворение на всички добродетели, на всички пороци

vylupovat I *вж. vyloupávat*

vylup|ovat II, -uji|разг. -uju *несв. (со)* ограбвам, обирам (нещо) (чрез взлом): **~ovat obchody, banky** обирам магазини, банки

vylustr|ovat, -uji|разг. -uju *св. (кого – вин.)* проверя (някого) за чистото минало; лустрирам (някого); извърша лустрация (по отношение на някого): **své kolegy ani ne~oval** той дори не провери колегите си за чистото минало

vylušt|it I, -ím *св. (со)* дешифрирам, разшифроввам, разшифрирам, разчета, разгада, отгатна (нещо): **~it šifru** дешифрирам шифър; **~it hádanku** отгатна гатанка; **~it úlohu, křížovku** *експр.* реша задача, кръстословца

vylušt|it II, -ím *св. (со; со з чего)* рядко олющя, олупя, обеля, извадя (обикн. зърна от шушулки и под.): **~it hrách** олющя грах

vylušt|ovat, -uji|разг. -uju *несв. (со; со з чего)* рядко олющвам, лющя, олупвам, лупя, обелявам, беля, изваждам, вадя (зърна от шушулки и под.): **~ovat čočku** лющя, олющвам леща

vylux|ovat, -uji|разг. -uju *св. (со)* изчистя, почистя (нещо) с прахосмукачка: **~ovat koberec, čalouněný nábytek** почистя с прахосмукачка килим, мека мебел

vyluz|ovat, -uji|разг. -uju *несв. 1.* (со на ком,

од кого, з кого) рядко измъквам, изтръгвам, измолвам, изпрòсвам, извр̀нквам, изкр̀нквам (с хитрост) (нещо от някого): **~ovat peníze z děvčat** измъквам, извр̀нквам пари от момичета **2.** (со; со з кого, з чего) *книж.* изтръгвам (нещо от някого, от нещо); събуждам, предизвиквам (нещо); карам (нещо) да се появи: **~ovat zvuky z kytary** изтръгвам звуци от китара; **~ovat na rtech úsměv** предизвиквам усмивка върху устни; **hudba ~uje vzpomínky** музиката събужда, буди спомени **vymáč|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í** *св. (со; со в чем, kde)* изкисна (нещо в нещо, някъде): **~et konopí** изкисна конòп

vymáčk|at, -ám *св. 1.* (со; со з чего) изстискам, изцедя (сок от лимон и под.): **~at šťávu z citronu** изстискам сок от лимон; **~at pastu z tuby** изстискам паста от туба **2.** (со) изстискам, изцедя (лимон и под.): **~at citron, tubu** изстискам лимон, туба **3.** (со з кого) *разг. експр.* измъкна, изтръгна (нещо от някого): **~at z někoho peníze** измъкна от някого пари; **~at z delikventa doznání** изтръгна признание от престъпник

vymáčkáván|í, -í *ср.* изстискване, изцеждане

vymáčkáv|at, -ám *несв. 1.* (со; со з чего) изстискам, изцеждам (сок от лимон и под.) **2.** (со) изстискам, изцеждам (лимон и под.) **3.** (со з кого) *разг. експр.* измъквам, изтръгвам (признание от престъпник и под.)

vymáčk|nout, -nu *св. 1.* (со; со з кого) (наведнџ) изстискам, изцедя (сок от плод и под.): **~la šťávu z pomeranče** (тџ) изстиска сок от портокал **2.** (со) (наведнџ) изстискам, изцедя (плод и под.): **~nout pomeranč** изстискам портокал **3.** (со čím) избия, счупя (нещо с нещо): **~nout okno loktem** избия прозорец с лакът **4.** (со з кого) *разг. експр.* измъкна (от някого нещо): **chtěl z kluka ~nout aspoň jedno jediné slovo** (той) искаше да изтръгне от момчето поне една-единствена дума

vymáčk|nout se, -nu se *св. (-; о чем)* *разг. експр.* изразя се, кажа (нещо) със затруднение, с усилие: **~ni se konečně!** кажи най-сетне нещо де! **nemohla se ~nout** тџ не можеше дџма да обеля, нищо не можеше да каже

vymahač, -e *м.* събирач на дългове: **~i obcházejí podniky, které nám dluží peníze** събирачи на дългове обикалят предприятията, които ни дължат пари

vymáh|at, -ám *несв. 1.* (со на ком) йскам, изисквам (нещо от някого); карам, накарвам, принуждавам, заставям (някого да направи нещо); изнџдам (някого за нещо), изнџдам (нещо от някого): **soudně ~at na dlužníkoví**

vymazáv[at, -ám несов. 1. (со; со čím) нама́звам, изма́звам (отвѣгре) (нещо с нещо): ~at formu na dort **máslem** нама́звам фòрма за тòрта с ма́сло 2. (со čím з čeho, odkud, kde) техн. из-

výměr|a, -y жс. 1. розмір, големина: **~a důchodu**
розмір на пенсія **2.** пліщ; *geom.* лице: **~a**
bytu, pozemku пліщ на жилище, на парцел
vyměř|it, -ím св. 1. (co) ізміря, премєря (*нешю*)
~it železniční trať ізміря железопїгна лінія
2. (co: *komi* co) опредєля (*нешю*): опредєля

размѣр (на неџо): **~it poplatek, důchod** адм. определя такса, пенсия: **~it trest** юрид. определя наказание; **~it si čas** определя, отдѣля си време

vyměřovac|í, -í, -í 1. измервателен, измерителен 2. определящ, определителен; който служи за определяне, за изчисляване: **~í základ pojistného** спец. база, основа за определяне, за изчисляване на застрахователна премия

vyměř|ovat, -uji|разг. -uju нескв. 1. (со) измервам, премервам (неџо) 2. (со; kоти со) определям (неџо); определям размѣра (на неџо)

výměš|ek, výměš|ek, -ku м. биол. физиол. мед. 1. секрет: **~ky žláz s vnitřní sekrecí** секрет на жлези с вътрешна секреция 2. секрет, екскремент (пот, урина и под.): **~ky trávicího traktu** екскрети на храносмилателната система

vym|ést, -etu св. 1. (со čím) пометѣ, преметѣ (неџо); (с мѣтене) почистѣ (неџо): **~ést chodbu** преметѣ коридор; **~ést komín** почистѣ комин 2. (со; со z čeho, odkud čím) изметѣ; изчистѣ, изкарам (с мѣтене) (неџо отнякъде): **~ést sníh, listí z chodníku** изметѣ сняг, листѣ

~etení/jako by ~etl/jako když ~ete a) (там) няма жива душа; жив човек няма б) (там) няма ниџо; пүсто, прѣзно е; сякаш с метла е пометено; с трѣн да се завъртиш, няма каквѣ да закачиш, да влѣчиш; **obloha je jako ~etená** небѣто е като изметено; по небѣто няма ни едно облаче; **mít v hlavě jako ~eteno** в главѣта ми е пүсто, прѣзно; главѣта ми е пүста, прѣзна; разг. в главѣта ми няма ниџо; **mít v žaludku jako ~eteno** стомѣхът ми е прѣзен 3. (со) разг. експр. обиколѣ, не пропүсна (да видѣ, да посетѣ) (неџо): **~etl každou hospodu** (тѣй) не пропүсна, не пропүскаше ни една крѣчма 4. (со s kým) разг. експр. түря, слѣжа (някого) на тѣпа на устѣта; накарѣм (някого) да оперѣ пешкѣра: **s ním všechno ~etli** за всѣчко всѣ тѣй бѣше на тѣпа на устѣта; за всѣчко всѣ тѣй опѣраше пешкѣра 5. обикн. третол. **-ete** изкласѣ, пүсне клас: **žito ~etlo** рѣжтѣ изкласѣ

výměšek вж. **výměsek**

vyměšovac|í, -í, -í биол. физиол. мед. 1. секреторен; който се отнѣся до секреция или до нѣйни продукти; отделителен: **~í funkce** секреторна функция на жлези 2. по-рядко отделителен, екскреторен

vyměšován|í, -í ср. биол. физиол. мед. 1. секреция; отдѣляне, излѣчване на необходимими за организма вещества 2. екскреция; отдѣляне, излѣчване на ненүжни за организма вещества, продукти

vyměš|ovat, обикн. третол. -uje нескв. (со) биол.

физиол. мед. секретѣра, отдѣля, излѣчва (неџо): **žlázy s vnitřní sekrecí ~ují hormony** жлезите с вътрешна секреция отдѣлят хормони; **žlázy v kůži ~ují pot** жлезите в кѣжата отдѣлят пот; **ledviny ~ují moč** рядко бѣбреците отдѣлят урина

vyměš|ovat se, обикн. третол. -uje se нескв. (—; čím) биол. физиол. мед. отдѣля се, излѣчва се: **hormony se ~ují žlázami s vnitřní sekrecí** хормоните се отдѣлят от жлезите с вътрешна секреция; **moč se pravidelně ~uje** рядко урината се отдѣля редѣвно

výmět, -u м. биол. физиол. (животински) екскремент, испражнение; често мн. **výmět|y, -ů** екскременти, испражнения: **ptačí ~y** птичи екскременти

vymet|at, -ám нескв. 1. (со čím) помѣтам, премѣтам, почиствам (неџо): **~at chodník** помѣтам, премѣтам тротоар 2. (со; со z čeho, odkud čím) измѣтам, изчѣствам, изкарам (с мѣтене) (неџо отнякъде): **~at sníh koštětem** измѣтам сняг с метла; **~at z koutů prach** измѣтам от ѣгли прѣх 3. (со) разг. експр. обикалям, не пропүскам (да видѣ, да посетѣ) (неџо): **~at zábavy** не пропүскам ни една забава; **od pěti do desíti ~al hospody** от пѣт до десет (часѣ) (тѣй) обикаляше по крѣчмите 4. (со s kým) разг. експр. түрям, слѣгам (някого) на тѣпа на устѣта (за неџо); карам (някого) да оперѣ/да опѣра пешкѣра (за неџо): **všechno s ním ~ali** за всѣчко всѣ тѣй опѣраше пешкѣра 5. обикн. третол. **-á** рядко изкласѣ; пүска клас: **pšenice ~ala** пшеницѣта изкласѣваше

vymezen|í, -í ср. 1. ограничѣване; отдѣляне с грѣници; обозначавање на грѣници: **~í prostoru** ограничѣване на пространство; **~í hranic** обозначавање на грѣници 2. определяне: **~í úkolu** определяне на задѣча 3. книж. дефиниция, определение: **neurčité ~í pragmatismu** неясно определение на прагматизма

vymez|it, -ím св. 1. (со) ограничѣ, отдѣля с грѣници (неџо); обознача грѣници (на неџо): **~it prostor města** ограничѣ пространство на град; обознача грѣници на град 2. (со; kоти со) определя (неџо): **~it někomu práci** определя на някого работа 3. (со) книж. определя, дефинирам (неџо); дам дефиниция, определение (на неџо): **~it pojem národ** дефинирам понѣтието нация

vymezovac|í, -í, -í език. ограничителен, лимитативен: **~í zájmena** ограничителни местоимѣния; **~í spojka** ограничителен съюз; **~í**

částice a) ограничителна частица **b)** ограничителни частици

vymez|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со) ограничавам, отделям с граници (нещо); обозначавам граници (на нещо) **2.** (со; кому со) определям (нещо): **~ovat úkol** определям задача **3.** (со) книж. определям, дефинирам (нещо); давам определение, дефиниция (на нещо)

vymích|at, -ám св. (со; со s čím) (добре, хубаво) разбия, разбъркам, объркам (нещо); смеся, размеся (нещо с нещо): **~at maltu** добре объркам хоросан; **~at žloutky s cukrem** (добре, хубаво) разбия жълтъци със захар

vymílán|í, -í ср. **1.** смилане: **~í obilí** смилане на зърно **2.** геол. ерозия

vymíll|at, -ám нескв. **1.** (со) смылам (нещо): **~at zrno** смылам зърно **2.** обикн. третол. **-á** (со *odkud*) отмива, смива, измива, свлича, смъква, отнася (нещо *отнякъде*) (за *течаща вода*): **děšť ~á písek z cesty** дъждът отмива, измива пясък от пътя **3.** обикн. третол. **-á** (со) подмива, подрива, подронва, подкопава, подяжда (нещо) (за *течаща вода*): **řeka ~á břehy** реката подрива, подрива бреговете си **4.** обикн. третол. **-á** изкопава, издълбава, изравя (нещо) (за *течаща вода*): **potok ~á nové koryto** потокът издълбава ново корито

vymín|it si, -ím si св. (со) изискам, поставя (нещо) като условие; уговоря, поискам (нещо) да ми се гарантира; осигуря си (нещо): **~it si část zisku** поставя като условие да получи част от печалба; изискам, осигуря си част от печалба; **~it si určité výhody** уговоря си, осигуря си определени изгоди

výmínk|a, -y жс. книж. уговорка, условие: **bez ~y se podřídil** той се подчинил безусловно, без да поставя условия, без да прави уговорки

vymiň|ovat si, -uji si/разг. -uju si нескв. (со) изисквам, поставям (нещо) като условие; уговарям, искам (нещо) да ми се гарантира; осигурявам си (нещо)

vymírán|í, -í ср. **1.** измиране, загиване, изчезване: **zabránit ~í některých živočichů** предотврати измирането на някои животински видове **2.** физ. хим. (естествено) разпадане: **~í radioizotopů** (естествено) разпадане на радиоактивни изотопи

vymír|at, -ám нескв. **1.** обикн. третол. **-á** измира, мре, затрива се (за род и под.); мн. **-áme** измираме, мрем, затриваме се (един след друг): **dobytek ~al hlady** добитъкът измираше **2.** обикн. третол. **-á** измира, отмира, отживява, загива,

залязва, изчезва; на изчезване е: **tyto zvyky již ~ají** тези обичаи вече отмират, изчезват

vymís|it, -ím св. (со) (добре, хубаво) омеся, замеся (нещо): **~it těsto** добре омеся тесто

vymizell|ý, -á, -é изчезнал, отрял, залязъл: **~é obřady** изчезнали, отряли обреди

vymiz|et, обикн. третол. -í, 3. мн. -ejí/-í св. **1.** (-; *odkud*) изчезне, отмре, залезе (отнякъде): **staré zvyky ~ely** старите обичаи отряха **2.** (*odkud*) изчезне, заличи се, изтрие се (отнякъде): **ta událost mi ne~í z paměti** това събитие няма да изчезне, да се заличи, да се изтрие от паметта ми

vymk|nout, -nu св. **1.** (со z čeho; кому со) изскубна, изтръгна, измъкна, изтегля (свс сила) (нещо *отнякъде*): **~la své ruce z jeho (rukou)** (тя) издърпа ръцете си от неговите (ръце) **2.** (кому со) изкълча (нещо на някого): **~l soupeři při zápase palec** по време на борбата (той) изкълчи палеца на съперника си; **~nout si při lyžování kotník** изкълча си глезен при каране на ски

vymk|nout se, -nu se св. **1.** (кому; z čeho; кому z čeho) изскубна се, изтръгна се, изплъзна се, освободя се (от някого, от нещо): **~la se mu z objetí** тя се изскубна от прегръдката му; **nůž se jí ~l z ruky** ножът се изплъзна от ръката ѝ

плъзна от (ръцете на) някого; някой изпусна нещо; някой изгуби контрол върху нещо: **situace se nám ~la z ruky** изпуснахме ситуацията; изгубихме контрол върху ситуацията; ситуацията ни се изплъзна (от ръцете) **2.** обикн. третол. **-ne se** (кому z čeho) изкълчи се, извади се (отнякъде): **ruka se mu ~la v zápěstí** китката му се изкълчи; ръката му се извади в китката; **žvýkal suchý chléb, div se mu čelisti z kloubů ne~ly** (той) така дъвчеше сухия хляб, че за малко да му се откъчат челюстите

vymknut|í, -í ср. мед. изкълчване, луксация: **~í kotníku** изкълчване на глезен

vymknut|ý, -á, -é изкълчен: **~ý kotník** изкълчен глезен

vymlácen|ý, -á, -é **1.** овършан: **~á sláma** овършана слама **2.** разг. експр. изпочупен, изпотрошен, разбит: **~á okna** изпочупени прозорци

výmlat, -u м. вършеше, вършитба: **noční ~** нощно вършене

výmlat|ek, -ku м. **1.** овършано зърно, семе; нещо овършано: **převát ~ek** извеза овършано зърно, семе **2.** овършана слама: **svazovat ~ky** връзвам овършана слама на бали

výmlát|it, -ím св. **1.** (со) овършя (нещо): **~it obilí** овършя зърно **2.** (со) разг. експр. изпочупя, изпотроша, разбия (нещо): **~it**

všechno nádobí изпочупя, изпотроша цялата посуда, всички кухненски съдове

vy|mlít, -melu св. 1. (со) смеля (нещо): **~mlít zrna** смеля зърно 2. обикн. третол. **-mele** (со *odkud*) отмие, измие, свлече, смъкне, отнесе (нещо *отнякъде*) (за *течаща вода*): **voda ~mlela písek z cesty** водата измий, отнесе пясъка от пътя 3. обикн. третол. **-mele** (со) подмие, подръви, подръе, подръни, подкопае, подяде (нещо) (за *течаща вода*): **řeka ~mlela břehy** реката беше подмила, подкопа брег-говете си 4. обикн. третол. **-mele** (со) издълбае, изкопае, изрови (нещо) (за *течаща вода*): **řeka ~mlela hluboké tůně** реката беше издълбала дълбоки вйрове

vymlouvání|í, -í ср. извиняване, оправдаване; извинение, оправдание: **nech už toho ~í!** остави тия оправдания! стига си се оправдавал!

vymlouv|at, -ám нескв. (коти со) разубеждавам, разг. разкандърдисвам (някого за нещо); опитвам се да избия (на някого нещо) от главата, да откажа (някого от нещо): **~ali jí ten její pošetilý nápad** опитвах се да ѝ избият от главата тази нейна налудничава идея; разубеждавах я, опитвах се да я откажат от тази нейна налудничава идея

vymlouv|at se, -ám se нескв. (на коho, со) извинявам се, оправдавам се (с някого, с нещо); стоварвам, свалям, прехвърлям вина (върху някого, върху нещо): **ne~ej se na otce** не се оправдавай с баща си; **~at se na rodinné povinnosti** оправдавам се със семейни задължения

výmluv|a, -у жс. оправдание, извинение; разг. увъртане, усукване: **hledat ~у** търся си оправдание; **to je jen ~a** това е само оправдание, увъртане; **nejasně ~у** неясни оправдания, увертания

výmluv|it, -ím св. 1. (коти со) разубежда, разг. разкандърдисам (някого за нещо); опитам се да избия (на някого нещо) от главата; да откажа (някого от нещо): **ten nápad mu nikdo ne~í** никой не може, няма да го откаже от тази идея; никой не може да му избие тази идея от главата; **nedat si něco ~it** не разреша(вам), не позволя(вам), не да(ва)м да ме откажат (от нещо), да ме разубедят (за нещо) 2. (со; -) остар. рядко кажа, изкажа, изразя (нещо); обикн. в съчет. **nechat někoho ~it** оставя някого да се изкаже, да си каже думата, ~~да каже~~ **~it si plíce** остава без дъх от говорене

výmluv|it se, -ím se св. 1. (на коho, на со) извиня се, оправда се (с някого, с нещо); стоваря, сваля, прехвърля вината (върху някого, върху нещо): **~it se na nemoc** оправда се с това, че

съм болен; **~it se, že je pozdě** оправда се, извиня се с това, че е късно 2. (-; о čem) изприказвам се/изприкажа се, издумам се; кажа си думата; наприказвам се, наговоря се до насита (за нещо): **potřeboval se ~it** той имаше нужда да се изприказва; **čekali, až se ~í** чакаха (го/я) да се изприкаже

výmluvně нар. 1. красноречиво: **~ vypravovat** разказвам красноречиво 2. многозначително: **~ se usmát** усмивна се многозначително

výmluvnost, -i жс. 1. красноречивост, красноречие: **neodolala jeho ~i** тя не устоя пред ~~капкан~~ **~i** разприказвам се, започна да говоря много; отворя едни уста, та никой не може да ме спре; разг. експр. захая микрофона 2. многозначителност: **mlčenlivá ~ pohledu** мълчалива многозначителност на поглед

výmluv|ný, -á, -é 1. красноречив: **~ý řečník** красноречив оратор 2. многозначителен: **~é gesto** многозначителен жест

vým|nout, -nu св. 1. (со; со z čeho) орона (нещо от нещо); стрия (нещо): **~nout obilí z klasů** орона зърно от класове; стрия класове 2. (со; со z čeho, odkud) изтрия (нещо *отнякъде*): **~nout si slzu z oka** изтрия сълза от окото си 3. (со; со z čeho, odkud) (с триене) изкарам, извадя (нещо *отнякъде*): **~nout si řasu z oka** извадя, изкарам мигла от окото си 4. (со; со v čem, kde) (търкайки) изпера (нещо в нещо): **~nout prádlo ve vlažné vodě** изпера бельо в хладка вода 5. (со v čem) подсуша (нещо с нещо): **~nout vyprané ponožky v ručníku** подсуша изпрани чорапи с кърпа

vy|moci, -mohu, разг. vy|mocit, -můžu св. 1. (со на kot) изыскам (от някого нещо); накарам, принудя, заставя (някого да направи нещо); изнудя (някого за нещо); изнудя (нещо от някого): **~moci na dlužníkovi dluh** накарам, принудя, заставя длъжник да върне, да изплати дълга си 2. (со) издействам си (нещо); домогна се (до нещо); извоювам, постигна, получа (нещо) чрез сила, чрез принуда; про-карам, наложа (нещо): **~moci si povýšení** издействам си повишение

vymocit вж. **vymoci**

vymočit I, -ím св. (со; со v čem, kde) изкисна (нещо в нещо): **~it slanečka v mléce** изкисна херинга, селда в мляко

vymočit II, -ím св. (со) изпика (нещо): **~it jen pár kapek** изпика само няколко капки

vymočit se, -ím se св. изпика се

vymodel|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) моделирам, оформя, изваля, изработя (нещо): **~ovat figurku** моделирам, изваля фигурка

vymód|it, -ím св. (*koho* – вин.) разг. експр. из-докарам, изтупам, нагиздя, наконтя (*някого*):

~it dceru na ples издокарам дъщеря си за бал
vymód|it se, -ím se св. разг. експр. издокарам се, изтупам се, нагиздя се, наконтя се: **ta se ale ~ila!** гледидай как се е издокарала! ей, че се е издокарала!

vymod|it (si), -ím (si) св. 1. (*koho, co; koho, co na kom/od koho*) (с молитва) (си) измòля (*нещо*) (от бòга): ~it spásu duše измòля (от бòга) спасение на душата си; ~it si od boha syna измòля от бòга син; измòля от бòга да ми се роди син 2. (*koho, co; koho co na kom*) експр. изпрòся (си) (*нещо от някого*): ~it si na bratrovi volný lístek do divadla изпрòся от брат си свободен билет за театър

výmol, -u м. 1. ров, дупка (издълбани, изрòвени от течаша вода, от дъждовè, от порòи): **cesta plná ~ů** пëлен, осèян с рòвовè пëт; изрòвен от порòи пëт 2. геол. ерòзия

vymont|ovat, -uji/разг. **-uju** св. (*co*) демонтирам (*нещо*); извãдя (*нещо*) (при демонтаж): ~ovat motor демонтирам двигател

vymot|at, -ám св. 1. (*co*) опрãвя (*нещо* замотано, заплетено): ~at zamotané nitè опрãвя заплетени, оплетени конци 2. (*koho, co odkud*) извãдя, изкарам, измëкна (*някого, нещо от някъде*): ~at dítě z příkrývek размотãя, измëкна детè от завивки (в който се е омотãло) 3. (*koho – вин. z čeho*) експр. избãвя, спася, отгървã, измëкна (*някого от някаква ситуация*): ~at dceru ze skandálu измëкна, отгървã дъщеря си от скандал

vymot|at se, -ám se св. 1. (*odkud; –*) измëкна се, излãза (*от лабиринт и под.*): ~at se ze spleti ulic излãза, измëкна се от лабиринт на ùлици 2. (*odkud, kam*) експр. залитайки, олюлявайки се, излãза (*отнякъде*): ~at se ze dveří залитайки, излãза през вратã; ~at se ven залитайки, излãза навън 3. (*z čeho*) експр. избãвя се, спася се, отгървã се, измëкна се (*от някаква ситуация*): ~at se ze skandálu измëкна се, отгървã се от скандал

vymotáv|at, -ám несв. 1. (*co*) опрãвам (*нещо* замотано, заплетено) 2. (*koho, co odkud*) извãждам, изкарам, измëквам (*някого, нещо отнякъде*) 3. (*koho – вин. z čeho*) експр. избãвам, отгървãвам, спасявам, измëквам (*някого от някаква ситуация*)

vymotáv|at se, -ám se несв. възвр. 1. (*odkud; –*) измëквам се, излãзам (*от някъде*) 2. (*odkud; kam*) експр. залитайки, олюлявайки се излãзам (*отнякъде*) 3. (*z čeho*) експр. избãвам се, опасавам се, отгървãвам се, измëквам се (*от някаква ситуация*)

vymoženost, -i ж. достижение, завоевание, успех: ~i vědy a techniky завоевания, достижения на науката и техниката; sociální ~i социални завоевания

výmraz|ek, -ku м. трансп. бабúна

vymrsk|at, -ám св. 1. (*koho/komu čím*) нашибам, набия, натупам (*някого*): ~at dítě vrbovým proutkem нашибам детè с върбова пръчка 2. (*koho – вин. odkud, kam*) изгòня, изпëдя, прогòня, пропëдя (*някого отнякъде, някъде*) като ùдрям, шибам (*с нещо*): ~ejte ho za hranice panství! прогонете го извън граиците на владението! 3. (*co*) изтощã, съсийпã (*нещо*) (обикн. с неразумно стопанисване): ~at půdu изтощã, съсийпã пòчва 4. (*co z čeho*) изцедã, изтискам, извãдя, изкарам, спечèля (*нещо*): z toho všeho ~al hodně kapitálu от всичко товã (тòй) изцеди бая капитал

vymrskáv|at, -ám несв. 1. (*koho/komu čím*) рядко шибам, нашибвам; бия, набивам; тупам, натупвам (*някого*) 2. (*koho – вин. z čeho*) изгòнвам, изпëждам, прогòнвам, пропëждам (*някого отнякъде, някъде*) като ùдрям, шибам (*с нещо*) 3. (*co*) изтощãвам, съсийпвам (*нещо*) (обикн. с неразумно стопанисване) 4. (*co z čeho*) рядко изцèждам, изтисквам, извãждам, спечèлвам (*нещо*)

vymršt|it, -ím св. 1. (*co; co kam*) (рãзко) повдìгна, вдìгна (*нещо някъде*) нагòре: ~it ruce vzhůru рãзко повдìгна ръце нагòре; ~it obočí рãзко повдìгна вежди 2. (*koho, co; koho, co odkud, kam*) рãзко мèтна, хвëрля, подхвëрля, изхвëрля, изстрèлям (*нещо отнякъде, нанякъде*): ~it šíp мèтна, изстрèлям стрелã; ~it kámen z okna мèтна, хвëрля кãмък от прозòрец

vymršt|it se, -ím se св. (*odkud, kam*) (рãзко) скòча, скòкна, изстрèлям се (*отнякъде някъде*) нагòре: ~it se z postele скòкна, скòча от леглò

vymršt|ovat, -uji/разг. **-uju** несв. 1. (*co; co kam*) (рãзко) повдìгам, вдìгам (*нещо някъде*) нагòре 2. (*koho, co; koho, co odkud, kam*) (рãзко) мятãм, хвëрлям, подхвëрлям, изхвëрлям, изстрèлвам (*нещо отнякъде, нанякъде*)

vymršt|ovat se, -uji se/разг. **-uju se** несв. (*odkud, kam*) рãзко скãчам, скòквам, изстрèлвам се нагòре (*отнякъде, нанякъде*)

vymrz|at, -ám, vymrz|ávat, -ávám несв. 1. измрëзвам, силно изстìвам, премрëзвам (*за хора и за животни*): každý den děti ~ávaly při sáňkování всèки ден децãта премрëзваха, докато се пързãляха с шейните 2. обикн. трепол. -ál/-ává изстìва, стãва студèн (*за помещение*): nevytopené chodby rychle ~ávají неотопляваните коридòри изстìват бързо 3. обикн. трепол. -ál/-ává измрëзва, загива

2. (*četu, z čeho*) изпъквам, откроявам се на фона (*на нещо*); излизам извън границите (*на нещо*): **film se ~al z rámce běžné produkce** филмът се открояваше, изпъкваше на фона на обикновената продукция; филмът излизаше извън границите на обикновената продукция

♦ **~á se** (*koti z čeho*) изкълчва се; откъча се, вади се (*на някого отнякъде*): **levá paže se mu často ~á z kloubu** лявата му ръка често се откъча от ставата; лявата му раменна става често се изкълчва

výmysl, -u м. измислица: **to je holý ~** всичко това е чиста измислица

vymyslet *вж. vymyslit*

vymysl[ít, vymysl]et, -ím св. **1.** (*co*) измисля (*нещо*): **~it novou teorií, novou taktiku** измисля нова теория, нова тактика **2.** *също* и **vymysl[ít si, vymysl]et si, -ím si** (*co*) измисля си, съчиня си (*нещо*): **přiznej se, že sis to ~el** признай, че си го измислил, че си си го съчинил

vymyšlen[ý, -á, -é] измислен, съчинен, недействителен: **~á událost** измислено, недействително събитие

vymýš[ít, -ím, 3. мн. -ejí/-í] нескв. (*co*) **1.** измислям (*нещо*) **2.** *също* и **vymýš[ít si, -ím si]** измислям си, съчинявам си (*нещо*)

vy|mýt, -myj[í/razg. -myju] св. **1.** (*co; koho, co*) промий; измий (*нещо*) (отвѣтре); измий, умий (*някого, нещо*): **~mýt láhve od mléka** измий бутылки от мляко; **~mýt podlahu** измий под **2.** (*co; co z čeho*) измий (*нещо от нещо*); с миење отстраня, сваля, махна (*нещо от нещо*): **~mýt špinu z rukou** сваля, измий мръсотия от ръцете си

vymý[ít, -ím] св. **1.** (*co; co odkud*) изкореня, изтребя (*нещо*); извадя корените (*обикн. на дървета и на храсти*): **~it stromy a keře** изкореня дърветата и храсти **2.** (*co; co z čeho*) *прен. експр.* изкореня, изтребя (*нещо*); залича, отстраня (*нещо отнякъде*): **~it zbytky fašizmu** изкореня остатъците от фашизма

vymýv[án]í, -í ср. промиване

vymýv[at, -ám] нескв. **1.** (*co; koho, co*) промивам; измивам (*нещо*) (отвѣтре); измивам, умивам (*някого, нещо*) **2.** (*co; co z čeho*) измивам (*нещо от нещо*); с миење отстранявам, свалям, махам (*нещо от нещо*)

vynad[át, -ám] св. **1.** (*koti čeho*) наругая (*някого*); нарека (*някого обикн. с обидна дума*): **~al mu zlodějů** той го нарече крадец **2.** (*koti*) скарам се (*на някого*); скастрия (*някого*): **~al mu, že nepřišel** той му се скара, че не е дошъл

♦ **~at ~ám** *прим. ср.* сапунисат ме; опера пешкира; изям калая

vynadív[át se, -ám se] св. (*na koho, na co; -*) нагледам се (*на някого, на нещо*): **nemohl se na ten krásný obraz ~at** той не можеше да се нагледа на красивата картина; не можеше да откъсне поглед, очи от красивата картина

vynahrad[ít, -ím] св. **1.** (*co*) наваксам (*нещо*): **~iš zmeškané přednášky** ще наваксам пропуснатите лекции **2.** (*co*) възстановя, компенсiram (*нещо*): **~it škodu** възстановя загуба, вредă, щетă **3.** (*co koti; co koti čím*) отплатя се, отблагодаря се (*на някого за нещо с нещо*): **~it rodičům jejich péči** отблагодаря се на родителите си за грижите им; **já vám to ovocem ~ím** аз пък ще ви дам в замяна плодове **4.** (*koho, co koti*) рядко заменя, замества (*някого, нещо на някого*): **~it dětem matku i otce** заменя, замества на децата и майка им, и баща им

vynahraz[ovat, -uji/razg. -uju] нескв. **1.** (*co*) наваксвам (*нещо*) **2.** (*co*) възстановявам, компенсiram (*нещо*) **3.** (*co koti; co koti čím*) отплатявам се, отблагодарявам се (*на някого за нещо с нещо*) **4.** (*koho, co koti*) рядко замениям, замествам (*някого, нещо на някого*)

vynachv[ál]it, -ím] св., обикн. в съчет. **nemoci (si/se) ~it** (*koho, co/рядко koho, čeho*) не мога да се нахваля (*с някого, с нещо*): **nemohl (si) nového kolegu ~it** (той) не можеше да се нахвали с новия си колега

vynal[ít, -jdu] св. (*co*) изнамеря, открива, изобретя (*нещо*): **~jít nový lék** открива ново лекарство

vynaklád[át, -ám] нескв. (*co na koho, na co*) **1.** употребявам, изразходвам, полагам (*грижи, усилия и под. за някого, за нещо*): **~at úsilí na odstranění nedostatků** полагам усилия за отстраняване на недостатъци **2.** изразходвам, отделям, губя, харча (*сили, време, пари и под. за някого, за нещо*): **~at velké částky na výstavbu** изразходвам, отделям големи суми за строителство

vynález, -u м. **1.** изобретяване, изнамиране, откриване: **~ atomové zbraně** изобретяване, откриване на атомно оръжие **2.** изобретение, откритие: **zdokonalit ~** усъвършенствам изобретение

vynaléz[át, -ám] нескв. (*co*) изобретявам, изнамирам, откривам (*нещо*): **~at nové stroje** изобретявам нови машини

vynalézavě нар. изобретателно, находчиво: **~ psaná reportáž** находчиво написан репортаж

vynalézavost, -i ж. изобретателност, находчивост: **~ lidského rozumu** изобретателност, находчивост на човешкия ум

vynálezav|ý, -á, -é изобретателен, находчив: **~ý hoch** изобретателно, находчиво момче
vynálezce|, -e м. изобретател, откривател: **~e hromosvodu** изобретател на гръмоотвода
vynálezcovský, vynálezcovství вж. **vynález-
 zecký, vynálezectví**
vynálezek|ý, vynálezcovsk|ý, -á, -é изобрета-
 телски, откривателски: **~á schopnost** изобре-
 тателска способност
vynálezectv|í, vynálezovstv|í, -í ср. изобрета-
 телство: **rozvoj ~í a zlepšovatelství** развитие
 на изобретателството и рационализатор-
 ството
vynálezkyň|ě, -ě ж. изобретателка, откри-
 вателка
vyna|lézt, -lezu св. (со) изобретя, изнамеря,
 открива (нещо): **~lézt nový přístroj** изобретя
 нов уред, апарат; **~lezl nový lék** той откри
 ново лекарство
vynalož|it, -ím св. (со на кого, на со) 1. употре-
 бя, изразходвам, полжа (грижи, усилия и
 под. за някого, за нещо): **~it na dítě potřeb-
 nou péči** полжа необходимите грижи за дете
 2. изразходвам, отделя, изхарча (сили, време,
 пари и под. за някого, за нещо): **~it prostřed-
 ky na údržbu starých památek** изразходвам,
 отделя средства за поддържане на стари
 паметници
vynasnaž|it se, -ím se св. (оц, абу...; с инф.) по-
 старя се, погрижа се (за нещо; нещо да
 стане); полжа (всички) усилия (за нещо;
 нещо да стане; да направя нещо); направа
 всичко възможно (нещо да стане): **~íme se o
 splnění plánu/aby plán byl splněn** ще по-
 ложим (всички) усилия за изпълнението на
 плана/плът да бъде изпълнен; **~it se dobře
 pracovat** постаря се, направа всичко въз-
 можно да работя добре
vynásob|it, -ím св. (со; со čím) умножа (нещо;
 нещо с нещо/по нещо): **~it členy mnohočlenu**
 умножа членове на многочлен; **~it zlomek
 zlomek** умножа дробно число с дробно
 число
vynášen|í, -í ср. изнасяне
vynáš|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. 1. (со, кого odkud
 kam) изнасям, изваждам, изкарвам (нещо,
 някого отнякъде, обикн. навън): **~et z pokoje
 nábytek** изнасям от стая мебели; **každý den
 ~et nemocného na slunce** всеки ден изнасям
 болен на слънце 2. (со, кого kam) изнасям,
 издигам, вдигам, качвам (нещо, някого ня-
 къде, обикн. нагоре): **~et staré věci na půdu**
 изнасям, качвам стари вещи на таван 3. (со,
 кого) книж. експр. изтъквам, хваля, възхва-
 лявам, превъзнасям (нещо, някого): **~et**

vlastní zásluhy изтъквам собствените заслуги
 ♦ **~něco na světlo/na povrch** изваждам, изкарвам
 нещо на бял свят 7. (со; —) картоиер. под ръка
 съм; играя, хвърлям (пръв); играя, хвърлям
 (някаква карта); тръгвам (с някаква кар-
 та) **~něco na světlo/na povrch** ♦ **~něco na světlo/na povrch**
 вадя кодове; привеждам сериозни възраже-
 ния, съображения, доводи; **~et poslední trumf**
 хвърлям си последния коз
vynáš|et se, -ím se несв. 1. (kam; —) издигам се
 (обикн. нагоре): **hejna holubů se snášela a
 opět ~ela** ята гълъби се спускаха и отново се
 издигаха, излитаха нагоре 2. (čím nad koho,
 nad co) хваля се, перча се, фукам се (с нещо
 пред някого); надувам се (пред някого); дър-
 жа се надмменно (с някого): **ne~ejte se svými
 úspěchy!** стига сте се перчили с успехите си!
~et se nad ostatními надувам се, перча се пред
 останалите; държа се надмменно с останалите
výňat|ek, -ku м. извадка: **~et z knihy** извадка от
 книга
vynatref|it, -ím св. (кого, со) разг. натъкна се,
 попадна (на някого, на нещо); улуча, уцеля,
 хвана, завяря, застигна (някого, нещо) (обикн.
 по щастлива случайност или в подходящ мо-
 мент): **~ili ho právě včas** те го улучиха, хва-
 наха точно навреме
vynd|at, -ám св. разг. 1. (со; со odkud) извадя,
 измъкна (нещо отнякъде): **~at z kapsy peníze**
 извадя от джоба си пари 2. (со; kоти со)
 извадя, махна, отстраня, оперирам (на някого
 нещо): **dát si ~at mandle** махна, извадя си
 сливиците
vynávat вж. **vynávat**
vynáv|at, vndav|at, -ám несв. разг. 1. (со; со
 odkud) изваждам, вадя, измъквам (нещо от-
 някъде) 2. (со; kоти со) изваждам, вадя, ма-
 хам, отстранявам, оперирам (на някого нещо)
vynech|at, -ám св. 1. (со, кого; —) пропусна, из-
 пусна, прескоча, забравя (нещо, някого): **~at
 přednášku** пропусна лекция; **~at slovo v textu**
 изпусна дума в текст; **~ali ho při odměňování**
 пропуснаха го, прескочиха го, забравиха го при
 награждаването; **mne ~te!** разг. мене ме оста-

вѣте! не мѣ глѣдайте мѣне! не мѣ обрѣщайте вниманіе! **2.** откажа, засека; направа засѣчка; спрѣ: **motor ~al** двигателѣят отказа, спрѣ; **srdce mu ~alo** сърцето му отказа, спрѣ

vynecháv|at, -ám *несв. 1. (со, коho; -) пропұскам/пропұшам, изпұскам/изпұшам, прескачам, забравям (нещо, някого) 2. отказвам, засичам; прѣва засѣчка; спѣрам*

vynecháv|a, -u *ж. пропұск; нѣщо пропұснато, изпұснато: v textu jsou ~y* в тѣкста йма пропұски, пропұснати неща

vynerv|ovat, -uji/разг. -uju *св. (коho - вин.) изнѣрѣва (някого); разг. скѣсам нѣрѣвите (на някого): ten mě ale dovede ~ovat!* нѣкой не може да ме изнѣрѣви като нѣго!

vynesen|ý, -á, -é *изнѣсен*

vy|něst, -nesu *св. 1. (со, коho odkud kam) изнесѣ, изкарам (нещо, някого отнякъде, някъде, обикн. навън): ~něst z pokoje starý nábytek* изнесѣ от стѣя старѣ мѣбели; **~nesli nemocnou na slunce** изнесѣха болната на слънце

◆ **~něst** *шегов. (седнѣте, че) да не ни изнесѣте, да не ни взѣмете сънѣ; седнѣте, та да ни сѣднат свѣтовете (подкана към гост да сѣдне) 2. (со, коho kam) изнесѣ, издѣгна, вдѣгна, каѣа (нещо, някого някъде, обикн. нагоре): ~něst staré věci na půdu* изнесѣ, каѣа старѣ вѣщи на тавана **3. (со, коho) книж. експр. изтѣкна, похваля, възхваля, превъзнесѣ (нещо, някого): ~něst vlastní zásluhy изтѣкна собствѣните си**

◆ **~něst** *възнѣсе някого, нѣщо до небесѣта 4. (со; со komu) донесѣ, дам дѣход, печѣлба (на някого): počítá, co mu ten obchod ~nese* пресмята какѣа печѣлба ще му донесѣ тѣзи сдѣлка **5. (со) съобщѣ, обявѣ, постановѣ (нещо): ~něst rozsudek обявѣ, съобщѣ присѣда **6. (со) експр. издѣм, разгласѣ (нещо): nic nesmlčí, všechno ~nese нѣщо нѣма да премълчи, всѣчко ще****

◆ **~něst** *изкарам, изѣада нѣщо на бѣл свѣт 7. (со; -) картоигр. под рѣка съм; играѣ, хѣрля (прѣв); играѣ, хѣрля (някаква карта); трѣгна (с някаква карта): ~něst krále* играѣ, хѣрля

◆ **~něst** *привѣда сериѣзно ѣзражѣние, съображѣние, дѣвод; ~něst poslední trumf* хѣрля послѣдния си кѣз

vy|něst se, -nesu se *св. 1. (odkud kam) (разг. експр. отѣда си, излѣза, изнесѣ се (отнякъде обикн. навън): ~něst se ze dveří* изнесѣ се, излѣза през вратѣ **2. (kam) рядко издѣгна се (обикн. нагоре): hejno se ~neslo vysoko** ятото се издѣгна нависѣко **3. обикн. третол. -nese**

se сел.стоп. престѣне, спрѣ да нѣси, да снѣся яйѣа (за птиѣа): slepice se ~nesly кокѣшките спрѣха да снѣсят

vynikajíc|í, -í, -í *изтѣкнат, забележитѣлен, знаменѣт, изключѣтелен, отлѣчен: ~í lékař* изтѣкнат, знаменѣт лѣкар; **~í žák** отлѣчен учѣник; **~í výkon** изключѣтелно, забележитѣлно постижѣние, изпұлнѣние

vynik|at, -ám *св. 1. (nad koHo, nad co čím; v čím; -) надминаѣвам, превъзхѣждам (някого, неѣщо с неѣщо, в неѣщо); отлѣчаѣвам се (от някого, от неѣщо с неѣщо, в неѣщо); постигаѣм резултѣти, изпұкѣвам, открѣяѣвам се (в някаква област): ~at nad své spolužáky pílí* превъзхѣждам съучѣниците си със свѣето усѣрдѣе; **~at ve zpěvu** открѣяѣвам се, изпұкѣвам в областѣта на пѣенето **2. (-; kde) очерѣтаѣвам се, открѣяѣвам се, изпұкѣвам (някъде); стѣвам вѣдим, забележим, отчетлѣв (на някакѣв фон): v šeru ~aly bílé domky в здрѣча бѣлите къщѣрки се открѣяѣваха**

vynik|nout, -nu *св. 1. (nad koHo, nad co čím; v čím) надмина (някого, неѣщо с неѣщо, в неѣщо); отлѣча се (от някого с неѣщо, в неѣщо); постигна резултѣти, изпұкна, открѣя се (в някаква област): ~nout vtípem* изпұкна, открѣя се, отлѣча се с остроумѣе; **~nout nad ostatní kolegy vědomostmi** изпұкна, открѣя се сред колѣгите със знѣнията си **2. (-; kde) очерѣта се, открѣя се, изпұкна; стѣна вѣдим, забележим, отчетлѣв (на някакѣв фон): rozdíl mezi nimi rychle ~ly скѣро разлѣките между тях се очерѣтаха, изпұкнаха**

vynoř|ít se, -ím se *св. 1. (-; z čeho, odkud) изпұлѣвам (отнякъде): ponorka se ~ila z vody* подводницѣта изпұлѣва от водѣта **2. (-; z čeho, odkud) прѣн. появѣ се неѣчаѣвано, изпұлѣвам, изнѣкна (отнякъде): ze tmy se ~ila lidská postava от тѣмнинѣта изнѣкна чѣвѣшка фигура; **~ily se další problémy** *книж. изнѣкнаха, възнѣкнаха дрұги проблемѣи***

vynoř|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. 1. (-; z čeho, odkud) изпұлѣвам (отнякъде) 2. (-; z čeho, odkud) прѣн. появѣяѣвам се неѣчаѣвано, изпұлѣвам, изнѣквам (отнякъде)*

výnos, -u *м. 1. адм. постановлѣние: vládní ~* правѣтелствѣно постановлѣние **2. юрид. рѣшѣние: ~ soudu присѣда; рѣшѣние на сѣд; съдѣбно рѣшѣние **3. икон. трѣг. фин. печѣлба, прѣход, дѣход: čistý ~ podniku чѣста печѣлба на прѣдпрѣятие **4. спец. рандѣман 5. икон. сел.стоп. дѣбѣв, рекѣлта, продұкѣция: hektarový ~** дѣбѣв, рекѣлта от хѣктѣр; **zvyšovat ~y z chovu dobytka** повишаѣвам дѣбѣви, продұкѣция в животновѣдството****

výnosně нар. дoходно, изгoдно, с печaлба, ефективно, рентабилно: **prodat něco** ~ продам нещo изгoдно, с печaлба

výnosnost, -i ж. 1. икон. *търг. фин.* рентабилност; ефективност, дoходност: ~ **podniku** рентабилност на предприятие 2. икон. *сел. стоп.* плодoрoдност (на земя): ~ **orné půdy** плодoрoдност на oрна земя

výnosn|ý, -á, -é 1. икон. *търг. фин.* дoходен, ефективен, рентабилен; нoсещ печaлба, дoход, приход; изгoден: ~**ý podnik** дoходно предприятие; ~**ý obchod a)** дoходна, изгoдна сделка б) дoходен магазин 2. икон. *сел. стоп.* плодoрoден (за земя): ~**á půda** плодoрoдна пoчва

vynucen|ý, -á, -é 1. насйла взeт, постигнат, полyчен; налoжен, изскyбнат, изтрyгнат: ~**ý slib** насйла взeтo, полyчено обещание; изтрyгнато обещание 2. принyден, неестeствен; насйлен, пресйлен: ~**ý úsměv** принyдена усмйвка

vynuc|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со на *kom/z koho*) постигам, взeмам, получавам (от някого нещo); насйла; изтрyгвам, изкoпчвам (от някого нещo): ~**ovat na někom/z někoho sliby** насйла получавам, взeмам обещания от някого; изкoпчвам, изтрyгвам от някого обещания

vynuc|ovat si, -uji si/разг. -uji si несв. 1. (со; со на *kom/z koho*) постигам, прокaрвам, налaгам (нещo) насйла; постигам, спечeлвам (от някого нещo) с принyда; кaрам, принуждавам, заставям (някого да направи нещo): ~**ovat si poslušnost** постигам, налaгам послушание; принуждавам някого да бeде послушен 2. (со) книж. изисквам, налaгам (нещo); ставам причйна (за нещo): **tento fakt si ~uje větší pozor** тoзи факт изисква пo-голямо внимание

vynul|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) спец. нулйрам (нещo): ~**ovat kalkulátor** нулйрам калкулaтор

vynut|it, -ím св. (со на *kom/z koho*) постигна, взeма, полyча (от някого нещo) насйла; изкoпча, изтрyгна (от някого нещo): ~**it na někom/z někoho přiznání** насйла взeма, полyча признание от някого; изкoпча, изтрyгна нечие признание

vynut|it si, -ím si св. 1. (со; со на *kom/z koho*) постигна, прокaрам, налoжа насйла (нещo); постигна, спечeля (от някого нещo) с принyда; наkарам, принyдя, заставя (някого да ме уважава, да ме почита 2. (со) книж. изисквам, налoжа (нещo); стaна причйна (за нещo): **tato okolnost si ~ila změnu** товa обстоятельство налoжи промяна

vyobcován|í, -í ср. книж. 1. изключване, изгoнване, отстраняване (от някакво общество):

~**í ze společnosti** изключване от обществoто

2. църк. отлyчване, екскомуникация (от църква): ~**í z církve** отлyчване от църквата

vyobc|ovat, -uji/ св. книж. 1. (*koho* – вин. *odkud*) изключа, изгoня, отстраня (някого от някакво общество): ~**ovat zrádce ze společnosti** изключа, изгoня предaтел от обществoто 2. (*koho* – вин. *odkud*) църк. отлyча, екскомуницирам (някого от църква): ~**ovat někoho z církve** отлyча някого от църквата

vyobrazen|í, -í ср. книж. 1. изображение, илюстрация: **výstižné ~í trpící matky** вярно, точно изображение на страдаща майка; **kniha s mnoha ~ími** книга с много илюстрации 2. пресъздаване, изoбразяване, изображение, описание: ~**í skutečnosti v básnickové tvorbě** изображение, описание на действителността в творчеството на поет

vyobraz|it, -ím св. книж. 1. (*koho, co*) изoбразя, пресъздам (несловесно); нарисyвам, изрисyвам (някого, нещo): **na korouhvi je ~en bílý lev** върху флaга, върху хорyгвата e изoбразен бял лъв 2. (*koho, co*) изoбразя, пресъздам (словесно); опиша (някого, нещo): **Tyl ~il politický charakter Čecha vůbec** Тил e изoбразил, описал политическия харaктер на чeха като такъв

vyobraz|ovat, -uji несв. книж. (*koho, co*) 1. изoбразявам, пресъздавам (несловесно); рисyвам (някого, нещo) 2. изoбразявам, пресъздавам (словесно); описвам (някого, нещo)

vyoper|ovat, -uji/разг. -uju св. (со; *koti co*) оперйрам (нещo); изрежa, отстраня, мaхна, извaдя чрез операция (на някого нещo): ~**ovali mi slepé střevo** оперйраха ми, мaхнаха ми апeндикса

vyor|rat, -řu/-rám св. 1. (со) изорa (нещo): ~**rat brázdu** изорa браздa 2. (со; со *odkud*) изрoвя, извaдя (нещo отнякде) (с оране, с разoраване): ~**rat brambory** извaдя картофи (от земята)

vyorávač, -e м. сел. стоп. изорaващо устрoйство; машина за вaдене на кореноплoдни селскo-стoпански културй (цвекло, моркови, картофи и под.): ~ **řepu** цвеклокомбайн, цвекловадач; ~ **cibule** луковадач; ~ **brambor** плyг-картофовадач, картофовадачка, картофo-копaчка

vyoráv|at, -ám несв. 1. (со) изорaвам (бразда и под.) 2. (со; со *odkud*) изрaвам, извaждам (моркови, цвекло и под. отнякде)

vyoráv|ka, -y ж. сел. стоп. вaдене (на кореноплoдни селскo-стoпански култури): ~**a brambor** вaдене на картофи

vyostř|it, -ím св. (со) 1. рядко изoстри, натoча

(нещо), напра́вя (нещо) остро: **~it nůž, nástroj** наточа, наостря нож, инструмент **2. книж.** изостря (противоречия и под.); създам (напрежение; напрегната, изострена ситуация): **krize ~ila protiklady** кризата изостри противоречията

vyostřít se, обикн. *третол.* **-í se** св. **1.** рядко изостри се, ста́не о́стр; придобие остри черти: **rysy se mu v obličejí ~ily** чертите на лицето му се изостриха **2. книж.** изостри се; ста́не изострен, напрегнат (за ситуация и под.): **konflikty se ~ily** конфликтите се изостриха

vyostřovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) **1.** рядко о́стри, наостря́м, изостря́м, то́ча, наточ́вам (нож и под.) **2. книж.** изостря́м (противоречия и под.); създа́вам (напрежение; напрегната, изострена ситуация)

vyostřovat se, обикн. *третол.* **-uje se** нескв. **1.** рядко изостря се; ста́ва о́стр; придобива остри черти **2. книж.** изостря се; ста́ва изострен, напрегнат (за ситуация)

vypáčit, -ím св. **1.** (со; со čím) изкъртя, избия, разбия (нещо с нещо): **~it okno dlátem** изкъртя прозорец с длето **2.** (со z koho/na kom) *експр.* изкопча, изтръгна, изску́бна (нещо от някого): **nebylo možno z něho slovo ~it** не беше възможно думата да изкопчиш от него

výpad, -u м. **1.** воен. напа́дение, ата́ка; шурм: **podniknout ~ do nepřátelských linií** предприема напа́дение на непри́ятелски линии **2.** воен. вилáзка (внезапно напа́дение, извършено от обса́дени) **3.** спорт. на́пад **4.** напад́ка, ата́ка: **stal se cílem lživých ~ů** той стана мише́на на лъжливи напад́ки

vypadání, -í ср. изпа́дане, отпа́дане

vypadat I, обикн. *третол.* **-á** св. (–; odkud) изпопа́да, изпоока́пе; изпа́да, ока́пе (отнякъде) постепенно: **zuby mu ~aly** зъбите му изпа́даха; **vlasý mu ~aly** коса́та му изпа́да, ока́па

vypadat II, -ám нескв. **1.** (jak; jako kdo, jako co; разг. na koho, na co) изглежда́м (като някого, като нещо); прили́чам (на някого, на нещо); ймам ви́д (на някого, на нещо): **~at dobře** изглежда́м добре; **~á jako sportovec** той йма ви́д на спорти́ст; **jak to ~áš!** на каквó прили́чаш! на каквó си заприли́чал! погледни́ се са́мо! я се ви́ж! **ty (ale) ~áš!** ирон. ху́баво си се нареди́л! ху́баво си се (из)дока́рал! ви́ж се на каквó си заприли́чал! **jak by to ~alo!** на каквó ще прили́ча! как си го предста́вяш ти това́ не́що! **na boháče zrovna ne~á** разг. то́й не прили́ча мно́го на богата́ш; няма ви́д на ~~богаташ~~

ймам ви́д на какъ́вто тря́бва; мо́же да се очаква́ така́ва не́що от ме́не; **~at k světu/k obrazu**

božimu *експр.* изглежда́м добре, прили́чно, какъ́то тря́бва, като хо́рата; като хо́рата, като света́ съм: **stará se, aby k něčemu ~ala** разг. тя́ се мъ́чи да се дока́рва, да изглежда́м свъ́стно, прили́чно, като хо́рата, да прили́ча на не́що: **dělat něco, jen aby to ~alo** разг. пра́вя не́що, ко́лкото да се ка́же, ко́лкото да не е без хй́ч; **~at jako hromádka neštěstí** *експр.* оклю́мал съм се; обеси́л съм нòс; изглежда́м като че ли са ми потъ́нали гемйите; да ме съжа́лиш прòсто; прòсто за окай́ване съм; жи́в да ме опла́чеш; съвсём съм за окай́ване; **~at jako sedm drahých let** *експр.* изглежда́м, неща́стен, тъ́жен; прòсто да ме съжа́лиш; жи́в да ме ола́чеш; прòсто за окай́ване съм, съвсём съм за окай́ване; оклю́мал съм се; обеси́л съм нòс; изглежда́м, като че ли са ми потъ́нали гемйите; **~á, jako by vstal z hrobu** *експр.* то́й изглежда, като че ли от грòб е изля́зъл, сякаш че от грòб е изва́ден; **~at jako zmoklá slepice** *експр.* прили́чам на мо́кра коко́шка; **~at jako ze škatulky** обикн. *третол.* *експр.* съвсём, нòв-нòвеничъ́к е; като че ли от витри́на са го изва́дили; **~á, jako by spadl z měsíce/z nebe** *експр.* (то́й) изглежда, като че ли е па́днал от небё́то, сякаш е па́днал от Ма́рс **2.** обикн. *третол.* в съ́чет. **~á to** (na co; jako co) разг. напòмня (нещо); изглежда́ (като нещо); прили́ча, мя́за (на нещо): **~alo to na nešťastnou náhodu** изглеждаше́ като неща́стен слұ́чай; прили́чаше на неща́стен слұ́чай; **~á to na děš** изглежда, че ще зава́ли; като че ли ще зава́ли; на дъ́жд оти́ва **3.** обикн. *третол.* в съ́чет. **~á to** (jak; s kým, s čím; jak s kým, s čím) разг. (с някого, с нещо) неща́та изглежда́т, сто́ят, върва́т (някак): **jak to ~á s plněním úkolů?** как сто́ят неща́та с изпòлнени́ето на зада́чите? каквò е поло́жени́ето със зада́чите? каквò е поло́жени́ето с изпòлнени́ето на зада́чите? **s námi to ~á špatně** ло́ша ни е ра́ботата; спў́кана ни е ра́ботата; поло́жени́ето ни е ло́шо

vypadáv|at, обикн. *третол.* **-á** нескв. (–; odkud) (постепенно) па́да, ка́пе, ока́пва (–; отнякъде): **vlasý mu ~ají** коса́та му па́да, ка́пе

výpad|ek, -ku м. **1.** спа́дане, пони́жаване, намаля́ване, срив, спад: **~ek těžby uhlí** пони́жаване, намаля́ване на добив на въ́глища; **~ek v dodávce proudu** намаля́ване, пони́жаване на електрозахранване, срив в електрозахранване **2.** за́губа, щета́ (възникнала от спад, от срив в производство и под.): **dohnat ~ky ve výrobě** възстано́вя, покрия́ за́губи, щети́ (от спад) в произво́дството

vypadnout, -nu св. **1.** (odkud, komu odkud) изпа́дна (отнякъде): **klíče mu ~ly z kapsy**

маркирам с горещо клеймò (някого, нещо)
б) *прен.* жигòсам, дамгòсам, белèжа (някого, нещо): **~it do výrobu značku** маркирам продукт с нажежèн печат; **~it značku (chovnému zvířeti)** *сел.стоп.* маркирам (селскостопанско животно)
~it mu čelo znamení zrádce жигòсам, дамгòсам, заклеям някого като предател
8. (*co; co do čeho, kam*) прогоря (нещо в нещо): **~it do dřeva otvor** прогоря отвор в дърво
9. (*co; co z čeho*) изпекà (нещо от нещо): **~it hrnce (z hlíny)** изпекà гърнета, грънци (от глина)
10. (*co; co z čeho*) сваря, *диал.* изпекà, *спец.* дестилирам (нещо от нещо): **~it (z ovoce) slivovici** сваря, изпекà сливова ракия
11. (–; *co; co z čeho*) гръмна, стрелям; изстрелям (нещо); дам изстрел, залп: **zamířil a ~il** той се прицели и стреля, гръмна; **~it dvacet dělostřeleckých salv** дам, изстрелям двайсет/двадесет артилерийски залпа, салюта
12. (*koti mu*) *разг. експр.* задигна, свия (нещо на някого/от някого): **~ili mu z kapsy peníze** задигна му парите
~it někomu rybník прецакам някого; преваря и надхитря някого; пратя някого за зелен хайвèр; оставя някого с пръст в устата
13. (*odkud*) *разг. експр.* изхвърчà/изхвъркна, изскòча, изстрелям се (*отнякъде*): **~it ze stodoly** изхвърчà/изхвъркна от плèвнята
výpaln[é], -ého *ср.* такса рeket (*парична сума, изплащана от рекетиран на рекетор за натрапена охрана*): **podnikatelům hrozí ~é** предприемачите са застрашени от такса рeket
vypalovačka, -у *жс. мюз. жарг.* (шумно, диво) поппарчè: **hrají jednu ~u za druhou a)** пèят б) пускат поппарчèта коè от коè по-шумни, по-диви
výpal[ky, -ek *жс. мн.* джйбри, пращини
vypalován[í, -í *ср.* изпичане, пèчене: **~í cihel** изпичане, пèчене на тухли
vypalovat, -uji/разг. -uju *несв. 1.* (*co*) изгàрям, опожарявам (нещо): **nepřítel ~oval vesnice** неприятелят опожаряваше селà
2. (*koho, co odkud*) изкàрвам, изгòнвам с огън (някого, нещо отнякъде): **~ovat vosy z hnízď** изгòнвам, изкàрвам с огън осей от гнездàта им
3. (*co*) горя, изгàрям (нещо) (докато свърши; докрай): **~ovat uhlí** изгàрям вглища
4. (*co; co čím*) изгàрям, горя, махам, отстранявам (нещо с киселина и под.): **~ovat bradavice** изгàрям, горя, махам брадавци
5. (*co; co čím*) изгàрям, уврèждам (нещо с киселина и под.): **kořalka ~uje prázdný žaludek** ракията изгàря празния стомах, вреди на празния стомах
6. (*co; co čím*) обгàрям, изчиствам, почитствам

дезинфекциярам (нещо с нещо): **~ovat ránu jódem** дезинфекциярам рана с йод **7.** (со; *koti co kam*) **а)** пирографиярам (нещо); белѣжа, маркирам с горѣщо клеймѣ, с горѣщ печат (някого, нещо) **б)** прен. жигѣсвам, дамгѣсвам, заклеявам (някого, нещо): **~ovat do dřeva ozdoby** пирографиярам орнамѣнти върху дървѣ **8.** (со; *co čím do čeho, kam*) прогарям (нещо с нещо в нещо, върху нещо): **~ovat žhavým železem díru** прогарям, правя дупки с нажежѣно желязо **9.** (со; *co z čeho*) изпичам, пека (нещо): **~ovat cihly** пека, изпичам тухли **10.** (со; *co z čeho*) варя; диал. изпичам, пека; спец. дестилирам (нещо от нещо): **~ovat slivovici** варя, изпичам, пека сливова ракия

výpar, -u м. изпарѣние; обикн. мн. **výpar[y, -ů]** изпарѣния: **sírné ~y** хим. сѣрни изпарѣния

vyparád[í]t, -ím св. (koho, co) разг. експр. нагиздя, накѣнтя, изтупам, издокарам (някого, нещо): **~it dcerku** нагиздя, издокарам щѣрка си

vyparád[í]t se, -ím se св. разг. експр. нагиздя се, накѣнтя се, изтупам се, издокарам се

vypá[ra]t, -řu/-rám св. **1.** (со) разпѣря (нещо шито): **~rat šev u sukne** разпѣря шѣв на полѣ **2.** (со) разплѣта (нещо плетено): **~rat starý svetr** разплѣта стар пулѣвер **3.** (со; *co odkud*) отпѣря (нещо зашито отнякъде): **~rat podšívku z pláště** отпѣря подплѣта от шлифер

výparník, -u м. техн. изпарител: **plášťový ~** кожухотрѣбен изпарител; **strmotrubný ~** вертикалноотрѣбен изпарител

výparnost, -i ж. техн. изпарѣемост

vypař[í]t, -ím св. **1.** (со; *co čím*) попаря, дезинфекциярам (нещо с вряла вода и под.) **2.** (со) попаря (нещо): **~it půlku vepře** попаря половин прасѣ **3.** (со; *koti co; koti co čím*) напаря, натѣпля (нещо с нещо): **~it si nohy** напаря си кракѣта

vypař[í]t se, -ím se св. **1.** обикн. третол. **-í se** изпаря се: **líh se ~il** спиртът се изпаря **2.** разг. експр. изпаря се, изчѣзна, чупя се, дупна, офѣйка: **hoši se do jednoho ~ili** момчѣтата офѣйкаха до еднѣ **3.** разг. експр. изпаря се, изчѣзна; бѣда откраднат, задигнат, свѣт: **cihel bylo původně dost, ale hodně se jich ~ilo** първоначално тухлите бяха доста, но много от тях се изпаряха, изчѣзнаха

vypařovac[í], -í, -í физ. който се отнася до изпаряване: **~í teplota** физ. температурѣ на изпаряване

vypařovač, -e м. техн. вапоризатор, изпарител

2. мед. вапоризатор

vypařování, -í ср. изпаряване: **~í kapalin** физ. изпаряване на течности

vypař[í]ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (со; *co čím*) попарвам, дезинфекциярам (сѣд с вряла вода и под.): **~ovat láhev vařící vodou** попарвам бутылка с вряла вода **2.** (со; *co čím*) попарвам (нещо): **~ovat kuře** попарвам пилѣ **3.** (со; *koti co; koti co čím*) напарвам, натѣплям (нещо с нещо): **~ovat si nohy** напарвам си кракѣта **4.** (со) рядко изпарявам (нещо): **slunce ~uje vlhko** слънцѣто изпарява влагѣта

vypař[í]ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. **1.** обикн. третол. **-uje se** изпарява се: **líh se rychle ~uje** спиртът се изпарява бързо **2.** разг. експр. изпарявам се, изчѣзвам, чупя се, дупхам, офѣйка: **tanečníci se jeden po druhém ~ovali** танцѣорите изчѣзваха едѣн по едѣн **3.** разг. експр. изпарявам се, изчѣзвам; бѣвам откраднат, задигнат, свѣт: **cihly se postupně ~ovaly** тухлите постѣпенно се изпаряваха, изчѣзваха

vypás[á]t, -ám неск. рядко **1.** обикн. третол. **-á** (со) опѣсва (нещо) (за животно): **ovce ~ají trávu, meze** овцѣте опѣсват трѣвѣта, сѣнорите **2.** (koho, co) пасѣ (някого, нещо): **~at stádo ovce** пасѣ стадо овцѣ **3.** (koho, co) експр. угоявам, охранвам (някого, нещо): **~at svoje břicho** угоявам си шкембѣто

vypás[á]t se, -ám se обикн. третол. **-á se** неск. рядко пасѣ (за животно): **na svazích se ~ají stáda ovce** по склѣновете пасѣт стада овцѣ

vypasen[í], -á, -é угоѣн, охранѣн: **~ý vepř** угоѣно прасѣ; **~ý tlustoch** угоѣн шийшко

vypasovan[í], -á, -é вталѣн: **dobře ~ý kabát** добрѣ вталѣно палтѣ

vypas[í]ovat, -uji/разг. -uju св. (со) вталѣ (нещо): **dobře ~ovat kabát v bocích** добрѣ вталѣ палтѣ по хѣлбоците

vy[pá]st, -pasu св. **1.** обикн. третол. **-pase** (со) опѣсѣ (нещо) (за животно): **krávy ~pásly jetel** кравите опѣсоха детѣлинѣта **2.** (koho, co) угоя, охранѣ (някого, нещо): **na čem husy ~pasou?** с каквѣ ще угоят гѣските?

vy[pá]st se, -pasu se св. експр. угоя се, охранѣ се: **vepři se pořádně ~pásli** свинѣте се угойха хубаво, както трѣбва; **vojáci se ~pásli** войниците се охранѣха

vypátr[á]t, -ám св. (koho, co) издѣря, открѣя (някого, нещо): **~at pachatele** издѣря престѣпник; **~at něčí adresu** издѣря нѣчий адрѣс; **~at něčí tajemství** открѣя нѣчия тайна

výpažnic[í], -e ж. техн. обсадна трѣба: **vrtní ~e** сондажна обсадна трѣба; **usměrňovací ~e** направляваща обсадна трѣба

vy[pé]ci, vy[pé]ct, -peču/книж. -peku св. **1.** (со) добрѣ изпека, опека (нещо): **~péct husu do červena** изпека гѣска до зачервяване **2.** (со;

со з *čeho*) стопя, полѹча (нещо) при пѣчене: **~pěct z husy sádlo** стопя мѣс от гѣска **3.** (*koho – вин.*) разг. експр. излѣжа, мѣтна, премѣтна, надхитря (някого); прѣтя (някого) за зелѣн хайвѣр: **ta slečna ho ~pekla** господѣицата го прѣти за зелѣн хайвѣр, мѣтна го

vypěct вж. **vypéci**

vypěčen|ý, -á, -é 1. добрѣ изпѣчен, опѣчен: **~ý chléb** добрѣ изпѣчен хлѣб **2.** разг. експр. изпѣчен, опитен, хитѣр; кѣйто е от старѣ козѣ яре: **ten je ~ý** тѣй е от старѣ козѣ яре; **jeden je ~ější než druhý** тѣ са еѣн от дрѹг пѣ-хитѣр, кѣй от кѣй пѣ-хитѣр

vypék|at, разг. выпі́k|at, -ám нескв. **1.** (*со*) добрѣ изпѣчам, опѣчам (хлѣб, мѣсо и под.) **2.** (*со; со з čeho*) стопявам, получѣвам (мѣс) при пѣчене **3.** (*со*) спец. жарг. вѣдя от пѣщ (нещо): **~at chléb** вѣдя хлѣб от пѣщ

vypelichan|ý, -á, -é излинял, оскѹбан, проскѹбан: **~á slepice** проскѹбана кокѣшка; **~ý pes** проскѹбано кѹче; **~ý kožich** проскѹбан кожѹх

vypelich|at, -ám св. излиня, оскѹбя се, проскѹбя се: **slepice ~aly** кокѣшките се проскѹбаха; **pes ~al** кѹчето се проскѹба

vypěr|ovat, -uji/разг. -uju св. (*со*) снабѣя (*кола и под.*) с пружини, с ресѣри (за да не трѣска); федерирам (нещо); направа федерѣция (на нещо): **dobře ~ovat vůz** добрѣ федерирам кола

vypesk|ovat, -uji/разг. -uju св. (*koho – вин.*) смѣмря, скаѣтря, накаѣтря (някого); скарам се (на някого): **~ovat žáka pro nekázeň** накаѣтря, смѣмря ученик за недисциплинираност

vypěst|it, -ím св. (*со, koho*) отглѣдам, култивирам (*растение*); отглѣдам (*животно*); създам (*нов сорт растения, нова порѣда живѣтни*): **~it nový druh višně** създам, култивирам нов сорт вишна

vypěst|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (*со, koho*) отглѣдам, култивирам (*растение*); отглѣдам (*животно*); създам (*нов сорт растения, нова порѣда живѣтни*): **~ovat novou odrůdu růže** създам, култивирам нов сорт рѣзи; **~ovat nové plemeno** създам, отглѣдам нова порѣда **2.** (*со; со v kom*) създам, възпитаю (нещо у някого): **~ovat v dětech smysl pro pořádek** възпитаю у децѣ чѹвство за рѣд **3.** (*koho – вин.*) остар. възпитаю, отглѣдам (някого): **s láskou vnučku ~oval** с любѣв тѣй отглѣда внѹчката си

vypět|í, -í ср. напрежѣние, усѣлие: **tělesné i duševní ~í** и физическо и душѣвно напрежѣние; **doběhnout někam s ~ím všech sil** изтичам, дѣтичам донякѣде с послѣдни сѣли

vypích|at, -ám св. (*со; komu со*) (последовѣтелно) избѣда, извѣдя (нещо на някого): **chán dal ~at zajatcům oči** ханѣт заповѣда/заповѣдал да избѣдат очѣте на плѣнниците

vypícháv|at, -ám нескв. (*со; komu со*) (последовѣтелно) избѣждам, извѣждам (нещо на някого)

vypích|nout, -nu св. **1.** (*со; komu со*) избѣда, извѣдя (нещо на някого): **~nout si oko** избѣда си, извѣдя си окѣ **2.** (*koho – вин. odkud*) често експр. изгѣня, избѹтам, изкѣшкам (някого отнякѣде): **~nout někoho z místa** избѹтам някого от мѣстѣто му **3.** (*koho, со*) разг. експр. изтѣкна (някого, нещо); обѣрна внимѣние (*вѣрху някого, вѣрху нещо*); подчертѣя (нещо); наблѣгна (*вѣрху нещо*): **řečník ~l nejdůležitější chyby** орѣторѣт наблѣгна вѣрху най-вѣжните грѣшки

vypich|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (*со; komu со*) избѣждам, извѣждам (нещо на някого) **2.** (*koho – вин. odkud*) често експр. изгѣнваю, избѹтваю, изкѣшкам (някого отнякѣде) **3.** (*koho, со*) разг. експр. изтѣкваю (някого, нещо); обрѣщам внимѣние (*вѣрху някого, вѣрху нещо*); подчертѣвам (нещо); наблѣгам (*вѣрху нещо*)

vypíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. **1.** (*со*) изпѣвам (нещо): **~et pomalu pivo** изпѣвам бѣвно бѣра

♦ **~et někomu krev** рядко пѣя, смѹча крѣвтѣ на някого; тормѣзя, мѣча, измѣмѣю **2. ~et** разг. експр. (нѣщо) ми излѣза през носѣ; пѣтя си, изпѣщам си, поѣраѣвам (зараѣи нѣщо): **~ela si to i ona** и на нѣя и излѣзашѣ тѣя рѣбота през носѣ; и тѣ си пѣтѣше зараѣи тоѣ

vypil|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (*со*) изпѣля (нещо): **~ovat klíč** изпѣля клѹч **2.** (*со*) книж. изпѣпам, шлифѣвам, изглѣдя (нещо): **~ovat verše, rukopis** шлифѣвам, изглѣдя стихѣве, рѣкопѣс

vypínač, -e м. техн. електр. прекѣсѣвѣч, изкљѹчѣвѣтел; разг. клѹч: **otočit ~em** завѣртѣ прекѣсѣвѣч; **automatický ~** автоматѣчен прекѣсѣвѣч, изкљѹчѣвѣтел; **bezkontaktní koncový ~** безкѣнтѣктен крѣен изкљѹчѣвѣтел; **bezpečnostní ~** аварѣен изкљѹчѣвѣтел; **dálkově ovládaný ~** дистанѣиѣнен изкљѹчѣвѣтел; **elektrický ~** електрѣчен изкљѹчѣвѣтел; **elektromagnetický ~** електрѣмагнетѣчен изкљѹчѣвѣтел; **mžikový ~** мѣгновѣен изкљѹчѣвѣтел; **olejový ~** мѣслен изкљѹчѣвѣтел; **pákový ~** лѣстов изкљѹчѣвѣтел; **povelový ~** комѣнден изкљѹчѣвѣтел; **pružinový ~** пружѣнен изкљѹчѣвѣтел; **rtuťový ~** живѣчен изкљѹчѣвѣтел; **sekční ~** секѣиѣнен изкљѹчѣвѣ-

ne~ изпратя писмо за сметка на получателя (не таксувано)

vyplacen|í, -í *ср.* изплащане: **~í honorářů** изплащане на хонорари

vyplacen|ý, -á, -é **1.** изплатен: **~ý obnos** изплатена сума **2.** *пош.* таксуван: **~ý dopis** таксувано писмо

vyplác|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* **1.** (*со; kоти со*) изплащам (*нещо на някого*): **~at zaměstnancům mzdy** изплащам заплати на служители **2.** (*кого — вин.*) плащам, заплащам (*на някого*); разплащам се (*с някого*): **~et zaměstnance** плащам, заплащам на служители **3.** (*кого — вин.*) изплащам (*на някого*) дял от наследство **4.** (*кого, со odkud*) откупвам (*някого, нещо отнякъде*): **~et zastavené prsteny** откупвам заложени пръстени; **~et zajatce (ze zajetí)** откупвам пленници (от плен) **5.** (*со čím, jak*) изкупвам (*нещо с нещо*); заплащам, плащам (*за нещо по някакъв начин*): **svou krví si ~eli průchod** *прен.* с кръвта си плащаха за преминаването напред **6.** (*со*) *пош.* таксувам (*нещо*): **~et zásilku** таксувам пратка **7.** (*кого — вин.*) *разг. експр.* пердаша, напердашвам (*някого*): **~et syna** пердаша синà си

vyplác|et se, обикн. третол. -í se, 3. мн. -ejí se/-í se *несв.* (*—; kоти*) рентира се, връща се; оправдава се, струва си, изгодно е; има сметка, на сметка е: **malovýroba se přestala ~et** дребното производство престана да се рентира; дребното производство престана да е изгодно; **nový chov vepřů se dobře ~í** новият начин за отглеждане на свинѐ е много изгоден; в новия начин за отглеждане на свинѐ има голяма сметка

výplach, -u *м.* **1.** *мед.* промиване, промивка, иригация: **~ očí, žaludku** промивка на очи, на стомах **2.** *техн.* промиване; промивка: **~ motoru** промиване, промивка на двигател **3.** *техн.* сондиране с промивка: **vrtní ~** сондажна промивка **4.** *техн.* течност за промивка

vyplách|nout, -nu *св.* **1.** (*со; со čím*) изплакна (*нещо с нещо*): **~nout sklenici** изплакна чаша **2.** (*коти со; kоти со čím*) промия (*нещо на някого с нещо*); направа промивка (*на нещо с нещо*): **~nout nemocnému žaludek** *мед.* промия стомах на болен; **~nout si ústa dezinfekčním roztokem** *възвр.* промия устата си с дезинфекционен разтвор

vyplach|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*со; со čím*) изплаквам, плакна (*нещо с нещо*) **2.** (*коти со; kоти со čím*) промивам (*нещо на някого с нещо*); правя промивка (*на нещо с нещо*)

vyplakat (si), -pláču (si)/книж. -pláči (si) *св.*

обикн. в съчет. **~at hodně slz** изплача, пролѐа много сълзи; **~at si oči** изплача си очите

vy|plakat se, -pláču *св./книж. -pláči* *св.* **1.** наплача се, изплача се: **nechte ji, ať se ~pláče** оставѐте я да се наплаче, да се изплаче **2.** (*z čeho*) изплача си (*болка, мъка и под.*): **~plakat se ze zármutku** изплача си мъката

vyplašené *нар.* изплашено, уплашено, подплашено, стрѐснато, разтревожено, тревожно: **dívat se ~** гледам стрѐснато

vyplašen|ý, -á, -é изплашен, уплашен, подплашен, стрѐснат, разтревожен: **~ý zajíc** подплашен заек; **~é dítě** уплашено, стрѐснато детѐ; **~é oči** уплашени, тревожни очи

vyplaš|it, -ím *св.* (*кого, со*) изплаша, уплаша, подплаша, стрѐсна, разтревожа (*някого, нещо*): **~it zajíce, zloděje** подплаша заек/зайци, крадец/крадци; **zpráva ho ~ila** съобщението го стрѐсна, разтревожи

vyplaš|it se, -ím se *св.* изплаша се, уплаша се, подплаша се, стрѐсна се, разтревожа се: **zbytečně se ~it** излишно се изплаша, стрѐсна се, разтревожа се: **nedejte se ~it!** не се плашѐте! не се тревожѐте! не се стрѐскайте!

výplat|a, -y *ж.* **1.** плащане, изплащане, заплащане: **dát příkaz k ~ě** наредя, дам нареджана за изплащане; **~a pojistky** изплащане на застраховка **2.** заплатата: **měsíční ~a** месечна заплатата **3.** *разг. експр.* пердах: **kluk dostal ~u** момчѐто яде пердах

výplat|it, -ím *св.* **1.** (*со; kоти со*) изплатя (*нещо на някого*): **~it externímu pracovníkovi honorář** изплатя на външен сътрудник хонорар **2.** (*кого — вин.*) платя, заплатя (*на някого*); разплатя се (*с някого*): **~it zaměstnance** платя заплатата на служител(и) **3.** (*кого — вин.*) изплатя (*на някого*) дял от наследство: **~it sourozence** изплатя на братята и сестрите си техните дялове от наследство **4.** (*кого, со odkud*) откупя (*някого, нещо отнякъде*): **~it syna z vojny** откупя синà си от военна служба **5.** (*со čím, jak*) изкупя (*нещо с нещо*); платя, заплатя (*за нещо по някакъв начин*): **draze ~ila svou samostatnost** тя скѐпо плати за самостоятелността си **6.** (*со*) *пош.* таксувам (*нещо*): **~it dopis** таксувам писмо **7.** (*кого — вин.*) *разг. експр.* напердаша (*някого*): **roz-zlobený otec ~il kluka na místě** ядосаният баща напердаша момчѐто, бѐз да му умѐва

vyplat|it se, обикн. третол. -í se *св.* (*—; kоти*) рентира се; оправдае си, заслужи си трудà, разнòските; изгодно е; заслужава си, струва си; има сметка, на сметка е: **výstava se ~ila** изложбата си оправда разнòските; изложбата се окажа дòходна; **to se ~í** това е изгодно, това

си струва (трудă, разнѡските); **to se ~í za ty** **рискованѡ** **тѣи** това ще ти излѣзе солѣно; това ще ти струва скѣпо; ще пострадаш

výplatn|í, -í, -í който се отнася до изплащане, до плащане: **~í den** дѣн за (из)плащане (на заплати, на хонорари и под.); **~í listina** вѣдомост за изплащане (на заплати под.)

vyplav|at, -u св. (odkud, kam) изплавам, изплѹвам (отнякъде, някъде): **~al z vody a zase se ponořil** той изплѹва от водата и отново се потопи; **masnota ~ala na povrch** мазното изплава на повърхността

vyplav|it, -ím св. 1. обикн. третол. **-í** (co, koho kam) изхвърли, изкара (нещо, някого някъде) (за вода и под.): **vlny ~ily mrtvolu na břeh** вълните изхвърлиха, бяха изхвърлили труп на брега 2. обикн. третол. **-í** (co) изрѡви, огѡли, открие (нещо) (за вода): **voda ~ila brambory** водата е изрѡвила/изрѡви картѡфите 3. обикн. третол. **-í** (co) отмѣе, измѣе, отнесе (нещо) (за вода): **voda ~ila písek** водата отмѣе, отнесе пясъка 4. (koho, co odkud) изкарам, изгѡня с вода (някого, нещо отнякъде): **~it krtka z díry** изкарам с вода къртица от дупката ѝ 5. (koho, co kde) изкѣпя (някого, нещо някъде): **~it koně, ovce v řece** изкѣпя конѣ, овцѣ в рекă 6. обикн. третол. **-í** (co) залѣе, наводни (нещо) (за вода): **voda ~ila sklep** водата залѣ мазѣто; мазѣто се напълни с вода; мазѣто се наводни

vyplav|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. обикн. третол. **-uje** (co, koho kam) изхвърля, изкаква (нещо, някого някъде) (за вода) 2. обикн. третол. **-uje** (co) израва, огѡла, открѣва (нещо) (за вода) 3. обикн. третол. **-uje** (co) отмѣва, измѣва, отнася (нещо) (за вода) 4. (koho, co odkud) изкаквам, изгѡнвам с вода (някого, нещо отнякъде) 5. (koho, co kde) кѣпя, изкѣпвам (някого, нещо някъде) 6. обикн. третол. **-uje** (co) залива, наводнява (нещо) (за вода)

vyplazen|ý, -á, -é изплѣзен: **~ý jazyk** изплѣзен езѣк **отнякъде** (правя неѣто) с изплѣзен езѣк

vyplaz|it, -ím св. обикн. в съчет. **~it jazyk** (na koho) покажа, извадя, изплѣзя, оплѣзя езѣк; изплѣзя се, оплѣзя се (на някого): **~it jazyk na sousedku** изплѣзя се на съседката

vyplaz|it se, -ím se св. (odkud) изпѣлзѣ (отнякъде): **z kamení se ~il had** изпод камѣнака изпѣлзѣ змѣя

vypláz|nout, -nu св. 1. обикн. в съчет. **~nout jazyk** (na koho) покажа, извадя, изплѣзя езѣк; изплѣзя се, оплѣзя се (на някого): **lékař ho**

vyzval, aby ~l jazyk лѣкарят го подкани да си покаже езѣка; **~nout na bratra jazyk** изплѣзя се на брат си 2. (co) разг. експр. вулг. платѣя, заплатѣя, извадя, измѣкна (обикн. банкноти); брѣкна се, изрѣся се (с нещо): **~nout celou pětistovku** изрѣся се с цѣли пѣт стотăчки

vyplaz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. обикн. в съчет. **~ovat jazyk** (na koho) изплѣзвам, изваждам, показвам езѣк (на някого); плѣзя се, изплѣзвам се, оплѣзвам се (на някого)

vyplen|it, -ím св. 1. (co; komu co) опустѡшă (нещо): **vojáci ~ili město** войниците опустѡшиха града; **~it někomu život** прен. опустѡшă нѣчий живѡт 2. (koho, co) изтрѣбя, изкоренѣя, унищѡжă (някого, нещо): **~it zlo, předsudky** изкоренѣя злѡ, предразсѣдѣци; **uherský král chtěl všechny nás ~it** остар. унѣарският крăл ѣскаше да изтрѣби всѣчки ни

vy|plést, -pletu св. 1. (co) изплѣтă, сплѣтă (нещо): **~plést tenisovou raketu** изплѣтă тѣнисова ракетă 2. (co odkud) извадя (нещо вплѣтено някъде): **~plést pentle z vlasů** извадя пăнделки, вплѣтени в косă 3. (co) изплѣтă, свѣрша, изразхѡдвам за плѣтене (нещо): **~plést klubko vlny** изплѣтă кълѡд вълна; **na svetr ~pletla 40 dkg vlny** за пулѡвера ѝ отѣдоха 400 грама вълна

vy|plést se, -pletu se св. (z čeho, odkud) измѣкна се, избăва се, освобѡдя се, спасѣя се (от нещо, отнякъде): **moucha se ~pletla z pavučiny** мухăта се освобѡди от пăяжината; **~plést se z nesnází** прен. измѣкна се от затруднѣния

vyplet, -u м. 1. плѣтене, изплѣтане: **odborné ~y tenisových raket** специализѣрано плѣтене на тѣнисовѣ ракетѣ 2. плѣтена, изплѣтена чăст; нѣщо плѣтено, изплѣтено: **~ tenisové rakety** плѣтена чăст на тѣнисова ракетă

vyplét|at, разг. vyplít|at, -ám нескв. 1. (co) изплѣтам, сплѣтам (нещо) 2. (co odkud) изваждам (нещо вплѣтено отнякъде) 3. (co) изплѣтам, свѣршвам, изразхѡдвам за плѣтене (нещо)

vyplét|at se, разг. vyplít|at se, -ám se нескв. (z čeho, odkud) измѣквам се, избăвам се, освобѡждавам се, спасѣвам се (от нещо, отнякъде)

vyplís|it, -ím св. (koho – вин.; koho proč) скăрам се (на някого за нещо); смѣмря, нахѡдам (някого за нещо): **~it dítě pro nepořádek** нахѡдам дѣтѣ за безпорѣдѣк

vy|plít, -pleji/разг. -pleju св. 1. (co; co odkud) оплевѣя, оскѣбя, изплева, изскѣбя (нещо отнякъде): **~plít trávu ze záhonu** оплевѣя, оскѣбя трѣвă от лѣхă 2. (co) оплевѣя, изплева (нещо); очѣистѣя, изчѣистѣя, почѣистѣя (нещо) от плѣвели: **~plít záhon** оплевѣя лѣхă

vyplítat, vyplítat se вж. vyplétat, vyplétat se

vypliv|at, -ám св. (со) изпліюя (нещо): **~at krev** изпліюя крѣв

vyppliv|áv|at, -ám несов. (со) изпліювам (нещо)

vypliv|nout, -nu св. 1. (со, прен. ко́го) изпліюя (нещо, прен. някого): **~nout pecku** изпліюя костѣлка; **tramvaj nás ~la na náměstí** прен. експр. трамваѣт ни изплію, изсіпа ни на площѣда 2. обикн. третол. **-ne** жарг. спрѣ, изгасне, задѣви се (за машина): **traktor jim ~ne každydou chvíli** тракторѣт им гасне, спѣра постоянно
vypliv|ovat, -uji/разг. -uju несов. 1. (со, прен. ко́го) изпліювам (нещо, прен. някого) 2. обикн. третол. **-uje** жарг. спѣра, гасне, изгасва, задѣва се (за машина)

vypplí|žít se, -ím св. 1. (odkud; kam) изплѣзѣ (отнякъде): **raněný se ~il z křoví** ранѣният изплѣзѣ от хресталака 2. (odkud; kam) експр. потайно, крадешком, на прѣсти се измѣкна (отнякъде; някъде): **potichu se ~il z pokoje** тоѣ тихичко се измѣкна от стѣята; **~it se na dvůr** измѣкна се крадешком на двѣра

výplň, -ně ж. 1. пълнѣж, пълнител: **~ň do polštářů a matrací** пълнѣж за възглавници и дюшѣци; **izolační ~ň** изолационен пълнѣж 2. орнамент; елемент, част (от функционален предмет, обикн. за украса): **nábytek s rákosovými ~němi** мѣбели с орнаменти от ракіта; мѣбели с ракітови елементи, части; **skleněné ~ně dveří** остѣклѣни части на вратѣ 3. книж. рядко смѣсл, съдържѣние: **práce je ~ní jeho života** трудѣт е съдържѣние, смѣсл на живѣта му 4. прен. пълнѣж, балѣст; разг. плѣва, водѣ: **zbytečná slohová ~ň** излѣшен стилистѣчен пълнѣж, балѣст

výplněk, -ňku м. 1. по-рядко пълнѣж, балѣст; разг. плѣва, водѣ: **slovní ~ňky** словѣсен пълнѣж, балѣст 2. полигр. извѣждане (на ред); отстранѣване: **písmový ~něk** шпѣция 3. текст. мѣх, власѣнки

vypln|ít, -ím св. 1. (со čít; со) запѣлня, напѣлня (нещо с нещо): **~it jámu pískem** запѣлня, напѣлня яма с пѣсѣк; **~it volný čas turistikou** запѣлня свободно врѣме с туризѣм 2. (со) попѣлня (нещо): **~it přihlášku, dotazník** попѣлня заявлѣние, вѣпрѣсник 3. (со) изпѣлня, осѣществѣ (нещо): **~it přání, prosbu, rozkaz, slib** изпѣлня желѣние, молѣба, заповѣд, обѣщѣние
vypln|ít se, обикн. третол. -í се св. изпѣлни се, осѣществѣ се, сбѣдне се: **můj sen se ~il** мечтата ми се сбѣдна

vypln|ování, -í ср. 1. запѣлване, напѣлване, пълнѣж 2. попѣлване 3. изпѣлняване, осѣществѣване; сбѣдване

vypln|ívat, -uji/разг. -uju несов. 1. (со čít; со) запѣлвам, напѣлвам (нещо с нещо) 2. (со) по-

пѣлвам (нещо) 3. (со) изпѣлнявам, осѣществѣвам (нещо)

vypln|ívat se, -uji se/разг. -uju se несов. 1. (со čít; со) изпѣлнява се, осѣществѣва се, сбѣд-ва се

výplod, -u м. книж., често ирон. плод, продѣкт, творѣние, творѣба: **~ chore fantazie** плод на болно вѣображѣние

vyp|lout, -uji/разг. -uju св. 1. отплѣвам, отплѣвам, отпѣтѣвам, потѣгля (обикн. с параход или за параход): **parník ~uje za hodinu** параходѣт ще отпѣтѣва, ще потѣгли след ѣдин час 2. (odkud; kam) излѣза (отнякъде някъде) (обикн. с параход или за параход): **lod' ~ula z přístavu** корабѣт, параходѣт излѣзе от пристѣнището 3. (kam; -) изплѣвам, изплѣвам, излѣза (обикн. на повѣрхността): **hoch se ponořil a zase ~ul** момѣето се гмѣрна и отново изплѣва, излѣзе на повѣрхностѣта

vyp|lout|at, -ám несов. 1. отплѣвам, отплѣвам, отпѣтѣвам, потѣглям (обикн. с параход или за параход) 2. (odkud; kam) излѣзам (отнякъде) (обикн. с параход или за параход) 3. (kam; -) изплѣвам, изплѣвам, излѣзам (обикн. на повѣрхността)

vyply|nout, обикн. третол. -ne св. (z čeho) книж. произтечѣ, послѣдва, стѣне ѣсно (от нещо): **z toho by mohla ~nout řada výhod** от това бѣха могли да се извлѣкат рѣдѣца облаги; **co z toho ~ne?** какѣо ще послѣдва, ще произтечѣ от това?

vyp|lýtv|at, -ám св. (со; со nač) праходсам, разпилѣя, пропилѣя (нещо): **~at mnoho materiálu a peněz** праходсам, разпилѣя много материал и парѣ; **~at zbytečně energii a čas** излѣшно пропилѣя енерѣгия и врѣме

vyp|lýv|at, обикн. третол. -á несов. (z čeho) книж. произтѣча, слѣдва, стѣва ѣсно (от нещо): **chyby ~ají z nedostatku zkušeností** грѣшките се дѣлѣжат на лѣпса на ѣпит; **z toho všeho ~á, že uložený úkol nebudeme moci včas vyplnit** от всѣчко това слѣдва, стѣва ѣсно, че нѣма да мѣжем да изпѣлним наврѣме поставѣната задѣча

vy|pnout, -pnu св. (со) 1. изклѣча, спра, изгасѣ, загасѣ (нещо): **~pnout elektrický proud, plyn** изклѣча, спра електрѣчески ток, газ: **~pnout telefon, rádio, motor** изклѣча телефон, рѣдио, двигѣтел 2. изпѣна, обтѣгна (нещо): **~pnout tyč na bubínek** опѣна тѣол върху герѣф 3. издѣм напѣред, изпѣна (нещо): **~pnout prsa** изпѣча гърѣди 4. протѣгна, вдѣгна, надѣгна, повдѣгна (нещо): **~pnout hlavu, čelo** вдѣгна главѣа, чѣло

vy|pnout se, -pnu se св. 1. обикн. третол. **-ne** се

изключи се, спрѣ се, изгасне, загасне, загаси се, изгаси се: **automat se sám ~pne a)** автоматът ще се самоизключи **б)** автоматът се самоизключва **2.** надигна се, повдигна се: **~pnout se na špičku** повдигна се, надигна се на прѣсти **3.** (*k čemu*) напргѣна всѣчки сѣли (*за неѣо*): **~pnout se k největšímu výkonu** напргѣна всѣчки сѣли за най-високо, за най-голямо постижѣние

vypnutí|í, -í *ср.* изключѣване, спиране, загасяне, изгасяне: **~í proudu** изключѣване, спиране на ток

vypnutí|ý, -á, -é изключѣн; спрян; загасѣн, изгасѣн: **~ý telefon** изключѣн телефон; **~ý motor** изключѣн, загасѣн мотор, двигател

výpočet, -tu *м.* **1.** изчислѣние, изчисляване, пресмятане; разчѣт, калкулиране: **matematické, statistické ~ty** математически, статистически изчислѣния; **přesný ~et** точно изчислѣние; точен разчѣт; **chyby ve ~tech** грѣшки в изчислѣния; **~et cen** изчисляване, калкулиране, опредѣляне на цѣни; **~et mzdy, úroků** изчисляване, пресмятане на заплатѣта, на лихви; **~et pole** *спец.* обработка на масив; **~et základní adresy** *спец.* изчислѣние на основен адрес **2.** намерѣние, план, смѣтка: **zhatit, zmařit něčí ~ty** провалѣ, осуѣта нѣчи планѣве, нѣчи смѣтки; **zklamal se ve svých ~tech** *разг.* той се излѣга, сгрѣши в смѣтките си; *разг.* той си правѣше смѣтки без крѣчмарѣ; смѣтките му излязоха без крѣчмарѣ **3.** *рядко* изброяване, изрѣждане, списѣк: **následoval ~et všech povinností** слѣдваше изброяване, списѣк на всѣчки задължѣния

výpočetn|í, -í, -í изчислителен: **~í technika** изчислителна тѣхника; **~í středisko** изчислителен цѣнтър

vypočíst *вж.* **vypočítat**

vypočítán|í, -í *ср.* изчисляване: **~í druhé odmocniny** *мат.* изчисляване, извличане на корѣн квадрата

vypočítan|ý, -á, -é изчислѣн, разчѣтен

vypočítat, -ítám, vypočíst, -tu *св.* **1.** (*со*) изчислѣ, пресмѣтна, решѣ (*неѣо*): **~ítat/~íst úroky** изчислѣ лихви; **~ítat/~íst rychlost vlaku** изчислѣ, пресмѣтна скорѣст на влак; **~ítat/~íst příklad, rovnici** пресмѣтна, решѣ задача, пример, уравнѣние; **~ítat/~íst druhou odmocninu** изчислѣ, пресмѣтна, извлекѣ, извѣда

додаток **dopadne** *експр.* лѣсно се досѣта как ще свѣрши неѣо; предварително се досѣта, мѣга да си представѣ каквѣ ще излѣзе от цѣлата тѣя работа **2.** (*со; со паѣ*) добрѣ обмѣсля, пресмѣтна, разчѣта, планирам (*неѣо*): **~ítat/~íst si dovolenou tak, aby bylo pěkné počasí** разчѣта, планирам (*си*) ѣтпуск такѣ, че да йма хубаво врѣме; **měl to dobře ~ítané/tené, ale zhatilo se**

to (той) бѣше обмѣслил, пресмѣтнал всѣчко добрѣ, но смѣтките му се обѣркаха, излязоха без крѣчмарѣ; **projev byl ~ítán/~ten na efekt** рѣчта бѣше такѣ обмѣслѣна, че да йма ефѣкт; рѣчта разчѣташе на ефѣкт **3.** (*koho, со*) *рядко* изброя, изрѣдѣ, посѣча (*някого, неѣо*): **~ítat/~íst něčí zásluhu** изброя, изрѣдѣ нѣчи заслѣги

vypočítav|at, -ám *несв.* **1.** (*со*) изчислявам, пресмятам, решѣвам (*неѣо*) **2.** (*со; со паѣ*) добрѣ обмѣслям, пресмятам, разчѣтам, планирам (*неѣо*) **3.** (*koho, со*) *рядко* изброявам, изрѣждам, посѣчвам (*някого, неѣо*)

vypočítavě *нар.* пресметливѣ: **mluvit a jednat ~** говорѣя и дѣйствам пресметливѣ

vypočítavost, -i *ж.* пресметливѣст: **obchodnická ~** търговска пресметливѣст

vypočítav|ý, -á, -é пресметлив: **~ý kariérista** пресметлив кариерѣст

vypočtov|ý, -á, -é изчислителен: **~é metody** изчислителни мѣтоди

vypodložit, -ím *св.* **1.** (*со, koho čím*) подлѣжа (*неѣо под неѣо, под някого; неѣо, някого с неѣо*): **~it nohu stolu špalíkem** подлѣжа трѣпче под крак на масѣ; подпрѣ с трѣпче крак на масѣ; **~it nemocného polštářem** подлѣжа възглавница под болѣн; подпрѣ болѣн с възглавница **2.** (*со čím*) подшиѣ, подплѣта (*неѣо с неѣо*): **~it plášť kožešinou** подплѣта палтѣ, манти с кожа

vypodobit *вж.* **vypodobnit**

vypodobn|it, -ním, ~ *рядко* **vypodob|it, -ím** *св.* (*koho, со*) *книж.* изобразѣ, нарисѣвам, изрисѣвам, обрисѣвам, опиша (*някого, неѣо*): **věrně ho ~nil/~il** той вѣрно го е изобразил

vypodobňovat, -ňuji, ~ *рядко* **vypodob|ovat, -uji** *несв.* (*koho, со*) *книж.* изобразѣвам, рисѣвам, изрисѣвам, обрисѣвам, опишвам (*някого, неѣо*)

vypodobovat *вж.* **vypodobňovat**

vypointovaně [-роѣн-] *нар.* *книж.* поантиранѣ; акцентѣранѣ; със задстрѣне (*на смисѣла*)

vypointovanost [-роѣн-], **-i** *ж.* *книж.* поантиранѣст, акцентѣранѣст, задстрѣност (*на смисѣла*): **~ příběhu** поантиранѣст на истѣрия, слѣчка

vypointovan|ý [-роѣн-], **-á, -é** *книж.* **~ý příběh** поантирана истѣрия, на слѣчка

vypointov|at [-роѣн-], **-uji** *св.* (*со*) *книж.* поантирам, акцентѣрам (*неѣо*); завѣрша (*неѣо*) с поанта: **~ovat anekdotu** завѣрша с поанта, поантирам анекдѣт

vypojen|í, -í *ср.* *техн.* изключѣване, прекѣсване, разединѣване, разединѣние, разкачѣване

vypojen|ý, -á, -é изключѣн, прекѣснат; разкачѣн, откачѣн, разединѣн: **~ý telefon** изключѣн телефон

vypo|jit, -ím *св. (со)* изключа, прекъсна; откача, разкача, разединя (*нещо*): **~it elektrické vedení** изключа електрическа инсталация

vypo|jovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* изключвам, прекъсвам; откачам, разкачам, разединявам (*нещо*)

vypoklonk|ovat, -uji/разг. -uju *св. (koho – вин.)* помпратъ (*обикн. неканен гост*): **zdvořile ~ovat nevítaného návštěvníka** учтиво отпратъ неканен гост, посетител

vypolštář|ovat, -uji/разг. -uju *св. (со)* тапицирам (*нещо*): **~ovat gauč, křeslo** тапицирам диван, фотьойл

vypomáh|at, -ám *несв. (komu čím v čem, při čem)* помагам (*на някого с нещо в нещо, при нещо*); служа си (*с нещо в нещо, при нещо*); използвам (*нещо в нещо, при нещо*): **neumí česky, a tak si ~á ruštinou** (той/тя) не говори чешки и затова на моменти си служи с руски, използва руски

výpomoc, -i *ж.* помощ, подкрепа: **~ v domácnosti** помощ в домакинство; **sociální ~** социална помощ; **přátelská ~ v nouzi** приятелска помощ, подкрепа в беда, при нужда

vypo|moci, vypo|mocit, -mohu/разг. -můž *св. (komu čím v čem, při čem)* помогна (*на някого с нещо в нещо, при нещо*); подкрепя, подпомогна (*някого с нещо в нещо, при нещо*): **~moci/~mociť družstvu při sklizni** помогна на стопанство при събиране на реколта; **rodiče jim penězi ~mohli** родителите им ги подпомагаха с пари

vypo|moci si, vypo|mocit si, -mohu si/разг. -můž si *св. (čím v čem, při čem)* помогна си, послужи си (*с нещо в нещо, при нещо*); използвам (*нещо в нещо, при нещо*): **~moci si/~mociť si vtípem, lži** послужи си с остроумие, с лъжа; използвам остроумие, лъжа

výpomocn|ý, -á, -é помощен, спомагателен; който помага, подпомага: **~á síla** помощна сила; **~á brigáda** помощна бригада

vypomocit, vypomocit si *вж. vypomoci, vypomoci si*

výpon, -u *м. спорт.* стоѐж на пръсти

vypořá|at se, -ám se *св. 1. (s kým, s čím)* разплатя се (*с някого, с нещо*); уредя си сметките (*с някого, с нещо*): **~at se s věřiteli** разплатя се с кредитори; уредя сметките си с кредитори

2. (s kým) разчистя си сметките, разплатя се, разпраща се (*с някого*); накажа (*някого*): **~at se se zrádci** разчистя си сметките с предатели, накажа предатели

3. (s čím) справя се (*с нещо*); надвия, преодоля, побежда (*нещо*); успя да разреша (*нещо*): **~at se s rostoucí nezaměstnaností** справя се с растяща безработица

vypořá|at se, -ám se *несв. 1. (s kým, s čím)* разплатя се (*с някого, с нещо*); уредя си сметките (*с някого, с нещо*)

2. (s kým) разчистявам си сметките, разплатявам се, разпращам се (*с някого*); наказвам (*някого*)

3. (s čím) справям се (*с нещо*); надвиявам, преодолявам, побеждавам (*нещо*); успявам да реша, да разреша (*нещо*)

vyposlech|nout, -nu *св. (koho, co)* изслушам (*някого, нещо*): **~nout (si) koncert, zprávy** изслушам концерт, новини

vypotác|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se *св. (odkud; kam)* изляза (*отнякъде, някъде*) залитайки, олюлявайки се, кандилкайки се: **opilec se ~el z hospody na dvůr** като залиташе, пияният излезе от кръчмата на двора

vypot|it, -ím *св. (со)* **1.** изпотя (*нещо*): **~í, co vypije** (той/тя) изпотява всичко, което изпие; всичко, което изпие, той/тя го изхвърля с потта

2. изпотя се и по този начин се излекувам (*от нещо*); излекувам се (*от нещо*) чрез изпотяване: **~it chřipku** излекувам се от грип чрез изпотяване

3. експр. с пот на челò скалпя (*нещо*): **~it nějaký ten článeček** с пот на челò скалпя някоя и друга статийка

vypot|it se, -ím se *св.* изпотя се: **vypiješ horký čaj, lehneš si, ~íš se a bude ti dobře** ще изпиеш един горещ чай, ще си легнеш, ще се изпотииш и ще се почувстваш добре

vypotřeb|ovat, -uji/разг. -uju *св. (со)* изразходвам, свърша (*нещо*): **~ovat lék** изразходвам лекарство

vypoukle, vypukle *нар.* изпъкнало, издъто

vypouklost, vypuklost, -i *ж.* изпъкналост, издътост

vypoukl|ý, vypukl|ý, -á, -é изпъкнал, издът: **~á čočka** изпъкнала леща; **~é břicho** издът корем

2. издът, развален, бомбиран: **zkažená, ~á konzerva** развалена, бомбирана консерва

vypoulen|ý, -á, -é *експр.* изпулен, опулен (*за очи*): **~é oči** опулени очи

vypoull|it, -ím *св.* опуля, изпуля (*обикн. очи*): **~it oči** изпуля, опуля очи

vypoull|it se, -ím se *св. (со)* опуля се, изпуля се: **oči se mu úžasem ~ily** очите му се опулиха от изумление

vypouštění, -í *ср.* **1.** пускане, освобождаване

2. пускане, изпускане, изтървяване

3. изпускане, пропулкане

4. изпускане, изключване

двигателят откъза, излезе от строя **6.** (*koľo – вин.; koľo odkud*) уволня, изгоня (от работа) (*някого*): **~vĕdĕt dĕlníka z práce** уволня, изгоня от работа работник; **paní ~vĕděla služku** госпожата, господарката уволни, изгони служията **7.** (*koľo – вин.; koľo odkud*) изгоня (*някого отнякъде*); накарвам (*някого*) да излезе (*отнякъде*), да напусне (*нещо*): **~vĕdĕt nájemníka z bytu** накарвам наемател да напусне жилище; изгоня наемател от жилище **8.** (*koľo – вин.; koľo odkud*) екстернирам, експулсирам, изгоня, изселя (*някого отнякъде*): **~vĕdĕt cizince ze země** екстернирам, изселя чужденец от страната; **~vĕdĕt někoho z hlavního města** екстернирам, изселя някого от столица **9.** (*koľo – вин.; koľo kam*) интернирам, заточа, изпраща на заточение, изгоня, изселя (*някого някъде*): **car ~vĕdĕl revolucionáře na Sibiř** царят интернира, заточи революционерите в Сибир

vypovědní, -í, -i **1.** *юрид.* който се отнася до разтрогване, до анулиране (*на договор*): **~í lhůta smlouvy** *юрид.* срок на предупреждение за анулиране на договор **2.** *език.* който се отнася до изказ, до изказване, до изречение: **~í základ, jádro** *език.* тема, рема на изречение (*според пражкия структурализъм*)

vypovězenec, vypověďenec, -ce *м.* изгнаник, заточеник: **politici ~ci** политически изгнаници, заточеници

vypovězení, vypověďení, -í *ср.* **1.** (*čeho*) обявяване (*обикн. на война*): **~í války** обявяване на война **2.** (*čeho*) *полит. икон.* разтрогване, анулиране, денонсиране, обявяване (*на договор и под.*) за недействителен: **~í paktu o neútočení** анулиране на пакт за ненападение, обявяване на пакт за ненападение за недействителен **3.** (*čeho*) отказ (*за нещо*); отказване (*на заем и под.*): **~í půjčky** *икон.* отказване на заем, отказ за заем **4.** (*čeho*) разтрогване, прекъсване, прекратяване, преустановяване (*обикн. на трудов договор*): **~í pracovního poměru** *икон. юрид.* разтрогване, прекратяване на трудов договор; уволняване **5.** (*odkud*) екстерниране, експулсиране, изгонване: **~í ze země** *юрид.* експулсиране, екстерниране, отстрана **6.** (*kam*) интерниране; изпращане на заточение, в изгнание: **hrozilo mu ~í na Sibiř** *юрид.* заплашваше го заточение в Сибир

vypovídací, -í, -i **1.** *юрид.* който се отнася до екстерниране, до експулсиране, до интерниране: **~í rozkaz, dekret a** заповед за екстерниране, за експулсиране **б)** заповед за интерниране **2.** *език.* разказен, разказвателен, изяви-

телен: **~í věta** *език.* рядко разказно изречение
vypovídat I, -ám *несв. 1.* (*kotí co*) казвам, разказвам, разprávям (*на някого нещо*) докрай: **~at někomu vše podle pravdy** казвам на някого всичко така, както си е (в действителност) **2.** (*–; co*) *юрид.* давам показания (*–; за нещо*): **~al ve prospěch obžalovaného** (той) даваше показания в полза на подсъдимия **3.** (*kotí co*) обявявам (*на някого обикн. война*): **války se už ne~ají** войни вече не се обявяват **4.** (*kotí co*) *полит. икон.* обявявам (*договор и под.*) за недействителен; разтрогвам, анулирам, денонсирам (*нещо*): **~at smlouvy** денонсирам, анулирам, обявявам договори за недействителни **5.** (*kotí co*) отказвам, не давам (*на някого заем и под.*); спирам (*кредит и под.*): **~at půjčky** *икон.* отказвам заем; **~at úvěr** *икон.* спирам кредит; **~at někomu poslušnost** отказвам на някого послушание; отказвам да слушам някого, да спазвам някого

~í *третол. а)* (*kotí*) изменя, престава да служи, да се подчинява (*на някого*) (*за орган на човешкото тяло*): **paměť mi občas ~á** паметта ми изменя от време на време **б)** отказва, престава да действа, да функционира; излиза от строя (*за машина, за уред и под.*): **stroj, který nikdy ne~á** машина, която никога не отказва, която не знае отказване, която никога не излиза от строя **6.** (*koľo – вин.; koľo odkud*) уволнявам; изгонвам (*някого обикн. от работа*): **~at dělníky z práce** уволнявам, изгонвам работници от работа **7.** (*koľo – вин.; koľo odkud*) изгонвам, екстернирам, експулсирам (*някого отнякъде*); накарвам, карам, принуждавам (*някого*) да напусне, да излезе, да се изнесе (*отнякъде*): **~at neplatící nájemníky z bytů** принуждавам наематели, които не си плащат наема, да напуснат квартирите си, да излязат от квартирите си

vypovídat II, -ám *св.* (*kotí co*) кажа, разкажа, разprávя (*нещо на някого*): **všechno ti ~ám a všemu tě naučím** всичко ще ти кажа и на всичко ще те науча; **travalo dlouho, než si všechno ~ali** доста време им трябваше, докато си кажат, разкажат всичко

vypovídat se, -ám se *св. 1.* наприказвам се, наговоря се, изприказвам се/изприкажа се (*докрай*): **čekali, kdy se konečně ~á** чакаха, кога най-после ще се изприкаже, кога най-после ще спрe да говори **2.** (*z čeho; kotí z čeho*) кажа си (*нещо*); споделя (*с някого нещо*): **~at se ze svých starostí** кажа си грижите; споделя с някого (*за*) грижите си

vypozorovat, -uji/разг. -uju *св.* (*co*) забележа,

открѣя, установѣя, разберѣа (*нещо*): **~ovat něčí talent** забелѣжа, открѣя нѣчий талант, нѣчия дѣрба; **~ovat slabiny nepřítel** разберѣа, открѣя, установѣя слѣби мѣста на протѣвник, на неприѣтел; **~oval jsem, kam chodí** открѣих, установѣих кѣдѣ (тѣй/тѣ) хѣди

vypracování, -í *ср.* **1.** изгѣтвяне, изработване, разработване, подгѣтвяне, подработване: **~í plánu** изгѣтвяне, разработване на плѣн **2.** обработване, оформяне: **~í detailu** обработване, оформяне на детѣйл

vypracování, -á, -é **1.** изгѣтвен, изработен, разработен; (добре) подгѣтвен, подработен: **důmyslně ~ý systém** находчиво, остроумно разработена, изработена, създадена система **2.** (добре) обработен, оформен: **dobře ~ý detail** добре обработен детѣйл **3.** (добре) оформен, изработен, ушит: **skvěle ~é klopý kabátu** чудѣсно изработени, ушити реверѣи на палтѣ **4.** (добре) омѣсен, замѣсен: **dobře ~é těsto** добре омѣсено тестѣ **5.** (добре) развит, оформен (*с труд, със спорт и под.*): **pozoruhodně ~é svaly** забележително добре развити мускули

vypracovat, -uji/разг. -uju *св.* **1.** (*со*) изгѣтвя, изработѣя, разработѣя; (добре) подгѣтвя, подработѣя (*нещо*): **~ovat projekt** изгѣтвя, разработѣя проект **2.** (*со*) (добре) обработѣя, оформѣя (*нещо*): **~ovat detail** обработѣя, оформѣя детѣйл **3.** (*со*) (добре) оформѣя, изработѣя, ушивѣя (*нещо*): **~ovat klopý kabátu** оформѣя, ушивѣя реверѣи на палтѣ, на мантѣ **4.** (*со*) (добре) омѣся, замѣся (*нещо*): **dobře ~ovat těsto** добре омѣся тестѣ

vypracovat se, -uji se/разг. -uju se *св.* (*на коѣо, на со; к ѣети*) с труд с издѣгна (*като някакѣв*); стѣна (*някакѣв*); превѣрна се (*в нещо*); постигна (*нещо*): **~ovat se na dobrého odborníka** (с труд) стѣна добѣр специалист; **~ovat se k vynikajícím výkonům** (с труд) постигна (*нещо*): **~ovat se od píky/od píky** запѣчна, трѣгна от нѣщо и благодарѣние на трудѣ си с издѣгна, стѣна нѣщо/стѣна нѣкой

vypracovávat, -ám *несв.* **1.** (*со*) изгѣтвям, изработвам, разработвам, (добре) подгѣтвям, подработвам (*план, проект и под.*) **2.** (*со*) (добре) обработвам, оформям (*детѣйл и под.*) **3.** (*со*) (добре) оформям, изработвам, ушивам (*яка, ревер и под.*) **4.** (*со*) (добре) омѣсвам, замѣсвам (*тесто и под.*)

vyprahl *нар. предикативно* сѣхо: **mít ~ v ústech** в устѣта ми е сѣхо; устѣта ми е прѣсѣхнала, изпрѣхнала

vyprahlost, -i *ж.* сухѣта, сѣхост, изпрѣхналост:

~ hrdla сухѣта в гѣрлото; **~ rtů** изпрѣхналост на ѣстните

vyprahlý, -á, -é **1.** *книж.* сух, прѣсѣхнал, изпрѣхнал; напѣчен, нагорѣщѣн от слѣнце: **~á země** сѣха, прѣсѣхнала, напѣчена от слѣнцѣто земѣя **2.** сух, прѣсѣхнал, изпрѣхнал (*за гѣрло, за уста, за кожа и под.*): **~é rty** изпрѣхнали ѣстни

vyprahnout, обикн. третол. и безл. -ne *св.* **1.** *книж.* изсѣхне, прѣсѣхне, изпрѣхне; стѣне сѣх, прѣсѣхнал, изпрѣхнал; напѣчѣ се, нагорѣщѣ се от слѣнце, от горѣщина: **půda vedrem ~la** почвата изпрѣхна от горѣщинѣта **2.** изсѣхне, прѣсѣхне, изпрѣхне; стѣне сѣх, прѣсѣхнал, изпрѣхнал (*за лице, за устни, за уста, за гѣрло и под.*): **~lo mu v krku** безл. гѣрлото му прѣсѣхна; **ústa mu ~la žízni** устѣта му прѣсѣхна от жѣжда

vypraný, -á, -é **1.** изпрѣн: **~á košile** изпрѣна рѣи-за **2.** измѣт, изплѣкнат, изчѣистен: **~ý salát** измѣта салѣтка **3.** изпрѣн, почѣистен, мѣхнат, отстранѣн: **~á skvrna** почѣистено, изпрѣно петнѣ **4.** *прен.* изпрѣн, чѣст, легѣлен: **~é peníze** изпрѣни, чѣсти парѣи; **~á denní tržba** изпрѣн днѣвен оборѣт

výprask, -u *м.* пердѣх, бой: **hrozit někomu ~em** заплѣшвам нѣкого с бѣй, с пердѣх; закѣнвам се на нѣкого, че ще ядѣ бѣй; **dostat ~** изѣм бѣй, пердѣх; набѣят ме, напередѣшат ме; **zasloužit si pořádný ~** заслѣжа голям бѣй, пердѣх

výpraskaný, -á, -é **1.** *рядко* прѣбит (от бѣй): **~ý pes** прѣбитѣ кѣче **2.** *експр.* изпѣчен, лѣкав, хѣтѣр; кѣйто е от стѣра козѣ яре: **~ý podvodník** изпѣчен мошѣник

výpraskat, -ám **1.** (*коѣо, со odkud*) с бѣй, с пердѣх изгѣня, изпѣдя (*някого, нещо отнякѣде*): **~ali ho z města** с бѣй го изгѣниха от градѣ **2.** (*со z коѣо*) изкѣрам, изгѣня (*от някого, нещо*); отѣча (*някого*) да бѣде (*някакѣв*), да прѣви (*нещо*): **~at z někoho lenost** изкѣрам от нѣкого мѣрзѣла му; отѣча нѣкого да мѣрзѣлѣва **3.** (*кѣти, коѣо – вин.*) *рядко* набѣя, натѣпам, напередѣша (*някого*); прѣбѣя (*някого*) (от бѣй): **zkroťte je, ~ejte jim!** укрѣтѣте ги, набѣйте ги!

vyprášit, -ím *св.* **1.** (*со*) изтѣрся (*нещо*) (от прѣх): **~it ubrus** изтѣрся покрѣвка **2.** (*со*) изтѣпам (*нещо*) (от прѣх): **~it matraci, koberec** изтѣпам покрѣвѣи

vyprašovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*со*) изтѣр-

свам от прѣх (дреха и под.) **2.** (со) изтѣпвам от прѣх (килим, дюшек и под.)

vy|prat, -peru св. **1.** (со; кому со; кому) изперѣ (на някого нецо): **~prat si šaty** изперѣ си дрехите ♦ **~prat někomužaludek, ~prat něčí (špinavé) prádlo** разг. експр. одѣмам някого; извадя, изкарам на показ нечий килъми ризи **2.** (со; со в џет) изплѣкна, измѣя, изчѣйся (нецо в нецо): **~prat salát ve vodě** измѣя, изплѣкна салѣт(к)а вѣв водѣ **3.** (со; со з џеѣо) изперѣ, мѣхна, изкарам, отстранѣ с прѣнѣ (нецо от нецо): **~prat skvrnu z ubrusu** изперѣ петнѣ от покрѣвка

výprav|a, -y ж. **1.** пригѣтвяне, пригѣтвѣленѣ: **zdlouhavá ~a na cestu** бѣвно, мѣдно пригѣтвѣленѣ, пригѣтвяне за пѣт **2.** ж.п. отправяне, изпращанѣ; даване на разрѣшенѣ за потѣгляне, за трѣгване: **~a vlaku** отправяне, изпращанѣ, даване на разрѣшенѣ за потѣгляне, за трѣгване на влѣк **3.** пощ. трѣг. експедиране, експедиция: **~a poštovních zásilek** пощ. експедиция на пощенски прѣтки; **~a zboží** трѣг. експедиране на стѣка **4.** експедиция: **výzkumná, záchranná ~a** изследовѣтелска, спасѣтелна експедиция **5.** пѣход: **válečná ~a** воѣнен пѣход; **křížácké ~y** истор. крѣстонѣсни пѣходи **6.** худ. сценографѣя; сценично оформленѣ: **divadelní, filmová, televizní ~a** театрална, филмова, телевизиѣнна сценографѣя **7.** полигр. (худѣжественѣ) оформленѣ (за издаване, за печѣт)

výpravč|í I, -ího м. ж.п. дежѣрен на гѣра, диспѣчѣр

výpravč|í II, -í ж. ж.п. дежѣрна на гѣра, диспѣчѣрка

vyprávěč, vypravěč, -e м. разказвѣч, повѣствовѣтел: **lidoví ~í** нарѣдни разказвѣчи

vyprávěčk|a, vypravěčk|a, -y ж. разказвѣчка, повѣствовѣтелска: **~a pohádek** разказвѣчка на прѣказки

vyprávěčsk|ý, vypravěčsk|ý, -á, -é повѣствовѣтелски; разказвѣчески; кѣйто се отнѣся до разказвѣч, до разказвѣчка: **~é umění** повѣствовѣтелско, разказвѣческо изкѣство, мѣйсторство, умѣние

vyprávěn|í, vypravován|í I, -í ср. **1.** разказване, разпрѣвяне: **~í pohádek** разказване на прѣказки **2.** разказ, истѣрия, повѣствовѣние: **dlouhé ~í** дѣлѣг разказ, дѣлѣго повѣствовѣние: **~í začíná rokem 1848** лит. повѣствовѣниѣто запѣчва от 1848 годѣйна

vy|právět, -právím, 3. мн. -právějí/-práví, vy|pravovat II, -pravuji/-pravuju несв. **1.** (со; кому со) разказвам, разпрѣвям (нецо; на някого нецо): **~právět pohádky** разказвам

прѣказки; **to ~právěj někomu jinému!** тѣя ги разпрѣвай на дрѣт! **co ti mám ~právět?** разг. каквѣ да ти кѣжа? каквѣ йма да ти разпрѣвям, да ти обѣснѣвам? **2.** (о кот, о џет; кому о кот, о џет; со) говорѣя, прикѣзвам (на някого за някого, за нецо): **rád ~pravuje o svém dítěti** тѣй обѣча да говорѣи за детѣто си; **mají si pořád co ~právět** тѣ всѣ ймѣт за каквѣ да си говорѣят, да си прикѣзват

vyprav|it, -ím св. **1.** (кого, со кам) пригѣтвя, стѣгна (някого, нецо за някѣде): **~it dítě do tábora** пригѣтвя, стѣгна детѣ за лѣгер **2.** (кого, со кам) изпрѣтѣ (някого, нецо някѣде): **~it pacienta do sanatoria** изпрѣтѣ пациѣнт в санѣториум **3.** (со) ж.п. трансп. подѣтѣя (за пѣт) (нецо) и дѣм разрѣшенѣ за потѣгляне: **~it vlak, loď** подѣтѣя за пѣт влѣк, парѣход и дѣм разрѣшенѣ за потѣгляне, за отплѣване **4.** (со) пощ. трѣг. изпрѣтѣ, експедирам (нецо): **~it poštovní zásilky** пощ. експедирам пощенски прѣтки; **~it zboží** трѣг. експедирам стѣка **5.** (со) худ. напраѣя сценографѣско, сцѣнично оформленѣ (на нецо); напраѣя сценографѣя (на нецо): **~it divadelní hru** напраѣя сценографѣско оформленѣ на театрална пиѣса **6.** (со) полигр. (худѣжественѣ) офѣрмѣ (нецо); напраѣя (худѣжественѣ) оформленѣ (на нецо) (за издаване, за печѣт): **~it knihu** (худѣжественѣ) офѣрмѣ за издаване кнѣга; напраѣя худѣжественѣ оформленѣ на кнѣга за издаване **7.** (со) поѣма върѣху сѣбе си организѣране и реализѣране (на нецо); уредѣя, подѣтѣя, организѣрам, напраѣя (нецо): **~it pohřeb** организѣрам погребѣние; **~it svatbu** вдѣгна свѣтба **8.** (со з кого) принѣдя, накарѣм (някого) да кѣже, да произнесѣ (нецо): **~it z někoho odpověď** изтрѣгна, разг. изкѣпча от някого ѣтговор; **často v sčtet. ~it (něco) ze sebe** с усѣлие, с мѣка произнесѣ, кѣжа, изрекѣ (нецо): **~it ze sebe prosbu** с усѣлие произнесѣ, отпраѣя молбѣ **9.** (кого – вин. odkud) отпраѣя; разг. изкарам, разкарам, изкѣшкам, експедирам (някого отнякѣде): **až zase přijde, ~iš ho hezky rychle ze dveří!** експр. кѣто дѣйде пак, отпраѣи го, експедираи го, џе го отпраѣиш, џе го експедираиш по бѣрзѣта процѣдѣра!

vyprav|it se, -ím se св. **1.** (кам) пригѣтѣя се, стѣгна се (за някѣде): **~it se na cestu** стѣгна се за пѣт **2.** (odkud; kam) трѣгна, потѣгля, отпраѣя се, поѣма (отнякѣде; за някѣде): **~it se na houby, na ryby** трѣгна за гѣби, за рѣба; **~it se do boje** трѣгна на бѣй

výpravk|a, -y ж. ж.п. заповѣден дѣск; разг. жарг. „слѣнѣоглѣд“

výpravn|a, -y ж. експедиѣторски ѣдѣл; експедиѣ-

торска служба; експедиция: **balíková ~a pošty** колетна експедиция на поща

výpravně нар. 1. лит. повествователно; в повествователно отношение; епически: ~ **vyjádřit** епически изразя 2. худ. сценографски; в сценографско отношение: ~ **vděčný námět hry** подходящ, добър в сценографско отношение сюжет на пиеса

výpravnost, -i жс. 1. лит. епичност: ~ **básní** епичност на стихотворения 2. богато сценично оформление: **hra působí především svou ~í** пиесата въздейства преди всичко с богатата си постановка

výpravný, -á, -é 1. лит. повествователен, епически: ~ý **styl** повествователен стил; ~á **proza, báseň** епическа проза, епическо стихотворение 2. худ. богат в сценографско отношение; който има богато сценично оформление: ~á **hra** сценографски богата пиеса, постановка

výpravovat I жс. **vypřavět**

výprav[ovat II, -uji/разг. -uju нескв. 1. (кого, со *kat*) приготвям, глася, стягам (някого, нещо за някъде): ~ovala **manžela na služební cestu** (тя) приготвяше, стягаше съпруга си за командировка 2. (кого, со *kat*) изпращам (някого, нещо някъде): ~ovat **pacienty do různých sanatorií** изпращам пациенти в различни санаториуми 3. (со) жс.п. трансп. подготвям (за път) (нещо) и давам разрешение за тръгване, за потегляне: ~ovat **vlak, loď** подготвям влак, параход за път и давам разрешение за потегляне, за отплаване 4. (со) пощ. търг. изпращам, експедирам (нещо): ~ovat **balíky** пощ. експедирам колети; ~ovat **zboží** търг. експедирам стока 5. (со) худ. правя сценографско, сценично оформление (на нещо); правя сценография (на нещо): ~ovat **divadelní hru** правя сценографско оформление на театрална пиеса 6. (со) (художествено) оформям (нещо); правя (художествено) оформление (на нещо) (за издаване, за печат): ~ovat **knihu** (художествено) оформям книга; правя художествено оформление на книга за издаване 7. (со) поемам върху себе си организиране и реализиране (на нещо); уреждам, подготвям, организирам, правя (нещо): ~ovat **svatbu** вдигам сватба

výprav[ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. 1. (кат) приготвям се, стягам се, глася се (за някъде): ~ovat **se na cestu** стягам се, глася се за път 2. (odkud; kat) тръгвам, потеглям, отправям се, поемам (отнякъде; за някъде): ~ovat **se na cestu, do boje** тръгвам, поемам на път, на бой

vyprázdnění, -í ср. изпразване

vyprázdn[ít, -ím св. (со; кому со) изпразня,

опръзня (нещо; нещо на някого): ~it **tašku, zásuvku** изпразня чанта, чекмеджѐ; ~it **talíř** ометà чиния; ~it **sklenici** пресуша чаша; ~it **byť** опръзня жилище; ~it **nemocnému žaludek před operací** промия стомаха на болен преди операция

vyprázdn[ít se, -ím se св. 1. обикн. третол. -í **se** изпразни се, опръзни се, стъне празен: **voda vytekla, nádrže se ~ily** водата изтече, резервоарите, водоёмите се изпразниха 2. обикн. третол. -í **se** опръзни се, опустѐе; стъне пұст, празен: **ulice se ~ily** улиците се опръзнаха, опустяха 3. книж. изхòдя се: ~it **se před operací** изхòдя се преди операция

vyprazdň[ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со; кому со) изпразвам, опразвам (нещо; нещо на някого): ~ovat **zásuvky, kapsy** изпразвам чекмеджѐтата, джòбове; ~oval **talíř za talířem** той омиташе чиния след чиния; ~oval **sklenku za sklenkou** той пресушаваше чашка след чашка; ~ovat **místnost po místnosti** опразвам помещѐние след помещѐние; ~ovat **nemocnému žaludek před operací** изпразвам, промивам стомаха на болен преди операция

vyprazdň[ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. 1. обикн. третол. -uje **se** изпразва се, опразва се; стàва празен: **bazén se pomalu ~oval** басейнът се изпразваше бавно 2. обикн. третол. -uje **se** опразва се; опустѐва; стàва празен, пұст: **ulice se pomalu ~ují** улиците бавно се опразват, опустѐват 3. книж. изхòждам се: ~ovat **se před operací** изхòждам се преди операция

výpraž[ek, -ku м. 1. метал. угàрка; пържѐлен продукт 2. хран. загуба на тегло при пържѐне, при пѐчене (напр. на кафе)

vypř[hat, обикн. третол. -á св. 1. изпари се, разг. изфирѐса: **éter ~al** етерът се изпари 2. изчѐзне, разсѐе се; изгұби се: **červeň mu ~ala z tváře** руменинàта изчѐзна, изгұби се от лицето му; **vůně ~ala** аромàтът се разсѐя, изчѐзна; **nadšení časem ~alo** прен. постепенно въодушевлѐнието се разсѐя, стопѐ се

vypř[háv[hat, обикн. третол. -á нескв. 1. изпарѐва се, разг. изфирѐсва: **benzín ~á z neuzavřené láhve** бензинът се изпарѐва от незатворѐна бутѐлка 2. изчѐзва, разсѐйва се, гұби се: **vůně ~ala** аромàтът се разсѐйваше, изчѐзваше; **úzkost ne~ala** прен. потиснатостта не изчѐзваше

vyprod[hat, -ám св. (со) 1. (постепенно) продàм, разпродàм (нещо): ~at **zboží** продàм, разпродàм стока; **lístky na večerní představení jsou ~ány** билѐтите за вѐчерното представлѐние са разпродàдени 2. продàм, разпродàм

(нещо); изпразня, опразня (нещо) от стока: **~at košík hub, vajec** продам кошница гъби, яйца; **stánek je ~án** сергията, будката е опразнена; цялата стока върху сергията, в будката е разпродадена

vyprodáv|at, -ám неск. (со) **1.** (постепенно) продавам, разпродавам (нещо): **~at zboží pod cenou** продавам, разпродавам стока с намаление, под костумата цена **2.** рядко продавам, разпродавам (нещо); изпразвам, опразвам (нещо) от стока: **v několika minutách ~aji celý krám** за броени минути разпродават цял магазин, всичко в магазина

výprodej, -e ж. разпродажба: **~ konfekce po sezóně** разпродажба на конфекция след сезона

výprodejní|í, -í, -í който се отнася до разпродажба: **~í ceny** намалени цени (по време на извън-сезонна разпродажба): **~í zboží** стоки с намалени цени (при извънсезонна разпродажба)

vyprodukován|ý, -á, -é произведен: **~é množství oceli** произведено количество стомана

vyprodukovat, -uji/разг. -uju св. (со) публ. произведа (нещо): **~ovat plánované množství oceli** произведа запланувано количество стомана

vyprofilován|ý, -á, -é **1.** техн. профилиран: **~á střecha** профилиран покрив **2.** прен. публ. (остро) оформен, (рязко) очертан: **ostře ~ý názor** рязко очертан възглед

vyprofilovat, -uji св. (со) книж. **1.** техн. профилирам (нещо): **~ovat střechu** профилирам покрив **2.** прен. публ. (рязко, остро) профилирам, определя, оформя, очерта (нещо); (изразително) пресъздам, претворя, превъплътя (нещо): **~ovat divadelní postavu** изразително пресъздам, претворя театрален герой

vyprofilovat se, -uji se св. книж. и публ. (рязко, остро, изразително) се профилирам, определя се, оформя се, очерта се

vyprosit|it, -ím св. (кому со на ком; со, коho на ком/od коho/u коho) измоля (за някого нещо от някого): **~it dítěti na otci odpuštění** измоля за дете извинение, прошка от бащата

vyprosit si, -ím si св. (со) експр. (настойтелно) помоля, настоя (за нещо), измоля си (нещо) да не се прави; помоля (нещо) да не се прави; не позволя, забраня (нещо): **to bych si ~il, abys mě urážel!** няма да позволя да ме обиждаш! забранявам да ме обиждаш!

vyprost|it, -ím св. (коho, со z čeho, odkud) извадя, изскубна, изтръгна, измъкна, издърпам, избавя, спася, освободя (някого, нещо отнякъде): **~it zasypané z trosek** извадя, измъкна, избавя, спася затрупани от развалини; **~it někoho z vlivu prostředí** прен. измъкна, спася някого от влиянието на средата

vyprost|it se, -ím se св. (z čeho, odkud) изскубна се, изтръгна се, измъкна се, спася се, освободя се (отнякъде): **~it se z objetí** изскубна се от прегръдка; **~it se z pout** измъкна се, освободя се от окъви, от белезници; хвърля окъви

vyproš|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кому со на ком; со, коho на ком/od коho/u коho) измолвам (за някого нещо от някого): **~ovat odsouzeným milost** измолвам милост за осъдени

vyproš|ovat si, -uji si/разг. -uju si неск. (со) настоятелно моля, настоявам, държа (нещо) да не се прави; не позволявам, забранявам (нещо): **do toho mi mluvit nebudeš, to si ~uji!** забранявам ти да ми се бъркаш, да ми се месиш в работата!

vyproš|ovatel|í, -í, -í спасителен; който е предназначен или се отнася до спасителни акции (напр. при затрупване): **~í družstvo** спасителна команда; **~í jeřáb** техн. спасителен кран

vyproš|ovat, -uji/разг. -uju неск. (коho, со z čeho, odkud) изваждам, изскубвам, изтръгвам, измъквам, издърпам, избавям, спасявам, освобождавам (някого нещо отнякъде): **~ovat raněné z trosek** изваждам, измъквам, спасявам ранени от развалини

vyproš|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (z čeho, odkud) изскубвам се, изтръгвам се, измъквам се, избавям се, спасявам се, освобождавам се (отнякъде): **~ovat se z pasti** измъквам се от капан, от клопка

vyprováz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (коho – вин.; коho odkud, kam) изпращам, изпровождам, придружавам (някого отнякъде (до)някъде): **~et otce na nádraží** изпращам, придружавам баща си до гарата

vyprovod|it, -ím св. (коho – вин.; коho odkud, kam) изпратя, изпроводя, придружа (някого отнякъде (до)някъде): **~it hosta ke dveřím, před dům** изпратя гост до вратата, пред къщи; **~it děvče ze zábavy** изпратя момиче от забава; **~it zesnulého** евфем. изпратя покойник

vyprovok|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (коho – вин.; коho k čemu) провокирам, предизвикам, подсторя (някого за нещо): **~ovat odpůrce k hádce** провокирам, предизвикам противник към кавга; **nedejte se ~ovat!** не позволявайте да ви провокират, да ви предизвикат! **2.** (со) предизвикам, провокирам, причиня (нещо); стана причина, повод (за нещо): **~ovat stávkou, válkou** предизвикам стачка, война; стана причина, повод за стачка, за война

vyprsk|nout, -nu св. **1.** (со) пръсна, разпръскам (нещо); изплъя (нещо) (на пръски): **~nout**

slinu прѣсна, разпрѣскам слѣнка **2.** (–; *čím/več*) *експр.* избѹхна (в смѣх), прихна: **~nout smíchy/smíchem/v smích** *експр.* избѹхна в смѣх, прихна от смѣх

vypršjet, обикн. *третол.* **-í** св. изтечѣ, мѣне, измѣне, свѣрши (за време, за срок, за договор и под.): **lhůta, smlouva už ~ela** срѣкът, дѣговортъ вѣче изтечѣ; **dovolená mi zítra ~í** ѹтре ѡтпуска та ми ще изтечѣ, ще свѣрши

vypršjet se, обикн. *безл.* **-í se** св. спрѣ да вали; извали се, навали се (за дѣжд): **~elo se** извали се; навали се; спрѣ да вали

vyprubjovat, -uju св. (со) *разг.* изпрѣбвам, опѣтам, проверѣ (нещо): **~ovat šaty** изпрѣбвам, премѣра а) дрѣхи б) рѣкля; **~oval, jak to půjde** тѡй изпрѣбва, опѣта, проверѣ как ще потрѣгне, ще потрѣгне ли

vypráhnout, -nu св. **1.** (кого, со) разпрѣгна, ѡтпрѣгна, изпрѣгна (някого, нещо): **~nout koně** разпрѣгна кон/конѣ **2.** (z čeho) *разг. експр.* прекѣсна, спрѣ рѣбота за почѣвка, за ѡтдых; направа почѣвка; ѡтдѣхна (си), почѣна си (от нещо): **musíme na několik dní ~nout** трѣбва да си почѣнем нѣколко дѣна; за нѣколко дѣна трѣбва да прекѣснем, да спрѣм рѣбота и да си ѡтдѣхнем

vypsánjý, -á, -é **1.** препѣсан, извѣден, екскерпѣран: **~ý citát** извѣден, препѣсан цѣтѣт **2.** изпѣсан, напѣсан: **~é jméno** изпѣсано ѣме **3.** изпѣсан, прѣзен: **~á náplň** изпѣсан, прѣзен пѣлнител **4.** ѡпѣсан: **~é události** ѡпѣсани събѣтия **5.** ѡбѣвѣн: **~ý konkurz** ѡбѣвѣн конкѹрс **6.** ѡбѣгран, трѣниран в пѣсане; срѣчен при пѣсане (за рѣка): **~á ruka** ѡбѣграна, трѣнирана в пѣсане рѣка **7.** ѡбрѡбѡтен, ѡстановѣн, ѡфѡрмѣн, красѣв (за почерк): **~é písmo** ѡбрѡбѡтен пѡчерк

vypsat, -píšu/книж. **-píši** св. **1.** (со; со z čeho, odkud) извѣдя, препѣша (нещо); направа извѣдка; екскерпѣрам (нещо ѡтнякъде): **~píšte z textu všechna dokonavá slovesa!** извѣдѣте, препѣшѣте ѡт тѣкста всѣчки глаголи ѡт свѣршен вид! **2.** (со; со jak) изпѣша, напѣша (нещо никак): **~psat název, jméno hůlkovým písmem** изпѣша, напѣша на рѣка наѣменовѣние, назвѣние, ѣме с печѣтни бѹкѣви **3.** (со) изпѣша, изпрѣзня, свѣрша (нещо) с пѣсане: **~psat inkoust, náplň** изпѣша, свѣрша мастѣло, пѣлнител **4.** (со, кого) ѡпѣша нещо, някого): **~psat podrobně všechny události** подрѣбно ѡпѣша всѣчки събѣтия **5.** ѡбѣвя (нещо): **~psat konkurz, cenu** ѡбѣвя конкѹрс, нагрѣда; **na jeho hlavu byla ~psána vysoká cena** за главѣта му бѣше ѡбѣвѣна голяма, висѡка нагрѣда **6.** (кого – вин. odkud) *разг.* ѡтпѣша (някого ѡтня-

къде): **~psat dítě z nepovinného předmětu** ѡтпѣша дѣтѣ ѡт факултѣтивен ѹчѣбен прѣдмѣт

vypřlat se, -ám se св. (кого – род. на кого, на со; ро кот, ро чет) разпѣтам (някого за някого, за нещо): **dobře se na všechno ~ej!** добрѣ разпѣтай за всѣчко!

vypřátvat se, -ám se *несв.* (кого – род. на кого, на со; ро кот, ро чет) разпѣтѣвам (някого за някого, за нещо): **~at se na nového pracovníka** разпѣтѣвам за нѡв служѣтел

vypuřovat, -uju св. (со) *разг.* **1.** излѣскам, изтѣркам, почѣстя, изчѣстя (нещо): **~ovat boty, kliky** излѣскам ѡбѹвки, брѣви **2.** изтѣркам, изчѣстя, почѣстя (нещо); изкѣрам, мѣхна, ѡтстранѣ (нещо) с чѣстене, с тѣркѣне, с лѣскѣне: **~ovat špínu** изкѣрам мрѣсотѣя

vypuřet, обикн. *третол.* **-í** св. напѣпи, покѣра, пѣсне листѣ, разлѣстѣ се (за растение): **strom už ~el** дѣрѣвѡто вѣче се разлѣсти

vypudjit, -ím св. (кого, со; кого, со odkud) изпѣдя, пропѣдя, изгѡня, прогѡня, изкѣрам (някого, нещо ѡтнякъде): **~it vetřelce z vlasti** прогѡня нашѣствѣници ѡт рѡдѣната; **~it zvíře z brlohu** изгѡня, изкѣрам живѡтно ѡт бѣрлѡга; **~it starosti z hlavy** *прен.* прогѡня грѣжи ѡт главѣта си; прѣстѣна да мѣсля за грѣжите си

vypůjčít si, -ím si св. **1.** (со; со od koho/u koho) заѣма, взѣма (нещо) назѣм (от някого): **~it si peníze, knihu** взѣма назѣм парѣ, кнѣга

♦ **~ít si něco** взѣма на юнѣшка верѣсия; взѣма нѣщо ѹж назѣм, без нѣ най-мѣлко намерѣние нѣкого да го вѣрна **2.** (наč; со nač) взѣма, полѣча заѣм (за нещо): **~it si na byt** взѣма, полѣча заѣм за жѣлище **3.** (кого/со od koho/u koho, odkud) займствѣм, взѣма (нещо ѡт някого, ѡтнякъде): **Římané si ~ili bohy od Řeků** рѣмляните са займствѣли боговѣте си ѡт гѣрците; **čeština si ~ila některá slova z němčiny** чѣшкѣят ѣзык е займствѣл, заѣл е нѣкои дѹми ѡт нѣмскѣят ѣзык; **~it si téma, námět** займствѣм тѣма, сюжѣт **4.** (кого – вин.) *разг. експр.* дѣм (на някого) да разбѣрѣ: **jen počkej, já si tě doma ~ím!** тѣ сѣмо почѣкай, ще ти дѣм ѣз кѣщи да разбѣрѣш!

vypůjčková, -u *ж.* **1.** заѣмане; взѣмане назѣм; заѣм: **získat peníze ~ou** намѣра парѣ, снабѣя се с парѣ чрѣз заѣм, като взѣма назѣм **2.** нѣщо взѣто, взѣто назѣм: **vrátit všechny ~y do knihovny** вѣрна в бѣблиѡтѣка всѣчки взѣти кнѣги **3.** *ѣзик.* заѣмка: **lexikální ~a z angličtiny** лексѣкѣлна заѣмка ѡт англѣйски

vypůjčn[í, -í, -í] кѡйто се ѡтнѣса до заѣмане, до взѣмане назѣм: **~í lhůta** **vypršela** срѣкът на заѣма изтечѣ

vypuk|at, -ám *несв. 1. третол. -á* избу̀хва, разразява се: **~á požár za požárem** избу̀хва, разразява се пожар след пожар **2. в съчет. ~at v smích, v pláč** избу̀хвам в смях, в плач
vypukle, vypuklost, vypuklý *вж. vypoukle, vypouklost, vypouklý*
vypuk|nout, -nu *св. 1. третол. -ne* избу̀хне, разрази се: **~la válka, epidemie** избу̀хна война, епидемия; **v sále ~la panika** в зăлата избу̀хна паника **2. в съчет. ~nout v smích, v pláč, v jásot** избу̀хна в смях, в плач, във възторг
vypump|ovat, -uji/разг. -uju *св. 1. (co; co odkud)* изпѹмпя/изпѹмпам (*нещо отнякъде*): **~ovat vodu ze studně** изпѹмпам вода от кладенец **2. (co)** изпѹмпам, изпразня (*нещо*): **~ovat studnu** изпѹмпам, изпразня кладенец
výpust, -u *м. техн.* изпускател; ѳтвор за изпѹскане; ѳтгѳчен, изпускателен ѳтвор: **kana-lizační** ~ канализациѳнен изпускателен ѳтвор; ~ **potrubí** изпускателно устрѳйство на трѳбопровод; ~ **strusky** *метал.* шлакотѳк; ~ **surového železa** *метал.* чугунотѳк
vypust|it, -ím *св. 1. (koho, co odkud, kam)* пѹсна, освѳбѳдя (*някого, нещо отнякъде*): **~it ptáka někoho, něco z hlavy, z mysli** забрăва за някого, за нѳщо; някой, нѳщо ми излѳзе от умă, ѳт главăта; престăна да мисля за някого, за нѳщо **2. (koho, co odkud, kam)** пѹсна, изпѹсна, изтървă (*нещо отнякъде, някъде*); ѳстăва (*нещо*) да падне (*отнякъде, някъде*): **~it knihu z ruky** изпѹсна, изтървă книга ѳт рѳкăта си **3. (koho, co odkud)** изпѹсна, пропѹсна (*някого, нещо отнякъде*): **~it z článku odstavec** изпѹсна, пропѹсна абзăц ѳт стăтия **4. (koho, co odkud)** изклѳча, мăхна, ѳтстраня, изѳстăва, елиминирам (*някого, нещо отнякъде*): **~it všechno zbytečně** мăхна, ѳтстраня всѳчко излишно **5. (co, koho)** пѹсна, изстрѳлям, приведă в дѳйствиe (*нещо, някого*): **~it družici, šíp** пѹсна, изстрѳлям спѳтник, стрелă; **~it sokola** пѹсна сокол **6. (co odkud, kam)** пѹсна, изпѹсна, изтѳча, изпразня (*нещо отнякъде*); ѳстăва (*нещо*) да изтѳчѳ (*отнякъде*): **~it vodu z vany** изпѹсна, изтѳчѳ ванă
~it slovo z úst/вулг. z huby изпѹсна се, изтървă се; кăжа, изрекă (*нѳщо*), бѳз да йскам **7. (co)** изпразня, изтѳча (*нещо*): **~it vanu** изпразня, изтѳча вăна; ѳстăва вăна да се изпразни **8. (co)** пѹсна, изпѹсна, излѳча, ѳтделя, издăм (*нещо*): **zvíře ~ilo odporně páchnoucí tekutinu** живѳтното ѳтдели, изпѹсна ѳвратително воняща тѳчност **9. (co)** *шив.* ѳтпѹсна (*нещо*): **~it délku sukně**

ѳтпѹсна пѳдгѳв, дѳлжинă на полă; ѳтпѹсна полă на дѳлжинă
výpustk|a, -y *ж. език.* ѳлипса
vypuz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (koho, co; koho, co odkud)* пѳдя, изпѳждам, пропѳждам, гѳня, изгѳнвам; изкăрвам с гѳнене (*някого, нещо отнякъде*): **~ovat nepřítele ze země** изгѳнвам, прогѳнвам неприятел ѳт странăта; **~ovat ply-nem štěnice z nábytku** с гăз изгѳнвам, изкăрвам дървенйци ѳт мѳбели
výr, разг. vejr *м. 1. зоол.* бѳхал (Bubo bubo): **spící, ohromný** ~ спящ, ѳгрѳнен бѳхал; **osa-pičník** ~ експр. по дѳволите! дѳвол да го взѳме! каквѳ е товă, дѳвол да го взѳме! каквй са тия рăботи по дѳволите! **koukat, čumět jako vejr** *разг. експр. а)* чѳдя се, недоумявам; звѳря се, пѹля се, глѳдам като пѹкал, глѳдам като телѳ; глѳдам като телѳ в желѳзници; глѳдам като телѳ пред шăрената вратă; глѳдам като магăре пред иконостăс; глѳдам като паднал ѳт небѳго б) мрѳщя се, вѳся се; глѳдам мрăчно, намрѳщено, навѳсено; глѳдам като пѹкал; глѳдам, сѳкаш ми е крив светă/цѳлия свѳт; глѳдам, сѳкаш са ми потѳнали гемйите **2. само vejr** *разг. експр. вулг.* глупăк, тѳпăк, серсѳм: **nečum, ty** ~! стѳга си зѳпал, серсѳм такѳв!
vyráb|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв. (co; co z čeho, jak)* произвѳждам, изрăбѳтвам (*нещо; нещо ѳт нещо, някак*): **~ět škroub z brambor** произвѳждам скорбѳяла, нишестѳ ѳт картофи; **~ět strojově, ručně, sériově, na zakázku, ve vel-kém** *икон.* произвѳждам машинно, рѳчно, сѳрийно, по порѳчка, в промйшлени количѳства
vyrab|ovat, -uji/разг. -uju *св. 1. (co, koho)* разорѳ, ѳпустѳшă, ѳгрăбя (*нещо*); разорѳ, ѳгрăбя (*някого*): **~ovat město, okupovanou zemí** разорѳ, ѳгрăбя, ѳпустѳшă грăд, ѳкупирана странă; **~ovat židovské obchodníky** разорѳ, ѳгрăбя еврѳйски търгѳвци **2. (co)** ѳпустѳшă, сѳсийпа, унищѳжă (*нещо*): **~ovat lesy** ѳпустѳшă, унищѳжă горй
výraš|it, обикн. третол. -í *св.* покѳльне, понйкне, покăра; пѹсне листă, разлйсти се (*за расте-ние*): **oves ~il** ѳвѳсѳт покѳлна, понйкна; **jabloň ~ila** ябълката се разлйсти
výraz, -u *м. 1.* (вѳншен) вѳд, йзглед, ѳблик, йзраз, изражѳние: **mladistvý** ~ младаѳжки вѳд; ~ **obličej** йзраз, изражѳние на лицѳ; ~ **opovržení** презрйтелно изражѳние **2. (čeho)** йзраз, изразѳване, изѳвяване, проѳвяване, проѳвлѳние (*на нещо*): ~ **vděčnosti, uznání** йзраз, изразѳване на благодарност, на признăтелност **3.** йзраз, йзказ; нăчин на изразѳване, на изкăзване: **he-recký, umělecký** ~ актѳѳрски, худѳжествен йз-

каз **4. език.** израз; дѹма, фразѹа, изречѣние; (езикова) фѹрмула: **výstižný** ~ сполучлив, точен израз; **vulgární** ~ вулгарен израз; **hledat vhodný bulharský ~ pro české slovo** търся подходящ бѹлгарски израз за чѣшка дѹма; **předložkový** ~ предложно словосѣчетѹние **5. в съчет.** **algebraický** ~ мат. алгебричен израз, алгебрична фѹрмула

vyraz[і]t, -ím св. **1. (со; со до чѣго)** избѹя, пробѹя, изкѹртя (нещо в нещо): **~it díru do zdi** избѹя, пробѹя, изкѹртя дѹпка в стена **2. (со; кому со)** (с ѹдар) избѹя, изкѹртя, извѹдя, изкѹрам (нещо); **~it dveře tělem** избѹя, изкѹртя вратѹа с тѹлото си; **~it někomu zub** избѹя, изкѹртя на някого зѹб; **~it protivníkovi zbraň (z ruky)** **а)** избѹя орѹжие (от рѹкѹата) на противник **б)** *прен.* лишѹа противник от орѹжие, от аргументи; лишѹа противник от възмѹжност за ~~нападение~~ **~it** ~~нападение~~ **пребѹя, претрѣпя** някого; **~it někomu dech** учѹдя, удивѹя, изумѹя, слѹсам, смѹя, сащѹсам някого; взѹема умѹа, акѹла на някого: **~it si dech а)** не мѹга дѹх да си поѹема; остана без дѹх **б)** *мед.* врѣменно спрѹа да дѹшам; изкѹрам си въздуха **3. (со; со з кого)** изкѹпча, изтрѹгна, ~~избѹя~~ **~it** ~~избѹя~~ **z někoho ani slova** не (мѹга да) изкѹпча, да изтрѹгна от някого нѹто дѹма; **ne~it z někoho ani korunu** не (мѹга да) изкѹпча, да измѹкна от някого нѹто стѹтинка **4. обикн. третол. -і** покѹлине, понѹкне, покѹра (за растение): **zase ~ila svěží tráva** отнѹво понѹкна, покѹра свѣжа трѣва; **~ily mu vousy** *прен.* покѹраха (му), понѹкнаха му мустѹащи; покѹра му, понѹкна му брадѹа **5. обикн. третол. -і (odkud)** изтрѹгне се (за вѹк): **z úst mu ~il výkřik** от устѹата му се изтрѹгна вѹк **6. обикн. третол. -і (odkud, kde)** бликне, рѹкне, потечѣ, избѹе, изскѹчи (за сѹлзи, за пот, за вода и под.): **ze skály ~il pramen** от скалѹата бликна извор; **bezděky mu ~ily slzy** неводно от очѹите му изскѹчиха, потѣкоха, бликнаха, рѹкнаха сѹлзи; **na čele mu ~il pot** по чѣлѹто му избѹи пот **7. обикн. третол. -і** изскѹчи, лѹмне, плѹмне (за огѹн): **ze střechy ~ily plameny** от покѹрива изскѹчиха плѹмѹщи; на покѹрива лѹмнаха плѹмѹщи **8. (odkud; kam)** излѹза, трѹгна, поѹема, потѣгля, отпраѹя се (отнякъде нанякъде): **auto ~ilo z lesa** колѹата излѹзе, трѹгна от горѹата; **~íme ráno** ще трѹгнем сутринтѹа; **~it ke zteči** *воен.* трѹгна, хвѹрля се в атака; шурмѹвам **9. обикн. vyraz[і]t si, -ím si (kam)** *експр.* поизлѹза, поразхѹдя се, пораздѹвижа се (някъде, до някъде): **trochu si ~it ven, do přírody** поизлѹза навѹн, поразхѹдя ~~разграницаване~~ **~it** ~~разграницаване~~

vyhodit si z kopýtka поразвлѣка се, погулѹя си, поживѣя си; отпѹсна се и се повесѣля; отзѣма си **10. (na koho; proti komu)** нападна (някого); врѹхлетѹя, нахвѹрля се (срѣщѹ някого, врѹху някого): **~it na nepřátele** нападна неприѹтели, враговѣ; **z boudy na nás ~il pes** от колийката изскѹчи кѹче и ни нападна; **z houští proti nám ~il kanec** от гѹсталѹка врѹху нѹс врѹхлетѹя глиган **11. (čím proti komu, proti čemu)** (рѹзко) понѣча, засѹля се, трѹгна да нападна, да удѹря (някого с нещо): **~il hlavou proti jeho břichu** тѹй се засѹли, трѹгна, понѣчи да го удѹри с главѹа в корѣма **12. (со)** издѹам (обикн. *отсечен звѹк*); кѹжа, произнесѹа (нещо) отсѣчено; натѹртя (нещо, на нещо): **~it poslední slabiku ve slově** произнесѹа отсѣчено последна срѹчка в дѹма, натѹртя на последна срѹчка в дѹма; **~it ze sebe výkřik** издѹам, надѹам вѹк **13. (koho – вин. odkud, kde; s kým со)** *разг. експр.* изгѹня, изхвѹрля, изрѹтам (някого отнякъде): **~il jsem ho ze dveří/~il jsem s ním dveře** изрѹтах го през вратѹата; изгѹних го; **~ili ho z místa** изгѹниха го; изхвѹрлиха го от рѹбота; **~it někoho ze zkoušky** изгѹня, изхвѹрля някого от ѹпит **14. в съчет.** **~it pojistky** *електр. жарг.* избѹя, стопѹа бушѹни **15. в съчет.** **~it šichtu** *минно жарг.* пропуѹсна смѹяна, не отѹда на смѹяна

vyraz[і]t se, -ím se св. **1. само третол. -і se (komu)** прояѹи се с ѹбрив, с ѹзрив (за болест); изрѹина се, обрѹина се (от някаква болест): **~ila se mu spála** тѹй се изрѹина от скарлатѹина **2. разг.** изрѹина се, обрѹина се (за човек): **dítě se už ~ilo, má spalničky** детѣто вѣче се изрѹина, бѹлно е от ѣдра шѹрка

výrazně нар. **1.** изразѹтелно: **zahrát něco zvlášť** ~ изсѹѹря нѣщо осѹбено изразѹтелно **2.** изразѹтелно, ѹбразно, жѹиво, фигуратѹивно: **~ vyličit své zážitky** ѹбразно, жѹиво опиѹша свѹдите преживѹявания **3.** характерно, типѹчно, ѹрко: **~ česká tvář** типѹчно чѣшка физиѹномѹя **4.** силно изразѹено; ѹрко, ѹсно, отчетлѹиво, очевѹдно; бѹещо на очѹи; рѹзко, значитѹлно: **~ se zlepšit** значитѹлно, рѹзко се подобрѹя

výrazn[і]ý, -á, -é **1.** изразѹтелен: **~ý pohled** изразѹтелен поглед **2.** изразѹтелен, ѹбразен, жив, фигуратѹивен: **~ý sloh, jazyk** жѹив, ѹбразен стил, езѹк **3.** характерен, типѹчен, ѹрък: **~ý rys** характерна, типѹчна, ѹрка чертѹа; **~ý umělec** характерен артѹист; **~á osobnost** ѹрка личност **4.** силно изразѹен; ѹрък, ѹсен, отчетлѹив, очевѹден; бѹещ на очѹи; рѹзък, значитѹлен: **~ý úspěch** значитѹлен, ѹрък успѣх; **~é zlepšení, rozlišování** рѹзко, значитѹлно подобрѣние, разграницаване

výrazov|ý, -á, -é изразен: **~é prostředky** език. изразни средства

vyráž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. **1.** (со; со до čeho) избивам, пробивам, къртя, изкъртвам (нещо в нещо): **~et díry do zdi** избивам, пробивам, изкъртвам дупки в стена **2.** (со; kоти со) (с удар) избивам, къртя, изкъртвам, вадя, изваждам, изкарвам (нещо): **~et dveře, okna** избивам, изкъртвам врати, прозорци; **~et protivníkovi zbraň (z ruky) a)** избивам оръжие от ръката на противник **б) прен.** лишавам противник от оръжие, от аргументи; лишавам противник от възможност за нападение или **защита**

~ím с клин клин избивам **3.** обикн. *третол.* **-í** никне, пониква, покълва, покърва (за растение): **tráva už ~í** тревата вече никне, покърва; **~ejí mu už vousy** прен. вече му никнат мустаци, брада **4.** обикн. *третол.* **-í** (odkud; kde) бликва, рухва, потича, избива, изскача (за съзвиз, за пот, за вода и под.): **na čele mu ~í pot** по челото му избива пот **5.** (odkud, kam) излизам, тръгвам, потеглям, поемам, отправям се (отнякъде, нанякъде): **zítra ~íme do hor** утре се отправяме в планината; **~et na zteč/ke zteči** воен. тръгвам, хвърлям се в атака; шурмувам **6.** обикн. **vyráž|et si, -ím si** (kam) експр. ходя, излизам (на разходка, за развлечение): **~et si na výlety, do kina** ходя на излети, на кино **7.** (na koho; proti kому) нападам (някого); настъпвам, връхлитам, нахвърлям се (срещу някого, върху някого): **pes na nás ~í divokým štěkotem** кучето се нахвърля върху нас с див лай; **proti nám ~ejí tanky** срещу нас настъпват танкове; нападат ни танкове **8.** (со) издавам (обикн. звук): **~et výkřik** издавам, надavam вйк; **~et vzlyky** хлипам **9.** (со) казвам, произнасям (нещо) отсечено; натъртвам (на нещо): **~et jednotlivá slova** произнасям отсечено отделни думи **10.** (koho – вин. odkud, kde; s kým со) разг. експр. изгонвам, изхвърлям, изритвам (някого отнякъде): **~el každého, kdo přišel** той изхвърляше всеки, който дойдеше

vyráž|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se нескв. **1.** само *третол.* **-í se** (kоти) проявява се с обрив, с изрив (за болест); изривам се, обривам се (от някаква болест): **~í se mu spála** той се изрива от скарлатина **2.** разг. изривам се, обривам се (за човек): **dítě se už ~í, má spalničku** детето вече се изрива, болно е от дрѐбна шарка

vyráž|ka, -у ж. мед. екзѐма, обрив, изрив: **hnisavá ~a** гнойна екзѐма: **svědivá ~a** екзѐма,

придружена от сърбѐж; **mít na čele ~u** челото ми е изривано, обривано

výraž|ka, -у ж. рѐжено брашно първо качество: **chléb z ~у** първокласен рѐжен хляб; рѐжен хляб (първо качество)

výrážkov|ý, -á, -é мед. екзѐмен, екзематѐзен: **~é onemocnění** екзематѐзно заболяване

výrážkov|ý, -á, -é който се отнася до рѐжено брашно първо качество: **~ý chléb** първокачествен рѐжен хляб; рѐжен хляб (първо качество)

výřeč|ek, -ka м. зоол. чухал (Otus scops)

výreduk|ovat, -uji/разг. -uju св. (со; со z čeho) хим. получа (нещо; нещо от нещо) чрез редукция: **~ovat z roztoku zlato** получа от разтвор чрез редукция злато

výretuš|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) фотогр. ретуширам (нещо): **~ovat fotografii** ретуширам снимка, фотография

výrob|a, -у ж. 1. производство, произвеждане, изработване, изготвяне (процес): **sériová, pásová ~a** сѐрийно, конвейерно производство; **hromadná ~a** масово производство; **nepřetržitá ~a** непрекъснато производство; **plynulá ~a** потѐчно производство; **strojní ~a** машинно производство; **základní ~a** основно производство; **zahájit ~u něčeho** запѐчна производство на нещо; **zavést něco do ~у** внедря нещо в производството; **zastavit ~u něčeho** спрѐ производство на нещо; спрѐ нещо от производство; **ztráty ve ~ě** загуби в производството, производствени загуби **2.** производство; производствен отръсъл: **průmyslová ~a** промишлено производство; промишленост; **zemědělská ~a** селскостопанско производство; сѐлско стопанство; **živočišná ~a** животновѐдство; **rostlinná ~a** растениевѐдство; **~a automobilů** автомобилостроѐне; **~a letadel** самолетостроѐне **3.** икон. производство, продѐкция (результат): **celková, hrubá, roční ~a** обща, грѐба, годишна продѐкция

výrobce, -e м. производител: **drobný ~e** дрѐбен производител; **cesta zboží od ~e k spotřebiteli** път на стѐката от производителя до потребителя, до консумѐтора; **filmový ~e** филмов продуцент

výrob|ek, -ku м. продѐкт, издѐлие, произвеждане, фабрикат: **hotový, průmyslový ~ek** готѐв, промишлен продѐкт; **zemědělský ~ek** селскостопански продѐкт; **potravinářské ~ky** издѐлия, продѐкти на хранително-вкусовата промишленост; **nábytkový ~ek** мѐбел; мѐбелно издѐлие; **kovové ~ky** метѐлни издѐлия; **lisované ~ky** пресѐвани издѐлия; **stříhané pletené ~ky** кроѐн трикотаж; **sklářské ~ky** стѐклени

издѣлия; стѣкларія; **šité ~ky** конфѣкция; **truhlářské ~ky** дърводелски издѣлия; **válcované ~ky** валцовани издѣлия; **železné ~ky** железарія; **koberec – ~ek orientálního umění** килим – издѣлие, произведѣние, творба на изкуството в Ориента; **to je můj vlastní ~ek** това е моѣ собствено издѣлие; това е моѣ собствено производство

vyrobiť, -ím св. (co; co z čeho; jak) произведѣ, изработѣ (нещо; нещо от нещо; някак): **~it stroje, elektrickou energii, ocel, zemědělské výrobky** произведѣ машини, електрическа енергия, стомана, селскостопанска продукция

výrobkní, -ě жс. производителка

výrobní, -y жс. производствено предприятие, производствен цѣх: **~a polotovárů** предприятие, цѣх за производство на полуфабрикати; **~a růžové silice** розоварна

výrobně нар. производствено; в производствено отношение: **~ technický** производствено-технически; **~ hospodářské vztahy** производствено-икономически отношения

výrobní, -í, -í 1. производствен: **~í proces, postup, plán** производствен процес, производствена методика, производствен план; **~í kapacita** производствен капацитѣт; **~í cena** производствена цена; **~í náklady** производствени разходи, разходи; **~í vztahy** икон. производствени отношения 2. производителен: **~í síly** икон. производителни сили; **~í činnost** производителна дейност; **~í družstvo** производителна кооперация

výroční, -í ср. годишнина: **oslatit ~í svatby** отпразнувам годишнина от свѣтба; **významné ~í** важна, забележителна годишнина; **stě ~í narození básníka** стогодишнина от рождѣнието на поѣт

výroční, -í, -í 1. обикн. в съчет. **~í den** годишнина; дѣн, в който се навършва годишнина 2. ежегоден; годишен: **~í trh** ежегоден панаир; **~í schůze** годишно отчетно-изборно събрание; **~í zpráva** годишен отчет

vyrojit se, -ím se св. 1. само третол. **~í se** изрой се: **včely se ~ily** пчелите се изройха 2. само мн. **~íme se (kam; odkud)** изсипем се, появим се, излезем (някъде) на рояци: **k večeru se ~ili komáři** привечер се появиха, излязоха рояци комари; **děti se ~ily ze školy** експр. децата се изсипаха от училище на рояци, на тълпи

výro|k, -ku м. 1. изказване, твърдѣние, съждѣние: **být ve svých ~cích unáhlený, neopatrny, nedůsledný** прибрзан, невнимателен, непослѣдователен съм в твърдѣнията си; **popřít vlastní ~k** отрека собственото си твърдѣние, собствените си дүми 2. сентѣнция:

známý ~k řeckého filozofa Heraklita извѣстна сентѣнция на древногрѣцкия философ Хераклит 3. юрид. рѣшѣние, постановлѣние, присѣда, книж. вердикт: **soudní ~k** съдѣбно рѣшѣние; **~k smírčí komise** рѣшѣние на помирителна комisia

výrokov|ý, -á, -é който се отнася до твърдѣние, до съждѣние, до сентѣнция: **~á forma** форма на съждѣние; **~á logika** логика на съждѣнията

výron, -u м. 1. изтичане, отдѣляне, излѣчване: **~ vody** изтичане на вода; **~ plynu** техн. минно изтичане на газ; **~ slz** отдѣляне на слзи; слзѣне; **krevní ~** мед. кръвоизлив; **~ krve do mozku** мед. кръвоизлив в мозъка: **~ mízy** лес. отдѣляне, изтичане на мзга, на дървесен сок: **~ elektronů** физ. електронна емисия, излѣчване на електрони 2. лес. смола; изтѣкл дървесен сок 3. експр. излияние: **~ citů** излияние на чувства

výrost|ek, -ka м. хлапѣ, хлапак: **drzý ~ek** нахално хлапѣ

vyrovnáně нар. 1. уравновесѣно; спокѣйно: **jednat, chovat se ~** постѣпвам, държѣ се спокѣйно, уравновесѣно; **působit ~** правѣ, създѣвам впечатлѣние на уравновесѣн 2. равномерно, отмерено, плавно: **~ klidné tempo** равномерно, отмерено спокѣн темп 3. изравнѣно, подравнѣно: **kráčíme ~ v řadách** крачим в редици, бѣз да нарушѣваме равнѣието

vyrovnání, -í ср. 1. душѣвен мир; душѣвно равновѣсие, спокѣйствие, примирѣние, смирѣние: **životní ~í** житѣйско примирѣние, спокѣйствие 2. взаимно споразумѣние, съглашѣние; спогѣдба: **rakousko-uherské ~í z roku 1867** истор. юрид. австро-унгарска спогѣдба от 1867 г.; **státoprávní ~í** юрид. държавноправна спогѣдба, държавноправно споразумѣние 3. урѣждане, изплѣщане, погасѣване: **~í dluhu** изплѣщане, погасѣване на дълг 4. изравняване; балансирание, осѣразмерѣване, съгласуване: **~í vysokých a nízkých cen** осѣразмерѣване, съгласуване, балансирание на висѣки и ниски цѣни 5. в съчет. **zákon o konkurzu a ~í** юрид. закон за банкрутите 6. техн. изравняване, изправяне, подравняване: **samočinné ~í** самоизравняване; **elektronické ~í** електронна настройка

vyrovnanost, -i жс. 1. уравновесѣност; душѣвно равновѣсие; улѣгналост: **~ povahy** уравновесѣност на характер 2. равновѣсие, баланс: **~ sil** равновѣсие на сили; **~ rozpočtu** фин. бюджетен баланс 3. съгласуваност, задрүжност: **~ mužstva** съгласуваност на отбѣр

vyrovnání, -á, -é 1. уравновесѣн, спокѣн, улѣгнал: **~á povaha** уравновесѣн, спокѣн характер; **vnitřně ~ý člověk** вѣтрешно уравновесѣн

човек **2.** равномерен, отмерен, плавен: **~ý pohyb, krok** равномерно, отмерено движение; отмерена крачка, стъпка; **~á hra a)** отмерена, плавна игра **б)** отмерено, плавно свирене **3.** равен, уравниен, уеднаквен, равностоен: **~é síly** равни, изравнени, равностойни сили **4.** балансиран: **~ý rozpočet** фин. балансиран бюджет **5.** уреден, изплатен, погасен: **~é účty** уредени сметки; **~ý dluh** уреден, изплатен, погасен дълг **6.** съгласуван, задръжен: **~é mužstvo** съгласуван, задръжен отбор; **~é pohyby** съгласувани движения **7.** изравнен, подравнен: **~é řady vojáků** воен. подравнени редици на войници

vyrovňat, -ám св. **1.** (со; со кам) наредя, подрежда, подравня, изравня (нещо някъде): **~at knihy na stůl** подрежда, подравня книги върху маса; **~at kusy masa na mísu** наредя, подрежда парчета месо в чиния; **~at!** физкул. воен. равниш! **2.** (со) подравня, изравня, заравня, уравни (нещо разкопано, изкопано): **~at dolíky** уравни, изравня, заравня дупки, трапове **3.** (со) изправя (нещо огънато): **~at ohnutou tyč, ohnutý drát** изправя огънат прът, огъната тел **4.** (со) изглежда, изравня (нещо смачкано): **~at zmačkané stránky** изглежда измачкани листове **5.** (со) изглежда, уредя, оправя, разреша (нещо объркано): **~it protiklady** изглежда противоречия; **~at spory, sváry** уредя, оправя спорове, раздори; **čas všechno ~á** времето оправя всичко **6.** (со) изравня, балансирам (нещо): **~at síly** уравни, изравня сили; **~at tlak, teplotu** физ. техн. изравня, уравни, налягане, температура: **~at napětí** електр. изравня напрежение **7.** (со) навъксам, компенсирам, покрива (нещо): **~at zpoždění** навъксам, компенсирам закъснение; **~at schodek** фин. компенсирам, покрива дефицит **8.** (со) компенсирам, покрива (нещо); поема върху себе си (нещо); обезщетя (някого за нещо): **~at škody, ztráty** компенсирам, покрива щети, загуби; обезщетя (някого) за щети, за загуби **9.** (со) уредя, оформя, платя, заплащам, изплатя, покрива, погася (нещо); разплатя се (за нещо): **~at si s někým účet/účty** уредя си, разчистя сметките си с някого; **~at si to s někým** разбера се, разплатя се, уредя си сметките с някого; **být s někým ~án** квіт съм с някого **10.** (со) изравня, уравни, уеднаква (нещо): **~at krok** изравня крачка, уеднаква крачка; не изостава от някого; изравня крачка, влиза в крак с някого **11.** (со) спорт. изравня, уеднаква (нещо); покрива, преодолява, постигна

(нещо): **~at brankový rozdíl** изравня голова разлика; **~at světový rekord** покрива световен рекорд; **~at něčí náskok, převahu** преодолява нечия преднина, нечие превъзходство, надмощие; настигна някого

vyrovňat se, -ám se св. **1.** изравня се, подравня се: **řady se ~aly** редиците се подравниха **2.** обикн. третол. **-á se** изравни се, подравни се, заравни се, уравни се (за нещо разкопано, изкопано): **dolíky se ~aly** дупките, трапове се изравниха, заравниха се, запълниха се **3.** обикн. третол. **-á se** изправи се (за нещо огънато): **ohnutý drát se snadno ~á** огънатата тел се изправя, може да се изправи лесно **4.** обикн. третол. **-á se** изгледа се, заличи се (за нещо смачкано); заличи се (за гънка, за бръчка): **vrásky se jí ~aly** бръчките ѝ се заглъдиха, заличиха се; **rozdíly v názorech se ~aly** прен. различията във възгледите се изглъдиха, заличиха се **5.** обикн. третол. **-á se** оправи се, уреди се (за нещо объркано): **časem se vše ~á** с времето всичко ще се оправи **6.** (с кým) разбере се, помиря се, сдобря се (с някого): **chtějí, aby se manželé ~ali sami** (тѐ) ѝскат съпружките сами да се разберат, да се помирят **7.** (с čím) разбере, възприема, приема (нещо); свикна, примири се (с нещо): **~at se s těžkostmi, s životem** свикна, примири се със затруднения, с живота **8.** (с čím) справя се (с нещо): **~at se s novým problémem, s novou situací, s novými úkoly** справя се с нов проблем, с нова ситуация; с нови задачи **9.** (с кým) платя, заплащам, изплатя се (на някого); разплатя се (с някого): **~at se s věřiteli, s bytnou** платя на кредитори, на хазайка; разплатя се с кредитори, с хазайка **10.** (с кým) справя се, разплатя се, разчистя, уредя си сметките (с някого); видя сметката (на някого); дам (на някого) да (се) разбере; стана квіт (с някого): **~at se se zrádci** справя се, разчистя си, уредя си сметките с предатели; видя сметката на предатели; **ted' jsme se ~ali** сегә сме квіт **11.** и несв. (коти, četu v čet; čím; s кým v čet) конкурирам (някого, нещо); не отстъпвам/не отстъпвам, съпернича в някакво отношение (на някого): **kvalitou se naše výrobky ~ají cizím** по качество нашите изделия не отстъпват, съперничат на чуждите, конкурират чуждите; **žádná žena se jí krásou ne~á** нито една жена не може да ѝ съперничи, да се сравнява, да се мери с нея по красота; няма жена, която да ѝ е равна по красота; **v práci se mu nikdo ne~á** в работата никой не може да му се опрѐ, да го стигне, да се мери с него

vyrovnávací, -í, -í изравнителен, изравняващ,

компенсационен: **~í branka** спорт. изравняващ гол; **~í přídavek** адм. компенсационна надбавка (временно отпускана надбавка при пренасочване на друга работа с по-ниска заплата)

vyrovnávač, -e м. техн. изравнител, компенсатор: **~ tlaku** изравнител на налягане

vyrovnáv[at, -ám неск. 1. (со; со kam) нареждам, подреждам, подравням/подравнявам, изравням/изравнявам (нещо някъде): **~at knihy na polici** нареждам книги върху полица; **~at polena do hranice** нареждам щепеници, дърва за горене на кубйци, на камъри 2. (со) подравням/подравнявам, изравням/изравнявам (нещо разкопано, изкопано): **~at jamky na hřišti** заравням/заравнявам, запълвам ями, дупки на игрище 3. (со) изправям (нещо огънато): **~at ohnuté dráty** изправям огънатата тел, огънати жици 4. (со) изглаждам, изравням/изравнявам (нещо смачкано); **~at přeložené stránky** изглаждам прегънати страници 5. (со) изравням/изравнявам, уравновесявам, балансирам (нещо): **~at síly** изравнявам, уравновесявам сили; **~at napětí** електр. уравнявам напрежение 6. (со) навъквам, компенсирам, покривам (нещо): **~at zpoždění** навъквам, компенсирам закъснение 7. (со) компенсирам, покривам, поемам върху себе си (нещо); обезщетявам (някого за нещо); давам (на някого) обезщетение (за нещо): **~at ztráty** компенсирам, покривам загуби; обезщетявам (някого) за загуби 8. (со) уреждам, оформям, плащам, заплащам, изплащам, покривам, погасявам (нещо); разплащам се (за нещо): **~at dluhy, účty** уреждам, плащам дълговете

~at účty уреждам, разчиствам (стари) сметки с някого 9. (со) уреждам, оправям (нещо объркано): **~at vztahy mezi manžely** уреждам, оправям отношения между съпрузи 10. (со) изравнявам/изравнявам: **~at krok** влизам в крак с някого; догонвам, настигам някого; не изоставам от някого 11. (со) спорт. изравнявам, уеднаквявам (нещо); покривам, преодолявам, постигам (нещо): **~at brankový rozdíl** изравнявам голова разлика; **~at náskok soupeře** преодолявам преднина на съперник; настигам съперник; изравнявам се със съперник

vyrovnáv[at se, -ám se неск. 1. изравнявам се, подравнявам се: **řady vojáků se ~ají** войничките редици се подравняват 2. обикн. третол. **-á se** изравня се/изравнява се, подравня се/подравнява се, заравня се/заравнява се, уравня се (за нещо разкопано, изкопано): **jamky se**

~ají дупките, ямките се заравняват, запълват се 3. обикн. третол. **-á se** изправя се (за нещо огънато): **zkřivené kolečko se už ~á** изкривеното колелце вече се изправя 4. обикн. третол. **-á se** изглажда се, заглажда се (за нещо смачкано); заличава се (за гънка, за бръчка и под.): **vrásky se těžko ~ají** бръчките се заглаждат, заличават се трудно 5. обикн. третол. **-á se** оправя се, урежда се (за нещо объркано): **časem se vše ~á** с времето всичко се оправя, урежда се 6. (s kým) разбирам се, помирявам се, сдобрявам се (с някого): **je pozdě se mezi sebou ~at** късно е да се помиряваме, да се сдобряваме 7. (s čím) разбирам, възприемам, приемам (нещо); свиквам, примирявам се (с нещо): **~at se s pocitem nebezpečí, samoty** свиквам, примирявам се с чувството, с усещането за опасност, за самота 8. (s čím) справям се (с нещо): **~at se s problémy, s potížemi** справям се с проблеми, с трудности 9. (s kým) плащам, заплащам, изплащам се (на някого); разплащам се, уреждам си сметки (с някого): **~at se s hostinským** разплащам се с гостилничар; плащам на гостилничар 10. (s kým) справям се, разплащам се (с някого); разчиствам, уреждам сметките си (с някого); виждам сметката (на някого); давам (на някого) да (се) разбер; ставам квит (с някого): **~at se s někým za jeho podvod** разчиствам сметките си с някого за измамата му 11. (koti, četu v čet; čím; s kým v čet) конкурирам (някого, нещо); не отстъпвам, съпернича (на някого, на нещо в някакво отношение); мържа се (с някого); равен съм (на някого в някакво отношение): **~at se někomu v práci/práci** не отстъпвам на някого в работата по нищо

vyrozumě[n]í, -í ср. (писмено) известие, съобщение, уведомление: **dostat ~í o výsledku zkoušky** получа (писмено) съобщение за резултат от изпит

vyrozum[ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. 1. (koho, co o čet) известя, уведомя (някого за нещо); съобщя (на някого за нещо); пратя (на някого) (писмено) съобщение, известие (за нещо): **~ět studenta o termínu zkoušky** уведомя студент за дата на изпит 2. (co; co z čeho, podle čeho) разбере, подразбере, усети, отгатна, познай (нещо по нещо); досети се (за нещо по нещо); (нещо) ми стане ясно: **z tónu její řeči ~ěl, že má odejít** по тона ѝ той разбра, усети, досети се, че трябва да си тръгне, да се махне; стана му ясно, че трябва да си отиде

vyrozumív[at, -ám неск. 1. (koho, co o čet) известявам, уведомявам (някого за нещо); съ-

общавам (на някого нещо, за нещо); пращам (на някого) (писмено) съобщение, известие (за нещо): **~at uchazeče o odkladu konkurzní zkoušky** уведомявам кандидат(и) за отлагане на конкурсен изпит **2.** (со; со z čeho, podle čeho) разбирам, подразбирам, усещам, отгътвам, познавам (нещо по нещо); досещам се (за нещо по нещо); (нещо) ми става ясно: **~at něco už z tónu hlasu** още по тона на гласа усещам, разбирам нещо, досещам се за нещо, нещо ми става ясно **3.** (со čím/pod čím) книж. разбирам, схващам (нещо под нещо): **со pod tím pojmem ~áte?** каквò разбирате под това понятие?

vyrub|at, -ám/-u св. (со) 1. изкопая, добия (нещо): **~at uhlí** изкопая, добия въглища **2.** остар. изсекя (нещо): **~at les** изсекя гора **3.** остар. просека, поправа (нещо): **~at cestu** просека, проправа път

vyrud|ý, -á, -é избелял, излинял: **~ý koberec** избелял килим

vyrud|nout, обикн. третол. -ne св. избелее, излинее (за цвят, за плат и под.): **kabát ~l** палтото избеля

vyruk|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (odkud) остар. изляза, тръгна, потегля (отнякъде) под стрôй (за войници): **vojáci ~ovali (z kasáren)** войниците тръгнаха, излязоха под стрôй (от казармата) **2.** (kam) разг. експр. изляза, отправа се, отида (някъде): **lidé ~ovali s lopatami na sníh** хората (на)излязоха с лопати за ринене на сняг **3.** (odkud) разг. експр. бѣда изваден, изкаран, изнѣсен, измѣкнат, експедиран (отнякъде): дойде ми рѣд(ѣг): **zásoby ~ovaly ze skladiště** запасите бѣха изкарани, изнѣсени от склада; **za vínem ~ovala pečeně** след виното дойде рѣд на печеното **4.** (s čím) разг. експр. изляза (с нещо); извадя, изкарам, измѣкна (нещо); пусна в хòд (въпрос, аргумент, доказателство и под.): **ve vhodné chvíli ~oval s otázkou, s argumentem** в подходящ момент той излезе с въпрос, с аргумент; той **~oval pravdou ven** изплòя камъчето; призная (си); кажа самата истина

vy|růst, -rostu св. 1. порасна/пораста, израсна/израста; източа се; стана висòк, дѣлгъ: **chlapec ~rostl za rok o pět centimetrů** за една година момчето се източи, порасна с пет сантиметра; **stromky ~rostly** дръвчѣтата, фиданките пораснаха **2.** (do čeho) израсна, стана (някакъв): **~růst**

do krásy стана красив; разхубавѣ се **3.** (z čeho) престана, спра да бѣда (някакъв): **~růst z krásy** погрознѣя **4.** (z čeho) (нещо) ми отеснѣе, омалѣе, окѣсѣе; стана тѣсно, мálко, кѣсо: **~růst ze šatů** дрѣхите ми отеснѣят, омѣлѣ ♦ **~růst do dětských šatečků** порасна; стана голям; **z toho jsem už ~rostl** разг. това вѣче не мѣ вълнува, не гò прàва; за това, за тѣзи неща времето ми вѣче е минало; не сѣм вѣче на тѣзи години, че да се занимавам с подобни неща **5.** порасна/пораста, израсна/израста; отрасна/отраста; прекàрам, изкарам дѣтството си; възмѣжѣя, съзрѣя; стана пълнолѣтен: **~růst ve městě, na venkově** израсна, отрасна в град, на село; **~rostli jsme spolu** израснахме, отраснахме ♦ **~růst jako**

той порасна, отрасна сàм, без никакви грижи, бѣз никой да се погрижи за нѣго **6.** обикн. третол. **-roste** порастѣ/порасне, израстѣ/израсне; изкара, покàра, поникне (за растение): **na záhoně ~rostl plevel** в лѣхàта покàра, поникна плѣвел **7.** обикн. третол. **-roste** израсне; бѣде основан, построен, изграден, създаден (за град, за завод и под.): **v krátké době zde ~rostlo celé město** за крàтко време тук израсна цял град **8.** обикн. третол. **-roste** разрасне се; взѣме, придобѣе огрòмни размѣри: **~růst do fantastických rozměrů** разрасне се в невероятно голям мащàб; придобѣе фантастични размѣри **9.** издигна се, израсна, разви се, напредна, усъвършенства се (в някако отношение): **~růst politicky** издигна се, израсна в политическо отношение

vyrůst|at, -ám несв. 1. расна/раста; пораствам, израствам; източвам се; ставам висòк, дѣлгъ: **chlapec ~al rychle** момчето растѣше бѣрзо; **vlasu mu ~aly rychle** косàта му растѣше бѣрзо ♦ **~růst jako**

2. (do čeho) израствам, ставам (някакъв): **~at do krásy** ставам красив; разхубавявам се **3.** (z čeho) престàвам, спирам да бѣда (някакъв): **~at z krásy** погрознявам **4.** (z čeho) (нещо) ми отеснява, окѣсява, омалява, става тѣсно, кѣсо, мálко: **dítě ze všeho ~á** на дѣтето **~růst z plenek, z dětských střevíčků, z dětských šatečků** пораствам; ставам голям **5.** расна/раста; пораствам, израствам, отрасвам; прекàрвам, изкарвам дѣтството си; възмѣжàвам, съзрàвам; ставам пълнолѣтен: **~at bez otce** расна без баща; **~ali spolu** раснали са, отраснали са заедно **6.** обикн. третол. **-á** растѣ; пораства, израства, изкара, изниква, пониква (за растение): **mezi kameny ~alo kapradí**

между камъните растеше напраат **7. обикн. третол. -á** израства; бива основан, построен, съграден, създаден (*за град, за завод и под.*): **na okraji města ~ají nové domky** в края на града израстват нови блокове **8. обикн. третол. -á** разраства се; взема, придобива огромни размери: **krize ~ala čím dál tím zřejměji** кризата се разрастваше все по-отчетливо **9. издигам се, израствам, развивам се, напредвам, усъвършенствам се** (*в някакво отношение*): **~at odborně** професионално израствам; напредвам, развивам се, усъвършенствам се в професионално отношение **10. обикн. третол. -á** книж. издига се, извисява се: **v dále ~ají hory** в далечината се извисят планини **11. книж. (по)явявам се, очертавам се: ve snu ~ala před ním její postava** нейната фигура му се явяваше насън

výrůst|ek, -ku м. израстък: **~ky na bramborách** израстъци по картофи; **kostní ~ek** мед. костен израстък; шип; екзостоза: **~ky na páteři** мед. израстъци, шипове по гръбначен стълб; остеофити

vyrůš|it, -ím св. (*koho – вин. z čeho, v čem*) обезпокоя (*някого докато върши нещо*); попреча (*на някого в нещо*); откъсна (*някого от нещо*): **~it někoho z práce** обезпокоя някого по време на работа; попреча на някого да работи; откъсна някого от работа; **~it někoho z klidu** обезпокоя някого, докато си почива; нарушя нечие спокойствие; попреча на нечие спокойствие, на нечия почивка

vyrůš|it se, -ím se св. (*z čeho, v čem*) бѣда обезпокоен (*по време на нещо*); бѣда откъснат (*от нещо*); безл. попречи ми се (*за нещо*): **~it se z klidu** бѣда обезпокоен, докато си почивам; (*някой, нещо*) наруши, прекъсне спокойствието ми, почивката ми

vyrůš|ovat, -uji/разг. -uju несв. (*koho – вин. z čeho, v čem*) безпокоя, обезпокоявам (*някого, докато върши нещо*); прѣча, попрѣчвам (*на някого в нещо*); откъсвам (*някого от нещо*): **~ovat někoho z myšlenek** попрѣчвам на някого да размишлява; обезпокоявам нечий размисли; откъсвам някого от мислите му; **omluve mě, že ~uji!** извинете, че ви безпокоя, че ви прѣча! **nenechte se ~ovat (v práci)!** а) продължете да си работите, аз няма да ви прѣча! б) не давайте, не позволявайте, не сѣ оставайте да ви безпокоят, да ви откъсват от работата ви!

vyrůš|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. (*z čeho, v čem*) безпокоя се, обезпокоявам се; бивам обезпокояван (*по време на нещо*); бивам откъснат (*от нещо*); безл. прѣчи ми се (*в нещо*):

ne~ujte se, nebudu déle zdržovat! не сѣ безпокойте, няма да ви задържам повече!

vyrv|at, -u св. **1. (co odkud; co komu)** откъсна, отпѣря (*нещо отнякъде*): **~at list z knihy** откъсна лист от книга; **~at si o hřebík kus košile** откъсна, отпѣря на гвѣздец парчѣ от ризата си **2. (co odkud; co)** отскѣбна, изскѣбна, изтрѣгна, извадя, изкарам (*нещо отнякъде*): **~at kořen ze země** изскѣбна корен от земята **~at něco i s kořenem** изтрѣгна нещо (и) с корените му; изтрѣгна, премахна, унищожа до корен; изкореня нещо **3. (koho, co komu)** експр. изтрѣгна, изскѣбна, издѣрпам, отнѣма (*някого, нещо от някого*): **~at matce dítě z náruče** изтрѣгна, отнѣма детѣ от прегръдките на майка му

vyrv|at se, -u se св. **1. обикн. третол. -e se (odkud; komu odkud)** книж. изтрѣгне се (*отнякъде; на някого отнякъде*) (*за вик, стон*): **bolestný sten se jí ~al ze rtů** от љстните ѝ се изтрѣгна болѣзен стѣн **2. (odkud; komu odkud)** експр. изтрѣгна се, изскѣбна се, отскѣбна се, измѣкна се, избавя се, спася се (*от някого, от нещо; отнякъде*): **~at se někomu z objetí, ze spárů** изскѣбна се, измѣкна се, избавя се от нечий прегръдки, от нечий нѣкти

vyrý|pat, -ám/-u, vyrý|pnout, -nu св. (*co*) **1.** изкопая, изрѣвя, извадя, изкарам (*нещо*): **~nout rostlinu i s kořenem** изкопая, извадя, изкарам (*с едно копване*) растение заедно с корените му **2.** изчѣпля, изчѣвъркам (*нещо*): **~at všechny hrozinky z vánočky** изчѣпля всички стафиди от (коледен) козунак

vyrý|páv|at, -ám, vyrý|povat, -uji/разг. -uju несв. (*co*) **1.** изкопавам, изрѣвам, изваждам, изкаравам (*растение и под.*) **2.** изчѣплям, изчѣвъркам (*стафиди и под.*)

vyrý|pnout, vyrý|povat вж. **vyrý|pat, vyrý|pávat**

vy|rýt, -ryjí/разг. -ryju св. **1. (co; co z čeho, odkud)** изкопая, изрѣвя, изорѣ, извадя, изкарам (*нещо отнякъде*): **~rýt cibulky ze země** изкопая, извадя лѣковички от земята **2. (co)** изкопая, изрѣвя, издѣлбѣя, изорѣ (*нещо*): **~rýt jámu** изкопая яма; **~rýt brázdu** изорѣ бразда **3. (co; co do čeho)** изсекѣ, издѣлбѣя, изрѣжа, гравирам (*нещо*): **~rýt nápis do kamene** изсекѣ, издѣлбѣя надпис върху камѣк; **~rýt nápis do dřeva** изрѣжа, издѣлбѣя надпис върху дѣрвѣ; **~rýt ornament do kovu** гравирам орнамент върху метѣл; **utrpení mu ~rylo vrásky** прен. страданието му бѣше издѣлбѣло брѣчки; страданието бѣше покрило, нарязало лицѣто му с брѣчки

vyrýv|at, -ám несв. **1. (co; co z čeho, odkud)** изкопавам, изрѣвам, изоравам, изваждам,

изка̀рвам (лук, чесън и под.) **2.** (со) изкопа̀вам, изравя̀м, издълба̀вам (яма и под.); изора̀вам (бразда и под.) **3.** (со; со до чехо) изсича̀м, издълба̀вам (нещо); изряза̀м, гравира̀м (надпис, орнамент върху камък, върху дърво, върху метал и под.)

vyřaděn|ý, vyřazen|ý, -á, -é 1. (z čeho) лишѐн от право на участие (в нещо); елиминиран, отстранѐн (от нещо); изва̀ден, изка̀ран от стрѐя; спря̀н от движѐние; снѐт, спря̀н от производство; спря̀н от експлоатация: **~ý soupeř** спорт. елиминиран, отстранѐн, лишѐн от право на участие (в състезание) съперник, противник; **~ý vůz, vagon** спря̀на от движѐние кола; спря̀н от движѐние вагѐн; **~á továrna** спря̀на от експлоатация, закры́та фабрика **2.** браку̀ван: **~é zboží** браку̀вани стѐки, издѐлия

vyřad|it, -ím св. **1.** (koho, co z čeho) лиша̀ от право на участие (в нещо); изключа̀, елимини́рам, отстраня̀ (някаго, нещо отнякъде); изва̀дя, изка̀рам от стрѐя (някаго, нещо): **~it soupeře** спорт. елимини́рам, отстраня̀ съперник, противник от по-нататъшно участие (в състезание); **~it auto z provozu** спря̀ кола от движѐние; **~it z boje** воен. изва̀дя, изка̀рам от стрѐя **2.** (со) браку̀вам (нещо): **~it vadné výrobky** браку̀вам дефектни издѐлия **3.** (koho – вин.) воен. тържѐствено произведа̀ (офицери): **~it důstojníky** тържѐствено произведа̀ офицѐри

vyřad|it se, -ím se св. (z čeho) самоизключа̀ се, самоотстраня̀ се (от нещо): **~it se z kolektivu** самоизключа̀ се от колектив

vyřad|it se, -ím se св. налуду̀вам се, набеснѐя се до насита: **děti se na hřišti ~í a)** деца̀та ще се набеснѐят, ще се налуду̀ват на игрището **б)** деца̀та се набесня̀ват на игрището

vyřad'ovat|í, vyřazovat|í, -í, -í спорт. рядко кой-то се отна̀ся до елиминиране, до класиране; квалификациѐнен: **~í závody** състеза̀ния за класиране; квалификациѐнни състеза̀ния

vyřad'ovat, vyřazovat, -uj|разг. -uju нескв. **1.** (koho, co z čeho) лиша̀вам от право на участие (в нещо); изключва̀м, елимини́рам, отстраня̀вам (някаго отнякъде); изва̀ждам, ва̀дя, изка̀рвам от стрѐя (някаго, нещо): **úraz ~uje zaměstnance z pracovního procesu** злополуката изка̀рва служителите от стрѐя; злополуката изва̀жда, изка̀рва, отстраня̀ва служителите от трудо́вия процѐс; **~ovat podnik z výroby** спи́рам от експлоатация, закрыва̀м предприятие **2.** (со) браку̀вам (нещо): **~ovat vadné výrobky, zboží** браку̀вам дефектни издѐлия, стѐки **3.** (koho – вин.) воен. тържѐствено произвежда̀м (офицери): **~ovat důstojníky** тържѐствено произвежда̀м офицѐри

vyřazený, vyřazovací, vyřazovat вж. **vyřaděný, vyřad'ovací, vyřad'ovat**

vyřčen|ý, -á, -é изрѐчен: **~á slova** изрѐчени дѹми

výřečnost, -i ж. **1.** красноречивост, краснорѐчие, сладкодѹмство, убедителност: **chybí mu ~** липсва му, не му достига краснорѐчие; **dar ~í** дар слѐво **2.** приказливост, говорливост, словоохотливост, многослѐвност, бѹбрьност: **ženská ~** жѐнска приказливост, бѹбрьност

♦ **vyřez|it, -ám, -ám** св. разбѹбря̀ се; отпри́ся се, отвѹря̀ се на приказки; отвѹря̀ едни уста̀, та нико́й не мо̀же да ме спрѐ, да ми отне́ме дѹмата

výřečn|ý, -á, -é 1. красноречив, сладкодѹмен; убедителен: **je málo ~ý** то́й не ѐ мно́го красноречив, убедителен **2.** приказлив, говорлив, словоохотлив, многослѐвен, бѹбрьив: **~á prodavačka** приказлива, бѹбрьива продавачка

vyřešen|í, -í ср. решѐние, разрешѐние, разреша̀ване: **~í problému** решѐние, разрешѐние, разреша̀ване на проблем; **~í rovnice** мат. решѐние на уравнѐние

vyřeš|it, -ím св. (со) реша̀, разреша̀ (нещо); намеря̀ решѐние, разрешѐние (на нещо): **~it nepříjemnou situaci, problém, spor** реша̀, разреша̀ неприятна ситуация, проблем, спор; **~it rovnici** мат. реша̀ уравнѐние

vyřešiteln|ý, -á, -é решим, разрешим: **těžko ~ý problém** трѹдно разрешим проблем

výřez, -u м. **1.** прѹрез, йзрез, ѓтвор: **~ ve dveřích** прѹрез, ѓтвор във врата **2.** йзрез, изрѐзка; изряза̀но парчѐ: **~ dřeva** изрѐзка от дърво; дървена изрѐзка **3.** техн. спец. труп: **pilařský ~** трѹп за бичене

vy|řezat, -řežu/-řezám|книж. -řeží, vy|říznout, -řízu св. **1.** (со; со кому; со з чехо) изрѐжа, подрѐжа, ока̀стрия, с изряза̀ване изва̀дя, ма̀хна, отстраня̀ (нещо): **~řezat/~říznout kost z masa** изрѐжа, изва̀дя, ма̀хна кѹст от месѹ; обезкѹстя̀ месѹ; **~řezat suché větve** изрѐжа, ока̀стрия сѹхи клѹни; **~řezat nádor** опери́рам, изрѐжа, отстраня̀, ма̀хна тѹмор **2.** (со; со до чехо) изрѐжа, издълба̀я, гравира̀м (нещо в нещо, върху нещо): **~řezat/~říznout písmeno do kůry stromu** изрѐжа, издълба̀я бѹква в кора̀ на дърво **3.** (со; со з чехо) изрѐжа (нещо); изряза̀вайки напра́вя, създа̀м, оформя̀м, модели́рам (нещо): **~řezat figurku ze dřeva** изрѐжа, модели́рам фигурка от дърво

vyřezáván|í, -í ср. резба̀; резба̀рска украса̀: **gotické ~í** готическа резба̀

vyřezávan|ý, -á, -é изряза̀н, гравира̀н; резба̀ван; украсѐн с резба̀: **~á hůl** украсѐн с резба̀ бастѹн

vyřezáv|at, -ám нескв. **1.** (со; кому со; со з чехо) изряза̀м, подряза̀м, ока̀стрия̀м (нещо); с из-

ръзване изваждам, вадя, махам, отстранявам (нещо): **~at kosti z masa** изръзвам, махам кости от месò; обезкостявам месò **2.** (co; co do čeho) изръзвам, издълбавам; резбóвам, гравирам (нещо в нещо, върху нещо): **~at jméno do kůry stromu** изръзвам, издълбавам име в корà на дървò **3.** (co; co z čeho) изръзвам (нещо); изръзвайки правя, създавам, оформям, моделирам (нещо): **~at píšťalky z vrbového proutí** изръзвам, правя свírки от върбòви пръчки

vyřídilka, -u ж. разг. експр. устà, разг. ченè; бинавѣт♦ **натбути́къ**

nutou ~u; ~a mi jede a) умèа да приказвам, да говоря убедително; красноречив съм; говоря, приказвам като адвокат; ймам устà, ченè; играе, работи, сечè ми ченèто **б)** говоря, приказвам много, бързо, непрекъснато; не спирам да говоря, да приказвам; мèли ми ченèто, устàта, воденицата; говоря, приказвам както кречетàло, като латèрна, като воденица, като картèчница; говоря, приказвам като разпран

vyřídil I, -dím св. **1.** (co; co komu) предам, съобщя (нещо на някого): **~dit ostatním pozdrav, díky** предам на останалите поздрав, благодарности **2.** (co) уредя, разгледам, изпълня, извърша, оформя (нещо): **~dit nutné formality** уредя необходимите формалности; **~dit objednávku** изпълня поръчка; **~dit žádost kladně nebo záporně** удовлетвори или отхвърля молба **3.** обикн. **vyřídil si, -dím si** (co s kým) обясня се, оправя се, разберà се (с някого за нещо): **už jsem si to s ním ~dil** с нèго **взвѣтѣхъ**♦ **~дінѣм**

úcty уредя си, разчисти си сметките с някого **4.** (koho, co) експр. свърша, премахна, очисти, унищожà, ликвидирам (някого, нещо); видя сметката (на някого, на нещо); обòря (някого, нещо): **~dit nepřítele, nepřátelský tank** ликвидирам неприятел, враг; унищожà неприятелски, вражески тàнк; **být ~zen** страд. свършено е с мèне; край с мèне

vyřídil II, -ím св. (koho, co) воен. физкулт. равня, подравня, изравня (някого, нещо): **~it vojáky** равня, подравня войници; **napravo ~it!** равнение надясно! (команда)

vyřídil se, -ím se св. воен. физкулт. равня се, подравня се, изравня се: **vojáci se ~ili do zákrytu** войниците се подравниха в тил

vyřínout se, обикн. третол. -nu se св. книж.

1. (odkud; kde) рукне, бликне, шурне, потечè (за течност): **z očí se jí ~nuly slzy** от очите й рукнаха, бликнаха слзì **2.** (odkud) бликне, разлèе се, разнесè се (за музика, за светлина, за миризма и под.): **z oken se ~nula nádherná**

hudba от прозòрците се разля, разнесè се великолепна музика

vyřítjit se, -ím se св. експр. **1.** (odkud, kam) изхвърчà, излетя, изскòча (отнякъде): **~it se ze dveří** изхвърчà през вратà **2.** (na koho, na co) втурна се, спусна се, нахвърля се (срещу някого, срещу нещо): **~il se na ni pes** срещу нèа се спусна, нахвърли се куче

vyřízení I, -í ср. **1.** предаване, съобщаване: **~í pozdravů** предаване на поздрави **2.** урèждане, разглеждане, изпълнение, извършване, оформяне: **~í formalit** урèждане на формалности; **~í objednávky** изпълнение на поръчка; **kladné nebo záporné ~í žádosti** одобряване или не-одобряване, удовлетворяване или отхвърляне на молба **3.** урèждане, разчистване (обикн. на сметки и под.): **~í účtů** урèждане, разчистване на сметки **4.** експр. унищожаване, ликвидиране, премахване, очистване: **~í nepřítel** ликвидиране, унищожаване на враг, на неприятел

vyřízení II, -í ср. воен. физкулт. равняване, изравняване, подравняване: **~í vojáků** равняване, подравняване на войници

vyřízení I, -á, -é **1.** предаден, съобщен: **~ý pozdrav** предаден поздрав **2.** уреден, разгледан, изпълнен, извършен, оформен: **~é formality** уредени формалности; **~á objednávka** изпълнена поръчка; **kladné nebo záporně ~á žádost** одобрена или неодобрена, удовлетворена или отхвърлена молба **3.** уреден, чист, разчистен (обикн. за сметки и под.): **~é účty** уредени, чисти сметки **4.** експр. свършен, премахнат, очистен, унищожен, ликвидиран: **~ý člověk** свършен човек; **~ý nepřítel** ликвидиран, унищожен враг, неприятел

vyřízení II, -á, -é воен. физкулт. равнен, изравнен, подравнен: **~é řady vojáků** подравнени, изравнени войнишки редици

vyříznout вж. **vyřezat**

vyřizovat I, -uji/разг. -uju несв. **1.** (co; co komu) предавам, съобщавам (нещо на някого): **~ovat ostatním pozdravy, díky** предавам на останалите поздрави, благодарности **2.** (co) урèждам, разглеждам и урèждам, решавам (нещо); изпълнявам, извършвам, оформям (нещо): **~ovat spornou otázku** урèждам, решавам спòрен въпрòс; **~ovat objednávky** изпълнявам поръчки; **~ovat žádosti** разглеждам молби (и вземам решение по тях) **3.** обикн. **vyřizovat si, -uji si/разг. -uju si** (co s kým) обяснявам се, оправям се, разбирам се (с някого за нещо): **~uje si to s protivníky sám** **тѣмъспрѣвѣнѣхъ**♦ **~оуѣ**

s někým účty урèждам си, разчиствам си сметките с някого **4.** (koho, co) експр. свър-

- швам, премахвам, унищожявам, ликвидирам (някого, нещо); виждам сметката (на някого, на нещо); оборвам (някого, нещо): **~ovat oponenta** виждам сметката на опонент; оборвам опонент
- vyřiz|ovat II, -uji/разг. -uju** неск. (кого, со) воен. физкулт. равнявам, подравнявам, изравнявам (някого, нещо): **~ovat vojáky** равнявам, подравнявам войници
- vyřiz|ovat se, -uji se/разг. -uju se** неск. воен. физкулт. равнявам се, подравнявам се, изравнявам се
- vyřk|nout, -nu** св. (со) книж. изкажа, изрекà, произнесà (нещо): **~nout domněnku, názor** изкажа предположение, възглед; **~nout nad někým rozsudek** произнесà присъда над някого
- vyřv|at, -u** св. (со) изревà, изкрещя, извикам (нещо): **poslední slova přímo ~al** последните думи той направо ги изкрещя
- vyřváv|at, -ám** неск. (со) рева, крещя, викам (нещо): **z otevřených oken ~al amplion** през отворените прозори реवेशе високоворител
- výsad|a, -y** ж. привилегия, предимство, (изключително) право: **obchodní ~a** търговско право, предимство; право на търговия; **diplomatické ~y** дипломатически привилегии
- výsadb|a, -y** ж. 1. садене, засаждање, насаждане, посаждане: **~a ovocných stromků, zeleniny, brambor** садене, засаждање на овощни дръвчета, на зеленчуци, на картофи 2. насаждение: **květinová ~a** цветно насаждение
- výsadjek, -ku** м. 1. воен. десант: **vzdušný, tankový ~ek** въздушен, танков десант 2. събир. лес. по-рядко материал за залесяване
- vysad|it, -ím** св. 1. (кого, со odkud) сваля, стоваря, смъкна (някого, нещо отнякъде): **~it cestujícího z auta** сваля пътник от кола 2. (кого, со) воен. направа, извърша, проведе десант (на някого, на нещо); сваля, стоваря (някого, нещо): **~it parašutisty do týlu nepřítel** проведе парашутен десант в тила на врага; сваля, стоваря парашутисти в тила на врага 3. (со) сваля, откача, извадя, махна (нещо): **~it dveře z veřejí** сваля, откача, извадя врата от пантиите 4. (кого, со kam) кача, покача, вдигна, повдигна, слѐжа (някого, нещо някъде); помѐгна (на някого) да се качи, да се покачи (някъде): **~it dítě na židli** повдигна детѐ да сѐдне, да се качи на стол; помѐгна на детѐ да сѐдне, да се качи на стол; **~it děti do vlaku** кача деца във влак; **~it jezdce na koně** помѐгна на ездач да се качи на кон 5. (z čeho; s čím; kоти) разг. (врѐменно) преустановя, прекратя,
- прекъсна, спра (нещо); откъсна се (от нещо) (за човек): **potřebuje na čas ~it z práce** той/тя има нѐжда врѐменно да прекъсне работа, да се откаже от работата си; **nesmí ~it s lékem** той/тя не трябва да спира (възѐмането на) лекарството 6. третол. -í (коти) спре, откаже, изневери (на някого) (за човешкия организъм); прекъсне, засече; направи засѐчка; спре да работи, да функционира (за механизъм, за устройство и под.): **~ilo mu srdce** спря му сърцѐто; **~ila mu paměť** отказа му, изневери му паметта; **motor ~il** моторът, двигателът засече, направи засѐчка, отказа, спря да работи, изгасна; **doprava nemůže nadlouho ~it** транспортът не може да бѐде спрян, прекъсван за по-продължително врѐме 7. (со) (постепенно) посадя, насадя (нещо): **~it květiny, keře** посадя цветя, храсти 8. (со) (постепенно) засадя (нещо): **~it sad** засадя (овощна) градина
- výsadbkář, -e** м. 1. воен. десантник 2. спорт. парашутист
- výsadbkářsk|ý, -á, -é** 1. воен. десантен: **~á jednotka** десантно подразделение; **~ý výcvik** десантна подготовка 2. спорт. парашутен; който се отнася до парашутист, до парашутизм
- výsadbkov|ý, -á, -é** десантен: **~é operace** десантни операции
- výsadb|í, -í, -í** привилегирован; изключителен; (изключително) привилегирован: **~í právo** изключително право; **~í postavení** привилегировано положение
- vys|át, -aji/разг. -aju** св. 1. (со z čeho) изсмѐча (нещо отнякъде): **~át krev z rány** изсмѐча кръв от рана 2. (со) почиства с изсмѐкване, изсмѐча (нещо): **~at ránu** изсмѐча рана 3. (со; со čím) попия (нещо с нещо): **~át (pijákem) rozlitý inkoust** попия (с попивателна хартия) разлято мастило 4. (со z koho) експр. изсмѐча, изцѐдя, изстѐскам, изскѐбна, изтрѐгна (нещо от някого): **~át peníze z lidí** изцѐдя, измѐкна пари от хората 5. (кого – вин.) експр. изсмѐча, изцѐдя, изстѐскам, оскѐбя (някого): **~át otce do posledního haléře** изцѐдя, оскѐбя баща си до последната стотинка 6. (со; со čím) почиства, отстраня, махна (обикн. прах с прахосмукачка): **~át prach (vysavačem, luxem)** почиства прах (с прахосмукачка) 7. (со) разг. почиства (нещо обикн. с прахосмукачка): **~át zálony** почиства пердѐта (с прахосмукачка)
- vysavač, -e** м. прахосмукачка
- vysáv|at, -ám** неск. 1. (со z čeho) изсмѐквам (крѐв от рана и под.) 2. (со) почиствам с изсмѐкване, изсмѐквам (рана и под.) 3. (со; со čím) попивам (разлято мастило с попивателна и под.) 4. (со z koho) експр. смѐча, изсмѐк-

вам, цедя, изцждам, изсмѹквам, скѹбя, из-
скѹбвам, изтрѹгвам, измѹквам (*пари от ня-
кого*) **5.** (*кого – вин.*) *експр.* смѹча, изсмѹк-
вам, цедя, изцждам, изстѹскам, скѹбя,
оскѹбвам (*някого*) **6.** (*со; со čím*) чѹстя, по-
чѹствам, махам, отстранявам (*обикн. прах с
прахосмукачка*) **7.** (*со*) *разг.* чѹстя, почѹствам
(*нещо обикн. с прахосмукачка*)

vysazení, -í *ср.* **1.** *сел.стоп.* засаждане, по-
саждане **2.** *лес.* залесяване **3.** *воен.* провѹждане
на десант

vysázet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св.* **1.** (*со*) (постепен-
но) насадя, посадя (*нещо*): **~et růže** насадя,
посадя рѹзи **2.** (*со*) (постепенно) засадя (*не-
що*): **~et záhon** засадя леха **3.** (*со*) *полигр.*
набера (*нещо*): **~et článek** набира стáтия **4.** (*со;
со kam*) *разг. експр.* наброя, наредя (*обикн.
пари някъде*): **~el na stůl rovných pět tisíc**
тѹй наброй върху масата тѹчно пѹт хѹляди
5. (*со kоти; kоти*) *разг. експр.* набѹя, натѹ-
пам, напердaша (*някого*); мѹтна, тѹгля, дрѹп-
на, хвѹрля (*на някого*) (едѹн) бѹй, пердaх:
~et klukovi pětadvacet na zadek дрѹпна, тѹгля
на момчѹто, на синa си (едѹн) пердaх

vysazování, -í *ср.* **1.** *сел.стоп.* засаждане, по-
саждане, садѹне: **~í do brázdy** браздовѹ садѹ-
не, засаждане; **~í do jamek** гнездовѹ садѹне,
засаждане **2.** *лес.* залесяване **3.** *воен.* про-
вѹждане на десант

vysazovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*кого, со
odkud*) свaлям, стовaрвам, смѹквам (*нещо,
някого отнякъде*): **~ovat lidi na břeh** свaлям
хѹра на брaг **2.** (*кого, со*) *воен.* правя, из-
вѹршвам, провѹждам десант (*на някого, на
нещо*); свaлям, стовaрвам (*някого, нещо*):
~ovat parašutisty провѹждам парашѹтен де-
сант **3.** (*со*) свaлям, откaчам, вaдя, извaждам,
махам (*нещо*): **~ovat okna ze závěsů** откaчам,
вaдя, свaлям прозѹрци от пaнтите **4.** (*кого,
со kam*) кaчвам, покaчвам, вдѹгам, повдѹгам,
слaгам (*някого, нещо някъде*); помaгам (*на ня-
кого*) да се кaчи, да се покaчи (*някъде*): **~ovat
dítě na koně** кaчвам детѹ на кѹн; повдѹгам
детѹ да сѹдне, да се кaчи на кѹн; помaгам на
детѹ да се кaчи, да сѹдне на кѹн **5.** (*z čeho; s
čím; kоти*) *разг.* (врѹменно) преустановявам,
прекратявам, прекѹсвам, спѹрам (*нещо*); от-
кѹсвам се (*от нещо*) (*за човек*): **pro nemoc
musel ~ovat ze zaměstnání** заради болесттa
си тѹй трaбваше да прекѹсва рaбота; заради
заболяването му му се налaгаше да отѹства
от рaбота **6.** *третол. -uje (коти)* откaзва, из-
неверява (*на някого*) (*за човешкия органи-
зм*); засѹча; прави засѹчка; прекѹсва, спѹра
да рaботѹ (*за механизъм, за устройство и*

под): **dech mu ~oval** дѹхѹт му прекѹсваше;
тѹй дѹшаше на пресекѹлки; **motor ~uje** мо-
тѹрѹт, двигaтелят прекѹсва, гaсне **7.** (*со*) (по-
степенно) посaждам, насaждам (*нещо*): **~ovat
keře, sazenice** насaждам хрaсти, рaзсад **8.** (*со*)
(постепенно) засaждам (*нещо*): **~ovat záhony**
засaждам лехѹ **9.** (*со*) *полигр.* набѹрам (*нещо*):
~ovat úvodník набѹрам ѹводна стáтия **10.** (*со,
со kam*) *разг. експр.* рядко броя, наброявам,
нарѹждам (*обикн. пари някъде*): **~ovat tisí-
covky na stůl** броя, нарѹждам хѹлядaрки
върху маса

vysbír|at, -ám *св.* (*со*) **1.** (постепенно) събера
(*нещо*) докрай: **~at hřibky** събера до една
всѹчки манатaрки **2.** посъбера, изпонасъбера
(*нещо*): **sběratelé ~ali dřevěné sošky** колек-
ционѹрите са насъбрали дѹрвени статуетки

výseč, -e *ж. геом.* сѹктор: **kruhová** ~ крѹгов
сѹктор; **kulová** ~ сферѹчен сѹктор

výsečov|ý, -á, -é *геом.* сѹкторен

vysed|at, -ám *несв.* **1.** (*kde*) просѹдявам, пре-
карвам в седѹне, седя, *разг. експр.* вися, кѹсна
(*някъде*): **~at celé hodiny u knih** седя, пре-
карвам с часовѹ над кнѹгите; **~at v hospodě**
кѹсна в крѹчма **2.** *обикн. третол. -á (со)* мѹти,
излѹпва, лѹпи, измѹтва (*малки*) (*за птица*):
pták ~á mladé, vajčka птѹцата мѹти малки,
яйца **3.** (*odkud; kde*) слѹзам (*обикн. от пре-
возно средство някъде*): **~at z vlaku, na ná-
draží** слѹзам от влaк, на гaра **4.** (*kam*) сѹдам,
качвам се (*на нещо*); вѹзсѹдам, яхвам (*нещо*):
~at na kozlík сѹдам, качвам се на кaпра; **~at
na koně** вѹзсѹдам, яхвам кѹн **5.** *обикн. тре-
тол. -á* изпѹква, издaва се, очертава се рязко;
издaдено, изпѹкнало е (*обикн. за части на
човешкото тяло*): **lopatky mu ~aly** лопaтките
му се издaваха, стѹрчaха; **žebra jí ~ala** ребрaта
ѹ се брѹяха

vysedáv|at, -ám *несв.* **1.** (*kde*) просѹдявам, пре-
карвам в седѹне, седя, *разг. експр.* вися, кѹсна
(*някъде*): **~at dlouho do noci nad prací** седя
над (*някаква*) рaбота, рaбѹтя (*нѹщо*) до кѹсно
през нощтa; **~at v hospodě** кѹсна в крѹчма
2. *обикн. третол. -á (со)* мѹти, измѹтва, лѹ-
пи, излѹпва (*малки*) (*за птица*): **kukačka va-
jíčka ne~á** кукувицата не мѹти яйца

vysed|ět, -ím *св.* **1.** (*kde*) просѹдя, прекaрам в
седѹне (*някъде*): **~ět u knihy celé hodiny** про-
седя, прекaрам над кнѹга цѹли часовѹ **2.** *съ-
що и vysed|ět si, -ím si (со)* (с мнѹго седѹне, с
чѹсто седѹне, висѹне, кѹснене) спечѹля (*не-
що*): **své místo si ~ěl** мѹстото си (тѹй) го е
спечѹлил с мнѹго седѹне **3.** *също и vysed|ět
si, -ím si (со)* протрѹя, смaчкам, измaчкам,
изпомaчкам (*нещо*) от (мнѹго) седѹне: **~ěla si**

sukni тя си беше **a**) протри́ла **b**) изпомъчка-ла полъта от седене **4.** (*co; co kde, v čem*) издълбъа, напра́ва (обикн. *вдълбнатина, дупка и под.*) от (много) седене: **~ět dolík v pohovce** напра́ва дупка в кушетка от много седене **5.** *третол.* **-í** (*co*) измъ́ти, излю́пи (*малки*) (*за птица*): **kvočna ~ěla kuřata** квачката измъти пилета

vysecljý, -á, -é изпъкнал, издаващ се, стърчащ: **~é lopatky** стърчащи лопатки; **~é lícní kosti** изпъкнали скули

vyseclnout, -nu св. **1.** (*odkud; kde*) сля́за (обикн. *от превозно средство някъде*): **~nout z vlaku** сля́за от влак **2.** (*kat*) сѣдна, кача се (*на нещо*); възсѣдна, яхна (*нещо*): **~nout na koně** възсѣдна, яхна кѡн **3.** обикн. *третол.* **-ne** изпъкне, издаде се, щръкне, очертае се рязко (обикн. *за части на човешкото тяло*): **lopatky jí ~ly** лопатките ѝ изпъкнаха, изхвъркнаха; **žebra jí ~la** ребрата ѝ взѣха да се броят

výsek, -u м. **1.** разфасѡване, насичане, нарязване (*на месо*); прода́жба (*на месо*) на дрѣбно: **~masa** разфасѡване на месѡ; прода́жба на месѡ на дрѣбно **2.** парчѣ, къс, отрязък; *техн.* разкроен детайл: **~z fotografie** отрязък, парчѣ от снимка **3.** прѡцеп, дупка: **~v ledu** изсѣчена в лѣд дупка **4.** част, ѡткъс, отрязък, период: **~ze života** чѡст, ѡткъс, отрязък от живѡт

vysekání, -í ср. **1.** изсичане, осичане **2.** насичане, разсичане, разфасѡване **3.** просичане, пробиване **4.** изсичане, издълбѡване, изкопѡване

vysekát, -ám св. **1.** (*co*) изсекѡ, осекѡ (*нещо*): **~at keře, stromky** изсекѡ, осекѡ храсти, дрѣвчѣта **2.** (*co*) окосѡ (*нещо*): **~at trávu, louku** окосѡ тревѡ, ливѡда **3.** (*co*) отсекаѡ, изсекѡ (*нещо*): **~at kusy ledu** отсекаѡ, изсекѡ парчѣта лѣд **4.** (*co*) нарёжа, насекаѡ, разрёжа, разсекѡ (*на парчѣта*) (*нещо*); разфасѡвам и прода́м (обикн. *месо*): **~at několik prasat** разсекѡ, разфасѡвам (и прода́м) няко́лко прасѣта **5.** (*co; co kat, kde*) просекѡ, пробияѡ, изсекѡ (*нещо някъде*): **~at otvor do kamene, ve zdi** просекѡ, пробияѡ ѡтвѡр в камък, в стена **6.** (*co*) изкопѡя, издълбѡя (*нещо*): **~at studnu** издълбѡя, изкопѡя кладенец **7.** (*co; co odkud*) (сѣс сѣчене) освѡбѡдя, изва́дя, изка́рам, измъ́кна (*нещо от нещо, отнякъде*): **~at člun ze zamrzlé řeky** освѡбѡдя лѡдка от замръзнала река **8.** (*koho – вин.; koho z čeho*) разг. експр. защитѡ, освѡбѡдя, избѡвя, спасаѡ, измъ́кна (*някого от нещо, обикн. от неприятна ситуация*): **advokát ~al klienta z obvinění** адвокатът измъ́кна, спаси клиѣнта от обвинѣниѣто **9.** (*co čeho*)

разг. експр. натру́пам, напечѣля, разг. експр. изчу́кам (обикн. *пари*): **~at prachy** напечѣля пари, разг. експр. изчу́кам мангизѡ

vysek|at se, -ám se св. експр. **1.** (*odkud*) спасаѡ се, избѡвя се, освѡбѡдя се, измъ́кна се (*отнякъде*); пробияѡ си, просекѡ си пѣт (*през някъде*): **~at se z nepřátelského obklíčení** измъ́кна се от вражеско обкръжѣние; пробияѡ си пѣт през вражеско обкръжѣние **2.** (*z čeho*) разг. избѡвя се, измъ́кна се, изгѡзя (*обикн. от неприятна ситуация*): **~at se z dluhů** изгѡзя, измъ́кна се от дѣлгове

vysekávání, -í ср. **1.** изсичане, осичане **2.** насичане, разсичане, разфасѡване **3.** просичане, пробиване **4.** изсичане, издълбѡване, изкопѡване

vysekání, -ám несв. **1.** (*co*) секѡ, изсичам, осичам (*нещо*): **~at křoví, lesy** изсичам храсталѡци, гѡри **2.** (*co*) окосѡвам (*нещо*): **~at trávu** окосѡвам тревѡ **3.** (*co*) отсичам, изсичам (*нещо*): **~at sekerou kmen** отсичам стѡл с бра́два **4.** (*co*) разсичам, разря́звам, насичам, нарязвам (*на парчѣта*) (*нещо*); разфасѡвам и прода́вам (обикн. *месо*): **~at vepřovou kýtu** насичам, разфасѡвам свински бѹт **5.** (*co; co kat, kde*) просичам, пробивам, изсичам (*нещо*): **~it nápis do kamene** изсичам надпис върху камък **6.** (*co*) изкопѡвам, издълбѡвам (*нещо*): **~at studnu** издълбѡвам кладенец **7.** (*co; co odkud*) (сѣс сѣчене) освѡбѡждавам, изва́ждам, изка́рвам, измъ́квам (*нещо отнякъде*): **~at člun ze zamrzlé řeky** освѡбѡждавам лѡдка от замръзнала река **8.** (*koho – вин.; koho z čeho*) разг. експр. освѡбѡждавам, избѡвям, спаса́вам, измъ́квам, защища́вам (*някого обикн. от неприятна ситуация*): **~at posádku letadla z nepřátelského území** измъ́квам екипаж на самолѣт от вражеска теритѡрия; **~at viníka u soudu** опитвам се, мъ́ча се да спасаѡ, да защитѡ винѡвник пред сѣд **9.** обикн. в свѣтѡ

~přijmout poklonu клѡням се на някого; **~ali si vzájemně poklony** клѡняха се едѡн на дрѹт

vysek|nout, -nu св. **1.** (*co; co odkud*) отсекаѡ (*нещо отнякъде*): **~nout lípu** отсекаѡ липѡ; **~nout kus ledu ze zamrzlé řeky** отсекаѡ парчѣ лѣд от замръзнала река **2.** (*co; co kat, kde*) просекѡ, пробияѡ, изсекѡ (*нещо някъде*): **~nout otvor do stropu** изсекѡ, пробияѡ ѡтвѡр, ѡтѡря дупка в по́тѡк

~přijmout poklonu разг. експр. поклонѡ се, напра́ва поклон на някого: **~l jí hlubokou poklonu** тѡй ѡ се поклонѡи нѡско, напра́ви ѡ дълѡк поклон

vysek|nout se, -nu se св. разг. експр. издока́рам се, изту́пам се, наконѡя се: **~nout se na návštěvu** издока́рам се, изту́пам се за гѡсти

výsekov|ý, -á, -é който се отнася до разфасоване на месò, до продажба на месò на дребно: **~é maso** разфасовано месò; **~é středisko** цех, център за разфасоване на месò

vysemen|it se, обикн. *третол.* **-í se** св. сел. стоп. агрон. пусне, отдели семе, семенà (за растение): **jetel se ~il** детелината пусна семе; детелиненото семе узря

výsev, -u м. 1. сèне, посяване, засяване, сеитба: **~ cukrovky, rýže, mrkve** сеитба на захарно цвекло, на ориз, на моркови; **hnízdový, řádkový ~** сел. стоп. агрон. лес. гнездовò, редовò засяване 2. сел. стоп. агрон. лес. посев, посети семенà, посято семе

vysév|at, razg. vysív|at, -ám нескв. (со) 1. сèя, посявам, засявам (нещо): **~at semena** посявам, засявам семенà 2. отсявам, пресявам (нещо): **~at uhlí** отсявам въглища

vyschlo нар. предикативно сùхо, изпрèхнало, пресèхнало, изсèхнало: **mít v krku ~** гèрлото ми è пресèхнало

vyschl|ý, -á, -é 1. изсèхнал, сух: **~á země** изсèхнала, сùха земь 2. пресèхнал, сух: **~ý potok, pramen** пресèхнал потòк, извор; **~é rty** пресèхнали, изпрèхнали, сùхи устни 3. изсèхнал, сьсùхрен, сбрèчкан, изпит, измършавял, изкльощавял, мършав, кльощав: **~ý stařec** сьсùхрен старец

vysch|nout, -nu св. 1. обикн. *третол.* **-ne** изсèхне, стàне сùх: **cesta ~la** пèтят изсèхна 2. обикн. *третол.* и безл. **-ne** пресèхне, стàне сùх: **~lo mu v krku, v ústech** гèрлото, устàта му пресèхна 3. обикн. *третол.* **-ne** изпари се: **voda v potoku ~la** водàта в потòка се изпари; **příjmy ~ly** *прен. експр.* приходите сèкнаха, пресèкнаха 4. (*čím*) изсèхна, сьсùхря се, сбрèчкам се, измършавèя, стопя се (от нещо): **~nout hladu** изсèхна, измършавèя от глàд, от гладùване; **~nout starostmi** изсèхна, стопя се от грижи

vy|síci, razg. vy|sícť, -seču/книж. -seku св. (со) 1. изсекà, осекà (нещо): **~síci/~sícť keře** изсекà, осекà храсти 2. окося (нещо): **~síci/~sícť trávu, mez** окося трева, сèнор

vysícť *вж. vysíci*

vysídlen|ec, -ce м. изсèлник; човèк, изсèлен (от някъде): **zaopatření nového domova pro ~ce** осигуряване на нов дòм, на нова родина за изсèлници

vysídl|it, -ím св. 1. (*koho, co*) (мàсово) изсèля (някого): **~it obyvatelstvo z pohraničí** изсèля население от гранична òбласт 2. (со) (мàсово) евакуйрам (нещо): **~it město** евакуйрам грàд **vysídl|ovat, vysídl|ovat, -uju/разг. -uju** нескв. 1. (*koho, co*) (мàсово) изсèлвам (население от

погранична òбласт и под.) 2. (со) (мàсово) евакуйрам (грàд и под.)

vysílac|í, -í, -í 1. изпращàтелен 2. който служби или се отнася за рàдио или телевизиòнно излèчване, предаване: **~í stanice** предавател, рàдиопредавател; **~í věž** телевизиòнна кùла; **~í doba** врèме за предаване, излèчване; ефирно врèме

vysílač I, -e м. неoдуш. 1. *техн.* предавател: **rozhlasový, rádiový ~** рàдиопредавател; **televizní ~** телевизиòнен предавател; **krátkovlnný, dlouhovlnný ~** предавател на кèси, на дèлги вълни; **akustický ~** звùкоизлèчвател; **automatický ~** автоматичен предавател; **elektronkový ~** лàмпов предавател; **havarijní ~** аварийен предавател; **impulzový ~** импùлсен предавател; **jednopásmový ~** еднолèнтов предавател; **laserový ~** лàзерен предавател; **mobilní ~** подвижен предавател; **přenosný ~** портативен предавател; **radiolokační ~** рàдиолокациòнен предавател; **reléový ~** трансляциòнен предавател; **retranslační ~** ретрансляциòнен предавател; **stacionární ~** стационарен предавател; **telefonní, telegrafní ~** телефонен, телеграфен предавател; **telemetrický ~** тèлеметричен предавател; **tónový ~** предавател на звùков съпровод; **vícekanálový ~** многоканален предавател; **~ s amplitudovou modulací** предавател с амплитудна модулация; **~ s fázovou modulací** фàзово-модулиран предавател; **~ s frekvenční modulací** честòтно-модулиран предавател; **~ se směrovým zářením** предавател с насòчено излèчване

vysílač II, -e м. oдуш. изпращàч; човèк, който изпращà, който предава

vysílačk|a, -y *ж. техн.* рàдиопредавателна станция; рàдиостанция: **miniaturní ~a** миниатюрна рàдиостанция; **tajná ~a** нелегàлна рàдиостанция

vysílán|í, -í *ср.* 1. изпращàне 2. *техн. физ.* предаване, излèчване: **rozhlasové ~í** рàдиопредаване; **televizní ~í** телевизиòнно предаване; **barevné ~í** цвèтно предаване; **~í částic** излèчване на частици; **~í černobílého obrazu** предаване на чèрно-бèло изобрàжение; **~í impulzů** излèчване на импùлси; **mimostudiové ~í** извèнстудийно предаване; **paralelní ~í** паралèлно предаване; **rozhlasové monofónické ~í** мòнофонично рàдиопредаване; **směrové ~í** насòчено предаване; **současné ~í** едноврèменно излèчване

vysíl|at, -ám нескв. 1. (*koho, co kam*) изпращам, командирòвам (някого, нещо някъде): **~at odborníky do ciziny** изпращам, командирòвам специалисти в чужбина 2. (со) *книж.* пращам,

изпращам (нещо): **~at psaní, zprávu** пращам писмо, вест **3.** (со; со на кохо/за кým/ке кому) книж. отпращам (обикн. погледи, усмивки и под. към някого): **~at na někoho/za někým/k někomu významné pohledy** хвърлям, отпращам към някого многозначителни погледи
 ♦ **~at** давам, излъчвам (нещо): **stanice ~á na krátkých vlnách** станцията предава на къси вълни; **~á zprávy** предавам новини
vysílatel, vysílatel, -e м. одуш. книж. рядко изпращач; човек, който изпраща, предава нещо
vysílateln|ý, vysílateln|ý, -á, -é който може да бъде изпращан, предаван, излъчван: **~ý pořad** подходяща за излъчване програма
vysílení, -í ср. изтощение: **pracovat do úplného ~í** работя до пълно изтощение
vysílen|ý, -á, -é изтощен, измъчен, изнурен, съсипан, омаломощен: **~ý závodník** изтощен състезател; **~á půda** изтощена почва
vysíl|it, -ím св. (кохо, со) изтощя, изнуря, съсипя, измъча, изморя, омаломощя, остава без сили (някого, нещо): **hlad ho ~il** гладът го изтощи; **~it konkurenta** омаломощя, изтощя, съсипя конкурент
vysíl|it se, -ím se св. (–; čím) изтощя се, изнуря се, изморя се, омаломощя се, съсипя се, остава без сили (–; от нещо): **~it se nemocí, prací** изтощя се от болест, от работа; **půda se ~ila** почвата се изтощи
vysíl|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (кохо, со) изтощявам, изнурявам, съсипвам, изморявам, измъчвам, омаломощявам, оставам без сили (някого, нещо): **těžká práce ji ~ovala** тежкия труд я изтощаваше
vysíl|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (–; čím) изтощявам се, изнурявам се, измъчвам се, съсипвам се, омаломощявам се, оставам без сили (–; от нещо): **~ovat se těžkou prací** оставам без сили, изтощявам се от тежък труд
vysíluj|ící, -í, -í изтощителен, изнурителен, изморятелен, съсипващ: **~í činnost** изтощителна дейност, работа
vys|ít, -eji/разг. -eju св. (со) **1.** посеща, засеща (нещо): **~ít oves, semena** посеща, засеща овес, семена **2.** отсеща, пресеща (нещо): **~ít obilné zrnо** пресеща зърно, жито
vysívat вж. **vysévat**
vyská|kat, -ču/книж. -čí св. **1.** обикн. мн. **~čeme** (odkud) наскочаваме, наизскачаваме, наизскачичим (един след друг) (отнякъде): **vojáci ~kali z valonů** войниците наскочаха, наизскачаха от ва-

гоните **2.** обикн. мн. **~čeme** (kam) наскочаваме, накачим се, накатерим се (един след друг) (върху нещо, на нещо, в нещо): **vojáci ~kali na vůz** войниците наскочаха в колата; **děti ~kaly na zed'** децата се накачиха, накатериха се върху зида **3.** обикн. третол. мн. **~čou/книж. -čí** (kde; кому) излизат, изскачат, образуват се (някъде на някого): **na kůži jí ~kaly pupínky** на кожата ѝ изскачиха, появиха се пъпчици; **hvězdy ~kaly** звездите се появиха, излязоха
vyská|kat se, -ču se/книж. -čí se св. **1.** наскочам се: **děti se vyběhaly a ~kaly** децата се натичаха и наскочаха **2.** експр. наскочам се, наиграя се, натащувам се; отиграя си: **~kat se při muzice** наиграя се, отиграя си на забава
vyskak|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (odkud) скачам, изскачам, излизам, слизам (отнякъде): **~ovat z tramvaje, z letadla** слизам, скачам, изскачам от трамвай, от самолет **2.** (odkud) скачам, подскачам, рипам, стъвам (отнякъде): **ne~uj z té židle pořád!** стига си подскачал, рипал от стола! **3.** (kam) скачам, качвам се, рипам, рипвам, мятам се (на нещо, върху нещо, в нещо); яхвам, възсядам (нещо): **~ovat na kolo** мятам се, качвам се на колело, на велосипед; яхвам, възсядам велосипед **4.** скачам, подскачам, рипам, подрипвам: **dítě ~ovalo** детето скача, подскача, рипа, подрипва
 ♦ **~ovat** скачам се; скачам, подскачам, рипам от радост; място не си намирам от радост; **~ovat zlostí** ядосвам се; подскачам от яд; място не си намирам от яд **5.** (na кохо, на со) скачам, хвърлям се, нахвърлям се (срещу някого, срещу нещо; върху някого, върху нещо): **pes ~uje na kolemjdoucí** кучето се нахвърля, скача срещу минаващите **6.** обикн. третол. **~uje** (кому; kde) изскача, излиза, изважда се, вади се: **ruka mu v rameni ~uje** ръката му се вади от рамото **7.** обикн. третол. **~uje** вдига се, покачва се, качва се, повишава се; надига се: **rtuť na teploměru ~uje** живакът в термометъра се покачва; **ceny ~ují** експр. цените се качват, повишават се, скачат **8.** обикн. третол. мн. **~ují/разг. -ujou** (kde, кому) излизат, изскачат, появяват се, образуват се (някъде на някого): **na tváři jí ~ují červené skvrny** по лицето ѝ изскачат, появяват се червени петна
vyskak|ovat si, -uji si/разг. -uju si св. (na кохо) разг. репча се (на някого); опитвам се да командвам (някого), да се налагам (на някого): **bude si na mě ~ovat!** ще ме командва тоя/тя мене!

výsk|at, -ám нескв. **1.** пища, крещя, викам **2.** (радостно) пища, крещя, викам; ликувам: **děti ~ají radostí** децата пишат, ликуват от радост

výskav|ý, -á, -é 1. пищящ, крещящ 2. ликүващ: ~ý **smích** ликүващ смях

vyskladn|it, -ím св. (со) *търг.* извадя, изкарам от склад (нещо): ~it **zboží** изкарам от склад стока

vyskladň|ovat, -uji/разг. -uju несов. (со) *търг.* изваждам, изкарвам от склад (нещо): ~ovat **brambory** изкарвам от склад картофи

výsk|nout, -nu св. 1. ви́кна, изви́кам, изпи́скам, изкрещя́ 2. (ра́достно) ви́кна, изви́кам, изпи́скам, възкли́кна; възра́двам се: ~nout **vesele** вёсело възкли́кна

vyskoč|it, -ím св. 1. (*odkud*) скóча, изскóча, изля́за, сля́за (*отнякъде*): ~it **z tramvaje** сля́за, изля́за от ко́жата си 2. (*odkud*) скóча, подскóча, скóчна, рипна, ста́на (*отнякъде*): ~it **jako jelen** рипна като козлѐ; скóча като ужйлен

3. (*kam*) скóча, скóчна, ка́ча се, покáча се, рипна, мѐтна се (*някъде*); я́хна, възсѐдна (*нещо*): ~it **na koně** я́хна ко́н; рипна, ка́ча се на ко́н

4. скóча, скóчна, подскóча, подскóчна, рипна, подрипна: **dítě ~ilo** дете́то подскóчна, подрипна 5. (*na koho, na co*) скóча, хвѐрля се, нахвѐрля се (*срецу някого, срецу нецо*; *вѐрху някого, вѐрху нецо*); напад́на (*някого, нецо*): **pes ~il na hosta** кúчето се нахвѐрли срецу го́ста 6. обикн. *третол.* -í (*kotici; kde*) изскóчи, излѐзе, извади се (*на някого; някъде*): **ruka mu v rameně ~ila** ръка́та му се извади

7. обикн. *третол.* -í вдигне се, покáчи се, ка́чи се, повиши́ се; надигне се: **rtuť na teploměru ~ila** живáкът в термомѐтъра се покáчи; **těsto ~ilo** тестото се надигна, бұхна; **ceny ~ily** *експр.* цените рязко се вдигнаха, покáчиха се, повиши́ха се; цените скóчиха нагòре 8. обикн. *третол. мн.* -í (*kde; kotici*) изля́зат, изскóчат, появя́т се, образúват се (*някъде*); обси́пят (*нещо*): **na tváři jí ~ily pihy** лúнички обси́паха лице́то ѝ; лице́то ѝ се обси́па с лúнички; по лице́то ѝ се появиха, изля́зоха, изскóчиха лúнички 9. обикн. *третол.* -í изскóчи, появи́ се, лúмне (*някъде*) (*за пламък*): **na střeše ~ily plameny** вѐрху покрива лúмнаха пла́мъци

výskok, -u м. скòк на височина; подскòк: **výška ~u** височина на скòк

výskot, -u м. ликүване; радостна глѣчка, вря́ва; радостни ви́кове: ~ **děti** радостна глѣчка на деца

vyskotač|it se, -ím св. *експр.* налудувам се; налудѐя се: **děti se na hřišti ~ily** децáта се налуду́вах на игри́щето

výskyt, -u м. 1. поя́ва: ~ **infekce** поя́ва на инфѐкция 2. употре́ба, дистрибу́ция: ~ **slova v textu** употре́ба, дистрибу́ция на дúма в те́кст 3. *геол.* нахо́дище: **místo ~u zlata** (место)нахо́дище на злáто

vyskytat se, vyskýtat se *вж. vyskytovat se* **vyskyt|nout se, обикн. третол. -ne se** св. 1. появи́ се: **v osadě se ~l tyfus** в сѐлището се появи́ тиф; ~ly **se překážky** появи́ха се прѣчки 2. срѣщне се, намери́ се; употре́бено е; има: **dotyčné slovo se ~lo v textu pouze dvakrát** въпрòсната дúма се срѣщна, имаше я, бѐше употре́бена в те́кста са́мо два пѣти 3. предста́ви се: ~la **se příležitost** предста́ви се удо́бен слúчай; уда́де се слúчай

vy|skytovat se, обикн. третол. -skytuje se, vy|skytat se, третол. -skýtá se несов. 1. появи́ се: ~skytuje **se tu zřídka**кды́ той/тá рядко се появя́ва, рядко се покáзва насáм; рядко се отб́ива, идва насáм *и прен.* 2. срѣща се, намира́ се, има: **v textu se ne~skytuje ani jedno z dotyčných slov** в те́кста не сѐ срѣща, в те́кста нýма нýто една от въпрòсните дúми 3. предостáва се, предста́ва се: **podobné příležitosti se tak často ne~skytnou** подòбни слúчaи не сѐ предостáвят тòлкова чѐсто

vyslan|ec, -ce м. 1. *рядко* прáтеник: **stal se ~cem starší sestry** тóй стáна прáтеник на пò-голямата си сестра; ~ci **míru** прáтеници на мирá 2. *дупл.* пълномòщен министър: **obě vlády si vzájemně vyměnily ~ce** двѐте правителства си разме́ниха пълномòщни министри

vyslaneck|ý, -á, -é кòйто се отнáся до пълномòщен министър; легациòнен: ~ý **rada** *дупл.* легациòнен съвѐтник

vyslanectv|í, -í *ср.* легация: **povýšit ~í na velvyslanectví** пови́ша легация в посòлство; **jít pro doklady na ~í** отивам за докумѐнти в легация

vyslankyn|ě, -ě *жс.* 1. *рядко* прáтеничка 2. *дупл.* пълномòщен министър (*за жена*)

vy|slat, -šlu св. 1. (*koho, co kam*) прáтя, изпрáтя, командирòвам (*някого, нецо някъде*): ~slat **odborníka do zahraničí, pracující na rekrea-ci** прáтя, изпрáтя специáлист в чужб́ина, трýдещи се на почивка 2. (*co*) предáм (*нещо*): ~slat **zprávu telegraficky** предáм съобщѐние по телегрáфа 3. (*co*) *книж.* прáтя, изпрáтя (*нещо*): ~slat **psaní, zprávu** прáтя писмò, вѐст 4. (*co; co na koho/za kým/ke kotici*) *книж.* отпра́вя (*обикн. поглед, усмивка и под. към някого*): ~slat **prosebný pohled na někoho/za někým/ k někomu** отпра́вя, хвѐрля умоли́телен пò-

глед към някого: **~slat střelu na branku** спорт. публ. изпратя топка, стрелям в мрежата
výsled|ek, -ku м. резултат: **dobré pracovní ~ky** добри трудови резултати; **zveřejnit ~ky výzkumu** публикувам резултати от изследване; **hospodářský ~ek** стопански резултат
výslednice, -e ж. 1. книж. резултат: **~e podminek** резултат на условия 2. физ. съставляща, равнодействаща; резултатна: **~e sil** равнодействаща на сили
výsledný, -á, -é краен, общ; който се отнася до резултат: **~á známka, hodnota** крайна оценка, стойност; **~ý stav** краен резултат; **~ý pojem** общо впечатление
vysled|ovat, -uji/razg. -uju св. (koho, co) книж. проследя (някого, нещо): **~ovat zvěř** проследя дивеч; **~ovat příčiny nepokoju** проследя причини за вълнения, за размирици
výslech, -u м. разпит: **~ svědků** разпит на свидетели: **křížový ~** кръстосан разпит и прен.
vyslechnout, -nu св. 1. (koho, co) чуя, изслушам (някого, нещо): **~nout rozhovor** чуя разговор; **~nout (si) zprávy** изслушам новини 2. (koho – вин.) разпита (някого): **~nout obžalovaného** разпита обвиняем
vyslíd|it, -ím св. (koho, co) открия, разкрия (някого, нещо): **pes ~il zvěř** кучето откри дивеч; **~it tajemství** експр. разкрия тайна, добера се, докопам се до тайна
vysloužil|ec, -ce м. ветеран: **válečný ~ec** ветеран от война
vysloužil|ý, -á, -é 1. изслужил, прослужил; пенсиониран; който е в оставка: **~ý voják** пенсиониран военен; военен в оставка; **~ý pracovník** изслужил, прослужил годините си служител; пенсиониран служител 2. разг. стар, вехт; остарял, овехтял; разг. експр. изпял песента си: **~ý zimník** овехтял балтон
vyslouž|it si, -ím si св. (co) заслужа, спечеля (нещо): **~it si odměnu** заслужа, спечеля награда; **~it si ostruhu** отлича се; представя се добре, отлично
vysloveně нар. открито, явно, свършено, определено: **~ nepřátelský akt** определено вражески акт
vysloven|ý, -á, -é 1. произнесен, изговорен: **~é jméno** произнесено име 2. изказан, изразен: **~á myšlenka** изказана мисъл, идея 3. явен, истински, пълнен: **~á nespravedlnost** явна несправедливост; **~ý odpůrce** явен противник; **~ý hlupák** истински глупак, пълнен глупак, кръгъл глупак
vyslov|it, -ím св. (co) 1. произнеса, изговоря (нещо): **správně ~it cizí jméno** правилно произ-

неса чуждо име 2. изразя, изкажа (нещо): **~it myšlenku** изразя, изкажа мисъл; **~it někomu soustrast** изкажа на някого съболезнования
vyslov|it se, -ím se св. 1. (o kom, o čem; ke komu, k čemu) изкажа се (за някого, за нещо; по отношение на някого, на нещо); взема отношение (по някакъв въпрос): **~it se uznale o autorovi** изкажа се уважително за автор; **~it se kriticky k něčí práci** изкажа се критично по отношение на нечия работа 2. (pro koho, pro co) изкажа се в полза (на някого, на нещо); подкрепя (някого, нещо): **~it se pro navrženého delegáta** изкажа се в полза на предложен представител, делегат 3. (proti komu, proti čemu) изкажа се (против някого, против нещо); изкажа се в(ъв) (нечия) вред: **~it se proti návrhu** изкажа се против предложение
výslovně нар. изрично, категорично; свършено ясно, определено: **~ prohlásit** категорично заявя
výslovnost, -i ж. произношение, изговор, дикция: **pečlivá ~** грижливо, старателно произношение; **spisovná ~** език. книжовно произношение; **pravidla spisovné ~i** език. правоговорни, ортоепични правила
výslovnostn|í, -í, -í произносителен, говорен; който се отнася до произношение: **~í návyky** произносителни, говорни навици
výslovn|ý, -á, -é изричен, ясен, категоричен, точен, определен: **~ý rozkaz** изрична заповед
vyslov|ovat, -uji/razg. -uju несв. (co) 1. произнасям, изговарям (нещо): **~ovat správně** произнасям, изговарям правилно; ймам правилно произношение 2. изразявам, изказвам (нещо): **~ovat prosbu** изказвам молба
vyslov|ovat se, -uji se/razg. -uju se несв. 1. (o kom, o čem; ke komu, k čemu) изказвам се (за някого, за нещо; по отношение на някого, на нещо); вземам отношение (по някакъв въпрос): **~ovat se o někom pohrdlivě** изказвам се презрително за някого 2. (pro koho, pro co) изказвам се в полза (на някого, на нещо); подкрепям (някого, нещо): **~ovat se pro návrh** подкрепям предложение; изказвам се в полза на предложение 3. (proti komu, proti čemu) изказвам се (против някого, против нещо); изказвам се в(ъв) (нечия) вред: **~ovat se proti návrhu** изказвам се против предложение
výslun|í, -í ср. 1. припек: **sedět na ~í** сядя на припек 2. прен. разцвет, връх, апогей: **stanout, stát, být, hřát se, vyhřívat se na ~í slávy** застана, стоя, намирам се на върха на славата
výsluž|ba, -y ж. оставка, пенсия: **jít do ~y** подам оставка; пенсионирам се; **být ve ~ě** подам съм

си оставката; пенсионіран съм; **učitel ve ~ě** пенсионіран учител

výslužk|a, -y ж. армагян за изпроводяк от пиршество, от сватба и под. (обикн. месо, хляб и под.)

vyslých|at, -ám нескв. 1. (кого, со) изслъшвам (някого, нещо): **~at žádosti** изслъшвам молби **2.** (кого – вин.) разпитвам (някого): **~at obžalovaného, svědka** разпитвам обвиняем, свидетел

vyslyšet, -ím св. 1. (со) изслъшам (нещо); чұя и удовлетворя, изпълня (нещо): **~et přání** изслъшам, изпълня желаніе **2.** (кого – вин.) изслъшам, чұя и удовлетворя (някого); изпълня, удовлетворя (нечия) молба: **prosil tak vřele, že byl ~en** той молеше толкова горещо, че беше чұт, че молбата му беше чұта, изпълнена

vysmah|nout, -nu св. 1. обикн. третол. **-ne** (от пържене, от задушаване и под.) изсѣхне, изсуши се; остане без сѣк; без течност, без вода и под. (за ядене): **dušit zeleninu, až ~ne** задушавам зеленчуци, докато сѣкът им се изпари **2.** (со) рядко изпържа, запържа (нещо); оставя (нещо) да ври, докато се сгъсти: **~nout omáčku** оставя сѣс да ври, докато се сгъсти; оставя сѣс да се сгъсти **3.** почернея от слънцето; изпека се на слънце; хвана загар, тен: **za léto ~neš sluncem** през лятото ще почернееш, ще хванеш тен от слънцето

vysm|át se, -ěji se/разг. -ěju se св. (коти, чети) изсмѣя се, присмѣя се; подигра се (на някого, на нещо); подигра (някого, нещо): **~át se bázlivci, pověřám** изсмѣя се, присмѣя се на страхливец, на суетерия; **~át se někomu do očí** изсмѣя се на някого в очите

vysmaž|it, -ím св. (со) добре изпържа (нещо): **~it řízky** добре изпържа шницели

výsměch, -u м. присмех, подигравка, ирония, насмешка: **~a pošklebky** присмех и подигравки; **~ osudu** ирония на съдбата; **dočkat se ~u** дочакам, доживея да ми се подиграват; **sklidit ~** пожъна присмех, полъча подигравки; **stíhat někoho ~em** преследвам някого с подигравки; **zahrnout někoho ~em** засія някого с подигравки

vysmejč|it вж. vysmýč|it

vysmek|nout, -nu св. (со, кого odkud) издърпам, измъкна, изтегля, изхлұзя (нещо, някого отнякъде): **~nout ruku ze sevření** издърпам, измъкна ръка от хватка

vysmek|nout se, -nu se св. (odkud; komu) 1. обикн. третол. **-ne se** изплъзне се, изхлұзи се, изхлұе се, извади се, измъкне се, издърпа се, изпадне (отнякъде): **láhev se mu ~la z ruky**

бутылката му се изплъзна, изхлұзи от ръката

2. експр. изплъзна се, измъкна се (отнякъде, на някого): **~nout se spravedlnosti** изплъзна се от ръката на правосъдието

výsměšně нар. насмешливо, присмехулно, подигравателно, иронично: **dívat se ~** гледам насмешливо, подигравателно

výsměšn|ý, -á, -é насмешлив, присмехулен, подигравателен, ироничен: **~á otázka** подигравателен, ироничен въпрос

vysmív|at se, -ám se нескв. (коти, чети) присмивам се, подигравам се (на някого, на нещо); подигравам (някого, нещо): **~at se sám sobě** присмивам се сам на себе си

vysmol|it, -ím св. (со) насмоля, намажа (отвѣтре) със смола (нещо): **~it sudy** насмоля бѣчви

vysrmk|at se, -ám se св. изсѣкна се: **~at se do kapesníku** изсѣкна се в нѣсна кърпа

vysmýč|it, разг. vysmejč|it, -ím св. (со) 1. изметя, изчистя, почиства (от смет, от мръсотия нещо): **~it místnost, strop** почиства помещение, таван **2.** изметя, изчистя, почиства, махна, отстраня (смет, мръсотия): **~it pavučiny** почиства паяжини **3. разг. експр.** претършувам, изрѣшкам (нещо): **~il všechny kouty, ale nic nenašel** той претършува всички ъгли, но нищо не намери

vysněn|ý, -á, -é мечтан, въображаем; измислен, създаден във въображението; илюзорен; който е плод на въображението, на фантазията: **~ý ideál** въображаем, създаден във въображението идеал; мечтан(ият) идеал

vysn|ít (si), -ím (si) св. (со, кого) измисля, създам във въображението си, в мечтите си (нещо, някого): **~ít si lásku, ženicha** измисля, създам във въображението си любов, жених

vysoce нар. високо, много, изключително: **~cenit** високо ценя; **~vzdělaný člověk** високо образован човек

vysočin|a, -y ж. възвишение, хълмогоріе; нѣвисѣка планина: **jít po hřebenu ~u** вървя по било на възвишение, на нѣвисѣка планина

vysok|á, -é ж. събир. лов. едър дивеч: **střílet ~ou** ловувам едър дивеч

vysoko нар. 1. високо; нависѣко; горе; нагоре: **~nad zemí** високо над земята; **~vyletět** излетя високо, нависѣко; **výše uvedený** по-горе посѣчен, споменат; горепосѣчен, гореспомнат

nos|a, -y ж. нос; надувам се; възгордявам се; държа се високомерно; **mít ~ do žlabu експр. а)** мизѣрствам, гладувам; нямам каквѣ да сложа в устата си; хѣдя гладен, жаден и бѣс **б)** кѣт съм с парите; трябва да затыгам колана **2.** високо, силно, много, значително, изключително: **~**

дребно; **jе nejvyšší čas** крайно време е 4. висш:
~**á škola** ви́ше уче́бно заведе́ние 5. обикн.
vyšší висш: **vyšší úředník** висш, високопо-
ста́вен чино́вник; **vyšší společenské vrstvy**
ви́ши обще́стве на слове́; **vyšší matematika**
мат. ви́ша матема́тика; **vyšší rostliny bot.**
ви́ши расте́ния; **vyšší živočichové zool.** ви́ши
живо́тни 6. обикн. **nejvyšší** вѣрховен, гла́вен:
nejvyšší soud Вѣрховен съ́д; **nejvyšší velitel**
armády главнокоманда̀щ на а̀рмия 7. висок,
тѣньк, звѣньк (*за звук*): ~**y tón, hlas** високъ
то́н, гласъ 8. висок, елѣтен, елитаре́н: ~**é umění**
елита̀рно изку̀ство

vysolení, vysolování, -í ср. кожар. изсо́лване
vysolený, -á, -é хран. осолѣн: ~**y sůr** осолѣно
си́рене

vysolit, -ím св. 1. (co) осоля́ (*нещо*): ~**it sůr** осоля́
си́рене 2. (co) свѣрша, изразхо́двам (*опре-*
делено количество) со́л: ~**it kilogram soli za**
měsíc изразхо́двам килогра́м со́л на ме́сец
3. (*komu co*) разг. експр. платя́ (*на някого*)
вѣща́ти ♦ ~**it někomu**
хила́дката ти е в кѣрпа вѣрзана, ведна́га ще ти
я даде́, ще ти я изплати́ 4. (*komu co*) разг.
експр. уда́ря, зашлева́, плѣсна, ши́бна, обръща́
(плесни́ца, шамар на някого): ~**it někomu**
pohlavek уда́ря, залепя́ на някого плесни́ца

vysoudí/ovat, -uji/разг. -uju св. (co) сонди́рам, из-
сле́ждам, проу́ча, устано́вя (*нещо*): ~**ovat něčí**
náhodně ♦ ~**ovat něčemu**
до опи́там, проу́ча по́чвата; проу́ча ситуаци́я,
положе́ние

výsost, -i жс. 1. Výsost Ви́соче́ство, Величе́ство:
Jeho, Vaše (královská) ~ Не́гово, Ва́ше (кра̀л-
ско) Величе́ство 2. обикн. мн. **výsosti, -í** висни-
ци; висоти: **nebeské ~i** небеси́ни висини 3. в
с̄чет. (**být**) на ~ **spokojený** изключите́лно
дово́лен (съ́м)

výsostní, -á, -é суверѣнен, незавѣсим, непри-
коснове́н; държа́вен: ~**é území (státu) юрид.**
суверѣнна терито́рия; ~**é vody юрид.** държа́вни
води; ~**y znak юрид.** държа́вен зна́к

vysoudit, -ím св. (co na kom; co) 1. полу́ча,
възе́ма със съде́бно решѣние (*нещо от някого*):
~**it na příbuzných dědictví** полу́ча, възе́ма със
съде́бно решѣние насле́дство от родни́ни
2. книж. заклю́ча, отсѣ́дя, разбе́ра (*нещо*):
напра́вя извод, заклю́чение (*за нещо*); стѣгна
до изво́д (чел...): **z toho faktu ~il, že...** въз
осно́ва на то́зи факт то́й разби́ра, че...

vysoukat, -ám св. (co) 1. ба́вно изва́дя, изка́рам,
изме́ква, изте́гля, издѣрпам (*нещо*): ~**at ruce**
zpod peřiny ба́вно изва́дя ръце́ изпод завѣйка;
~**at ze sebe větu прен. експр.** е́два успе́я да ка́жа
ця́ло изрече́ние; с го́лям зоръ вѣржа две́ дѹма

на кръст; **~at z paměti podrobnosti** *прен. експр.* едва успя да изрече от паметта си подробности; много трудно се сеща за подробности **2.** *също и* **vysouk|at si, -ám si** запретна, засуча, завия, навия (си) (*нещо*): **~at (si) rukávy, nohavice** запретна ръкави; навия крачоли **vysouk|at se, -ám se** *св. 1.* обикн. *третол.* **-á se** (*коти*) запретне се, засуче се, завие се, навие се; измъкне се, изтегли се, издърпа се нагоре (*на някого*) (*за части от облекло*): **svetr se jí ~al** пуловерът ѝ се беше запретнал, беше се навил **2.** (*кат*) *експр.* с мъка, със зор се покатеря, изкатеря (*някъде*): **~at se na vršek stromu** с мъка се покатеря на върха на дърво **vysoukáv|at, -ám** *несв. (со) 1.* бавно изваждам, вадя, изкарвам, измъквам, изтеглям (*ръце изпод завивка и под.*) **2.** *също и* **vysoukáv|at si, -ám si** запретвам, засуквам, завивам, навивам (си) (*ръкав, крачол и под.*) **vysoukáv|at se, -ám se** *несв. 1.* обикн. *третол.* **-á se** (*коти*) запретва се, засуква се, навива се; измъква се, изтегля се нагоре (*на някого*) (*за части от облекло*) **2.** (*кат*) *експр.* с мъка, със зор се катеря, покатервам, изкатервам (*някъде*) **vysoustruhovan|ý, -á, -é 1.** стругovan; направен, оформен на струг **2.** *прен. експр.* изваян, оформен: **krásně ~é nožky** прекрасно, изкусно изваяни **~é tělo** красиво изваяно тяло; струг издялано; прекрасно оформено тяло; **být jako ~ý** ймам тяло (като) на струг издялано, като на гръцка статуя; красив и стръден съм **vysoustruhovat** *вж. vysoustružit* **vysoustružen|í, -í** *ср. техн.* разстъргване **vysoustru|žit, -žím, vysoustru|hovat, -huji/разг. -huju** *св. 1.* (*со*) направя на струг, изструговам (*нещо*): **~hovat/~žit závit** изструговам, направя на струг нарез, резба **2.** (*koho, со*) *прен. експр.* изваям, създам, сътворя, формирам (*някого, нещо*): **i z tebe herce ~uji** и от тебе ще създам актьор; **pohádky ~hovala celá pokolení** приказките са ги сътворили цели поколения **vysoušec|í, -í, -í** служещ за сушене; сушilen, *пец.* ексикаторен: **~í zařízení** устройство за сушене; ексикаторно устройство; **~í přístroj** уред за сушене; ексикатор **vysoušeč, -е м. 1.** сешоар: **~ vlasů** сешоар **2.** *техн.* ексикатор; уред за сушене **vysoušedl|o, -a** *ср. хим.* сикатив **vysoušen|í, -í** *ср. 1.* изсушаване, подсушаване, сушене **2.** пресушаване, осушаване **vysouš|et, -ím, 3. мн. -eji/-í** *несв. (со) 1.* изсушавам, подсушавам (*нещо*): **~et vlasy fénem** изсушавам коса със сешоар **2.** пресушавам,

осушавам (*нещо*): **~et bažiny** пресушавам блатата, тресавища **vysouvac|í, -í, -í** подвижен; който може да се издава, да се изнася напред: **~í podvozek** *авиаци.* подвижно шаси **vysouvadl|o, -a** *ср. техн.* разединител **vysouv|at, -ám** *несв. 1.* (*со odkud*) вадя, дърпам, тегля, изваждам, издърпвам, изтеглям (*нещо отнякъде*): **~at klíč ze zámku** вадя, издърпвам ключ от ключалка **2.** (*со*) изнасям, издавам, издърпвам, изтеглям напред (*нещо*): **~at spodní ret** издавам напред долната си устна **3.** (*со*) вдигам, повдигам нагоре (*нещо*): **~at brýle na čelo** повдигам очила на челото си **vysouv|at se, -ám se** *несв. 1.* (*odkud*) измъквам се, излизам (*отнякъде*); често *третол.* **-á se** изважда се, вади се, излиза (*отнякъде*): **~at se z postele** измъквам се от легло; **košile se mu ~á z kalhot** ризата му се вади, измъква се от панталона **2.** изнасям се, издавам се, излизам напред: **spodní ret se ~al** долната устна се издаваше напред **3.** вдигам се, повдигам се нагоре: **~ala se výš, aby se viděla v zrcadle** тя се повдигаше по-високо, за да се види в огледалото **výsp|a, -у ж. 1.** *геогр.* нос: **~a vybíhající do moře** измъкващ се в морето **~á moři** *книж.* остров в чуждото море (*за малцинствен етнос*) **2.** възвишение; стръмен хълм: **opevněná ~a** укрепено възвишение **3.** *прен.* крепост, цитадела; опора, защита: **~a civilizace** крепост на цивилизацията **výspár|ovat, -uji/разг. -uju** *св. (со; со čím)* закръпя, запълня (*с нещо*) дупки, пролуки, цепнатини и под. (*в нещо*): **~ovat podezdívku maltou** закръпя, запълня с хоросан дупки в цокъл **vysp|at se, -ím se** *св. 1.* доспя си, отспя си, наспя се: **ne~al se už několik dní** той не може да си доспи, да си отспи, да се наспи вече няколко дни; **přijďte, až se ~í!** елате като като се наспи! **~í** *книж.* великолечно; събужда се бодър, свеж, с порозовели от съня бузи **2.** (*наč*) отспя си, наспя се (*преди нещо*): **~at se na cestu** наспя се преди пътуване **~í** *книж.* наспя се, преди да взема решение **3.** (*z čeho*) отспя си, наспя се (*след нещо*); наспя се и (*нещо*) ми мине: **~at se z noční šichty** наспя се, отспя си след нощна смяна; **~at se ze špatné nálady, z opilosti** наспя се и лошото настроение, махмурлукът ми мине **4.** (*kde*) преспя, пренощувам (*някъде*): **~at se v hotelu** преспя в хотел **5.** (*s kým*) *разг. вулг.* преспя (*с някого*): **~al se s ní a pak ji nechal** той преспя с нея и я остави; прелъсти я и я изостави

vyspáv|at, -ám *несв.* спя, отспивам си, поспивам си: **~at po plese** спя, отспивам си след бал; **~at hodinku po obědě** поспивам си, спя (по) един час след обед

vyspecifik|ovat, -uji/разг. -uju *св. (со)* специфицирам (*нещо*); определя спецификата (*на нещо*): **~ovat řešení** специфицирам решение

vyspekulovaně *нар.* спекулативно; умозрително; отвлечено; измислено, измъдрено, скалъпено

vyspekulovanost, -i *ж.* умозрителност, отвлеченост, измисленост, спекулативност: **~schématu** спекулативност, отвлеченост на схѐма

vyspekulovan|ý, -á, -é отвлечен, умозрителен, спекулативен, измислен, измъдрен, скалъпен: **~á schémata** спекулативни, отвлечени схѐми

vyspekulov|at, -uji/разг. -uju *св. (со)* **1.** измисля, измъдря, скалъпя (*нещо*): **~ovat novou teorii** измисля, измъдря нова теория **2.** със спекула, със спекулации печеля (*нещо*): **~ovat na burze velký majetek** с борсови спекулации печеля голямо имущество

vyspěle *нар.* **1.** зряло; като зрял, като възрастен човек: **vypadat ~** ймам вид на възрастен (човек); изглеждам като зрял човек **2.** развито; като развит, като напреднал

vyspělost, -i *ж.* **1.** зрелост: **tělesná, duševní, politická ~** физическа, душевна, политическа зрелост **2.** развитост, напредналост; (високо) ниво, равнище; (висока) степен на развитие: **~ průmyslu, kultury** (високо) равнище на развитие на промишленост, на култура

vyspěl|ý, -á, -é **1.** зрял, възрастен: **tělesně, duševně, politicky ~ý** физически, душевно, политически зрял; **~ý muž** зрял, възрастен мъж **2.** развит, напреднал: **~é státy** развити страни

vysplět, -ěji/разг. -ěju *св. 1.* израсна/израста, порасна/пораства; развива се, съзрява; възмъжва: **~el dřív než jeho kamarádi** той порасна, възмъжва, съзря, разви се по-рано от другарите си **2.** (–; *v čem*) развива се, напредна, усъвършенства се (*в нещо*): **~ět ve hře v šachy** напредна, усъвършенства се в шахмата

vyspink|at se, -ám se *св. дет. и експр.* наспинкам **се** ~~~at si~~ **~at si** ~~се~~ **се** с порозовели от съня бұзки

vysplátk|ovat, -uju *св. (со)* *жарг.* изплатя (*нещо*) на части; платя (*нещо*) на вноски, на изплащане: **~ovat dodávky** платя доставки на вноски, на изплащане; изплатя доставки на части

vyspív|at, -ám *несв. 1.* израствам, пораствам, расна/раста, развивам се, съзрявам, възмъжвам **2.** (–; *v čem*) развивам се, напредвам, усъвършенствам се (*в нещо*)

vysponzorován|í, -í *ср.* (значително, достатъчно) спонсориране: **při takovém ~í bude festival**

na vysoké úrovni при такъва значително спонсориране фестивалът ще бъде на високо равнище

vysponzor|ovat, -uji/разг. -uju *св. (koho, co)* (значително, достатъчно добре) спонсорирам (*някого, нещо*)

výsprav|a, -y *ж.*, **vyspraven|í, -í** *ср.* ремонт, поправка, поправяне, изкърпване

vysprav|it, -ím *св. (со)* поправя, ремонтирам, приведа в ред (*нещо*): **~it punčochy** поправя, изкърпя чорапи; **~it plot** ремонтирам, поправя ограда

vysprch|ovat, -uji/разг. -uju *св. (koho – вин.)* изкъпя (*някого*) под душ: **~ovat dítě před spaním** изкъпя детѐ под душа преди сън, преди лягане

vysprch|ovat se, -uji se/разг. -uju se *св.* взема душ; изкъпя се: **~ovat se před spaním** взема душ преди сън, преди лягане

vysrk|nout, -nu *св. (со)* сръбна, глътна, изсмұча, изпия наведнъж (*нещо*): **~nout černou kávu** сръбна, глътна наведнъж кафѐ; **~nout vejce** изпия яйцѐ наведнъж

vy|srat, -seru *св. (со)* *вулг.* изсерѐ (*нещо*)

vy|srat se, -seru se *св. вулг. 1.* изсерѐ се **2.** (*na koho, na co*) зарѐжа, изостава (*някого, нещо*); *вулг.* заебѐ (*някого, нещо*): **všichni se na nás ~srali** всъички ни зарѐзаха; *вулг.* всъички ни заебѐха **3.** (*koho, co*) изсерѐ се, изпика се; *почесто несв.* серѐ, пикая (*на някого, на нещо*); не ми пұка, не мѐ е ѐня (*за някого, за нещо*): **já se ti na ten tvůj nápad ~seru** да ти пикая на идѐята

vystač|it, -ím *св. и несв. 1.* обикн. *третол. -í* (–; *komu, čemu; nač*) стигне/стига, достатъчно е (*на някого, на нещо, за нещо*): **ne~il mu dech** не мұ стигна/стигаше дъхът, въздухът; **na to mě vědomostí ne~í** за това моите знания няма да стигнат/не стигат, няма да бъдат достатъчни/не са достатъчни **2.** *свицо и* **vystač|it si, -ím si** (*nač*) справя се/справям се (*с нещо*); успѐя/успявам да свѐрша (*нещо*): **na všechny práce v bytě si ~il sám** с всъичко в апартамента той се справи/справяше сѐм; всъичко в апартамента той успя/успяваше да свѐрши сѐм **3.** (*s čím*) оправа се/оправям се, изкарам/изкаквам, задоволя се/задоволявам се, мина/минавам (*с нещо*): **~it s krátkým spánkem** мина/минавам, задоволя се/задоволявам се с кратък сън; стигне/стига ми кратък сън; **~it s penězi** мина/минавам, изкарам/изкаквам, оправа се/оправям се с парите (*с kořito разполагам*); стигнат/стигат ми парите; парите ми стигат

vystač|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (s čím)* минавам,

оправям се, изкарвам, задоволявам се (*с не-що*); (*нещо*) ми стига, достатъчно ми е: **~ovat se stipendiem** минавам, изкарвам със стипендия; стипендията ми стига

vystát, -stojím св. 1. (kde) прекарам прав, на крак; престоя (*някъде*): **celou hodinu ~stála ve frontě** цял час тя прекара права, тя вися на опашката **2. (co)** от много стоене направа (*на източен изток*) ♦ **~stát dolík/důlek** *експр.* пусна, хвана корени някъде **3. същ. и vystát si, -stojím si (co)** с много стоене, висене, чакане постигна, полъча, набавя, осигуря (*нещо*); сдобия се, снабдя се (*с нещо*): **~stát si vstupenky do divadla** с много чакане, висене (по опашки) успея да осигуря, да набавя, да купя билети за театър **4. (co/čeho) разг.** прекарам, изтърпя (*нещо*): **~stát trest** изтърпя наказание; **co strachu ~stála** що страх бра тя; що страх е брала **5. обикн. в съчет.** **nemocť ~stát (koho, co)** не мога да понеса/понасям, да изтърпя/търпя, да изтрая/трая (*някого, нещо*): **nemohla ho pro jeho povahu ~stát** тя не можеше да го понесе, да го трае заради характера ♦ **~stát si** поносимо; това не сѐ търпи, не сѐ трае

vystát se св. обикн. в съчет. **nemocť se ~stát (s někým)** обикн. *мн.* не можем да се понесем/понасяме, да се изтърпим/търпим, да се изтраем/траем (*с някого*): **nemohli se ~stát** те не можеха да се понесят, да се траят

výstav|a, -у ж. 1. изложба: **uspořádat ~u obrazů** организирам изложба на картини **2.** изложение: **Světová ~a** Световно изложение

výstav|a, -у ж. 1. строителство; строеж: **bytová ~a** жилищно строителство; **cihlová ~a** тухлено строителство; **družstevní ~a** кооперативно строителство; **důlní ~a** шахтово строителство; **experimentální ~a** експериментално строителство; **panelová ~a** панелно строителство; **podzemní ~a** подземно строителство; **protiseizmická ~a** противоземетръсно строителство; **proudová ~a** скоростно-поточно строителство; **průmyslová ~a** промишлено строителство; **silniční ~a** пътно строителство; **tunelová ~a** тунелно строителство; **typová ~a** типово строителство **2.** изграждане, построяване: **~a průmyslu** изграждане на промишленост **3.** строеж, структура, композиция: **~a strany** структура на партия; **~a textu** *език.* структура на текст: **~a uměleckého díla** *лит.* композиция на художествено произведение

vystav|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. (co) построя, изгражда (*нещо*): **~ět dům, závod** построя къща, завод **výstav|ět|ě, -ě ср.** място за организиране на

изложби; изложбен салон; изложбена палата; изложба

vystav|it, -ím св. 1. (co, koho) изложа, изнеса, подрежда, покажа (*нещо, някого*): **~it obrazy** изложа картини; **~it zboží za výlohu, na pultě** изложа, изнеса, подрежда стоки във витрина, върху щанд **2. (koho, co čemu)** изложа (*някого, нещо на нещо*): **~it tvář slunečním paprskům** изложа лице на слънчеви лъчи; **~it někoho něčím na odiv** изложа, изкарам нещо на показ **3. (co)** издам, изготвя (*документ и под.*): **~it dekret na byt** издам, изготвя заповед за жилищно настаняване; **~it fakturu, potvrzení** издам фактура, потвърждение

vystav|it se, -ím se св. (čemu) изложа се (*на нещо*): **~it se nebezpečí nákazy** изложа се на опасност от зараза, от заразяване; изложа се на опасност да се заразя

výstav|k|a, -у ж. умал. (малка) изложба; изложбичка: **~a žákovských výkresů** изложба на ученически чертёжи

výstav|n|í, -í, -í 1. изложбен; който се отнася до изложба: **~í síň** изложбена зала, изложбен салон; **~í katalog** каталог на изложба **2.** показен, представителен, образцов, мострен: **~í ukázka** показен, изложбен експонат

výstavnictv|í, -í ср. изложбено дело; организиране и провеждане на изложби: **průmyslové ~í** организиране на промишлени изложби

výstavnost, -i ж. представителност, показност: **dům vynikal nad jiné svou ~í** къщата се отличаваше от останалите, изпъкваше сред останалите със своята представителност, показност

výstav|n|ý, -á, -é представителен, показен; красиво построен: **~ý dům** представителна, красиво построена къща

vystav|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (co, koho) излагам, изнасям, подреждам, показвам (*нещо, някого*): **~ovat na veletrhu výrobky** излагам на панаир изделия **2. (koho, co čemu)** излагам, предоставям (*някого, нещо на някого*): **~ovat tělo vlnám** оставам се на вълните ♦ **~ovat se** излагам се на показ **3. (co)** издавам, изготвям (*нещо*): **~ovat doklady** издавам документи

vystav|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. (čemu) излагам се (*на нещо*): **~ovat se kritice, nebezpečí** излагам се на критика, на опасност

vystavovatel, -e м. изложител: **domácí a zahraniční ~é** местни и чуждестранни изложители

vystavovatel|sk|ý, -á, -é изложителски; който се отнася до изложител: **~é firmy** фирми-изложители

vystěhoval|ec, -ce *м.* изсёлник, емигрант: **po-tomci českých ~ců** потъмци на чешки емигранти
vystěhovaleck|ý, -á, -é изсёлнически, емигрантски: **~ý pas, tábor** емигрантски паспорт, лагер
vystěhovalectv|í, -í *ср.* изсёлничество, емигрантство, емиграция, емигриране: **omezovat ~í** ограничавам емиграция
vystěh|ovat, -uji/разг. -uju *св. 1. (koho, co odkud)* евакуирам (*някого, нещо*): **~ovat obyvatel-stvo z ohrožené oblasti** евакуирам население от застрашена област, от застрашен район
2. (koho, co odkud) изселя, изкарам, изнеса (*някого, нещо отнякъде*); накарам, принудя (*някого*) да напусне (*нещо*), да се изнесе (*отнякъде*): **~ovat nájemníka z bytu** накарам, принудя наемател да напусне жилище
3. (co odkud) изнеса, извадя, изкарам (*нещо от-някъде*): **~ovat nábytek z bytu** изнеса мебели от жилище
4. (co) опразня (*нещо*); изнеса се (*отнякъде*): **~ovat byt** опразня жилище
vystěh|ovat se, -uji se/разг. -uju se *св. 1. (odkud)* изселя се (*отнякъде*): **~ovat se z města** изселя се от град
2. (odkud kam) емигрирам (*от-някъде някъде*): **~ovat se z vlasti** емигрирам от родината; **~ovat se do ciziny** емигрирам в чужбина
3. (odkud kam) преселя се, премества се, пренеса се, нанеса се (*отнякъде някъде*): **~ovat se z města na venkov** преселя се от град в село; **~ovat se k příbuzným** премества се, нанеса се при роднини
výstelk|a, -y *ж.* **1. анат.** епител/епителий: **~a nosní dutiny** епител на носна кухина
2. също и vystýlk|a, -y *ж.* **техн.** постилка; постилъчен слой, плът
vysteriliz|ovat, -uji/разг. -uju *св. (co)* стерилизирам, изваря (*нещо*): **~ovat injekční stří-kačku** стерилизирам, изваря спринцовка
vystih|nout, -nu *св. (co)* **1.** доловя, уловя, схва-на, усетя, разбера, установя, откроя (*нещо*): **~nout nebezpečí** усетя, доловя опасност; **~nout závažnost situace** усетя, схвана, разбера се-риозност на ситуация; **~nout slabinu soupeře** усетя, разбера, откроя, напиям слабо място на съперник
2. успя точно, вярно, сполучливо да изразя, да предам, да преведа (*нещо*); (точно, вярно, сполучливо) изразя, предам, преведа, пресъздам (*нещо*); вникна (*в нещо*), до-ловя и изразя, пресъздам (*нещо*): **~nout vý-znam slova** успя да изразя, да предам, да пре-веда значение на дума; **~nout situaci několika slovy** опиша, успя да опиша ситуация с ня-колко (точни) думи; **herec ~l mistrně postavu** актьорът е успял да вникне в образа и май-сторски да го пресъздаде; **malíř dobře ~l pod-**

zimní náladu художникът добре е доловил и изразил есенното настроение
vystih|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (co)* **1.** усещам, схващам, долавям, улавям, разбйрам, установявам, откривам (*нещо*): **~ovat skryté podrobnosti** долавям скрити подробности
2. успявам (точно, вярно, сполучливо) да из-разя, да предам, да преведа, да доловя и пре-създам, изразя (*нещо*); точно, вярно, спо-лучливо изразявам, предавам, превеждам, пресъздам (*нещо*); вниквам (*в нещо*), дола-вам и пресъздавам (*нещо*): **slovo dobře ~uje smysl** думата сполучливо изразява смъсла
výstižně *нар.* точно, вярно, сполучливо, изра-зително: **říci něco ~** кажа нещо точно, спо-лучливо
výstižnost, -i *ж.* точност, вярност, сполуч-ливост, изразителност
výstižn|ý, -á, -é точен, верен, сполучлив, под-ходящ, изразителен: **~á odpověď** точен, спо-лучлив, подходящ отговор; **~ý překlad slova** точен, верен, сполучлив превод на дума
vy|stlat, -stelu *св. (co čím)* застеля, постеля (*отвътре*) (*нещо обикн. с нещо меко*): **~stlat hnízdo trávou** застеля гнездо с трева
vy|stonat se, -stůnu se *св. (z čeho)* оздравея, съвзема се, оправя се (*от нещо*); преболе-двам, прекарам, изкарам (*обикн. болест*): **~stonat se z chřipky** оздравея, оправя се от грип; прекарам, изкарам грип; **~stonat se ze své první lásky** *прен.* оправя се, съвзема се след (разочарованието от) първата си любов
vystop|ovat, -uji/разг. -uju *св. (koho, co)* про-следя, откроя (*някого, нещо*): **~ovat zvěř** про-следя, откроя, намъря дивеч; **~ovat příčiny choroby** проследя, откроя, установя причини за заболяване
vystoupen|í, -í *ср.* **1.** държание: **sebevědomé ~í** самоуверено държание
2. представяне, из-пълнение (*на артист, на спортист и под.*): **úspěšné ~í mladých umělců, sportovců** ус-пешно представяне на млади артисти, спор-тисти
vystoup|it, -ím *св. 1. (kam)* изкача се, покача се, кача се, издигна се, повдигна се, изляза, появи се (*някъде*): **~it na vrchol hory** изкача се на планински връх; **~it na žebřík** кача се, покача се на стълба; **~it na scénu** изляза, появи се на сцена; **~it na špičku** повдигна се на пръсти; **teplota ~ila nad 30°** температурата се покачи над 30°
2. (odkud) сляза (*обикн. от превозно средство*): **~it z vlaku, z tramvaje** сляза от влак, от трамвай
3. (odkud) изляза (*отня-къде*); напусна пределите (*на нещо*): **řeka ~ila z břehů** реката излезе от бреговете си; **~it z**

organizace изляза от организация; напўсна организация **4.** (*kde jak*) изпўля (*нещо някъде*); представя се (*някъде с нещо*): **~it na koncertě** изпўля нещо, представя се с нещо на концерт: **~it sbírkou básní** представя се със стихосбирка **5.** (*proti komu, proti čemu*) изкажа се, обявя се (*против някого, против нещо*); опўлча се (*срещу някого, срещу нещо*); противопоставя се (*на някого, на нещо*): **~it proti nepříteli** опўлча се срещу враг; **~it proti fluktuaci** обявя се против текўството **6.** (*ve prospěch koho, čeho*) изкажа се (*в полза на някого, на нещо*), подкрепя (*някого, нещо*): **~it ve prospěch obžalovaného** изкажа се в полза на обвиняем **7.** (*s čím*) изляза, дойда (*обикн. с предложением*); предлож (*нещо*): **~it s radikálním návrhem** изляза с радикално предложение **8.** обикн. третол. **-í** (*komu kam*) избїе, появи се (*някъде на някого*) (*за пот и под.*): **na čelo jí ~il pot** по чёлото ѝ избї пот **9.** обикн. третол. **-í** (*komu*) изпўкне, издадє се, шрўкне, очертає се (*на някого*): **na spáncích mu ~ily žíly** вєните на слепоўчията му се издўха, набўбнаха; **lícní kosti mu výrazně ~ily** лицевите му кóсти се очертаха, бяха се очертали дóста изразително; **lopatky mu ~ily** лопатките му са шрўкнали

vystoupľý, -á, -é изпўкнал, издаден, шрўкнал: **~é žíly** изпўкнали, набўбнали вєни; **~é lopatky** изпўкнали лопатки; **~á brada** издадена напўред брадїчка; **~ý arkýř** издаден єркер

výstrah|a, -y ж. **1.** предупреждение; предупредителен сигнал (*обикн. при опасности*): **světelná, zvuková ~a** светлїнно, звўково предупреждение; светлїнен, звўков предупредителен сигнал; **dát ~u** дам предупреждение, предупредителен сигнал; предупредя; **nedbat ~y** не обрўщам внимание на предупреждение; нехая за предупреждение **2.** назидание: **potrestat někoho pro ~u** накажа някого за назидание

vystrašeně нар. уплāшено, изплāшено, подплāшено, стрєсно; със страх: **dívat se ~** глєдам уплāшено, стрєснато

vystrašen|ý, -á, -é уплāшен, изплāшен, подплāшен, стрєснат: **~ý pohled, člověk** уплāшен, подплāшен, стрєснат пòглед, човєк

vystraš|it, -ím св. (*koho – вин.*) уплāша, изплāша, подплāша, стрєсна (*някого*): **~it dítě** уплāша, стрєсна детє

vystraš|it se, -ím se св. уплāша се, изплāша се, подплāша се, стрєсна се: **pořádně se ~it** здравата се изплāша, стрєсна се

výstražně нар. предупредително; за предупреждение (*обикн. при опасности*): **zdvihnout ~ prst** вдїгна предупредително прўст

výstražn|ý, -á, -é 1. предупредителен: **~ý signál** предупредителен сигнал; **~á dopravní značka** предупредителен пўтен знак **2.** назидателен; кóйто слўжи за назидание: **dávat ~ý příklad** давам пример за назидание

vystřel|it, -ím св. 1. (*co; co odkud*) подām, показā (*обикн. част от тялото си отнякъде*): **~it hlavu z okna** подām, показā глава през прозòрец; **hlemýžď ~il růžky** òхлювўт подāде, показā **разг.** показā си носā някъде; (*най-пòсле*) изляза, появя се, показā се някъде: **~it rohy, růžky, drápky експр.** показā си рогāта, рогцāта, нòктите **2.** (*co, co kam*) изнесā, изкарām, слòжа (*нещо някъде*) (*за да се вижда по-добре*): **~it květiny za okno** изкарām, слòжа цветя (отвўн) на прозòрец **3.** (*koho, co; koho, co odkud, kam*) изгòня, изкарām, избўтам, изблўскам, изтїкам, измєстā (*някого, нещо отнякъде, някъде*): **~it vetřelce ze dveří** изгòня, изблўскам, изтїкам натрāпник през вратāта; **~it skříň na chodbu** изкарām, избўтам, премєстā шкаф в коридòр

vystřkávat вж. vystřkovat

Vystřk|ávat св. 1. (*co; co odkud*) подāвам, показвам (*обикн. част от тялото си отнякъде*): **~ovat/~ávat hlavu ze zákopu** подāвам, показвам глава от òкò **разг. експр.** показвам си рогāта, рогцāта, нòктите **2.** (*co; co kam*) изнāсям, изкарвам, излāгам (*нещо някъде*) (*за да се вижда по-добре*): **~ovat/~ávat praporky do oken** изкарвам, слāгам, окāчвам знамєнā **разг. експр.** (*načítá*) **od jinou korouhvičku** разг. експр. (отначāло) тòй дрўга пєсен пєеше **3.** (*koho, co; koho, co odkud, kam*) изгòнвам, избўтвам, изблўскам, изтїквам, измєствам (*някого, нещо отнякъде, някъде*): **~ovat/~ávat hosta ze dveří** гòня, изгòнвам, изблўскам гòст през вратāта

vystřnad|it, -ím св. (*koho – вин.*) разг. експр. разкарām, изкарām, измўкна, изкўшкам, изгòня (*някого отнякъде*): **~it děti z místnosti** изкўшкам, разкарām децā от стāя; накарам децā да излāзат от стāя

výstroj, -e ж. сўбир. снаряжение, екипировка, оборудване, принадлежности: **vojenská ~** военна унифòрма и снаряжение; военна екипировка; **hokejová ~** хòкейна екипировка, екипировка за хòкей; **rybářská ~** рибāрска екипировка

vystrojít, -ím св. 1. (*koho – вин.*) поменять, нагиздя, издокарам, наглася, облека (*някого*): **~it dceru podle poslední módy** облека, издокарам дъщеря си по последна мода 2. (*co*) украся, наглася (*нещо*): **~it vánoční stromek** украся коледна елха 3. (*co*) устроя, наглася, приготвя, вдигна, направа, организирам (*обикн. тържество*): **~it svatbu** вдигна сватба; **~it hostinu** вдигна, устроя пир; направа банкет; **~it křtiny** направа кръщене

vystrojít se, -ím se св. издокарам се, поменять се, наглася се, нагиздя се, облека се: **~it se na schůzku** издокарам се, поменять се за среща

vystružen[í, vystružován[í], -í ср. техн. развиване, развъртане, райберуване/райбероване (*обикн. на отвор*)

vystruž[í, -ím] св. (*co*) техн. развива, развърта, райберувам/райберовам (*обикн. отвор*)

výstružník, -u м. техн. райбер (*металорежещ инструмент*)

výstředně нар. екстравагантно, эксцентрично: **oblékat se** ~ обличам се екстравагантно, эксцентрично: **chovat se** ~ държа се екстравагантно

výstředn[í, -í, -í] екстравагантен, эксцентричен: **~í člověk** эксцентричен човек; **~í chování** екстравагантно държание, поведение; **~í oblečení** екстравагантно, эксцентрично облекло

výstřednic[ě, -e] ж. эксцентричка

výstřednictv[í, -í] ср. эксцентричност, екстравагантност

výstředník I, -a м. одуш. эксцентрик

výstředník II, -u м. неодуш. техн. эксцентрик

výstřednost, -i ж. 1. екстравагантност, эксцентричност: **~ v oblékání** екстравагантност, эксцентричност в обличането; **~ v chování** екстравагантност в държанието, в поведението 2. мат. физ. техн. эксцентрицитет, эксцентричност

výstředn[ý, -á, -é] мат. физ. техн. эксцентричен, эксцентърен; който е извън център: **~á poloha** эксцентърно, эксцентрично разположение

výstřel, -u м. изстрел: **vzdát se bez jediného ~u** предам се без нито един изстрел

výstřel[ek, -ku] м. эксцентричност, эксцентрична постъпка; каприз; *обикн. мн. výstřel[ky, -ků]* эксцентрични постъпки; капризи: **poslední ~ky módy** последни капризи, последни викове, кръсъци на модата

vystřel[í, -ím] св. 1. (–; *co; z čeho; na koho, na co; po kom, po čem, do koho, do čeho*) гръмна, изстрелям (*нещо*); гръмна, стрелям, дам изстрел (*с нещо; по някого, по нещо; в някого, в нещо*): **mířil a pak ~il** той се премери и след това гръмна, стреля; **~it poslední náboj** изстрелям последен патрѳн; **~it na ptáky/potácích** стрелям, дам изстрел по птици; **~it do**

davu стрелям в тълпа; **~it slavnostní salvu** дам, изстрелям празничен, тържествен залп, салют; **~it poslední otázku** прен. разг. експр. изстрелям последен въпрос 2. (*co*) изстрелям, пусна (*нещо*): **~it raketu** изстрелям, пусна ракета 3. (*komu co*) с изстрел увредя, извадя, изкарам (*на някого нещо*): **~it někomu oko** увредя нечие око с изстрел 4. (–; *kam*) спорт. стрелям, изпраля (*обикн. тонка, шайба и под. някъде*): **hráč nečekaně ~il na branku** неочаквано играчът стреля, изпраля топката към вратата, в мрежата 5. (*odkud*) експр. излетя, изхвърча (*отнякъде*): **~it ze dveří** излетя, изхвърча през врата

vystřel[í, -ím] св. разг. експр. 1. стрелям за удовѳлствие 2. (*z koho*) пошегувам се, направа си шега, майтап (*с някого*); скроя шега, погодя номер (*на някого*); взема (*някого*) за мезе: **ten si z vás pěkně ~il** той хубава шега ви скрой

vystřel[ovat, -uji] разг. **-uju** несс. 1. (–; *co z čeho; na koho, na co; po kom, po čem; do koho, do čeho*) стрелям, гръмя; изстрелявам, изгръмывам (*нещо*); давам изстрел, стрелям (*с нещо; по някого, по нещо; в някого, в нещо*): **~ovat náboj za nábojem** стрелям, изстрелявам патрѳн след патрѳн; **~ovat salvu** давам залпове 2. (*co*) изстрелявам, пускам (*нещо*): **~ovat rakety** изстрелявам, пускам ракети 3. *обикн. трепол. -uje* (*odkud kam*) мед. ирадийра, разпространява се, рязко пронизва (*нещо*), прониква (*отнякъде някъде*); тръгва (*отнякъде*) и стига (*някъде*): **bolest ~uje z páteře do nohy** болката пронизва (тялото), прониква от гръбнака в крака

vystřel[ovat si, -uji si] разг. **-uju si** несс. разг. експр. 1. стрелям за удовѳлствие 2. (*z koho*) шегувам се, майтапя се, правя си шега, майтап (*с някого*); скроявам шега, погаждам номер (*на някого*); вземам (*някого*) за мезе: **~ovat si z kamaráda** шегувам се, майтапя се с приятел

vystříd[át, -ám] св. (*co, koho*) изредя, сменя (*нещо, някого*): **~at hodně šatů** сменя много дрехи; **~at hodně tanečnic** изредя, сменя много партньорки за танц; **~at několik zaměstnání** няколко пъти сменя работата си; **nikdo ho nepřetřídil** никой не го сменя

vystříd[ání, -í] ср. редуване

vystříd[át se, -ám se] св. (–; *s kým, s čím*) сменя се (*с някого, с нещо*): **stráže se ~aly** постовете се сменяха; стражата се сменя; **~ala se s matkou** тя се смени с майка си; смени я майка ѳ

výstřih, -u *м.* 1. деколтѣ: **hluboký** ~ дълбоко деколтѣ 2. *техн.* изрез

vystřihát, -ihám, vystřihát, -ihám, vystřihnout, -ihnu *св.* 1. (*со; со odkud*) изрѣжа, извадя (*с изрѣзване*) (*нещо отнякъде*): **~ihat obrázky z časopisu** изрѣжа картинки от списание 2. (*со; со z čeho*) изрѣжа, направа (*нещо от нещо*): **~ihat límeček z papíru** изрѣжа якѣ от хартия 3. (*со*) подрѣжа, подстрижа (*нещо*): **~ihat vlasy na krku** подрѣжа, подстрижа коса на врата **vystřihát** *вж.* **vystřihát**

vystřihát se, -ám se *св. и несв.* (*čeho; před čím*) *книж.* отбѣгна/отбѣгвам (*нещо*); въздържам се/въздържам се, опазя се/пазя се (*от нещо*): **~at se alkoholu** отбѣгна/отбѣгвам алкохол; пазя се от алкохола

vystřihávat, -ihávám, vystřihávat, -ihávám, vystřihovat, -ihuji/разг. -ihuju *несв.* 1. (*со; со odkud*) изрѣзвам, вадя, изваждам (*с изрѣзване*) (*картинки от списание и под.*) 2. (*со; со odkud*) изрѣзвам, правя (*фигура от хартия и под.*) 3. (*со*) подрѣзвам, подстригвам (*коса на врата и под.*)

vystřihávat, vystřihnout *вж.* **vystřihávat, vystřihát**

vystřihovádl|o, -a *ср. техн.* щанца за изрѣзване **vystřihován|í, -í** *ср.* изрѣзване

vystřihován|ka, -ky *ж., обикн. мн.* **vystřihován|ky, -ek** *книжка, лист с картинки за изрѣзване; картинки за изрѣзване: dětské ~ky* дѣтска книжка с картинки за изрѣзване

vystřihovat *вж.* **vystřihávat**

vystříkat, -ám *св.* 1. (*со; со odkud*) изпрѣскам, изплискам (*нещо отнякъде*): **~at vodu z vany** изплискам вода от вана; **~at voňavku** изпрѣскам, прѣсна парфѣм 2. (*со*) изпрѣскам; изпражня, свѣрша, изразходвам (*нещо*) с прѣскане, с пликане: **~at skleničku voňavky** изпрѣскам, изпражня, изразходвам шишенце парфѣм 3. (*со; со čím*) изпрѣскам, напрѣскам, отвѣтре (*нещо с нещо*): **~at sklep vápnem** изпрѣскам, напрѣскам мазѣ с вѣр; варѣсам мазѣ 4. (*со; со čím*) промѣя (*нещо*); направа промѣвка (*на нещо с нещо*): **~at uši vodou** промѣя уши с вода; направа с вода промѣвка на уши; промѣя с вода уши от љшна кѣл

vystříknout, -nu *св.* 1. (*со; со odkud, kam*) прѣсна, плисна (*нещо някъде*): **~nout vodu na podlahu** плисна, прѣсна вода върху под 2. *обикн. третол.* **-ne** (*odkud*) бликне, шѣрне, рѣкне (*отнякъде*): **krev ~la z rány** кръвтѣ бликна от раната

vystříkovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. (*со; со odkud*) изпрѣскам, изплискам (*вода от вана и под.*) 2. (*со*) изпразвам, изплискам, израз-

ходвам с прѣскане (*шишенце парфѣм и под.*) 3. (*со; со čím*) изпрѣскам, напрѣскам, прѣскам отвѣтре (*помещение с дезинфекционен разтвор и под.*) 4. (*со; со čím*) промѣвам (*нещо*); правя промѣвка (*на уши с вода и под.*) 5. *обикн. третол.* **-uje** (*odkud*) блика, шуртѣ; течѣ на струи; струй (*крѣв от рана и под.*)

vystřít|et, -ím, 3. мн. -ějí/-í *св.* 1. (*koho – вин.*) едѣн по едѣн избѣя, изпозастрѣлям (*много хора, много животни*): **~et všechnu zvěř** избѣя всѣчкия дѣвеч 2. (*со*) (еднѣ по еднѣ) изпотрѣша, изпочѣпа (*сѣс стрѣляне*) (*много неща*): **~et všechna okna** изпотрѣша (*сѣс стрѣлбѣ*) всѣчки прозорци 3. (*со*) (еднѣ по еднѣ) изстрѣлям, изгѣрмѣя, свѣрша, изразходвам (*много неща*) (*стрѣляйки*): **~et náboje** изстрѣлям, изгѣрмѣя, свѣрша патрѣни 4. (*со*) изстрѣлям, изпражня (*много неща*): **~et zásobník** изпражня пѣлнител 5. (*со*) прострѣлям, пробѣя (*сѣс стрѣляне*) (*нещо*): **~et otvor ve skále** пробѣя ѣтвор в скала 6. (*со*) спѣчѣла (*с тѣсна стрѣлбѣ*) (*нещо*): **~et v pouťové střelnici krabičku cigaret** спѣчѣла на панаирджѣйско стрѣлбѣще кутѣя цѣгѣри

vystřízliv|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *св.* (*–; z čeho*) 1. изтрѣзнѣя (*–; от нещо*): **~ět z opilosti** изтрѣзнѣя; минѣ ми пѣянството 2. изтрѣзнѣя, отрезнѣя, опѣмня се, сѣвзѣма се (*от нещо*); запѣчна да разсѣждавам трѣзво: **~ět z nadšení** отрезнѣя, опѣмня се, сѣвзѣма се от (*обхѣнал ме*) възторг **výtříž|ek, -ku** *м.* изрѣзка: **~ky z novin** изрѣзки от вѣстник

výtříž|ek, -ku *м.* изрѣзка: **~ky z novin** изрѣзки от вѣстник

výtříž|ek, -ku *м.* изрѣзка: **~ky z novin** изрѣзки от вѣстник

výstup, -u *м.* 1. (*kam*) изкѣчване (*някъде*): **~ na vrchol hory** изкѣчване на планински врѣх 2. слизване: **urychlit ~ z autobusu** ускѣрѣ слизване от автобѣс 3. изход и спец.: **uvolnit ~ v autobusu** освѣбѣдѣ изход в автобѣс; **~ zesilovače, počítače** *техн.* изход на усилвѣтел, на компѣутѣр; **paralelní ~** *спец.* паралѣлен изход 4. *муз. театр.* изпѣлнѣние: **sólový ~** сѣлово изпѣлнѣние 5. *театр. лит.* явлѣние, сѣѣна,

картина, епизод: **první ~ druhého dějství** първа картина на второ действие **6.** сцена, разпавия, скандал: **vyvolat ~ ze žárlivosti** предизвиквам скандал, направя сцена от ревност

♦ **udělat někomu ~** направя сцена на някого
рам се с някого, имам скандал с някого; **udělat někomu ~** направя сцена на някого

výstuplek, -ku м. **1.** издатина: **~ek skály** скална издатина **2.** техн. издатък, пъпка

výstupní, -í, -í 1. изходен, краен, последен: **~í stanice autobusu** крайна, последна спирка на автобус **2.** изходен; от който се излиза, слиза: **~í dveře** изходна врата; врата за излизане, за слизане **3.** краен, последен, изходен; който се осъществява на изхода: **~í kontrola výrobků** изходен контрол на изделия **4.** краен, последен, завършителен: **~í zkouška** завършителен изпит

vystupňován, -á, -é степенуван, усилен, засилен, повишен, увеличен: **~é úsilí, napětí** повишено усилие, напрежение

vystupňovat, -uji/разг. -uju св. (со) усилия, засиля, повиша, увелича, градирам (нещо): **~ovat nadšení** засиля, повиша въодушевление; **~ovat rychlost** засиля, увелича скорост; **~ovat napětí do krajnosti** повиша напрежение до краен предел

vystupňovat se, обикн. третол. -uje se св. усили се, засили се, повиши се, увеличи се, градира се: **napětí se ~ovalo** напрежението се повиши

vystupován, -í ср. **1.** изкачване, излизане; поява (върху повърхност и под.) **2.** слизане (от превозно средство) **3.** държане, поведение, обнџски: **skromně ~í** скромно държане; скромни обнџски

vystupovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (kam) качвам се, изкачвам се, издигам се, вдигам се, излизам, появявам се (някъде): **~ovat na vrchol hory** изкачвам се на планински връх; **letoun ~oval do výše** безмотџрният самолет се издигаше нагоре; **~ovat na scéně** излизам, появявам се на сцена **2.** (odkud) слизам (обикн. от превозно средство): **~ovat z vlaku, z lodi** слизам от влак, от кораб **3.** (odkud) излизам (отнякъде); напџскам пределите (на нещо): **řeka ~uje z břehů** реката излиза от бреговете си; **~ovat z organizace** напџскам организация **4.** (kde; jak) изпџнявам (нещо някъде); представям се (някъде с нещо): **~ovat na koncertech** участвам в концерти; изпџнявам нещо, представям се с нещо на концерти **5.** (proti komu, proti čemu) изказвам се, обявявам се (против някого, против нещо); опџлчвам се (срещу някого, срещу нещо); противоположавам се (на някого, на нещо): **~ovat proti**

pověřivosti обявявам се срещу суевџрието **6.** (ve prospěch koho, čeho) изказвам се (в полза на някого, на нещо); подкрепям (някого, нещо): **~ovat ve prospěch obžalovaného** изказвам се в полза на обвиняем **7.** (s čím) излизам (обикн. с предложение); правя (предложение); предлагам (нещо): **~ovat často s různými návrhy** излизам често с различни предложения; често правя различни предложения **8.** (jak) държа се, постџпвам (по някакъв начин); имам (някакви) обнџски: **~ovat skromně, jako kavalír** държа се скромно, като кавалџр; имам скромни обнџски, обнџски на кавалџр **9.** издавам се, подавам се: **dům ~oval do ulice** къщата се издаваше в џлицата; **z vody ~oval ostrůvek** от водата, над водата се подаваше џстровче

vystyd, -á, -é изстинал, студџн: **~ý oběd** изстинал, студџн обџд

vystydnout, -nu св. изстина; стана студџн: **káva ti už ~la** кафџето ти вече изстина

vystýlat, -ám нескв. (co čím) застилам, постилам отвџгре (нещо обикн. с нещо меко): **spadané listí ~á pěšiny v sadech** окапалиите листа застилат пътџките в градините

vysu, -nout, -nu св. **1.** (co odkud) извадя, издџрпам, изтџгля (нещо отнякъде): **~nout klíč ze zámku** извадя клџч от клџчалка **2.** (co) изнеса, издџм, издџрпам, изтџгля напред (нещо): **~nout spodní ret, bradu** издџм напред долната си џстна, брадџката си **3.** (co) вдигна, повдигна нагоре (нещо): **~nout obočí** вдигна, повдигна вежди

vysu, -nout se, -nu se св. **1.** (odkud) измџкна се, изляза (отнякъде); често третол. **-ne se** извади се, излџзе, измџкне се: **košile se mu ~nula z kalhot** ризата му се измџкна, извади се от панталџна **2.** изнеса се, издџм се, подџм се напред: **spodní ret se mu opovržlivě ~nul** долната му џстна се издџде презрџтелно напред **3.** вдигна се, повдигна се нагоре: **~nula se výše, aby se lépe viděla v zrcadle** тя се повдигна, за да се види по-добре в оглџдалото

vysunovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (co odkud) вадя, изваждам, дџрпам, издџрпвам; тџгля, изтџглям (ключ от клџчалка и под.) **2.** (co) изнасям, издџрпвам, изтџглям напред (брадџка, џстна и под.) **3.** (co) вдигам, повдигам нагоре (вежди и под.)

vysunovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. **1.** (odkud) измџквам се, излизам (от легло и под.); често третол. **-uje se** вади се, изважда се, излиза (риза от панталџни и под.) **2.** изнасям се, издавам се, излизам, повдигам се, подавам се напред **3.** вдигам се, повдигам се нагоре

vysušen|í, vysušován|í, -í *ср.* 1. изсушаване, подсушаване, сушене 2. пресушаване, осушаване
vysuš|it, -ím *св. (со)* 1. изсуша, подсуша (*нещо*): ~it mokré boty изсуша мокри обувки; ~it si vlasy fénem изсуша си косата със сешоар 2. пресуша, осуша (*нещо*): ~it bažinu пресуша мочур, тресавище, блато
vysušovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* 1. изсушавам, подсушавам (*мокри дрехи и под.*) 2. пресушавам, осушавам (*блато и под.*)
výsuvn|ý, -á, -é подвижен; който се вмква и изважда; който може да се издава, да се изнася напред, нагоре: ~ý žebřík подвижна стълба
vysuz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со z čeho; со)* книж. заключовам (*нещо*); правя извод, заключение (*за нещо по нещо*); стигам до извод, до заключение (*, че...*); разбирам (*нещо*); съдя, отсъждам (*нещо*): z toho ~ujeme, že... по това съдим, въз основа на това стигаме до извода, че...
vysvěc|ovat, -uji/разг. -uju *несв. църк.* 1. (*со*) освещавам (*нещо*): ~ovat kostel освещавам църква 2. (*koho – вин.; koho na koho*) ръкополагам (*някого за някакъв*): ~ovat kněze, biskupy ръкополагам свещеници, епископи
vysvědč|en|í, -í *ср.* свидетелство: školní, lékařské ~í училищно, медицинско свидетелство; ~í o maturitní zkoušce учил. зрелостно свидетелство
vysvě|tit, -tím *св. църк.* 1. (*со*) осветя (*нещо*): ~tit chrám, oltář осветя храм, олтар 2. (*koho – вин.; koho na koho*) ръкоположа (*някого за някакъв*): ~tit někoho na kněze ръкоположа някого за свещеник; byl ~cen na kněze (той) беше ръкоположен за свещеник
vysvět|len|á, -é *ж., обикн. в съчет. на ~ou* за пояснение; říci na ~ou кажа за пояснение; поясня
vysvět|len|í, -í *ср.* пояснение, обяснение, изяснение: podat ~í дам пояснение, обяснение; поясня, обясня; žádat ~í искам обяснение; настоявам за обяснение
vysvětl|it, -ím *св. 1. (со; komu со)* изясня, обясня, поясня, разясня, изтълкувам, разтълкувам (*нещо на някого*): ~it zákům nový pojem обясня, разясня, разтълкувам на ученици ново понятие
пещо po lopatě *експр.* обясня на някого нещо като на пълен кретен, съвсем ясно и просто 2. (*со*) изясня, отстраня, премахва (*нещо*): ~it nedorozumění изясня, отстраня недоразумение 3. обикн. vysvětl|it si, -ím si (*со*) изясня си, обясня си, уясня си, схващам, разбира (*нещо*); дам си сметка (*за нещо*): ~it si neobvyklý jev обясня си, разбира необикновено явление

vysvětl|it se, обикн. третол. -í se *св.* изясни се; стана ясно: to se jistě rychle ~í това положително ще се изясни скоро
vysvětl|iteln|ý, -á, -é обясним, разбираем, понятен: těžce ~ý důvod трудно обясним довод
vysvětliv|k|a, -u *ж.* 1. обяснителна, пояснителна белешка; условен знак: opatřit text ~kami снабдя текст с обяснителни белешки 2. обикн. мн. vysvětliv|ky, -ek *спец.* легенда
vysvětl|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (со; komu со)* изяснявам, обяснявам, пояснявам, разяснявам, тълкувам (*ново понятие на ученици и под.*) 2. (*со*) изяснявам, отстранявам, премахвам (*недоразумение и под.*) 3. обикн. vysvětl|ovat si, -uji si/разг. -uju si (*со*) изяснявам си, обяснявам си, уяснявам си, схващам, разбирам (*причини за събитие, явление и под.*)
vysvětl|ovat se, обикн. третол. -uje se *несв.* изяснява се; става ясно (*за някакъв случай и под.*)
vysvít|at, обикн. третол. -á *несв. 1. (odkud; kde, nač)* изгрява, огрява, светва, просветва, проблясва, показва се, появява се (*отнякъде; някъде*); огрява (*нещо*): z mraků/mezi mraky ~alo slunce измежду облаците се показваше, огряваше, просветваше слънце; ~á naděje *прен.* проблясва надежда 2. (*z čeho*) произтича, следва (*от нещо*); става ясно, разбира се (*от нещо, по нещо*): ze zprávy ~á, že... от съобщението става ясно, произтича, че...
vysvít|it, -ím *св. (со)* свърша, изгоря, изтощ (*нещо, което служи за осветление*): ~it svíčku изгоря, свърша свещ; ~it baterii свърша, изтощ батерия
vysvít|nout, обикн. третол. -ne *св. 1. (odkud; kde; nač)* изгрее, огрее, светне, просветне, проблесне, покаже се, появи се (*отнякъде; някъде*); огрее (*нещо*): slunce ~lo z mraků слънцето се показа, проблесна, просветна измежду облаците; ~la naděje *прен.* проблесна надежда 2. (*z čeho*) произтече (*от нещо*); стана ясно, разбере се (*от нещо, по нещо*): z toho všeho ~lo, že se dobře znají от всичко това се разбра, стана ясно, че те добре се познават
vysvl|ěci, vysvl|ěct, разг. vysvl|íct, -ěcu/книж. -eku; vysvl|ěknout, -ěknu, разг. vysvl|íknout, -íknu *св. 1. (со; со komu; koho z čeho)* съблека, сваля, махна (*на някого, от някого обикн. дрехи*): ~ěci/~ěknout dítěti šaty, kabát съблека, сваля на дете дрехи, палто; ~ěci/~ěknout dítě z kabátu съблека, сваля на дете палто 2. (*koho – вин.*) съблека (*някого*): ~ěci/~ěknout dítě do naha съблека дете съвсем голю
vysvl|ěci se, vysvl|ěct se, разг. vysvl|íct se, -ěcu se/книж. -eku se; vysvl|ěknout se, -ěknu se, разг. vysvl|íknout se, -íknu se *св. 1.* съблека

отстраня, елиминирам (някого); разг. изкарам, извадя от играта (някого); покажа жълт

картѡн (на някого); бѣя дѣзпата (на някого); разг. вулг. дѣхна под опашката (на някого)

vyšalt|ovat, -uju св. спец. жарг. превключа на скорост

vyšamot|ovat, -uji/разг. **-uju** св. (со) поставя, слѡжа огнеупѡрни тѣхли, шамѡт (в неѡцо); иззѣдам (отвѣтре) (неѡцо) с шамѡт: **~ovat kamna** поставя, слѡжа огнеупѡрни тѣхли в пѣчка; иззѣдам (отвѣтре) пѣчка с огнеупѡрни тѣхли

vyš[e, -e ж. **1.** книж. рѣст, височина: **vztyčít se v celé své ~i** изпѣрава се в цѣл рѣст **2.** книж. височина: **vyšplhali se do ~e 2000 m** изкѡчиха се, изкатѣриха се до 2000 м височина **3.** книж. висинѣ: **skřivan zpíval v modravé ~i** чучулыга пѣеше в синѣещите, в мѡдрите висинѣ **4.** книж. размѣр: **~e trestu** размѣр на наказѡние, на присѣда; **~e daní** размѣр на данѣци **5.** висѡта; нивѡ, равнинѣ: **povznést tvorbu na větší ~i** издѣгна творчество на пѡ-голѣма висѡта

být na ~i (doby) на висѡта сѣм; на висѡтата на врѣмето сѣм; дѣржа кѣк с врѣмето; в кѣк сѣм с врѣмето **6.** в сѣчет. **tlaková ~e** метеорол. антициклѡн; висѡко атмосферѡно налягане; област на висѡко атмосферѡно налягане

vyšeptale нар. сѣпкаво, прегракнало, пресѣпнало, дрѣзгавѡ: **~ mluvit** говорѣя сѣпкаво

vyšeptalost, -i ж. сѣпкавѡст, прегракналѡст, пресѣпналѡст, дрѣзгавѡст, дрѣзгавина: **~ mužského hlasu** сѣпкавѡст, дрѣзгавѡст на мѣжки глас

vyšeptal|ý, -á, -é **1.** прегракнал, пресѣпнал, дрѣзгав, сѣпков; повѣхнал; изгѣбил свѣжест, звѣчност: **~ý hlas** повѣхнал, изгѣбил звѣчностѣ си глас **2.** изкуфѣл; повѣхнал, увѣхнал: **~é ředkvičky** изкуфѣли рѣпички **3.** експр. стар, остарѣл, изгѣркан, брадат: **~ý vtip** изгѣркан, брадат вѣц

vyšetřeni|í, -í ср. **1.** проѣчване, разслѣдване: **~í okolností vraždy** разслѣдване на обстоятелства при убѣйство **2.** (лѣкарски, медицински) прѣглед, изслѣдване: **lékařské ~í** лѣкарски прѣглед; **~í krve** изслѣдване на крѣвтѣ

vyšetř|it, -ím св. **1.** (koho, co) проѣча, разслѣдвам (някого, неѡцо): **~it okolností vraždy** проѣча, разслѣдвам обстоятелства при убѣйство; **~it poměry žadatele** проѣча услѡвия, в който живѣе просѣител **2.** (koho, co) прѣглѣдам, изслѣдвам (в медицинско отношѣние) (някого, неѡцо): **~it pacienta, srdce** прѣглѣдам пациѣнт, сѣрцѣ; **dát se ~it** отѣда на медицинско изслѣдване **3.** сѣщо и **vyšetř|it si, -ím si** (co) спѣстѣ, отделея, заделея, остаѣва (си) (неѡцо): **~it si chvílku** остаѣва, заделея си, отделея си мѡлко врѣме; **~it nějaké peníze** спѣстѣ, поспѣстѣ, отделея, заделея някакви парѣи

vyšetřován|í, -í ср. разслѣдване, слѣдствие: **~ím bylo zjištěno, že...** слѣдствиѣто установѣ, че...; **zavést s někým ~í** запѡчна слѣдствие срѣщу някого

vyšetřovan|ý, -ého м. (под)слѣдствен

vyšetř|ovat, -uji/разг. **-uju** несв. **1.** (koho, co) проѣчвам, разслѣдвам (убѣец, убѣйство и под.) **2.** (koho, co) прѣглѣждам, изслѣдвам (в медицинско отношѣние) (пациѣнт, сѣрце и под.) **3.** (koho – вин.) разпѣтвам (някого): **po zatčení ho hned ~ovali** запѡчнаха да го разпѣтват веднѡга след задѣржанѣто му

vyšetřovatel, -e м. следѡвател: **~ prokuratury** следѡвател при прокуратѣра

vyšetřovn|a, -y ж. (лѣкарски) кабинѣт за прѣгледѣ, за изслѣдвания; манипулѣционна

vyšetřujíc|í, -í, -í **1.** слѣдствен; който вѡди слѣдствие: **~í orgán** слѣдствен ѡрган **2.** лекѣващ: **~í lékař** лекѣващ лѣкар

vyšilován|í, -í ср. разг. експр. беснѣене, бѣйство, изстыплѣние; афѣкт, афѣктиранѡст

vyšil|ovat, -uju несв. разг. експр. беснѣя; побеснѣл сѣм, разбеснѣл сѣм се; бѣйствам; афѣктиран сѣм; изпѣднал сѣм в афѣкт, в изстыплѣние: **rodič dopadeného mladého delikventa ~oval** родѣтелят, бащѣта на залѡвѣния мѣлд нарушител беснѣеше, бѣше побеснѣл, бѣше афѣктиран, бѣше изпѣднал в афѣкт

výšin|a, -y ж. книж. възвишѣние, врѣх, хѣлм: **na ~ách vzplály ohně** по възвишѣнията плѡмнаха, лѣмнаха огнѡве; **~y umělecké slávy** прен. врѣховѣ, висинѣ на артистѣчна слѡва

♦ **románsko-hist. výšiny** бѡлицѣте; откѣсна се от действителностѣ; загѣбя врѣзка с действителностѣ

výši|nout, -nu св. (koho, co odkud) отклонѣя, измѣстѣя, извѣдя, изкѣрам (някого, неѡцо отнякъде): **vozy vlaku byly ~nuty z kolejí** вагѡните на вѣла излѣзоха/бѣха излѣзли от рѣлсите; **události ho ~nuly z rovnováhy** прен. сѣбитѣята го извѣдѣха, изкѣраха го от равновѣсие

výši|nout se, -nu se св. (odkud) отклонѣя се, измѣстѣя се, излѣза (отнякъде); напѣсна (неѡцо): **vlak se ~nul z kolejí** вѣлѣт излѣзе от рѣлсите, дѣрайлира

výšinut|í, -í ср. отклонѣние, измѣстване (от нормѡлно положѣние, сѣстояние); ненормѡлност; разстрѡйство: **duševní ~í, ~í smyslu** умопомрачѣние; душѣвно, психѣческо отклонѣние, разстрѡйство; **~í z vazby, z větné konstrukce** език. анаколѣт

výšinut|ý, -á, -é ненормѡлен, разстрѡен; който има някакво отклонѣние, измѣстване (от нормѡлно сѣстояние, положѣние): **duševně**

~ý **člověk** психически разстроен човек; човек с разстроена психика; **charakterově ~ý člověk** ненормален, крив по характер човек; човек с ненормален, с крив характер

vyšislovat, обикн. *третол.* -**uje** св. разг. *малко остар.* 1. (со) причиний избледняване (на нещо): **slunce ~ovalo záclony** пердътата са избледнели от слънцето 2. избледнее, обезцвети се: **záclony ~ovaly** пердътата са избледнели, избледнях

vyšít, -šiji/разг. -**šiju** св. 1. (со; со кам) избродирам (нещо върху нещо): **~šít monogram na kapeník** избродирам монограм върху носна кърпа

vyšiv св. *извор* страхотен шамар 2. (со) избродирам; украся с бродерия (нещо): **ručně ~šít ubrus** избродирам на ръка покривка 3. (со) изший, избродирам, свърша (с шие, с бродиране) (нещо): **~šít celou cívku nití** изший, избродирам, свърша (цяла) макар конци

vyšívati св. *извор* **jako ~á** разг. *експр.* страхотен шамар

vyšívačka, -у ж. бродиралка

vyšívání, -í ср. 1. бродиране; бродерия; везане: **~í bylo jejím koníčkem** бродирането беше нейното хоби 2. бродерия, везмо: **bohaté ~í kroje** богата бродерия на носия 3. ръкоделие (нещо за везмо, за бродиране): **vzala si ~í s sebou na návštěvu** като тръгна на гости, тя взе със себе си и ръкоделието

vyšívání, -á, -é бродиран, везан: **~ý polštář** бродирана възглавница

vyšívati, -ám неслв. 1. (со; со кам) бродирам, веза/веза (монограм върху кърпа и под.) 2. (со) бродирам, веза/веза, украсявам с бродерия, с везмо (покривка и под.)

vyšívka, -у ж. бродерия, везмо: **blůza s ~kou** блуза с бродерия; бродирана, везана блуза; **výstava ~ek** изложба на бродерия, на везани изделия

výš, -ka, -ky ж. 1. височина и спец.: **~ka místnosti, skříně** височина на помещение, на гардероб; **~ka antény** височина на антена; **barometrická ~ka** барометрична височина; **boční ~ka** мор. височина на бърд; **~ka hladiny** височина на ниво; **indikovaná ~ka** авиац. височина по уреди; **největší ~ka** габаритна височина; **ortometrická ~ka** ортометрична височина; **redukována ~ka** редуцирана височина; **rychlostní ~ka** скоростна височина; **stavební ~ka** строит. строителна височина; **~ka vrstvy** минно височина на слои; **výchozí ~ka** изходна височина; **~ka zubu** техн. височина на зъб; **~ka trojúhelníka** геом. височина на триъгълник; **nadmořská ~ka** надморска височина; **~ka letu** висо-

чина на полет; **skok do ~ky** спорт. висок скок

2. височина (на звук): **~ka tónu** височина на тон 3. ръст, височина: **vztyčit se v celé své ~ce** изправя се в цял ръст 4. размер: **~ka trestu** размер на наказание, на присъда 5. високо

vyškař, -е м. спорт. състезател на висок скок

vyškařka, -у ж. спорт. състезателка на висок скок

vyškemrati, -ám св. (со; со од кохо/на ком) *експр.* (с хленчене) изврнкам, изкрнкам, изпрося, измolia (нещо от някого): **~at od táty/na tátovi pár korun** изврнкам, измolia от баща си няколко крони, някоя и друга крона

vyškolený, -á, -é обучен, школуван: **~ý pracovník** обучен служител; специалист; **~ý hlas** школуван глас

vyškolliti, -ím св. (кохо, со) обуча, подготвя, школувам (някого): **~it funkcionáře** подготвя, обуча функционери

vyškolliti se, -ím се св. обуча се, образовам се, подготвя се; премина курс на обучение, на подготовка; специализирам (се); стана специалист: **~it se odborně** специализирам (се); премина курс по специална подготовка; стана специалист

vyškollivat, -uji/разг. -**uju** неслв. (кохо, со) обучавам, подготвям (*специалисти и под.*); школувам (някого, нещо)

vyškollivat se, -uji се/разг. -**uju se** неслв. обучавам се, образовам се, подготвям се, специализирам (се); преминавам курс на обучение, на подготовка

výškoměr, -u м. техн. висотомер, алтиметър, хипометър; уред за измерване на височина: **akustický ~** звуков висотомер; **barometrický ~** барометричен висотомер; **posuvný ~** шуплер-чертилка; **radiolokační ~** радиолокационен висотомер; **rádiový ~** радиовисотомер; **registrační ~** самопишущ висотомер; барограф

výškový, -á, -é 1. височинен; който се отнася до височина: **~ý rozdíl** разлика във височина; **~ý rekord** рекорд на височина; **~ý let** авиац. висок полет; полет на голяма височина; **~ý skafandr** авиац. височинен скафандър; **~á nemoc** мед. височинна, кесонна болест 2. висок, многоетажен: **~á stavba, budova** строит. висок строеж; висока, многоетажна сграда

vyškrábat, **vyškrabati**, -u/-ám, **vyškrábnout**, -nu св. 1. (со; со odkud) изстържа, изчегъртам, изчопля, изчовъркам, махна, отстраня (нещо отнякъде): **~at/~nout zbytečnou čárku** изчегъртам, залича излишна запетая; **~at kaši z**

vyšleh|nout, -nu св. 1. обикн. третол. -**не** лѹм-

не, пла́мне, извь́е се, извь́се се (за пла́мък): **z hranice ~l plamen** над кла́дата се извь́ пла́мък; върху кла́дата лу́мна пла́мък **2.** (со; со *koti čím*) изб́ия (нещо на някого с нещо *площящо*): **~nout někomu oko bičem** изб́ия на някого окòто с б́ич

vyšlecht[ít, -ím св. (со) облагородя, селекцио-
нирам, полу́ча чрез селе́кция (нещо): **~it no-
vou odrůdu brambor** селекционирам, полу́ча
чрез селе́кция но́в со́рт карто́фи

vyšl[ít, -á, -é изля́зъл: **kabát ~ý z módy** изля́зло
от мо́да, демоди́рано палто́; **děvče ~é ze školy**
разг. завършило учи́лище момиче; **právě ~á
kniha** току́-що изля́зла, публику́вана кнѝга

vyšmejd[ít, -ím св. (со) разг. експр. **1.** проследя,
наду́ша (нещо); до́бера се, докòпам се (до
нещо); с ду́шене, със следе́не полу́ча, намèря,
открѝя, нау́ча, устано́вя (нещо): **~í všechno,
co potřebuje** за не́го не è пробле́м да просле-
ди́, да нау́чи всѝчко, коèто му е ну́жно **2.** оби-
коля́, разг. експр. изрѝшкам (нещо): **~il kde-
jaký kout Evropy** то́й е изрѝшкал всѝчки
кѝтчета на Евра́па

vyšňoř[ít, -ím св. (кого вин.) експр. издока́рам,
премє́ня, изту́пам, стèгна, нагѝздя, након́тя
(някого): **~it dceru na ples** издока́рам, стèгна
дѝщеря си за ба́л

vyšňoř[ít se, -ím se св. експр. издока́рам се,
премє́ня се, изту́пам се, стèгна се, нагѝздя се,
након́тя се: **~it se na ples** издока́рам се, стèгна
се за ба́л

vyšoup[nout, -nu св. (со, експр. *koho odkud*)
изтѝкам, избѝтам, изка́рам, разка́рам, експе-
дирам (нещо, някого от някъде): **~nout vozík
z kolny** изтѝкам, изка́рам ко́личка от бара́ка;
~nout chlapce ze dveří експр. изтѝкам, из-
бу́там, експеди́рам момче́ през врата́та

vyšperk[ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (кого, со)
укра́ся с на́кити (някого, нещо) **2.** (кого, со
чим) експр., често ирон. укра́ся, окѝча (ня-
кого, нещо с нещо); изпѝстря, претру́пам
(нещо с нещо): **~ovat svůj projev frázemi**
окѝча, претру́пам речта́ си с фразѝ

vyšpion[ovat [-on/-ón-], -uju св. (со) разг.
експр. разузнáя, нау́ча, наду́ша (нещо): **~ovat
čas a místo schůzky** разузнáя, наду́ша вре́-
мето и мя́стото на срèща

vyšplachat, vyšpláchnout вж. **vyšplouchat, vy-
šplouchnout**

vyšplouch[át, vyšplá[át, -ám св. (со) изплѝ-
скам, разплѝскам (нещо): **~at vodu z vany**
изплѝскам вода́ от ва́на

vyšplouch[nout, vyšplá[chnout, -nu св. **1.** обикн.
третол. -не плѝсне (се), излèе се: **pivo ~lo ze
džbánu** бѝрата плѝсна от ка́ната **2.** (со) плѝ-

сна, излèя (нещо): **~nout vodu z kbelíku** излèя,
плѝсна вода́ от ко́фа

vyšpull[ít, -ím св. (со) окрѝгля, изда́м напред,
нацу́пя (обикн. устни): **~it rty** свѝя, нацу́пя
у́стни

vyšraf[ovat, -uji/разг. -uju св. (со) изпѝлня с
щрѝхи; защрѝхѝрам (нещо): **~ovat obdélník**
защрѝхѝрам право̀гълник

vyšroubován[í, -í ср. отвь́ртване, отвь́иване,
развь́иване, развь́интване

vyšroub[ovat, -uji/разг. -uju св. (со) **1.** развь́я,
развь́интя, отвь́я, отвь́интя (нещо): **~ovat
žárovku** развь́я, отвь́я (електри́ческа) крѝшка
2. вдѝгна, повдѝгна (нещо) (с развь́иване):
~ovat vysoko otáčecí židli развь́я, повдѝгна
висòко вѝртящ се сто́л **3.** разг. експр. (чув-
ствително) вдѝгна, ка́ча, пови́ша, увели́ча
(обикн. *цени и под.*): **~ovat cenu** до́ста пови́ша,
вдѝгна *цена́*

vyšší вж. **vysoký**

vyštafir[ovat, -uju св. (кого, со; кого, со чим)
разг. експр. издока́рам, изту́пам, након́тя,
нагѝздя (някого, нещо с нещо): **~ovat dceru
na ples** издока́рам дѝщеря си за ба́л; **~ovat
chatu novou omítkou** стèгна, освежа́, издо-
ка́рам ви́ла с но́ва мазѝлка

vyštafir[ovat se, -uju se св. (–; чим) разг. експр.
издока́рам се, изту́пам се, након́тя се, нагѝздя
се (–; с нещо): **~ovat se na ples** изту́пам се за
ба́л

vyšťarat вж. **vyšťourat**

vyšťav[ít se, -ím se св. разг. експр. надхвѝрля, над-
ско́ча се́бе си; да́м от се́бе си ма́ксимума: **ten-
tokrát se opravdu ~il** то́зи пѝт то́й на́истина
надско́чи се́бе си, да́де ма́ксимума от се́бе си

vyštěk[nout, -nu св. **1.** обикн. третол. -не излèе
(за куче, за лисица): **pes ~l** кѝчето излèя
2. (–; со) експр. излèя (–; нещо) (за човек): **~l
několik pozdravů** то́й излèя ня́колко по́здрава

vyštep[ovat, -uji/ разг. -uju св. (со) обшѝя с
тегèл (нещо) (за да стане по-здо́рово или по-
красиво): **~ovat límec** обшѝя *яка́* с тегèл

vyštíp[át, -u/-ám св. **1.** (со) (последова́телно)
отрèжа, изрèжа, ма́хна, отстраня́, диал. от-
чèсна (нещо) (с прѝсти или с инстру́мент):
~at výhonky rajčat ма́хна, отстраня́ издѝнки
на домáти **2.** (со, експр. *koho odkud*) изгòня,
изпѝдя (нещо, някого отнякъде): **naše husy
~aly cizí** на́шите гѝски изгòниха чѝждите; **~ali
ji z práce** изгòниха *я* от ра́бота

vyštíp[nout, -nu св. (со *odkud*) изчовѝрам,
изчòпля, изва́дя (нещо отнякъде): **~nout z
vánočky hrozinku** изчовѝрам, изчòпля ста-
фѝда от ко́леден козуна́к

vyštíp[nout se, обикн. третол. -ne se св. (*odkud*)

отцѣпи се, извади се, откачи се, изпадне (*от-
някъде*): **rozbitá tabulka (skla) se ~ala** счү-
пеното, пукнатото стъкло се извади, изпадна
от рамката
vyštip|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*co odkud*) из-
човърквам, изчоплям, изваждам, вадя (*ста-
фиди от козунак и под.*)
vyštouch|nout, -nu св. (*co; kоти co*) извадя,
изкарам, избодя (*на някого нещо*): **~nout si
oko** извадя си, избодя си око
vyšťour|at, vyšťár|at, -ám св. разг. **1.** (*co; co
odkud*) изчовъркам, изчопля, изкарам, извадя
(*нещо отнякъде*): **~at si maso ze zubů** из-
човъркам, изчистя, изкарам месо от зъбите
си **2.** (*co*) изпразня, изчистя, почистя (*нещо*)
(с човъркане, със стъргане): **~at dýmku** из-
празня, изчистя лула **3.** (*co*) изрвоя, измъкна,
намеря, открия (*нещо*): **~at starou listinu** из-
рвоя, намеря, открия стар документ
vyštrach|at, -ám св. (*co*) разг. експр. изрвоя,
измъкна, извадя, намеря (*нещо*): **~at staré
sešity** изрвоя стари тетрадки
vyštrach|at se, -ám se св. (*kat*) разг. експр.
изляза, измъкна се, замъкна се, довлека се,
дотърпя се (с усилие) (*някъде*): **~at se na ulici**
едва изляза, довлека се със зор на улица;
~at se na půdu изкатеря се, замъкна се, до-
търпя се до таванско помещение
vyštv|at, -u св. (*koho, co odkud*) изгоня, прогоня,
изпдя, пропдя, прокудя (*някого, нещо
отнякъде*): **~at zvěř z úkrytu** изгоня, изкарам
дивеч от скривалището му; **~ali ho z domova**
експр. прогониха, пропдиха, прокудиха го
от родния му дом
vyšum|ět, обикн. третол. -í св. (–; *odkud*) из-
ветрѣе, престане да се пѣни (*обикн. за гази-
рано питие*): **víno ~ělo** виното престана да се
пѣни, изветря
vyšvih|nout, -nu св. **1.** (*co*) мѣтна, изхвърля (*не-
що*) (нагоре): **~nout nohy** мѣтна, изхвърля на-
горе крака **2.** (*co; co kоти*) извадя, изкарам,
избия (*нещо на някого*) (с шибване): **~nout
někomu oko bičem** извадя, избия, изкарам на
някого окото с бич **3.** (*koho, co*) разг. експр.
издокарам, пременя, изтупам, нагиздя, на-
контя, стѣгна (*някого, нещо*): **~nout někooho
podle poslední módy** издокарам някого по
последна мода
vyšvih|nout se, -nu se св. **1.** (*kat*) мѣтна се (*върху
нещо*): **~nout se do sedla** мѣтна се върху седло
2. разг. експр. издигна се; направа кариѣра:
studoval, aby se ~nul той учи/учеше се, за да
се издигне **3.** разг. експр. издокарам се, пре-
меня се, изтупам се, нагиздя се, наконтя се,

стѣгна се: **~nout se podle poslední módy** из-
докарам се по последна мода
výt, vyji/разг. vyju неск. **1.** обикн. третол. **vyje**
вие (*за вълк, за куче и под.*): **pes vyje na měsíc**
кучето вие към луната **2.** експр. вия (*за човек*):
~~hlavě~~ **hlavě**
být(i), musí s nimi výt(i) поговорка с какъвто
се съберѣш, такъв ставаш
vytáč|et I, -ím, 3. мн. -ěji/-í неск. **1.** (*co*) извивам,
извъртявам, обръщам (*нещо*): **~et trup** из-
вивам, извъртявам тялото си, снагата си; **~et
vůz vlevo** обръщам, извивам кола вляво, на-
ляво **2.** (*co*) вземам (*обикн. завои*); минавам,
преминавам (*през завои*): **~et zatáčky** вземам
завои **3.** (*co*) описвам (*нещо*): **~et piruetu na
ledě** описвам, правя пирует върху лед **4.** (*co*)
(чрез въртене) набирам, избирам (*обикн. но-
мер на телефон*): **~et telefonní číslo** избирам,
набирам телефонен номер **5.** (*co; co odkud*)
вадя, изваждам (*нещо обикн. от устройство
с валяци*): **~et papíry ze stroje** изваждам
листове (хартія) от (печатарска) машина
vytáč|et II, -ím, 3. мн. -ěji/-í неск. (*co*) **1.** точа,
източа, наточвам (*нещо течнo*): **~et med** вадя
мѣд **2.** източвам, изпразвам (*нещо, съдържа-
що течност*): **~et sud piva denně** източвам
(едно) буре бира на ден
vytáč|et se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se неск. **1.** обръ-
щам се, извъртявам се в обратна посока: **~et
se s autem** обръщам кола в обратна посока
2. измъквам се със сложни маневри **3.** (–; *z
čeho*) извъртам се, усуквам се; опитвам се да
се измъкна (*от нещо*): **~et se z odpovědi** усук-
вам го, извъртам го, за да не отговоря
vytáč|ka, -ky ж. извъртане, усукване: **řící něco
bez ~ek** кажа нещо без извъртания, направо
výtah I, -u м. **1.** асансьор; спец. подѣмник: **ná-
kladní** ~ товарен асансьор; **osobní** ~ пѣтни-
чески асансьор; **lodní** ~ хѣлинг, спусково ус-
тройство **2.** вѣжена линия; лифт; влек: **se-
dačkový** ~ лифт със седалки; **lyžařský** ~
скиорски влек
výtah II, -u м. **1.** конспект, резюмѣ; кратко, но
сгъстѣно съдържание (*на нещо*): **~ z knihy, z
článku** конспект на книга, на стѣтия **2.** спец.
рядко прѣпис; извлечѣние; прѣпис-извлечѣ-
ние: **~ z pozemkové knihy** прѣпис от емлячна
книга, от емлячен регистър
vytahan|ý, -á, -é раздърпан, разтѣглен, отпуснат:
~ý svetr раздърпан пуловер; **~á guma na po-
nožkách** разтѣглен ластик на чорѣпи
vytah|at, -ám св. **1.** (*co; co odkud*) (последо-
вателно) извадя, изкарам, изтѣгля, издърпам;
наизвадя, (изпо)извадя, (изпо)изкарам, (из-
по)изтѣгля, (изпо)издърпам (*нещо отня-*

къде): **~at hřebíky z prkna** (изпо)извадя **~at ohně** извадя кестените от огъня (вместо някого) **2. (co) разг.** (постепенно) изтёгля (и похърча) (обикн. *пару*): **~at všechny úspory** изтёгля и прѣсна всѣчки спестѣвания **3. (co; co z koho) експр.** измѣкна, изпрѣся (нещо от някого): **~al z mámy poslední halír** той измѣкна от майка си и последния ѝ халер, и последната ѝ стотинка **4. (koho – вин. zač)** издърпам, изтёгля (нещо на някого); дръпна (някого за нещо): **~at někoho za ucho** издърпам, изтёгля ухото на някого **5. (co)** раздърпам, разтёгля (нещо): **~at svetr** раздърпам пуловер **vytah|at se**, обикн. *третол.* **-á se св.** раздърпа се, разтёгли се; отпусне се: **guma na ponožkách se ~ala** ластикът на чорапите се е разтёглил, отпуснал се е **vytáhl|ý, -á, -é** изтѣчен, стрѣен: **~ý chlapec** изтѣчено момчѣ **vytáhl|nout, -nu св. 1. (co, koho; komu co odkud)** извадя, изкѣрам, измѣкна, изтёгля, издърпам (нещо, някого отнякъде): **~nout klukovi trn z prstu** извадя на момчѣ трѣн от прѣста; **~nout utonulou z vody** извадя удавница от водата ♦ **~nout** неприятност; помѣгна на някого да излѣзе от затруднѣно положѣние; **ne~nout paty (z domu)** не сѣ подавам носѣ (от къщи, навѣн) **2. (co; komu co odkud) експр.** измѣкна, отмѣкна, отнесѣ, открадна (на някого нещо отнякъде): **~nout staré paní peněženku z kabelky** измѣкна, открадна на възрастна, на стѣра женѣ портмонѣ от дамската ѝ чанта **3. (koho – вин. odkud, kam) експр.** измѣкна, изкѣрам (някого отнякъде): **~nout bratra z postele** измѣкна брат си от леглото; **~nout kamaráda do kina** измѣкна приятеля си да отидем на кино; заведѣ, замѣкна приятеля си на кино **4. (koho – вин. z čeho) експр.** отървѣ, измѣкна, извадя, спасѣ (някого от нещо): **advokát ho z toho ~l** адвокатът го отървѣ, измѣкна го, спасѣ го **5. (co; co z koho) експр.** измѣкна, изщѣдѣ, изстѣскам (нещо от някого): **~nout z někoho všechny peníze** измѣкна от някого всѣчките му парѣ **6. (co; co z koho) експр.** изкѣпча, изтрѣгна, измѣкна (от някого) ♦ **~nout** мичка не можѣха да изкѣпчат от нѣго; той нищо не ѝм кѣза **7. също и vytáhl|nout si, -nu si (co)** извадя, изтёгля (си) (нещо); падне ми се: **~nout si kartu** изтёгля (си) кѣрта **8. (co) експр.** изпѣя, излѣкам, изцѣкам, изгѣлтам, изкѣркам, изсмѣча на един дѣх (нещо): **~nout celý půllitr** изпѣя, изгѣлтам на един дѣх цяла

хѣлба **9. (proti komu, proti čemu; na koho, na co; kam)** излѣза, трѣгна, отправа се, потёгля (срѣщу някого, срѣщу нещо); поѣма (за някъде): **~nout na nepřítele/proti nepříteli** излѣза, трѣгна, потёгля срѣщу враг, срѣщу неприятел, срѣщу противник; **~nout do ulic** излѣза, трѣгна (да скѣтам) из љлиците; поѣма из љлицѣ ♦ **~nout** рѣзко, грѣбо се нахвѣрля върху някого; рѣзко, грѣбо нападна някого **10. (koho, co odkud, kam čít)** изтёгля, издърпам (с вѣже и под. някого, нещо отнякъде, обикн. на високо): **~nout někoho lanovkou** изтёгля, издърпам някого с лифт; **dát se ~nout lanovkou** кѣча се, изкѣча се ♦ **~nout** разприказвам се; разбѣбря се; отпѣрѣя се, отворѣ се на приказки; отворѣ един устѣ, та никѣй не мѣже да ме спѣре, да ми взѣме дѣмата **11. (co)** вдѣгна, повдѣгна, издърпам, изтёгля (нагѣре) (нещо): **~nout obočí** вдѣгна вѣжди; **~nout si kalhoty** издърпам, повдѣгна си панталѣна **12. (co)** опѣгна (нещо): **~nout vypranou záclonu** опѣгна изпрѣно пердѣ **13. (co)** хвѣна, уловѣ (нещо): **~nout oko na punčošce** хвѣна, уловѣ бримка на чорап **14. (co; co čít)** изтёгля, нанесѣ, начертѣя, очертѣя, оградѣ (нещо с нещо): **~nout rys tuší** изтёгля, начертѣя, нанесѣ линия, чертѣ с туш **vytáhl|nout se, -nu se св. 1. (odkud)** измѣкна се, излѣза (отнякъде): **~nout se z vody** измѣкна се, излѣза от водѣта **2. (kam)** кѣча се, покѣча се (с усѣлие) (някъде): **~nout se do sedla** покѣча се (с усѣлие) върху седлѣ **3. изтѣча се; изрѣсна, порѣсна (на височина, на бѣй): děvče se za rok ~lo** за една година момѣчетѣ, девѣйчетѣ се изтѣчи **4. (-; nad kým; před kým) разг.** изфѣкам се, изпѣрча се (пред някого): **chtěl se ~nout nad spolužáky, před dívkou** той ѝскаше да се изфѣка пред съучениците, пред девѣйката **5. обикн. третол. -ne se** разтѣгли се, раздѣрпа се, отпусне се: **boty se nošením ~ly** от нѣсене обѣвките се бѣха разтѣглили **vytahován|í, -í ср. 1.** вѣдене, изваждање, изтёгляње, издѣрпване **2. техн.** извлѣчане, екстрахиране **3.** извлѣчѣние **4.** издѣрпване, удѣлжавање, разтѣгляње, изтѣгляње **5. спец.** очертавање, ограджање, изчертавање (с туш) **vytah|ovat, -uji/ разг. -uju неск. 1. (co, koho; komu co odkud)** вѣдя, изваждам, изтёглям, издѣрпам (за нещо) ♦ **~ovat** (за нещо) кѣштаны з огъня вѣдя кестените от огъня (вместо някого); **~ovat z někoho rozumy** опѣтвам се, мѣча се да разберѣ, да науча нешто от някого **2. (co; komu co odkud) експр.**

измъквам, открадвам (портмоне от дамска чантичка и под.) **3.** (кохо, со odkud, kam čím) изтеглям, издърпам (с въже и под. някого, нещо отнякъде, обикн. нагоре) **4.** (кохо – вин. odkud, kam) експр. измъквам, изкарвам (някого отнякъде, за да отидем някъде) **5.** (кохо – вин. z čeho) експр. измъквам, отървам/отървавам, избавям, спасявам (някого от неприятност и под.) **6.** (со; со z кохо) експр. измъквам (отговор от ученик и под.) **8.** (со) вдигам, повдигам, издърпам, изтеглям (нагоре) (вежди, панталони и под.) **9.** (со) издърпам, удължавам, изтеглям, разтеглям (жаничарите) ♦ **печѣло** жарг. стига си се хвалил; стига си се фукал; стига си се пёрчил **10.** (со) опъвам (завеса и под.) **11.** (со) хващам, ловя (бримки и под.) **12.** (со; со čím) изтеглям, изчертавам, очертавам, начертавам, нанасям, ограждам (черта с туш и под.)

vytah|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (–; nad kým, před kým) разг. експр. надъвам се, фъкам се, пёрча се (перед някого): **rád se ~uje** (тоѝ) обича да се пёрчи

vytancovat, vytancovat se вж. **vytančit, vytančit se**

vytan|čit, -čím, vytan|covat, -cuji/разг. -cuju св. (odkud) изляза (отнякъде) танцувайки, с танцова стъпка: **~čit/~covat ze sálu** изляза от зала, танцувайки

vytan|čit se, -čím se, vytan|covat se, -cuji se/разг. -cuju св. натанцувам се: **~čit se/~covat se na plese** натанцувам се на бал

vyta|nout, обикн. третол. -ne св. (komu kde) появи се, изникне, изплува (внезапно, отнóво) (перед някого някъде): **před očima mu ~nul dávno zapomenutý obraz** пред очите му изникна, изплува отдавна забравен образ

vytápě|cí, -í, -í отоплителен: **~í zařízení** техн. отоплителна инсталация

vytápě|ní, -í ср. отопляване, отопление: **bytové ~í** жилищно отопление; **elektrické ~í** електрическо отопление; **parní ~í** парно отопление; **plynové ~í** газово отопление; **sálavé ~í** лъчисто отопление; **teplovzdušné ~í** калориферно, въздушно отопление; **ústřední ~í** централно отопляване, отопление; **vakuové ~í** вакуумно отопление; **vodní ~í** водно отопление

vytápě|t, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. **1.** (со; со čím, jak) отоплявам (нещо с нещо): **~ět byt plynem** отоплявам жилище с газ **2.** (со) разпалвам, нагорещявам, нажежавам (нещо): **~ět pec** разпалвам пещ

vytapet|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) облепя с тапети (нещо); слóжа, налепя тапети (някъде):

~ovat ložnici облепя с тапети спалня; налепя тапети в спалня

vytár|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) премёра, претёгля тара (на нещо)

vytas|it, -ím св. (со) извадя, изтёгля, изкарам, измъкна (обикн. меч, сабя) от нòжница: **~it meč, šavli** извадя меч, сабя от нòжница; **~it celou zbrojnicí argumentů** прен. измъкна, извадя, изкарам аргументи от тёжката артилерия

vytas|it se, -ím se св. (s čím) експр. (неочаквано) извадя, предлóжа (нещо); изляза (с нещо); изненадам (с нещо): **~it se s návrhem** неочаквано изляза с предложение; направя неочаквано предложение; **~it se s dalším argumentem** извадя, предлóжа друг аргумент; изляза с нòв аргумент

vytav|it, -ím св. (со) стопя, разтопя, добия, полóча (нещо) чрез топёне: **~it železo z rudy** разтопя, добия желязо от рóда

vytav|it se, обикн. третол. -í se св. стопи се, разтопи се; добие се, получи се чрез топёне: **železná ruda se ~ila** от желязната рóда се получи желязо

výtaž|ek, -ku м. екстракт, есёнция: **kávoový ~ek** екстракт от кафё; **činičí, tříslový ~ek** кожар. дёбилен екстракт; **masový ~ek** хран. мёсен екстракт; **ovocný ~ek** хран. плóдов екстракт; **syntetický ~ek** спец. синтетичен екстракт

vy|téci, vy|téct, обикн. третол. -teče св. **1.** (odkud) изтечё (отнякъде): **z rozbité láhve ~tekla všechna voda** от счúпената бутилка изтечё/бёше изтёкла всйчката водa **2.** изпразни се: **vana ~tekla** ваната се изпразни

vytéct вж. **výtéci**

vyteč|kovat, -uji/разг. -uju св. (со) **1.** означа, сигнализирам (нещо) с многотóчие; слóжа многотóчие (на нещо): **~ovat choulostivá slova v textu** означа с многотóчие деликатни, неудобни, нецензурни дóми в тёкст **2.** изпёля, запёля, покрйя (нещо) с тóчки: **~ovat zadní stěnu krychle** запёля с тóчки задна стенa на кúб (на чертеж)

vyteč|kováv|at, -ám нескв. (со) **1.** означавам, сигнализирам (нещо) с многотóчие **2.** изпёлявам, запёлявам, покрйвам (нещо) с тóчки

výteč|ná, -é ж. учил. остар. отлйчен; отлйчна оцёнка, белёжка (в училище)

výteč|ně нар. отлйчно, знаменито, превзхóдно, забележително: **vařit ~** гóтвя знаменито, превзхóдно

výteč|ník, -a м. **1.** воен. образцóв, прймерен войник; отлйчен стрелёц; отлйчник **2.** обикн. ирон. герóй, лóда главa, хубавёц, хубостник: **zatknot partu ~ů** арестувам (една) тайфа лóди главй, хубостник

výtečnost, -i ж. превъзходство, изключителност: **vynikat silou a ~í ducha** отличавам се със сила и изключителност на духа
výtečný, -á, -é отличен, знаменит, превъзходен, забележителен, изключителен: **~ý voják, pracovník** отличен войник, служител
vytékání, -í ср. 1. изтичане 2. извирание 3. спец. дренiranje
vyték|at, обикн. *третол.* -á несл. (*odkud*) 1. изтича, течє (вода от счупена бутилка и под.) 2. (нещо) течє, изтича, блика, извира (*отнякъде*): **ze skály ~á pramen** от скалата изтича, извира, блика извор 3. изпразва се (*за вана и под.*)
vytelefonovaný, -á, -é 1. уреден по телефона: **~ý nocleh** уредена по телефона нощувка 2. свършил, празен, изчерпан; изразходван; останал без импулси (*за фонокарта*): **~á karta** фонокарта без импулси; изчерпана, празна фонокарта
vytelefonovat, -uji/разг. -uju св. (*co*) 1. уредя (*нещо*) по телефона: **~ovat nocleh v hotelu** уредя по телефона нощувка в хотел 2. свърша, изчерпя/изчерпам, изразходвам (*обикн. фонокарта*); свърша, изчерпя/изчерпам, изразходвам импулси (*на фонокарта*): **~oval jsem kartu** изразходвах фонокартата си; фонокартата ми се изчерпи/изчерпа, свърши
vytepl|at, -u/-ám св. (*co*) изкова (*нещо*): **~at náramek** изкова гривна
vytepáv|at, -ám несл. (*co*) изковавам (*свещник и под.*)
vytěř, -u м. 1. *риб.* мръстене; хвърляне на хайвєр: **umělý ~ ryb** изкуствено мръстене на риба 2. *мед.* натривка; натриване, намазване (*с лечебна цел*): **provést ~ krku** направя натривка на гърло 3. *мед.* проба за изследване (*обикн. от секрет*): **~ je negativní** пробата е негативна
vytesan|ý, -á, -é изсечен, издялан: **nápis ~ý do kamene** изсечен надпис
vytesan|ý, -á, -é (лицє) сякаш изсечено от камък
vytes|at, -šul/-sám/книж. -ši св. (*co; co z čeho*) 1. изсєка, издялам (*нещо от нещо*): **~sat nápis** изсєка надпис 2. извāя (*нещо от нещо*): **~sat sochu** извāя статуя
vytesáv|at, -ám несл. (*co; co z čeho*) 1. изсєчам, издялвам (*нещо от нещо*) 2. извāявам (*нещо от нещо*)
vytěsň|it, -ím св. (*koho, co; koho, co odkud*) измєстя, изтлāскам (*някого, нещо отнякъде*): **kvasinky ~ily některé druhy bakterií** биол. квāсните гъбички измєстиха някои видове бактерии; **~it vzduch** техн. изтлāскам въздух
vytěsň|ovat, -uji/разг. -uju несл. (*koho, co; koho,*

co odkud) измєствам, изтлāсквам (*някого, нещо отнякъде*)
vytetovan|ý, -á, -é татуиран: **číslo ~é na paži** нòмер, татуиран върху ръка
vytet|ovat, -uji/разг. -uju св. (*koho, co*) татуирам (*някого, нещо*): **~ovat srdce** татуирам сърцє
výtěž|ek, -ku м. 1. дòбив; печалба, приход: **čistý ~ek koncertu** чиста печалба на концєрн; **~ek z prodeje** печалба, приход от продажба 2. *спец.* рандемāн: **celkový ~ek** общ дòбив; **roční ~ek** годишен дòбив; **vedlejší ~ek** вторичен дòбив; **~ek rudy** рандемāн на руда 3. ефєкт, пòлза: **~ek vědeckého bádání** ефєкт от научно изслєдване
výtěž|it, -ím св. 1. (*co*) дòбия (*нещо*): **~it uhlí** дòбия въглища 2. (*co*) *книж.* спечєля, придòбия, пòлуча (*нещо*): **~it nové poznatky** придòбия нòви познāния 3. (*co; co z čeho*) облагодєтелствам се; извлека пòлза, изгòда, облага (*от нещо*): **~it z každé situace co nejvíce** извлека от всāка ситуация кòлкото мòже пòвече пòлза, изгòда
výtěžnost, -i ж. *спец.* дòбив; рандемāн; процєнтно съдържāние (*на получен продукт в изходен материал*): **~ rudy** процєнтно съдържāние на руда
výtěžn|ý, -á, -é 1. *малко остар.* дòбивен: **~á metoda** дòбивен мєтòд 2. кòйто нòси дòбив, печалба, приход
vytěžován|í, -í ср. натовāрване (*с рāбота*): **mé každodenní ~í ustalo** ежеднєвното ми натовāрване с рāбота спрā, приклòчи
vytěžovan|ý, -á, -é натовāрван (*с рāбота*): **~ý podřízený** натовāрван с рāбота подчинєн; подчинєн, чийто рāботно врєме є уплътнєно, запълнено
vytěž|ovat, -uji/разг. -uju несл. (*koho, co*) натовāрвам (*с рāбота*) (*някого, нещо*); уплътнявам, запълвам рāботното врєме (*на някого, на нещо*): **~ovat své podřízené** натовāрвам с рāбота свòите подчинєни; уплътнявам, запълвам рāботното врєме на свòите подчинєни
vyt|í, -í ср. вòй: **~í šakalů** вòй на чакāли
vytín|at, -ám несл. (*co*) 1. (постепєнно) отсйчам, осйчам (*нещо*): **~at větev po větvi** отсйчам, осйчам клòн след клòн 2. отсйчам, прāвя, образўвам (*нещо*) (чрез сєченє): **kružnice ~á na přímce úsečku** геом. прєсйчайки прāва линия, окръжносттā образўва (върху нєя) отсєчка
vytip|ovat [-ty-], -uji/разг. -uju св. (*co; koho, co nač, zač*) разг. прогнозирам; прєценя, познāя, отгāтна, улўча (*нещо*); прєценя (*някого като някакъв; нещо като някакво*): **~ovat cenu parcely** познāя, прєценя, отгāтна, улўча ценā на парцєл; **~ovat zápas na nerozhodný** про-

гнозйрам рáвен резултáт от спóртна срéща; ~ovat domácí za vítěze прогнозйрам, че победители ще станат домакйните

vytír|at, -ám неск. **1.** (со; со čím; komu со čím) бърша, избърсвам, трия, изтривам, търкам, изтърквам, подсушáвам (нещо с нещо): ~at podlahu (hadrem) бърша, изтривам под (с парцáл); ~at si vlasy ručníkem бърша, избърсвам, подсушáвам си косáта с кърпа

2. (со; со odkud čím) бърша, избърсвам, обърсвам, трия, изтривам, обйрам; мáхам, отстранявам (нещо отнякъде) с бърсене, с изтриване: ~at omáčku z talíře kouskem chleba изтривам, избърсвам, обйрам с парчè хляб сòс от чиния **3.** (со čím; komu со čím) трия, мáжа, намазвам, натривам (нещо с нещо): ~at formu máslem намазвам фóрма с мáслò

4. (koho, со) руб. изкáрвам, изстйсквам (обикн. хайвер от риба при изкуствено оплождање): ~at pstruhu изстйсквам хайвèр от пýстърви

vytír|at se, обикн. третол. -á se неск. руб. мръстй се, хвèрля си хайвèра (за риба): štika se ~á na měččinách щýката се мръстй, хвèрля си хайвèра в плитчинй

výtisk, -u м. брой, екземплйр (от книга, от списание и под.): signální ~ сигнáлен брòй; náklad 150 000 ~ů тираж 150 000 (брòя)

vytisk|nout, -nu св. (со) **1.** отпечáтам, публикúвам (нещо): ~nout článek отпечáтам стáтия **2.** отпечáтам (нещо); оставя следá, отпечáтък (от нещо): ~nout v polštáři dolík главáта ми се отпечáта, остави отпечáтък, вдлбнaтинá върху възглáвница

vytít вж. **vytnout**

vytížen|í, -í ср. натовáрване: ~í stroje натовáрване на машинa

vytíž|it, -ím св. **1.** (со) натовáря (нещо) в рáмките на предпйсаната му товароподёмност (нищо повече, нито по-мáлко): ~it auto, nákladní vlak добрè, прáвилно натовáря колá, товáрен влáк **2.** (koho, со) натовáря (някого, нещо); запълня (нечие) рабòтно врèме: dostatečně ~it zaměstnance достáтъчно натовáря служйтели; достáтъчно запълня рабòтното врèме на служйтели; nebýt dostatečně ~en не сým достáтъчно натовáрен, заèт; рабòтното ми врèме не è достáтъчно запълнено

vytk|a, -u ж. úкор, úпрек, мърмене, смъряне: ostrá, oprávněná ~a òстър, умèстен, справедлив úпрек

vytk|nout I, -nu св. (komu со) поставя, определя, издйгна, посòча, възлòжа (задача, цел и под. на някого): ~nout si cíl/něco za cíl поставя си цел/нèщо за цел

vytk|nout II, -nu св. **1.** (komu со) укòря, упрёкна,

смърря (някого за нещо): ~nout někomu nedbalost упрёкна, смърря някого за немарливост, за нехáйство **2.** (со; со kam) извáдя, изтèгля, изкáрам (нещо) напред; поставя (нещо пред нещо): ~nout společného činitele před závorku мат. извáдя òбщ мнòжител пред скòби; ~nout větný člen před větou язык. изтèгля, обòсобя чáст на изречèние в нèговото нáчáло **3.** (со) изтýкна (нещо): ~nout něčí zásluhu изтýкна нèчий заслýги

vytlač|it, -ím св. **1.** (со; со odkud) избýтам, изтйкам, изтлáскам, изкáрам, измèстя (с бýтане, с тйкане) (нещо отнякъде): ~it auto z garáže избýтам, изтйкам колá от гараж **2.** (со; со kam) избýтам, изтйкам, изтлáскам, кáчá, изкáчá, измèстя (с бýтане, с тйкане) (нещо някъде): ~it vozík na kopec избýтам, изтйкам, изкáчá (с бýтане) колйчка на хýлм **3.** (со; со čím) извáдя, изкáрам, изпòмпам/изпòмпя (нещо с нещо): ~it vodu čerpadlem извáдя, изкáрам водá с пòмпа; изпòмпя водá **4.** (со; со z čeho) изстйсквам, изцедя (нещо от нещо): ~it šťávu z citronu изстйсквам/кожимòн ◆ **zlamene olej ne~iš** всè еднò кáмък да разплáчеш; нèго не мòжеш да го трòгнеш, да го омилоствйиш; тòй нýма нйкаквa мйлоствйиш **5.** (со) изстйсквам, изцедя (нещо): ~it citron изстйсквам лимòн **6.** (koho, со odkud) изгòня, разгòня, изтлáскам, изтйкам, изблýскам (някого, нещо отнякъде): ~it demonstranty z náměstí разгòня, изгòня, изтлáскам демонстрáнти от плòщáд; ~it nepřítel z jeho pozic изгòня, изблýскам протйвник, неприйтел, врáг от позицийте му **7.** (koho, со; koho, со odkud) зaмeнй, сменй, измèстя (някого, нещо): elektřina ~ila páru електрйчествòто смeнй, измèсти пáрата; ~it někoho z vedení измèстя някого от ръководство **8.** (со) оставя следá, отпечáтък (от нещо); отпечáтам (нещо): ~it svůj monogram отпечáтам моногрáма си; оставя отпечáтък с моногрáма си **9.** (со) разпýна, разтèгля, раздърпам, издýя, деформйрам (нещо): ~it si kolena na kalhotách деформйрам крачòлите на панталòните си в колeнèте

vytlač|ný, -á, -é техн. нагнетáтелен, напòрен: ~é čerpadlo нагнетáтелна пòмпа; ~ý ventil нагнетáтелен вентйл, клáпан

vytlačován|í, -í ср. техн. **1.** изтлáскване, избýтване, екструзия **2.** в сýчет. ~í vzorů щaмпòване, отпечáтване, прегòване

vytlač|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (со; со odkud) избýтвам, изтйквам, изтлáсквам, изкáрвам, измèствам (кола от гараж и под.) **2.** (со; со kam) избýтвам, изтйквам, изтлáсквам, кáчвам,

изкачвам, измествам (количка на хълм и под.) 3. (со; со čím) изваждам, изкарвам, изпompам (вода с помпа и под.) 4. (со; со z čeho) изстисквам, изцедждам (сок от лимон и под.) 5. (со) изстисквам, изцедждам (лимон и под.) 6. (koho, со odkud) изгонвам, прогонвам, разгонвам, изтиквам, изтласкам, изблъскам (враг от позиции и под.) 7. (koho, со; koho, со odkud) замениям, смениям, измествам (някого, нещо отнякъде) 8. (со) оставам следя, отпечатам (от нещо); отпечатавам (монограм и под.) 9. разпъвам, раздърпвам, разтеглям, издъвам, деформирам (крачоли на панталон в коленете и под.)

vytlach|at, -ám св. (со; kоти со) експр. издрънкам, раздрънкам, разнеса, издъм (нещо на някого): **~ala všechno, co věděla** тя раздрънка всичко, което знаеше

výt|lak, -u м. 1. техн. напор, натиск, налягане, изтласкване: **~ kapaliny** изтласкване на течност 2. мор. (водо)изместимост: **~ lodí** водоизместимост на кораб

vytlouci, vytlouct, -tlouč|u/книж. -tluku св. 1. (со; kоти со; z koho, z čeho со) изкъртя, избия (нещо на някого): **~tlouci/~tlouct někomu zuby** избия на някого зъби; **~tlouci/~tlouct z dítěte vzdor** отуча дете да се инати 2. (со; со z čeho) разг. експр. извлекъ полза, изгודה, печалба (от нещо): **ze všeho umí něco ~tlouct** от всичко го/я бива да извлече полза 3. (koho, со) експр. постепенно избия, изтрёбя, изтрёпя; изпобия, изпотрёпя (някого, нещо): **~tlouci/~tlouct všechny mouchy** избия, изтрёбя, изпобия, изпотрёпя всички мухи 4. (со) постепенно разбия, избия, изкъртя, счупя, строша, изпочупя, изпотроша (нещо): **~tlouci/~tlouct výklady** избия, счупя, изпочупя витрини 5. (со) изкъртя, разкъртя, повредя, разваля, разбия (нещо): **bagry ~tloukly cestu** багери разкъртиха, разбиха пътя

vytlouct вж. **vytlouci**

vytloukán|í, -í ср. техн. избиване, избутване: **~í odlitku** избиване на отливка; **~í výztuže** минно избиване на крепёж

vytlouk|at, -ám нескв. 1. (со; kоти со; z koho, z čeho со) избивам, изкъртвам (зъби и под. на някого) 2. (со; со z čeho) разг. експр. избивам, изтрёбвам, изтрёпвам, изпобивам, изпотрёпвам (комари в стая и под.) 3. (со) (постепенно) разбивам, избивам, изкъртвам, счупвам, строшавам, изпочупвам, изпотрошавам (прозорци и под.) 4. (со) изкъртвам, разкъртвам, повреждам, развалям, разбивам (асфалтов път и под.)

vytlučen|ý, -á, -é избит, изкъртен, изпочупен, изпотрошен: **~á okna** изпочупени прозорци

vytluč|it, -it св. 1. (со) разг. експр. да́м (на някого) да разбере; науча (някого); здравата, хубавичко подредя, наглася (някого): **~ila mu to, že ani nemukl** тя така го подреди, че той не можъ даже зъб да обели

vy|tnout, vy|tít, -tnu св. книж. 1. (со) отсека, осекъ (нещо): **~tnout/~tít v lese stromek** отсека в горъ дръвчъ 2. (со) отсека, направа, образувам (нещо) (чрез сечене, чрез пресичане): **kružnice ~čala na přímce úsečku** геом. окръжността образува върху правата (линия) отсечка 3. (со kоти) експр. отпоря, зашлевя (обикн. плесница, шамар на някого): **~tnout/~tít někomu políček, facku** отпоря, зашлевя на някого плесница, шамар

vytoč|it I, -ím св. 1. (со) извия, извъртя, обърна (нещо): **~it trup** извъртя тяло, снагъ; **~it vůz vlevo** извъртя, извия, обърна колъ наляво 2. (со) взема (обикн. завой); (пре)мина (обикн. през завой): **~it zatačku** взема завой, (пре)мина през завой 3. (со) опиша (нещо във вид на окръжност, на кръг): **~it piruetu na ledě** опиша, направа пирует върху лед 4. (со) (чрез въртене) набера, избера (обикн. номер по телефон): **~it telefonní číslo** избера, набера телефонен номер 5. (со; со odkud) извадя (нещо обикн. от устройство, снабдено с валяци): **~it papír z psacího stroje** извадя лист (хартия) от пишеща машина 6. (koho – вин.) разг. вбеса (някого); извадя от равновесие, изкарам извън кожата му (някого); вдигна кръвното (на някого): **ta ženská mě pokaždě dovede** таъ женъ успява всеки път да ме вбеса, да ме изкара от кожата ми, да ми вдигне кръвното

vytoč|it II, -ím св. (со) 1. източа, наточа, извадя (нещо течнo): **~it med** извадя, изкарам мед 2. източа, изпразня (нещо, съдържащо течност): **~it sud piva** източа, изпразня буре бира

vytoč|it se, -ím se св. обърна, извъртя се в обратна посока: **~it se s vozem** обърна се с колъ в обратна посока

výt|ok, -u м. 1. изтичане: **~ a přítok vody** изтичане и приток на вода 2. техн. дренаж 3. мед. течение, отделяне, изтичане, дренаж (обикн. на секрет при възпаление): **~ z ucha** течение от (възпалено) ухо

výt|okov|ý, -á, -é 1. който се отнася до изтичане: **~á rychlost** скорост на изтичане 2. техн. дренажен 3. мед. който се отнася до течение, до секрет, до дренаж

vytop|it I, -ím св. 1. (со; со čím, jak) отопля (нещо): **dobře ~it byt** добре отопля жилище: **v sále je ~eno** безл. в салона, в залата е топло;

vytrh|nout, -nu *св. 1. (co; co odkud)* изску́бна, изтрѣ́гна (*нещо от някѣде*): ~**nout plevel (ze záhonu)** изску́бна плѣвел (*от лехà*) **2. (co; co odkud)** откѣсна, скѣсам (*нещо отнякѣде*): ~**nout list ze sešitu** откѣсна, скѣсам лист от

тетрадка **3.** (*co; komu co*) извадя (нещо на някого): **~nout dítěti zub, trn z paty** извадя иззъбване **~nout** **trn z paty** отърва някого от някаква неприятност **4.** (*co; komu co; co odkud*) издърпам, изску́бна, отску́бна, изтръгна, изкопча (*нещо, някого от някого, отнякъде*): **~la mu ruku** тя си изтръгна, отску́бна си ръката от него **5.** (*co; co odkud, z čeho*) извадя, отделя, откъсна (*нещо от някаква цялост*): **~nout citát z kontextu** цитирам изолирано от контекста **6.** (*koho – вин. z čeho*) откъсна (*някого от нещо*); попреча (*на някого*) да прави (*нещо*): **~nout někoho z práce** откъсна (*някого*) от работа; попреча (*на някого*) да работи **7.** (*koho – вин. z čeho*) отърва, избавя (*някого от нещо*): **~nout někoho z bídy** отърва, избавя някого от мизерия **8.** (*koho – вин.*) разг. експр. помогна (*на някого*); оправи, измъкна, спася (*някого*): **ty peníze ho už ne~nou** тези пари вече няма да му помогнат, няма да го спасят, да го измъкнат **9.** (*s kým, s čím co*) разг. експр. извадя късмет, спечеля, случа (*с някого, с нещо*): **s ním to ne~nou** с него няма да извадят късмет; той няма да им оправи работата **10.** (*kat*) остар. воен. потегля, поема, отправя се (*за някъде*): **~nout do pole** потегля на бой, на поход

vytrh|nout se, -nu se св. **1.** (*odkud; komu odkud*) отску́бна се, изску́бна се, изтръгна се, изкопча се (*отнякъде, от някого*): **dítě se mu ~lo z rukou** детето се изску́бна, изтръгна се, изкопчи се от ръцете му **2.** (*z čeho*) стресна се, откъсна се (*от нещо*); (*нещо*) ме стресне, откъсне ме (*от нещо*); (*нещо*) ми попречи (*да правя нещо*): **~nout se ze snění** стресна се, пробудя се от своята замечтаност; нещо ме откъсна, попречи ми да продължа да мечтая

vytrhovat, vytrhovat se вж. **vytrhávat, vytrhávat se**

vytrim|ovat, -uji/разг. -uju св. (*co*) спорт. вдигна, опъна (*обикн. платно, платна*)

vytroub|it, -ím св. **1.** (*co*) изсвиря (*нещо*) (*обикн. на духов инструмент*): **~it poplach** изсвиря тревога (с тръба); **~it sólo** изсвиря sólo (на духов инструмент) **2.** (*co; komu co*) разг. експр. кажа, разкажа, издам, издрънкам, раздрънкам, разтръбя (*нещо на някого*); бия барабан (*за нещо*): **každému hned všechno ~í a** веднага ще издрънка, ще разтръби всичко на всеки **б**) веднага издрънкава, разтръбява всичко на всеки

vytrous|it, -ím св. **1.** (*co*) изръся, изсипя, разсипя, разпилея, пръсна (*нещо*): **~it cestou zrní** разсипя, разпилея по пътя зърно **2.** (*co*) изръся,

изпусна, изгубя (*нещо*): **~it peněženku** изръся, изгубя портмонё

vytrous|it se, обикн. мн. -íme se св. (*odkud*) (един по един) изчезнем, изнижем се, излезем незабелязано (*отнякъде*): **posluchači se ~ili ze sálu** (един по един) слушателите се изнизаха от залата

vytrp|ět, -ím св. (*co*) изтегля, претегля, преживея, препатя (*нещо*); изкарам, изпита (*обикн. тегло, мъка*); измъча се, намъча се, накажа се, натегля се, напата се (*с нещо*): **~ět muka** изпита, претегля, преживея големи мъки **~ět** та; и моята мъка не е малка; накажа се, намъча се, натегля се

vytrub|ovat, -uji/разг. -uju несв. **1.** (*–; nač*) (тържествено) тръбя (*–; за нещо*): **~ovat na poplach** тръбя (за) тревога **2.** (*co*) изсвирвам, свиря (*нещо*) (*обикн. на духов инструмент*): **~ovat poplach** свиря тревога (с тръба); **~ovat sólo** свиря, изсвирвам sólo (на духов инструмент)

vytruc|ovat (si), -uju (si) св. (*co*) разг. постигна (*нещо*) с инат, с инатене, с вироглавство, с вироглавщина: **nic si ne~uješ, snaž se o to po dobrém** с инат нищо няма да постигнеш, опитай с добро

vytrumf|ovat, -uju св. (*koho – вин.*) картоугр. избия всички кодове (*на някого*); оставя (*някого*) без кодове

vytrumf|ovat se, -uju se св. картоугр. остана без кодове; свърша кодовете си

výtrus, -u м. бот. спора: **~y řas, hub, mechů, kapradin** спори на водорасли, на гъби, на мъхове, на папрати

výtrusnice, -e ж. бот. спорангий

výtrusn|ý, -á, -é бот. споров: **~é rostliny** спорови растения (Sporophyta)

vytrvale нар. упорито, непрекъснато, непрестанно, постоянно: **~ prší** упорито, непрекъснато, непрестанно вали (*дъжд*)

vytrval|ec, -ce м. спорт. **1.** стайер; състезател (бегач, плувец и под.) на дълги разстояния **2.** състезателен кон на дълги разстояния

vytrvalkyn|ě, -ě ж. спорт. стайер (*за жена*); състезателка (бегачка, плувкиня и под.) на дълги разстояния

vytrvalost, -i ж. постоянство, упоритост, издръжливост: **~ v práci** постоянство, упоритост, издръжливост в труда, при работа

vytrvalostn|í, -í, -í който се отнася до издръжливост

vytrval|ý, -á, -é **1.** упорит, постоянен, издръжлив, неуморен: **být ~ý** упорит, постоянен, издръжлив съм; **~ý chodec** неуморен пешеходец **2.** упорит, непрестанен, непрекъснат, неспи-

раш: **~á práce** упорита, непрестанна, непрекъсната работа; **~ý děšť** упорит, непрестанен дъжд **3. бот.** многогодишен: **~é rostliny** многогодишни растения

vytrv|at, -ám св. 1. (v čem) проявя постоянство (в нещо); *разг.* удържа, устоявам (на нещо, за нещо): **~at v práci** проявя постоянство в работа **2. (kde)** издържа, остава, *разг.* устоявам (някъде): **~at na přednášce až do konce** издържа, остава на лекция чак до края

vytrváv|at, -ám несв. 1. (v čem) проявявам постоянство, постоянен съм (в работа), *разг.* устоявам (на нещо, за нещо) **2. (kde)** издържам, оставам, *разг.* устоявам (до края на представление и под.)

vytrysk|ávat, обикн. третол. -ává, vytrysk|ovat, обикн. третол. -uje несв. (odkud) блика, бликва, избива (за извор от скала, за сълзи от очи и под.)

vytrysk|nout, обикн. третол. -ne св. (odkud) бликне, избие (отнякъде): **ze skály ~l pramen** от скалата бликна извор; **~ly jí slzy** сълзи бликнаха от очите ѝ

vytryskovat вж. vytryskávat

vytřzení|í, -í ср. книж. екстаз; захлас, прехлас; чаткване ♦ **byl ~ím** изпаднал съм в екстаз от нещо; изпадам/изпаднал съм в захлас, в прехлас от нещо; захласвам се, прехласвам се по нещо: **přivádět někoho do ~í nad něčím** довеждам някого до екстаз от нещо; карам някого да изпадне в екстаз от нещо, да се захласне, да се прехласне по нещо

výtřnick|ý, -á, -é хулигански: ~é chování хулиганско поведение; поведение на хулиган

výtřnictv|í, -í ср. хулиганство; хулигански прояви: byl zadržен pro ~í (той) беше задържан за хулиганство, за хулигански прояви

výtřník, -a м. хулиган; нарушител на обществения ред; разг. гюрултиджия: zadržet ~a задържа хулиган, нарушител на обществения ред

výtřznost, -i ж. хулиганска проява, постъпка; нарушение на обществения ред: došlo k ~em стигна се до хулигански прояви

vytřásad|o, -a ср. техн. сел. стоп. трясачка, сламотряс

vytřásán|í, -í ср. изтръскване

vytřás|at, -ám несв. 1. (co; co odkud) изтръсвам, изтръсквам, махам, отстранявам (с изтръскване) (трохи от покривка и под.) **2. (co)** изтръсвам, изтръсквам, изтупвам (покривка и под.)

vytřás|at se, -ám se несв. (kde) тръскам се, друсам се, натръскам се, надръсвам се (в автобус и под.)

vytř|ást, -esu св. 1. (co; co odkud) изтръся, изтръскам, махна, отстраня (с изтръскване) (нещо отнякъде): **~ást drobky z ubrusu** изтръскам/изтръсвам ♦ **~ást peníze (jen tak) z rukávu** похарча пари, изтръся се, без много-много да му мисля; **~ást z někoho/někomu duši експр. а)** убия, пречукам някого; светя маслото, видя сметката на някого **б)** шегов. извадя, изкарам душата, душищата на някого; измъча, изтормозя някого; не дам на някого дъх да си поеме **2. (co)** изтръся, изтръскам, изтупам (нещо): **~ást ubrus, deku** изтръся, изтръскам, изтупам покривка, одеяло

vytř|ást se, -esu se св. (kde) натръскам се, надръсам се (някъде): **~ást se v autobuse** натръскам се, надръсам се, разглюбя се от тръскане, от друсане в автобус

vytřep|at, -u/-ám св. 1. (co; co odkud) изтръся, изтръскам, махна, отстраня (с изтръскване) (нещо отнякъде): **~at drobečky z ubrusu** изтръскам/изтръсвам ♦ **~ám** често **vysypat něco z rukávu разг.** кажа, изтръся, изстрелям нещо на един дъх; **z košile, z kalhot by ho ~al** той е живи мочи; кожа и кости е; толкова е слаб, че жив да го оплачеш; с пръст да го бутнеш, ще падне **2. (co)** изтръся, изтръскам, изтупам (нещо): **~at ubrus** изтръскам, изтупам покривка **3. (co) хим.** извлекъ, екстрахирам (нещо)

vytřepáv|at, -ám несв. 1. (co; co odkud) изтръсвам, изтръсквам, махам, отстранявам (с изтръскване) (трохи от покривка и под.) **2. (co)** изтръсвам, изтръсквам, изтупвам (покривка и под.) **3. (co) хим.** извличам, екстрахирам (нещо)

vytřeštěně нар. втрещено, стреснато, уплашено, ужасено, опулено: **dívat se ~** гледам втрещено

vytřeštěn|ý, -á, -é втрещен, стреснат, уплашен; опулен: **~é oči** опулени, втрещени очи; **~ý pohled** втрещен поглед; **být ~ý** втрещен, стреснат, ужасен съм

vytřešt|it, -ím св., обикн. в съчет. ~it oči погледна втрещено, стреснато, ужасено; широко разтвори, опуля очи (от страх, от ужас и под.); очите ми ще изскочат, изхвъркнат (от страх, от ужас и под.)

vytřibeně нар. изискано, изтънчено: **~ se vyjadřovat** изразявам се изискано, изтънчено

vytřibenost, -i ж. изисканост, изтънченост; съвършенство; шлифованост; култивираност: **slohová ~** стилова изисканост, изтънченост; стилово съвършенство

vytřiben|ý, -á, -é изискан, изтънчен, култивиран, фин, гладък, съвършен, шлифован: **~ý sloh**

изыскан, шлифован стил; **~ý jazyk** изыскан, изтънчен език

vytříbit, -ím св. (co) **1.** изтънча, изглежда, шлифовам, усъвършенствам (нещо): **~it svůj vkus** изтънча вкуса си; **~it svůj sloh** изглежда, шлифовам стила си **2.** издотря, изясня, оформя (нещо): **~it své názory** изясня, уясня, оформя възгледите си

vytříbit se, обикн. *третол.* **-í se** св. **1.** изтънчи се, изгледа се, шлифова се, усъвършенства се; стана гладък, фин, изтънчен, изыскан: **jeho vkus se ~il** вкусът му се изтънчи, стана изыскан **2.** изясни се, разясни се, оформи се; стана ясен: **situace se musí ~it** ситуацията трябва да се изясни

vytřídit, -ím св. **1.** (co) сортирам, разпределя (нещо) (по големина, по вид и под.): **~it vejce** сортирам яйца **2.** (co; co odkud) извадя, изключя, отстраня, махна (нещо нестандартно отнякъде): **~it vadné zboží** отстраня дефектна стока

vytřískat, -ám св. *експр.* **1.** (co) (последователно) изпотроша, изпочупя (нещо): **~at okna** изпотроша, изпочупя прозорци **2.** (co; co z čeho) разг. спечеля, изкарам много пари (от нещо); извлекъ, изстикам, изцедя печалба, полза, изгודה, облага (от нещо): **~at z obchodu hodně peněz** спечеля, изкарам, изстикам от търговия, от магазин много пари, голяма печалба

vytříť, -řu книж. **-ru** св. **1.** (co; co čím; komu co čím) избърша, изтрия, изтъркам, подсуша (нещо с нещо): **~řit podlahu (hadrem)** избърша, изтрия под (с парцал); **~řit si vlasy ručníkem** избърша си косите с кърпа

~řit někomu zrak *експр.* избърша, извдзя, преметна някого; оставя някого с пръст в устата; **~řit/no-често vymést s někým všechny kouty** разг. възложва на някого неблагоприятна, неприятна работа; изпозвам някого, възложва на някого, накарвам някого да свърши черната работа; разг. ймам някого за парцал; нямам някого за нищо **2.** (co; co odkud čím) избърша, обърша, изтрия, махна, отстраня (с бърсане) (нещо отнякъде): **~řit omáčku z talíře kouskem chleba** избърша, оберъ с парче хляб със от чиния **3.** (co čím; komu co čím) намажа, натрия (нещо с нещо): **~řit formu máslem** намажа форма с масло **4.** (koho, co) *риб.* изкарам, изстикам (обикн. хайвер от риба при изкуствено оплождане): **~řit pstruha** изстикам хайвер от пъстърва

vytříť se, обикн. *третол.* **-e se** св. хвърли си хайвера (за риба): **rybu se na měličině ~ely** рибата си хвърли хайвера в плитчината

vytřuk|at, -ám св. (co) изчұкам (нещо) (обикн. с един пръст): **~at morseovkou signál** изчұкам сигнал по мърза, с мързовата азбука (с един пръст); **~at na klavíru písničku** изсвѝря с един пръст пѝсничка на пиано

vytřukáv|at, -ám св. (co) изчұквам (сигнал по радиостанция и под.) (обикн. с един пръст)

vytunelování, -í ср. фин. банк. полит. публ. изтѝчване: **~í bank, investičních fondů** изтѝчване на банки, на инвестиционни фѝндове

vytunelovan|ý, -á, -é фин. банк. полит. публ. изтѝчен: **~ý investiční fond** изтѝчен инвестиционен фѝнд

vytunelovat, -uji/разг. -uju св. (co) фин. банк. полит. публ. изтѝча (банка; пари и под.): **~ovat investiční fond** изтѝча инвестиционен фѝнд; **~ovat peníze z banky** изтѝча пари от банка

vytuš|it, -ím св. (co) усѝтя, доловя (нещо): **~it nebezpečí** усѝтя, доловя опѝсност; **podvědomě ~it souvislost** подсъзнѝтелно усѝтя, доловя връзка, взаимна зависѝмост

vytuž|it, -ím св. (co) **1.** шив. колѝсам (нещо): **~it klopý** колѝсам реверѝ **2.** *стрѝт.* армѝрам, укрепя, подсиля (нещо): **~it lešení** укрепя скѝле

vytužování, -í ср. **1.** шив. колѝсване **2.** *стрѝт.* армѝране; укрепване, подсилване

vytuž|ovat, -uji/разг. -uju несв. (co) **1.** шив. колѝсвам (нещо) **2.** *стрѝт.* армѝрам, укрепвам, подсилвам (нещо)

výtvarně нар. художествено; изобразително; в художествено, в изобразително отношѝние

výtvarnic|e, -e ж. художничка, скулпторка

výtvarnick|ý, -á, -é **1.** който се отнася до изобразително изкуство; художествен; изобразителен: **~á výstava** художествена изложба **2.** който се отнася до художник, до изобразител; художнически, изобразителски

výtvarnictv|í, -í ср. изобразително изкуство: **literatura, hudba a ~í** литературѝ, музика и изобразително изкуство

výtvarník, -a м. художник; скулптор; чѝвѝк на изобразителното изкуство: **výstava děl našich předních ~ů** изложба с творбѝ на наши видни, изтъкнати художници; **jevištní ~** сценограф

výtvarn|ý, -á, -é който се отнася до изобразително изкуство, до скулптура, до архитектурѝ; изобразителен, художествен, скулптурен: **~é dílo** произведѝние на изобразителното изкуство: **~á umění** изобразителни изкуства; **Akademie ~ých umění** Художествена академия; **~ý umělec** художник, скулптор; чѝвѝк на изобразителното изкуство; **~á výchova** *учил.* рисуване, изобразително изкуство (*както учебен предмет*)

~í list свидетелство за завършено обучение, за професионална подготовка
vyučovac|í, -í, -í учебен: ~í **předmět** учебен предмет: ~í **hodina** учебен час; ~í **pomůcka** учебно помагало; ~í **metoda** учебен метод; ~í **jazyk** език, на който се води обучение
vyučován|í, -í *ср.* 1. обучение, преподаване: **názorné** ~í нагледно обучение; ~í **chemii/chemie** обучение по химия; преподаване на химия 2. учебни занятия: ~í **začíná** учебните занятия започват; **po** ~í **zůstal ve třídě** след занятията той остана в класната стая
vyuč|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (кого – вин.; кого со/смету)* преподавам (на някого; нещо); обучавам, уча (някого по нещо, на нещо): ~ovat **žáky počty/počtům** преподавам на ученици смятане, аритметика; ~ovat **někoho (hrát) na housle** уча някого (да свири) на цигулка; преподавам на някого цигулка; ~ovat **na gymnázium** преподавам в гимназия
vyučtován|í, -í *ср. икон.* 1. фактуриране; приключване, уреждане на сметка; разплащане: **konečné** ~í окончателно приключване на сметки; окончателно разплащане 2. отчитане: ~í **služební cesty** отчитане на командировка
vyučt|ovat, -uji/разг. -uju *св. икон. (со)* 1. приключва сметки; пресметна, фактурирам (нещо): ~ovat **náklady** пресметна, фактурирам разходи 2. отчетя (нещо): ~ovat **peníze** отчетя пари; ~ovat **služební cestu** отчетя командировка
vyučtováv|at, -ám *несв. 1. (со)* приключвам сметки; пресмятам, фактурирам (разходи и под.) 2. (со) отчитам (командировка и под.)
vyud|it, -ím *св. (со)* приготвя, произвежда (обикн. *месен продукт*) (чрез опущване); опуща (нещо): ~it **maso, úhoře** приготвя пушено месо, пушени змиорки; опуща месо, змиорки
výuk|a, -u *ж.* учебен процес; обучение, преподаване: ~a **cizích jazyků/cizím jazykům** преподаване на чужди езици
vyumělkovaně *нар.* неестествено; изкуствено; неискрено; приповдигнато
vyumělkovan|ý, -á, -é неестествен; изкуствен, неискрен; приповдигнат: ~ý **sloh** неестествен, изкуствен стил; ~é **chování** неестествено държание, поведение
vyústěn|í, -í *ср.* 1. вливане: ~í **řeky do moře** вливане на река в море 2. прерастване, преминаване, разрастване, завършване: ~í **povstání v převrat** прерастване на въстание в преврат, завършване на въстание с преврат
vyúst|it, обикн. третол. -í *св. 1. (кам)* стигне, изведе, излезе, влезе се, свърши (някъде): **řeka ~ila do moře** реката се вля в морето; **plnní cesta ~ila na silnici, do lesa** полският път изведе,

излезе на шосето; полският път изведе до гората, свърши в гората 2. (v со) премине, прерасне (в нещо); завърши (с нещо): **povstání ~ilo v revoluci** въстанието премина в революция
vyúst|ovat, обикн. третол. -uje *несв. 1. (кам)* стига, излиза, влива се, свършва (до море, в море и под.) 2. (v со) преминава, прераства (в революция и под.); завършва (с революция и под.)
vyuzen|ý, -á, -é пушен, опущен: ~ý **úhoř** пушена змиорка
využít, -žiji/разг. -žiju *св. (кого, čeho/кого, со)* използвам (някого, нещо); възползвам се (от някого, от нещо): ~žít **příležitosti, pomoci** възползвам се от случай, от помощ; ~žít **pracovní dobu, stroj** използвам работно време, машина; ~žít **chyby protivníka** възползвам се от грешка/от грешки на противник; **zjistně ~žít přítele** користо използвам, експлоатирам приятел
využit|í, -í *ср.* използване, възползване; експлоатация
využitk|ovat, -uji/разг. -uju *св. (со)* оползотворя (нещо): ~ovat **čas, zkušenosti, znalosti** оползотворя време, опит, знания
využív|at I, -ám *несв. (кого, čeho/кого, со)* използвам (някого, нещо); ползвам се, възползвам се (от някого, от нещо): ~at **pracovní dobu** използвам работно време; ~at **příležitosti** възползвам се от случай
využív|at II, -ám *св. (со)* (постепенно) изразходвам (обикн. *лекарства*): ~at **všechny léky** свърша, изгълтам всички лекарства
vyvád|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв. 1. (кого, со z čeho, odkud, kam)* извеждам, изкарвам, изваждам (някого, нещо отнякъде, някъде): ~ět **koně ze stáje** извеждам коне от конюшня; ~ět **pacienty na vzduch** извеждам пациенти на (чист) въздух; ~ět **zbloudilého z lesa** извеждам заблудил се (човек) от гора; ~ět **někoho z nesnázi** извеждам някого от затруднения; помагам на някого при затруднения; ~ět **potrubí ze země, elektrické vedení ze zdi** извеждам тръбопровод от земята, електрич. ~~чвиродносн~~ **~ědiz**
konceptu смущавам, обърквам някого; обърквам понятията на някого; ставам причина някой да си обърка понятията, да оплете конците; ~ět **někoho z míry** извеждам, изкарвам някого от равновесие; изкарвам някого от кожата му; вбесявам някого; ~ět **někoho z klidu** извеждам, изкарвам някого от равновесие, от спокойствие, от търпение 2. (кого, со *odkud, kam*) извеждам, изкарвам, качвам,

пока́чвам, завежда́м (някого *отнякъде* нагоре, на високо): **~ět turisty na věž** завеждам, изка́чвам туристи на ку́ла **3.** (*koho, co*) извежда́м, пускам (обикн. *малко животни*) да се справя само с живота: **kosi už ~ějí mladé** косовете вече извеждат малките си, пускат ги да летят **4.** (*co*) върша, правя, извършвам, показвам (нещо): **~ět hlouposti** върша глупости; **~ět divy na hrazdě** върша, правя, показвам чудеса на висилка **5.** (–; *jak*) *експр.* вилнея, лудея, лудувам, беснея: **~ět jako smyslů zbavený** вилнея, беснея като обезумял; **děti hrozně ~ěly** децата страшно беснееха, страшно се бяха разбеснели, бяха се разлудували

vyval|ek, -ku *м. метал.* валцувано/валцовано изделие; прокат; обикн. *мн.* **vyval|ky, -ků** прокат, валцувани/валцовани изделия

vyvalen|ý, -á, -ě **1.** изпъкнал, издаден, изскочил, издъл се: **~ě břicho** издъл се корем **2.** изскочил, опулен: **~ě oči** изскочили (от орбитите си), опулени очи

vyvál|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. 1.* (*co; co pač, jak*) разтòча (нещо): **~et těsto na placku** разтòча (дебела) корà от тестò **2.** (*co; co z čeho*) разтòча (нещо от нещо): **~et z těsta rohlíčky** разтòча, напра́вя от тестò кифлички **3.** (*koho, co kde*) овàлвам, отърка́лям, овърга́лям (някого, нещо): **~et dítě ve sněhu** отърка́лям, овърга́лям дете в снега

vyvál|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se *св. (kde)* на́търка́лям се, навърга́лям се (до насита) (някъде): **děti se ~ely ve sněhu** децата се навърга́ляха (до насита) в снега

vyval|it, -ím *св. 1.* (*co; co odkud, kam*) изтъ́рка́лям, изтъ́рколя (нещо *отнякъде*, *някъде*): **~it sud ze sklepa** изтъ́рка́лям буре от мазе **2.** (*co*) издўя, изпъ́ча, издам напред (нещо): **~it břicho** издўя, изпъ́ча корем **3.** (*co*) опу́ля (обикн. *очи*): **~it oči údivem** опу́ля очи от учудване, от удивление

vyval|it se, -ím se *св. 1.* обикн. *третол.* **-í se** (*odkud, kam*) изры́гне, изскòчи, излèзе (на облаци, на талàзи); изсипе се, потече, рукне, излèе се (на потоци) (*отнякъде*, *някъде*): **z kamen se ~il kouř** от пèчката изры́гна, изскòчи облак дым **2.** обикн. *третол. мн.* **-í se** (*odkud, kam*) *експр.* наизля́зат, наизска́чат, изсипят се, нахлўят на тълпй (*отнякъде*, *някъде*) (за хора): **zástupy se ~ily do ulic** тълпите нахлўха в ўлиците, изпълниха ўлиците **3.** (*odkud, kam*) *експр.* изтъ́рка́лям се, изтъ́рколя се, изля́за, измъ́кна се (трòмаво, непохвàтно) (*отнякъде*, *някъде*): **z jeskyně se ~il medvěd** от пещерàта се изтъ́рколя мèчка

vyval|ovat I, -uji/разг. -uju *несв. 1.* (*co; co pač, jak*) разтòчвам (нещо): **~ovat těsto na placky** разтòчвам тестò и го оформям, правя на (дебели) корй **2.** (*co; co z čeho*) разтòчвам (нещо от нещо): **~ovat z těsta rohlíčky** разтòчвам, оформям от тестò кифлички **3.** (*koho, co kde*) овàлвам, отърка́лям, овърга́лям (някого, нещо *някъде*): **~ovat dítě ve sněhu** овърга́лям дете в снега

vyval|ovat II, -uji/разг. -uju *несв. (co) 1.* издўвам, изпъ́чвам, издавам напред (нещо): **~ovat břicho** издўвам корем **2.** опу́лвам, пу́ля (обикн. *очи*): **~ovat oči údivem** пу́ля, опу́лвам, очи от учудване, от удивление

vyval|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. (kde) експр. 1.* тъ́рка́лям се, вàлям се, върга́лям се: **~ovat se v posteli** тъ́рка́лям се в леглòто **2. прен.** мързелу́вам (*някъде*)

vyval|nout, обикн. третол. -ne *св.* разнесè се, разсèе се, измири́ше се, изчèзне: **vůně ~nula** аромàтът, миризмàта се разнесè, изчèзна

vývar, -u *м.* бульòн: **hovězí ~** бульòн от говеждо месо; гове́жди бульòн

vyvar|ovat se, -uji se/разг. -uju se *св. (čeho)* предпàзя се (*от нещо*); отбàгна, избàгна (нещо); въздър́жа се (*от нещо*), въздър́жа се да уча́ствам (*в нещо*): **~ovat se hádek** въздър́жа се от кавгй, от кàраници; избàгна кавгй, кàраници

vyvářet, vyvářet se *вж. vyvařovat, vyvařovat se*

vyvář|it, -ím *св. 1.* (*co*) изваря́, стерилизи́рам (чрез изваря́ване) (нещо): **~it kapesníky, chirurgické nástroje** изваря́ нòсни кърпи, хирургически инструмèнти **2.** (*co; co z čeho*) сваря́, пригòтвя (нещо *точно от нещо*): **~it kosti, maso na polévku** сваря́ кòсти, месо за сўпа; **~it sirup z řepy** сваря́, пригòтвя петмèз от цвеклò **3.** (*co*) остàвя (нещо) да (по)изврй, да намалèе (като врй): **~it vodu, polévku** остàвя вода, сўпа да поизврй

vyvář|it se, обикн. третол. -í se *св.* изврй, изпарй се, намалèе (като врй): **voda se rychle ~í** водàта бързо ще изврй, ще се изпарй

vyvář|ka, -u *ж.* изваря́ване; стерилизи́ране (чрез изваря́ване): **bílé prádlo do ~y** бяло пранè/бельò за изваря́ване

vyvařován|í, -í *ср. 1.* изваря́ване, стерилизи́ране **2.** варèне **3. експр.** гòтвене

vyvař|ovat, -uji/разг. -uju, vyvář|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. 1.* (*co*) изваря́вам, стерилизи́рам (чрез изваря́ване) (*хирургически, зболекарски инструменти и под.*) **2.** (*co; co z čeho*) варя́, пригòтвям (*супа от месо, сироп от вишни и под.*) **3.** (–; *коти*) гòтвя, пригòтвям ядене (*за някого*) (обикн. *в по-големи количества и за повече хора*) **4.** (*коти*) *експр.* гòтвя (*на някого*) добрè (и в голèми количèства); угàждам

(на някого) в ъдене: **hostinec ne~uje** в странно-приёмница не сѣ гѣтви; **žena mu ~uje** *експр.* женѣ му му гѣтви добрѣ, угѣжда му в ъденето **vyvář|ovat se**, *обикн. третол.* **-uje se, vyvář|et se**, *обикн. третол.* **-í se**, 3. *мн.* **-ejí se/-í se** *несв.* извѣра, изпарѣва се, намалѣва (като врѣ) (*за вода и под.*)

vyvažov|a, -у *ж. кѣхня, стол (за повече хора): školní, družstevní ~a* учѣилищна, кооперативна кѣхня

vyváz|zat, -žu/книж. -ži *св. 1. (co)* (последователно) вѣржа, завѣржа (*нещо*); привѣржа (*нещо към нещо*): **~zat růže, révu** вѣржа рѣзи, лѣзѣ **2. (koho — вин. z čeho)** *книж.* освободѣ (*някого от нещо*): **~zat někoho ze závazku** освободѣ някого от обещѣние, от задѣлжѣние, от порѣчѣние

vyvaz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (co)* (последователно) вѣрзвам, завѣрзвам, привѣрзвам (*лѣзи към колове и под.*) **2. (koho — вин. z čeho)** *книж.* освобождавам (*някого от поето задѣлжение и под.*)

vyváz|nout, -nu *св. (z čeho; jak)* избѣва се, спаса се, отгѣрва се (*от нещо*); излѣза, измѣкна се *невредѣм*, чѣтав (*отнякъде*); мѣна на кѣсѣм (*от нещо*), размѣна се на кѣсѣм (*обикн. с някаква опасност*): **~nout z nebezpečí** избѣва се, спаса се, излѣза чѣтав и *невредѣм* от опасност

♦ **~nout z nebezpečí** *опасности*
vyvážen|í I, -í *ср. 1.* извѣзване **2.** експортѣране, изнѣсяне

vyvážen|í II, -í *ср. 1.* уравнивѣсяване, балансиране **2.** компенсѣране

vyvážen|ý I, -á, -é **1.** извѣзван **2.** експортѣран, изнѣсян

vyvážen|ý II, -á, -é уравнивѣсен, балансиран, тѣчен; тѣчно прѣценѣн, прѣсмѣтнат, прѣтѣглен, прѣмѣрен: **~á výživa** балансирано хранѣне, тѣчно прѣсмѣтнат хранѣтелен рѣжим; **harmonicky ~é pohyby** хармонѣчно уравнивѣсѣние, тѣчно прѣценѣни, прѣсмѣтнати движенѣния

vyváz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. 1. (koho, co odkud)* извѣзвам (*нещо, някого отнякъде*): **~et děti z města** извѣзвам децѣ от градѣ; **~et hnůj z chléva** изкарвам, извѣзвам тѣр от обѣр **2. (koho, co kam)** извѣзвам, закарвам, транспортѣрам (*нещо, някого някъде*): **~et děti na venkov** извѣзвам, закарвам децѣ на сѣло; **~et odpadky na skládku** извѣзвам, откарвам, закарвам отпѣдѣци на смѣтище **3. (co; co odkud)** (тайно, незаконно) изнѣсям, изкарвам (*нещо отнякъде*): **tajně ~et ze země obrazy** тайно изнѣсям, транспортѣрам, изкарвам от странѣта картинѣ **4. (co; co kam)** изнѣсям, експортѣрам (*нещо някъде*): **~et pivo, stroje, léky**

изнѣсям, експортѣрам бѣра, машинѣ, лекѣрства **5. (koho, co kam)** извѣзвам, вдѣгам, качвам (*с асансѣр, с лѣфт и под.*) (*някого, нещо на високо*): **~et potraviny na horu lanovkou** извѣзвам, качвам с лѣфт хранѣтелни стѣки на (планински) врѣх

vyváž|it, -ím *св. 1. (co)* уравнивѣся, балансирам (*нещо*): **~it misky vah** уравнивѣся блюдѣ на везнѣ; **~it kolo (auta)** балансирам колѣло (на колѣ) **2. (co čím)** компенсѣрам (*нещо с нещо*): **menší nadání ~ila svou pilí** недостатѣчно голѣмия си талант тѣ компенсѣраше сѣс свѣята прилѣжност, сѣс свѣето трудолюбѣе; **dobrý konec cesty ~il všechna utrpení** добрийт краѣй, завѣршек на пѣтуването компенсѣра всѣчки *страхи*

не мѣже да се компенсѣра; товѣ не мѣже да се платѣ с никакво злѣто, с никакви парѣ; всѣчкото злѣто на свѣтѣ нѣма да стѣгне за товѣ

vyvažovač, -e **1.** *техн.* компенсѣтор **2.** *спец.* балансна схѣма

vyvažován|í, -í *ср. техн. спец. 1.* уравнивѣсяване, балансиране: **dynamické ~í** динамѣчно уравнивѣсяване; **~í setrvačných sil** уравнивѣсяване на инерциѣнни сѣли; **statické ~í** статѣчно уравнивѣсяване **2.** компенсѣране

vyvaž|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (co)* уравнивѣсявам, балансирам (*везнѣ, колѣла на кола и под.*) **2. (co čím)** компенсѣрам (*липса на талант с трудолюбѣе и под.*)

vyvěř|at, обикн. третол. -á *несв. 1. (odkud)* извѣра (*отнякъде*): **ze skály ~á pramen** от скалата извѣра извор **2. (z čeho)** *прен. книж.* извѣра, ѣдва, произтѣча (*от нещо*); корѣнѣ се, ѣма корѣни (*в нещо*): **strach v ní ~á z pověr** стрѣхѣт ѣ ѣдва от суевѣрията

vývěs|it, -ím *св. (co) 1.* окача (*нещо*); излѣжа, изнесѣ (*нещо*) (на общѣствѣно мѣсто): **~it prapory** окача знаменѣ; **~it vyhlášku, volební seznamy** окача, разлѣпѣ нарѣдба, избѣратѣлни списѣци **2.** откача, сваля, махна (*нещо*): **~it okna** откача прозѣрци; **~it vozy ж.п.** откача вагѣни; **~it telefon, telefonní sluchátko** изклѣча телефон; сваля телефонна слушалка (*за да не могат да ми звѣнят*)

vývěsk|a, -у *ж. 1.* обѣва (*която се окача, разлѣпя*): **~a o výměně bytu** (окачѣна, разлѣпѣна) обѣва за размѣяна, за замѣяна на жилище **2.** таблѣ, витрина за обѣви

vývěsn|í, -í, -í *предназначѣн, отнѣсящ се за обѣви: ~í tabule, skříňka* таблѣ, витрина за (окачване на) обѣви

vy|vést, -vedu *св. 1. (koho, co z čeho, odkud, kam)* изведѣ, изкарѣм, извѣдя (*някого, нещо отнякъде, някъде*): **~vést pacienta na vzduch** изве-

да пациент на (чист) въздух; **~vést zbloudilého z lesa** изведà заблудил се (човек) от горà; **~vést někoho z nesnází** изведà, изкарам някого от затруднения; **~vést potrubí ze země, elektrické vedení ze zdi** изведà тръбопровод от земята, електрически проводник от стена ♦ **~vést hloupoumu** изкарам някого; объркам понятията на някого; стана причина някой да оплетè конците; **~vést někoho z míry** изведà, изкарам някого от равновесие; изкарам някого от кожата му; **~vést někoho z klidu** изведà някого от равновесие, от спокойствие; нарушà спокойствието на някого **2. (koho, co odkud, kam)** изведà, заведà, изкачà, покàчà, качà (някого някъде, на високо): **~vést turisty na věž** изведà, изкачà, покàчà туристи на кула **3. (koho, co)** изведà, пусна (обикн. малко животно) да се справя самò с живота: **kosi už ~vedli malé** косове вече изведоха малките си, пуснаха ги вече да летят **4. (co)** извърша, направя, стòря (нещо): **~vést hloupost** извърша глупост **5. обикн. в свт.** ♦ **~vést chlapinovi** изведà, изкарам някого; пошегувам се с някого (обикн. на 1. и на 30. април); излъжа, вържа някого с (първо)априлска шегà, лъжà

vy|vést se, vedu se св. (koti) изляза добър, сполучлив; стана добър, сполучлив; (някой) слъчи, изведà късмет, има късмет (с някого, с нещо): **děti se mu ne~vedly** децàта му не излязоха добри; тòй не слъчи, няма късмет с децàта си; **kuřata se letos ~vedla** пилетата тàзи година стàнаха; тàзи година имахме късмет, изведàхме късмет с пилетата

vyvěš|ovat, -uji разг. **-uju** неск. (co) **1.** окàчвам (нещо); излàгам, изнàсям (нещо) (на обществено място): **~ovat vlajky** окàчвам, изнàсям знаменà, флагове **2.** откàчам/откàчвам, свàлям, мàхам (нещо): **~ovat dveře** откàчвам, свàлям вратà, врати; **~ovat vozy** ж.п. откàчвам вагони; **je zakázáno ~ovat telefon** забранèно е телефонът да се откàчва, да се изключва, да се оставя със свалèна слушалка

vyvětral|ý, -á, -é изветрял: **~é pivo** изветряло пиво, изветряла бира

vyvětr|at, -ám св. **1. (-; co)** проветря (нещо): **~at pokoj** проветря стàя; **je třeba ~at** трябва да се проветри **2. обикн. в съчет. ~at si plíce** прочистя си белите дробовè **3. обикн. третол. -á** изветрèе: **pivo už ~alo** бирата вече изветря **4. обикн. третол. -á** разнесè се, разсèе се, издими (се), отдими се, отмирише се (за дим, за миризма): **kouř už ~al** димът вече се издими, разнесè се, разсèя се

vyvětr|at se, -ám se св. *експр.* проветря се, осве-

жà се (с разходка на чист въздух); прочистя си дробовèте; подишам чист въздух: **šel se ~at** тòй излèзе да подиша чист въздух

vyvětráv|at, -ám неск. **1. (-; co)** проветрявам (стая и под.) **2. обикн. в съчет. ~at si plíce** прочиствам си белите дробовè **3. обикн. третол. -á** изветрява (за бира) **4. обикн. третол. -á** разнàся се, разсèйва се, издимява (се), отдимява се, отмири́сва се, измири́сва се (за дим, за миризма)

vývěv|a, -y ж. физ. техн. помпа за създаване на вакуум; вакуумна помпа; вакуумпомпа: **difúzní ~a** дифузионна вакуумпомпа; **molekulární ~a** молекулна вакуумпомпа; **potomocná ~a** помощна вакуумпомпа; **rtuťová ~a** живàчна вакуумпомпа; **vyčerpát vzduch ~ou** изчèрпам, изсмùча въздух с вакуумна помпа

vy|vézt, -vezu св. **1. (koho, co odkud)** извòзя, изкарам (някого, нещо отнякъде): **~vézt děti z města** извòзя, изкарам, изведà (с колà) децà от градà; **~vézt hnůj z chléva** изкарам, извòзя тòр от обòр **2. (koho, co kam)** извòзя, изкарам, транспортирам (някого, нещо някъде): **~vézt děti na venkov** извòзя, изкарам, заведà (с колà) децà на сèло; **~vézt odpadky na skládku** извòзя, изкарам отпàдъци на смèтище **3. (co; co odkud)** (тàйно, незаконно) изнесà, изкарам (нещо отнякъде): **tajně ~vézt ze země obrazy** тàйно изнесà от странàта картини **4. (co; co kam)** изнесà, експортирам (нещо някъде): **~vézt pivo, stroje, léky** изнесà, експортирам бира, машини, лекарства **5. (koho, co kam)** изкарам, извòзя, изкачà, покàчà, качà (някого, нещо нависоко) (обикн. с асансьòр, с лифт и под.): **~vézt potraviny na horu lanovkou** изкарам, изкачà с лифт хранителни продукти на (планински) врòх; **~vézt hosty výtahem** изкачà, качà гòсти с асансьòр

vyvíječ, -e м. спец. **1. хим. техн.** генератор: **~plynu** гàзгенератор; **acetylenový ~** ацетилèнов апарàт **2. в съчет. ~ kouře** хран. пушилка

vyvíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (co) развивам, отдèлям, създавам, образувам (нещо): **~et rychlost** развивам скòрост; **~et energii, teplo** развивам, отдèлям енèргия, топлинà; **~et nový typ auta** развивам, създавам нòв тип лèка колà; **~et velké úsilí** полàгам голямо усилie; **~et nátlak na někoho** окàзвам, упражнявам нàтиск върху някого

vyvíj|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se неск. **1. (-; jak)** развивам се, растà/расна: **hoch se dobře ~í** момчèто се развива, растè добре **2. обикн. третол. -í se** развива се, появява се, възниква, отдèля се, образува се, създава се: **při tření se ~í teplo** при триене се развива, отдèля се

топлина; **~í se nový lék** създава се ново лекарство
vyviklan|ý, -á, -é разклатен: **~ý zub** разклатен зъб
vyvikl|at, -ám св. (co) разклатя (нещо): **~at kůl** разклатя къл
vyvikl|at se, обикн. третол. -á se св. разклати се: **hřebíky se ~aly** гвоздеите се разклатиха/разклатили са се
vývin, -u м. 1. физическо развитие: **dítě ve ~u** дете в процес на физическо развитие, на растеж 2. хим. образуване, отделяне: **~plynu** газообразуване; **~tepla** топлоотделяне
vyvin|nout, -nu св. (co) развия, отдели, създам, образувам (нещо): **~nout nový lék** развия, създам ново лекарство; **~nout rychlost** развия скорост; **~nout energii, teplo** развия, отдели енергия, топлина; **~nout velké úsilí** полъжа голямо усилие; **~nout nátlak na někoho** окажа, упражня натиск върху някого
vyvin|nout se, -nu se св. 1. (–; jak) развия се, пораста/порасна: **hoch se dobře ~nul** момчето се е развило, пораснало е добре 2. обикн. третол. **~ne se (z čeho, koho)** развие се, създаде се, възникне, произлезе, получи се, отдели се, образува се (от нещо, от някого): **ptáci se ~nuli z plazů** птиците са произлезли, развили са се от влечугите; **počkej, co se z toho ~ne** почакай (да видим) какво ще се получи, какво ще излезе от всичко това; **při tření se ~nulo teplo** при триенето се разви, отдели се топлина
vyvinut|ý, -á, -é 1. развит: **~é tělo** развито тяло; **dobře ~ý čich** добре развито обоняние; **je už ~á** тя вече е развита, пораснала, голяма 2. развит, напреднал: **méně ~é země** по-малко развити, по-малко напреднали страни
vyvlastněn|í, -í ср. отчуждаване, експроприиране, експроприация (на имуществото): **~í dolů** отчуждаване, експроприиране на минни; **~í a zspolečnění výrobních prostředků** експроприиране и национализиране на средства за производство
vyvlastn|it, -ím св. 1. (co) отчужда, експроприирам, иззема, отнема (нещо): **~it výrobní prostředky, půdu, podniky** отчужда, експроприирам, иззема средства за производство, земя, предприятия 2. (koho – вин.) отчужда, експроприирам, лишя от имущество (някого); иззема, отнема имущество (на някого, от някого): **~it kulaky** истор. експроприирам, лишя от собственост кулаци; иззема от кулаци собствеността им, имуществото им; разкулача кулаци
vyvlastň|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (co) отчуждавам, експроприирам, изземам, отнемам (средства за производство и под.)

2. (koho – вин.) отчуждавам, експроприирам, лишявам от имущество, от собственост (някого); изземам, отнемам имущество, собственост (на някого, от някого)
vy|vléci, vy|vléct, разг. vy|vlíct, -vleču/книж. -vleku, vy|vléknout, -vléknu, разг. vy|vlíknout, -vlíknu св. 1. (co; co odkud) извлекъ, изнижа, изкарам, извадя, измъкна, раздяна, изхлѳзя (нещо отнякъде, от нещо): **~vléci/~vléknout nit z jehly** извадя, раздяна конец от игла; **~vléci/~vléknout klíč z kroužku** извадя, изнижа, откача ключ от халка, от ключодържател 2. (koho, co odkud, kam) извлекъ, изкарам, измъкна, издърпам, изтегля, извадя (с влачене) (някого, нещо отнякъде навън): **~vléci/~vléknout tonoucího, kmen z řeky na břeh** извадя, измъкна давец се от река, дърнер от река на бряг; **~vléci/~vléknout opilce ze sálu** измъкна, изкарам пияница от салон, от зала 3. (koho, co odkud, kam) извлекъ, изкача, изтикам, избутам, изтегля, издърпам, измъкна (с влачене) (някого, нещо отнякъде навън, на по-високо): **~vléci děla na vršek** изтегля, издърпам, изкача оръдия на възвишение, на хълм
vy|vléci se, vy|vléct se, разг. vy|vlíct se, -vleču se/книж. -vleku se, vy|vléknout se, -vléknou se, разг. vy|vlíknout se, -vlíknou se св. 1. (–; z čeho, odkud; komu z čeho, odkud) освободя се, измъкна се, изхлѳзя се, изхлѳя се (от нещо, отнякъде); често третол. **~vleče se/~vlékne se/~vlíknou se** изхлѳзи се, извади се, изниже се, издѳне се (от нещо) (обикн. за конец, за връв, за ключ и под): **~vléci se/~vléknout se z ohlávky** изхлѳзя се, измъкна се от юлар, от хомот, от оглавник; **nit se mi ~vlekla** конѳецът ми се извади, издяна се 2. (z čeho) експр. избавя се, спася се, измъкна се (обикн. от задължение): **~vléci se/~vléknout se z odpovědnosti, ze slibu** измъкна се от отговорност, от обещаение
vyvléct, vyvléct se вж. **vyvléci, vyvléci se**
vyvlék|at, разг. vyvlík|at, -ám несв. 1. (co; co odkud) извличам, изнизвам, изкарам, вадя, изваждам, измъквам, издявам, изхлѳзвам (ключ от ключодържател, конец от игла и под.) 2. (koho, co odkud, kam) извличам, изваждам, вадя, изкарам, измъквам, изтеглям, издърпам (с влачене) (труп от море и под.) 3. (koho, co odkud, kam) извличам, изкачвам, качвам, изтиквам, избутвам, изтеглям, издърпам, измъквам (с влачене) (товар от първи на последен етаж и под.)
vyvlék|at se, разг. vyvlík|at se, -ám se несв. 1. (–; z čeho, odkud; komu odkud) освобож-

давам се, измъквам се, издърпвам се, изхлұз-
вам се (*от нещо, отнякъде*); *често третол.*
-**á se** изхлұзва се, изхлұва се, извжда се,
изнизва се, издъва се (*конец от игла и под.*)
2. (*z čeho*) *експр.* избавям се, спасявам се,
измъквам се (*обикн. от задължение и под.*)
**vyvlíct, vyvlíct se, vyvlíkat, vyvlíkat se, vyvlík-
nout, vyvlíknout se *вж.* **vyvléci, vyvléci se,
vyvlékat, vyvlékat se**
vývod, -u *м.* **1.** *техн.* извод, извеждане; отвор
за отвеждане; отдушник: **~ báze** извод на база;
~ elektřiny извод на проводник; **~ emitoru**
емитерен извод; **kolektorový** ~ извод на ко-
лектър; **mřížkový** ~ решётъчен извод; **střední**
~ централен извод; **kouřový** ~ отдушник;
отвор за отвеждане на дим **2. анат.** канал:
žlučnickový ~ жлъчен канал **3.** извод, заклю-
чение, умозаключение: **řečnickový** ~у изводи,
умозаключения на оратор; **dospět k ~u** стигна
до извод, до заключение; **shrnout své ~y** об-
общя изводите си
vyvodit, -im *св.* (*co; co z čeho*) изведа, установя
(*нещо*); направя извод, заключение (*за нещо
въз основа на нещо*); стигна до (*някакъв*)
извод, до (*някакво*) заключение: **~it vzorec,**
poučku изведа формула, теорема; **~it z ně-
čeho důsledky, závěry a)** направя във връзка
с нещо съответни изводи, заключения **б)** пред-
приема съответни мерки (*обикн. във връзка с
някакво провинение*)
vývodní, -í, -i **1.** *техн.* който се отнася до извод,
до отдушник **2. анат.** който се отнася до канал
vývodový, -á, -é **1.** *техн.* който се отнася до
извод, до отдушник **2.** който се отнася до из-
вод, до заключение
vývoj, -e **м.** **1.** развѝй, развитие, еволюция: **du-
ševní, tělesný** ~ душевно, телесно развитие; **~
rostlinných a živočišných druhů** развитие,
еволюция на растителни и животински видо-
ве; **politický** ~ политически развѝй; политич-
еско развитие; **~ jazyka, společnosti** развѝй,
развитие на език, на общество; **organický** ~
книж. органичен, естествен развѝй **2.** развѝй,
създаване; експериментирание и внедряване:
středisko pro výzkum a ~ výrobků център за
проучване и внедряване на изделия; експери-
ментално-внедрителски център
vývojk[a, -y *ж.* *фотогр.* проявител
vývojnice, -e *ж.* *фотогр.* корексдѝза
vývojově *нар.* в еволюционно отношение; от
гледна точка на развѝй, на развитие, на ево-
люция: **stát ~ na témž stupni** от гледна точка
на развитието стоя на същото стъпало
vývojový, -á, -é който се отнася до развѝй, до
развитие, до еволюция; развѝен, еволюцио-**

нен: **~á tendence** развѝйна тенденция; тен-
денция на развитие; **~ý stupeň** степен на
развитие; **~é stadium** стадий на развитие; **~á
teorie** еволюционна теория **2.** който се отнася
до развѝй, до създаване, до експериментира-
не и внедряване; експериментално-внедрѝ-
телски; опитен: **~á dílna** експериментално-
внедрителска работилница, лаборатория; **~ý
pracovník** работник, служител от (област на)
експериментирание и внедряване; **~á výroba**
експериментално, опитно производство
vyvolání, vyvolávání, -í *ср.* **1.** *техн.* извикване:
~í podprogramu извикване на подпрограма;
~í supervizoru извикване на супервѝзор;
обрѝщане към супервѝзор **2. фотогр.** про-
явяване: **barvotvorné ~í** цвѝтно проявяване
vyvolat, -ám *св.* **1.** (*co*) извикам, съобщя (*нещо*):
~at další jméno извикам, съобщя слѝдващо
име; **~at cenu (při dražbě)** съобщя (на висѝк
глас) цена (по време на тѝрг) **2.** (*koho – вин.
odkud, kam*) извикам (*някого отнякъде, някъ-
де*); накарам (*някого*) да излѝзе (*отнякъде*):
~ali ho ze schůze извикаха го от събрание;
накараха го излѝзе от събрание; **herec byl
potleskem znovu ~án** с аплодѝране, с ръко-
пляскане актьѝрът бѝше отнѝво извикан на сцѝ-
ната, на бис **3.** (*koho – вин.*) извикам (*обикн.
духове на мъртви*); извикам (*някого*) да се
яви; **~at duchy** извикам дѝхове **4.** (*koho –
вин; koho z čeho*) изпитам (*някого по нещо*);
вдѝгна, извѝдя, изкарам на урок (*някого*): **~at
dva žáky** изпитам двѝма ученици; **být ~án z
fyziky** изпитат ме, изпитан съм по физика
5. (*co*) предизвикам, провокирам (*нещо*): **~at
hádku** провокирам, предизвикам спѝр, кавѝг;
ne~at žádný dojem не направя никакво впе-
чатление **6.** (*co*) *фотогр.* проявя (*нещо*): **~at
negativ, film** проявя негатѝв, филм
vyvolat si, -ám si *св.* (*koho, co*) припѝмня си
(*някого, нещо*): **~at si něčí slova, něčí tvář**
припѝмня си нѝчии дѝми, нѝчия физиономия
vyvolávání *вж.* **vyvolání**
vyvoláv[at, -ám *несв.* **1.** (*co*) извикам (*нещо*); съ-
общавам на висѝк глас (*нечие име, цена на
нещо и под.*) **2.** (*koho – вин. odkud*) извикам,
накарвам да излѝзе (*актьѝр на бис и под.*)
3. (*koho – вин.*) извикам, вѝкам да се яви (*обикн.
духове на мъртви*) **4.** (*koho – вин.; koho z čeho*)
изпитвам (*ученик по нещо*); вдѝгам, извѝж-
дам, изкарам на урок (*някого*) **5.** (*co*) пре-
дизвикам, провокирам (*спор и под.*) **6.** (*co*)
фотогр. проявявам (*негатѝв и под.*)
vyvolení, -é *ж.* избраница; любѝма, мѝла: **to je
jeho ~á** това е неговата избраница, любѝма
vyvolení, -ého *м.* избраник, любѝм: **to je její**

стига, сти́га връ́хна, кулминацио́нна то́чка (за кри́за, за битка и под.) **2.** (*čím/v so*) завършва (с победа и под.); премина́ва, прера̀ства, избива (в манифестация, в плач и под.)

vývrt, -u м. 1. техн. воен. канал 2. минно взривна дупка

vývrt[lat, -ám св. 1. (so) пробия (нещо): ~at dřevo пробия дърво **2. (so; so kat)** напра́вя отвор, дупка (в нещо): **~at otvor, díru** пробия, напра́вя отвор, дупка **3. (so; komu so)** почи́ся (на някого обикн. зъб): **~at někomu zub** почи́ся на някого зъб

vývrtáv[lat, -ám нескв. 1. (so) пробивам (дърво и под.) 2. (so; so kat) пробивам, напра́вям дупка, отвор (в стена и под.) **3. (so; komu so)** почи́ствам (на някого обикн. зъб)

vývrtk[a, -u ж. 1. тирбушон: nůž s ~ou нож с тирбушон **2. авиац. свредел, тирбушон (вид нощ)**

vývrtk[se, -ám св. 1. (so; komu so) изва́дя, изкълча, навехна, откача́ (нещо на някого): **~nout si prst, kotník** навехна си, изкълча си пръст, глезен

vývrt[se, обикн. третол. -ne се св. (-; komu) изва́ди се, изкълчи се, откачи́ се, навехне се (за ръка, за крак и под.): **~la se mu sanice** откачи́ му се долната челюст

vývřelin[a, -u ж. геол. геологическа порода от вулканичен произход; еруптивна порода

vývřellý, -á, -é изригнат от вулкан; еруптивен: **~á hornina** геол. геологична порода от вулканически произход; еруптивна порода

vývřen[í, -í ср. избликуване, изригване

vývř[ít, обикн. третол. -e св. избие, бликне, изригне, изскочи; бѣде изригнат, изхвърлен (за лава и под.): ze země ~el horký pramen, gejzír от земята бликна, избй горещ извор, гейзер; **z kráteru sopky ~ela láva** от кратера на вулкана изригна, изскочи, бѣше изхвърлена лава

vývsta[ít, обикн. третол. -ne св. 1. (kde; komu kde) появи́ се, изскочи, избие, излѣзе (някъде): **na čele jí ~l pot** по челото ѝ избй, изскочи пот; челото ѝ се ороси с пот; пот ороси челото ѝ **2. (kde)** книж. появи́ се, излѣзе, пока́же се (някъде): **na obloze ~la mračna** на небосвѣда се появи́ха, излязо́ха (буренѣсни) ъблаци **3. (kde; před kým)** книж. (отново) се появи́, изплѣва: **znovu před ním ~la ona událost** отново пред него, пред очите му се появи́, изплѣва она́зи случка, онова събитие

vývstáv[lat, обикн. в третол. -á нескв. 1. (kde;

komu kde) появя́ва се, изска́ча, излѣза, избива (пот върху чело и под.) **2. (kde)** книж. появя́ва се, излѣза, пока́зва се (облаци на небето и под.) **3. (kde; před kým)** книж. (отново) се появя́ва, изплѣва (в мисълта)

vývvyšenin[a, -u ж. 1. възвишѣние, височина, хълм: rovina s malou ~ou равнина с нѣголямо възвишѣние **2. пѣ-висѣко, изпѣкнало място; изпѣкнало, издатина: ~a na nártu** изпѣкнало върху ъбратната страна на ходило/на стѣпало

vývvyšen[ý, -á, -é издигнат: **~é podium** издигнат пѣдиум

vývvyš[ovat se, -uji се/разг. -uju се нескв. (na koho) ва́жнича, големѣ́я се, прида́вам си ва́жност (пřed някого); дѣржа́ се високоме́рно, надме́нно (към някого, с някого); надме́нен, високоме́рен съм (към някого, с някого): **rád se ~je nad ostatní** (то́й) ъбича да ва́жничи, да си прида́ва ва́жност пред ъстаналите

vývzdor[ovat (si), -uji (si)/разг. -uju (si) св. (co) посты́гна, полѣча (нещо) с инат: **dítě si nemá ~ovat, co chce** детѣто не бѣва да получа́ва с инат всѣчко, коѣто му хрѣмне; детѣто не бѣва да получа́ва всѣчко, за коѣто се инатѣ

vývzte[lat se, -ám се св. 1. излѣзѣ си яда; набеснѣя се: ještě se ne~al ъще не си е излѣял яда; ъще не сѣ е набеснѣял **2. (-; kde)** експр. налудѣвам се, набеснѣя се, наигра́я се (някъде) (за деца): **děti se na hřišti ~aly** децата се набеснѣяха на игрището

vyz[la, -u ж. зоол. морѣна (Huso huso): uzená ~a пушѣна морѣна

vyzáble нар. кльѣщаво, хйлаво: vypadat ~ изгледѣам кльѣщав, хйлав

vyzábl[ost, -i ж. кльѣщавост, хйлавост, мършавина, мършавост

vyzábl[ý, -á, -é кльѣщав, хйлав, мършав, сух, изпит: **~á stařena** кльѣщава, сѣха старѣца; **~á tvář** кльѣщаво, мършаво, изпитѣ лице

vyzář[ít, -ím св. (co) излѣ́ча, ъдѣлѣ, изпѣсна (нещо): **~it energii, teplo** излѣ́ча ене́ргѣя, топлина

výzařovač, -e м. техн. излѣ́чѣвател: mechanický ~ механичен излѣ́чѣвател; **piezoelektrický ~** пѣзѣоелектричен, излѣ́чѣвател; **směrový ~** насѣчен излѣ́чѣвател; **ultrazvukový ~** ѱлтразѣуков излѣ́чѣвател

výzařován[í, -í ср. физ. техн. излѣ́чѣване: ~í energie излѣ́чѣване на ене́ргѣя

výzař[ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (co) излѣ́чѣвам, ъдѣлѣам, изпѣ́скам (нещо): **~ovat elektromagnetické vlnění** физ. излѣ́чѣвам, изпѣ́скам електрѣмагнитни вълни **2. (co; so odkud)** книж. излѣ́чѣвам (нещо); ът ме́не се излѣ́чва, лѣ́ха (нещо): **~ovat radost** излѣ́чѣвам ра́дост,

- сияя от радост; **~oval z něho klid** нѐго се излѣчваше, лѣхаше спокѡйствие; тѡй излѣчваше спокѡйствие **3.** обикн. *третол.* **-uje** (*odkud, kam*) мед. ирадийра; разпространява се лѣчеобразно (*за болка*): **bolest ~uje do zad** бѡлката ирадийра, разпространява се лѣчеобразно към гърба
- výzbroj, -e ж.** **1.** въоръжение, снаряжение: **~útvaru** въоръжение, снаряжение на поделѣние; **vojenská, lovecká ~** воѣнно, ловджийско снаряжение **2.** екипировка, оборудване: **požární, lyžařská, horolezecká ~** пожарникарска, скиѡрска, алпинистка екипировка; **elektrická ~** електробоорудване
- vyzbrojit, -ím св.** **1.** (*koho, co; koho, co čím*) въоръжѧ (*някого, нещо с нещо*): **~it armádu** въоръжѧ армия; **být ~en vědomostmi** *прен.* въоръжен съм със знѧния **2.** (*koho, co; koho, co čím kam, pro co*) обоорѣдвам, екипирам, стѣгна, подсигуря, подготвя (*някого, нещо за нещо*): **~it kosmickou loď nejmodernějšími přístroji** обоорѣдвам, екипирам космически кѡраб с най-мѡдѣрна тѣхника; **~it někoho na cestu** екипирам, стѣгна някого за пѣт; **být dobře ~en pro život** добре съм подготвен, подсигурѣн съм за живота
- vyzbrojit se, -ím se св.** **1.** (*-, čím*) въоръжѧ се (*-, с нещо*): **~it se revolverem** въоръжѧ се с револвѣр; **~it se trpělivostí** *прен.* въоръжѧ се с търпѣние **2.** (*-, čím kam, pro co*) екипирам се, стѣгна се, подготвя се, подсигуря се (*с нещо за някъде, за нещо*): **~it se na cestu** екипирам се, стѣгна се за пѣт
- vyzbrojovat, -uji/разг. -uju неск.** **1.** (*koho, co; koho, co čím*) въоръжѧвам (*армия с атомни ѡръжия и под.*) **2.** (*koho, co; koho, co čím kam, pro co*) обоорѣдвам, екипирам, стѣгам, подготвям, подсигурявам (*някого, нещо с нещо за някъде, за нещо*)
- vyzdlít, -ím св.** (*co*) **1.** иззѣдам, вдѣгна, изградя (*нещо*): **~it základy** иззѣдам ѡснови **2.** укрепя със зидария (*нещо*) отвѣтре; футерѡвам (*нещо*): **~it tunel** укрепя тунѣл (отвѣтре) със зидария; **~it pec** *техн. метал.* футерѡвам пѣц; облицѡвам вътрешностѧ на пѣц с огнеупѡрен материал
- vyzdívát, -ám неск.** (*co*) **1.** зѣдам, иззѣждам, вдѣгам, изграждам (*стѣна, ѡснови и под.*) **2.** укрепѧм със зидария отвѣтре (*тунѣл и под.*); облицѡвам вътрешностѧ (*на нещо*); футерѡвам (*домѣнна пѣц и под.*)
- vyzdívka, -y ж.** **1.** *строит.* зидария, иззѣждане: **cihlová ~a** тѣхлена зидария **2.** *строит.* минно облицѡвка, обмѧзка, фѣтер: **~a vysoké píce** *техн. метал.* огнеупѡрна облицѡвка, фѣтер
- на дѡмѣнна пѣц; **žáruvzdorná ~a** огнеупѡрна обмѧзка
- vyzdob|a, -y ж.** *укрѧса:* **květinová ~a** укрѧса с цветя; **~a vánočního stromku** укрѧса на кѡледна, на новѡгодѣшна елѧ
- vyzdob|it, -ím св.** (*co, koho, co, koho čím*) укрѧся (*нещо, някого с нещо*): **slavnostně ~it tribunu** празнично укрѧся трибѣна; **~it halenku vyšíváním** укрѧся блѣза с бродѣрия
- vyzdob|ovat, -uji/разг. -uju неск.** (*co, koho; co, koho čím*) укрѧсявам (*кѡледна елѧ с украшения и под.*)
- vyzdvih|nout, vyzved|nout, -nu св.** **1.** (*koho, co; koho, co kam čím, jak*) вдѣгна, повдѣгна, издѣгна (*някого, нещо някъде*): **~nout dítě, pytel na ramena** вдѣгна детѣ, чувѧл на раменѣте си; **~nout náklad jeřábem** вдѣгна, повдѣгна товѧр с крѧн; **~nout ruce nad hlavu** вдѣгна, повдѣгна рѣце над главѧта си **2.** (*co; co odkud, kde*) взѣма, полѣча, изтѣгля (*нещо отнякъде*): **~nout šaty z čistírny, balík na poště** полѣча, взѣма дрѣхи от химически чѣстѣне, колѣт от пѡща; **~nout úspory** изтѣгля спѣстявания **3.** (*co*) *публ.* изтѣкна, подчертѧя, отбелѣжа (*нещо*); изтѣкна значѣниѡто (*на нещо*): **~nout význam vzdělání** подчертѧя, изтѣкна значѣниѡто на образовѧниѡто; **~nout zásluhy oslavence** изтѣкна заслугите на юбилѧр
- vyzdvih|ovat, -uji/разг. -uju, vyzved|at, -ám неск.** **1.** (*koho, co; koho, co kam čím, jak*) вдѣгам, издѣгам, повдѣгам (*детѣ на рамене, товѧр с крѧн и под.*) **2.** (*co; co odkud, kde*) взѣмам, полѣчавам (*дрѣхи от химическо чѣстѣне и под.*); тѣгля, изтѣглям (*пари от спѣстовна каса и под.*) **3.** (*co*) *публ.* изтѣквам, подчертѧвам, отбелѧзвам (*значѣние на събитѣе и под.*); превъзнѧсям (*нещо*)
- vyz|í, -í, -í** морѣнов; кѡйто се ѡтнѧся до морѣна
- vyzískat, -ám св.** **1.** (*co; co jak*) сдѡбѧ се, снабдѧ се (*с нещо*); придѡбѧя, спѣчѣля, завоѡвам, полѣча (*нещо по някакѡв начин*): **~at něco koupí, výměnou** сдѡбѧ се с нещо чрез покѣпка, чрез замѧна; **~at majetek tvrdou prací** придѡбѧя, спѣчѣля имѡт, имѣщество с тѣжѧк, с непосѣлен трѣд; **~at území bojem** завоѡвам, превзѣма теритѡрия с бѡй; **~at zkušenost** придѡбѧя ѡпит; **~at čas, náskok před někým** спѣчѣля врѣме, преднинѧ пред някого; **~at byt, hodnost doktora věd** полѣча жѣлище, наѣчна стѣпен дѡктор на наѣките **2.** (*co čím, jak; na čem*) извлѣкѧ полѣза, изгѡда, печѧлба (*от нещо*); спѣчѣля (*от нещо по някакѡв начин*); (*нещо*) ми помѡгне, дадѣ ми (*нещо*): **~al hodně studiem, přátelstvím** слѣдѡванѣто,

приятелството му даде много, помогна му много **3.** (*co z čeho jak*) извлека, добия, получа (*нещо по някакъв начин*): **~at z ropy olej** извлека, добия, получа масло от нефт; **~at pálením líh** извлека, получа спирт чрез варене, чрез печене, чрез дестилация

vyzkoumat, -ám св. **1.** (*co*) изследвам, проуча (*нещо*): **~at původ, podmínky, příčiny** изследвам, проуча произход, условия, причини **2.** (*co*) проуча, издиря, открива, установя (*нещо*): **musí ~at, kde je chyba** (той/тя) трябва да проучи, да издиря, да открие къде има грешка, къде е грешката

vyzkoušen|ý, -á, -é изпитан, изпробван, на-дежден: **~ý původ, podmínky, příčiny** изпитан начин; **~ý recept** изпитана, изпробвана рецепта

vyzkoušet, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. **1.** (*co*) изпитам, изпробвам, подложа (*нещо*) на изпитание: **~et brzdy** изпробвам спиратки; **~et lék** изпитам, изпробвам лекарство; **~et své síly** изпитам силите си, подложа силите си на изпитание **2.** (*co; koho co*) изпробвам, претърпя (*нещо на някого*): **~et si šaty** изпробвам, претърпя дрехи **3.** (*koho – вин.*) изпитам (*някого*); проверя (*нечи*) знания: **~et žáka** изпитам ученик

výzkum, -u м. **1.** изследване, проучване: **vědecký, základní, jazykovědný, archeologický** ~ научно, основно, езиковедско, археологическо изследване; **provést ~ veřejného mínění** проведе, извърша проучване на общественото мнение; **experimentální** ~ експериментално изследване; **laboratorní** ~ лабораторно изследване; **operativní** ~ оперативно изследване **2. разг.** изследователска област, сфера; сфера, област на изследване, на проучване: **pracovat ve ~u** работя в областта на изследванията, на проучванията; занимавам се с изследователска работа, дейност

výzkumně нар. изследователски, проучвателски; в изследователско, в проучвателско отношение: **~ důležitá oblast** важна в изследователско, в проучвателско отношение област

výzkumníck|ý, -á, -é изследователски, проучвателски: **~ý dorost** подрастващо поколение изследователи; подрастващо изследователско поколение

výzkumnictv|í, -í ср. изследователска, проучвателска дейност: **zemědělské ~í** селскостопанска изследователска дейност; **plány ve ~í** плановете в областта на изследователската дейност

výzkumník, -a м. изследовател, проучвател: **kolektiv ~ů** колектив изследователи, изследователски колектив

výzkumnice, -e ж. жена-изследовател; изследователка, проучвателка

výzkumn|ý, -á, -é изследователски, проучвателски: **~á práce, laboratoř, výprava** изследователска работа, лаборатория, експедиция

vymizí|ovat, -uji/разг. -uju св. (*koho, co*) *експр.* **1.** махна, отстраня, залича, изтрия (от общественото съзнание) (*някого, нещо*); способствам (*някой*) да бъде забравен, (*нещо*) да бъде забравено: **ty nejlepší režiséři ~ovali** заличиха от общественото съзнание най-добрите режисьори; способстваха да бъдат забравени най-добрите режисьори **2.** засенча (*някого, нещо*); измества (*някого, нещо*) на заден план: **herec zcela ~oval režiséřku** актьорът изцяло е засенчил режисьорката

význačen|ý, -á, -é **1.** означен, обозначен, маркиран: **~ý přechod (pro chodce)** обозначена пешеходна пътека **2.** чертан, забележим, видим: **ostře ~é žily** рязко чертани вени

význačit, -ím св. (*co; co čím, jak*) означа, обознача, маркирам (*нещо по някакъв начин*): **~it cestu šipkami** обознача, маркирам път със стрелки; **~it postup vojsk na mapě** обознача, нанеса движение на войски върху карта; **~it střed červeně** отбеляжа, обознача център с червен цвят, с червено

význač|ovat, -uji/разг. -uju св. (*co*) означа, обознача, маркирам (*нещо*); поставя маркировка (*на нещо*): **~ovat závodní trať** маркирам състезателна писта

význačně нар. **1.** забележително, отлично, превъзходно: **~ se uplatnit a)** отлично се реализирам; проявя се като много добър работник **б)** обикн. *третол.* намъри значително, важно приложение **2.** характерно, типично: **~ rodná záležitost** типично семеен проблем, въпрос

význačnost, -i ж. **1.** значимост, забележителност: **~ básnickovy tvorby** значимост на творчеството на поет **2.** значение, значимост, важност, сериозност: **~ problému** значение, значимост, сериозност на проблем **3.** отличителност, характерност, типичност; отличителна, характерна, типична черта

význačn|ý, -á, -é **1.** забележителен, значим, значителен, голям, виден, изтъкнат, отличен, превъзходен: **~ý vědec, básník** виден, изтъкнат учен, поет; **~ý lékař** виден, отличен лекар **2.** забележителен, значим, значителен, знаменателен, важен: **~á událost** забележително, знаменателно, важно събитие **3.** отличителен, характерен, типичен: **~ý znak** отличителен, характерен, типичен знак

význač|ovat, -uji/разг. -uju несл. (*co; co čím, jak*) означавам, обозначавам, маркирам (*нещо по някакъв начин*)

vyznač|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. (čím) книж.* отличавам се, характеризирам се, откроявам се (*с нещо*): **naše výrobky se ~ují dobrou kvalitou** нашите изделия се отличават с добро качество

význam, -u *м. 1.* значение, смисъл *също и спец.:* ~ **slova, výrazu, věty** значение, смисъл на дума, на израз, на изречение; **lexikální, gramatický, přenesený** ~ *език.* лексикално, граматично значение; преносно значение, преносен смисъл **2.** значение, смисъл, важност, значимост, стойност: ~ **vzdělání pro život** значение, важност, значимост на образованието за живота; **historický ~ události** историческо значение, исторически смисъл, историческа стойност на събитие; **to nemá (pro mne) ~** това (за мен) няма значение, не е от значение, не е важно; **tomu se nepřikládá žádný ~** на това не се отдава никакво значение; **eminentní ~** ~~никога не се дава~~ **мнѣ** **hádat, pospíchat** *и под.) разг.* няма смисъл, не си заслужава, не си струва (да се карам, да бързам *и под.*)

vyznamenán|í, -í *ср. 1.* отличие: **zaslouží ~í** заслужава отличие; заслужава да бъде отличен(а) **2.** отличие, значка, медал: **státní, vojenské ~í** държавно, военно отличие; **udílení řádů a ~í** присъждане на ордени и отличия; **nosit ~í** нося медал, значка **3.** *учил.* отличие, отличен успех (*в училище*): **studovat, udělat maturitu s ~ím** уча, взема матюра с отличие **4.** чест, уважение, признание, награда: **jeho návštěva je pro nás ~ím** за нас неговото посещение е чест, награда

vyznamenat, -ám *св. 1.* (*koho, co*) отлича, изтъква като отличен (*някого, нещо*): ~ **at nejlepšího pracovníka** отлича най-добър служител **2. (*koho, co čím*) отлича, награжда, удостоя (*някого, нещо с нещо*): **být ~án Řádem práce** удостоен, отличен, награден съм с Орден на труда**

vyznamenat se, -ám se *св. (čím; kde)* отлича се, проявя се (добре) (*с нещо; някъде*): ~ **at se v bitvě, při záchranných pracích** отлича се в бой, по време на спасителна акция; **kuchař se dnes s jídlem ~al** *експр.* готвачът днеска се е отличил, проявил се е; яденето няма грешка; **ty ses ale ~al!** *ирон.* добре я свърши! браво! заслужаваш (да ти дадат) медал, грамота!

vyznamenáv|at, -ám *несв. 1.* (*koho, co*) отличавам, изтъквам като отличен (*някого, нещо*) **2.** (*koho, co čím*) отличавам, награждавам (*трудова колектив с грамота и под.*); удостоявам (*някого с награда, с отличие и под.*)

významně *нар. 1.* значително, съществено, се-

риозно: ~ **zasáhnout do politického života** съществено, сериозно се намеся в политическия живот **2.** многозначително: ~ **se podívat na hodinky** многозначително погледна часовника си

významnost, -í *ж.* значение, значимост, важност: ~ **politické události** значение, важност на политическо събитие

významn|ý, -á, -é 1. забележителен, важен, значим, изтъкнат: ~ **ý český básník** виден, изтъкнат чешки поет **2.** забележителен, знаменателен, важен, голям: ~ **á událost** забележително, знаменателно, важно събитие **3.** важен, ключов, решаващ: ~ **é rozhodnutí** важно решение; **mít ~é postavení** заемам важен, ключов пост **4.** значителен, съществен, голям: ~ **é úspěchy** значителни, съществени успехи; ~ **á pomoc** значителна, съществена помощ **5.** многозначителен: ~ **ý pohled, úsměv** многозначителен поглед; многозначителна усмивка

významově *нар. език.* по смисъл, по значение; в смислово, в семантично отношение; смислово, семантично: ~ **blízká slova** близки по значение, семантично близки думи

významov|ý, -á, -é *език.* който се отнася до смисъл, до значение; смислов, семантичен: ~ **ý odstín** семантичен оттънък; ~ **á stránka slova** семантичен аспект на дума; ~ **é sloveso** пълнозначен глагол

vyznán|í, -í *ср. 1.* вероизповедание, изповедание, религия: **svoboda ~í** свобода на вероизповедание; **být bez ~í** не принадлежа към никакво вероизповедание; не съм вярващ; атеист съм; ~ **í víry a)** *рел.* вероизповедание **б)** *прен.* често *експр.* (политически и под.) принципи, убеждения **2.** признание, обяснение: ~ **í lásky** обяснение в любов **3.** *книж.* вѐрую, крѐдо; принципи, убеждения: **politické ~í** политическо крѐдо, вѐрую; политически убеждения; **literární ~í** литературно крѐдо, вѐрую

vyzn|at, -ám *св. (komu co)* (открито) изкажа, призная (*на някого нещо*); обясня се (*на някого в нещо*): ~ **at dívce lásku** обясня се на момиче в любов

vyzn|at se I, -ám se *св. (z čeho; komu z čeho)* кажа си, призная (си), споделя (*за нещо*): ~ **at se (matce) ze své lásky** призная (пред майка си/на майка си), че съм влюбен; споделя (с майка си) за своята любов

vyzn|at se II, -ám se *несв. 1.* (*v čem*) разбирам (*от нещо*); добре владѐя, познавам (*нещо*): ~ **at se v chemii, v řemesle** разбирам от химия; ~~разбирам~~ **útlakem** ~ **al** *експр.* нищо не разбирам; бѐкел не разбирам; и дяволът не може да се оправи в тази каша, в тази бъркотия **2.** (*v kom*) добре позна-

вам, преценявам, разбирам (някого): **~at se v lidech** добре разбирам, познавам хората; **ne~á se sám v sobě** сам себе си не познава; не може сам себе си да разбере **3. (kde)** добре, лесно се оправям, ориентирам (някъде); зная, познавам (нещо) като петте си пръста, като пръстите на ръката си: **~at se ve městě** лесно се оправям, ориентирам се в града; познавам ~~приключенията~~ **~at se ve městě** не си оставам магарето в калта; с всичко се справям, оправям се; много съм оправен, пробивен; на всичко му намирам цаката, колая, леснината; не си поплъвам, щом се захвана, щом се заловя с нещо

vyznavač, -e м. привърженик, почитател: **~Hegelův** привърженик, почитател на Хегел; **~i džezu** почитатели на джаза

vyznavačká, -y ж. привърженичка, почитателка

vyznáv|at, -ám нескв. (komu co) (открито) изказвам, признавам (на някого нещо); обяснявам се (на някого в нещо): **~at dívce lásku** обяснявам се на момиче в любов

vyzn|ít, обикн. третол. -í, 3. мн. -ějí/-í св. **1. (jak)** прозвучи (по някакъв начин): **píseň ~ěla falešně** песента прозвуча фалшиво; **odpověď ~ěla smířlivě** отговорът прозвуча помирително **2. (v co; čím)** премине, прерасне, превърне се (в нещо); свърши, завърши, приключи (с нещо): **schůze ~ěla v manifestaci/manifestaci** събранието се превърна в манифестация, завърши с манифестация

vyznív|at, обикн. третол. -á нескв. **1. (jak)** прозвучава (по някакъв начин) (за звук, за дума и под.). **2. (v co; čím)** преминава, прераства, превърща се (в манифестация и под.); завършва, свършва, приключва (с манифестация и под.)

vyzob|at, -u/-ám св. (co) изкълва, издъбам, издъбя, окълва, оздъбам, оздъба (нещо): **slepice ~aly všechno zrní** кокошките издъбаха, изкълваха всичкото зърно

vy|zout, -zuji/разг. -zuju св. (komu co; co; koho – вин.; koho z čeho) събуя, изуя, сваля, махна (на някого обувки, чорапи и под.); събуя, изуя (някого): **~zout dítěti střevíčky/dítě ze střevíčků** събуя на дете обувчиците; **~zout si ponožky** събуя, сваля си чорапите; **~zout raněného** събуя ранен; сваля обувките, чорапите на ранен

vy|zout se, -zuji se/разг. -zuje se св. **1. (–; z čeho)** събуя се; сваля си, събуя си, изуя си (обикн. обувки, чорапи): **~zout se z holínek** събуя си, изуя си ~~из обувките~~ **~zout se z holínek** порасна; стана голям **2. обикн. третол. -zuje se (komu)** събуе се, изуе се, изхлзузи

се (на някого) (за обувка): **~zula se jí bota** изхлзузи ѝ се обувката **3. (z čeho) разг. експр. измъкна се (обикн. от задължение): ~zout se z odpovědnosti, z povinnosti** измъкна се от отговорност, от задължение

vyzouv|at, -ám нескв. (komu co, co; koho – вин.; koho z čeho) събувам, изувам, свалям, махам (на някого обикн. обувки, чорапи); събувам, изувам (някого)

vyzouv|at se, -ám se нескв. **1. (–; z čeho)** събувам се, изувам се; свалям си, събувам си, изувам си (обикн. обувки, чорапи) **2. обикн. третол. -á se (komu)** събува се, изува се, изхлзузва се (на някого) (за обувка): **~á se mu bota** събува му се, изхлзузва му се обувката **3. обикн. третол. -á se (komu)** изхлзузва се, излиза, подава се, показва се (за крак и под.): **pata se mi (při chůzi) ~á (z boty)** (като вървя), петата ми се изхлзузва, подава (от обувката) **4. (z čeho) разг. експр. измъквам се (обикн. от задължение): ~at se z odpovědnosti** измъквам се от отговорност

vyzpěv|ovat (si), -uji (si)/разг. -uju (si) нескв. (co; –) пѐя (си), тананикам (си) (нещо) (с удоволствие): **vesele (si) ~ovat (písničku)** весело си пѐя, тананикам си (песничка)

vyzpív|at, -ám св. (co) **1.** (постепенно) изпѐя (нещо): **~at všechny známé árie** изпѐя (една след друга) всички известни арии **2.** изпѐя, взема (обикн. тон): **~at vysoké C** изпѐя, взема горно дъ **3. книж. възпѐя, излѐя в песен (нещо): ~at svou lásku, svou bolest** възпѐя, излѐя в песен любовта си, болката си

vyzpovíd|at, -ám св. **1. (koho – вин.; koho z čeho)** църк. изповядам (някого): **~at umírajícího** изповядам умиращ **2. (koho – вин. o čem)** експр. разпитам (някого за нещо): **matka ~ala dítě o škole, co bylo ve škole** майката разпита детето си за училище, каквo се е случило в училище

vyzpovíd|at se, -ám se св. **1. (komu; komu z čeho)** църк. изповядам се (на някого за нещо); изповядам (на някого нещо): **~at se knězi** изповядам се на свещеник/пред свещеник; **~at se ze svých hříchů** изповядам греховете си **2. (komu z čeho) експр. изповядам се (на някого за нещо); изповядам (на някого нещо); споделя (с някого нещо); открива, разкрива, признава (си) (на някого, пред някого нещо): ~at se matce ze svého provinění** изповядам, разкрива, признава на майка си своe провинение; **~at se z lásky k rodnému kraji** изповядам, разкрива любовта си към родния край **vy|zrad|it, -ím** св. (co, koho komu; co na koho) издaм (нещо, някого на някого; нещо за

някого): **~it plán, tajemství nepříteli** издѣм плѣн, тайна на враг, на противник; **~it své spolupachatele** издѣм свои съучастники (в престѣплѣние); **~it (při výslechu) všechno na své spoluviníky** издѣм (по време на разпит) всичко за свои съучастники (в престѣплѣние)
vyzradit se, -ím se св. (*čím, jak*) издѣм се (*с неѣцо по някакѣв начин*): **~it se slovem, pohledem** издѣм се с дѣума, с поглед
vyzrálý, -á, -é 1. зрял, узрял: **~é ovoce** зрѣли, узрѣли плодове 2. *хран.* зрял, узрял (*за сирене*); отлежал (*за вино*) 3. (физически, по-лово) зрял, съзрял, възмъжал: **~ý muž** зрял мъж 4. *книж.* зрял, оформѣн, завършен (в интелектуално, в професионално отношение): **~ý básník** зрял, завършен, оформѣн поет
vyzrát, -aji/разг. -aju св. 1. обикн. *третол.* **-aje** узрѣе (*за плод, за семе и под.*): **ovoce ~álo** плодове те узряха; **obilí ~álo** зърното узря 2. обикн. *третол.* **-aje** *хран.* узрѣе (*за сирене*); отлежѣ (*за вино*) 3. (–; *v koho*) (физически, по-лово) съзрѣа, възмъжѣа; стѣна (зрял) мъж/(зряла) женѣа; превърна се в мъж/в женѣа: **~át v muže/v ženu** стѣна мъж/женѣа; превърна се мъж/в женѣа; **chlapec rychle** ~ момчѣто бързо порѣсна, съзря, възмъжѣа, стѣна мъж 4. (–; *v koho*) *книж.* (интелектуално, професионално) съзрѣа, изрѣсна, оформѣа се; стѣна (*добър специалист и под.*); превърна се (*в истински актьор и под.*): **~at v skutečného umělce** изрѣсна, оформѣа се като истински артист; стѣна истински артист 5. (*na koho, na co*) *разг. експр.* излѣжа, надхитря, премѣтна, прецакам (*някого*); намѣря му чалѣма, цаката (*на неѣцо*): **~át na chytřáka** премѣтна, прецакам хитрѣц
vyzrávání, -í *ср.* 1. зрѣене, узряване 2. *хран.* зрѣене, отлежаване: **~í vína** отлежаване на винѣ 3. съзряване 4. израстване
vyzrávat, -ám *несв.* 1. обикн. *третол.* **-á** зрѣе, узрява (*за плод, за семе*) 2. обикн. *третол.* **-á** *хран.* зрѣе, узрява (*за сирене*); отлежава (*за вино*) 3. (–; *v koho*) (физически, по-лово) съзрявам; възмъжѣвам; стѣвам (зрял) мъж/(зряла) женѣа; превръщам се в мъж/в женѣа 4. (–; *v koho*) *книж.* (интелектуално, професионално) съзрявам, израствам, оформям се/оформѣвам се; стѣвам (*добър специалист и под.*); превръщам се (*в истински актьор и под.*)
výztuha, -y *ж.* 1. *шив.* подплѣта с канаваца: **plátěná ~a kabátu** подплѣта с канаваца на палтѣ 2. *строит.* армирање, армировка: **~a stěny** армировка, армирање на стѣнѣ 3. *минно* укрепване, подсилване
výztuž, -e *ж.* 1. *строит.* арматура, армировка; армирање: **ocelová** ~ стомѣнена арматура; ~

betonu армирање, арматура на бетѣн; **konstrukční** ~ конструктивна армировка; **montážní** ~ монтажна армировка; **nosná** ~ нѣсѣща армировка; **podélná** ~ надлѣжна армировка; **předpjatá** ~ предварително напругната армировка; **příčná** ~ напрѣчна армировка; **rozdělovací** ~ разпределителна армировка; **spirálová** ~ спирална армировка; **tahová** ~ ѣпѣнова армировка; **tlaková** ~ армировка под налягане
2. *минно* крепѣж; подпѣри: **důlní** ~ мѣнен крепѣж; **betonová** ~ бетѣнен крепѣж; **dočasná** ~ врѣменен крепѣж; **dřevěná** ~ дървен крепѣж; **hnaná** ~ забѣвен крепѣж; **klenutá** ~ свѣдов крепѣж; **kloubová** ~ стѣвен крепѣж; **monolitická** ~ монолитен крепѣж; **oblouková** ~ ѣрков крепѣж; **ohnivzdorná** ~ огнеупѣрен крепѣж; **poddajná** ~ податлив крепѣж; **pohyblivá** ~ подвижен крепѣж; **porubní** ~ забѣен крепѣж; **prostorová** ~ скѣлетен крепѣж; **předsunutá** ~ чѣлен крепѣж; **rámová** ~ рамков крепѣж; **roštová** ~ скѣрен крепѣж; **skládáná** ~ сглобяем крепѣж; **spouštěcí** ~ потѣващ крепѣж; ~ **spouštěných stropů** крепѣж при обрѣшване; **srubová** ~ плѣтен крепѣж; ~ **stropu** тавѣнен крепѣж; **svorníková** ~ ѣнкерен, щѣнгов крепѣж; **šachetní, tybinková** ~ шахтов, тѣбингов крепѣж; **štítová** ~ щѣтов крепѣж; **veřejová** ~ рамков крепѣж; **vodotěsná** ~ водонепропусклив крепѣж; **zavěšená** ~ висѣщ крепѣж; **zděná** ~ зидарѣен крепѣж
vyztužení, -í, -í *ср.* 1. *строит.* армировка 2. *минно* укрепване, подпѣране 3. *мор.* набор (*на кораб*) 4. *кожар.* в съчет. **klenkové ~í** подсилваща клѣпка; супинаѣтор; **~í klenku** дублиращ табѣн
vyztužený, -á, -é 1. *строит.* армирањен, арматурањен: **~ý beton** армирањен бетѣн; железобетѣн; **~é sklo** арматурно стѣклѣ 2. *минно* укрепѣн, заздравѣн
vyztužit, -ím св. 1. (*со; со čím*) колѣсам (*неѣцо*): **~it límec škrobem** колѣсам ѣка 2. (*со*) подплѣта с канаваца (*неѣцо*): **~it klopý kabátu** подплѣта ревѣри на палтѣ 3. (*со*) *строит.* армирањам (*неѣцо*): **~it beton** армирањам бетѣн 4. (*со*) *минно* укрепѣа (*неѣцо*); напраѣа крепѣж; слѣжа, постѣва подпѣри (*на неѣцо, някѣде*): **~it důlní chodbu** укрепѣа мѣнна гѣлерѣа
vyztužovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. (*со; со čím*) колѣсвам (*ѣка и под.*) 2. (*со*) подплѣтавам с канаваца (*ревѣри и под.*) 3. (*со*) *строит.* армирањам (*бетон и под.*) 4. (*со*) *минно* укрепѣвам (*минна гѣлерѣа*); напраѣа крепѣж, постѣвам подпѣри (*в минна гѣлерѣа и под.*)
vyzunknout, -nu св. (*со*) *разг. експр.* изпѣа на ѣдин дѣх, гаврѣтна, обѣрна (*неѣцо*) (в сѣбе

си): **~nout limonádu** изпия лимонада на един дъх; **~nout štamprli slivovice** гаврътна чашка сливова; **~nout püllitr piva** обърна, изпия навднѣж халба бира

vyzuřit se, -ím se св. премине ми, олекне ми след като си излѣя, като си изкарам ядà, гневà; спрà, престàна да вилнѣя, да беснѣя; навилнѣя се, набеснѣя се: **~il se a odpustil mu** тѣй си изля ядà и му прости; **bouře se ~ila** *прен.* бърята се навилнѣя, набушѣва се

výzv|a, -у жс. **1.** призив, апѣл, възване, обръщение: **plamenná ~a** пламенен призив; **~a k boji** призив за бѣй, за борбà; **revoluční ~a** революционен призив; **mírová ~a** призив за мир **2.** покàна; повикване, извикване: **telefonická ~a** покàна за телефонен рàзговор

vyzváněcí|í, -í слѣжещ, предназначен за даване на сигнал, за сигнализиране чрез (продължителен) камбàнен звѣн, чрез (продължително) звѣнѣне: **~í tón** (телефонен) сигнал „свободно“

výzváněť, -ím, 3. мн. -ěj|í/-í нескв. **1.** (–; *čím*) (продължително и тържествено) бия (обикн. камбана): **~ět všemi zvony** бия всички камбàни **2.** обикн. *третол.* **-í** (–; *nač*) (продължително и тържествено) бие (за нецò) (обикн. за камбана): **zvony ~ějí na mši** камбàните бият за литургия, за богослужѣние **3.** обикн. *третол.* **-í** (продължително) звѣнѣи (обикн. за телефон, за звѣнец): **telefon dlouho ~ěl** телефонът звѣнѣя дълго, продължително

vyzv|at, -u св. **1.** (*koho – вин. k čemu*) призова (някого към нецò); отправа (към някого) призив (за нецò): **~at všechny demokraty k jednotě** призова всички демократи към единство; отправа към всички демократи призив за единство **2.** (*koho – вин. k čemu*) подкàня, прикàня, настоятелно помòля (някого за нецò): **~at cestujícího, aby vystoupil** подкàня пътник да слѣзе, да напѣсне (*влак, автобус и под.*); **~at demonstranty, aby se rozešli** прикàня демонстранти да се разпрѣснат **3.** (*koho – вин. k čemu, nač*) покàня, извикам, повикам (някого за нецò): **~at protivníka na souboj** извикам противник на двубѣй; **~at spolubydlícího k telefonu** извикам, повикам съквартирант на телефона; **~at dívku k tanci** покàня момиче на танц

vyzvědač, -e м. разузнавач; шпионин, агѣнт: **proces s nepřátelskými ~i** процес с вражески разузнавачи, агѣнти, шпиони

vyzvědač|k|a, -у жс. разузнавачка; шпионка, агѣнтка

vyzvědačsk|ý, -á, -é шпионски, агѣнтски: **~á činnost, organizace** шпионска дѣйност, организация

vyzvědačstv|í, -í ср. шпионаж: **být obviněn z ~í** обвинѣн съм в шпионаж

vyzvedat *вжс. vyzdvihovat*

výz|vědět, -vím, 3. мн. -vědí св. (*co; co na kom/od koho*) разузнàя, разберà, наұча (*нецò от някого, чрез някого*): **~vědět vojenské tajemství** разузнàя военна тайна; **~vědět na sousedech/od sousedů, kdo tam bydlí** разузнàя, наұча, разберà от съседи кѣй живѣе там

vyzvednout *вжс. vyzdvihnout*

výzvědn|ý, -á, -é разузнавателен: **~ý let** разузнавателен полет; **~á činnost** разузнаване

výzvěd|y, -ů м. само мн. разузнаване: **poslat někoho na ~у** прàтя някого на разузнаване; **jít na ~у** отивам на разузнаване

výzvid|at, -ám нескв. (*co; co na kom/od koho*) разузнавам (*нецò*); разпитвам (*някого за нецò*); любопитствам, проявявам любопитство (*за нецò*): **~at na dětech rodinné záležitosti** разпитвам децà за нещà от живòта на тяхното сѣмейство, на тѣхните сѣмейства; **ne~ej, nic ti nepovím** не разпитвай, стига си любопитствал, нищò нàма да ти кàжа

výzvon|it, -ím св. (*co; komu co*) *експр.* издрѣнкам, издам, изкажа, раздрѣнкам, разтрѣбà (*нецò; нецò на някого*): **~it všechno spolužačkám** издрѣнкам, издам всѣчко на съученичките; **~it všechny drby** издрѣнкам, разтрѣбà всѣчки клѣпки

výzvrac|et, -ím, 3. мн. -ej|í/-í св. (*co*) повѣрна, изповрѣщам (*нецò*): **~et snídani** повѣрна, изповрѣщам закуска

výzvrac|et se, -ím se, 3. мн. -ej|í se/-í se св. повѣрна; изповрѣщам се: **ulehčí se ti, až se ~íš** ще ти олекне, като повѣрнеш

výzýv|ac|í, -í, -í призивен, прикàнващ

výzýv|at, -ám нескв. (*koho – вин. k čemu*) **1.** призовавам (*някого към нецò*); отправам (*към някого*) призив (за нецò): **~at všechny anti-fašisty k jednotě** призовавам всѣчки антифашисти към единство **2.** подкàням, подкàнвам, прикàнвам, настоятелно мòля (*някого за нецò*): **~at demonstranty, aby se rozešli** прикàнвам демонстранти да се разпрѣснат **3.** кàня, покàнвам, извиквам (*някого за нецò*): **~at dívku k tanci** покàнвам, кàня момиче на танц

výzývavě нар. предизвикателно, провокативно, дрѣзко, нàгло: **~ se dívat, chovat se** глѣдам, държà се предизвикателно, нàгло: **~oblečená žena** предизвикателно облѣчена женà

výzývavost, -i жс. предизвикателност, провокативност, нàглост

výzývav|ý, -á, -é **1.** предизвикателен, провокативен, дрѣзък, нàгъл: **~á žena** предизвика-

телна, нагла женà; **~é chování** предизвикателно, провокативно, нагло държание **2.** предизвикателен, провокативен, хвърлящ се на очи, биещ на очи: **~ý účes, klobouk** предизвикателна, биеща на очи причёска, шапка

vyžád|at si, -ám si св. (koho, co) **1.** пойскам (си), изыскам (нещо); (настойчиво) помòля (за нещо): **~at si papír a pero** пойскам (си) хартия и писàлка; помòля за хартия и писàлка; **~at si plnou moc** пойскам пълномòщно, пълномòщие; **~at si čas na rozmyšlenou** изыскам, пойскам време за размисъл, за обмисляне; помòля за време да си помисля **2.** книж. взèма, отнèма (някого, нещо): **válka si ~ala mnoho obětí** войнàта взè, отнè много жèртви

vyžad|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho, co) **1.** изыскам, пойскам (си) (нещо); (настойтелно) мòля (за нещо): **~ovat přesné plnění povinností** изыскам тòчно изпълняване на задължения **2.** книж. изыскам (нещо); нуждàя се (от нещо); трябвa ми, нужно ми е (нещо): **úkol ~uje soustředění** задàчата изысква съсредоточàване

vyždím|at, -ám св. **1.** (co) изстыскам (нещо): **~at prádlo** изстыскам пранè **2.** (co; co z čeho) изцедя (нещо от нещо): **~at vodu z plavek** изцедя водà от бàнски (костюм), от плувки **3.** (co; co z koho) прен. експр. извлека, изцедя (нещо от някого): **~at obyvatelstvo** изцедя, ограбя население

vyžeb|at, -ám св. (co) **1.** изпрòся (нещо); спечèля (нещо) с просия: **~at peníze** спечèля с просия, изпрòся парì **2.** прен. експр. измòля, изпрòся (нещо): **~at si povolení** измòля си, изпрòся си разрешение

vyžeb|ron|it, -ím св. (co) експр. **1.** изпрòся (нещо); спечèля (нещо) с просия: **~it si sousto chleba** изпрòся си къшей хляб **2.** измòля, изпрòся, извр̀нкам, изкр̀нкам (нещо): **~it si dovolení** измòля си, изпрòся си, извр̀нкам си разрешение

vyžehl|it, -ím св. (co) изгладя (нещо): **~it sukni, košili, kalhoty** изгладя полà, рìза, панталон

♦ **~ně** ~~измòля~~ ~~изпрòся~~ отношенията с някого

vyžen|it, -ím св. (koho, co) взèма, получа (нещо) чрез женìтба; получа (нещо) в зèстра: **~it do brou ženu** взèма добрà женà; **~it domek, hodně peněz** получа в зèстра къща, много парì

vyžil|ý, -á, -é грòхнал, съсипан, изтощèн, похабèн (от разг̀улен живòт): **~ý mladík** похабèн (от разг̀ул) младèж; **~ý obličej** похабèно (от разг̀улен живòт) лицè

vyžín|at, -ám нескв. **1.** окосявам, ожънвам, пожънвам (обикн. растения, растител-

ност): **~at trávu** окосявам тревà **2.** окосявам, ожънвам, пожънвам (обикн. място): **~at mez** окосявам сìнор

vyžír|at, -ám нескв. **1.** обикн. третол. **-á** (co; co odkud) изяда/изяжда, ядè (нещо) (за живоотно): **krávy ~ají ze žlabu, z koryta krmení** крàвите изяждат, ядàт фураж, ярмà от яслите, от коритото **2.** обикн. третол. **-á** (co) изяжда (нещо); (ядèйки) изпрàзва, опрàзва (нещо) (за живоотно): **krávy ~ají žlab, koryto do poslední trošky** крàвите изяждат, опрàзват до шушка ясли, корìто **3.** обикн. третол. **-á** (co) наяжда, изяжда, прояжда, нагрìзва (на местà) (нещо) (за живоотно): **červ ~á jádro** чèрвеят прояжда ядката; **myši ~ají mrkev** мìшките нагрìзват, наяждат мòрковите **4.** обикн. третол. **-á** (co; co kde) прогризва, прояжда, пробива, продупчва, надупчва (нещо някъде) (за живоотно): **moli ~ají ve vestě díry** молците прояждат, пробиват дупки в жилетката; молците надупчват жилетката **5.** обикн. третол. **-á** (co) разяжда (нещо) (за ръжда, за киселина и под.): **rez ~á železo** ръждàта разяжда желязото **6.** (koho, co) експр. подяждам (някого); ошетявам (някого) като (му) изяждам всёчко; живèя на гърбà (на някого): **~at hostitele, lid, stát** подяждам домакин, нарòд, държавà; живèя на гърбà на домакин, на нарòд, на държавà **7.** (co; kоти co) експр. грубо изяждам, излапвам, изгълтвам, изплòскам, оплòскам, опуквам (обикн. храна, прен. облаги, предимства и под. на някого): **~at kolegům cesty do ciziny** прен. изяждам, отнèмам командирòвки в чужбìна на колеги; хòдя в командирòвки в чужбìна за смётка на колеги **8.** обикн. третол. **-á** (co; kоти co) прен. експр. грубо изяжда, лапа, гълта, отнèма (обикн. за занимание, за начинание, за дейност и под.): **to nám ~á spoustu času a peněz** товà ни отнèма, гълта ни сума време и парì **9.** (co) експр. грубо отнàсям (нещо); сърбам попàрата (за нещо); опирам пешкìра (за нещо); тръсват ми, натрисат ми, тропòсват ми (нещо): **pořád jenom on ~á tu nejhorší práci** всё на нèго му се пада най-лòшата рàбота; всё на нèго му тръсват най-лòшата рàбота

vyžír|ka, -y м. експр. пейор. тунейдец, паразит, хрантутник: **je zloděj a ~a** тòй е крадèц и тунейдец, хрантутник

vyžít вж. **vyžnout**

vyžít se, -žiji se/разг. -žiju se св. **1.** отживèя си, поживèя си, насладя се на живòта: **mládež se chce ~žít** младежта йска да си отживèе, да си поживèе **2.** (v čem; čím, jak) (нап̀лно, докрай,

изцяло, с цялата си душа) се отдам, посветя се (на нещо); намѐря смисъл, удоволствие (в нещо): **~žít se ve své práci, v hudbě** намѐря смисъла на своя живот в работата си, в музиката; **~žít se společensky, kulturně, sportovně** намѐря смисъл, удоволствие в обществена, в културна, в спортна дейност **3. обикн. третол. -žije se** изроди се, дегенерира (за род, за общество и под.): **staré rody se ~žily** старите родове се изродиха, дегенерираха **4. обикн. третол. -žije se** отживее, остарее; отмре; мина му времето (за обичай и под.): **kultury, které se ~žily** култури, чието време е минало; култури, които са отживели, отмерели

vyživ[a, -u жс. 1. хранене: **umělá ~a (dětí) мед.** изкуствено хранене (на деца); **správná, nedostatečná ~a** правилно, недостатъчно хранене **2. храна: umělá ~a (pro děti) мед. хран.** изкуствена храна (за деца)

vyživ[at se, -ám se нескв. 1. (в чет; čím, jak) (напълно, докрай, изцяло, с цялата си душа) се отдавам, посвещавам се (на нещо); намирам смисъл, удоволствие (в нещо); живея само (с нещо, за нещо); изпитвам удоволствие (от нещо): **~at se plně ve své práci** отдавам се изцяло на работата си; намирам смисъл, удоволствие в работата си; живея само за работата си; **~at se klepařením** отдавам се на клоки; клоките запълват живота ми, доставят ми удоволствие **2. обикн. третол. -á se** изражда се, дегенерира (за род, за общество и под.): **staré rody se už pomalu ~ají** лѐка полѐка старите родове вече се израждат, дегенерират **3. обикн. третол. -á se** отживява, остарява, отмира; минава му времето (за обичай и под.): **stylý se ~ají** стилете отмират

vyživěn[ý, -á, -é добре гледан, хранен; отхранен, отгледан: **dobře ~é dítě** добре гледано дете

vyživ[ít, -ím св. (koho, co) отгледам, изгледам, отхраня, изхраня (някого, нещо): **dobře ~it dítě** добре отгледам дете

vyživn[é, -ého ср. юрид. издръжка: **platit ~é na nezletilé dítě** плащам издръжка за непълнолетно дете

vyživnost, -i жс. хран. хранителност, питателност

vyživn[ý, -á, -é хран. хранителен, питателен: **černý chléb je nej~ější** черният хляб е най-хранителен; **~é látky** хранителни вещества

vyživovac[í, -í, -i 1. хранителен; който се отнася до хранене, до изхранване, до прехранване: **~í režim** хранителен режим; режим на хранене; **~í obtíže** затруднения с изхранване, с прехранване **2. който се отнася до изплащане на издръжка, до издържане: ~í povinnost** задължение за изплащане на издръжка, за издържане

vyživ[ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho, co) храня, гледам, отхранвам, изхранвам, отгледвам (някого, нещо): **uměle ~ovat dítě** храня дете с изкуствена храна; **rekonvalescenty je třeba dobře ~ovat** възстановяващите здраве си, оздравяващите трябва да бъдат хранени добре

výžlabník, -u м. техн. фасонно ренде

vyžl[e, -ete ср. 1. порода дребно ловно куче **2. експр.** недоносче, хилка, хилчо; (извънредно) слабо, мършаво, кльощаво дете: **desetileté ~e** десетилетно дете

vyžnout, vyžít, -žnu св. (co) 1. окося, ожъна, пожъна (обикн. растения, растителност): **~žnout/~žít trávu** окося трева **2. окося, ожъна, пожъна (обикн. място): ~žnout/~žít mez** окося снопор

vyžrat, -žeru св. 1. обикн. третол. -žere (co; co odkud) изяде (нещо) (за животно): **krávy ~žraly krmení ze žlabu** кравите изядоха фуража, ямата от яслиите **2. обикн. третол. -žere (co)** изяде (нещо); (ядейки) изпразни, опразни (нещо) (за животно): **prase ~žralo celé koryto** прасѐто изяде, опразни цяло корито, цяла копаня **3. обикн. третол. -žere (co)** наяде, изяде, прояде, нагрисе (на местà) (нещо) (за животно): **myši ~žraly mrkev** мишки нагрисаха, наядоха морковите; **červ ~žral jádro** червей е проял ядката **4. обикн. третол. -žere (co; co kde)** прогризѐ, прояде, пробие, продупчи, надупчи (нещо) (за животно): **moli ~žrali díru ve vestě** молци са прояли, надупчили са, пробили са жилетката; молци са пробили, прояли са дупка в жилетката **5. обикн. третол. -žere (co)** разяде (нещо) (за рѐжда, за киселина и под.): **železo ~žrala rez** жѐлязото го разяде, разяла го е рѐжда **6. (koho, co) експр.** подям (някого); ошетя (някого) като (му) изям всичко; видя сметката на (нечи) хранителни запаси; изям, излапам, оплюскам, опукам, опоскам (всичко на някого): **týden si utahovali opasek, aby ho ~žrali** цяла седмица те затыгаха коланите си, за да му изядат, да му излапат, да му оплюскават всичко **7. (co; kоти co) експр. грубо** изям, лапна, излапам, изгълтам, глътна, изплюскам, омета, опукам (на някого обикн. храна; прен. облаги, предимства и под.); облажа се (за нечия сметка); измъкна (на някого нещо) (под носà): **~žrat kolegovi cestu do ciziny** прен. изям, лапна, отнема командировка в чужбина на колега; отида в командировка в чужбина за сметка на колега **8. обикн. третол. -žere (co; kоти co) прен. експр. грубо** изядѐ, излапа, лапне, глътне,

vzdáleně нар. 1. отдалечено, далечно 2. съвсем малко, слабо; едва-едва; незначително; едва забележимо, доловимо: ~ **někoho připomínat** съвсем слабо напõemням някого, приличам на някого

vzdálenost, -i ж. 1. отдалеченост: ~ **osady je velkou překážkou** отдалечеността на селището е голяма пречка 2. разстояние, раздалеченост, дистанция: ~ **z Prahy do Plzně** разстоянието от Прага до Пйлзен; **vidět jenom na krátkou** ~ виждам само на късо разстояние; ~ **dvou bodů geom.** разстояние между две точки; раздалеченост на две точки; **ohnisková ~ физ.** фокусно разстояние; ~ **mezi elektrodami** *електр.* междуелектродно разстояние; **meziřádková ~ полигр.** разстояние между редове; **přijímová ~ спец.** далечина на приёмане; **taškový** *артилер.* **снач.**

uctivě ~i od někoho стоя на почитително разстояние, почитително стоя на разстояние от някого; **udržovat, držet někoho v patřičné, v určité ~i** държã някого на дистанция, на разстояние (от себе си); резервиран съм спрямо някого; не допýскам някого до себе си 3. разстояние, промеждýтък, интервãл; период; време: **hodinová ~** едночасов промеждýтък, интервãл; ~ **mezi narozením a smrtí** време, период между раждането и смъртта

vzdálený, -á, -é 1. отдалечен, далечен: ~ **é kraje, země** отдалечени, далечни краища; далечени страни; ~ **á budoucnost** далечно бъдеще 2. отдалечен; намиращ се на определено, на известно разстояние: **osada ~á od nádraží čtyři kilometry, hodinu chůze** селище, отдалечено от гãра на четири километра, на разстояние един час пешã 3. (*četu*) (доста, прекалено) далечен, отдалечен, различен (*от нещо*); нямаш (почти) нищо общо (*с нещо*): **jazyky velmi ~é jazykům indoevropským** езици, твърде различни от индоевропейските (езици) 4. далечен, непряк; който е от десето коляно: ~ **ý příbuzný** далечен роднина; роднина от десето коляно 5. далечен, мъгляв, неясен, приблизителен, неточен, неопределен: ~ **á představa** неясна, мъглява, приблизителна, далечна представа; **mít jen ~é tušení** имам само неясно, неопределено, мъгляво предчувствие 6. отсъстващ, безучастен, безразличен, блуждаещ, чужд, отчужден: ~ **ý pohled** безучастен, безразличен, блуждаещ, чýжд пòглед; ~ **ý úsměv** чýжда, отсъстваща, безучастна, безразлична усмивка 7. (*komu, četu*) чужд, далечен, неприсýщ, непривличен (*на някого, на нещо*): **lhaní je mu ~é** лъжата му е чýжда; на него му е непривично, неприсýщо

чуждо¹ ♦ **být na hony** ~ **kariérizmu** карьеризъм ми е чуждо; далеч съм от нещо; нещо ми е чуждо; нещо не ми е присъщо; нямам нищо общо с нещо; **být na hony** ~ **kariérizmu** карьеризъм ми е чуждо; далеч съм от всякакъв карьеризъм

vzdáljit se, -ím se св. 1. (*odkud*) отдалеча се (*отнякъде*): **lod' se ~ila od přístavu** корабът се отдалечи от пристанището 2. (*odkud*) откъсна се, отдели се, изляза (*отнякъде*): **~it se z domova** изляза от къщи; **~it se od nemocného na chvíli** за малко, за момент остава болен сам; **~it se na hodinu z práce** откъсна се, изляза за един час от работа 3. отгегля се, отида си: **omluvil se a ~il se** той се извини и се отгегля, отиде си 4. (*od čeho/čemu*) книж. отдалеча се, отклоня се (*от нещо*): **~it se od tématu** отклоня се от тема 5. (*kotí*) книж. отчуждя се (*от някого*): **~ila se svému muži** тя се отчужди от мъжа си

vzďalovat se, -uji se разг. -**uju se** нескв. 1. (*odkud*) отдалечавам се (*отнякъде*): **kroky se ~ovaly** крачките се отдалечаваха 2. (*odkud*) откъсвам се, отделям се, освобождавам се, излизам (*отнякъде*): **vůbec se od lůžka nemocného ne~ovala** тя изобщо не се откъсваше, не се отделяше, не помърдавше от леглото на болния 3. (*od čeho/čemu*) книж. отдалечавам се, отклонявам се (*от нещо*): **~ovat se od svých zásad** отклонявам се от принципите си 4. (*kotí*) книж. отчуждавам се (*от някого*): (*някой, нещо*) ми става чужд, чуждо: **město se mu víc a víc ~ovalo** градът му ставаше все по-чужд (и по-чужд)

vz[dát, -dám св. 1. (*co*) прекратя, преустановя (*борба, състезание, съревнование и под.*); откажа се (*от нещо*) (*след като забележа, че губя*); предам се: **~dát nerovný boj** прекратя неравен бой, неравна борба; откажа се от неравна борба; **šachista partii ~dal** шахматистът се откажа от партията, прекрати партията, предаде се; **~dát to a)** зарежа нещо б) откажа се от нещо в) отстъпя 2. (*co; kotí*) книж. отдам, въздам, засвидетелствам (*на някого нещо*): **~dát někomu úctu** отдам, засвидетелствам на някого почит, уважение; **~dát někomu díky** засвидетелствам на някого благодарност; благодаря на някого; **~dát někomu chválu** възхваля някого

vz[dát se, -dám se св. 1. (*koho, čeho*) откажа се, отрека се, отстъпя (*от някого, от нещо*); отстъпя, оставам, изоставам, изгубя, загубя (*някого, нещо*): **~dát se svých práv** откажа се от правата си; **~dát se trůnu** откажа се от трон; абдикирам; **~dát se naděje** изоставам, изгубя, загубя надежда; **~dát se partie šachu** загубя

партия шахмат; откажа се от шахматна партия

2. (*kotí, čemu*) предам се, подчиня се (*на някого, на нещо*); капитулирам (*пред някого, пред нещо*); призна се за победен (*от някого, от нещо*): **~dali se nepříteli** предадох се на врага; капитулирах пред врага; **zápasník se ~dal** борецът се предаде, капитулира, призна се за победен

vzdáv[at, -ám нескв. 1. (*co*) прекратявам, преустановявам (*борба, съревнование, състезание и под.*); отказвам се (*от нещо*); губя (*нещо*); предавам се 2. (*co; kotí*) книж. отдavam, засвидетелствам (*на някого уважение, почете и под.*)

vzdáv[at se, -ám se нескв. 1. (*koho, čeho*) отказвам се, отричам се, отстъпвам (*от съмишленици, от идеи, от права, от принципи и под.*); отстъпвам, оставам, изоставам, губя, изгубвам, загубвам (*някого, нещо*) 2. (*kotí, čemu*) предавам се (*на някого, на нещо*); капитулирам (*пред по-силен съперник и под.*); признавам се за победен (*от някого, от нещо*)

vzdech, -u м. въздишка: **hluboký** ~ дълбока въздишка

vzdechnout вж. **vzdychnout**

vzdělaně нар. образовано, интелигентно, културно: **vyjadřovat se ~** изразявам се интелигентно, образвано

vzdělan[ec, -ce м. образован, учен човек; интелигент; човек с образование: **mluví jako ~ec** говори като образован човек

vzdělán[í, -í ср. образование: **mít základní, střední, vysokoškolské ~í** имам основно, средно, висше образование; **právo na ~í** право на образование

vzdělanost, -i ж. 1. образованост, интелигентност: **vynikat ~í** отличавам се, откроявам се по образованост; отличавам се, правя впечатление с образоваността си 2. книж. култура: **vliv francouzské ~i** влияние на френската култура

vzdělan[ý, -á, -é 1. образован, интелигентен, културен: **neobyčejně ~ý muž** необичайно, изключително образован мъж; **~ý národ** образован народ 2. рядко култивиран, изискан, изтънчен: **~á řeč** култивиран, изискан език

vzděl[at se, -ám se св. (—; в *čet; čít*) образовам се, подготвя се (*в някаква област, по някакъв начин*): **všestranně se ~at** всестранным се образовам; **~at se v hudbě** придобия музикална култура; **~at se čtením** образовам се с четене

vzdělávac[í, -í, -í образователен, просветителен, просветен: **střední všeobecně ~í škola** учил. средно общообразователно училище; средно политехническо училище; **~í soustava** обра-

зователна система; **~í proces** образователен процес; **~í kroužky** просветни кръжоци
vzdělávání|í, -í *ср.* образование, обучение, обучение, подготовка, просвета: **politické ~í** политическа подготовка; политическа просвета
vzděláv|at, -ám *несв. (koho, co)* образовам, просвещавам, обучавам, подготвям (*някого, нещо*); давам (*на някого*) образование: **~at a vychovávat mládež** просвещавам и възпитавам младежта; давам, осигурявам образование и възпитание на младежта
vzděláv|at se, -ám se *несв. (-; v čem; čím)* образовам се; просвещавам се, квалифицирам се, повишавам квалификацията си, познанията си, културата си, образованието си; усъвършенствам се (*в някаква област; по някакъв начин*): **všestranně se ~at** всестрънно се образовам, повишавам познанията си, културата си; **neustále se ~at ve svém oboru** непрекъснато се образовам, усъвършенствам, повишавам квалификацията си в своята специалност
vzdor I, -u *м.* инат, упорство, упоритост, вироглавство, опърничавост, твърдоглавие, непокорство: **zlomit něčí ~** пречупя, прекъсна нечий инат, нечие упорство, непокорство; **dělat něco ze ~u** правя нещо от инат, от упорство
vzdor II *предлог с дат. (koti, čemu)* *книж.* въпреки; независимо от (*някого, нещо*): **~ vysokému věku pracuje** въпреки напредналата си възраст работи; **~ varování odešel** независимо от предупреждението, въпреки предупреждението той си отиде, той си тръгна
vzdorně *нар.* **1.** заинатено, опърничаво, непокорно, твърдоглаво, вироглаво: **~ odpovědět** отговоря заинатено, опърничаво; **~ pohodit hlavou** непокорно върна глава **2.** упорито, настоятелно: **~ bojovat proti nákaze** упорито се боря със зараза
vzdorn|ý, -á, -é **1.** упорит, вироглав, твърдоглав, инат, опърничав, непокорен: **~é děvče** упорито, вироглаво, непокорно, опърничаво, инат момиче **2.** упорит, непокорен, предизвикателен; изразяващ упорство, твърдоглавие: **~ý pohled** изразяващ упорство, непокорен, предизвикателен поглед **3.** (*proti čemu*) упорит, устойчив, издържаш (*на нещо*): **rostliny ~é proti suchu** *сел.стоп.* сүхоустойчиви, издържащи на сүша растения
vzdoropapež, -e *м.* алтернативен папа (*начало на схизма, на църковен разкол*)
vzdor|ovat, -uji|разг. -uju *несв. 1.* упорствам, инатя се; въря глава; проявявам упорство, инат, твърдоглавие, непокорство: **začal ~ovat a ani neodpovídá** той се заинати и даже не

отговаря; **přestaň ~ovat!** стига си упорствал! стига си се инатил! **2.** (*čemu, komu*) съпротивлявам се; оказвам съпротива, отпор (*на нещо, на някого*): **~ovat nemoci** съпротивлявам се, оказвам съпротива, не се поддавам на болест; **~ovat soupeři** съпротивлявам се, оказвам отпор на съперник
vzdorovitě *нар.* заинатено, вироглаво, твърдоглаво, опърничаво, непокорно, упорито: **~ se odvrátit** непокорно, вироглаво се извърна; **~ mlčet** упорито, заинатено мълча
vzdorovitost, -i *ж.* инат, упорство, твърдоглавие, вироглавие, вироглавство, вироглавщина, опърничавост, непокорство: **dětská ~** детски инат; детско упорство, твърдоглавие, непокорство
vzdorovit|ý, -á, -é **1.** упорит, вироглав, твърдоглав, инат, опърничав, непокорен: **~é dítě** упорито, вироглаво, инат дете **2.** упорит, непокорен, предизвикателен, изразяващ упорство, твърдоглавие, непокорство: **~é mlčení** упорито мълчание; **~ý pohled** изразяващ упорство, непокорство поглед
vz|dout, -duji|разг. -duju *св. книж. 1.* (*co*) издъя, надъя, изпъна, опъна (*нещо*): **vítr ~dul plachty lodi** вятър издъ, опъна платната на кораба **2.** (*co*) надигна, издъя, развълнува (*нещо*): **bouře ~dula moře** буря надигна, развълнува морето **3.** (*co; co čím*) повдигна, покача, повиша (*обикн. ниво, равнище*): **~dout vodní hladinu (přehradou)** *спец.* покача, повдигна ниво на вода (*с язовирна стена, с построяване на язовир*)
vz|dout se, обикн. третол. -duje se *св. 1.* издъе се, надъе се, опъне се, изпъне се: **tváře se mu ~duly** бұзите му се издъха; **prsa se mu ~dula hrđostí** гърдите му се изпъчиха, изпънаха се от гордост; той се изпъчи гордо **2.** надигне се (*обикн. във вид на вълна, на дъга и под.*); развълнува се, разбунтува се: **moře se ~dulo** морето се надигна, развълнува се; **~dula se vlna nadšení** *прен.* надигна се вълна от въодушевление, от възторг
vzdouv|at, -ám *несв. 1.* (*co*) издъвам, надъвам, изпъвам, опъвам (*платна на кораб и под.*) **2.** (*co*) надигам, издъвам, вълнувам (*морска повърхност и под.*) **3.** (*co; co čím*) повдигам, вдигам, покачвам, качвам, повишавам (*ниво на вода във водохранилище и под.*)
vzdouv|at se, обикн. третол. -á se *несв. 1.* издъва се, надъва се, опъва се, изпъва се (*за корабно платно и под.*) **2.** надига се (*за морска вълна и под.*)
vzduch, -u *м. обикн. ед. 1.* въздух: **čerstvý, čistý, studený ~** свеж, чист, студен въздух; **atmo-**

sférický ~ атмосферен въздух; **ionizovaný** ~ йонизиран въздух; **kapalný** ~ втечен въздух; **stlačený** ~ сгъстен въздух; **vlhkost, tlak, teplota ~u** метеол. влажност, налягане, температура на въздуха; **raketa země** ~ воен. ракета земя-въздух; **přívod ~u** техн. подаване на въздух; **pračka, čistička ~u** техн. озонатор на въздух; **ionizátor ~u** техн. йонизатор на въздух ♦ **činný** ~ действен въздух; ймам предчувствие за нещо; **vyhodit něco do ~u** взривя, вдигна нещо във въздуха; **vyletět do ~u** избухна, експлодирам, взривя се; хвъркна във въздуха; **vyhodit peníze do ~u** хвърля пари на вятъра; **zůstat viset ve ~u** остана на произвола на съдбата; остана на пътя, на улицата; остана без работа, без препитание, без подслон; **živit se ~em** живя от въздуха; нямам никакви средства за препитание, за живот; **разг.** карам на мускули; **něco je, visí ve ~u a)** нещо се носи във въздуха из въздуха; нещо се подготвя, готви се, гласи се; усеща се приближаването на нещо **б)** нещо висй над главите ни; заплашва ни, застрашава ни; **(jeho budoucnost) je, visí ve ~u** (неговото бъдеще) е висящо, неясно, не-сигурно; **být pro někoho jen ~** не знача, не означавам нищо за някого; някой не ме уважава, не ме ценя, не ме зачита; някой не ме бръсне за нищо, за лула тютюн; **být do ~u/по-често do větru** вятърничав, лекомислен съм; вятър ме вее; вятър ме носи; вятър ме вее на бял кон **2. рядко** чист въздух; открито (място); простор; **разг.** теферич: **sedět na ~u** седя на открито, на чист въздух, **разг.** на теферич; **vyjít na ~** изляза на чист въздух; **být na čerstvém, na zdravém ~u** на чист въздух, на открито съм **3. рядко** атмосфера, обстановка, среда: ~ **soudní kanceláře** атмосфера, обстановка в съдебна канцелария ♦ **užší** ~ по-тесен; **čerstvý** ~ (ve škole, ve společnosti) нови отношения, прогресивни промени (в училище, в обществото); **změnit** ~ сменя средата, обстановката; **těžký** ~ тежка, напрегната атмосфера, обстановка; **zdravý** ~ здравословна среда, обстановка

vzducholojd', -di/-dě жс. въздушен кораб; дирижабъл, целелин

vzduchoplavb|a, -y жс. въздухоплаване

vzduchoplav|ec, -ce м. въздухоплавател, аеронавт

vzduchoplaveck|ý, -á, -é ср. въздухоплавателски, аеронавтски

vzduchoplavectv|í, -í въздухоплаване, аеронавтика

vzduchoprázdn|o, -a ср. безвъздушно пространство ♦ **živý** ~ жив въздушно пространство; живя изолирано, откъснато от хората

vzduchoprázdn|ý, -á, -é безвъздушен, вакуумен: ~ **y prostor** безвъздушно пространство ♦ **živý** ~ жив въздушно пространство; живя изолирано, откъснато от хората

vzduchotechnik|a [-ny-], -y жс. **1. спец.** климатична техника; кондициониране; техника на газови флуиди; газово-флуидна техника (**раздел от** топлотехниката) **2. разг.** климатична техника, климатични инсталации

vzduchotěsně нар. херметически, херметично: ~ **uzavřít** затвора херметически; херметизирам

vzduchotěsnost, -i жс. херметичност, въздухонепроницаемост, въздухонепропускливост: ~ **stěny** въздухонепроницаемост, херметичност на стена

vzduchotěsn|ý, -á, -é херметически, херметичен, въздухонепроницаем, въздухонепропусклив; херметизиран: ~ **ý uzavěr** херметическо затваряне, запущване; ~ **á nádoba** херметичен, херметизиран съд

vzduchovod, -u м. техн. въздухопровод

vzduchovk|a, -y жс. въздушна, пневматична пушка: **střílet ~ou na vrabce** стрелям по врабчета с въздушна пушка

vzduchov|ý, -á, -é **1.** въздушен: ~ **ý proud** въздушно течение, въздушна струя, въздушен поток; ~ **é bubliny, vlny** въздушни мехури, вълни; ~ **ý polštář, vak** техн. предпазна въздушна възглавница; еърбег **2. техн.** въздушен, пневматичен: ~ **á brzda** пневматична спиратка

vzdušin|a, -y жс. физ. въздухообразно вещество

vzdušně нар. въздушно, леко, ефирно; като въздух: **něco ~ lehkého** нещо ефирно; нещо, леко като въздух

vzdušník, -u м. техн. строит. отдушник

vzdušno нар. предикативно с много въздух; просторно: **v sále je ~** в залата има много въздух; залата е просторна, с много въздух е

vzdušnost, -i жс. въздушност, лекота, ефирност

vzdušn|ý, -á, -é **1.** въздушен: ~ **ý prostor** въздушно пространство; ~ **ý obal Země** геогр. метеол. въздушна обвивка на Земята; земна атмосфера; ~ **á čára** въздушна линия; права линия по въздуха; ~ **á lázeň** мед. въздушна баня, процедура; ~ **ý kyslík** хим. кислород във въздуха; ~ **é kořeny** бот. въздушни дихателни, подпорни корени; ~ **ý boj, poplach, výsadek** воен. въздушен бой; въздушна тревога; въздушен десант **2.** въздушен, лек, ефирен,

фин: **~é šaty** въздушна, ефирна рокля; **~á kraj-ka** фйна, ефирна дантела **3.** просторен; такъв, в който има много въздух: **~ý byt** просторно жилище; жилище с много въздух **4. книж. родоначалник** ♦ **~áče zámky** строй, градя въздушни кули

vzduť|í, -í *ср. спец.* повишаване, покачване, надигане: **~í vodní hladiny** повишаване на водно равнище

vzduť|ý, -á, -é **1.** издът, изпънат, опънат: **~á plachta** издута, опъната платно; **~á hrud'** издута, изпъчени гърди **2.** надигнал се, развълнувал се, разбушувал се: **~é vlny** надигнали се, разбушували се вълни; **~é moře** надигнало се, разбесняло се море **3.** повдигнат, вдигнат, покачен, качен, повишен: **~á vodní hladina** спец. повишено ниво на вода (в някакво водохранилище)

vzdych|at, -ám *несв. 1.* (–; *jak*) въздишам (–; *някак*): **~at těžce** въздишам тежко, изтежко **2.** (по кот, по чет) *експр.* въздишам (по някого, по нещо/за някого, за нещо); копнѐя, жадувам (за някого, за нещо): **~at po domově, po dívce** въздишам по роден дом, по момиче

vzdych|nout, vzdech|nout, -nu *св. 1.* (–; *jak*) въздъхна (–; *някак*): **~nout bolestně, zhluboka** въздъхна горчиво, с болка; въздъхна издълбоко, изтежко **2.** *обикн. отриц. (по кот, по чет) експр.* не сѐ и сѐтя, не сѐ и спомня, не мѐ и мѐне през умѐ мѐсъл (за някого, за нещо); забравя (някого, нещо): **po rodičích, po domově ani ne~ne** за родители, за роден дом даже няма и да се сѐти, да си спомни; забравил(а) е даже и родители, и роден дом **3.** *обикн. само* **vzdych|nout (si), -nu (si)** кажа, промълвя, отронѐ с въздишка; въздъхна: **už nemohu, ~l si** не мѐга повече, въздъхна тоѐй

vzedm|out, -u *св. (со) книж. 1.* издѐя, надѐя, изпѐна, опѐна (нещо): **~out tváře** издѐя бѐзи; **vítr ~ul plachty** вѐтърѐт издѐ, опѐна платнатѐ **2.** надигна, издѐя, развълнувам, разбушѐвам (нещо): **vítr ~ul kotouče prachu** вѐтърѐт надигна, вдигна вѐв въздуха облаци от прах; **bouře ~ula moře** бѐрята надигна, развълнува морѐто **3. (со)** вдигна, повдигна (нещо): **vrána ~ula křídla** врѐнатѐ вдигна, разтѐвори, разпѐри крилѐ

vzedm|out se, обикн. третол. -e se *св. книж. 1.* издѐе се, надѐе се, изпѐне се, опѐне се: **prsa se mu ~ula hrdostí** гърдите му се издѐха, изпѐчиха от гѐрдост; тоѐй се изпѐчи от гѐрдост **2.** надигне се, вдигне се, развълнува се, разбушѐва се: **~ul se kotouč prachu** вдигна се, надигна се облак от прах; **revoluční vlna se ~ula** *прен.* революционнатѐ вълнѐ се надигна **3.** вдигне се, покачи се, повиши се: **hladina přehrady**

se ~e o několik metrů спец. нивѐто на водѐта в язовѐра ще се покачи, ще се вдигне, ще се повиши с няколко мѐтра

vzedmut|ý, -á, -é **1.** издѐт, надѐт; изпѐнат, опѐнат: **~é plachty** издѐти, опѐнати платнатѐ; **~á prsa** издѐти, изпѐнати, изпѐчени гърди **2.** надигнал се, развълнувал се, разбушѐвал се: **~é vlny** надигнали се, разбушѐвали се вълни **3.** повдигнат, вдигнат, покачен, качен, повишен: **hladina přehrady se ~e o několik metrů** спец. повишенѐ нивѐ на водѐ в язовѐр

vze|jít, -jdu *св. 1.* (z koho, z čeho; odkud) *книж.* произлѐжа (от някого, от нещо; отнякъде); родѐ се (някъде) **2.** *обикн. третол. -jde* (z čeho) породѐ се, зародѐ се, възникне, оформѐ се (от нещо): **ze schůze ~šel návrh** на събрѐниѐто се произлѐжа предложѐнѐ ♦ **~ito ne~jde nic** (nic dobrého, pěkného, kloudného) тѐя рѐбота нѐма да доведѐ до нищо (хѐбаво, добрѐ; разумно, свѐстно); товѐ нѐма да свѐрши добрѐ, хѐбаво; от товѐ нѐма да излѐзе нищо (добрѐ, хѐбаво, свѐстно) **3.** *обикн. третол. -jde* покѐльне, понѐкне, изнѐкне (за растение): **žito ~šlo** рѐжтѐ покѐлна, понѐкна **4.** *обикн. третол. -jde* надигне се, бѐхне, шѐпне (за мая и под.): **kvásek ~šel** майтѐ се надигна, бѐхна, шѐпна **5.** *обикн. третол. -jde* (kde) *книж.* излѐзе, изгрѐе, покаже се, появи се (някъде): **na nebi ~šly hvězdy** на небѐто излѐзоха звѐзди ♦ **~světlo** (изведнѐж) му проблѐсна, просвѐтна му в главѐта; (изведнѐж) го осѐни щастлѐва мѐсъл, идѐя

vzejmout se, обикн. третол. мин. vžal se *св. книж.* пламна, възпламени се, разгорѐ се, запѐли се, подпѐли се, запѐчна да горѐ: **dříví se vžalo** дѐрвѐтѐ пламнаха, подпѐлиха се

vzepět|í, -í *ср. 1.* *книж.* изпѐване, изпѐвяне, повдѐгане: **mocné ~í paží** силно изпѐване, повдѐгане на ръцѐте; **~í koně** изпѐвяне на кѐн на задни кракѐ **2.** *книж.* (вѐрхѐвно) усѐлие, напрежѐние: **~í vůle** вѐрхѐвно усѐлие на вѐлята **3. строит.** стрелкѐ (на свѐд): **~í oblouku** стрелкѐ на ѐрка

vze|pnout, -pnu *св. (со) книж.* вдигна, повдигна, изпѐна, прѐтѐгна (напрѐд, нагѐре) (нещо): **~pnout ruce** прѐтѐгна, вдигна, изпѐна ръцѐ

vze|pnout se, -pnu se *св. книж. 1.* изпѐна се, изпѐвя се, прѐтѐгна се: **koně se ~pjali** конѐте се изпѐвиха на задните си кракѐ **2.** (–; *k čemu*) напѐгна се, напѐна се, полѐжа (вѐрхѐвно) усѐлие (за нещо); напѐгна, съберѐ (всѐчки) сѐли (за нещо): **~pnout se k vrcholnému výkonu** напѐгне на сили за вѐрхово, за рекѐрдно постижѐние

vze|přít, -přu/книж. -pru св. 1. (co) вдигна, повдигна (*обикн. тежест*): **~přít břemeno, činky** вдигна товар, гири **2. (co; co čím, o co)** подпра (*нещо с нещо, на нещо*): **~přít žebřík o větve** подпра стълба на клони

vze|řít se, -přu se/книж. -pru se св. 1. (-; na čem) (с усилие) се вдигна, повдигна се, изправа се (*на нещо*): **~přít se na nohou** вдигна се, изправа се на крака; **~přít se na rukou sport.** вдигна се, повдигна се на ръце; набера се **2. (o co)** подпра се, облегна се (*на нещо*): **~přít se o hůl** опра се на бастун; **~přít se oběma rukama o opěradlo** подпра се, облегна се с две ръце на облегалка **3. (proti komu, proti čemu/komu, čemu)** книж. възпротивя се, опра се, възразя, противопоставя се, окажа съпротива (*на някого, против нещо, срещу нещо*); дам отпор (*на някого, на нещо*); опълча се (*срещу някого, срещу нещо*): **~přít se (proti) křivdě** възпротивя се срещу несправедливост; **~přít se (proti) nepříteli** окажа съпротива, дам отпор на враг, на неприятел, на противник

vzestup, -u м. 1. изкачване **2.** възход, подём, развой, разцвет, напредък, прогрес: **kulturní, hospodářský** ~ културен, икономически възход, подём, разцвет; **~ a pád** книж. възход и падение **3.** нарастване, повишаване, повишение, покачване, вдигане, увеличаване: **~ životní úroveň** повишаване на жизнено равнище, на благосъстояние; **~ výkonnosti** нарастване, повишаване на производителност; **~ cen, teploty** повишаване, увеличаване, покачване на цени, на температура

vzestupně нар. възходящо; във възходящ ред; по възходящ ред

vzestupní|ý, -á, -é 1. възходящ: **~á spirála, linie, tendence** възходяща спирала, линия, тенденция; **~á intonace** език. възходяща интонация **2.** повишаващ се, покачващ се, увеличаващ се, нарастващ: **~á životní úroveň** повишаващо се жизнено равнище, благосъстояние

vzezřen|í, -í ср. книж. вѣншност; (вѣншен) вид: mladistvé, dobrácké, chorobné ~í младежки, добродушен, болнав вид

vzhled, -u м. вѣншност; (вѣншен) вид; облик; форма: odpudivý, zanedbaný ~ отблъскваща, занемарена вѣншност; **mít mladistvý** ~ ймам младежки вид; младя; **~ výrobku** вѣншен вид на изделие, форма на изделие

vzhledem k(e) предлог с дат. (komu, čemu) с оглед на, пред вид на, поради, заради (*някого, нещо*): **~ změněným podmínkám** с оглед на променили се условия; поради променили се условия; **odřící něco ~ vysoké ceně** откажа,

вѣрна нѣщо заради висока цена, с оглед на висока цена

vzhledně нар. спрѣтнато, ѹгледно, хѹбаво, красиво, привлекателно, приятно, представително: **~ upravit** ѹгледно, красиво оформя

vzhlednost, -i ж. спрѣтнатост, ѹгледност, красота, привлекателност, представителност: **~ šatů** спрѣтнатост, ѹгледност на дрѣхи, на облекло; **~ zevnějšku** спрѣтнатост, привлекателност на вѣншен вид

vzhléd|nout, разг. vzhlídnout, -nu св. (-; kam; na koho, na co; ke komu, k čemu) книж. погледна, вдигна очи, отправя поглед, взор (*към някого, към нещо*): **udiveně ~nout (do výše, na hosta)** учѹдено погледна, вдигна очи (*нагоре, към гост*); **prosebně k ní ~l** (тѹй) умоляващо погледна към нея, отправи й умоляващ поглед

vzhledn|ý, -á, -é спрѣтнат, ѹгледен, хѹбав, красив, представителен, привлекателен, приятен: **~á budova** хѹбава, представителна сграда; **~ý domek** ѹгледна, спрѣтната къща, къщичка; **~é městečko** хѹбаво, приятно, спрѣтнато градче

vzhlídnout вж. vzhlédnout

vzhlíž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. (-; kam; na koho, na co; ke komu, k čemu) гледам, поглеждам; вдигам очи; отправям поглед, взор (*към някого, към нещо*): **~et k nebi** гледам, вдигам очи към небето; **kamarádi k němu ~ejí jako k hrdinovi** приятелите, другарите му гледат на него като на герой, смятат го за герой; **~et k někomu s úctou, s obdivem, s důvěrou** гледам, поглеждам към някого с уважение, с възхищение, с доверие

vzhůru I нар. 1. нагоре: **kouř stoupá** ~ димѣт се извива нагоре; **obrátit talíř dnem** ~ обѣрна чиния с дѣното нагоре; **držet hlavu** ~ държѣ

главѣта! предай(те) се!; **hlavu ~!** горе главѣта!

смѣлост! **nosit hlavu, bradu, по-рядко nos** ~ вѣря си носѣ; горделив съм; **obrátit něco ~ nohama** обѣрна нѣщо наопаки, с кракѣта на-

горе; **(všechno) je ~ nohama** (всѣчко) е наопаки, с кракѣта нагоре, в безпорядѣк **2. обикн. в свет◆**

už jsem ~ вѣче съм бѹден, стѣнал съм; **celou noc jsem byl** ~ цѣла нѹщ стоѣх бѹден; цѣла нѹщ будѹвах **б) експр.** развѣлнѹван съм; на крак съм; стѣнал съм, вдигнал съм се на крак: **celá ves byla** ~ експр. цѣло сѣло бѣше на крак, бѣше се вдигнало на крак

vzhůru II част. хѣйде; стѣвай(те); трѣгвай(те); запѹчвай(те): **~ do práce** хѣйде на рѣбота! стѣвай(те) на рѣбота, да рѣбѹтим! **~ do boje!** стѣвайте, трѣгвайте на бѹй! хѣйде на бѹй!

vzcház[et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неслв. 1. (*z koho, z čeho*) книж. произлизам (от някого, от не-що; отнякъде); раждам се (някъде); потекло-то ми е (отнякъде) 2. обикн. третол. -í (*z čeho*) поражда се, заражда се, възниква, оформя се (от нещо за идея и под.) 3. обикн. третол. -í покълва, пониква, никне, кълни (за расте-ние) 4. обикн. третол. -í надига се, бұхва, шұпва (за мая и под.) 5. обикн. третол. -í книж. излиза, изгръва, показва се, появява се (за звезда, за луна и под.)

vzchopit se, -ím se св. 1. съберà сили, смелост; опомня се: **nepodléhej depresi, hlavu vzhůru, ~ se, nic není ztraceno!** не сè поддавай на депресията, гòре главата, бди силен дұхом (дръж се, не падай дұхом), нищо не е загубено! 2. (*k čemu*) съберà сили, смелост, мъжествò (за нещо): **~it se k práci** съберà сили за работа; **~it se k odporu** съберà сили, смелост, мъжествò за отпор, за съпротива

vzít, vezmu св. 1. (*co, koho*) взема, поема (нещо, някого): **~ kladivo do ruky** взема чұк в ръка

◆ **~ něco na triko a)** нагръбя се с нещо 6) поема вината за нещо; **~ rozum do hrsti** съберà си умà, акъла (в главата); **~ si něco do hlavy** наумя си, вгълпя си, внуша си нещо; навия си нещо на пръста; **~ něco v úvahu** взема нещо пред вид; съобразя се с нещо; **~ něco na vědomí** взема нещо предвид; дам си сметка за нещо; (**ani**) **pes by od něho kůrku nevzal** експр. нèго и кучетата дàже го заобикалят; никой не щè да го знае; всички го презират; **~ si někoho na mušku** взема някого на прицел, на мұшка, на мёрник; нарòча някого; **~ za své** обикн. третол. на нещо му е изпяна/изпята песента; на нещо му е видяна сметката; **~ do zaječích** плюя си на петите; чұпя се, дұхна, офейкам 2. (*co, koho odkud*) взема, извàдя (нещо, някого отнякъде): **~ šaty ze skříně** взема, извàдя рòкля от гардерòб 3. (*co, koho za co*) хвàна, уловя (нещо, някого за нещо): **~ kufr za držadlo** хвàна кұфар за дръжката; **~ dítě za ruku** хвàна детè за ръка

◆ **~ něco na práci** бива го/я за работа; мнòго е сръчен/сръчна, лòвък/лòвка; (тòй/тя) работи мнòго сръчно и бързо; няма равен/равна, като се залови за някаква работа; **~ něco za správný konec** запòчна, подхвàна нещо, заловя се с нещо какòто трябва; **~ něco za špatný konec** запòчна, подхвàна нещо, заловя се с нещо нè какòто трябва, неправилно; **~ špatný konec** свърша злè; **~ něco hopem razg.** направа

нèщо на бърза ръка; претұпам нèщо; **~ něco z druhého, z jiného konce** запòчна, подхвàна нèщо дрұгòячè; заловя се с нèщо, опитам се да направа нèщо по дрұг начин; **~ někoho zkrátka** излъжа някого (с парй); взема на някого пòвече парй; удàря някого в кантàра; **~ něco zkrátka** претұпам нèщо, направа нèщо нàдвè-нàтрй, през кұп за грòш; **~ to zkrátka a)** претұпам нèщо; направа го нàдвè-нàтрй; 6) обикн. третол. мин. умря набързо, òще млàд(а) 4. (*co, koho kam*) взема, вдигна, кàчà, покàчà, слòжа (нещо, някого някъде): **~ dítě na klín, na ramena** взема, вдигна, слòжа детè

◆ експр. плюя си на петите; избягам; **~ někoho na hůl** вулг. излъжа някого с парй; взема на някого мнòго парй; удàря някого в кантàра 5. **сұцо и vzít si, vezmu si** (*co*) взема, погълна, глътна, изям, хàпна, изпия, пийна (нещо); слòжа в устàта си (нещо): **za celý den nevzal (nic) do úst** цъл ден не è слòжил нищо в устàта си; цъл ден (нищо) не è ял, нито è ял, нито è пил; **~ si prášek** взема, изпия, глътна хàпчè,

лòжкò ◆ **~ něco jako** бдèш абсолòтно сигурен (за товà); товà è абсолòтно сигурно; (за товà) няма никакво, ни нàй-мàлко сьмнèние 6. (*koho – вин.*) хвàна, пийна, уловя, арестұвам (някого): **vzali ho pro podezření z vraždy** арестұваха го по подозрèние в убийство; **vzali ho při pokusu o útěk z vězení, za hranice** заловиха го при òпит за бьгство от затвòра, зад грàница; **~ někoho do vazby** юрид. арестұвам някого; постàвя някого под (предварителен) àрèст 7. (*co; co jak*) взема, превзема (нещо по някакъв начин): **~ pevnost** превзема крèпост; **~ město ztečí** превзема грàд с атакà, с шұрм 8. (*co, koho komu*) взема, отнèма (нещо, някого на някого/от някого): **~ dítěti hračku** взема, отнèма играчка на детè, от детè; **válka jí vzala**

◆ **~ něco** убия се; посèгна на живòта си; **když to nešlo po dobrém, vzal to po zlém** след кàто не успя с добрò, тòй (си) го взè с лòшо, насилà; **~ někomu slovo** отнèма на някого дұмата; не позволя на някого да си (до)приказва; **~ to někomu z úst** взема дұмата (от устàта) на някого; кàжà сьщото нèщо, коèто би кàзал дрұг; 9. **сұцо и vzít si, vezmu si** (*co, koho*) взема си (обрàтно); върна си, възвèрна си (нещо, някого): **~ si slovník zpátky** взема си обрàтно дұмата

◆ **~ něco zpět** взема си обрàтно дұмата, обещàнието; откàжà се от дàдена дұма, от дàдено обещàние 10. (*co, koho komu, odkud*) взема, открдàна,

отнеса, отмъкна (нещо, някого от някого, отнякъде): **zloděj vzal, na co přišel** крадецът е взел, откраднал е всичко, което му се е изпречило; ♦ **~někoho uhuby** изм.

взема на някого много пари; излъжа някого с пари; удара някого в кантара; **~někomu vítr z plachet** подрежа нечий крил; охладя нечий ентузиазъм; **vzal/vem to čert, čas!** дявол да го вземе! мътните да го вземат! **11. също и vzít si, vezmu si** (co; co odkud, kde) взема (си), купя (си) (нещо); снабдя се (с нещо някъде): **~zboží na dluh** взема, купя стока на кредит; **~si z někoho příklad, z něčeho poučení** взема си пример от някого, поука от нещо **12. (co; co odkud, kde)** взема, събера, намеря (нещо, някъде, отнякъде): **kde ~ odvalu?** откъде да взема, да събра смелост, мъжество? **kde na to ~?** откъде пари? откъде да взема, да намеря пари за това? **13. (koho, co kam)** взема, приема (някого, нещо, някъде): **~někoho mezi sebe** обикн. мн. вземем някого сред нас, приемем някого за свой; **~dvě studentky na byt** взема две студентки на квартира; **~mladého odborníka do práce** взема, приема на работа специалист; ♦ **~někohopodochranu**

взема някого под защита; **~někoho na milost** окажа благоволение на някого **14. също и vzít si, vezmu si** (koho – вин. kam) взема, повикам, привикам, призова (някого някъде): **~někoho na vojnu** взема някого в казармата, в армията; **~někoho za svědka** взема, повикам, покана някого за свидетел; помоля някого да ми стане свидетел; ♦ **~někohodopřítelny** изм.

някого да положи клетва; да се заклане; **~(si) někoho na paškál a)** насапунисам някого; прочета конско (евангелие) на някого; скарам се на някого; схокам, смърря някого **б)** налѣя акъл в главата на някого; **~někoho do prádla** експр. заема се, заловя се с някого; заема се да обработя някого, да изтрѣгна някакво признание от някого **15. (koho, co jak, za co)** взема, приема, възприема (някого, нещо по някакъв начин); сметна (някого, нещо за някакъв, за нещо): **~někoho, něco doopravdy vážně, v žertu** взема, възприема някого, нещо найстина сериозно, на шега; **~někoho tak, jaký je** възприема някого такъв, какъвто е; **~žert za pravdu** взема, сметна шега за истина ♦ **~něco zabemounin** взема нещичаста монета; **~něco na lehkou váhu** подценя нещо; отнеса се лекомислено към нещо; **~si něco k srdci** взема нещо присърце; **~někoho, něco za vzor** взема някого, нещо за пример; **~si někoho za svého/za vlastního** осиновя (си) някого **16. също и vzít si, vezmu si** (co) поема

(нещо); наема се, натоваря се, нагърбя се (с ~~наизпитаност~~); ♦ **~někoho u odpovědnosti**

поема върху себе си нещо (вина, отговорност); **~si něco, někoho na starost** поема задължение, отговорност да се грижа за нещо, за някого **17. (co)** отнеса, отмъкна, повлека, съборя (нещо): **povodeň vzala lávku** наводнението отнесе, събори мостчето **18. обикн. vzít si, vezmu si** (koho – вин.; koho za co) взема (някого); ожения се/омѣжа се (за някого); също и **vzít se**, обикн. мн. **vezmeme se** вземем се, оженим се: **vzala si hodného muže** тя (си) взе добър мъж; омѣжи се за добър мъж; **vzal si ji za ženu** той (си) я взе за жена; ожени се за нея; **za měsíc se vzali** след един месец те се ожениха **19. (koho, co) разг. фотографирам** (някого, нещо) **20. (koho, co) разг. изпреваря, задмина** (някого, нещо): **vzal je (v běhu) o celé kolo** той ги изпревари (в бягането) с цяла обиколка **21. (někoho – вин. něčím) разг. удара, прасна, фрсна** (някого с нещо): **vzala ho koštětem** тя го фрсна с метлата **22. обикн. в съчет. vzít (si) na sebe** (co) разг. облека (си) (нещо): **vzala (si) na sebe nový svetr** тя (си) облече нов пуловер **23. обикн. в съчет. vzít to (kudy) разг. поема, трѣгна, мина** (през някъде): **vzal to nejkratší cestou** той пое, трѣгна по най-краткия път

vzít se, vezmu se св. разг. **1. (o koho, o co/za koho, za co)** застъпя се (за някого, за нещо): **~se o nevinného** застъпя се за невинен **2. (kde)** (внезапно, неочаквано) изникна, появи се, взема се (някъде): **kde ses tu vzal?** ти откъде ~~аж~~ ♦ **~někoho** (отнякъде) внезапно се появи, изскочи...

vzkaz, -u м. съобщение, известие (устно или писмено): **~od učitele rodičům** белѣжка от учител за родители; **nechat někomu** ~ оставя белѣжка за някого

vzká|zat, -žu/книж. -ži св. **1. (komu co od koho)** предам, съобщя, известя, кажа (на някого нещо от някого): **mám ti ~zat, že nepřijde** трѣбва да ти предам, да ти съобщя, да ти кажа, че (той/тя) няма да дойде; **~zat někomu pozdravy od známých** предам на някого поздрав от познати **2. (komu co po kom)** порѣчам (на някого), помоля (някого) да предаде, да съобщя, да каже (на някого нещо); предам, съобщя (на някого нещо по някого/чрез някого): **~zat po někom pozdrav** предам, изпратя по някого поздрав; порѣчам на някого да предаде, да занесе поздрав; **~zal mi, že nepřijde** той ми предаде, порѣчал да ми предадат, че няма да дойде; извести ме, че няма да дойде

vzkaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (*komu со ро kom*) предавам, съобщавам, казвам (*на приятел поздравя от негови познати и под.*) **2.** (*komu со ро kom*) поръчвам (*на някого*), помолвам (*някого*) да предаде, да съобщи да каже (*на някого нещо*); предавам, съобщавам (*на познати поздравя по брат си и под.*)

vzklíč|it, обикн. третол. -í св. покълне, поникне, изникне; пусне кълн, кълнове (*за растение*): **semínko ~ilo** семенцето покълна; **~ily v ní pochybnosti** прен. книж. в нея се породиха, покълнаха съмнения

vzkřik|nout, -nu св. възкликна, извикам: **~nout radostí** възкликна, извикам от радост

vzkřís|it, -ím св. **1.** (*koho, со*) възкреся, съживя (*някого, нещо*): **~it někoho z mrtvých** възкреся някого; вдигна някого от гроба; **~it vzpomínky, tradice** прен. възкреся, съживя спомени, традиции **2.** (*koho – вин.*) свестя (*някого*): **~it omdlelou ženu** свестя припаднала жена

vzkřís|it se, -ím св. **1.** възкръсна, оживея, съживя се: **~it se z mrtvých** възкръсна; стана, вдигна се от гроба **2.** (*z čeho*) свестя се, оправя се, дойда на себе си (*от нещо*): **~it se z mdloby** свестя се, дойда на себе си след припадък

vzkříšen|í, -í ср. рел. църк. възкресение, възкресяване, съживяване: **~í z mrtvých** възкресение; ставане на мъртвите от гробовете им; **~í starých tradic** прен. съживяване, възобновяване на стари традиции

vzkvét|at, разг. vzkvít|at, -ám неск. книж. процъфтявам, просперирам: **město ~á** градът процъфтява; **obchod ~á** търговията процъфтява

vzkvítat вж. **vzkvétat**

vzkyp|ět, -ím св. **1.** обикн. третол. **-í** кипне, изкипи: **mléko ~ělo** млякото изкипя, кипна ♦ **~ělo** кипна, ядоса му се кръвното **2.** книж. кипна, ядоса му се: **~ět hněvem** кипна, ядоса му се

vzlet, -u м. **1.** излитане: **svislý ~** авиаци. вертикално излитане; **~ ve skupině** авиаци. групово излитане; **letadlo havarovalo při ~u** самолётът катастрофира при излитане, по време на старт **2.** книж. (творчески) полет; извисяване, вдъхновение, въображение, фантазия: **mít talent i ~** имам, притежавам талант и вдъхновение

vzlét|at, разг. vzlít|at, -ám неск. (*–; kam*) излитам, изхвърчавам, изхвърквам; издигам се, вдигам се (*нагоре, във въздуха*)

vz|letět, -letím, vz|létnout, -létnu, разг. vz|lítnout, -lítnu св. (*–; kam*) излетя, изхвърча, изхвъркна, хвъркна; издигна се, вдигна се (*нагоре, във въздуха*): **~letělo hejno racků** излетя, хвъркна, вдигна се ято гълуси, чайки; **balonky ~léty/~lity nad hlavy dětí** балончетата

се вдигнаха, излетяха над главите на децата **vzletně** нар. поетично, цветисто, въодушевено, приповдигнато: **mluvit, psát ~** говоря, пиша поетично, приповдигнато

vzletnost, -i ж. поетичност, въодушевеност, приповдигнатост; **~ slohu, jazyka** поетичност на стила, на езика

vzlétnout вж. **vzletět**

vzletn|ý, -á, -é поетичен, цветист, въодушевен, приповдигнат: **~ý sloh** поетичен, приповдигнат, цветист стил; **~á řeč** поетична реч; поетичен, приповдигнат, цветист език

vzlín|at, обикн. третол. -á неск. (*–; kam*) издига се, вдига се, изкачва се, покачва се, просмуква се (*нагоре*) (*за течност*): **spodní voda ~á k povrchu půdy** подпочвената вода се изкачва, просмуква се към повърхността на почвата

vzlinavost, -i ж. способност да се просмуква нагоре (*за течност*); капилярна елевация: **~ spodní vody** способност на подпочвена вода да се просмуква нагоре

vzlinav|ý, -á, -é който има способност да се просмуква нагоре; просмукващ се нагоре (*за течност*): **~á voda** просмукваща се нагоре вода

vzlítat, vzlínout вж. **vzlétat, vzletět**

vzlyk, -u м. хлип, изхлипване; изхълцване, ридане: **vyrážet bolestně ~y** издавам болезнени хлипове, хълцания

vzlyk|at, -ám неск. хлипам, хълцам, ридая: **dítě bolestně, hořce ~á** детето хлипа болезнено, горчиво

vlyk|nout, -nu св. изхлипам, изхълцам: **dívka hořce ~la** девойката изхлипа, изхълца горчиво

vzlykot, -u м. хлипане, хълцане: **dětský ~** детско хлипане; хълцане на дете

vzmáh|at se, -ám se неск. **1. разг.** съвземам се, замогвам се, забогатявам: **po krizi se zase ~ali** след кризата те отново се замогваха, забогатяваха **2. обикн. третол. -á se** разраства се, разширява се, расте, крепне, укрепва: **požár se ~á** пожарът се разраства, разширява се; **revoluční hnutí se ~á** революционното движение се разраства, укрепва

vz|moci se, разг. vz|mocť se, -mohu se/разг. -můžu se св. **1.** (*na со, k čemu*) намеря, събера смелост, сили, мъжество (*за нещо*); осмеля се, реша се да направя (*нещо*): **~moci se/~mocť se na odpor, k protestu** намеря, събера сили, смелост за съпротива, за протест; осмеля се да се съпротивлявам, да протестирам **2. разг.** съвзема се, замогна се, забогатя: **finančně se ~mohl** той се замогна, натрупа пари, стъпи си на краката

vzmocť se вж. **vzmoci se**

vzmuž|it se, -ím se св. **1.** събера сили, смелост,

мъжествò; стàна сйлен, смёл, мъжествен: **nepodléhajte depresi, ~te se!** не сè поддавайте на депресията, дръжете се, не падайте дұхом, бъдете сйлни дұхом! **2.** (*k četu*) събра сйли, смёлост, мъжествò; осмеля се (*за нецò*); реша се (*на нецò*); осмеля се, реша се (*да направя нецò*): **~it se k odpovědi** съберà сйли, мъжествò да отговòря

vznášedl|o, -a *ср. трансп.* **1.** *авиаци.* плàнер **2.** *мор.* глйсер/глисьòр

vznáš|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. книж.* **1.** (*со; со ke komu/na koho*) отпàрям (*нецò към някого*); изкàжам (*нецò пред някого*): **~et prosbu k někomu/na někoho** отпàрям молбà към някого **2.** (*со; со ke komu, na koho*) задавам (*нецò на някого*); постàвям, повдйгам (*нецò пред някого*); отпàрям (*нецò към някого*); **~et dotaz k někomu/na někoho** постàвям, повдйгам въпрòс пред някого; отпàрям въпрòс към някого **3.** (*со; со k četu; со proti komu, proti četu*) изкàжам (*нецò по отношение на нецò; против някого, против нецò*): **~et připomínky k rozpočtu** изкàжам съображèния във връзка с бюджèt; **~et námítky proti delegátovi, proti obvinění** изкàжам възражèния спрjàмо делегàт, по отношение на обвинèние; прàвя отвòд на делегàт, на обвинèние; възразявам против делегàт, против обвинèние

vznáš|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se *несв. книж.* **1.** (*кат*) издйгам се, извисявам се (*някъде*): **kouř se ~í k obloze** димгът се издйга, извисява се към небòто **2.** (*kde*) нòся се, двйжа се, плўвам, летя (*някъде*): **~et se ve vzduchu** плўвам, летя, нòся се във въздуха **3.** (*kde*) изплўвам, издйгам се (*някъде*); излйзам на повърхностгà (*на нецò*): **některá tělesa se v kapalině ~ejí** потопèни в тèчност, някой телà се издйгат нагòре, изплўват на повърхностгà

vzněc|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* възпламенявам (*нецò*)

vzněc|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* пламвам, подпàлвам се, запòчвам да горя; възпламенявам се; запàлвам се: **sláma se snadno ~uje** слàмата се подпàлва лèсно

vz|nést, -nesu *св. книж.* **1.** (*со; со ke komu/na koho*) отпàря (*нецò към някого*); изкàжа (*нецò пред някого*): **~nést prosbu k někomu/na někoho** отпàря молбà към някого **2.** (*со; со ke komu/na koho*) постàвя, повдйгна (*нецò пред някого*); отпàря (*нецò към някого*): **~nést dotaz k někomu/na někoho** постàвя, повдйгна въпрòс пред някого **3.** (*со; со k četu; со proti komu, proti četu*) изкàжа (*нецò по отношение на нецò; против някого, против*

нецò): **~nést připomínky k návrhu** изкàжа съображèния, направя забелèжки във връзка с предложèние; **~nést námítky proti delegátovi** изкàжа възражèния спрjàмо делегàт; направя отвòд на делегàт; възразя против делегàт

vz|nést se, -nesu *св. (-; кат)* *книж.* издйгна се, извися се (-; *някъде*): **vrtulník se ~nesl do výše** хеликòптерът, вòртолетът се издйгна на голяма височинà

vznešeně *нар.* **1.** възвйшено, велйчествено, велйчàво: **znít ~ обикн. третол.** (нèцò) звучй възвйшено, велйчествено **2.** възвйшено, благородно, изйскано **3.** възвйшено, високопàрно: **mluvit ~** говоря възвйшенò, високопàрно

vznešenost, -í *ж.* **1.** възвйшеност, благородство, високопостàвеност, знàтност: **~ rodu** благородство, знàтност на рòд **2.** възвйшеност, велйчие, велйчествено, велйчàвост; **~ myšlenky** възвйшеност, велйчие на идèя **3.** възвйшеност, високопàрност: **~ slohu** възвйшеност, високопàрност на стил

vznešen|ý, -á, -é **1.** възвйшен, благороден, знàтен, високопостàвен: **~ý rod** знàтен, благороден рòд **2.** възвйшен, велйчествен, велйчàв: **~á myšlenka** възвйшен, велйчàва идèя **3.** възвйшен, високопàрен: **~ý sloh** възвйшен, високопàрен стил

vznět, -u *м.* **1.** *техн.* запàлване: **~ motoru** запàлване на двигàтел **2.** *книж.* плам, пламенност, пламък; буйна стрàст; вòдушевлèние; пòрив: **milostný ~** любòвен плам

vznět|livost, -i *ж.* **1.** запàлителност, възпламеняемост, избухлйвост: **~ (střelného) prachu** избухлйвост, възпламеняемост на барýt **2.** избухлйвост, спрйхавост: **~ povahy** избухлйвост, спрйхавост на харàктер

vznět|liv|ý, -á, -é **1.** (лèсно) запàлим, запàлителен, възпламеняем, избухлйв: **snadno ~á látka** лèсно запàлимò, избухлйво вèществò **2.** избухлйв, спрйхав: **~ý mladík** избухлйв, спрйхав младèж; **~á povaha** избухлйв, спрйхав нрàв, харàктер

vznětov|ý, -á, -é запàлителен; кòйто се отнàся до запàлване; кòйто слўжи за запàлване

vznícen|í, -í *ср.* възпламеняване, пламване, запàлване: **samovolné ~í** самовозпламеняване

vznik, -u *м.* възникване, зарàждане, създàване, основàване, образўване, начàло, поява: **~ ži-vota** възникване, зарàждане, поява на живòт; **~ nákazy** поява на зарàза; **~ války** начàло на войнà; **~ státu** създàване, образўване, основàване на държàва; **~ města** възникване, създàване

vznik *книж.* полòжа начàло на нèцò; създàм, основà нèцò

vznik|at, обикн. *третол.* -**á** *несв.* възниква, появява се, заражда се, ражда се, получава се, образува се, създава се, основава се; бива образуван, създаден, основан: **~á nová situace** възниква, образува се нова ситуация; **~á nové město** възниква, изгражда се, ражда се нов град; **~á dojem, že...** създава се впечатление, че...

vznik|nout, обикн. *третол.* -**ne** *св.* възникне, появи се, зароди се, роди се, получи се, образува се, създаде се, основане се; бѣде образуван, създаден, основан: **naše město ~lo v 15. století** нашият град е възникнал, бил е основан през XV век; **z jiskry ~l plamen** от искрата се появи, получи се огън; **život na Zemi ~l velmi dávno** животът на Земята е възникнал, зародил се е много отдавна; **může ~nout dojem, že...** може да се създаде впечатление, че...; **~ne otázka** ще възникне въпрос

vznít|it, -ím *св. (co)* запала, разпала, подпала, възпламеня (*нещо*): **~it něčí zájem, něčí žárlivost** *прен.* разпала нечий интерес, нечия ревност

vznít|it se, -ím se *св.* пламна, подпала се, запала се, възпламеня се; започна да гори: **sláma se ~ila** сламата се подпала, пламна

vznosně *нар. книж.* **1.** изправено, достолепно: **~ držet tělo** държа тялото си изправено, достолепно **2.** леко, въздушно: **~ kráčet** крача стъпвам леко

vznosnost, -i *ж. книж.* **1.** стройност, достолепие (*на фигура и под.*) **2.** лекота, гъвкавост (*на походка и под.*) **3.** лекота, устременост нагоре (*на сграда, на купол и под.*)

vznosn|ý, -á, -é *книж.* **1.** изправен, стрѣен, достолепен: **~é držení těla** изправена, достолепна осанка; **~á postava** стройна, достолепна фигура **2.** лек, извисѣен, устремѣен нагоре: **~á kupole chrámu** лек, устремѣен нагоре купол на храм

vzor, -u *м.* **1.** пример, образец; еталѣн: **sloužit za ~** слѣжа за пример; **vzít si z někoho, z něčeho** ~ взѣма си пример от някого, от неѣщо; **být ~em svědomitého pracovníka** образец сѣм на съзнатѣлен служитѣл, работник; **napodobit cizí ~** наподобѣ чѣжд образец; копирам чѣжд модел; **~ ženy** образец на женѣ; **~ dokonalosti** образец на съвършенство; врѣх на съвършенство; **nedostižný ~** непостижим идеѣл **2.** образѣц, модел, тип: **skloňovací ~** *език.* склонитѣбен тип; **časovací ~** *език.* спрегѣтелен тип **3.** образѣц, модел, шабѣлѣн, еталѣн: **kreslit podle ~u** рисѣвам, чертѣя по модел; **~ k vyšívání** модел за бродѣрия; **literární ~** литературѣен модел **4.** модел, крѣйка, фасѣн: **nové ~y obuvi** нови модели обувки **5.** фигура, орнамент; мотив: **pracný ~ na svetru** трѣдна (за плѣтѣне) фигура

врѣху пулѣвер **6.** шарка, разцѣтка, десѣн: **nové ~y látek** нови десѣни на платѣвѣ

vzor|ec, -ce *м. мат. физ. хим.* фѣрмула: **matematické, fyzikální, chemické ~ce** математически, физически, химически фѣрмули; **odvodit ~ec** изведѣ фѣрмула

vzoreč|ek, -ku *м.* **1.** *умѣл.* моделѣче; мотивѣче: **~ek k vyšívání** моделѣче за бродѣрия **2.** *умѣл.* мотивѣче, фѣгурка, фѣгурчица, орнаментѣче: **zajímavý ~ek na svetru** интересна фѣгурчица, интересно орнаментѣче врѣху пулѣвер **3.** *умѣл.* шарчица, разцѣтчица, десѣнѣче: **hezký ~ek** хѣбаво десѣнѣче **4.** фѣрмула: **zkoušet ~ky (z matematiky)** изпитѣвам врѣху формули (по математика)

vzor|ek, -ku *м.* **1.** прѣба: **kontrolní ~ek** контролна прѣба; **laboratorní ~ek** лабораторна прѣба, **průměrný ~ek** срѣдна прѣба; **~ek vody, vína** прѣба от водѣ, от винѣ; **půdní ~ek** прѣба от почѣва **2.** мѣстра, образѣц: **~ky látek, obuvi** мѣстри, образци на платѣвѣ, на обувки; **rudný ~ek** рѣден образѣц; **skalní ~ek** скална прѣба **3.** (мѣлѣк) модел, образѣц, шабѣлѣн, еталѣн: **kreslené ~ky** рисѣвани модели, образци; **kontrolní, porovnávací ~ek** контролен еталѣн, образѣц; еталѣн за сравнѣние **4.** (мѣлка, дрѣбна) фѣгура; (мѣлѣк, дрѣбен) орнамент, мотив: **pracný ~ek na zácloně** трѣден (за изплѣтѣние) орнамент, трѣдна (за изплѣтѣние) фѣгура врѣху пердѣ **5.** (мѣлка, дрѣбна, сѣтна) шарка, разцѣтка; (дрѣбен, сѣтен) десѣн: **zajímavé ~ky látek** интересни десѣни на платѣвѣ

vzorkovan|ý, -á, -é **1.** украсѣен с бродѣрани, с плѣтѣни мотиви, фѣгури, орнаменти: **~ý svetru** пулѣвер на (дрѣбни) фѣгури, мотиви **2.** изрисѣван, нашѣрен, изплѣстрѣен, украсѣен с рисѣнки, с мотиви, с фѣгури, с шарки: **~á látka** плѣт на фѣгури, на шарки **3.** *текст.* десѣниран, гофѣриран, шампѣван, емпримѣран

vzorkovn|a, -y *ж.* **1.** лабораторѣя за взѣманѣ и съхранѣване на прѣби: **nechat poslední půdní vzorky ve ~ě** оставѣ последни прѣби на почѣви в лабораторѣя **2.** цѣх, отдѣл за производство на мѣстри, на образци; мѣстрѣен цѣх, отдѣл: **prohlédnout si ~u látek** разглѣдам цѣх, отдѣл за мѣстрѣни платѣвѣ **3.** излѣжба на мѣстри, на образци; мѣстрѣна пѣлѣта: **navštívit ~u nábytku** посѣтѣ излѣжба на мѣстрѣна мѣбѣл **vzorkovni|e, -e** *ж.* албѣм с мѣстри, с образци; колѣкция мѣстри, образци; комплѣкт еталѣни: **~e barev, látek** албѣм с мѣстри, колѣкция мѣстри, образци на цѣтовѣ, на платѣвѣ

vzorkov|ý, -á, -é **1.** кѣйто се отнѣся до прѣба **2.** кѣйто се отнѣся до мѣстра, до образѣц; мѣстрѣен

vzplanut|í, -í *cp.* 1. пла̀мване, лу̀мване, зап̀алване: ~í **ohně** пла̀мване, лу̀мване на òгън

2. ѝзблик: **~í hněvu, vášně, lásky** ѝзблик на гняв, на страст, на любов

vzplát *вж.* **vzplanout**

vzpomínout (si), -menu (si) *св.* 1. (*na koho, na co*) спомня си, припомня си (*някого, нещо*); спомня си, сѣтя се (*за някого, за нещо*): **~menout si na přátele** припомня си приятели; сѣтя се за приятели; **~menout si na příhodu z mládí** спомня си, припомня си история, случка от младостта; **~mněl si, že to bylo v září** той се сѣти, че това беше/че това е било през септември; **~meň si, kdy se to stalo** спомни си кога се случи това; **~meň si, jak ti ublížil!** спомни си той колко те засѣгна, нарани, обиди! **jednou si ~menete na má slova** *прен.* един ден ще се сѣтите за моите думи, ще разберѣте, че съм бил прав 2. (*koho, čeho*) *книж.* отпразнувам, отбеляжа (*нещо*): **~menout výročí** отбеляжа годишнина, юбилей 3. (*koho, čeho*) *книж.* почета (*някого, нещо*); възда́м, отда́м почит (*на някого, на нещо*); поменá, споменá (*някого*): **~menout památku padlých** почета паметта на падналите, на загиналите 4. *само* **vzpomínout si, -menu si** (*na co*) *разг.* дойде ми на ум, хрумне ми (*нещо*); наумя́ си, замисля́ (*нещо*); сѣтя́ се (*за нещо*): **má vše, nač si ~mene** ѝма, получава, дават му/й всичко, коѣто пожелае, за коѣто се сѣти; **~mněl si stavět dům/~mněl si, že postaví dům** дошлò му на ум кѣща да строи; сѣтил се кѣща да вдига 5. (*na koho čím/s čím*) не забравя, сѣтя се (*за някого, за нещо*): **~mněl si na mě dárkem, novoročním přáním** не забрави да ми купи, да ми даде подарък, да ми прати новогодишна честитка, поздравление за Нова година

vzpomínat (si), -ám (si) *несв.* 1. (*na koho, na co*) спомням си, припомням си (*някого, нещо*); спомням си, сѣщам се (*за някого, за нещо*) 2. (*koho, čeho*) *книж.* празнувам, чѣствам, отбелязвам (*кръгла годишнина и под.*) 3. (*koho, čeho*) *книж.* почитам (*някого, нещо*); възда́вам, отда́вам почит (*на някого, на нещо*); помену́вам, спомену́вам/спомена́вам (*на-мѣтханами*)♦ **~aněkhov dobrém** спомена́вам, запомня́м някого с добро; ка́звам на някого добра́ дѹма; спомена́вам някого с добра́ дѹма; **~at na někoho ve zlém** спомена́вам, запомня́м някого с ло́шо 4. (*na koho čím/s čím*) не забравя́м, сѣщам се (*за някого, за нещо*); изпра́щам (*на някого честитка и под.*)

vzpomínka, -ky *ж.* 1. спо́мен, възпомена́ние: **jasná, mlhavá ~ka** ясен, мъгляв спо́мен; **~ka z dětství** спо́мен от дѣтството; **~ka na školu,**

na učitele спо́мен за училище, за учител(и); **~ka na mluvení**♦ **~ka** минѹта мълча́ние б) мълчалив спо́мен;

živá ~ká, živé ~ky жив спо́мен, живи спо́мени

2. *обикн. мн.* **vzpomínky, -ek** спо́мени, мемоа́ри: **herec vydal své ~ky** актѹрът издаде, публикува спо́мените си, мемоа́рите си **vzpomínkov|ý, -á, -é** възпомена́телен: **~ý věnec** възпомена́телна вѣчер

vzpor, -u *м. физкулт. спорт.* (лицева) опѹра; подпи́ране на ръце: **~ležmo** лицева опѹра

vzpou|ra, -ry *ж.* 1. бунт, въста́ние, метѣж, размирица, вълне́ние: **selské ~ry** сѣлски вълне́ния, размирици; **~ra otroků** бунт, въста́ние на рѹби; **potlačit ~ru** потуша́ бунт, въста́ние, метѣж; **podněcovat ke ~ře** подстрека́вам към бунт, към въста́ние, към метѣж, към размирици; вдига́м на бунт, на въста́ние, на метѣж; бунту́вам 2. бунт, разбунту́ване, опѣлчване, съпрѹтивá: **~ra mladých proti tradici** бунт, опѣлчване на мла́дите против традици́ята

vzpouz|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se *несв.* (*коти, četu*) противя́ се, съпрѹтивля́вам се, инатя́ се, дѣрпам се, опѣвам се, отка́звам, ока́звам съпрѹтивá (*на някого, на нещо*): **dítě se ~elo poslechnout** дѣтѣто отка́зваше да послѹша; **~et se myšlence, že...** упорито отка́звам да се прими́ря с мислѣ́та, че...

vzpruh|a, -y *ж.* 1. подтик, тлáськ, поощре́ние, стѹмул 2. ободря́ване, освежа́ване; възврѣщане към нормáлно състоя́ние: **práce je pro ni ~ou** работата, трудѣ́т я врѣща към живѹта, съживя́ва я

vzpruž|it, -ím *св.* (*koho – вин.*) 1. ободря́, освежа́, подси́ля, подкре́пя (*някого*): **káva ho ~ila** кафѣ́то го ободрѣ 2. подкре́пя (*някого*); до-да́м си́ла, смѣлост, хра́брост (*на някого*)

vzpruž|it se, -ím se *св.* (–; *čím*) ободря́ се, освежа́ се, подси́ля се (–; *с нещо*): **~it se procházkou** ободря́ се, освежа́ се с разхо́дка

vzpruž|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (*koho – вин.*) 1. ободря́вам, освежа́вам, подси́лвам, подкре́пям (*някого*) 2. поощря́вам, подкре́пям (*някого*); прида́вам (*на някого*) си́ла, смѣлост, хра́брост

vzpruž|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* (–; *čím*) освежа́вам се, ободря́вам се, подси́лвам се, подкре́пям се (–; *с нещо*)

vzpříč|it se, -ím se *св.* 1. (*kde*) заста́на накрѣ́во, засѣдна, заклѣ́щя се (*някъде*): **náboj se ~il v hlavní** патрѹнѣ́т засѣдна в цѣвтá; **kost se jí v krku ~ila** косттá засѣдна, заста́на накрѣ́во в гѣрлото ѝ 2. (*коти, četu*) *книж.* възпрѹтивя́ се, възразя́, противопоста́вя се, опра́ се, ока́-

жа съпротива, опълча се, дам отпор (*срещу някого, срещу нещо/на някого, на нещо*): **~it se něčí vůli** окажа съпротива, възпротивя се, опра се срещу нечия воля
vzpřičovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. (kde)* застъвам накриво, засядам, заклещвам се (*някъде*)
vzpřím, -u *м. физкулт. спорт.* изправяне; застъване в изправена, в изпъната стойка; застъване в изправен, в изпънат стодеж
vzpřímene *нар.* изправено: **sedět ~** седя изправен
vzpříměný, -á, -é изправен: **~á postava** изправена фигура
vzpřímít, -ím *св. (co)* изправя (*нещо*): **~it hlavu a)** изправя, вдигна глава **б) прен.** вдигна глава; вирна, навيريا глава, нос; порасне ми работата, самочувствието
vzpřímít se, -ím se *св.* изправя се: **rychle se ~it** бързо се изправя
vzpřímovat, -uji/разг. -uju *несв. (co)* изправям (*напр. глава и под.*)
vzpřímovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* изправям се
vzpurně *нар.* опърничаво, своенравно, вироглаво, непокорно: **chovat se ~** държа се своенравно, непокорно, опърничаво
vzurnost, -i *ж.* опърничавост, своенравие, вироглавство, вироглавщина, непокорство
vzurný, -á, -é опърничав, своенравен, вироглав, непокорен: **~é dítě** опърничаво, вироглаво дете; **~á povaha** опърничав, вироглав характер, нрав; **~é chování** своенравно, непокорно държане
vzrostlý, -á, -é **1.** израснал, висок: **~é stromy** високи дървета **2.** висок, стрден: **~ý mládenec** стрден момък, младеж; **dívka ~é postavy** девойка със стройна фигура
vzruch, -u *м.* вълнение, възбуждение, възбуда, оживление, безпокойство, безпокойствие: **život plný ~u** пълен с вълнение, с безпокойствие живот
vzrůst I, -u *м. 1.* ръст, бой, височина: **člověk pro středního ~u** среден на ръст човек; **~ zvířete** ръст на животно; **~ stromu** височина на дърво **2.** нарастване, увеличаване; увеличание, повишение; прираст: **~ obyvatelstva** прираст на население; **~ nezaměstnanosti, inflace** нарастване на безработица, повишаване на инфлация; **~ životní úrovně** нарастване, повишаване на жизнено равнище; **lineární ~** *спец.* линейно увеличание **3.** развой, развитие, ръст: **hospodářský ~** икономически развой, ръст
vzrůst II, обикн. трепол. -roste *св. 1.* увеличаване, повишаване, нарастване, усилие се, засили се: **počet čtenářů ~rostl** броят на читателите се

увеличаване; **vzdálenost lodi od břehu ~rostla** отдалечеността на кораба от брега се увеличи; **jeho význam ~rostl** неговото значение нарастване; **životní úroveň ~rostla** жизненото равнище се повиши; **hluk ~rostl** шумът се усили, засили се **2.** израсне, порасне (*за растение*)
vzrůstlat, обикн. трепол. -á *несв. 1.* увеличаване се, повишаване се, нарастване, усилие се, засилване се **2.** израсва, порасва (*за растение*)
vzrušeně *нар.* развълнувано, възбудено, оживено: **~ debatovat** оживено, развълнувано, възбудено дискутирам
vzrušení, -í *ср. 1.* вълнение, възбуждение, възбуда, оживление, безпокойство, тревога: **radostné ~í** радостно вълнение, радостна възбуда; **~ím jí bilo srdce** от вълнение, от възбуда сърцето ѝ туптеше; **~í opadlo** вълнението, безпокойството спадна; **zpráva vyvolala ~í** съобщението предизвика вълнение, оживление, безпокойство, тревога **2. физиол.** възбуда: **pohlavní ~í** полово възбуда
vzrušení, -á, -é **1.** развълнуван, възбуден, обезпокоен, разтревожен, тревожен; оживен: **~ý hráč** развълнуван, възбуден играч; **~á diskuse** оживена дискусия **2. физиол.** възбуден: **pohlavně ~ý** полово възбуден
vzrušit, -ím *св. 1. (koho, co)* развълнувам, възбуждам, обезпокоя, разтревожа; извадя, изкарам от равновесие (*някого*): **její návštěva ho ~ila** нейното посещение го развълнува, възбуди го; **jeho nemoc ji ~ila** неговата болест я обезпокои, разтревожи я **2. (koho – вин.) физиол.** възбужда (*някого*): **~it někoho pohlavně** полово възбужда някого
vzrušit se, -ím se *св. 1. (–; čím)* развълнувам се, възбуждам се, оживя се, обезпокоя се, разтревожа се (*от нещо*); изляза от равновесие (*поради нещо*): **~it se špatnou novinou** развълнувам се, разтревожа се от лоша новина **2. физиол.** възбужда се: **pohlavně se ~it** възбужда се полово
vzrúš, -a *ср. разг. експр. 1.* вълнуващо изживяване, преживяване: **jeli stopem, to bylo ~o** пътувах на стоп и това беше страхотно преживяване **2.** вълнуващо събитие: **na politické scéně došlo k nejednomu ~u** на политическата сцена се случиха не едно, доста вълнуващи събития
vzrušovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (koho, co)* вълнувам, възбуждам, обезпокоявам, тревожа; изваждам, изкарам от равновесие (*някого, нещо*) **2. (koho – вин.) физиол.** възбуждам (полово) (*някого*)
vzrušovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. 1. (–; čím)* вълнувам се, възбуждам се, обезпокоявам се, тревожа се, разтревожвам се; ожи-

вявам се (от нещо); излиям от равновесие (поради нещо) 2. физиол. възбуждам се (полово)

vzrušující, -í, -í 1. вълнуващ, обезпокояващ, тревожеш, тревожен: **~í událost** тревожно, вълнуващо събитие 2. вълнуващ, интересен: **~í četba** вълнуващо, интересно четиво

vztah, -u м. 1. отношение, връзка: **vzájemný** ~ взаимоотношение, взаимовръзка; **přátelské** ~у приятелски, дружески отношения; **vlastnický** ~ собственическо отношение; **~ mezi učitelem a žáky** отношение между учител и ученици; **obchodní, mezinárodní** ~у търговски, международни отношения; **pracovní-právní** ~у юрид. трудово-правни отношения; **smluvní** ~у юрид. договорни отношения; **výrobní** ~у икон. производствени отношения; **být v příbuzenském ~u k někomu** в роднинска връзка съм с някого; роднина съм на някого; **mít dobrý ~ k lidem, k práci** имам, проявявам добро отношение към хората, към труда 2. спец. съотношение, отношение, връзка, зависимост: **lineární** ~ линейна зависимост; **matematický** ~ математическа зависимост; **~ mezi znaky** отношение между индекси

vztáh|nout, -nu св. 1. (со; со ke komu, k čemu/по кот, по чет) протегна (обикн. ръка); посегна (към някого, към нещо): **~l k ní/po ní ruku** той протегна ръка, посегна към нея (за да я хване) на ръка на някого, на нещо; удари някого; посегна на някого, на нещо 2. (со на koho, na co) припиша (нещо) (за сметка) (на някого, на нещо); отдам (нещо на нещо); помисля, сметна, че (нещо) се отнася (за някого, за нещо), че (нещо) има връзка (с някого, с нещо), че (нещо) е по адрес (на някого, на нещо); отнеса (нещо към някого, към нещо): **~nout hovor, urážku na sebe** сметна, помисля, че разговорот се отнася за мен, че обидата е по мой адрес

vztahovачnost, -i ж. мнителност: **chorobná** ~ болезнена мнителност

vztahovачný, -á, -é мнителен: **je ~ý, ve všem vidí útoky na sebe** мнителен е, във всичко вижда нападки, атаки срещу себе си

vztah|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (со; со ke komu, k čemu/по кот, по чет) протягам (обикн. ръка); посягам (към някого, към нещо) 2. приписвам (нещо) (за сметка) (на някого, на нещо), отдавам (нещо на нещо); мисля, смятам, че (нещо) се отнася (за някого, за нещо), че (нещо) има връзка (с някого, с нещо), че (нещо) е по адрес (на някого, на нещо)

vztah|ovat se, обикн. третол. -uje se нескв. (на koho, co/ke komu, k čemu) отнася се (за няко-

го, за нещо); засяга (някого, нещо): **nařízení se ~uje na všechny** разпореджението, наредбата се отнася за всички; **jeho výrok se ~oval k současným událostem** неговото твърдение се отнасяше за съвременни събития, засягаше съвременни събития

vztahov|ý, -á, -é език. относителен: **~é přídavné jméno** относително прилагателно име

vztažný, -á, -é език. относителен: **~é zájmeno** относително местоимение; **~é zájmenné příslovce** относително местоименно наречие; **vedlejší věta ~á** подчинено относително изречение

vztek, -u м. яд, гняв, ярост, злоба: **bezmocný** ~ безсилна злоба, ярост; **udělala to ze ~u** тя го направи от яд, от злоба; **řekl to ve ~u** той го каза в момент на гняв, на ярост, на злоба

♦ **být zelený ~y** от яд, от бяс; **dostat ~** ядосам се, разгневя се, вбеся се, разяря се; **popadl mě ~** обзе ме ярост, злоба; **mít ~** яд ме е; ядосан, гневен, разгневен, бесен, вбесен, разярен съм; **třást se ~y** треперя от яд, от гняв, от злоба; **být bez sebe ~y** не съм на себе си от гняв, от яд, от злоба; **vylít si na někom** ~ излях си, изкарам си яда на някого; **dělat někomu něco na ~** дразня, ядосвам някого; правя на някого нещо напък; вдигам кръвното на някого; **to je k ~u!** ей, че неприятно! ей, че досадно! каква неприятност! каква досада! да се пръснеш от яд! да се пукнеш от яд! да си умреш от яд! да си умреш от мъка! **je to jako na ~** това се случва сякаш нарочно, само за беля

vztek|at se, -ám se нескв. експр. ядосвам се, вбесявам се, разярявам се, разгневявам се; беснея; побеснявам много силно: **~ám se pro hloupost** побеснявам, вбесявам се и от най-дребното нещо, и от най-малката дреболия

vztekle нар. експр. (много, силно) ядосано, вбесено, разярено, разгневено, злобно, яростно; бясно, побесняло: **křičet ~** крещя злобно, вбесено; крещя побеснял

vzteklín|a, -u ж. ветер.мед. бяс: **očkovat psa proti ~ě** ваксинирам куче против бяс

vztekloun, -a м. разг. експр. (много) злобен, избухлив човек; разг. експр. зло, злоба; кибритлия; проклётник, проклетия

vztekl|ý, -á, -é 1. бесен; заразен от бяс: **~ý pes** бясучо

вилнѐя като пощръклял, като побъркан; **být po něčem, po někom jako ~ý** (като) пощурял, (като) луд съм за нещо, за някого 2. експр. (много) злобен, избухлив; проклёт; разг. експр. кибритлия: **~ý člověk** злобен, избухлив човек; кибритлия 3. експр. гневен, злостен: **~é gesto** гневен жест

vzte|nout se, -nu se *св.* 1. побеснѣя; заразя се с бяс/от бяс: **pes se ~1** кучето побеснѣя 2. *експр.* побеснѣя, вбеся се, ядосам се, разгневя се, разяря се: **mohl se (zlosti) ~nout** той щеше да побеснѣе, да откачи (от злоба)

vztlak, -u *м. спец. техн.* подѣмна сила: ~ **kapaliny** подѣмна сила на течност; ~ **lodi, křídla letadla** подѣмна сила на кораб, на крилѣ на самолѣт

vztyč|it, -ím *св.* 1. (со) вдигна, вѣрна (нещо): ~ **it ukazováček** вдигна, вѣрна показалец; ~ **it hlavu a)** вдигна, изпраща глава б) *прен.* навѣря глава; вѣрна нѣс; порасне ми работата, само-чувствието 2. (со) поставя, слѣжа (нещо) (да стой право): ~ **it bodák** воен. поставя, слѣжа щик (на пушка) 3. (со) вдигна, изтѣгля, издѣрпам (нещо) (нагоре): ~ **it vlajku** вдигна знаме (на пилон) 4. (со; со к чети) вдигна, спусна, тѣгля, прекарам (нещо към нещо): ~ **it kolmici k přímce** геом. вдигна, спусна, прекарам перпендикуляр към права

vztyč|it se, -ím se *св.* (–; kde) вдигна се, стана, изпраща се, изпѣкна, *разг.* шрѣкна (някъде): ~ **it se na posteli** стана, изпраща се, застана прав върху легло

vztyč|ovat/-uji/разг. -uju *несв.* 1. (со) вдигам, изпращам, вѣрвам, вѣря (прѣст, глава и под.) 2. (со) поставям, слѣгам (щик на пушка и под.) 3. (со) вдигам, изтѣглям, издѣрпвам (нагоре) (знаме и под.) 4. (со; со к чети) вдигам, спускам, тѣгля, прекарвам (перпендикуляр към права и под.)

vztyč|ovat se, -uji se/разг. -uje se *несв.* (–; kde) вдигам се, изпращам се, заставам прав; изпѣквам, стѣрча, *разг.* шрѣквам (някъде)

vztyk, -u *м. физкулт. спорт.* изпращане, ставане (от седнало положение): ~! команда станѣ!

vzýv|at, -ám *несв.* (кого – вин.) книж. мѣля се (горѣщо) (на някого); отпращам (горѣщи) молитви (към някого); призовавам (някого), вѣкам (някого) (на помощ): ~ **at všechny svaté** вѣкам на помощ, призовавам всѣчки светѣи

vždy, vždycky *нар.* винаги, постоянно, непрекъснато; през цялото време: **chodí ~ včas a)** прибира се, идва си винаги навреме б) идва винаги навреме в) отива винаги навреме; **jako**

~ **ji vyprovodil** както винаги той я изпрати; **bude to tak už ~** вече винаги, постоянно ще бѣде така; ~ **a všude** винаги и навсякъде; ~ **za čtrnáct dní** на всѣки двѣ сѣдмици

vždycky *вж. vždy*

vždyť I *сюз* защѣто, понѣже, тѣй като; че: **mluv pomalu, ~ ti nerozumím** говори по-бавно, че не ти разбирам

vždyť II *част.* 1. налѣ, че налѣ, та налѣ, ама налѣ, но налѣ: ~ **jsem ti to řekl!** че налѣ ти казах! **ale ~ to víš** ама налѣ знаѣш; ама налѣ разбѣраш; ~ **je to pravda!** но налѣ това е така, това е истина! 2. амѣ; амѣ че; амѣ, че: ~ **uvidíme** ами ще вѣдим; **že zas nepřišel?** – ~ **jsem to věděl!** пак ли не ѣ дошѣл? – ами че аз така си и знаѣх, така си и мѣслѣх!

vždyzelen|ý, -á, -é *бот.* вѣчнозелѣн: ~ **ý keř** вѣчнозелѣн храст

vžít se, vžiji se/разг. vžiju se *св.* 1. (do čeho) свѣкна, привѣкна (с нещо); адаптирам се, приспособя се (към нещо): ~ **se do nového prostředí, do nového postavení** свѣкна с нова среда, с ново положѣние 2. (do čeho) вживѣя се, вѣкна, влѣза (в нещо); разберѣ (нещо); проявя разбѣране (към нещо); поставя се на (нечие) мѣсто: ~ **se do situace svého přítele** вживѣя се, влѣза в положѣнието на приятеля си; поставя се на мѣстото на приятеля си 3. обикн. *третол.* **vžije se** установѣ се; стѣне общоприѣт; влѣзе в употреба, в битѣ, в живота; внедри се, закрепи се; навлѣзе; утвърди се: **nové pojmenování se obecně vžilo** новото названѣе стѣна общоприѣто, утвърди се

vžit|ý, -á, -é установѣн, общоприѣт; влѣзѣл в употреба; разпространѣн; утвърдѣн: ~ **ý pořádek** установѣн, утвърдѣн, общоприѣт рѣд; ~ **ý název** утвърдѣно, общоприѣто названѣе

vživ|at se, -ám se *несв.* 1. (do čeho) свѣквам, привѣквам (с нещо); адаптирам се, приспособявам се (към нови условия и под.) 2. (do čeho) вживявам се, вѣквам, влѣзам (в нещо); разбѣрам (нещо); проявявам разбѣране (към някого); поставям се на мѣстото (на някого) 3. обикн. *третол.* ~ **á se** установява се, утвърждава се, внедрява се; стѣва общоприѣт; влѣза, навлѣза в употреба, в битѣ, в живота

W

w, W 1. *буквата w, която обозначава съгласния звук [v] в относително неголям брой думи от чужд произход* 2. [vé] и **dvojité vé** *нескл. ср. название на буквата w: napsat malé w, velké W* напиша малко w, главно W 3. *само W* *сърк. от wolfram*) *хим. W (волфрам)*

waleštin|a [vel-/vejšt-], **veštin|a**, -y *ж. уелски език: ~a patří ke keltským jazykům* уелският език принадлежи, спада към келтските езици

walkman [volkmen], -u/-a *м. уокмен: poslouchat ~a* слушам уокмен

walkmanomani|e [volkmeno-py-], -e *ж. експр. уокменомания: jak při ~i ušetřit?* как човек да пести, ако е маниак на тема уокмен?

walkmanovsk|ý [volkmeno-], -á, -é *уокменски; който се отнася до уокмен: krabice ~ého formátu* кутия с формат на уокмен

waltz [valc], **wals**, -u *м. валс*

wartburg [var-], -u/-a *м. вартбург (марка коли): kde máš ~a?* къде ти е вартбургът?

waterloo [vaterlo/vatrló] *нескл. ср. книж. фийско, поражение, загуба, неуспех, ватерло*

watt [vat], -u *м. физ. електр. ват*

watthodin|a [vat-], -y *ж. физ. електр. ватчас*

wattmetr [vat-], -u *м. физ. електр. ватметър: činný ~* активен ватметър; *elektrodynamický ~* електродинамичен ватметър; *indukční ~* индукционен ватметър; *jednofázový ~* еднофазен ватметър; *trojfázový ~* трифазен ватметър; *vysokofrekvenční ~* високочестотен ватметър

wattov|ý [vat-], -á, -é *физ. електр. ватов*

wattsekund|a [vat-], -y *ж. физ. електр. ватсекунда*

wavellit [va-], -u *м. минер. вавелит*

WC [vé cé] *нескл. ср. сърк. WC; тоалетна: ekologické ~* екологична тоалетна; *chemické ~* химическа тоалетна

web [veb], -u *м. комп. 1. само Web* уеб; паяжината, мрежата: *vytvářet stránky pro ~* създавам, правя уеб-страници 2. уеб-страница: *prohlížení ~ů* разглеждане на уеб-страници

we|ber [vébr], -beru/-bru *м. физ. вебер, ватсекунда*

webovsk|ý, **webov|ý** [ve-], -á, -é *комп. който се отнася до уеб; уеб-: ~á stránka* уеб-страница

wehrmacht [ver-/véř-], -u *м. и нескл. ж. вермахт*

welness [velnes] *нескл. ж. уелнес: ~ se stala pro moderního člověka západního typu přijatelnou aktivitou, protože podporuje všestran- nost* за съвременния човек от западен тип уел-

несът се превърна в приемлива дейност, по-нече подпомага всестраниното развитие

welterov|ý *вж. veltetov|ý*

western [vestern/vestrn], -u *м. уестърн: byli jsme na nějakém ~u* гледахме някакъв уестърн

westernov|ý [vesterno-/vestrno-], -á, -é *който се отнася до уестърн: ~ý herec* актьор в уестърни

whisk|y [vi-] *нескл. ж., разг. visk|a*, -y *ж. уйски: skotská whisky* шотландско уйски

Windows [vindous] **I** *нескл. ср. мн., нескл. ср. комп. Windows/рядко Уиндоус: na počítači je nainstalováno ~* на компютъра е качен, в компютъра е инсталиран Уиндоус

Windows [vindous] **II** *неизм. прил. комп. който се отнася до Windows/рядко Уиндоус: spuštění ~ programu/~programu* стартиране на програмата Уиндоус/на Уиндоус-програмата

windowsist|a [vindous-], -y *м. комп. потребител, ползвател на Windows/рядко Уиндоус: informace o novinkách na trhu pro ~y* информация за новостите на пазара, предназначена за ползвателите на Уиндоус

windowsovsk|ý, **windowvsk|ý** [vindous-], -á, -é *комп. който се отнася до Windows/рядко Уиндоус: ~é fonty* фонтове Уиндоус

windowsov|ý [vindous-], -á, -é *комп. който се отнася до Windows/рядко Уиндоус: ~á síť* мрежа на Уиндоус

windowsskeptik [vindous-tyk], -a *м. комп. експр. компютърен специалист, скептичен по отношение на Windows/рядко Уиндоус: být ~em* скептик съм по отношение на Уиндоус

windsurf|ař, -aře, **windsurfer**, -era, **windsurfista** [vindsér-/vindser-], -isty *м. сърфист: stát se ~ařem/~istou* стана сърфист

winsurfařk|a, **windsurferk|a**, **windsurfistk|a** [vindsér-/vindser-], -y *ж. сърфистка*

windsurfing [vindsér-/vindser-], -u *м. уиндсърфинг: pěstovat ~* тренирам уиндсърфинг

windsurf|ovat [vindsér-/vindser-], -uji/*разг. -uju* *несв. сърфирам*

wing [vink], -u *м. воен. авиац. ято (военно-въздушна единица): vznik československého ~u v britském královském letectvu za druhé světové války* създаване на чехословашко авиоподеление в рамките на британските Кралски въздушни сили през Втората световна война

wolfram [vol-], -u *м. хим. волфрам (W): elektroda z ~u* електрод от волфрам

wolfram|an [vol-], -u *м. хим. волфрамат*

wolframov|ý [vol-], **-á, -é** *хим.* вòлфрамов: ~**á elektroda** вòлфрамов електрòд
won [von], **-u** *м.* вон (*корейска парична единица*)
worcestersk|ý [vorčestr-/vustr-], **-á, -é** *в съчет.* ~**á omáčka** *хран.* сòс уòрчестър
workoholicky [verko-] *нар.* като работохолик; работохолически: **v agentuře se pracuje** ~ в агенцията се работи мнòго; в агенцията са йстински работохолици
workoholick|ý [verko-], **workholick|ý** [verkho-], **-á, -é** работохолически: ~**á závislost** работохолическа завýсимост, завýсимост по отношение на работата; необходимост от работа
workoholičk|a [verko-], **-y** *жс.* работохоличка
workoholik [verko-], **workholik** [verkho-], **-a** *м.* работохолик: **pro ~a je dovolená utrpéním** за работохолика òтпyската е мýчение
workoholizm|us, workoholism|us [verko-zm-], **workholizm|us, workholism|us** [verkholiz-], **-u** *м.* работохолизъм: ~**us je stejně nebez-**

pečný jako alkoholizmus работохолизъмът е също толкова опàсен, кòлкото и алкохолизъмът
workoman [verkoman], **-a** *м.* работохолик: **lidem, které kromě práce nic jiného na světě nebaví, se říká ~i** хòрата, кòйто не сè вълнуват от нищо дрýго освèн от работа, се наричат работохолици
workomani|e [verko-ny-], **-e** *жс.* работохолизъм: **léčit ~i** лекýвам работохолизъм
workshop [verkšop], **-u** *м.* работна конференция, семинар, курс: **vystoupit s oznámením na ~u** направя съобщение на работна конференция, на семинар; **uspořádat ~ cestovního ruchu** организирам семинар по туризъм
wrestling [restli-], **-u** *м.* спорт. рèsлинг; борба свободен стил: **populární americký sport ~** популярният американски спорт рèsлинг
writer [rajt-], **-a** *м.* автор на графити: **barevné obrazce zvané graffiti mají na svědomí wri-teři** цвèтните рисýнки, нарèчени графити, са дèло на авторите на графити

X

x, X 1. *буквата x, която обозначава звуко-сýчетание [ks] или [gz] в някои дýми от чужд произход* 2. [iks] и **iks** *нескл. ср. название на буквата x: napsat malé x, velké X* напиша микрòфòн (или) нàпýра ми са изкривèни навътре, във фòрма на буквата x 3. *само x съкр. мат. x, хикс (неизвестна величина): výpočet x a y* пресмýтане, изчислýване (или) (или) **xkrát** [iks-] *разг. (правя нещо) п пýти, безбрòй пýти* 4. *само x съкр. в съчет. osa x* мат. хоризонтàлна òс 5. **X** *римска цифра X (десет)* 6. *само X съкр. в съчет. paprsky X* физ. рèнтгенови лýчи 7. *само X обикн. в съчет. pan XY* гòспòдýн XY, гòспòдýн Хýкс Игрèк; *разг. гòспòдýн èдикòй си*
xantát, -u *м. хим.* ксантàт
xantin [-ty-/tý-], **-u** *м. биол. хим.* ксантин(a)
xantinov|ý, -á, -é *биол. хим.* ксантинов
xantip|a [-ty-], **-y** *жс. експр. пейор.* ксантипа; *злòбна, свадлýва женà; разг. злòба, проклетýя*
xantofyl, -u *м. биол. хим.* ксантофýл
xantofylov|ý, -á, -é *биол. хим.* ксантофýлен
xantogenan, xantogenát, -u *м. хим.* ксантогенàт
xantom, -u *м. мед.* ксантòм
xantomov|ý, -á, -é *мед.* ксантòмен
xantop(s)|e, -e *жс. мед.* ксантопсия
xeni|e I [-ny-], **-e** *жс. биол.* ксèния

xeni|e II [-ny-], **-í** *жс. мн. лит. истор.* ксèнии
xenofob, -a *м. книж.* ксенофòб
xenofobie, -e *жс. книж.* ксенофòбия: **společnost trpí ~í** обществòто страда от ксенофòбия
xenofobn|í, -í, -í *книж.* ксенофòбен; кòйто се отнàся до ксенофòбия: **průměrní Francouzi jsou dost ~í** срèдностатистическите французи са дòста ксенофòбни
xenofobsk|ý, -á, -é *книж.* ксенофòбски; кòйто се отнàся до ксенофòб: ~**é nálady** ксенофòбски настроèния
xenogami|e, -e *жс. биол.* ксеногàмия
xenokraci|e, -e *жс. полит.* ксенокràция
xenolit, -u *м. геол.* ксенолит
xenon, -u *м. хим.* ксенòн (Xe)
xenonov|ý, -á, -é *хим.* ксенòнов: ~**á výbojka** *електр.* ксенòнов газотрòн
xerofili|e, -e *жс. бот.* влаголюбýвост
xerofiln|í, -í, -í *бот.* влаголюбýв
xerofthalmi|e, -e *жс. мед.* ксерофтальмия
xerofyt, -u *м. бот.* ксерофýт
xerofytn|í, -í, -í *бот.* ксерофýтен
xerograf, -u *м. полигр.* ксерограф
xerografi|e, -e *жс. полигр.* ксерография, електрòфотография
xerografick|ý, -á, -é *полигр.* ксерографски, ксерографически, ксèро-; копýрен: ~**ý stroj** ксèрографска машинà, копýрна машинà; ксèрокс; ~**á kopie** ксèрокопýе

xerokopije, -e *ж.* ксерокопие: **pořídít si ~i** vysvědčení направа си ксерокопие на свидетелство
xeromorfie, -e *ж.* бот. ксероморфизъм
xeromorfism|us, **xeromorfism|us** [-zm-], -u *м.* бот. ксероморфизъм
xerotherm|í, -í, -í биол. ксеротермен; сухолюбив и топлолюбив: **~í organizmy** ксеротермни организми
xerox, -u *м.* 1. ксерокс: **zapnout** ~ включа ксерокс; **toner do ~u** тонер за ксерокс 2. ксерокс, ксерокопие: **udělat si ~ článku** направа ксерокопие на статия
xerodoxan|ý, -á, -é ксерокопиран: **~ý článek** ксерокопирана статия
xerox|ovat, **xer|ovat**, -u|j|разг. -u|j *несв. и св. (со)* ксерокопирам (нещо); вадя/извадя, копирам/прекопирам (нещо) на ксерокс: **~ovat pro přátele článek z novin** ксерокопирам за приятели вестникарска статия
xerodoxně нар. с помощта на ксерокс; на ксерокс; с ксерокс: **~ rozmnožit pozvánky** размножа, копирам покани с ксерокс
xerodox|ý, **xerov|ý**, -á, -é ксероксен, ксерокопирен; който се отнася до ксерокс: **~ý papír** ксе-

роксна хартия; хартия за ксерокс; **~á kopie** ксерокопие

xylan, -u *м.* хим. ксилан
xylém, -u *м.* бот. ксилема
xylen, -u *м.* хим. ксилол
xylidin [-dy-/dý-], -u *м.* хим. ксидин
xylofág, -u *м.* зоол. ксилофаг
xylofon, -u *м.* муз. ксилофон: **hrát na ~** свиря на ксилофон
xylofonist|a [-ny-], -y *м.* ксилофонист
xylofonov|ý, -á, -é ксилофонен; който се отнася до ксилофон
xylograf, -a *м.* изобр. дърворезбяр, книж. ксилограф
xylografick|ý, -á, -é изобр. дърворезбярски, книж. ксилографски
xylografie, -e *ж.* изобр. полигр. ксилография, дърворезба
xylo|l, -u *м.* хим. остар. ксилол
xylo|lit, -u *м.* строит. ксиолит
xylo|litov|ý, -á, -é строит. ксиолитен: **~á podlah|a** ксиолитен под; под от ксиолит
xylo|metr, -u *м.* техн. ксилометър
xylyz|a, -y *ж.* хим. ксилоза
xylyzn|í, -í, -í хим. ксилोजен

Y

y, **Y** 1. чешкият гласен звук [i] и буквата **y**, която го обозначава след т.нар. „твърди“ съгласни и в определени случаи след т.нар. „неутрални“ съгласни 2. [i], **upsilon krátký/krátké** *м.*, също нескл. ср. и **tvrdé y krátké** ср. и, йгрек, „кратко твърдо и“ (название на буквата **y**): **napsat malé y, velké Y** напиша малко **y**, главно **Y** 3. само **y** съкр. мат. **y**, йгрек (неизвестна величина): **výpočet x a y** пресмятане, изчисляване на **x** и **y**, на **х** и **у** и на **йгрек** 4. само **y** съкр. в съчет. **osa y** мат. вертикална ос 5. само **Y** (съкр. от **yttrium**) хим. **Y** (итрий)
ý, **ý** 1. чешкият гласен звук [í] и буквата **ý**, която го обозначава след т.нар. „твърди“ съгласни и в определени случаи след т.нар. „неутрални“ съгласни 2. [í], **upsilon dlouhý/dlouhé** *м.*, също нескл. ср. и **tvrdé y dlouhé** ср. и, йгрек, „дълго твърдо и“ (название на буквата **ý**): **napsat malé ý** напиша малко **ý**
yankee [jenkí], -ho *м.* янки, американец

yard [ja-], -u *м.* ярд (0,9144 м)
yetti [jetý], -ho *м.* йети; снежен човек
yperit [ipe-], -u *м.* хим. иперит
yperitov|ý [ipe-], -á, -é хим. иперитов
ypsilon [ipsilon/ipsilón], -u *м.* 1. също и нескл. ср. език. йгрек; „твърдо й“: **napsat** ~ напиша йгрек, „твърдо й“ 2. техн. вилкообразен тройник
ytterbi|um [íte-], -a ср. хим. итербий (Yb)
ytterbiov|ý [ipe-], -á, -é хим. итербиев
yttri|um [ít-], -a ср. хим. итрий (Y)
yttritov|ý [ipe-], -á, -é хим. итриев
yuppie [jarí] нескл. *м.* 1. юпи, млад амбициозен професионалист: **úspěšný** ~ успешно юпи 2. често мн. **yuppies** юпита (средна класа): **yuppies jako společenský jev se vynořili zhruba v době, kdy mizí ze scény hippies** като обществено явление юпитата се появяват приблизително по времето, когато от сцената изчезват хипитата